

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2001. GODINA

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2001. ГОДИНА

Godina V / Broj 7 / Sarajevo, 2003.

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
BROJ 7

IZDAVAČ
USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica Reisa Džemaludina Čauševića 8

ZA IZDAVAČA
Prof. dr. SNEŽANA SAVIĆ

IZVRŠNI UREDNIK
DRAGAN S. MARKOVIĆ

UREDNIK - LEKTOR:
Mr. MARIJA KOVAČIĆ

IZDAVAČKE USLUGE, GRAFIČKA OBRADA, IZRADA REGISTARA
»MAGISTRAT«, Sarajevo, Ulica Hamdije Kreševljakovića 33

ŠTAMPA

“GRAFOMARK”, Laktaši

ISSN 1512-6366

Na osnovu Mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 02-15-714/00 od 17. 02. 2000. godine na ovaj se proizvod na osnovu člana 19. tačka 13. stav 2. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH" br. 6/95 i 25/97) ne plaća porez na promet i usluge.

САДРЖАЈ

СРПСКИ ЈЕЗИК

УВОДНА РИЈЕЧ	IX
Одлуке УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ и ХЕРЦЕГОВИНЕ 2001. ГОДИНА	21
Одлука У 16/00 од 2. 2. 2001. г	23
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића	32
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић ...	34
Одлука У 23/00 од 2. 2. 2001. г	39
Одлука У 29/00 од 2. 2. 2001. г	45
Одлука У 40/00 од 2. 2. 2001. г	47
АНЕКС - Издвојено мишљење судије доц. др Звонка Миљке	54
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића	59
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић ...	62
АНЕКС - Издвојено мишљење судије Мирка Зовке	65
Одлука У 25/00 од 23. 3. 2001. г	71
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића	81
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић ...	82
Одлука У 1/01 од 23. 3. 2001. г	89
Одлука У 18/01 од 23. 3. 2001. г	91
Одлука У 14/00 од 4. 5. 2001. г	93
Одлука У 17/00 од 4. 5. 2001. г	105
Одлука У 19/00 од 4. 5. 2001. г	113
Одлука У 39/00 од 4. 5. 2001. г	121
Одлука У 7/01 од 4. 5. 2001. г	129
Одлука У 17/01 од 4. 5. 2001. г	135
Одлука У 20/01 од 4. 5. 2001. г	139
Одлука У 22/00 од 22. 6. 2001. г	145

Одлука У 33/00	од 22. 6. 2001. г	151
Одлука У 38/00	од 22. 6. 2001. г	157
Одлука У 21/01	од 22. 6. 2001. г	163
Одлука У 28/01	од 22. 6. 2001. г	171
Одлука У 32/01	од 22. 6. 2001. г	179
Одлука У 34/00	од 22. 6. 2001. г	187
АНЕКС - Издвојено мишљење судија Ханса Данелиуса и Јозефа Марка		197
АНЕКС - Издвојено мишљење судије Азре Омерагић		198
Одлука У 24/00	од 31. 8. 2001. г	201
Одлука У 37/00	од 31. 8. 2001. г	203
Одлука У 3/01	од 31. 8. 2001. г	215
Одлука У 6/01	од 31. 8. 2001. г	225
Одлука У 22/01	од 31. 8. 2001. г	231
Одлука У 38/01	од 31. 8. 2001. г	241
Одлука У 40/01	од 31. 8. 2001. г	243
Одлука У 24/01	од 28. 9. 2001. г	251
Одлука У 27/01	од 28. 9. 2001. г	257
Одлука У 19/01	од 2. 11. 2001. г	263
АНЕКС - Издвојено мишљење судије проф. др Јозефа Марка . . .		273
Одлука У 36/01	од 2. 11. 2001. г	279
Одлука У 43/01	од 2. 11. 2001. г	285
Одлука У 26/00	од 21.12. 2001. г	287
Одлука У 9/01	од 21.12. 2001. г	297
Одлука У 31/01	од 21.12. 2001. г	303
Одлука У 48/01	од 21.12.2001. г	309
Одлука У 55/01	од 21.12.2001. г	311
РЈЕШЕЊА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 2001. година		317
Рјешење У 20/00	од 4.5. 2001. г	319
Рјешење У 8/01	од 22.6. 2001. г	321
ЛИСТА СЛУЧАЈЕВА		917
ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР		923

SADRŽAJ

BOSANSKI JEZIK

UVODNA RIJEČ		XIII
ODLUKE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2001. GODINA		325
Odluka U 16/00	od 2. 2.2001. g	327
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića.....		336
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić.....		338
Odluka U 23/00	od 2.2. 2001.g	343
Odluka U 29/00	od 2. 2. 2001.g	349
Odluka U 40/00	od 2. 2. 2001.g	351
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije doc. dr. Zvonka Miljke		358
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića.....		363
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić.....		365
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije Mirka Zovke.....		368
Odluka U 25/00	od 23. 3. 2001. g	373
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića.....		383
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić.....		384
Odluka U 1/01	od 23. 3. 2001.g.....	389
Odluka U 18/01	od 23. 3. 2001.g.....	391
Odluka U 14/00	od 4.5. 2001.g	393
Odluka U 17/00	od 4. 5. 2001.g	403
Odluka U 19/00	od 4. 5. 2001.g.....	409
Odluka U 39/00	od 4. 5. 2001.g	417
Odluka U 7/01	od 4. 5. 2001.g	425
Odluka U 17/01	od 4. 5. 2001.g	431
Odluka U 20/01	od 4. 5. 2001.g	435
Odluka U 22/00	od 22. 6. 2001.g	441

Odluka U 33/00	od 22. 6. 2001. g.....	447
Odluka U 38/00	od 22. 6. 2001. g.....	453
Odluka U 21/01	od 22. 6. 2001. g.....	459
Odluka U 28/01	od 22. 6. 2001. g.....	467
Odluka U 32/01	od 22. 6. 2001. g.....	473
Odluka U 34/00	od 22. 6. 2001. g.....	481
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudija Hansa Daneliusa i Josepha Marka		491
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije Azre Omeragić		492
Odluka U 24/00	od 31. 8. 2001. g.....	495
Odluka U 37/00	od 31. 8. 2001. g.....	503
Odluka U 3/01	od 31. 8. 2001. g.....	509
Odluka U 6/01	od 31. 8. 2001. g.....	519
Odluka U 22/01	od 31. 8. 2001. g.....	525
Odluka U 38/01	od 31. 8. 2001. g.....	535
Odluka U 40/01	od 31. 8. 2001. g.....	537
Odluka U 24/01	od 28. 9. 2001. g.....	545
Odluka U 27/01	od 28. 9. 2001. g.....	551
Odluka U 19/01	od 2. 11. 2001. g.....	557
ANEKS - Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Josepha Marka		567
Odluka U 36/01	od 2. 11. 2001. g.....	573
Odluka U 43/01	od 2. 11. 2001. g.....	579
Odluka U 26/00	od 21.12. 2001. g.....	581
Odluka U 9/01	od 21.12. 2001. g.....	591
Odluka U 31/01	od 21.12. 2001. g.....	597
Odluka U 48/01	od 21.12. 2001. g.....	603
Odluka U 55/01	od 21.12. 2001. g.....	605
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2001. GODINA		611
Rješenje U 20/00	od 4. 5. 2001. g.....	613
Rješenje U 8/01	od 22. 6. 2001. g.....	615
LISTA SLUČAJEVA		917
PREDMETNI REGISTAR		923

Odluka U 33/00	od 22.6.2001. g.....	741
Odluka U 38/00	od 22.6.2001. g.....	747
Odluka U 21/01	od 22.6.2001. g.....	753
Odluka U 28/01	od 22.6.2001. g.....	761
Odluka U 32/01	od 22.6.2001. g.....	769
Odluka U 34/00	od 22.6.2001. g.....	777
ANEKS - Izuzeto mišljenje sudaca Hansa Daneliusa i Josepha Marka		787
ANEKS - Izuzeto mišljenje sutkinje Azre Omeragić.....		788
Odluka U 24/00	od 31.8. 2001.g.....	791
Odluka U 37/00	od 31.8. 2001.g.....	799
Odluka U 3/01	od 31.8. 2001.g.....	805
Odluka U 6/01	od 31.8. 2001.g.....	815
Odluka U 22/01	od 31.8. 2001.g.....	821
Odluka U 38/01	od 31.8. 2001.g.....	831
Odluka U 40/01	od 31.8. 2001.g.....	833
Odluka U 24/01	od 28.9. 2001.g.....	841
Odluka U 27/01	od 28.9. 2001.g.....	847
Odluka U 19/01	od 2.11. 2001.g.....	853
ANEKS - Izuzeto mišljenje suca prof. dr. Josepha Marka		863
Odluka U 36/01	od 2.11.2001.g	869
Odluka U 43/01	od 2.11.2001.g	875
Odluka U 26/00	od 21.12.2001.g	877
Odluka U 9/01	od 21.12.2001.g	887
Odluka U 31/01	od 21.12.2001.g	893
Odluka U 48/01	od 21.12.2001.g	899
Odluka U 55/01	od 21.12.2001.g	901
RJEŠENJA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE 2001. GODINA		907
Rješenje U 20/00	od 4.5.2001.g	909
Rješenje U 8/01	od 22.6.2001.g	913
LISTA SLUČAJEVA		917
PREDMETNI REGISTAR		923

УВОДНА РИЈЕЧ

Уставни суд Босне и Херцеговине представља значајну и специфичну институцију Босне и Херцеговине као сложене државне заједнице. Његова надлежност, састав и начин рада регулисани су чланом VI Устава Босне и Херцеговине. Сагласно Уставу, Уставни суд је истовремено заштитник устава и институционални гарант за заштиту људских права и слобода установљених, не само каталогом права из члана II Устава, већ и инструментима Анекса I Устава Босне и Херцеговине. Од свог конституисања, 1997. године, Уставни суд Босне и Херцеговине успоставио је праксу да своје одлуке и рјешења, објављујући их у годишњим билтенима, учини доступним стручној али и широј јавности у Босни и Херцеговини. Тако се у *Билтену Уставног суда Босне и Херцеговине* за 2001. годину налази тридесетосам одлука и два рјешења из подручја готово свих надлежности Суда предвиђених чланом VI 3 Устава Босне и Херцеговине.

У оквиру надлежности из члана VI 3а Устава Босне и Херцеговине, тј. спорова о уставности, Уставни суд Босне и Херцеговине донио је више одлука. Тако је, нпр., одлуком број У 1/01 одбачен захтјев Удружења пензионера Републике Српске за оцјену уставности одлука Високог представника бр. 59/00 и 60/00 јер “подносилац захтјева није неки од субјеката који, сходно члану VI 3а Устава Босне и Херцеговине, може да покрене овакав спор пред Уставним судом Босне и Херцеговине”. У оквиру ове надлежности Уставног суда значајно је поменути и одлуку број У 16/00 којом је утврђено да је члан 8а, став 1, Закона о продаји станова на којима постоји станарско право Федерације Босне и Херцеговине у складу са Уставом Босне и Херцеговине, те одлуку број У 25/00 којом је утврђено да је Одлука о измјенама и допунама Закона о путним исправама Босне и Херцеговине, коју је донио Високи представник за Босну и Херцеговину, у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине. У предмету У 19/01 Уставни суд је одлучио да је члан 152 Закона о раду Републике Српске у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, док је у предмету У 26/00 утврђено да је члан 54 Закона о измјенама Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине такође у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

У оквиру надлежности Уставног суда из члана VI 3б Устава Босне и Херцеговине, значајно је поменути одлуку у предмету број У 14/00 којом је усвојена апелација Ж. М.

против пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и којом је она (као и остали оспорени акти) укинута и предмет ријешен у меритуму. У овој одлуци Суд је стао на становиште да “судске одлуке, и претходно, управни акти, којима је одбијен апелантов захтјев за враћање у посјед стана из разлога што није закључио уговор о коришћењу стана те због тога не може да се сматра носиоцем станарског права, неоправдано су онемогућиле поврат у посјед стана апеланту - избјеглици из Босне и Херцеговине, који је до 30. априла 1991. (датум одређен имовинским законима) био, на основу рјешења о додјели стана, у фактичном посједу стана. На тај начин је повријеђено апелантово право на поштовање дома из члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на мирно уживање имовине из члана 1 Протокола бр. 1 Европске конвенције, и које гарантује члан II Устава Босне и Херцеговине, а посебно члан И/5 Устава”. Сличне овим одлукама су и одлуке у предметима бр. У 24/00, У 55/01, У 6/00.

У неколико својих одлука Уставни суд Босне и Херцеговине одбио је апелације због тога што је утврдио да није дошло до повреде Устава Босне и Херцеговине, односно Европске конвенције о људским правима и основним слободама. Такве су одлуке у предметима бр. У 17/00, У 31/01.

У одређеном броју предмета, било да се ради о оцјени уставности сходно члану VI За Устава или пак о апелационој надлежности из члана VI 3b, Уставни суд је захтјеве, односно апелације, одбацио, било због тога што се радило о неовлашћеним подносиоцима захтјева или пак о актима против којих није могуће подносити апелацију. Такве су одлуке у предметима бр. У 18/01, У 32/01, У 38/01, У 43/01, У 48/01.

Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине у предмету број У 10/01, а у оквиру надлежности из члана VI 3c, одбачен је захтјев Кантоналног суда у Зеници за давање мишљења и тумачење о извршењу пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине. У овој одлуци Уставни суд је утврдио да се “прослијеђено питање односи на давање тумачења пресуде Врховног суда Босне и Херцеговине како би се дошло до мишљења коју одлуку суда извршити”. Суд је стао на становиште да није надлежан да даје тумачења одлука судова у смислу допуштења њиховог извршења. Поред овога, значајно је поменути и одлуку у предмету број У 40/00 када је Суд одлучивао по захтјеву члана Предсједништва Босне и Херцеговине г. Анте Јелавића за оцјену уставности чл. 606 и 1212 Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије за Босну и Херцеговину Организације за безбједност и сарадњу у Европи. Овај захтјев Суд је, због ненадлежности, одбацио што је, са аспекта правног система Босне и Херцеговине, такође интересантна одлука.

У неким случајевима Уставни суд Босне и Херцеговине је, рјешавајући по апелацији, а у складу са чланом VI 3b Устава, зависно од конкретне ситуације, донио одлуку у меритуму (У 14/00), док је пак у неким случајевима, укидајући оспорене пресуде, наложио редовном суду да одлуку донесе по хитном поступку (У 23/00).

Уз напомену да су у Уводној ријечи поменуте само неке од одлука које садржи *Билтен Уставног суда Босне и Херцеговине* за 2001. годину, предајући га у штампу, изражавамо наду да ће он јавности приближити рад Уставног суда, редовним судовима олакшати примјену Европске конвенције о људским правима и основним слободама као и стандарде Европског суда за људска права које Уставни суд Босне и Херцеговине у свом раду слиједи, а законодавцима помоћи да приликом креирања законских рјешења воде рачуна о њиховој сагласности са Уставом Босне и Херцеговине и европским стандардима, посебно у области људских права и основних слобода које Босна и Херцеговина, сагласно свом Уставу и чланству у Савјету Европе, мора да примјењује.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

UVODNA RIJEČ

Ustavni sud Bosne i Hercegovine predstavlja značajnu i specifičnu instituciju Bosne i Hercegovine kao složene državne zajednice. Njegova nadležnost, sastav i način rada regulisani su članom VI Ustava Bosne i Hercegovine. Saglasno Ustavu, Ustavni sud je istovremeno zaštitnik ustava i institucionalni garant za zaštitu ljudskih prava i sloboda ustanovljenih, ne samo katalogom prava iz člana II Ustava, već i instrumentima Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine. Od svog konstituisanja, 1997. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine uspostavio je praksu da svoje odluke i rješenja, objavljujući ih u godišnjim biltenima, učini dostupnim stručnoj ali i široj javnosti u Bosni i Hercegovini. Tako se u *Biltenu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine* za 2001. godinu nalazi tridesetosam odluka i dva rješenja iz područja gotovo svih nadležnosti Suda predviđenih članom VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

U okviru nadležnosti iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, tj. sporova o ustavnosti, Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio je više odluka. Tako je, npr., odlukom broj U 1/01 odbačen zahtjev Udruženja penzionera Republike Srpske za ocjenu ustavnosti odluka Visokog predstavnika br. 59/00 i 60/00 jer “podnosilac zahtjeva nije neki od subjekata koji, prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, može pokrenuti ovakav spor pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine”. U okviru ove nadležnosti Ustavnog suda značajno je pomenuti i odluku broj U 16/00 kojom je utvrđeno daje član 8.a, stav 1., Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te odluku broj U 25/00 kojom je utvrđeno daje Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine, koju je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine. U predmetu U 19/01 Ustavni sud je odlučio daje član 152. Zakona o radu Republike Srpske u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, dok je u predmetu U 26/00 utvrđeno daje član 54. Zakona o izmjenama Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine također u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

U okviru nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, značajno je pomenuti odluku u predmetu broj U 14/00 kojom je usvojena apelacija

Ž. M. protiv presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i kojom je ona (kao i ostali osporeni akti) ukinuta i predmet riješen u meritumu. U ovoj odluci Sud je stao na stanovište da “sudske odluke, i prethodno, upravni akti, kojima je odbijen apelantov zahtjev za vraćanje u posjed stana iz razloga što nije zaključio ugovor o korištenju stana te se zbog toga ne može smatrati nosiocem stanarskog prava, neopravdano su onemogućile povrat u posjed stana apelantu - izbjeglici iz Bosne i Hercegovine, koji je do 30. aprila 1991. (datum određen imovinskim zakonima) bio, na osnovu rješenja o dodjeli stana, u faktičnom posjedu stana. Na taj načinje povrijeđeno apelantovo pravo na poštovanje doma iz člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije, i koje garantira član II Ustava Bosne i Hercegovine, a posebno član 11/5. Ustava”. Slične ovim odlukama su i odluke u predmetima br. U 24/00, U 55/01, U 6/00.

U nekoliko svojih odluka Ustavni sud Bosne i Hercegovine odbio je apelacije zbog toga što je utvrdio da nije došlo do povrede Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Takve su odluke u predmetima br. U 17/00, U 31/01.

U određenom broju predmeta, bilo da se radi o ocjeni ustavnosti prema članu W3.a) Ustava ili pak o apelacionoj nadležnosti iz člana VI/3.b), Ustavni sud je zahtjeve, odnosno apelacije, odbacio, bilo zbog toga što se radilo o neovlaštenim podnosiocima zahtjeva ili pak o aktima protiv kojih nije moguće podnositi apelaciju. Takve su odluke u predmetima br. U 18/01, U 32/01, U 38/01, U 43/01, U 48/01.

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 10/01, a u okviru nadležnosti iz člana VI/3.c), odbačen je zahtjev Kantonalnog suda u Zenici za davanje mišljenja i tumačenje o izvršenju presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U ovoj odluci Ustavni sud je utvrdio da se “proslijeđeno pitanje odnosi na davanje tumačenja presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine kako bi se došlo do mišljenja koju odluku suda izvršiti”. Sud je stao na stanovište da nije nadležan da daje tumačenja odluka sudova u smislu dopuštenja njihovog izvršenja. Pored ovoga, značajno je pomenuti i odluku u predmetu broj U 40/00 kada je Sud odlučivao po zahtjevu člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine gosp. Ante Jelavića za ocjenu ustavnosti čl. 606. i 1212. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi. Ovaj zahtjev Sud je, zbog nenadležnosti, odbacio što je, sa aspekta pravnog sistema Bosne i Hercegovine, također interesantna odluka.

U nekim slučajevima Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, rješavajući po apelaciji, a u skladu sa članom VI/3.b) Ustava, zavisno od konkretne situacije, donio odluku u meritumu (U 14/00), dok je pak u nekim slučajevima, ukidajući osporene presude, naložio redovnom sudu da odluku donese po hitnom postupku (U 23/00).

Uz napomenu da su u Uvodnoj riječi pomenute samo neke od odluka koje sadrži *Bilten Ustavnog suda Bosne i Hercegovine* za 2001. godinu, predajući ga u štampu, izražavamo nadu da će on javnosti približiti rad Ustavnog suda, redovnim sudovima olakšati primjenu Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama kao i standarde Evropskog suda za ljudska prava koje Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svom radu slijedi, a zakonodavcima pomoći da prilikom kreiranja zakonskih rješenja vode računa o njihovoj saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i evropskim standardima, posebno u oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda koje Bosna i Hercegovina, saglasno svom Ustavu i članstvu u Vijeću Evrope, mora primjenjivati.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

UVODNA RIJEČ

Ustavni sud Bosne i Hercegovine predstavlja značajnu i specifičnu instituciju Bosne i Hercegovine kao složene državne zajednice. Njegova nadležnost, sastav i način rada regulirani su člankom VI Ustava Bosne i Hercegovine. Suglasno Ustavu, Ustavni je sud istodobno zaštitnik ustava i institucionalni garant za zaštitu ljudskih prava i sloboda ustanovljenih, ne samo katalogom prava iz članka II Ustava, već i instrumentima Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine. Od svog konstituiranja, 1997. godine, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine uspostavio praksu da svoje odluke i rješenja, objavljujući ih u godišnjim biltenima, učini dostupnim stručnoj ali i široj javnosti u Bosni i Hercegovini. Tako se u *Biltenu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine* za 2001. godinu nalazi tridesetosam odluka i dva rješenja iz područja gotovo svih nadležnosti Suda predviđenih Člankom VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

U okviru nadležnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, tj. sporova o ustavnosti, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine donio više odluka. Tako je, npr., odlukom broj U 1/01 odbačen zahtjev Udruženja umirovljenika Republike Srpske za ocjenom ustavnosti odluka Visokog predstavnika br. 59/00 i 60/00 jer “podnositelj zahtjeva nije neki od subjekata koji, prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, može pokrenuti ovakav spor pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine”. U okviru ove je nadležnosti Ustavnog suda značajno pomenuti i odluku broj U 16/00 kojom je utvrđeno daje članak 8.a, stavak 1., Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Federacije Bosne i Hercegovine sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine, te odluku broj U 25/00 kojom je utvrđeno da je Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine, koju je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, suglasan Ustavu Bosne i Hercegovine. U predmetu U 19/01 Ustavni je sud odlučio daje članak 152. Zakona o radu Republike Srpske suglasan Ustavu Bosne i Hercegovine, dok je u predmetu U 26/00 utvrđeno da je članak 54. Zakona o izmjenama Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine također suglasan Ustavu Bosne i Hercegovine.

U okviru nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, značajno je pomenuti odluku u predmetu broj U 14/00 kojom je usvojena

apelacija Ž. M. protiv presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i kojom je ona (kao i ostali osporeni akti) ukinuta i predmet riješen u meritumu. U ovoj odluci Sud je stao na stajalište da “sudske odluke, i predbježno, upravni akti, kojima je odbijen apelantov zahtjev za vraćanjem u posjed stana iz razloga što nije zaključio ugovor o korištenju stana te se zbog toga ne može smatrati nositeljem stanarskog prava, neopravdano su onemogućile povrat u posjed stana apelantu - izbjeglici iz Bosne i Hercegovine, koji je do 30. travnja 1991. (nadnevak određen imovinskim zakonima) bio, na temelju rješenja o dodjeli stana, u faktičnom posjedu stana. Na taj je način povrijeđeno apelantovo pravo na poštovanje doma iz članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije, i koje jamči članak II Ustava Bosne i Hercegovine, a posebno članak II/5. Ustava”. Slične ovim odlukama su i odluke u predmetima br. U 24/00, U 55/01, U 6/00.

U nekoliko svojih odluka Ustavni je sud Bosne i Hercegovine odbio apelacije zbog toga što je utvrdio da nije došlo do povrede Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Takve su odluke u predmetima br. U 17/00, U 31/01.

U određenom broju predmeta, bilo da se radi o ocjeni ustavnosti prema članku VI/3.(a) Ustava ili pak o prizivnoj nadležnosti iz članka VI/3.(b), Ustavni je sud zahtjeve, odnosno apelacije, odbacio, bilo zbog toga što se radilo o neovlaštenim podnositeljima zahtjeva ili pak o aktima protiv kojih nije moguće podnositi apelaciju. Takve su odluke u predmetima br. U 18/01, U 32/01, U 38/01, U 43/01, U 48/01.

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 10/01, a u okviru nadležnosti iz članka VI/3.(c), odbačen je zahtjev Kantonalnog suda u Zenici za davanje mišljenja i tumačenje o izvršenju presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U ovoj odluci Ustavni je sud ustvrdio da se “proslijeđeno pitanje odnosi na davanje tumačenja presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine kako bi se došlo do mišljenja koju odluku suda izvršiti”. Sud je stao na stajalište da nije mjerodavan davati tumačenja odluka sudova u smislu dopuštenja njihovog izvršenja. Pored ovoga, značajno je pomenuti i odluku u predmetu broj U 40/00 kada je Sud odlučivao po zahtjevu člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine gosp. Ante Jelavića za ocjenom ustavnosti čl. 606. i 1212. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi. Ovaj je zahtjev Sud, zbog nenadležnosti, odbacio što je, sa aspekta pravnog sustava Bosne i Hercegovine, također interesantna odluka.

U nekim slučajevima Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, rješavajući po apelaciji, a sukladno članku VI/3.(b) Ustava, ovisno o konkretnoj situaciji, donio odluku u meritumu (U 14/00), dok je pak u nekim slučajevima, ukidajući pobijane presude, naložio redovitom sudu da odluku donese po žurnom postupku (U 23/00).

Uz napomenu da su u Uvodnoj riječi pomenute samo neke od odluka koje sadržava *Bilten Ustavnog suda Bosne i Hercegovine* za 2001. godinu, predajući ga u tisak, izražavamo nadu da će on javnosti približiti rad Ustavnog suda, redovitim sudovima olakšati primjenu Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama kao i standarde Europskog suda za ljudska prava koje Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svom radu slijedi, a zakonodavcima pomoći da prilikom kreiranja zakonskih rješenja vode računa o njihovoj suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine i europskim standardima, posebno u oblasti ljudskih prava i temeljnih sloboda koje Bosna i Hercegovina, suglasno svom Ustavu i članstvu u Vijeću Europe, mora primjenjivati.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2001. ГОДИНА**

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. фебруара 2001. године, усвојио је сљедећу

ОДЛУКУ

Уставни суд проглашава да је члан 8.а став 1. Закона о продаји станова на којима постоји станарско право (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99 и 7/00) у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

Ова одлука ће бити објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Чињенице

Закон о продаји станова на којима постоји станарско право (даље у тексту: Закон о становима) Представнички дом Федерације Босне и Херцеговине је усвојио 11. јуна 1997. године, а Дом народа Федерације 21. октобра 1997. године. Објављен је у “Службеним новинама Федерације БиХ” 28. новембра 1997. године (“Службене новине Федерације БиХ”, бр. 27/97) и ступио је на снагу осам дана по објављивању, односно 6. децембра 1997. године.

Закон о становима уређује услове и начин продаје станова са станарским правом и цијене по којима се овакви станови продају (члан 1). Носилац станарског права на стану би требао да има, уз неке изузетке, право да откупи стан под условом да је поднио захтјев у одређеном временском року (члан 7), а ту су и детаљна правила о начину одређивања цијена (чл. 16-23).

Карлос Вестендорп, тадашњи Високи представник у Босни и Херцеговини, 5. јула 1999. године донио је одређене одредбе којима је измијењен Закон о становима (нови члан 8.а). Ове одредбе, које се баве правом носиоца станарског права, гласе:

“Носилац станарског права на стану, који је посебним прописима који су примјењивани на територији Федерације Босне и Херцеговине у периоду од 30. априла 1991. године до 4. априла 1998. године проглашен напуштеним, стиче право на куповину стана по одредбама овога закона након протеча рока од двије године од дана ступања у посјед стана.

У поступку рјешавања захтјева за куповину стана власник стана дужан је га утврди, на основу расположиве документације, га ли се ради о носиоцу станарског права на стану из става 1. овог члана.

Уговор о купопродаји стана, закључен супротно одредби става 1. овог члана, сматра се ништавим.

Носилац станарског права из става 1. овог члана може га поднесе захтјев за куповину стана у складу са чланом 7. став 1. овог закона у року од шест мјесеци од дана када је стекао право на куповину стана.

Основна правила о напуштеним становима су била садржана у Закону о напуштеним становима (“Службене новине Републике Босне и Херцеговине”, бр. 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 9/95 и 3/95), у Уредби о коришћењу напуштених станова и у осталим прописима донесеним у периоду од 30. априла 1991. године до 12. марта 1998. године. Сходно Закону о напуштеним становима, стан се проглашава напуштеним уколико су га носилац станарског права и чланови његовог домаћинства напустили или привремено престали да га користе након 30. априла 1991. године. Ипак, стан није могао да буде проглашен напуштеним уколико су носилац станарског права и чланови његовог домаћинства били присиљени да га напусте због етничког чишћења, или уколико је стан био уништен, изгорен или доведен у опасност због рата, или уколико су носилац станарског права и чланови његовог домаћинства поново ступили у посјед стана прије одређеног датума.

Закон о престанку примјене Закона о напуштеним становима (даље у тексту: Закон о престанку) усвојио је Дом народа Федерације 26. фебруара 1998. године, а Представнички дом Федерације Босне и Херцеговине 12. марта 1998. године. Овај закон објављен је у “Службеним новинама Федерације БиХ” 3. априла 1998. године (“Службене новине Федерације БиХ”, бр. 11/98) и ступио је на снагу сљедећег дана, 4. априла 1998. године.

Сходно Закону о престанку, разни други прописи више нису на снази (члан 1). Носилац станарског права над станом који је проглашен напуштеним има право да се врати у стан, а лица које су живјела у стану без правног основа биће из њега исељена (члан 3). Носилац станарског права, чији је уговор раскинут после 30. априла 1991. године и коме је стан враћен према Закону о престанку, имао је право да га, према Закону о становима, откупи након шест мјесеци коришћења, али не може да га прода у року од пет година од дана регистравања његовог права власништва (члан 15).

Високи представник је у 1998. и 1999. години доио више измјена и допуна Закона о престанку које се тичу, *inter alia*, продужења рока у коме може да се поднесе захтјев

за поврат стана, поништења одређених уговора о коришћењу станова који су закључени у току рата или у периоду непосредно након рата, као и статуса лица која су напустила своје станове у рату и у постратном периоду. Као резултат ових промјена укинута је и наведени члан 15 Закона о становима.

1. Поступак пред Уставним судом

Једанаест чланова Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине - Мирко Бањац, Бранко Докић, Никола Шпирић, Вито Ракић, Мишо Деретић, Десанка Рађевић, Миланка Бошњак, Мара Перкановић, Драган Мирковић, Раденка Балта и Бранка Јовановић - поднијели су 28. јула 2000. године Уставном суду Босне и Херцеговине захтјев за оцјењивање сагласности члана 8.а става 1 Закона о становима са Уставом Босне и Херцеговине.

Захтјев је 18. октобра 2000. године прослијеђен Високом представнику у Босни и Херцеговини од кога је тражено да достави свој коментар. Госп. Jan Kampbel, у својству шефа Одјела за правне послове и замјеника Високог представника за правне послове (даље у тексту: ОНР), 29. новембра 2000. године је доставио коментаре на захтјев.

2. Наводи

Подносиоци захтјева сматрају да члан 8.а став 1 Закона о становима није у сагласности са чланом II/2. до 5. Устава Босне и Херцеговине јер прави дискриминацију над избјеглицама и расељеним лицима и ставља ове категорије грађана у неравноправан положај у односу на остале грађане. Они тврде да су већином припадници српске и хрватске етничке групе ти који, као резултат ове одредбе, трпе дискриминацију. Такође су навели да та одредба ограничава право власништва и није у сагласности са чланом 11/3.к) Устава нити са Европском конвенцијом о људским правима која има примат над свим осталим законима у Босни и Херцеговини. Истичу да, сходно члану 11/5. Устава, све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате својим кућама и право да поново дођу у посјед своје имовине, те да било каква ограничења у овој области и неједнак третман са осталим грађанима представља очигледно кршење Устава.

ОНР је нагласио да доставља своје коментаре без икаквог изричитог или имплицитног признавања надлежности Уставног суда у односу на одлуке Високог представника и без посљедица на било које питање које би могло, у овом или неком другом случају, да се покрене у вези са надлежношћу Уставног суда или било ког другог суда у односу на одлуке Високог представника.

Што се тиче суштине самог случаја ОНР је истакао да, сходно Закону о становима, носилац станарског права има право да откупи стан те да је право да купи и потом прода стан начин уживања своје имовине - стана. Због тога ОНР сматра да овај случај покрене питања да ли је члан 8.а Закона о становима, који ограничава право на куповину и продају стана, у сагласности са заштитом власништва из члана 1.

Протокола бр. 1 Европске конвенције и да ли је члан дискриминаторан? ОНР је прихватио да члан 8.а ограничава појединца, али сматра да је ово ограничавање у јавном интересу и да је пропорционално циљу који жели да се постигне одредбом.

ОНР је објаснио позадину и сврху одредбе на сљедећи начин. Повратак избјеглица и расељених лица представља један од главних циљева Устава (члан II/5) и Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Мора да се сматра да овај циљ служи јавном интересу и да је зато уведен двогодишњи временски рок дат у члану 8.а Закона о становима. У вријеме када је ОНР (јули 1999. године) прогласио овај члан, у Федерацији су услови за мањинске повратке били екстремно неповољни. Тада се сматрало да су повратници, који су суочени са неповољним условима, били практично присиљени да “продају” своје станове члановима већинских група које су живјеле у том подручју, премда нису имали правног основа за то. Такви поступци, уколико би се понављали, учинили би успоставу одрживих мањинских повратака практично немогућом. Штовише, то би готово сигурно присилило појединце да продају станове испод пуне тржишне вриједности. Увођење двогодишњег временског ограничења, које чини такве продаје неважећим и ништавим уколико се нису уклапале у временски рок, је било јасно намијењено да охрабри избјеглице да живе у својим становима умјесто да их продају одмах по куповини. Циљ је био, очигледно, да се обезбиједи да, ако се и када се имовина по истеку рока прода, то буде по фер тржишним цијенама. Ограничење које је наметнуто носиоцима станарског права није било апсолутно с обзиром да они могу да купују и продају станове по истеку овог двогодишњег периода. Стога се пажљиво водило рачуна да се избалансује општи интерес са, што је могуће мањим, уплитањем у права појединаца. Принцип пропорционалности је био испоштован и не може да се сматра да члан 8.а Закона о становима крши члан 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције.

ОНР, даље, тврди да не постоји дискриминација у овом случају због сљедећих разлога. Групе које треба да се пореде су, с једне стране, носиоци станарског права који нису отишли и, са друге стране, они који су напустили земљу или су били интерно расељени и чији су станови били проглашени напуштенима. Чланови прве групе могу да купе и потом продају своје станове по општеприхватљивим условима, док чланови друге групе само могу да добију право да купе и потом продају своје станове двије године након што су поново дошли у њихов посјед и живјели у њима двије године. Што се тиче легитимних циљева овог различитог гретирања, тј. промовисања одрживог повратка мањинских народа и спречавање продаје по веома ниским цијенама, разлика мора да се сматра легитимном, пропорционалном и недискриминаторском.

3. Допустивост

Предметни захтјев је поднесен у складу са чланом VI/3.а) Устава који гласи:
“Уставни суд ће штитити овај Устав.

а) Уставни суд ита искључиву надлежност га одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не огривачајући само на то:

Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелии однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на територијални интегритет Босне и Херцеговине.

Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом. Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.”

Постојећи захтјев спада под члан VI/3.а), друга алинеја. Сходно члану IV/2. Устава, Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је састављен од 42 члана, а захтјев је поднијело 11 чланова, што чини четвртину чланова Дома.

Остаје да се размотри да ли је Уставни суд надлежан да испита да ли је члан 8.а Закона о становима у складу са Уставом упркос чињеници да га је прогласио Високи представник. Слично питање се појавило у случају бр. У 9/00 у којем је Уставни суд испитивао да ли је Закон о граничној државној служби, који је такође донио Високи представник, био у складу са Уставом. У одлуци о том случају, Уставни суд је одлучио да је надлежан да испита сагласност Закона о државној граничној служби са Уставом.

Уставни суд не налази разлог зашто би дошао до различитог закључка о овом питању у предметном случају.

Из ових разлога, Уставни суд је закључио да је предметни захтјев једанаест чланова Представничког дома Парламентарне скупштине допуштен.

4. Закључци

4.1. Општа запажања

Питање на које Уставни суд треба да одговори у предметном случају је да ли временски рок од двије године из члана 8.а Закона о продаји станова на којима постоји станарско право (Закон о становима) крши:

- (а) право носиоца станарског права на заштиту његове имовине из члана 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима и члана II/3.к) Устава или, алтернативно,
- (б) право носиоца станарског права по члану 14. Европске конвенције и члану II/4. Устава да не буде предмет дискриминације код уживања права на заштиту његове имовине.

Уставни суд истиче да, у складу са чланом II/1. Устава, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода и да се, сходно члану II/2, права и слободе одређене Европском конвенцијом директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над осталим законима.

У погледу историје члана 8.а Закона о становима важно је, такође, да се обрати пажња на још једну одредбу Устава, тј. члан II/5. која обезбјеђује:

“Све избјеглице и расељена лица имају право га се слободно врате у своје домове. Они имају право, сходно Анексу 7 Општег оквирног споразума, га им се врати имовина које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991. године и га добију компензацију за сву такву имовину, која не може га им буде враћена. Све обавезе или изјаве у вези са таквом имовином, које су дате под присилом, ништаве су.”

5.2. Право на имовину

Члан 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима гласи:

“Свако физичко и правно лице има право на неомемано уживање своје имовине.

Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе га примјењује такве законе које сматра потребним га би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или га би обезбиједила наплату пореза или гругих доприноса или казни ”.

Члан 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције садржи три принципа. Први принцип, који се налази у првој реченици првог става је општи принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специфичним условима, који су дефинисани у другој реченици првог става. Трећи принцип се тиче контроле државе над коришћењем приватне имовине, што је дозвољено по условима који су дати у другом ставу.

Појмови “имовина” и “својина”, који се јављају у члану 1. Протокола бр. 1, не треба да се тумаче на рестриктиван начин, него треба да их се схвати тако да они укључују економска права и тражбине, који премда нису имовина сходно домаћим законима, ипак имају економску вриједност. С друге стране, треба да се примијети да члан 1. Протокола бр. 1 само штити постојећу својину и имовину, али је генерално схваћен тако да не укључује право стицања имовине (Европски суд за људска права, пресуда у случају *Маркс против Белгије*, волумен 31, став 50). Дакле, произилази питање да ли може да се сматра да носилац станарског права на напуштеном стану има имовинско право заштићено чланом 1. Протокола бр. 1.

У овом погледу, позивамо се на члан 3 Закона о престанку примјене закона о напуштеним становима (Закон о престанку) у којем се каже да носилац станарског права на напуштеном стану има право да се врати у стан сходно Анексу 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Даље је одређено да се ово примјењује на носиоце станарског права који имају право да се врате у своје станове сходно члану 1. Анекса 7 и да се лица која су напустила своје станове послјије 30. априла 1991. године сматрају избјеглицама и расељеним лицима према Анексу 7, сем ако је доказано да су их напустили из разлога који нису у вези са сукобом. Мора да се прихвати да се члан 8.а Закона о становима односи на ове категорије лица која зато, према закону, имају право на повратак у своје напуштене станове како би наставили да живе у њима. Ово право је несумњиво право економске природе које је заштићено чланом 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције.

Ипак, право носиоца станарског права није потпуно имовинско право него право на живљење у стану и, под одређеним условима, право на његову куповину. Као резултат куповине носилац станарског права постаје власник стана. С обзиром да право носиоца станарског права није власништво него само ограничено право на коришћење стана, слиједи да је заштита обезбијеђена у члану 1. Протокола бр. 1 такође ограничена. Гледано изоловано и одвојено од аспекта могуће дискриминације, не може да се сматра да оно даје право носиоцу станарског права да откупи стан и постане власник. Питање да ли су правила у погледу куповине дискриминаторска је друга материја и биће испитана одвојено.

Не може, стога, да се сматра да члан 8.а Закона о становима, када се разматра одвојено, крши члан 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције. Не може да се сматра да члан II/3.к) Устава, који у генералним терминима штити право на имовину, обезбјеђује, у овом погледу, ширу заштиту.

5.3. Заштита против дискриминације

Члан 14. Европске конвенције о људским правима гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјалио поријекло, веза са неком националном мањиношом, имовно стање, рођење или други статус".

Чини се из текста ове одредбе да је заштита против дискриминације у члану 14. ограничена на уживање права и слобода заштићених Конвенцијом, којима треба да се дода права из протокола Конвенције. У Уставу постоји слична одредба у члану 11/4. која наводи да ће уживање права и слобода из тог члана и разних међународних споразума бити обезбијеђено свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације.

Сходно досадашњој судској пракси, у погледу члана 14. Европске конвенције може да постоји различит третман који не представља дискриминацију. Ово је случај гдје направљена разлика има циљ и разумно оправдање. Питање да ли такво оправдање постоји мора да буде процијењено у вези са циљем и ефектима мјере која се разматра. Разлика у третману не смије само да слиједи законски циљ већ ту мора, такође, да постоји разуман однос пропорционалности између средстава која су се користила и циља који треба да се реализује. (Европски суд за људска права, *Белгијски лингвистички случај*, Волумен 6, Закон, I Б, став 10.)

Овај случај се тиче носилаца станарског права чија су станарска права заштићена чланом 1. Протокола бр. 1. Сходно томе, члан 14. Конвенције захтијева уживање њихових права без дискриминације.

Тakoђе је јасно да се, као резултат члана 8.а Закона о становима, они који имају станарско право на напуштеним становима третирају различито од оних који нису напустили своје станове, с обзиром да носиоцима станарског права који припадају првој категорији, супротно оним из друге категорије, није дозвољено да откупе одмах своје станове и да их продају другим лицима, него морају да чекају двије године од свог повратка прије него што стекну то право.

Тако постоји разлика у третману, и ОНР је објаснио који су разлози узроковали ову разлику и које циљеве је Високи представник желио да постигне доношењем наведеног члана 8.а. Сврха је била да се охрабре избјеглице и расељена лица да се врате својим предратним домовима и да се обесхрабри продаја њихових станова по веома ниским цијенама члановима већинских народа у одређеним подручјима. С обзиром да је повратак избјеглица и расељених лица њиховим кућама поријекла главни циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, и такође се осликава у члану II/5. Устава, мора да се закључи да је циљ сам по себи био разуман и легитиман.

Остаје ипак да се размотри да ли или не период од двије године, који мора да прође прије него што носилац станарског права може да откупи и прода свој стан, представља пропорционално ограничење његових права.

Могло би да се размишља да је било могуће да ОНР да право носиоцу станарског права да откупи стан одмах, како би се постигао жељени циљ, док би ограничио његово право да га прода док не проведе двије године у њему. Ипак, бити власник стана без права продаје би инволвисало значајно и необично ограничење нормалних имовинских права које би га чиниле мање заинтересованим за куповину стана. Такво рјешење би такође довело до других правних тешкоћа, на примјер уколико би једно лице након повратка и куповине стана одлучило да не остане у њему двије године. Тада би се поставило питање да ли њему, премда је власник, још увијек треба да се забрањује да продаје стан и које би биле правне посљедице у оваквој ситуацији.

Уставни суд даље примјећује да је члан 8.а Закона о становима од опште примјене и не може да се сматра да се он примјењује посебно на лица одређеног етничког

поријекла. Сврха је да се избјеглице и расељена лица, без обзира на њихово етничко поријекло, врате у своје старе домове и да се спријечи да етничко чишћење које се појавило у вези са ратом постане стално.

Штовише, мора да се сматра да Високи представник, који је у овом случају био креатор закона и који је донио правне одредбе како би служио легитимном и значајном циљу, има одређени степен слободне процјене при одређивању како најбоље да се постигне циљ. С обзиром на то и чињеницу да је двогодишњи период релативно кратак, Уставни суд је закључио да члан 8.а Закона о становима има циљ и разумно оправдање и да није дискриминаторски нити у нескладу са чланом 14. Европске конвенције или чланом II/4. Устава.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, судије проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко издвојили су своја мишљења на донесену одлуку.

У 16/00
2. фебруар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

У циљу обезбјеђења повратка избјеглица и расељених лица (члан II/5. Устава) и обезбјеђења адекватног одређивања цијена, захтјев државе да лице у стану проведе двије године прије него што му јој дозволи да стекне потпуно власништво над тим станом, а у случају када је то лице претходно било само носилац станарског права, не представља кршење права на недискриминацију (члан II/4 Устава, члан 14. Европске конвенције) нити права на имовину (члан II/3.к) Устава, чланак 1. Протокола 1 Европске конвенције).

АНЕКС

- Издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића о неслагању са одлуком Уставног суда број У 16/00

Уставни суд БиХ је својом одлуком бр. У 16/00 прогласио уставним одредбе става 1 члана 8.а Закона о измјенама и допунама Закона о продаји станова на којим постоји станарско право, објављеног у “Службеним новинама Федерације БиХ” бр. 27/99 од 5. јула 1999. године.

На основу члана 36. става 2 Пословника Уставног суда БиХ, издвајам мишљење о неслагању са одлуком Уставног суда БиХ бр. У16/00 од 2. и 3. фебруара 2001. године из сљедећих разлога:

Уставни суд БиХ је погрешно стао на становиште да овај закон није у супротности са чланом 2. ставови 2, 4. и 5. Устава БиХ као Анекса 4 Општег оквирног споразума за мир у БиХ.

Наиме, чланом 8.а става 1 оспореног Закона прописано је да:

“Носилац станарског права на стану који је посебним прописима који су примјењивани на територији БиХ у периоду од 30. априла 1991. године до 4. априла 1998. године проглашаван напуштеним, стиче право на куповину стана по одредбама овог Закона након протеча рока од двије године од дана ступања у посјед стана.“

Чланом 2. ставови 1 и 2 Устава БиХ прописано је како слиједи:

“БиХ и оба ентитета обезбиједиће најкши ниво међународно признатих људских права и основних слобода “

Права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и слобода и њеним протоколима директно се примјењују у БиХ. Ови акти имају приоритет над свим другим законима. У ставу 3 овог члана Устав је навео права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и слобода и њеним протоколима који се директно примјењују у Босни и Херцеговини. У ова права, поред наведених, спада и “право на имовину”.

Ставом 5 наведеног члана је прописано да *“све избјеглице и расељена лица ишају право га се слободно врате својим домовима. Они имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума, на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991. године и на накнаду за ону имовину која им не може бити враћена. Све обавезе или изјаве о таквој имовини, дате под присилом, су ништавне.”* Дом за људска права за БиХ, који је формиран Анексом 6 Општег оквирног споразума за мир у БиХ, са циљем заштите људских права и слобода предвиђених Европском конвенцијом о људским правима и слободама, њеним протоколима и другим додатним споразумима о људским правима који ће се примјењивати у БиХ је, разматрајући однос станарског права, као права коришћења у смислу раније важећег

Закона о стамбеним односима у свјетлу Европске конвенције о заштити људских права и слобода и стразбуршке праксе, заузео становиште да је станарско право усгвари власничко право *sui generis*, те да се оно не може ограничавати у свом вршењу.

Дакле, имајући у виду чињеницу да би се постигла потпуна равноправност и равноправно уживање права и слобода у БиХ, чија су кршења нарочито дошла до изражаја у временском периоду од 30. априла 1991. године, па све до 14. децембра 1995. године као дана потписивања и ступања на снагу Општег оквирног споразума за мир у БиХ, познатијег као Дејтонски споразум, творци овог споразума су, у циљу изједначавања ових права са међународним стандардима, предвидјели директну примјену Европске конвенције за заштиту људских права и слобода са њеним протоколима као и других додатних споразума о људским правима који ће се примјењивати у БиХ и њен приоритет у примјени у односу на домаће законодавство, како је то и предвиђено чланом 2 тачке 2. Устава БиХ.

Дакле, управо у том смислу оспорена одредба члана 8.а става 1 Закона није у складу са наведеним одредбама Устава БиХ и нарочито је супротна члану 1. Протокола из Конвенције о заштити људских права и слобода која гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишени своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права

Више је него очигледно да јавни интерес у БиХ треба да буде усмјерен ка остваривању права избјеглих и расељених да се враћају својим домовима, и на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава, како је то предвиђено тачком 5. члана 2 Устава и Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у БиХ а не ограничавањем тог права, у “јавном” интересу, како то констатује Суд. Наиме, поставља се питање зашто би одређен број избјеглих и расељених лица морао да буде ограничен у остваривању овог права на откуп стана након двије године проведене у стану, док други, односно већи број ових лица, нема ових нити било каквих ограничења везаних за права која проистичу из вршења станарског права и његовог права на откуп. Поступајући на овакав начин наведене одредбе оспореног закона су очигледно ставиле у неравноправан положај раније носиоце станарског права у погледу права на откуп станова као мирног коришћења њихове имовине.

Имајући у виду чињеницу да оваква одредба закона погађа највећи број избјеглих и расељених лица као ранијих носилаца станарског права који потичу из реда српског и хрватског народа, могло би се закључити да је ова одредба дискриминаторског карактера, те да је супротна члану 2. става 4 Устава БиХ и члану 14. Протокола бр. 11 Европске конвенције о заштити људских права и слобода.

Управо из изнесених разлога гласао сам да Уставни суд прихвати приједлог Представничког дома Парламентарне Скупштине БиХ од 26. јула 2000. године као основан, те ирогласи неуставним одредбу става 1. члана 8.а Закона о измјенама и допунама Закона о продаји станова на којима постоји станарско право Федерације БиХ објављен у “Службеним новинама Федерације БиХ” бр. 27/99 од 5. јула 1999. године.

АНЕКС

- Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић у предмету У 16/00

Допустивост захтјева:

Закон о продаји станова на којима постоји станарско право (“Службене новине Федерације БиХ” бр. 27/97) усвојио је Представнички дом Федерације БиХ 11. јуна 1997. године, а Дом народа 21. октобра 1997. године. Високи представник за БиХ је 5. јула 1999. године предметни закон измијенио и допунио чланом 8.а који је на тај начин постао саставни дио предметног закона.

Без обзира на то што је институција Високог представника међународна институција, са специфичним правним статусом у односу на државно-правни поредак БиХ и њених ентитета, у овом случају се ради о акту законодавног органа Федерације БиХ који је донесен сходно њеном уставу, те је стога, сходно члану VI/3.а Устава БиХ, могуће испитивати уставност оспорене одредбе.

Суштина захтјева:

Чланом 8.а предметног закона прописано је да носилац станарског права на стану, који је посебним прописима који су примјенљиви на територији Федерације БиХ у периоду од 30. априла 1991. године до 4. априла 1998. године проглашен напуштеним, стиче право на откуп стана по одредбама овога закона након протекла рока од двије године од дана ступања у посјед стана, те да захтјев за откуп стана може да се поднесе у року од шест мјесеци од дана када је носилац станарског права стекао право на откуп стана.

Сматрам да је ова одредба дискриминаторског карактера, односно да није у складу са чланом 11/3.к), 11/4. и II/5. Устава БиХ као и са чланом 14. Европске конвенције о људским правима, те да је супротна члану 1. Протокола бр. 1. У том смислу се не слажем са већинским мишљењем из сљедећих разлога:

Члан 1. Протокола број 1 Европске конвенције о људским правима који гласи:

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине.

Нико не може бити лишен своје имовине осим јавном интересу и под

условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве закопе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни ”.

говори о коришћењу и лишавању имовине, као и о контроли државе над коришћењем приватне имовине, што је дозвољено под условима из другог става истог члана. У већинској одлуци Суда комстатовано је да овај члан не укључује право на стицање својине (имовине), већ штити и истовремено, под одређеним условима, ограничава само постојећу својину (имовину).

Поред тога, у већинској одлуци се стаје на становиште да “право носиоца станарског права није потпуно имовинско право него право на живљење у стану и, под одређеним условима, право на његову куповину... С обзиром да право носиоца станарског права није власништво него сато ограничено право на коришћење стана слиједи да је заштита обезбијеђена у члану 1. Протокола бр. 1 такође ограничена. Гледано изоловано и одвојено од аспекта могуће дискриминације не може се сматрати да оно даје право носиоцу станарског права да откупи стан и постати власник”.

Овакво гледиште не може да се прихвати као оправдано и у складу са Европском конвенцијом и Уставом БиХ.

Наиме, станарска права су специфична имовинска права карактеристична за социјалистичке државноправне поретке. У процесу транзиције, законским нормама, предвиђени су услови и поступак за њихову трансформацију у право својине, имовинско право апсолутног карактера. Као таква, она морају да се третирају као имовинска права специфичног карактера. Разлози за то су и сљедећи.

Сходно Европској конвенцији, односно члану 1. Протокола бр. 1, свако физичко и правно лице има право да мирно ужива у својој имовини. У правној науци и пракси постоји становиште да су у погледу одређивања самог појма имовине у пракси органа Европске конвенције постојале неке техничке потешкоће. Први протокол употребљава израз којим се штити право на мирно уживање у својим добрима (енг. *possessions*, фр. *biens*). Европски суд је, позивајући се на припремне радове, утврдио да, признајући свакоме право да ужива у својим добрима, члан 1. Протокола у суштини гарантује право на имовину (енг. *Right of property; Marche против Белгије*, 1979., В. Димитријевић и други Људска права, Београд, 1997. стр. 299).

Ако се у пракси Европског суда и Европске конвенције показују такви примјери као што је став Суда да, под изузетним условима, и клијентела једног рачуновође може да и сматра имовином (*Van Marie и групи против Холандије*, 26. јуна 1986., исто), као и позитивноправни захтјеви као нпр. да право на склапање уговора о закупу представља вид посједовања имовине (*Mellacher и групи против Аустрије* од 19. децембра 1989. године и сл., исто), онда мора да се подразумијева да је и станарско право, али и право на откуп станова, имовинско право, тј. право на имовину. Иако члан 1. Протокола бр. 1 не говори о стицању већ само о коришћењу имовине, ова ситуација, аналогично, мора да се подведе под њега. У прилог овом ставу иде и чињеница да је у погледу пензионих прописа и социјалне заштите Комисија правила разлику између система сходно којим уплата доприноса ствара индивидуални удио у фонду, који може да буде одређен сваког тренутка и система гдје је однос уплаћених

доприноса и каснијих примања потпуно неодређен. Први систем ствара имовину и захтјеви за касније бенефиције из такве имовине у складу су са чланом 1. Протокола бр. 1. (Представка бр. 4130/ 69, *X против Холандије* и 5763/72, *X против Холандије*, исто, стр. 300.)

Ако применимо аналогију, ово може да се односи и на станарско право, право на откуп стана, као и на издвајања у стамбени фонд у периоду прије рата, што, сасвим очигледно, такође представља једну врсту имовине, поготово с обзиром да се приликом откупа станова и та имовина - по основу радног односа - на одређен начин обрачунава у њихову реалну вриједност која се по том основу умањује за одређени проценат. Поред тога, носиоци станарског права који стан могу да откупе одмах, индиректно увећавају своју имовину за износ станарине који у периоду од двије године, за разлику од повратника (који станарину морају да плаћају двије године више као и за период који им је након тога потребан за откуп стана чиме се њихова имовина умањује), не морају да плаћају.

Дакле, из наведеног произлази да је станарско право, као и право на откуп стана, имовинско право и да њихова заштита, али и ограничења, на овај начин могу да се подведу под члан 1. Протокола бр. 1. Остаје да се види да ли између јавног интереса и основних права појединаца постоји баланс који тражи Европска конвенција као цјелина, као и Устав БиХ, те да ли у овом случају постоји дискриминација по било ком основу из члана 11/4. Устава БиХ и члана 14. Конвенције.

Образложење већинске одлуке да “ *према досадашњој пракси у погледу члана 14. Европске конвенције, може га пошкоди различит третман који не представља дискриминацију, те га је ово случај гдје направљена разлика иако циљ и разумно оправдање...*”, није прихватљиво. Сматрам да циљ доношења овакве норме није разуман и легитиман, односно није пропорционалан, како тврди већинско мишљење, те да у овом случају, с обзиром на члан 14. Конвенције, као и с обзиром иако члан II/4. и II/5. Устава БиХ, Високи представник не може да има одређени степен “слободне процјене” при одређивању како “најбоље постићи циљ”. Циљ било које правне норме у правном поретку ентитета и БиХ као цјелине, сагласно Уставу, мора да буде ограничен, односно не смије да буде супротстављен одредбама члана 11/4. Устава БиХ и члана 14. Европске конвенције о људским правима, који подразумијевају непостојање дискриминације по било ком основу.

Овом одредбом субјекти права, тј. титулари имовинских права у Федерацији БиХ, конкретно двије категорије носилаца станарског права: повратници и остали који за вријеме рата нису мијењали мјесто пребивалишта, стављени су у неравноправан положај при стицању права својине (власништва) на становима на којима су иосиоци станарског права, које, сагласно наведеном, такође мора да се третира као имовинско право, иако већинско мишљење стоји на становишту да члан 1. Протокола бр. 1 не укључује право стицања имовине, већ само коришћење. То је очигледан примјер дискриминаторског положаја појединаца из више разлога и по више основа.

Наиме, повратници који су успјели да остваре поврат станарског права у периоду од двије године изложени су перманентној провјери да ли користе станове на којима имају станарско право или пак не, због чега у крајњој линији може да им буде отказан уговор о коришћењу стана те могу да изгубе и само станарско право. Ово угрожава друга права загарантована Уставом БиХ и Европском конвенцијом, конкретно права из члана II/3.f) Устава - право на приватан и породични живот, дом и кореспонденцију. Потом, у будућности, они су изложени умањењу своје имовине због обавезе плаћања станарине у року од двије године за разлику од субјеката прве групе који су у могућности да своје станове откупе одмах и тиме постану њихови власници без обавезе даљњег плаћања станарине.

Поред тога, највећи број субјеката права који су станарско право стекли прије рата, улагали су, под истим условима, у стамбени фонд, што, у складу са праксом Европске конвенције, такође представља једну врсту имовине.

У предмету У29/00, у коме је поступак покренут по захтјеву три физичка лица српске националности, групе грађана хрватске националности (љих 97) и невладине организације Алтернатива, а поводом којих је вођена расправа заједно са расправом у овом предмету, може да се види да се углавном ради о повратницима хрватске и српске националности, тј. о избјеглицама из Федерације БиХ, што на индиректан начин представља дискриминацију и по том основу.

“Циљ и разумно оправдање различитог третмана пропорционално ефектима мјере која се разматра, у складу са судском праксом ”, како се наводи у већинској одлуци, за доношење овакве одредбе, по мом мишљењу, не постоји. Управо стога сматрам да образложење које почива на разумном оправдању и слободној процјени Високог представника, *“како најбоље постићи циљ”*, не може да се прихвати. У овом случају, чињеница да према оспореној одредби једна група субјеката права који испуњавају идентичне услове за откуп стана (повратници који су усљед ратних дејстава и због одређене националне припадности напустили своје станове), има неравноправан положај у односу на другу групу (која обухвата лица које нису напуштала своје станове), само због *“слободне оцјене”* Високог представника, да је она у функцији циља повратка, не може да буде разумно оправдање за овакав дискриминаторски положај, односно не представља баланс који пракса Европске конвенције и Устав БиХ захтијевају.

Ово је посебно значајно ако се има у виду и члан 11/5. устава БиХ који прописује да “све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате својим домовима. Они имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума, на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991.године, и на накнаду за ону имовину која им не може бити враћена. ”

Сви субјекти права, у овом случају носиоци станарског права, сагласно члану II/4. Устава БиХ, односно члану 14. Европске конвенције, морају при стицању права својине на становима на којима већ имају једну врсту имовинских права - станарска

права, да имају једнак статус. Образложење већинске одлуке да се у овом случају не ради о онемогућавању остваривања права на откуп стана већ само о пролонгирању рока за његову реализацију, такође не задовољава. Иако на први поглед оно може да се учини логичним, посљедице овог неједнаког статуса субјеката права нису само пролонгирање остваривања права, већ су, између осталог, и имовинске природе. При овоме мора да се постави питање: по чему је рок од двије године, и то од момента уласка у посјед стана, а не од момента поврага станарског права (између ова два момента најчешће прође и додатно вријеме потребно за извршење акта о поврату станарског права), разуман рок у односу на неки други, нпр. краћи? Шта је одлучујући фактор да он износи двије године, да ли је то дискрециона оцјена или нешто друго? У образложењу већинске одлуке нема логичког објашњења за овај сгав, сем констатације да је ријеч о *“релативно кратком периоду”*, те да, сагласно томе, члан 8.а предметног закона, *“ита циљ и разумно оправдање”* коме је као *“легитимном и важном служио* Високи представник као креатор закона

Због свега наведеног, сматрам да оспорена одредба није у складу са члановима II/3.к), II/4. и II/5. Устава БиХ, чланом 1. Протокола бр. 1, односно да крши члан 14. Европске конвенције о људским правима, тј. да има дискриминаторски карактер, те да у конкретном случају оправдање за њено доношење не може да се нађе у ставу 2. члана 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију о људским правима.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. фебруара 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Уставни суд проглашава да је повријеђено право М. В. из члана 6. став 1 Европске конвенције о људским правима на судско одлучење о њеним грађанским правима у разумном року.

Уставни суд:

- а) Укида рјешење Основног суда из Бање Луке бр. П-1475/97 од 23. јула 1998. године.
- б) Налаже Основном суду из Бање Луке да донесе одлуку по хитном поступку у меритуму у случају бр. П-1475/97.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Чињенично стање

Гђа М. В., коју заступа госп. Д. П., адвокат из Бање Луке, је 7. фебруара 1989. године покренула постунак пред Основним судом у Бањој Луци против Завода за осигурање имовине и лица Сарајево - Радна јединица Бања Лука (предмет бр. П-1475/97). Тражила је од тог суда да наложи Заводу да јој исплати накнаду штете проузроковане на њеном аутомобилу. У овом предмету је пред општинским судом одржано дванаест расправа.

Влада Републике Српске је 15. децембра 1997. године донијела одлуку којом се прекидају сви судски поступци који се тичу захтјева за накнаду штете против сљедника одређених осигуравајућих друштава на основу полиса осигурања које су закључене прије 4. априла 1992. године и који су у поступку пред редовним судовима Републике Српске. Ови прекиди поступака су требали да трају до доношења диобене билансе у вези са разграничењем имовине, права и обавеза предника и правних сљедника. Министар правде Републике Српске је 24. марта 1998. године обавијестио све основне судове Републике Српске да је одлука Владе о прекиду судских поступака, која је објављена у “Службеном гласнику Републике Српске” бр. 34/97, још увијек на снази.

На основу одлуке Владе, дионичко друштво “Крајина осигурање” (у даљњем тексту “Крајина осигурање”), које је у овом поступку наслиједило туженог, тражило је прекид поступка пред Основним судом. Рјешењем бр. П-1475/97 од 23. јула 1998. године, Основни суд је одлучио да прекине поступак и обавијестио је стране у поступку да ће се поступак наставити по захтјеву једне од страна након што се имовина, права и обавезе предметног осигуравајућег друштва подијеле између сљедника.

Усљед прекида поступка није дошло до мериторне одлуке о захтјеву М. В. и поступак је још неријешен на Основном суду.

М. В. је тражила од Уставног суда Босне и Херцеговине да поништи рјешење Основног суда у Баљој Луци од 23. јула 1998. године о прекиду поступка и наложи Основном суду да донесе мериторну одлуку у овом предмету.

2. Поступак на Уставном суду

Сходно Пословнику Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 24/99), Уставни суд Босне и Херцеговине је од М. В. тражио да допуни своју апелацију. Уставни суд је, такође, тражио од Основног суда у Баљој Луци и од “Крајина осигурања” да доставе своје одговоре на апелацију као и релевантну документацију.

Основни суд је у свом одговору потврдио да се поступак прекида, али је истакао да ће се наставити по захтјеву једне од страна у поступку након што се имовина, права и обавезе осигуравајућег завода подијеле између сљедника. Основни суд, даље, наводи да није дошло до повреде права гарантованих Уставом Босне и Херцеговине, те да је М. В. имала право да тражи наставак поступка, о чему би суд донио одлуку.

“Крајина осигурање” није доставило свој одговор.

3. Апелација

М. В. је тражила заштиту својих уставних права. Уставни суд тумачи њену апелацију тако да се позива на њено право из члана 6. став 1 Европске конвенције о

људским правима, по којем може да дође до судске одлуке о њеним грађанским правима у разумном року. Конвенција је на снази у Босни и Херцеговини према члану II/2. Устава Босне и Херцеговине.

4. Допустивост

Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. У овом контексту, израз “пресуда” мора да се широко тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења, већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан.

У конкретном случају, Уставни суд тумачи апелацију М. В. тако да она тражи да Основни суд донесе одлуку по њеном захтјеву за накнаду штете.

Сходно члану 11. Пословника Уставног суда, Суд може да разматра апелацију само ако су прогив пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

Уставни суд констатује да је, када је Основни суд 23. јула 1998. године одлучио да прекине поступак, предмет већ био у поступку од 7. фебруара 1989. године, тј. већ више од девет година, од којих више од двије године и седам мјесеци у периоду након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу.

Иако је М. В. формално могла да уложи жалбу на рјешење Основног суда од 23. јула 1998. године о прекиду поступка, Уставни суд не може да закључи да би таква жалба имала икаквих шанси да успије, посебно с обзиром да је прекид поступка заснован на одлуци Владе Републике Српске. Сем тога, не види да би М. В. послје тога имала на располагању икакав ефикасан лијек којим би спријечила да Основни суд и даље опструише доношење мериторне одлуке по њеном захтјеву.

С обзиром да је одлагање поступка било континуирано и да поступак још није приведен крају, мора да се сматра да је рок од 60 дана предвиђен чланом 11. Пословника био испоштован.

Из наведеног слиједи да је апелација допуштена.

5. Уставни суд је одлучио

У овом предмету се поставља питање да ли је право М. В. из члана 6. став 1 Европске конвенције о људским правима на судску одлуку о њеним грађанским правима у разумном року било испоштовано.

Члан 6. став 1, у релевантном дијелу, гласи:

"Приликом утврђивања грађанских права и обавеза ... , свако има право на

правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

Несумњиво је да се поступак који је М. В. покренула пред Основним судом у Бањој Луци тицао утврђивања њених грађанских права. Члан 6. став 1 Конвенције је, стога, примјенљив.

Поступак је покренут 7. фебруара 1989. године и још није завршен. Међутим, временски период који је релевантан у овом случају започиње 14. децембра 1995. године, када је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу, а Европска конвенција о људским правима, према члану II/2. Устава, постала обавезни дио права Босне и Херцеговине. Ипак је важно да се примијети да је 14. децембра 1995. године поступак пред Основним судом трајао већ више од шест година и девет мјесеци.

Након 14. децембра 1995. године, предмет је и даље у поступку пред Основним судом до 23. јула 1998. године а није донесена никаква мериторна одлука. О овом задоцњењу није дато никакво објашњење. Основни суд је 23. јула 1998. године одлучио да прекине поступак, што га је додатно продужило.

Уставни суд даље констатује да је одлука о прекиду поступка заснована на одлуци Владе Републике Српске да привремено спријечи завршетак одређених поступака. Такво мијешање Владе у судске поступке који су у току само по себи поставља озбиљна питања у погледу независности судова и правичности судских поступака, а у конкретном предмету, дјеловање Владе је у суштини продужило поступак пред Основним судом. Уставни суд је претходно, испитујући допустивост предмета, установио да не може да се сматра да је М. В. имала икаквих ефикасних правних лијекова да спријечи одлагања до којих је дошло.

6. Закључак

Поступак на Основном суду се сада води већ готово дванаест година, од чега више од пет година спада у релевантни период након 14. децембра 1995. године. Никакво образложење није дато због овако дугог задоцњења. Уставни суд, стога, мора да закључи да право М. В. из члана 6. став 1 Европске конвенције на судско одлучење о њеним грађанским правима у разумном року није било испоштовано.

Имајући у виду чињеницу да је поступак пред Основним судом још увијек у току, Уставни суд сматра од суштинске важности да Основни суд сада, без даљњег одлагања, размотри захтјев М. В. У том циљу, одлука о прекиду поступка треба да се поништи и Основном суду се налаже да по хитном поступку донесе мериторну одлуку у предмету.

Уставни суд истиче да, према судској пракси Европског суда за људска права, повреда члана 6. став 1 Европске конвенције у погледу права странке на судску одлуку у разумном року обично даје странци право на финансијску одштету дотичне државе.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 23/00
2. фебруар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Апелациона надлежност суда над “пресудама било којег другог суда у Босни и Херцеговини” односи се не само донесене судске одлуке него и на случајеве када се судска одлука не донес у разумном року.

Уколико суд не донесе одлуку у меритуму у року од пет година а да не изнесе било какво оправдане, долази до кршња апелантовог права на одређивање његових/њених права путем суда у разумиом року (члан 6. став 1. Европске конвенције у вези са члаиом 11/2. Устава) чак и у случају да је поступак обустављен у складу са владином наредбом.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. став 1. тачка 2. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. фебруара 2000. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацују се поднесени захтјеви:

- адвоката В. А. и И. А. од 29. августа 2000. године, измијењен 27. октобра 2000. године,
- Ј. П. од 1. новембра 2000. године и
- групе грађана из Какња од 9. новембра 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

Захтјев

Адвокати В. А. и И. А. из Модриче, госп. Ј. П. из Добоја и група грађана из Какња поднијели су, у периоду од 30. августа до 9. новембра 2000. године, захтјеве за оцјену уставности одредбе члана 8.а Закона о измјенама и допунама Закона о продаји станова над којима постоји станарско право (“Службене новине Федерације БиХ” број 27/99).

Поступак пред Судом

Подносиоци захтјева, адворати В. А. и И. А., првобитно су поднијели захтјев за оцјену уставности члана 15. став 2 и 3 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима (“Службене новине Федерације БиХ” број 11/98), да би у свом поднеску од 27. октобра 2000. године преиначили и прецизирали свој захтјев на одредбу члан 8.а. Закона о измјенама и допунама Закона о продаји станова на којима постоји станарско право (“Службене новине Федерације БиХ” број 27/99). Ј. П. и група грађана из Какња су, 1. и 9. новембра 2000. године, поднијели захтјев Уставном суду да преиспита уставност члана 8.а наведеног закона.

Сва три захтјева односе се на оцјену уставности исте одредбе члана споменутог закона. Стога је Уставни суд одлучио, на основу члана 25. Пословника Уставног суда, да води један поступак и донесе једну одлуку у погледу сва три захтјева.

Уставни суд је закључио

Оспореним чланом овог закона Федерације БиХ прописује се да носилац станарског права на стану који је посебним прописима, који су примјењивани на територији Федерације БиХ у периоду од 30. априла 1991. до 4. априла 1998. године, проглашаван напуштеним, стиче право на куповину стана након протеча од двије године од дана ступања у посјед стана. Подносиоци тврде да овакав пропис представља дискриминацију у односу на друга лица која своје станарско право могу да куповином претворе у власништво без ограничења обавезног боравка од двије године. По мишљењу подносиоца захтјева оспорена одредба је у несагласности са Уставом.

Сходно Уставу Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући али не ограничавајући се на то да ли је одлука ентитета да успостави посебан паралелан однос са сусједном државом у складу са овим уставом, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине, те да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са Уставом. Сходно истој уставној одредби спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући или његов замјеник било којег дома Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног тијела једног ентитета (члан VI/3.а).

Сходно наведеним одредбама Устава, Уставни суд Босне и Херцеговине је надлежан да одлучује да ли је закон у складу са Уставом. Међутим, захтјев за оцјену уставности у овом предмету нису покренули Уставом овлашћени предлагачи, па је стога Уставни суд донио одлуку као у доспозитиву.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелнус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

У 29/00
2. фебруар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Сходно члану VI/3.а) Устава БиХ лоједииац или група грађана нису овлашени да покрепу поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 55. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. фебруара 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев госп. Анте Јелавића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности чланова 606. и 1212. Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије за Босну и Херцеговину Организације за безбједност и сарадњу у Европи због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенице

1. Анекс 3 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини је насловљен “Споразум о изборима” и одређује структуру према којој избори за разне институције у Босни и Херцеговини треба да се организују и спроводе. Значајна улога у вези с тим је повјерена, у члану II овог анекса, Организацији за безбједност и сарадњу у Европи (OSCE) која, у циљу припреме и спровођења избора, успоставља Привремену изборну комисију (ПИК). Према члану III овог анекса, ПИК доноси изборна правила и прописе, надзире изборе и обезбјеђује њихово одвијање сходно правилима и прописима. Надаље, члан III конкретно предвиђа да ће се стране придржавати изборних правила и прописа, без обзира на унутрашње законе и прописе. Сходно члану V овог анекса, ПИК ће с временом замијенити стална изборна комисија.

2. ПИК је донио, и више пута допуњавао, Изборна правила и прописе. Објављени су у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” бр. 18/00, 20/00, 21/00 и 27/00.

3. Двије одредбе, које су оспорене у овом предмету, су чланови 606. и 1212. Правила и прописа, који гласе:

“Члан 606.

Одлуке Изборне апелационе поткомисије

Изборна апелациона поткомисија рјешава све приговоре правремено и у оквиру рокова утврђених у њеном Пословнику или рокова које утврди Привремена изборна комисија. Одлука Изборне апелационе поткомисије је коначна и обавезујућа, те се на њу не може уложити жалба.

У случају да чланови Изборне апелационе поткомисије не могу постићи консензус, предједавајући ће донијети коначну и обавезујућу одлуку.

Члан 1212.

Право предлагања кандидата

Свака политичка странка или коалиција која је заступљена у кантоналној скупштини, или група од три члана исте кантоналне скупштине, има право да предложи кандидате за избор делегата из тог кантона у Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине. Сваки кандидат на тим листама се изјашњава као Бошњак, Хрват или из реда осталих.

Сваки посланик у кантоналној скупштини даје један глас за једну листу. Расподјела мандата између листа врши се пропорционално броју гласова који је листа добила, коришћењем формуле о пропорционалној расподјели из члана 1105. Да би се испунила квота за Хрвате, Бошњаке и остале, како је те предвиђено у овом поглављу, расподјела мјеста се врши на сљедећи начин:

1. Мандати се додјељују, један по један, листама са највећим количницима који су резултат формуле о пропорционалној расподјели. Када листа освоји мандат, мандат се додјељује од врха листе.

2. Ако је у поступку расподјеле мандата листа освојила мандат, али кандидат који треба да буде изабран припада групи чија је квота већ испуњена, биће изабран први кандидат на истој листи који припада групи чија квота још није испуњена. Ако та листа нема таквог кандидата, мандат ће припасти листи са сљедећим највећим количником.

3. Овај поступак се понавља све док се не испуне све прописане квоте. Ако потребан број мандата које треба попунити из реда Бошњака, Хрвата или осталих у датом законодавном органу кантона није попуњен, тада ће преостали мандат(и) бити поново додијељен(и) оном кантону гдје одговарајућа група има највећи недоддијељени количник према члану 1211, став 3. ако нема довољан број кандидата групе из било којег кантона, мјеста ће остати упражњена.

Гласање се обавља тајно.

АКО се укаже упражњено мјесто усљед смрти, оставке или трајне неспособности делегата у Дому народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине, онда се то упражњено мјесто попуњава сљедећим квалификованим кандидатом са исте листе на којој је био делегат који је умро, дао оставку или је трајно неспособан. Ако на листи није преостало кандидата, онда се мандат додјељује у складу са овим чланом.”

II. Поступак

4. Госп. Аите Јелавић, члан Предсједништва Босне и Херцеговине из реда хрватског народа (подносилац захтјева), 6. децембра 2000. године покренуо је поступак пред Уставним судом Босне и Херцеговине, према члану VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, ради оцјене уставности чл. 606. и 1212. Правила и прогшса ПИК-а (бр. 1-02-01-46/00). Подносилац захтјева тврди да члам 606. Правила и прописа ПИК-а није у складу са чланом II/2. Устава БиХ у вези са чл. 13. и 6. (1) Европске конвенције о људским правима и Анексом I Устава у вези са чл. 2. (3) (а) до (ц), 14. (1) и 25. Међународног пакта о грађанским и политичким правима и чл. 8. и 28. Универзалне декларације о правима човјека Уједињених нација. Сем тога, подносилац захтјева сматра да је члан 606. Правла и прописа ПИК-а у супротности са чл. 1. и 7. (9) Документа другог састанка Конференције о безбједности и сарадњи у Еврогш, одржаног у Копенхагену 1990. године, а у вези са Анексом 3 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Што се тиче члана 1212. Правила и прописа, подносилац сматра да је ова одредба у супротности са чланом iV/1.а) Устава БиХ и чл. 6. и 10. Поглавља IV.А. Устава Федерације БиХ.

5. Новим поднеском, 22. децембра 2000. године, подносилац је свој захтјев од 6. децембра 2000. године допунио и тврдњом да OSCE, односно ПИК, нису овлашћеи да доносе проиисе нити да проводе изборе за представнике у домове народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Парламента Федерације Босне и Херцеговине, јер таква овлашћења не гтроизилазе из Анекса 3 Општег оквирног споразума. Истог дана поднио је и захтјев да се донесе привремена мјера у предмету, којом би се привремено обуставило извршаваље оспорених одредаба у погледу избора одржаних 11. новембра 2000. године, и тако спријечиле “неотклољиве штетне посљедице” на “уставноправни положај хрватског народа у Босни и Херцеговини и Федерацији Босне и Херцеговине” (број 1-02-01-49/00).

6. На захтјев Уставног суда од 29. децембра 2000. године, господин Robert L. Barry, предсједавајући ПИК-а и шеф мисије OSCE-а у БиХ (друга страна), је 15. јануара 2001. године доставио одговор са ставовима ПИК-а у вези са предметним захтјевом. Он оспорава надлежност Уставног суда да преиспитује Правила и прописе ПИК-а, с обзиром да је Привремену изборну комисију успоставио OSCE као међународна

организација, на ограничен временски период и на основу овлашћења која произилазе из Анекса 3 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини који представља међународни споразум. Стога ПИК не може да се сматра институцијом Босне и Херцеговине у смислу члана VI/3.а) Устава БиХ. Сем тога, он тврди да конкретан предмет не може да се пореди са предметом пред Уставним судом о Закону о државној граничној служби (предмет бр. У 9/00), јер је ПИК донио Правила и прописе не супституишући Парламентарну скупштину Босне и Херцеговине, него вршећи овлашћења која су ПИК-у додијељена Анексом 3 Општег оквирног споразума за мир. Надаље, он је сугерисао да предуслови за доношење привремене мјере, тј. могућа неотклоњива штета и вјероватноћа позитивног исхода у меритуму, нису испуњени. На крају, истакао је да су наводи, како у првобитном захтјеву, тако и у допуну захтјева, без основа.

7. У допису од 15. јануара 2001. године (009/2001/IC/SS), госп. Ian Campbell, замјеник Високог представника за правна питања у Канцеларији Високог представника за Босну и Херцеговину, обавијестио је Суд да се Канцеларија Високог представника слаже са становиштем OSCE-а да Суд није надлежан у конкретном случају.

III. Допустивост

8. Претходно питање на које треба да се одговори у конкретном предмету је да ли је Уставни суд надлежан да преиспитује уставност оспорених чланова Правила и прописа ПИК-а.

9. Предмет је покренут пред Уставним судом на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, који предвиђа, у дијелу релевантном за овај предмет, да је Уставни суд једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу, између осталог, између институција Босне и Херцеговине.

10. Међутим, када је Општи оквирни споразум за мир донесен као основа за успостављање мира у Босни и Херцеговини, сматрано је пожељним, или чак неопходним, не само да се донесе нови устав за Босну и Херцеговину - текст који је приложен Општем оквирном споразуму као Анекс 4 - већ, такође, да се успоставе посебне међународне (или дјелимично међународне) институције, које би, током транзиционог периода, или чак у дужој перспективи, промовисале и олакшавале повратак нормалним, мировним условима у Босни и Херцеговини и доприносиле спречавању поновног избијања конфликта у будућности. Тако су основане Привремена изборна комисија према Анексу 3, Комисија за људска права и Канцеларија омбудсмена за људска права према Анексу 5, Комисија за расељена лица и избјеглице према Анексу 7 и Комисија за очување националних споменика према

Анексу 8. Надаље, Анекс 10 је предвиђао именовање Високог представника, који би имао општу надлежност имплементације мировног споразума. Није била намјера да ове институције буду интегрисане у редовни државни институционални оквир Босне и Херцеговине, већ је предвиђено да дјелују заједно са тим институцијама. Њихове чланове би именовале, у потпуности или дјелимично, међународне организације или међународни званичници, а начин њиховог именовања даље илуструје надјачавајућу идеју да су те институције одвојене од редовне институционалне структуре Босне и Херцеговине.

11. Такође чињеница да је Устав Босне и Херцеговине Анекс 4 Општем оквирном споразуму, док су наведене међународне (или дјелимично међународне) институције обрађене посебно у другим анексима Општег оквирног споразума као својеврсна паралелна структура чији је циљ да обезбиди изградњу мирне Босне и Херцеговине, указује да није било намјере да се успостави икакав хијерархијски однос између међународних (или дјелимично међународних) организација с једне стране, и националних институција које функционишу у оквиру Устава с друге стране, већ да ове двије групе институција допуњавају једна другу, и да дјелују упоредо.

12. Уставни суд је већ био суочен са неким аспектима проблема који произилазе из ове двоструке институционалне структуре на којој је Општи оквирни споразум заснован.

13. У једном ранијем предмету, гдје се од Уставног суда тражило да преиспита уставност Општег оквирног споразума (предмет бр. У 7/97), Суд се изјаснио на слjedeћи начин:

"У вези са захтјевом за оцјењивање уставности Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини Уставни суд истиче да је Устав Босне и Херцеговине донесен као Анекс 4 Општем оквирном споразуму за мир у Босни и Херцеговини. Из тог произилази да не може постојати сукоб и могућност спора између тог Споразума и Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд такође није надлежан да оцјењује уставности Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини у односу на Устав Републике Босне и Херцеговине јер је овај Суд установљен према Уставу Босне и Херцеговине са искључивим задатком да подржава овај Устав."

14. Такође, поставило се питање да ли је могуће да се уложи апелацију Уставном суду против одлука Дома за људска права, успостављеног Анексом 6 Општег оквирног споразума и сачињеног од домаћих и међународних чланова. Сходно члану VI/3.b) Устава, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. У вези с тим, Уставни суд је закључио да Дом за људска права не треба да се сматра судом у Босни и Херцеговини и да Уставни суд није надлежан да

преиспитује његове одлуке (предмети У 7/98, У 8/98 и У 9/98). Уставни суд је тако заузео став да Дом за људска права врши своје функције ван редовне судске структуре Босне и Херцеговине.

15. Још једно питање са којим се Уставни суд суочио било је да ли је Суд надлежан да преиспитује законе које је донио Високи представник на основу овлашћења које му је повјерила међународна заједница. У том погледу, Уставни суд је установио да, утолико што је Високи представник, доносећи законе, интервенисао у области која потпада под законодавну надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине сходно члану IV/4.а) Устава, Уставни суд треба да се сматра иадлежним за контролу материјалне садржине донесених законских одредаба и њихове сагласности са Уставом (предмет У 9/00).

16. За разлику од овог посљедњег поменутог предмета, у конкретном случају није било уплитања у законодавне прерогативе додијељене Уставом домаћем законодавству Босне и Херцеговине, већ су Правила и прописи ПИК-а донесени према специфичном овлашћењу датом ПИК-у у Анексу 3 Општег оквирног споразума. Надаље, у члану III овог анекса изричито се наводи да ће се поштовати изборна правила и прописи које је донио ПИК, “без обзира на било које унутрашње законе и прописе”.

17. Под тим околностима, Уставни суд сматра да би разматрање суштине чл. 60б. и 1212. Правила и прописа ПИК-а и њихове сагласности са Уставом Босне и Херцеговине било ван његове надлежности.

18. Сем тога, Уставни суд истиче да је Дом за људска права заузео сличан став проглашавајући се ненадлежним за преиспитивање одлука Изборне апелационе поткомисије, на основу тога што су те одлуке произилазиле из посебних одговорности повјерених OSCE-у према Анексу 3 Општег оквирног споразума (предмети бр. ЦХ/98/230 и ЦХ/98/231).

19. Уставни суд истиче да ће правна ситуација у погледу његове надлежности бити другачија када Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине донесе изборни закон предвиђен чланом IV/2.а) Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд ће тада бити надлежан да преиспитује, према процедури предвиђеној чланом VI Устава, да ли је тај закон у сагласности са Уставом. Уставни суд сматра значајним, ради ојачавања система демократије и правне заштите у Босни и Херцеговини, да се уставна заштита што прије прошири на значајно подручје демократских избора и, стога, позива Парламентарну скупштину да без даљњег одгајања донесе изборни закон.

20. С обзиром на одлуку коју је Уставни суд донио о главном питању у овом предмету, такође нема основа да се донесе привремена мјера према члану 75. Пословника.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Касим Бегић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, судије доц. др Звонко Миљко, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко су издвојили своја мишљења на донесену одлуку. Текст издвојених мишљења прилаже се уз ову одлуку као анекс.

У 40/00
2. фебруар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Касим Бегић

Уставни суд тренутно нема надлежности да испитује изборна Правила и прописе Привремене изборне комисије Мисије за БиХ OSCE, тијела установљеног посебним анексом Дејтонског мировног споразума са специфичним овлашћењима, а састављеног од међународних и домаћих чланова.

АНЕКС

- издвојено мишљење судије Уставног суда доц. др Звонка Миљке на одлуку Уставног суда број У 40/00

1. Господин Анте Јелавић, у својству члана Предсједништва Босне и Херцеговине из реда хрватског народа, захтјевом од 6. децембра 2000. године, покренуо је поступак пред Уставним судом Босне и Херцеговине за оцјену сагласности чл. 606. и 1212. Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије за Босну и Херцеговину Организације за безбједност и сарадњу у Европи, са Уставом Босне и Херцеговине.

Овај захтјев је 22. децембра 2000. године допуњен новим поднеском у којем подносилац тврди да ОЕСС, односно ПИК, нису надлежни да доносе прописе нити проводе изборе за представнике у домове народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Парламента Федерације Босне и Херцеговине, јер таква овлашћења не произилазе из Анекса 3 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Истог дана је поднио и захтјев за доношењем привремене мјере у овом предмету, којом би се привремено обуставило извршење оспораваних одредаба у погледу избора одржаних 11. новембра 2000. године и тако спријечиле неотклоњиве штетне посљедице на уставноправни положај хрватског народа у Босни и Херцеговини и Федерацији Босне и Херцеговине.

Уставни суд Босне и Херцеговине је, на сједници 2. и 3. фебруара 2001. године, већином гласова (пет напрема четири) донио одлуку којом се захтјев госп. Анте Јелавића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине из реда хрватског народа, одбацује због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине.

2. Иако се, дакле, Суд није нити упуштао у оцјену да ли је садржина оспораваних одредаба у складу са Уставом Босне и Херцеговине (члан II/2), а у вези са Анексом I Устава Босне и Херцеговине којим је утврђено који ће се додатни међународни споразуми о људским правима примјењивати у Босни и Херцеговини, сматра веома значајним да изнесе на што се односила суштима захтјева.

Чланом 606. Поглавља 600. Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије ОЕСС-а уређено је да је одлука Изборне апелационе поткомисије коначна и обавезујућа и на њу не може да се уложи жалба.

У Захтјеву се напомиње како је Изборна апелациона поткомисија на основу одредаба члана 601. Правила и прописа установљена као правосудно тијело чија је функција обезбјеђење поштивања одредаба Правила и прописа које је утврдила Привремена изборна комисија, као и рјешавање приговора у вези са изборним процесом и кршењем одредаба Правила и прописа од учесника изборног процеса.

Чланом II/2. Устава Босне и Херцеговине утврђено је да се у Босни и Херцеговини директно примјењују права и слобода гарантоване Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, као и њезиним протоколима, ови акти имају приоритет над свим другим законима.

У захтјеву се истиче чињеница како сваки законски акт, па и Правила и прописи Привремене изборне комисије Мисије ОЕСС-а у Босни и Херцеговини који *de facto* и *de iure* имају правну снагу изборног закона, морају да буду у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, односно међународним конвенцијама и споразумима који су саставни дио Устава Босне и Херцеговине.

Суштина овог дијела захтјева, уз навођење међународних правних аката о људским правима из Анекса I Устава Босне и Херцеговине, своди се на кршење члана 13. (а у вези с чланом 6.1. Европске конвенције), који гласи: "Свако чија су права и слобода, призната овом конвенцијом, нарушена, има право на правни лијек пред националним властима, чак и онда када су повреду ових права и слобода учинила лица у вршењу своје службене дужности."

Овдје је Мисија ОЕСС-а која је, у складу са Анексом III Дејтонског мировног споразума требала да проведе прве изборе, дошла у ситуацију потпуне арбитражности и у праву најтеже и недопустиве улоге "судије у властитој ствари".

Ову ситуацију не могу да оправдају ни све специфичности постојеће уставноправне организације Босне и Херцеговине, и сви спорови око односа Устава Босне и Херцеговине (Анекс IV Дејтонског споразума) и осталих анекса тог споразума (посебно X и овог III). То посебно може да се каже након одлуке овог суда У 9/00 ("Службени гласник БиХ", број 1. из 2001. године), о Закону о државној граничној служби који је наметнуо Високи представник за Босну и Херцеговину, а којом је овај суд у суштини казао да нико, па ни Високи представник за Босну и Херцеговину, не може да крши Устав Босне и Херцеговине.

Но, овом мом суштинском становишту вратићу се у другом дијелу овог мишљења који говори о тој одлуци и о самој допустивости овог захтјева.

У вези са овим проблемом желим (право на жалбу) да истакнем само још једну ствар. У члану V Анекса III Дејтонског споразума, предвиђено је да се *"страпе слажу га створе сталну изборну комисију с овлашћењима спровођења будућих избора у Босни и Херцеговини* Задатак Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је био да у том смислу донесе и стални изборни закон, што се није догодило и поред посредовања међународне заједнице, што је дало повода Међународној кризној групи, коју је основала Европска комисија, да тврди како се у Босни и Херцеговини *"конзистентно не успијева поштовати одредбе Европске конвенције о људским правима о изборима (а тиме и Устава, ап.а.)..., што је директно кршење и Општег оквирног споразума за мир у БиХ".(Европски и БиХ стандарди о људским правима - приручник, Специјална публикација Правног пројекта ИЦГ, Сарајево, 14. април 2000.)*

Желим овдје да нагласим како се већинско мишљење у овој одлуци, на коју се односи ово издвојено мишљење, у тачки 13. позива на ранију одлуку овог суда (предмет бр. У 7/97), гдје је Уставни суд Босне и Херцеговине оцијенио с правом да “није надлежан оцјењивати уставност Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини односу на Устав Босне и Херцеговине”, али је доношењем наведене одлуке бр. У 9/00, нагласио своју активистичку улогу чувара Устава Босне и Херцеговине у погледу “сеих аката, без обзира на аутора, док год та контрола почива на једном од овлашћена набројаних у члану VI/3. Устава“, како стоји у тој одлуци!

Друга оспоравана одредба односи се на Поглавље Б и члан 1212. Правила и прописа ПИК-а, којим се одређује поступак предлагаља и избора представника у Дом народа Парламента Босне и Херцеговине, за коју подносилац захтјева сматра да није у складу са одредбама члана IV/1.а) Устава Босне и Херцеговине.

Суштина овог дијела захтјева односи се на тврђење како се овим одредбама крши Устав Босне и Херцеговине - члан IV/1.а) у којем је јасно одређен начин избора и састав Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

У захтјеву се наводи како је јасан “*ratio constitutionis*” из одредаба члана IV/1.а) Устава Босне и Херцеговине којим је предвиђено да посланике у Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине бирају директно изабрани заступници конститутивних народа и указује на могућност злоупотребе ових одредаба, на тај начин што се омогућава да посланици једног народа бирају представнике другог. Дакле, сасвим је видљиво да се захтјев односи на неуставиост која се у првом оспораваном члану односи на непостојање права на жалбу, а у другом на формирање Дома народа, гдје би представници једног народа бирали представнике другог народа у то тијело, што је само по себи *contradictio in adjecto*.

Уставни суд се није ни упуштао у суштину овог предмета, прогласивши се ненадлежним, и тиме оставио могућност кршења Устава Босне и Херцеговине, и то у питањима и индивидуалних и колективних (националних) права, у сложеној уставно-правној организацији вишенационалне постдејтонске Босне и Херцеговине.

3. Овдје долазимо до централног питања о допустивости, и мог неслагања с већином, јер се након гласања о претходном питању о надлежности, овај суд није ни упуштао у преиспитивање уставности оспораваних чланова Правила и прописа ПИК-а.

Сматрам да Суд није правилно поступио јер се у суштини (*mutatis mutandis*) ради о истом питању на које је Суд дао одговор у већ наведеној одлуци број У 9/00 из 2000. године.

Исто као и у предмету број У 9/00, када је Канцеларија Високог представника сматрала да Уставни суд Босне и Херцеговине није надлежан у том случају, тако је и овдје господин Robert L. Barry, предсједавајући ПИК-а и шеф Мисије ОЕСС-а у БиХ, доставио одговор Суду са ставовима ПИК-а, оспоравајући његову надлежност. Разлози су изнесени у образложењу ове одлуке. Исто гледиште је Суд добио и од

Канцеларије Високог представника за Босну и Херцеговину, слажући се са становиштем ОЕСС-а.

Од самог ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине, као анекса међународног споразума, постављало се питање његовог односа према осталим анексима Дејтонског мировног споразума.

Поново се позивам на одлуку овог суда о Закону о државној граничној служби Босне и Херцеговине, који је донио Високи представник за Босну и Херцеговину, а којом је Суд овај закон прогласио сагласним Уставу Босне и Херцеговине. Хипотетички постављам питање шта би се догодило да је одлука била супротна?

Овом одлуком Уставни суд је исказао висок степен активизма, потврђујући да није надлежан да преиспитује сам Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини, али истовремено казавши исто тако да нико (по одређеним условима који су у тој одлуци наведени), па ни Високи представник, не може да крши Устав Босне и Херцеговине!

У Одлуци дословце стоји: “Надлежност заштите Устава додијељена Уставном суду према првој реченици члана VI/3. Устава, прецизирана ст. а), б) и г), и читава у вези с чланом I/2. Устава, који гласи га је Босна и Херцеговина демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора, додјељује Уставном суду моћ контроле сагласности са Уставом сеих аката, без обзира на аутора, док год та контрола почива на једном од овлаштења набројаних у члану VI/3. Устава

Надаље у тој одлуци стоји: “Узимајући у обзир свеукупну ситуацију у Босни и Херцеговини, правни статус Високог представника, као представника међународне заједнице, није издимаи, већ су сличне функције познате из других земаља у специјалисти политичким околностима

Примјери наведени у тој одлуци су државе, иако признате као суверене, које су биле подвргнуте међународном надзору, а стране власти су дјеловале у тим државама у име међународне заједнице, супституишући домаће власти, сводећи ту ситуацију у неку врсту функционалне дуалности. У овом предмету, а како стоји и у образложењу наше одлуке, Високи представник је дјеловао као власт Босне и Херцеговине, а закон, који је он донио, је природе домаћег закона те мора да се сматра законом Босне и Херцеговине. Он је и објављен у “Службеном гласнику БиХ”.

Исто може да се каже и у овом предмету!

Укратко:

- а) Правни статус ОЕСС-а и ПИК-а није издимаи, као представника међународне заједнице у Босни и Херцеговини;
- б) Супституишући домаће власти он дјелује као власт Босне и Херцеговине;
- с) Закон (Правила која замјењују стални изборни закон који је требала да донесе Парламентарна скупштина БиХ, исто као и закон о граничној служби - а није) је природе домаћег закона те исто мора да се сматра законом Босне и Херцеговине;

d) Она су, такође, објављена у “Службеном гласнику БиХ”, бр. 18/00, 20/00, 21/00 и 27/00).

Морам да признам да сам имао становитих дилема када смо рјешавали предмет У 9/00 у Бањој Луци, и да сам у вишесатној расправи на тој сједници опонирао судији извјестиоцу и његовој аргументацији и био више склон гледишту које је заступала и Канцеларија Високог представника о нашој надлежности у тој ствари. Приклонио сам се тада становишту већине и аргументацији о суверенитету Босне и Херцеговине, али још више тој активистичкој улози Уставног суда Босне и Херцеговине који штити Устав БиХ “без обзира на аутора”. Исти судија извјестилац у овом предмету је заступао супротно становиште о ненадлежности овог суда, што је прихватила већина потребна да се донесе таква одлука.

Не прихватам изнесену аргументацију у тачки 19. образложења одлуке, гдје се каже да “Уставни суд истиче га ће правна ситуација у погледу његове надлежности бити другачија када Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине донесе изборни закон предвиђен чланом IV/2.а) Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд ће тада бити надлежан (...) те сматра важним, ради ојачавања система демократије и правне заштите у Босни и Херцеговини, га се усшавна заштита што прије прошири на важно подручје демократских избора, и зато, позива Парламентарну скупштину га без даљњег одгађања донесе изборни закон”.

То, по мом схватању, значи да, супротно одлуци У 9/00, док се то не деси може да се крши Устав Босне и Херцеговине у овом важном подручју демократских избора, које задире и у индивидуална, али исто тако и у национална права конститутивних народа у Босни и Херцеговини.

На крају, не могу да прихватим аргументе за донесену одлуку, наведене у тачкама 13. (предмет У7/97) и 14. (однос Уставног суда и Дома за људска права) ове одлуке, јер се ради о суштински другачијим стварима, које је Уставни суд Босне и Херцеговине у својим ранијим одлукама исправно ријешило.

АНЕКС
- издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића о
неслагању
са одлуком Уставног суда у предмету број У 40/00

Одлуком Уставног суда БиХ бр. У 40/00 од 2. фебруара 2001. године одбачен је захтјев господина Анте Јелавића, члана Предсједништва БиХ, за оцјену уставности чл. 606. и 1212. Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије за БиХ Организације за безбједност и сарадњу у Европи због ненадлежности Уставног суда БиХ.

На основу члана 36. става 2. Пословника Уставног суда БиХ, као један од четворице судија који је гласао против донесене одлуке, издвајам мишљење о неслагању са донесеном одлуком из следећих разлога:

1. У формалноправном смислу донесена одлука Суда има недостатака. Тако, нпр., поглавље “Чињенице” не би требало да се налази на почетку одлуке него би, сходно досадашњој пракси Суда, требало да се пође од “Захтјева за утврђивање уставности”, затим од онога шта је утврђено пред Уставним судом и представља “чињенице” у предмету, а након тога допустивост захтјева, те сходно Уставу БиХ и досадашњој пракси Суда, да се изведе правни закључак. Овакав начин писања одлуке није уобичајен нити карактеристичан за било који уставни суд, а нити друге институције које се баве заштитом људских права и слобода.

2. У поглављу 3, које носи наслов “Допустивост”, у тачки 10. је наведено, како слиједи:

“Међутим, када је Општи оквирни споразум за мир донесен као основа за успостављање мира у БиХ, сматрано је пожељним, или чак неопходним, не само га се донесе нови устав за БиХ - текст који је приложен Општем оквирном споразуму као Анекс 4 - већ, такође, га се успоставе посебне међународне (или дјелимично међународне) институције. које би током транзиционог периода, или чак у дужијој перспективи, промовисале и олакшавале повратак нормалним, мировним условима у БиХ и доприносиле спречавању поновног избијања конфликта у будућности”.

Овако изведена констатација “петорице” судија који су гласали за ову одлуку је супротна самом карактеру и природи одлука које доноси Уставни суд, а нарочито је у супротности са чланом 6. тачка 3 Устава БиХ који каже да није у надлежности Уставног суда да изводи закључак да је нешто сматрано “пожељним” или чак “неопходним” него да штити Устав онакав какав он у нарави и јесте. Поступајући на овакав начин Уставни суд се, од “чувара Устава”, полако претвара у политичку институцију, узимајући себи у надлежност нешто што спада у сферу политике или у надлежност Парламентарне скупштине БиХ. Опште је позната чињеница да Устав

БиХ, заједно са Споразумом о изборима и другим споразумима који чине дио Општег оквирног споразума, чини и има карактер међународног уговора, који, као такав и на начин предвиђен Општим оквирним споразумом и његовим анексима, и обавезује. У том контексту треба да се посматрају не само домаће него и међународне институције које, дакле, сходно том споразуму, дјелују у БиХ.

3. У тачки 19. ове одлуке је, између осталог, наведено:

“Уставни суд сматра важним, ради ојачавања система демократије и правне заштите у БиХ, да се уставна заштита што прије прошири на значајно подручје демократских избора и, стога, позива Парламентарну скупштину да без даљњег одгађања гонесе изборни закон“.

Овакав начин закључивања и предлагања одређених рјешења је у супротности са одредбама члана 54. Пословника Суда у вези са члановима 57, 59, 60. и 61, чијим одредбама је на недвосмислен начин утврђено како Суд одлучује и доноси одлуке. Нигдје у Пословнику није наведено да Суд може да се бави и давањем препорука, јер би оне као такве биле супротне правном карактеру и природи одлука које Суд једино може да доноси.

4. У тачки 20. став 3. је наведено да је *“ову одлуку Уставни суд гопио у саставу: председник Суда проф. др Касим Бегвић и судије др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић и Мирко Зовко*

Ни овакав закључак, односно констатација Суда, није тачна јер је Уставни суд ову одлуку донио не у пуном саставу, како је овдје наведено, него надгласавањем пет напрема четири. За ову одлуку су гласале судије: проф. др Касим Бегвић, Азра Омерагић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе и проф. др Јозеф Марко, а против ове одлуке су гласале судије: проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић, доц. др Звонко Миљко и Мирко Зовко. Поступајући на овакав начин покушава се, уствари, створити привид, а што не одговара чињеницама, да је одлука донесена једногласно у пуном саставу Суда.

5. У предмету бр. У 9/00, приликом одлучивања о надлежности Уставног суда да преиспитује законе које је донио Високи представник, стао сам на становиште, заједно са судијом проф. др Снежаном Савић, да Уставни суд не може да преиспитује одлуке Високог представника с обзиром да је он, као посебно успостављена институција Анексом 10 Општег оквирног споразума за мир у БиХ, чија су овлашћења прописана у наведеном анексу, представник међународне заједнице који се бави надзором над имплементацијом Дејтонског споразума, те да он није инкорпорисан у правни систем ентитета а ни БиХ, односно да није овлашћен да доноси законе, него одлуке из области *“надзора над имплементацијом Споразума”*.

Међутим, Уставни суд је већином гласова седам напрема два одлучио да се прогласи надлежним “за контролу материјалне садржине донесених законских одредаба и њихове сагласности са Уставом”. То значи да би примјеном већ створене праксе у виду прецедента Суд требао да има исти приступ у односу на оцјену правила и прописа Привремене изборне комисије.

Поступајући на овакав начин, Суд изазива одређену неодлучност у свом одлучивању и ствара различиту праксу за идентичне случајеве.

АНЕКС

- издвојено мишљење судије проф. др Снежане Савић о неслагању са већинском одлуком Суда у предмету бр. У 40/00

Сходно члану 36. Пословника о раду Уставног суда БиХ - пречишћени текст ("Службени гласник БиХ" бр. 24/99), издајам мишљење у погледу неслагања са већинском одлуком Суда у предмету У 40/00.

У предмету 40/00, поступајући по захтјеву члана Предсједништва БиХ испред хрватског народа госп. Анте Јелавића, а у погледу оцјене уставности чланова 606. и 1212. Правила и прописа ПИК-а, већинском одлуком Суда одлучено је да се захтјев, због ненадлежности, одбаци.

Сматрам да је, у погледу доношења ове одлуке Уставног суда БиХ, било неопходно да се узме у обзир одлука донесена у предмету У 9/00 када је Суд, испитујући уставност Закона о државној граничној служби БиХ, који је донио Високи представник за БиХ, стао на становиште да је, иако није овлашћен да улази у формалноправни аспект овог акта, тј. у оцјену овлашћења Високог представника да доноси законе, исти акт, посматрано са материјалноправног аспекта, прогласио сагласним са Уставом БиХ. Аналогија између ова два случаја, погогово с обзиром на праксу Уставног суда БиХ, неопходна је и сасвим очигледна.

Поступајући у првом случају Суд је стао на становиште:

- да није овлашћен да улази у оцјену овлашћења Високог представника да доноси законе,
- да се, упркос томе, у овом случају ради о закону БиХ који је као такав објављен у "Службеном гласнику БиХ",
- да је, у конкретном случају, ријеч о супституцији овлашћења Високог представника,
- да, аналогно томе, Уставни суд БиХ може да улази у оцјену материјално-правног аспекта уставности оспореног акта.

У предмету 40/00, тј. поступајући по захтјеву за оцјену материјалноправног аспекта уставности правила ПИК-а, Суд је, на супрот наведеном, стао на становиште:

- *"да уколико што је Високи представник, доносећи законе, интервенисао у области која потпада под законодавну надлежност Парламентарне скупштине БиХ, сходно члана IV/4.а) Устава БиХ, Уставни суд треба га се сматра надлежним за контролу материјалне садржине донесених законских одредаба и њихове сагласности са Уставом БиХ (предмет 9/00)",*
- *"за разлику од овог посљедњег поменутог предмета, у конкретном случају није било уплитања у законодавне прерогативе додијељене Уставом домаћем*

законодавству БиХ, већ су Правила и прописи ПИК-а донесени према специфичном овлашћењу даном ПИК-у у Анексу 3 Општег оквирног споразума.”

- “Под тим околностима Уставни суд сматра га би разматрање суштине чланова 606. и 1212. Правила и прописа ПИК-а и њихове сагласности са Уставом БиХ било ван његове надлежности. ”

Образложење Суда “га је Дом за људска права заузео сличан став проглашавајући се ненадлежним за преиспитивање одлука Изборне апелационе поткомисије, на основу тога што су те одлуке произлазиле из специфичних одговорности повјерених OSCE-у, према Анексу 3 Општег оквирног споразума”, могло би да се прихвати под условом да се Суд у предмету 9/00 такође огласио ненадлежним. Међутим, прихватајући да је у овом случају надлежан, Суд је створио обавезу да и у овом другом случају учини исто, поготово с обзиром на чињеницу да је у захтјеву, за разлику од првог случаја, тражена само оцјена материјалноправног аспекта уставности, односно оцјена да ли је садржина наведених правила у складу са Уставом БиХ.

Тако из наведеног, сасвим јасно, може да се види различит приступ Суда у ова два случаја. Наиме, у првом случају тражена је оцјена и материјалноправног и формалноправног аспекта уставности Закона о државној граничној служби, док је у другом случају захтјевана, како је већ наведено, само материјалноправна оцјена уставности правила ПИК-а. Уколико је Уставни суд у првом случају стао на становиште да наведени акт може да испитује са материјалноправног аспекта, не улазећи у формални - оцјену овлашћења Високог представника да доноси законе, сматрајући да се ради о специфичној међународноправној институцији у БиХ, то је било неопходно да учини и у овом случају. Разлози за то су сљедећи:

- Институција Високог представника је специфична институција међународноправног карактера чији је статус регулисан Анексом 10 Општег оквирног споразума за мир.
- ПИК, односно OSCE, такође, према Анексу 3 Општег оквирног споразума за мир, као специфичан субјективитет, испред међународне заједнице има специфична овлашћења у БиХ.
- И један и други акт су закони у материјалноправном смислу, што значи да, са материјалноправног аспекта, морају да буду сагласни са Уставом БиХ и Европском конвенцијом о људским правима. Обавеза из члана 3. Анекса 3, “*га ће се поштовати изборна правила и прописи које је донио ПИК без обзира на било које унутрашње законе и прописе*”, која се наводи у образложењу одлуке Суда, не протеже се на Устав БиХ који је у БиХ највиши правни акт (као и у свакој другој држави). Уколико је Суд прихватио да оцјењује уставност аката Високог представника (са материјалноправног аспекта), био је дужан да то учини и у овом случају.

- Према образложењу Суда у првом случају, што је по већинском мишљењу значајно за карактер тог акта, аналогјом може да се закључи да је и овај акт материјализован (трећи елемент форме закона) објављивањем у “Службеном гласнику БиХ” (“Службени гласник БиХ”, бр. 18/2000, 21/2000, 27/2000).
- Може да се закључи да се и у другом случају ради о супституцији власти институција БиХ, јер је правилима ПИК-а регулисана материја која по својој садржини и природи треба да буде обухваћена законом о изборима (изборним законом). Ово је посебно значајно због тога што се она, према Анексу 3, односе само на изборе који су проведени непосредно након закључења Општег оквирног споразума, али се, због недостатка закона о изборима БиХ, и данас примјењују. То значи да се љима супституише закон за чије је доношење, према Уставу БиХ, надлежна Парламентарна скупштина БиХ.
- Уколико је Уставни суд БиХ стао на становиште да је овлашћен да испитује уставност аката Високог представника, који су по својој садржини закони, не улазећи дакле у њихов формалноправни аспект, што је у првом случају и био захтјев, а против које одлуке сам такође гласала и издвојила своје мишљење, сматрам да је исто морао да учини и у овом случају, поготово стога што се у овом случају тражила само оцјена материјалноправног аспекта уставности ових правила.

Због наведеног, поготово с обзиром на праксу Уставног суда, моје је мишљење другачије од већинског, те, иако сам у предмету 9/00 стала на супротно становиште, сматрам да је, слиједећи праксу Суда, у оба случаја Суд морао да поступи на идеитичан начин, односно прихвати да је у овом случају надлежан да, са материјалноправног аспекта, дакле не улазећи у овлашћења OSCE-а и ПИК-а, испита уставност оспорених правила ПИК-а.

АНЕКС

- издвојено мишљења судије Мирка Зовке у погледу одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у предмету број У 40/00

Одлуком Суда број У 40/00 од 2. фебруара ове године одбачен је захтјев господина Анте Јелавића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности чланова 606. и 1212. Правила и прописа Привремене изборне комисије Мисије за Босну и Херцеговину Организације за безбједност и сарадњу у Европи због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине.

Дакле, одлучено је да захтјев госп. Анте Јелавића, члана Предсједништва БиХ, није допустив.

Из издвојених мишљења четворице судија очигледно произилази да сам гласао против наведеног одлучења, а да је резултат гласања био пет напрема четири за поменуту одлуку.

УВОД

Из средстава информисања сам, знатно прије заказане сједнице, сазнао да је госп. Анте Јелавић покренуо предметни поступак по овлашћењу које има као члан Предсједништва БиХ.

Због деликатности предмета који је већ до тада, па чак и прије избора 11. новембра 2000. године, узбуркао прије свега политичку јавност у односу на изборна правила и неке измјене непосредно пред изборе, приступио сам проучавању захтјева подносиоца као и одговора Привремене изборне комисије (ПИК-а).

Ово сам учинио тим прије што је накнадно предложена и привремена мјера са приједлогом да се до мериторне одлуке Суда спријечи реализација изборних резултата који су, по тези подносиоца захтјева, били супротни Уставу БиХ.

Дакле, радило се о предмету ХИТНОГ КАРАКТЕРА.

С друге стране, знајући и очекујући да ће реферат судије извјестиоца и преднацрт одлуке стићи непосредно пред сједницу, што се и догодило, сматрао сам да у оваквом деликатном предмету треба да се изврше, као и увијек, обимне припреме.

Ово пишем зато да истакнем да сам се припремао у односу на материјалиоправни аспект предмета, било да ће се одлучити само о привременој мјери, па затим мериторно у погледу материјалноправног одлучивања, или пак да ће се донијети одмах мериторна одлука.

Дакле, “ни у сну” нисам помишљао или претпостављао да ће да стигне реферат Суда и преднацрт коначне одлуке којим ће се предложити одбацивање захтјева због ненадлежности, јер захтјев није допустив.

Због чега нисам то могао да претпоставим? Једноставно зато што је у погледу идентичног случаја у предмету У 9/00 од 3. новембра 2000. године (Закон о државној граничној служби БиХ, који је донио Високи представник супституишући Парламенат БиХ), Суд заузео прецедент (преседан) да је захтјев допустив, дакле да је Суд надлежан и над одлукама Високог представника када он супституише овлашћења Парламента БиХ (мисли се на законодавну надлежност).

Изнаенађење у негативном смислу је било тим веће што је “стигло” од судије извјестиоца (странца) који је, “игром случаја”, био и извјестилац у предмету У 9/00.

Осејавам потребу да кажем да сам код одлучивања у предмету У 9/00 био у великој дилеми о допустивости захтјева над одлучењима Високог представника у погледу супституисања законодавне надлежности Парламента БиХ.

Гласајући, ипак, за наведену одлуку, моје опредјељење је било резултат једне “дивне тезе” судије извјестиоца, а то је да, ако не бисмо прихватили да је захтјев/и допустив/и, онда бисмо *a concordio* прихватили да је Босна и Херцеговина под протекторатом.

Такође, треба да се каже да је наведени прецедент из предмета број У 9/00 несумњиво прихваћен, а о чему најбоље говори податак да је касније у још два предмета (Закон о откупу станова и Закон о путним исправама које је наметнуо Високи представник) овај став понављан, што значи да је наведени преседан дефинитиван.

МОЈ СТАВ

Гласајући против наведеног процедуралног одлучења и издвајајући своје мишљење опредјељен сам сљедећим:

1. Прије свега, да не бих био преопширан, замолио бих онога кога ово интересује да прочита дио образложења у погледу “допустивости захтјева” у предмету У 9/00 као ранијег по времену и овог предмета У 40/00 гдје издвајам мишљење.

Апсолутно сам увјерен да се у тој анализи у погледу чињеничног опредјељења, а на томе изведеног правног закључка, ради о ИСТОВЈЕТНОСТИ ИСТОГ правног питања. Понављам да је ово питање допустивости захтјева, а тиме надлежности дјеловања Уставног суда БиХ у погледу материјалноправне истине.

Једина разлика је у институцијама међународног карактера на релацији Анекса 3 и Анекса 10 Дејтонског мировног споразума.

Наиме, према Анексу 10/5. Високи представник је крајњи тумач наведеног споразума.

У своју надлежност је инкомпорисао и доношење закона привременог карактера док законодавну одлуку о истом питању не донесе надлежни Парламенат.

Речено је да је заузет преседан да у тој дјелатности Високог представника Уставни суд БиХ може да дјелује у оцјени уставности таквих одлука.

Можда је сувишно да се каже, јер је то ноторно познато, да је улога Високог представника у односу на Дејтонски мировни споразум по рангу најјача.

Анексом 3 Дејтонског мировног споразума уговорне стране су прихватиле да Организација за безбједност и сарадњу у Европи (OSCE) проведе изборе у Босни и Херцеговини, и у складу са тим донесе Привремени изборни закон.

Ово, прије свега, произилази из преамбуле која носи наслов Споразум о изборима, а у којој се каже - цитирам: “Како би промовисали слободне, фер и демократске изборе и како би поставили основ за представничку власт и обезбиједили прогресивно постизање демократских циљева у Босни и Херцеговини ...” итд.

Значи да је основна улога OSCE-а у првој фази након мировног споразума била провођење слободних и демократских избора, на основу којих би се конституисали парламенти на нивоу државе БиХ и ентитета, по уставу врховних органа у парламентарној демократији.

То је ујесен 1996. године и учињено и као резултат тога конституисани су поменути парламенти.

Јасно је, а то и подвлачим, да у овим првим изборима не може да буде ни ријечи о супституисању законодавне дјелатности парламената јер они тада и не постоје.

Али исто је тако јасно, јер то произилази из самог Устава БиХ, да је након конституисања парламента један од основних задатака тог врхунског законодавног тијела било доношење изборног закона.

Није моје, као судије Уставног суда Босне и Херцеговине, да полемишем због чега такав закон није донесен, јер бих онда политизирао и прешао бих оквире “чувара Устава”.

Но исто тако за мене није спорно да, пошто Парламенат не доноси стални изборни закон, OSCE наставља са својом дјелатношћу око избора.

Међутим, из чињенице да ПИК доноси, допуњава и мијења изборна правила и прописе што се све објављује у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 18/00, 20/00, 21/00 и 27/00, указује без сумње да ПИК преузима улогу Парламентарне скупштине и тиме јасно супституише - замјењује дјелатност Парламента око обавезе доношења изборног закона.

Значи, ради ИСТО што и Високи представник у ситуацијама кад Парламенат не испуњава уставне задатке из законодавне дјелатности.

У резимеу, ради се о правима и обавезама ПИК-а око избора, до првих избора, и слиједом тога конституисања парламената.

Од дана када су основани парламенти изборна правила, која се допуњавају и мијењају, су јасно учињена као замјена - супституција законодавне надлежности парламента.

То је толико јасно, да је заиста невјероватна и зачуђујућа измјена става о већ раније заузетом преседану почев од предмета У9/00 па надаље, те се чудим и питам зар

је потребно да се толико објашњава очигледно исту ситуацију по “истом питању” у погледу овлашћења.

Зато и тезе у предметима У 9/00 и У 40/00 о допустивости захтјева апсолутно колидирају међусобно, јер теза у образложењу у предмету У 40/00 да захтјев није допустив, тј. да је Уставни суд БиХ ненадлежан, је супротан заузетом прецеденту У 9/00.

2. С обзиром да су моје колеге судије, који су издвојили мишљење, а чија сам мишљења прочитао, анализирали и указали на низ контрадикција и недоследности у одлуци У 40/00, избјегао бих понављање у том дијелу, али бих изразио исто мишљење у низу одлучних ставова који су били разлог њиховог гласања и издвојених мишљења.

Ти анализирани ставови синтетизују најважнији став, а то је да се ради о супституцији изборног закона и тиме овлашћењу ПИК-а.

Зато је јасно да су закони које доноси, било Високи представник или ПИК, прије свега закони у материјалноправном смислу. Свакако да онда морају да буду сагласни са Уставом БиХ као и Европском конвенцијом о људским правима.

3. Има низ примједба на начин образлагања одлуке У40/00, почев од формалних па до садржинских. Нпр. у формалном смислу одлука почиње поднасловом I. ЧИЊЕНИЦЕ, па тек онда поднаслов II. ПОСТУПАК. По редоследу процедуре поступак се отвара тако што легитимно лице поднесе захтјев, затим се даје одговор на захтјев (уколико се поднесе), заказује сједница на којој се размагра чињенично стање, на основу којег се доносе правни закључци, да би се, када је ствар зрела за пресуђивање, поступак завршио гласањем и доношењем одлуке. Постоји процедура до објављивања одлуке у службеном гласнику. Сходно томе, и редослед излагања у одлуци би требао да буде редослед који сам изложио.

Но, већа је замјерка што у поднаслову II. ПОСТУПАК одлука само формално помиње да су норме које је напао госп. Анте Јелавић, члан Предсједништва БиХ, несагласне са нормама Устава БиХ.

Дакле уопште не помиње суштину и разлоге које подносилац захтјева види и на које указује као противуставне. Ово подносилац чини на аналитичан начин, на шест куцаних страна с још двије допуне.

На тај начин читалац наведене одлуке не може да изведе правилне закључке о садржини тезе због чега је повријеђен Устав БиХ.

Размишљам да је можда тако и требало да буде, јер зашто да се нешто пише када се о томе неће одлучивати у материјалноправном смислу.

Чему да се пише теза подносиоца захтјева да одредба члана 606. Правила и прописа ПИК-а не дозвољава ни одредницу “жалба као правни лијек”. Чему то да се пише кад нема овлашћења ни код Уставног суда БиХ, дакле нема било које другостепене контроле.

Зашто да се помиње члан 1212. Правила и прописа ПИК-а кад је и у том дијелу захтјев одбачен због ненадлежности.

Зашто уопште да се помиње до потанкости изанализирану тезу подносиоца да је начином избора представника из реда хрватског народа у Дом народа федералног, затим и државног Парламента, дошао у питање витални интерес хрватског народа. И то на тај начин што је овим изборним прописом омогућено да на нивоу општина и кантона представнике из реда хрватског народа бирају и представници друга два народа. Једноставно речено, да у Представнички дом народа хрватске представнике бирају и Бошњаци и Срби и обрнуто. Свакако, као сукус ове тезе је централно питање да се наведеним изборним законом није поштовала воља хрватског народа, изражена на слободним и демократским изборима, у погледу представљања у Представничком дому Парламента БиХ као ни у Дому на нивоу Парламента државе БиХ.

РЕЗИМЕ

У уводу сам рекао да сам дилему око допустивости захтјева у предмету У 9/00 у погледу надлежности над одлукама Високог представника, када супституише законодавну дјелатност парламента, разријешо након “дивне тезе“ судије извјестиоца да бисмо, уколико бисмо прихватили да је захтјев недопустив, признали протекторат у БиХ.

Након одлучења у предмету у којем пишем издвојено мишљење, код мене нема више “дивне тезе” која се распршила и у мени изазвала дубоке осјећаје разочарења.

Питам се да ли је она прва теза по правном значају јасног прецедента била искрена, при томе имајући на уму да се иста теза понавља и у другим предметима, с тим што је у свим предметима ријешено по једној формули - “захтјев је допустив али га увијек одбијамо у материјалноправном смислу”, а ово у односу на Високог представника.

У овом случају у односу на правила и прописе ПИК-а, чији је предсједавајући госп. Robert L. Vaggy, интересантно је да се напомене да се у одговору на захтјев ПРИМАРНО потенцирао став и теза да захтјев није допустив.

То је Суд и прихватио, на је на тај начин “елегантно избјегнут” одговор на круцијално питање да ли је наведени Привремени изборни закон повриједио слободно изражену вољу хрватског народа приликом избора по питању да тај конститутивни народ у Дому народа Парламента Федерације у БиХ представљају представници изборне воље тог народа.

На ово питање не могу да дам одговор јер, већинским гласањем о којем је и ријеч, Суд није ни дозволио да дође до одговора.

Једноставно речено, нашом одлуком на коју издвајам мишљење направили смо нови прецедент, а то је да је ПИК прије свега “непогрешив”.

Тиме је Суд признао “немоћ” да испита нешто што је можда иајделикатније за било који од конститутивних народа, а то је да се поштује слободна изборна воља конститутивног народа о питању његовог представљања, и то баш у домовима парламената гдје се штити витални интерес било којег конститутивног народа у БиХ.

Свакако да бих био срећнији да смо предмет ријешили у материјалноправном смислу и на тај начин мериторно одговорили подносиоцу захтјева да ли је у праву или не, или боље речено да ли је повријеђен Устав БиХ или не супституисањем нападнутих одредница чланова 606. и 1212. Правила и прописа ПИК-а у односу на законодавну надлежност парламената.

Но, није важно “да ли бих ја као судија био срећнији или не”, одлучно је и битно да изборни закон буде правичан, што значи демократичан и објективан за све народе у БиХ, и на тај начин у демократском систему једне државе слиједи изборну вољу народа у БиХ.

Да смо “као чувари Устава” контролисали оспоравани изборни закон у материјалноправном смислу, тада бисмо дали уставне одговоре и тада би требала да се избјегне политичка или било која друга конотација овог тешког случаја.

Тиме бисмо на најбољи начин заштитили и ниво највишег судског органа једне земље, Уставног суда Босне и Херцеговине.

Тада се не бих бојао “могућих лоших посљедица ове судске одлуке”.

Слиједом изнијетог сам гласао супротно донијетој одлуци, и издвојеним мишљењем сам се дистанцирао као судија од наведеног одлучења.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 23. марта 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одлука о измјенама и допунама Закона о путним исправама Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 27/00) сагласна је са Уставом Босне и Херцеговине.

Ову одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенице

1. Високи представник за Босну и Херцеговину, г. Волфганг Петрич, 29. септембра 2000. године донио је Одлуку о измјенама и допунама Закона о путним исправама Босне и Херцеговине, која је објављена у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 27/00 од 27. октобра 2000. године.
2. Овом одлуком мијења се и допуњава Закон о путним исправама Босне и Херцеговине објављен у “Службеном гласнику БиХ”, број 4/97, са измјенама и допунама објављеним у “Службеном гласнику БиХ”, бр. 1/99 и 9/99.
3. Одлуком о измјенама и допунама Закона о путним исправама утврђено је, између осталог, шта се сматра путним исправама (члан 2.); облик пасоша, тј. корице пасоша, су тамноплаве боје, предња страна корица садржи ријечи “Босна и Херцеговина”, грб Босне и Херцеговине, ријеч “Пасош”, текст “Босна и Херцеговина” и “Пасош” биће исписани на босанском, хрватском и енглеском језику (латиничким писмом) и на

српском језику (ћириличким писмом), текст на првој страни пасоша биће исти као текст на предњој корици (члан 3.); предња страна путне исправе садржаваће ријечи “Босна и Херцеговина”, грб Босне и Херцеговине и ријечи “Дипломатски пасош” или “Службени пасош” и текст ће бити исписан на босанском, хрватском и енглеском језику (латиничким писмом) и на српском језику (ћириличким писмом), и текст на првој страни пасоша биће исти као текст на предњој корици (члан 4.); свака путна исправа, поред већ утврђеног, садржабаће врсту и обнљежје земље, носилац овог пасоша је држављанин Босне и Херцеговине, текст на свим странама пасоша, сем података наведених под тач. 2. и 3. члана 8. Закона биће исписан на босанском, хрватском и енглеском језику (латиничким писмом) и српском језику (ћириличким писмом) (члан 5.); додаје се члан 12а. којим се уређује издавање поморске, односно бродарске књижице (члан 6.); да је и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, надлежни орган за издавање путне исправе (члан 7.); путне исправе за држављане који испуњавају услове прописане овим законом, а којима путну исправу није издао ентитет, издаје Министарство цивилних послова и комуникација сагласно поступку који подзаконским актом утврђује Министарство цивилних послова и комуникација Босне и Херцеговине (члан 8.); ко су лица овлашћена за подношење захтјева за издавање путне исправе, те да испуњавање услова за издавање путне исправе у законом изузетним случајевима доносе надлежни органи сагласно подзаконском акту који доноси Министарство цивилних послова и комуникација (члан 9.); уз захтјев за издавање путне исправе се, уз раније прописано, прилаже и доказ о плаћеној цијени путне исправе, те се “члан 18.” замјењује “чланом 19.” (члан 10.); о жалби лица којем је одузета путна исправа одлучује, поред раније утврђених, и надлежни орган Брчко Дистрикта (члан 12.); Министарство цивилних послова и комуникација Босне и Херцеговине надлежно је за набавку опреме за уношење личних података и потрошних залиха, одржаваље и поправка опреме за уношење личних података, те набавку, штампање и одређивање цијене путних исправа, као и за њихову дистрибуцију органима надлежним за издавање путних исправа (члан 13.), важење путних исправа (члан 14.), објављивање и ступање на снагу ове одлуке (члан 15.).

II. Поступак пред Уставним судом

4. Уставном суду БиХ, 12. октобра 2000. године, тридесет и четири посланика Народне скупштине Републике Српске - Милан Лазивић, Мирјана Дејановић, Славко Бољановић, Миленко Станић, Ангела Трипуновски, Милош Злојутро, Митар Лазивић, Мићо Јосиповић, Борислав Паравач, Јасминка Радишковић, Боривоје Милић, Вукашин Војиновић, Славко Дуњић, Слободаи Шараба, Љиљана Нешковић, Мирјана Петровић, Борислав Бојић, Драган Калинић, Драган Чавић, Немања Васић, Предраг Радић, Раденко Ристић, Чедо Маркелић, Раде Каламанда, Милијана Дакић, Драгутин Илић, Слободан Билић, Слободан Мрдић, Будимир Аћимовић, Остоја Кнежевић, Мико Перковић, Весна Пајић, Владо Станишић и Радојица Млађеновић, поднијели су

захтјев за оцјену сагласности са Уставом Босне и Херцеговине Одлуке о измјенама и допунама Закона о путним исправама БиХ коју је донио Високи представник 29. септембра 2000. године.

5. Захтјев групе посланика 16. новембра 2000. године достављен је Високом представнику у Босни и Херцеговини да достави своја мишљења у вези са овим захтјевом.

Господин Ian Kambell, у својству шефа правног одјела и замјеника Високог представника за правна питања, 22. јануара 2001. године доставио је своје мишљење на наводе из захтјева (у даљњем тексту: ОНР).

III. Наводи

6. Подносиоци захтјева сматрају да Високи представник за Босну и Херцеговину нема овлашћења да доноси законске прописе. Сходно Анексу 10 Мировног споразума, Високи представник је крајњи ауторитет за тумачење Споразума о спровођењу цивилних аспеката мировног рјешења, што значи да Високи представник тумачи, а не ствара право у Босни и Херцеговини, па стога не може да доноси законске прописе. Подносиоци захтјева наводе, даље, да ни Бонска декларација не даје то овлашћење Високом представнику, иако декларације саме по себи представљају акте политичког карактера и правно не обавезују.

7. С обзиром да је у поглављу XI.2.b. Закључака из Бона предвиђено доношење привремених мјера када стране нису у стању да постигну договор, што остаје на снази све док Предсједништво или Министарски савјет не усвоје одлуку која је конзистентна са Мировним споразумом у питањима о којима се ради, у захтјеву се наводи, да Високи представник може да доноси привремене мјере или одлуке из надлежности Предсједништва и Министарског савјета, а не из надлежности Парламентарне скупштине, јер да су му дата та овлашћења, одлука би морала ради трајног оснажења да се стави на Парламентарну скупштину.

8. У захтјеву се, даље, наводи да је Високи представник прекорачио оквир своје надлежности и да није било потребе да се доноси привремена мјера, односно Одлука, јер је Закон о путним исправама већ постојао, а изглед пасоша (садржину) је утврдила Бонска декларација, те се стога ради о одлуци којом се нарушава основно право посланика да одлучују о питањима из надлежности Парламентарне скупштине.

9. Подносиоци захтјева сматрају да ознака ентитета (курзивом) на корицама пасоша и првој страни није нарушавала принцип јединственог пасоша Босне и Херцеговине. У конкретном случају, у захтјеву се наводи да се Високи представник одазвао позиву неких посланика из бошњачког народа и донио спорни закон. Сходно мишљењу подносилаца, брисање ознаке ентитета није сагласно члану I тачка 7.a) и b)

Устава Босне и Херцеговине који предвиђа тзв. интерно двојно држављанство које се регулише законом Парламентарне скупштине и законима ентитета. Сходно овим одредбама, држављанин Босне и Херцеговине је истовремено држављанин једног од ентитета који улази у састав Босне и Херцеговине, и обратно, сваки држављанин једног од ентитета истовремено је и држављанин Босне и Херцеговине.

10. Такође се у захтјеву наводи да и брисање ознака ентитета на путним исправама није сагласно са чланом 34. Закона о држављанству Босне и Херцеговине сходно којем се држављанство Босне и Херцеговине и држављанство ентитета, између осталог, доказује и пасошем БиХ.

11. Подносиоци захтјева сматрају да Високи представник не може одлуком да мијења законе, у конкретном случају Закон о путним исправама, јер одлука представља акт слабије правне снаге од закона. Они, исто тако, сматрају да Високи представник није надлежан да приходе од пасоша преноси у буџет заједничких институција јер, по мишљењу подносилаца захтјева, изворни приходи припадају ентитетима (члан VIII Устава БиХ).

12. ОНР, у свом коментару на захтјев групе посланика Народне скупштине РС, истиче да Високи представник има широка овлашћења у области цивилне имплементације која произилазе из међународног мандата према Анексу 10 Општег оквирног споразума за мир у БиХ. Обим тих овлашћења детаљно је разрађен у Закључцима са Конференције Савјета за имплементацију мира одржане у Бону 9. и 10. децембра 1997. године, на којој је Савјет за имплементацију мира поздравио намјеру Високог представника да искористи свој врховни ауторитет на терену у погледу тумачења Споразума о цивилној имплементацији Мировног споразума. Високи представник, као коначни ауторитет, протумачио је своја овлашћења тако да она укључују и доношење законских прописа.

13. Даље се у коментару ОНР-а наводи да је Уставни суд, у својој Одлуци о уставности Закона о граничној служби у предмету У 9/00 (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 1/01), потврдио да Високи представник може да интервенише у правни систем БиХ, и да при томе он ефективно замјењује домаће законодавце.

14. У односу на тврђење подносилаца захтјева да одлуком, као актом слабије правне снаге од закона, не може да се мијења закон, наводи се да се одлуком Високог представника доносе измјене и допуне Закона о путним исправама БиХ који мора да се сматра домаћим законом Босне и Херцеговине. Баш као што закони БиХ могу да се мијењају у цјелини или дјелимично у редовној парламентарној процедури, тако и измјене и допуне које доноси Високи представник могу да буду употријебљене за мијењање, у конкретном случају, Закона о путним исправама. То што измјене и допуне Закона о путним исправама имају свој извор у инструменту који је назван “одлука” не значи да су еквивалент инструменту који има исти назив у правној традицији Босне и Херцеговине.

15. Што се тиче питања усклађености оспорене Одлуке са Бонским закључцима из 1997. године, ОНР истиче да ничим у тачки XI.2.С. Закључака из Бона, која представља основу за Одлуку Високог представника, није ограничена надлежност Високог представника да доноси одређене законе ако то сматра неопходним у процесу унапређења цивилне имплементације, чак и у случају када одговарајући закон постоји. ОНР, поред тога, наводи да је и сам Уставни суд БиХ, у својој одлуци у предмету У 9/00, закључио да овлашћења Високог представника из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Савјета безбједности Уједињених нација и Бонске декларације, као и вршење тих овлашћења, нису подложна контроли Уставног суда.

16. У односу на наводе из захтјева да је Одлуком Високог представника дошло до промјене изгледа пасоша, те да брисање раније ознаке ентитетског држављанства са пасоша, није сагласно са чланом 1/7.а) и б) Устава БиХ којим се предвиђа држављанство и ентитета и БиХ, у одговору ОНР-а истиче се да се Уставом БиХ изричито даје органима власти на државном нивоу надлежност уређења пасоша.

17. Надаље, ОНР наводи да на основу члана 1/7.е) Устава Босне и Херцеговине Парламентарна скупштина има право да уређује пасош Босне и Херцеговине који затим издају ентитети. То се заснива на концепту да је издавање пасоша у суштини питање из области спољних односа или међународних питања и да је држава БиХ, као субјекат међународног права, једини ауторитет надлежан да уређује ово питање. Чланом 1/7.е) Устава БиХ овлашћује се Парламентарна скупштина да донесе основни закон о путним исправама који би садржавао и одредбе о изгледу пасоша издатог у БиХ. У овом контексту ОНР, исто, наводи да мора да се узме у обзир општи принцип уставног тумачења, гдје се полази од тога да су закони и законске одредбе усклађене са уставним нормама, а страна која поставља питање неуставности мора да поднесе терет доказивања у тој ствари. ОНР наглашава, у својим наводима, да је тај општи принцип већ иако у другој и четвртој Дјелимичној одлуци Уставног суда у предмету У 5/98 (“Службени гласник БиХ”, бр. 17/00 и 36/00) и да, поред тога, у овом случају нема основе за тврђење да се промјеном изгледа пасоша издатог у БиХ нарушава икаква уставна гаранција. Као што је констатовано, подносиоци захтјева наводе да се брисањем ознаке ентитетског држављанства са корица пасоша крши право на ентитетско држављанство гарантовано чланом 1/7.а) и б) Устава. Док је јасно да би закон којим би се негирало право грађана на ентитетско држављанство било у супротности са наведеним уставним одредбама, измјенама и допунама које су предмет ове одлуке то се не чини. Напротив, види се већ из текста одредаба 1/7.а) и б) Устава да се њима не захтијева да пасош представља доказ о ентитетском држављанству. У ствари, у њима се пасош уопште не спомиње. Ентитетско држављанство се и даље штити законима ентитета и БиХ, којима се уређује држављанство и њима се детаљно утврђује остваривање тог држављанства.

18. Како се у захтјеву наводи да Високи представник није надлежан да приходе од пасоша преноси у буџет институција БиХ, будући да изворни приход остварен од

додјеле пасоша припада ентитетима, у коментару ОНР-а истиче се да, према члану VIII/3. Устава БиХ, Парламент може да утврди да се прикупљени приходи усмјере у буџет БиХ. Сем тога, само уређење пасоша је питање које је, неоспорно, у надлежности државе. Способност државе да извршава своје одговорности везане за пасош била би озбиљно пољуљана ако она не би имала право да одлучује о расподјели средстава остварених провођењем Закона о путним исправама, као и било којим измјенама и допунама тог закона.

19. У свом одговору о усклађености донесених измјена и допуна са Законом о држављанству БиХ, ОНР истиче да је утврђено правило интерпретације закона, да закони треба да се тумаче тако да су међусобно усклађени у мјери у којој је такво тумачење могуће. У овом случају, ОНР сматра да је могуће да се измјене и допуне Закона о путним исправама и члан 34. Закона о држављанству Босне и Херцеговине конзистентно тумаче, те да држављанство БиХ и држављанство ентитета не постоји самостално једно од другог. Због тога свако ко има држављанство БиХ самим тим мора да има и ентитетско држављанство. Дакле, да би се задовољио услов из члана 34. Закона о држављанству БиХ, омогућено је лицу да пружи доказ да има држављанство БиХ и држављанство ентитета помоћу пасоша. Сходно наводима ОНР-а, чак и ако у пасошу није прецизирано које ентитетско држављанство носилац пасоша има, таква одредница није неопходна према члану 34. Закона. Или, члан 34. може да се тумачи тако да значи да могу да се узму или пасош или увјерење о држављанству као доказ о држављанству ентитета. Међутим, чак и ако се члан 34. тумачи тако да значи да и пасош и увјерење о држављанству морају да пруже доказ о држављанству ентитета (а не о држављанству БиХ), наведене измјене и допуне су ипак важеће према принципу *lex posterior*.

IV. Допустивост

20. Предметни захтјев је поднесен према члану VI/3.а) Устава БиХ који гласи:

“а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покретати чланови Предсједништва, председавајући Министарског савјета, председавајући, или замјеник председавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета. ”

21. Одлуку о измјенама и допунама Закона о путним исправама БиХ донио је Високи представник 29. септембра 2000. године након што је приједлог закона о измјенама и допунама Закона о путним исправама БиХ приликом гласања у Представничком дому Парламентарне скупштине добио већину гласова присутних посланика, али не у Дому народа.

22. У погледу надлежности Високог представника да доноси законе и надлежности Уставног суда БиХ да одлучује о сагласности тих закона са Уставом БиХ, Уставни суд је већ раније у одлуци број У 9/00, објављеној у “Службеном гласнику БиХ” бр. 1/01, изразио свој став да овлашћења Високог представника, која произилазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Савјета безбједности Уједињених нација и Бонске декларације, нису подложне контроли Уставног суда, као ни вршење тих овлашћења. Високи представник је, у својству међународног органа, интервенисао у правни систем Босне и Херцеговине, замјењујући домаће власти. У том погледу он је, стога, дјеловао као власт БиХ, а закон, који је он донио, је природе домаћег закона, те мора да се сматра законом Босне и Херцеговине.

23. Надлежност заштите Устава додијељена је Уставном суду Босне и Херцеговине већ у првој реченици члана VI/3. Устава, која гласи да ће Уставни суд подржавати овај Устав. Надаље, мора да се узме у обзир члан 1/2. Устава, који гласи:

"Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора."

Из ових уставних одредаба слиједи принцип ефективне заштите Устава, као што је Суд већ прије у предмету У 1/98 (“Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 22/98) одлучио. Дакле, Уставни суд има моћ контроле сагласности са Уставом свих аката, без обзира на доносиоца, док год га контрола почива на једној од надлежности наведених у члану VI/3. Устава БиХ.

24. Уставност Одлуке о измјенама и допунама Закона о путним исправама БиХ од 29. септембра 2000. године оспорило је тридесет четири посланика Народне скупштине РС, што је више од једне четвртине чланова посланика Народне скупштине РС која, према Уставу РС, има 83 члана (члан 71. Устава РС).

25. Међутим, ваља истаћи да је захтјев Уставном суду поднесен 12. октобра 2000. године, а Одлука Високог представника објављена је у “Службеном гласнику БиХ”, број 27/00, од 27. октобра 2000. године. Сходно члану 14. Пословника Уставног суда, захтјев о покретању поступка из члана VI/3.а) Устава треба да садржи, између осталог,

Види аутентичан текст на енглеском језику који гласи: “Bosnia and Herzegovina shall be a democratic state, which shall operate under the rule of law and with free and democratic elections.” Прелиминарни превод ОНР-а на босански и на хрватски језик није коректан, док је превод на српски језик коректан !

назив акта који је предмет спора, са назнаком назива и броја службеног гласила у коме је објављен, а према члану 27. Пословника Суд може да оцјењује уставност само оних општих аката који су на снази.

26. Уставни суд цијени да захтјев групе посланика, иако је поднесен Уставном суду прије него што је оспорена Одлука објављена у “Службеном гласнику БиХ”, може да се прихвати као допустив, јер је у смислу члана 27. Пословника Суда релевантан дан одлучивања Суда, а не дан подношења захтјева.

27. Из наведених разлога, Уставни суд закључује да је захтјев допустив.

V. Закључци

28. Сходно захтјеву подносиоца, постављају се сљедећа уставноправна питања:

- да ли је Високи представник надлежан не само да доноси него и да мијења законе;
- да ли је “брисање ознаке ентитета” сагласно члану 1/7.а) и б) Устава БиХ, односно да ли је сагласно члану 34. Закона о држављанству Босне и Херцеговине;
- да ли је Високи представник надлежан да приходе од пасоша пренесе у буџет институција БиХ.

29. Да ли је било потребно да Високи представник доноси Одлуку, иако је већ постојао Закон о путним исправама БиХ, питање је законодавне активности парламентарних институција БиХ. Сходно томе, Високи представник, доносећи одлуку којом се мијења и допуњава Закон, супституисао је домаће власти у оквиру њених уставних овлашћења. О овом питању Уставни суд се већ изјаснио у вези са допуштивошћу (види горе 22).

30. Члан 3. Одлуке која се односи на питања “брисања ознаке ентитета” гласи:

“Члан 6. Закона о путним исправама Босне и Херцеговине мијења се и гласи:

“Пасош има сљедећи облик:

- 1. Корице су тамноплаве боје:*
- 2. Предња страна корица садржи, сљедећим редом:*
 - а) ријечи “Босна и Херцеговина ”,*
 - б) Грб Босне и Херцеговине,*
 - с) ријеч “Пасош ”.*
- 3. Текст под тач. а) и ц) биће исписан на босанском, хрватском и енглеском језику (латиничким писмом) и на српском језику (ћириличким писмом).*
- 4. Текст на првој страни пасоша биће исти као текст на предњој корици. ”*

31. Члан 1/7.е) друга и трећа реченица Устава БиХ гласе:

“[...] Сваки ентитет може издавати пасоше Босне и Херцеговине својим држављанима, онако како то одреди Парламентарна скупштина. Босна и Херцеговина може издати пасоше свим држављанима којима није издат пасош неког од ентитета. Постојаће централна евиденција свих пасоша које издају ентитети и Босна и Херцеговина. ”

Дакле, Устав јасно разликује уређење пасоша од издавања пасоша, што има као последицу, да је уређење пасоша у искључивој надлежности БиХ. То је још један примјер, као што је Суд већ у својој другој Дјелимичној одлуци у предмету У 5/98 (“Службени гласник БиХ”, бр. 17/00) у тачки 12 навео, да члан III/1. Устава БиХ не садржи таксативни каталог надлежности институција БиХ, него да има надлежности институција БиХ и у другим одредбама Устава, посебно у вези са чланом IV/4.е) и V/3. Сходно томе, Парламентарна скупштина БиХ има искључиву надлежност да прописује изглед пасоша у оквиру уставних ограничења, док ентитети могу да издају пасоше, само на начин који је прописала Парламентарна скупштина БиХ.

32. Нити члан 1/7.а) и б) Устава БиХ, нити ниједна друга одредба Устава не налажу Парламентарној скупштини обавезу да обезбиједи да пасоши БиХ могу да служе као доказ држављанства ентитета. Сходно томе, брисање ознака ентитета не крши Устав.

33. Што се тиче питања да ли је одлука Високог представника сагласна члану 34. Закона о држављанству Босне и Херцеговине, довољно је истаћи да Закон о држављанству није уставног ранга. Сходно томе, тај закон не може да служи као стандард контроле Уставног суда Босне и Херцеговине. У противном би се Устав Босне и Херцеговине тумачио на основу редовног закона, што би обрнуло цијелу хијерархију правног поретка који слиједи из одредбе члана III/3.б) о супремацији Устава Босне и Херцеговине.

34. Оспорена одредба да приходи од издавања путних исправа могу да се преносе у буџет институција БиХ, гласи:

*“Члан 28. Закона о путним исправама Босне и Херцеговине мијења се и гласи:
“Миштарство цивилних послова и комуникација Босне и Херцеговине надлежно је за набавку опреме за уношење личних података и потрошних залиха, одржавање и поправак опреме за уношење личних података, те набавку, штампање и одређивање цијене путних исправа, као и за њихову дистрибуцију органима из члана 13. овог закона. ”*

У вези с тиме, довољно је да се укаже да члан IV/4.б) и члан VIII/3. Устава, *expressis verbis*, уређује да је Парламентарна скупштина надлежна за регулисање извора прихода. Сходно томе, пренос прихода у буџет Босне и Херцеговине је у сагласности са Уставом БиХ.

35. Из наведених разлога, Уставни суд закључује да је Одлука о измјенама и допунама Закона о путним исправама Босне и Херцеговине сагласна Уставу Босне и Херцеговине.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Хаис Данелиус, проф. др Луј Фаворс, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда БиХ, судије проф. др Витомр Поповић и проф. др Снежана Савић су издвојили своје мишљење. Текст издвојених мишљења прилаже се овој одлуци као анекс.

У 25/00
23. март 2001.
Сарајево

Предеједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уставни суд нема надлежности да оцјељује овлашћења Високог представника које проистичу из Анекса 10 Дејтонског мировног споразума, као ни примјену тих овлашћења. Међутим, Суд може да испитује уставност закона или закопских амандмана које Високи представник прогласи умјесто Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Питања која нису изричито набројана у члану III/1. Устава БиХ као надлежност институција БиХ нису нужно у искључивој надлежности ентитета.

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је по Уставу надлежна да одлучује о изворима и износу средстава за функционисање институција БиХ.

Закони који нису уставног ранга не могу да служе као стандард контроле Уставног суда.

АНЕКС
- издвојено мишљење судије проф. др Витомира Поповића о
неслагању
са одлуком Уставног суда Босне и Херцеговинс број У 25/00

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине (“Сл. гласник Босне и Херцеговине”, број 24/99), а као један од четворо од девет судија који је гласао против одлуке, издвајам своје мишљење о неелагању са донесеном одлуком како слиједи:

- 1) У цијелости се придружујем мишљењу проф. др Снежане Савић о неслагању са донесеном одлуком.
- 2) У тачки 35. Одлуке став 3. је погрешно наведено да је *“ова одлука донесена у пуном саставу Суда”* што није тачно, с обзиром да су против ове одлуке гласале судије: проф. др Витомир Поповић, проф. др Снежана Савић, Мирко Зовко и доц. др Звонко Миљко. Поступајући на овај начин, по мом мишљењу, покушава се одлучи дати правна специфична тежина коју она, с обзиром на начин њеног доношења у односу на овлашћени законодавни орган и начин гласања пет напрема четири, у ствари нема.

АНЕКС
- Издвојено мишљење судије проф. др Снежане Ћамлић на
већинску
одлуку Уставног суда БиХ у предмету У 25/00

Сагласно са чланом 36. Пословника Уставног суда БиХ (“Сл. гласник БиХ”, бр. 24/99), тј. с обзиром на гласање против већинске одлуке Суда, издвајам мишљење.

1. *Сматрам да је већинска одлука у предмету У 25/00 да „Високи представник, чије власти које произлазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Савјета безбједности УН и Бонске декларације, нису подложне контроли Уставног суда, као ни вршење тих власти, као међународни орган је интервенисао у правни систем БиХ, супституишући домаће власти БиХ, а закон који је он донио је природе домаћег закона те мора га се сматра законом БиХ”, контрадикторна те не може да се прихвати из истих разлога који су наведени у мојим издвојеним мишљењима у предметима У 9/00 и У 40/00.“*

Разлози за то су сљедећи. Као основно, поставља се питање како може да се установи да је неки акт закон БиХ, ако се не цијене “овласти” његовог доносиоца. У одлуци се наводи да је овај закон “природе домаћег закона”, због чега може да се сматра законом БиХ. Поставља се питање: шта је природа домаћег закона, односно закона уопште? Да ли је то само његова садржина, како се тврди у овој и у претходно наведеним одлукама Суда, или, пак, он мора да се цијени и по његовој садржини и по његовој форми (истовремено), поготово ако се то у захтјеву за оцјену уставности конкретног акта изичито тражи, што је овдје, као и у наведеним одлукама, случај? Сматрам да је тиме што је Суд прихватио да су то закони БиХ, индиректно прихватно да цијени и формални аспект тих аката, што без сумње значи и овлашћења Високог представника, и то као општу чињеницу, без могућности оцјене уставности конкретних аката са формалног аспекта. То је, без сумње, контрадикторно, поготово с обзиром на констатацију у већинској одлуци: “Надлежности заштите Устава додијељена је Уставном суду БиХ”, већ у првој реченици члана VI/3. Устава, која гласи да ће “Уставни суд подржавати овај Устав”. Надаље у обзир мора да се узме члан 1/2. Устава, који гласи: “Босна и Херцеговина је демократска држава, која треба да функционише као правна држава и на основу слободних и демократских избора. Из ових уставних прописа слиједи принцип ефективне заштите Устава, као што је Суд већ прије у предмету У 1/98... одлучио”. Дакле, Уставни суд има моћ контроле сагласности свих аката са Уставом, без обзира на доносиоца, док год та контрола почива на једној од надлежности наведених у члану VI/3. Устава БиХ. Из овог произлази закључак контрадикторан одлуци. Наиме, одлучује се да је ријеч о законима БиХ и да Уставни суд БиХ има право да цијени њихову сагласност са Уставом, али се истовремено одлучује да “овласти високог представника нису подложне контроли Уставног суда”.

Дакле, одбија се да се цијени уставност аката Високог представника са формалног аспекта, због тога што је ријеч о међународној институцији, али се прихвата да то може да се учини, поготово са материјалног аспекта стога што је ријеч о *“интервенцији у правни систем БиХ”*, тј. *“супституцији домаће власти”*. Поред тога, овакав став Суда такође мора да се доведе и у везу са одлуком у предмету У 40/00, када је Суд у погледу изборних правила ПИК-а, одлучио да није надлежан да оцјењује њихову уставност, из чега мора да се закључи да већинско мишљење не слиједи Устав БиХ нити пак своје стандарде установљене у ранијим одлукама.

Констатација изнесена у тачки 29. већинске одлуке која се тиче питања да ли је било потребно да Високи представник доноси Одлуку о измјенама и допунама Закона о путним исправама, иако је већ постојао Закон о путним исправама БиХ који је усвојила Парламентарна скупштина, је *“питање законодавне активности односно законодавне политике парламентарних институција БиХ”*, слиједи да је *“Високи представник, доносећи одлуку којом се мијења и допуњава закон, супституисао домаће власти у оквиру уставних овлашћења”* представља такође нелогично тврђење у односу на претходно наведено. Наиме, иако Суд истиче да овласти Високог представника нису подложне његовој контроли, овом констатацијом се прихвата да је то законодавна политика парламентарних институција БиХ, те да је Високи представник, супституишући те активности, овлашћен да то учини. Дакле, не пристаје се да се оцјењују *“овласти”*, али се то сасвим јасно чини и то само констатацијом без њихове правне анализе. Поред тога, прихвата се да се законодавна активност Парламентарне скупштине, тј. *“њена законодавна политика”* поистовјети са *“вољом”*, тј. одлуком Високог представника. То не може да се чини, поготово у овом случају, јер је сасвим очигледно да је законодавна политика Парламентарне скупштине била сасвим другачија самом чињеницом да она предметни закон није усвојила. Ово образложење је апсолутно контрадикторно, поготово стога што се из њега не види, тј. није образложено који су разлози (циљ) и које вриједности у основи одредаба одлуке Високог представника. Свака правна норма било којег закона (и осталих правних аката) мора да има циљ и вриједиост коју штити, а која је гарантована уставом.

2. У погледу материјалног аспекта уставности одлуке Високог представника, *сматрам да је регулисање креирања путних исправа ограничено Уставом БиХ, тј. чланом 1/7.а) и б) Устава БиХ, као и Законом о држављанству, члан 34, те да не може да се тврди да “нити према члану 1/7.а) и б) Устава БиХ, нити према икаквим другим прописима Устава има икакве обавезе Парламентарне скупштине да пасоши БиХ врше функцију доказа држављанства било ког ентитета. Према томе, брисање ознака ентитета није неуставно”. Такође, не може да се прихвати закључак већинског мишљења да “Закон о држављанству није у уставном рангу”, те да “према томе не може да служи као стандард разматрања за Уставни суд БиХ. Иначе би се Устав БиХ тумачио на основу једног обичног закона, што би преврнуло цијелу хијерархију правног*

реда који слиједи из одредбе о супремацији члана III/3.b) Устава БиХ”. Напротив. Обавеза да путне исправе (пасоши) врше функцију доказивања држављанства и БиХ и ентитета произилази из Устава БиХ, из саме природе држављанства уопште, али и држављанства БиХ као сложене државне заједнице и карактера држављанства у сложеним државама уопште, тј. из природе држављанства дефинисане чланом I/7.a) и б) Устава БиХ, али и чланом 34. Закона о држављанству који треба да се посматра као акт којим се регулишу права и обавезе из држављанства, тј. конкретизују наведене уставне одредбе и чије је извршење, у посебном сегменту, регулисао Закон о путним исправама¹. Поред тога, и у самом Уставу БиХ одредбе о путним исправама су систематизоване у члану I/7, заједно са институтом држављанства, што сасвим довољно говори, сагласно систематском тумачењу права, о њиховом међусобном односу.

Поред тога, држављанство као правна категорија, једна врста јавноправног односа између државе и физичког лица, подразумева одређена права и обавезе за обје стране, и државу и физичко лице. Чим је по Уставу установљено држављанство ентитета и БиХ, а потом, конкретизовано Законом о држављанству, као нижим правним актом, сагласно члану 34, постоји обавеза да оно досљедно може да се доказује путним исправама што и јесте њихов смисао. Управо стога Закон о путним исправама у односу на Закон о држављанству има специфичан статус, он се доноси као његова конкретизација и не може да се одвоји од њега, нити може у погледу самог држављанства и његовог доказивања да нуди нова (различита) рјешења. То је смисао суштине и хијерархије правног поретка и односа ова два акта међусобно, али и према Уставу БиХ. И један и други су, као нижи правни акти, у функцији конкретизације уставних одредаба и оба морају да буду сагласна са њима. Ако су оба сагласна са њима, то значи да су и међусобно сагласна. Међутим, одлуком Високог представника о измјени овог потоњег они постају инкомпатибилни, што је у правном поретку неодрживо. Управо тиме се, али у другом смислу, како гласи већинско мишљење, “*преврће цијела хијерархија правног реда*”... Због тога, али и због чињенице да је садржина ова два закона различита: једним се дефинише правни институт (држављанство), другим се, између осталог, регулише његово доказивање, не може да се прихвати тумачење изнесено у већинској одлуци. У супротном, произашло би да се институт држављанства прописује Законом о путним исправама, или пак да оно њиме може да се установљава, односно мијења, што је нонсенс. Држављанство ентитета је, без сумње, сагласно Уставу БиХ и Закону о држављанству, постоји и није јасно због

¹ За ова два закона би се могло рећи да се налазе у специфичном односу, тј. да Закон о држављанству има карактер основног (главног закона), док закон о путним исправама има карактер споредног (допунског) закона, свакако посматрано са аспекта њихове садржине, тј. карактера института држављанства, с једне стране, и путних исправа као доказа о држављанству, с друге стране. Из овога слиједи да би се у овом случају могла прихватити карактеристична типизација у теорији права, в. М. Поповић, *Прилози теорији права*, Београд, 1997. стр. 47, и аналогно томе нужност да ови закони буду у међусобном складу, тј. да споредни не противрјечи основном.

чега се у овим измјенама и допунама и то Закона о путним исправама, што је недопустиво, оно игнорише, тј. негира. Држављанство ентитета постоји и релевантно је, и према Уставу БиХ и према Закону о држављанству, што потврђује и члан 29. Закона о држављанству који пролисује: *“Након промјене мјеста пребивалишта са територије једног ентитета на територију другог ентитета, држављанство ентитета се такође мијења ако лице жели, под условом да до промјене дође након што овај закон ступи на снагу”*,

Из наведеног је јасно да и у овако једноставној ситуацији, као што је мјесто пребивалишта, ентитетско држављанство има значајну улогу. Ако сви држављани БиХ по Уставу БиХ имају држављанство БиХ као и држављанство ентитета, онда је њихово право да та чињеница, то право које се не успоставља Законом о путним исправама већ Уставом БиХ и Законом о држављанству, као конкретизацијом уставних одредаба, буде у њиховим исправама уредно забиљежена. Који је разлог да то не буде тако и да ли се то право држављанима БиХ, који су истовремено и држављани једног од ентитета, на овај начин може да одузме? Тај разлог нема упоришта у Уставу БиХ нити пак у Закону о држављанству. Поред тога, члан 34. Закона о држављанству, који прописује: *“Држављанство БиХ и држављанство ентитета доказује се увјерењем о држављанству БиХ и увјерењем о држављанству ентитета или пасошем БиХ”*, сасвим је јасан. Наиме, ово је когентна норма која изричито прописује да се држављанство БиХ, али и ентитета, које је према Уставу БиХ релевантно јер држављанства БиХ нема без ентитетског, доказује, прецизно речено, увјерењем о држављанству БиХ и ентитета (кумулативно) или пасошем. Из овога произилази да, ако се оно доказује помоћу, кумулативно, оба увјерења о држављанству - и БиХ и ентитета, на једној страни, што је несумњиво, да те чињенице морају да буду присутне и у пасошу (путној исправи) - кумулативно, дакле - БиХ држављанство, али и ентитетско. Оба вида држављанства, с обзиром на Устав и природу БиХ, представљају јединствену категорију држављанства БиХ које је сложене природе и не могу да се одвоје једно од другог. Карактер путних исправа је сасвим јасан: *“Путна исправа служи његовом имаоцу за утврђивање идентитета и као доказ о држављанству”*². Ако је чланом 1/7.а) и б) Устава БиХ прописано да држављани БиХ имају држављанство БиХ и ентитета, и ако Закон о држављанству БиХ то конкретније дефинише, прописујући обавезу да се оно доказује путним исправама, поставља се питање како ће ималац пасоша да докаже ентитетско држављанство које је и према Уставу БиХ и према Закону о држављанству релевантно. Закон о путним исправама мора да буде сагласно са Уставом БиХ, али и са Законом о држављанству који конкретизује конституисање права и обавеза из држављанства предвиђеног Уставом БиХ и који прописује како се држављанство доказује. Због наведеног,

² Правна енциклопедија, Београд, 1979, 268.

неминовно је да се закључи да је ова одлука Високог представника супротна карактеру држављанства БиХ установљеног Уставом БиХ, тј. да је она супротна члану I/7.а) и б) Устава БиХ. Сврха путних исправа није конституисање нити пак мијењање држављанства, већ његово доказивање. Ово је значајно јер држављанство, као правни однос или пак правна цјелина, како говоре неки аутори,³ може да постоји између физичког лица и унитарне државе као и између физичког лица и сложене државе. У сложеним државама негдје примат има једно, а негдје друго, негдје постоји јединство, тј. правило да се истовремено стиче и једно и друго и да се ниједно од њих не сматра као главно. Начин на који се држављанство регулише Законом о држављанству сагласно је са Уставом БиХ, те Закон о путним исправама овакав карактер држављанства БиХ мора да слиједи, с обзиром да оба закона морају да буду у функцији конкретизације уставних одредаба о држављанству и путним исправама.

Из наведеног слиједи да је већинска одлука да *“према Уставу БиХ, нити према икаквим другим прописима Устава има икакве обавезе Парламентарне скупштине да пасоши БиХ врше функцију доказа држављансива било ког ентитета”*, уз општи став правне науке и праксе, када је ријеч о сложеном држављанству, које прописује и члан I/7. Устава БиХ, те да се држављанство доказује, поред увјерелја о држављанству и пасошем, нелогична, правно неоснована и у својој основи контрадикторна.

3. Разлика између уређивања и издавања пасоша сасвим је евидентна. Наиме, члан I/7.е) Устава БиХ јасно је одредио процедуру: *“Сваки ентитет може га издаје пасоше БиХ својим грађанима, онако како то одреди Парламентарна скупштина”*. Издавање пасоша подразумијева комплетан поступак издавања путних исправа, сем, наравно, самог поступка нормативног уређивања изгледа и садржаја пасоша који законом треба да утврди Парламентарна скупштина БиХ. Тврђење да, у сагласности са чланом IV/4.б) и чланом VIII/3. Устава БиХ Парламентарна скупштина има надлежност да регулише прикупљање прихода, те да преношење прихода у буџет БиХ у сагласности са Уставом БиХ не може, као генерална одредба, да се прихвати у овом случају. То није њен смисао. Њен смисао је да је, поред редовних прихода у буџет БиХ за обављање њених надлежности из Устава БиХ, за остале приходе потребно да Парламентарна скупштина одреди другачији начин њиховог прикупљања. Ова одредба треба да се доведе у везу са одредбом члана I/7.е) који је релевантан за овај случај. Поред тога, овај закон није донијела Парламентарна скупштина, већ Високи представник што нас опет враћа на почетак јер се ради о приходима ентитета о којима треба да одлучују њихови представници у Парламентарној скупштини. Смисао ове одредбе је да они дакле, у Парламентарној скупштини, одлуче да се мимо редовних прихода у буџет БиХ који су неопходан за надлежности БиХ њиме утврђене, издвоје и неки други приходи. Поступак нормативног уређивања изгледа пасоша од Парламентарне скупштине БиХ

³ Исто.

свакако не подразумијева и њихову израду, то у Уставу БиХ нигдје није прописано, па самим тим ни прикупљање прихода за те сврхе. Члан IV/4.b) Устава говори о *“изворима и износу прихода за рад установа БиХ и за међународне обавезе БиХ”*. Поставља се питање о којим је установама БиХ и којим међународним обавезама БиХ у овом случају ријеч, када се ради о јасно дефинисаним надлежностима ентитета прописаним чланом I/7.e) - издавању пасоша. Из наведеног слиједи да у овом случају нема сагласности ни са наведеним чланом Устава БиХ.

Због наведених разлога сматрам да се већинска одлука Суда не заснива на Уставу БиХ, те да њено образложење није правно аргументовано, тј. да Одлука о измјенама и допунама Закона о путним исправама (“Сл. гласник Босне и Херцеговине”, бр. 27/00) није сагласна са чл. 1/7.a), b) и e) Устава Босне и Херцеговине.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. тачка 2. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 23. и 24. марта 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Удружења пензионера Републике Српске, Баља Лука, од 25. децембра 2000. године, за оцјену уставности Одлуке Високог представника, број 59/00 објављене у “Службеном гласнику Републике Српске”, број 32/00 од 22. септембра 2000. године, и Одлуке број 60/00 објављене у “Службеном гласнику Републике Српске” број 34/00 од 12. новембра 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

Предсједник Удружења пензионера Републике Српске, Н. Д., поднио је у име 170.000 корисника пензија захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине за оцјену уставности и законитости одлука Високог представника, број 59/00 и 60/00 од 12. новембра 2000. године.

Високи представник је својом Одлуком број 59/00 измијенио и допунио Закон о пензионом и инвалидском осигурању (“Службени гласник Републике Српске”, број 32/00, од 22. септембра 2000. године) и то измјеном члана 130. и додавањем Закону члана 130а. Одлуком број 60/00 Високи представник је прогласио неважећим Закон о измјенама и допунама Закона о пензионом и инвалидском осигурању (“Службени гласник Републике Српске”, број 34/00, од 7. октобра 2000. године).

У наведеном захтјеву предсједника Удружења оспорава се надлежност Високог представника да уређује индивидуална грађанска права, као што је право на пензију. Сем овога, Удружење сматра да је овим измјенама Закона о пензионом и инвалидском

осигурању, те укидањем Закона о измјенама и допунама Закона о пензионом и инвалидском осигурању, угрожен статус пензионера.

Сходно члану VI/3.а) Уставу Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине једини је надлежан да одлучује, између осталог, да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета сагласна са овим уставом. Међутим, такве спорове пред Уставним судом могу да покрену само члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући или његов замјеник било којег дома Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета.

Из овога произилази да Удружење пензионера Републике Српске није овлашћено да покрене поступак за оцјену уставности оспорених законских одредаба. Стога се захтјев одбацује.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 1/01
23. март 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Сходно члану VI/3 .а) Устава БиХ удружење пензионера није овлашћено да покрене поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 23. марта 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев групе од 89 грађана из Добоја за оцјену сагласности Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 11/2000) са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Захтјев

Група од 89 грађана из Добоја поднијела је 15. фебруара 2001. године захтјев Уставном суду за оцјену сагласности са Уставом Босне и Херцеговине Закона о приватизацији државних станова (“Службени гласник Републике Српске”, број 11/2000) који је донијела Народна скупштина Републике Српске 25. априла 2000. године. У захтјеву се посебно указује на одредбе чл. 10. и 22. Закона. Подносиоци захтјева истичу да, иако им је познато да је Високи представник госп. Волфганг Петрич донио Одлуку којом се ставља ван снаге оспорени закон, сматрају да ће Народна скупштина Републике Српске усвојити нови закон без измјена у тексту те се, стога, обраћају Уставном суду за оцјену сагласности Закона са Уставом Босне и Херцеговине.

II. Закључак

Сходно члану VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу између два

ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, између институција Босне и Херцеговине, укључујући али не ограничавајући се на то да ли је одлука ентитета да успостави посебан паралелан однос са сусједном државом у складу са овим Уставом, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине, те да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим Уставом.

Овом уставном одредбом је, такође, одређено да спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег савјета Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег савјета Парламентарне скупштине или једна четвртина чланова било ког законодавног савјета једног ентитета.

На основу изложеног слиједи да 89 лица, која су поднијела овај захтјев, нису овлашћени да покрену поступак за оцјену уставности наведених законских одредаба, те њихов захтјев мора да се одбаци.

Одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће (члан VI/4).

Ову одлуку донио је Уставни суд у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 18/01
23. март 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Према члану VI/3.а) Устава БиХ група грађана није овлашћена да покрене поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација Ж. М. прогив пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, те се укидају:

- пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Уж-39/00 од 18. маја 2000. године,
- пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број У-267/99 од 21. децембра 1999. године,
- рјешење Кантоналног мипистарства за урбанизам и просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона, број 11/1-23-1054-У 11/99 од 9. новембра 1999. године и
- рјешење Одјељења за стамбено-комуналне послове Општине Цазин, број 05-23-1433/99 од 6. августа 1999. године.

Налаже се Одјељењу за стамбено-комуналне послове Општине Цазин да Ж. М. преда у посјед и слободно располагање, слободан од лица и ствари, стан површине 125,81 m², у Улици Ахмета Фетахагића број 10/17 насеље Триплекс, у Цазину, који му је додијељен на коришћење рјешењем Фабрике картона и амбалаже у Цазину број 01-93/87 од 4. септембра 1987. године, у року од 60 дана од дана објављивања ове одлуке у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, под пријетњом извршења.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске.”

Образложење

I. Чињенично стање

1. Рјешењем број 01-93/87 од 4. септембра 1987. год. Фабрике картона и амбалаже у Цазину, Ж. М. (у даљњем тексту: апелант), раднику тог предузећа, додијељен је на коришћење стан у Цазину, у насељу Триплекс, површине 125,81 м². Додијељени стан апелант је користио и у њему живио са својом породицом до краја 1994. године, када су због ратних сукоба напустили Босну и Херцеговину и наставили да живе у Сједињеним Америчким Државама.

2. Апелант је, 15. јуна 1999. године, преко свог пуномоћника М. С., адвоката из Цазина, поднио Одјелењу за стамбено-комуналне послове Општине Цазин захтјев за враћање стана у посјед. Ово одјелење је, рјешењем број 05-23-1433/99 од 6. августа 1999. године, одбило његов захтјев, са образложењем да није доставио уговор о коришћењу стана, који према Закону о стамбеним односима (у даљњем тексту: ЗоСО) представља правни основ за законито усељење у стан и стицање станарског права

3. Против наведеног рјешења апелант је уложио жалбу Кантоналном министарству за урбанизам, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона, наводећи да је из рјешења о додјели и коришћењу стана видљиво да то рјешење замјењује уговор о коришћењу стана. Кантонално министарство је, рјешењем број 11/1-23-1054-У П/99, од 9. новембра 1999. године, одбило ову жалбу, са образложењем да он не може да се сматра носиоцем станарског права у смислу ЗоСО, те да нема право на поврат стана.

4. Против овог рјешења апелант је покренуо управни спор пред Кантоналним судом у Бихаћу тражећи његово поништење. Кантонални суд је, пресудом број У-267/99 од 21. децембра 1999. године, одбио тужбени захтјев апеланта са образложењем да он није стекао станарско право и да нема правног основа да му се спорни стан врати у посјед.

5. Против ове пресуде апелант је уложио жалбу Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине је, својом пресудом број Уж-39/00, од 18. маја 2000. године, одбио жалбу са образложењем да се ради о захтјеву за враћање стана који је 14. јула 1995. године проглашен напуштеним рјешењем Општине Цазин, и да је апелант у овај стан уселио на основу рјешења о додјели стана, а да никад није закључио уговор о коришћењу стана, односно да, у смислу члана 11. ЗоСО, нема својство носиоца станарског права и да нема право да тражи да му се врати стан у посјед према члану 4. став 1 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима.

II. Поступак пред Уставним судом

6. Апелант је 5. јула 2000. године поднио Уставном суду Босне и Херцеговине апелацију којом тражи поништење пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Уж-39/00, од 18. маја 2000. године, Кантоналног суда у Бихаћу број У-267/99 од 21. децембра 1999. године, рјешења Кантоналног министарства за урбанизам, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона, број 11/1-23-1054-У 11/99 од 9. новембра 1999. године и Одјељења за стамбено-комуналне послове Општине Цазин, број 05-23-1433/99 од 6. августа 1999. године. У апелацији је навео да је њему и његовој породици наведеним одлукама онемогућен повратак у стан, чиме је повријеђено његово право на поштовање дома из члана 8. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода и члана 11/2. Устава Босне и Херцеговине; да је са породицом уселио у спорни стан на законит начин, на основу рјешеља о додјели стана који замјењује уговор о коришћењу стана; да у објекту у коме се налази спорни стан има још станова који никад нису пренесени у фонд тадашње заједнице становања, па тако са том заједницом нису ни закључени уговори о коришћењу стана; да је, као и други, плаћао станарину предузећу од кога је добио стан; да се органи управе и судови нису упустили у суштину проблема, те да је жртва дискриминације; затим, да у овом стану живи са породицом С. Ц., који га спречава да се са својом породицом врати у стан.

7. Уставни суд је апелацију доставио Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, Кантоналном министарству за урбанизам, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона и С. Ц., лицу које сада станује у стану. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине и Кантонално министарство за урбанизам, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона су у свом одговору оспорили основаност апелације, остајући при својим одлукама. С. Ц - је оспорио основаност апелације, истичући да апелант није стекао станарско право, а да је он носилац станарског права на стану који је стекао у складу са законом и који користи заједно са својом породицом, као трајни инвалид од 80% (ампутирана му је нога).

8. Одговори на апелацију су достављени апеланту. Апелант је суду доставио потврду Стамбеног фонда Општине Цазин, од 26. фебруара 2001. године, у којој је наведено да стамбено насеље Дуплекси-триплекси, власништво Фабрике картона и амбалаже, није у евиденцији унесених зграда - станова на управљању и одржавању код укинуте Заједнице становања, чији је правни сљедник овај фонд, те да са Заједницом становања нису ни закључени уговори о коришћењу тих станова.

III. Допустивост апелације

9. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност о питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да разматра апелацију само ако су исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је иодносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

10. Уставни суд констатује да пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и Кантоналног суда у Бихаћу, те управна рјешења Кантоналног министарства и Општине Цазин, покрећу питања из члана II Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и њезиних протокола, који се, сходно члану 11/2. Устава, директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим законима, те да је апелант, покрећући поступак пред Врховним судом Федерације Босне и Херцеговине, исцрпио све ефективне правне лијекове, и да је апелацију уложио у року предвиђеном у члану

11. Пословника Уставног суда.

Апелација је, стога, допустива.

IV. Правна оцјена предмета

11. Рјешењем Фабрике картона и амбалаже у Цазину број 01-93/87 од 4. септембра 1987. године, апеланту је додијељен на коришћење стан у Цазину, у који је уселио и у њему живио са својом породицом до краја 1994. године, када су, због ратних сукоба, напустили Босну и Херцеговину и наставили да живе у Сједињеним Америчким Државама.

12. Апелант је безуспјешно покушавао пред управним органима и судовима да врати стан у посјед (сви његови захтјеви су одбијени).

13. У одговору на апелацију, Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине је дао објашњење да апелацију сматра неоснованом из разлога наведених у његовој пресуди. Даље је наведено да апелант у апелацији потврђује чињеницу да је у предметни стан уселио само на основу рјешења о додјели стана, за које неосновано сматра да замјењује уговор о коришћењу стана, што је супротно одредбама члана 11. ЗоСО.

14. Међутим, апелант се жали да му је оспореним пресудама и рјешењима онемогућено да се врати у свој дом и да је, тиме, повријеђено његово право на поштовање дома, које гарантује члан 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан II/2. Устава Босне и Херцеговине. Такође наводи да је жртва дискриминације.

15. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Суд “има апелациону надлежност у питањима из Устава која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини”. Сходно томе, апелациона надлежност Уставног суда је ограничена на разматрања питања садржаних у Уставу, што значи да у конкретном случају Суд мора да испита да ли је оспореним одлукама повријеђен Устав Босне и Херцеговине, а посебно члан 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 1. Протокола број 1 на ту конвенцију, који су, сходно члану II/2. Устава, саставни дио правног система Босне и Херцеговине и имају приоритет над свим другим законима.

16. Члан 8. Конвенције, у својим релевантним дијеловима, гласи:

“1. Свако има право на поштивање [...], дома [...].

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других. ”

17. Основна сврха члана 8. Конвенције је заштита појединаца од арбитарних мијешања власти са њиховим правима гарантованим чланом 8. Конвенције (Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц, стр. 56 став 31).

18. У конкретном предмету, Уставни суд мора прво да утврди да ли стан о којем је ријеч може да се сматра “домом” апеланта у оквиру значења члана 8. Конвенције и, ако је то случај, да ли предузете мјере представљају “мијешање” у његово право на поштовање дома и да ли је то мијешање оправдано према ставу 2. члана 8.

19. Да би мијешање било оправдано, оно мора да буде “у складу са законом”. Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Конвенције, састоји из више елемената: (а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом; (б) закон о којему је ријеч мора да буде примјерено приступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона који могу да се примијене на дати предмет; и (ц) закон такође мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасношћу да би се појединцу омогућило да према њему прилагоди своје поступке (Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А бр. 30, стр. 31, став 49).

20. Што се тиче питања да ли стан о којему је ријеч може да се сматра као апелантов “дом”, што је сврха члана 8. Конвенције, Суд указује да члан 1. тачка 1 Првог одјељка Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Споразум о

избјеглицима и расељеним лицима) предвиђа да све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове и да ће имати право на поврат имовине која им је одузета због непријатељстава почевши од 1991. године. Сем тога, рани повратак избјеглица и расељених лица је важан циљ разрјешења конфликта у Босни и Херцеговини. У вези с тим, Суд примјећује да је један од основних циљева потписивања Оквирног споразума за мир у БиХ повратак људи у мјеста пребивалишта које су имали 1991. године. Сходно томе, Суд сматра да фактичко стање, затечено 30. априла 1991. године, треба да буде полазна тачка са које ће се разматрати сви правни спорови који произађу након мјера које предузму надлежни органи оба ентитета и органа БиХ (у оквиру својих надлежности) у циљу враћања имовине њиховим предратним корисницима. Сходно члану II/5. Устава, све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове. Ово право избјеглица и расељених лица уздигнуто је на ниво уставних права која су, сходно члану II/4. Устава, обезбјеђена свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било ком основу.

21. У овом случају Суд истиче да је апелант био у фактичком посједу предметног стана, те да је имао правни основ за усељење у стан, очигледно га сматрајући својим домом четири године, те да стан никада није предат Фонду становања, што је била уобичајена пракса, а што није пропуст апеланта. Са Фондом становања није ни закључен уговор о коришћењу стана. Међутим, апелант је све вријеме, од момента усељења у стан, плаћао станарину предузећу од кога је добио стан, дакле, измиривао обавезе које би, иначе, измиривао и да је закључмо уговор о коришћењу стана. ЗоСО предвиђа и овакву ситуацију и оставља могућност да се, ако једна од уговорних страна неће да закључи уговор у року од 30 дана од усељења, странке обратe надлежном стамбеном органу који би, умјесто Фонда становања, донио рјешење које би замијенило уговор. У конкретном случају, такав захтјев није поднесен што јасно упућује на закључак да су обје стране прећутно пристале на фактичко стање. Сем тога, неспорна је чињеница да је апелант стан користио четири године - од момента усељења до 30. априла 1991. године - и да за то вријеме нико није оспорио његово право да користи предметни стан. Стога је Суд стао на становиште да наведени стан има да се сматра његовим домом у смислу члана 8. Конвенције.

22. Суд, даље, сматра да је немогућност апеланта на повратак у стан у периоду од приближно пет година након завршетка рата резултовало мијешањем у права апеланта на његов дом у смислу става 1 члана 8. Конвенције.

23. Дакле, мора да се утврди оправданост овог мијешања у смислу става 2 члана 8, односно, другим ријечима, да ли је оно било по закону и да ли је било неопходно у демократском друштву да би се постигао један од циљева наведених у ставу 2 члан 8. Конвенције.

24. Суд сматра да је ово мијешање првобитно водило законитом циљу у складу са значењем става 2 члана 8. Конвенције. Одговарајући циљ је био заштита права других, тј. права лица која су због рата била приморана да напусте своје домове. Рат у Босни и Херцеговини је довео до масовних помјерања становништва и изазвао велик број стамбених проблема. Велики број станова и кућа је напуштено, силом исељено или уништено. Празни домови су одмах преузети. Власти тадашње Републике Босне и Херцеговине су донијеле закон којим су привремено ријешени стамбени проблеми изазвани великим бројем избјеглица.

25. Међутим, апелант још увијек није у могућности да оствари своја права. Стога “мијешање”, које је у почетку и могло да буде оправдано и у сагласности са принципом “неопходности”, не представља више пет година након завршетка рата неопходно “мијешање у демократском друштву” у апелантово право да се врати у свој дом. Суд истиче да у периоду од 6. јануара 1996. године па све до 4. априла 1998. године апелант није имао никакво правно средство које би му давало макар минималну шансу за остварење његових права. Тек након доношења Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима, апелант је имао могућност да пред управним, а затим и судским органима, тражи остварење својих права.

26. У овим околностима Суд смагра да онемогућавање повратка апеланта у стан у овом случају не може да се сматра “неопходним у демократском друштву” и да је, стога, несразмјерно у односу на законити циљ којем се тежи. Закључивши да услов о неопходности није задовољен, Суд не сматра потребним да испита да ли је мијешање било у складу са законом.

27. Стога, Уставни суд закључује да је у овом предмету повријеђено апелантово право на поштовање дома из члана 8. Конвенције.

а) Право на имовину

28. Из апелантовог захтјева може да се закључи да се он жали на повреду члана 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију.

Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни“

29. Члан 1. Протокола број 1 на Конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу два овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Ова три правила нису различита, у смислу да нису неповезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и треба да буду тумачена у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу.

30. Први услов потребан за примјену члана 1. Протокола број 1 је да апелантова правна позиција у погледу стана представља “имовину” у смислу значења овог члана. Ријеч “имовина” укључује широк обим имовинских интереса који представљају економску вриједност.

У овом погледу, Суд подејећа на аргументе изражене у ст. 20. и 21. ове одлуке. Стан је био додијељен апеланту који је редовно плаћао сганарину. Поред тога, сходно члану 30. ст. 2 и 6 Закона о стамбеним односима, у случају незаконитог коришћења, деложација је могућа у року од три године (од стамбених органа) или у року од даљњих пет година (од власника стана). За вријеме цијелог периода у којем је апелант користио стан, власти су прећутно прихватиле апелантово посједовање стана. Чињеница да је апелант напустио стан због рата не доводи у питање његово посједовање стана сходно члану 30. Закона о стамбеним односима због тога што Закон о престанку примјене Закона о напуштеним становима предвиђа да “све административне, судске и остале одлуке (...) којима се окончава станарско право (...) немају ваљаности” и тиме је поново успостављен континуитет који је био привремено прекинут Законом о напуштеним стаиовима. С обзиром на то, не само да стамбени органи него ни власник стана нису могли да деложирају апеланта из стана. Искључивање деложације ствара чврст правни имовински статус једнак стагусу носиоца станарског права. Општи принцип Анекса 7 на Општи оквирни споразум и члана 11/5. Устава Босне и Херцеговине, који омогућава и охрабрује повратак избјеглица и расељених лица њиховим домовима, подржава примјену члана 1. Протокола број 1 у свим случајевима у којима су људи морали да напусте домове због рата, без обзира на њихове специфичне правне статусе. Суд, стога, сматра да апелантова правна ситуација представља стечену економску вриједност у смислу “имовине” из члана 1. Протокола број 1.

31. Резултат пресуда судова у Федерацији је тај да је апеланту ускраћено право да се користи економском вриједношћу, коју за њега представља стан. Сад се поставља питање да ли је ово ускраћивање у сагласности са апелантовим правима из Устава и члана 1. Протокола број 1.

32. Члан II/5. Устава предвиђа, између осталог, да све избјеглице и расељена лица имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума, да им се врати имовина које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991. и да добију компензацију за сву такву имовину, која им не може бити враћена. Слиједи да, према овој одредби, постоји уставно право на поновно успостављање статуса *quo ante*.

33. Суд примјећује да пресуде судова Федерације нису апеланту вратиле економску вриједност, што предметни стан за апеланта и јесте, и за коју је Суд закључио да је заштићена као право на имовину у смислу члана 1 Протокола број 1. Судје разматрао да ли је у овом случају постојало оправдање за то што судови у Федерацији ту економску вриједност нису вратили. Одговор на ово питање зависи од тога да ли је била одмјерена праведна равнотежа између апелантових и других супротстављених интереса или, другим ријечима, да ли је то мијешање у његово право било пропорционално.

34. Суд прихвата да су за вријеме рата и постојали јаки разлози којима је могло да се оправда то што се стан користио за смјештај избјеглица. Међутим, услови који су тада превлађивали су се из основа промијснили и више не могу да оправдају мијешање у апелантова права.

Такође је истина да предметни стан тренутно користе друга лица и да и њихови интереси морају да се узму у обзир кад се утврђује да ли је мијешање у апелантова права било пропорционално. Међутим, када се одвагну различити интереси у овом случају, Суд мора да обрати посебну пажњу на чињеницу да је повратак избјеглица и расељених лица у њихове домове основни циљ Општег оквирног споразума и Устава и да поновио успостављање некадашњих права на куће и станове треба, гледано из ове перспективе, представља основни циљ.

35. Сходно томе, по мишљењу Суда, ускраћивање права на стан апеланту није представљало пропорционално ограничавање његових права из члана I. Протокола број 1. Стога Суд сматра да пресуда Врховног суда Федерације БиХ и пресуда Кантоналног суда у Бихаћу крше одредбе наведеног члана.

36. Оваква оцјена је оправдана када се узме у обзир недостатак законитости. Надлежне власти, у вријеме додјеливања стана трећем лицу, у то су вријеме дјеловале на основу Закона о напуштеним становима. Међутим, укидањем “свих административних, судских и осталих одлука донесених на основу прописа назначених у ставу 1 члана 1 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима (члан 2) у вези са престанком примјене тих прогнса, правни основ за привремено додјеливање станова је престао да постоји. Стога, садашња ситуација не може да се сматра законитом.

37. Штавише, ирелевантно је то што су надлежне власти и судови примијенили Закон о престанку примјене Закона о напуштеним становима, тачно опако како је гласио,

одбијањем да врате стан апеланту због тога што га нису сматрале носиоцем станарског права. У погледу њихове обавезе да примијене Устав Босне и Херцеговине и Европску конвенцију, као закон који има супремацију, компетентне власти су морале да тумаче Закон о престанку примјене Закона о напуштеним становима на начин који би био сагласан Уставу Босне и Херцеговине и Европској конвенцији, нарочито на начин да изједначе статус апеланта са статусом носиоца станарског права.

38. На основу изнесеног, Суд сматра да пропуштање власти и судова да врате апеланта у посјед стана није оправдано. Сходно томе, пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Уж-39/00 од 18. маја 2000. године и пресуда Кантоналног суда у Бихаћу број У-267/99 од 21. децембра 1999. године, и управни акти којима је спријечен повратак апеланта у стан, су повриједиле члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију.

b) Забрана дискриминације

39. Апелант, даље, наводи да је био дискриминисан током поступка у вези са заштитом његових имовинских права према члану 14. Конвенције, а у вези са чланом 8. Конвенције.

40. Члан 14. Конвенције гласи како слиједи:

”Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко али друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.”

41. Међутим, подносилац апелације ничим није доказао да је према њему поступано другачије него према другим лицима у истој ситуацији, па се Суд није упуштао у разматрања повреде члана 14. Конвенције.

42. Слиједи да није дошло до повреде апелантових права из члана 14, Конвенције.

V. Закључак

43. Установивши повреду апелантових права из Устава и Европске конвенције о људским правима, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву.

44. Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је једногласно донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко

У 14/00
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Судске одлуке и, претходно, управни акти, којима је одбијен апелантов захтјев за враћање у посјед стана из разлога што није закључио уговор о коришћењу стана те због тога не може да се сматра носиоцем станарског права, неоправдано су онемогућиле поврат у посјед стана апеланту - избјеглици из Босне и Херцеговине, који је до 30. априла 1991. године (датум одређен имовинским законима) био, на основу рјешења о додјели стана, у фактичком посједу стана. На тај начин су повриједиле апелантово право на поштовање дома из члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 Европске конвенције, и које гарантује члан II Устава Босне и Херцеговине, а посебно члан II/5. Устав ("Избјеглице и расељена лица").

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација г. И. З. против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине Рев. број 271/99 од 18. јануара 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је г. И. З. из Сарајева.
2. Чињенице предмета, које произилазе из изјава подносиоца апелације и докумената достављених Суду, могу да се сумирају како слиједи:
3. Подносилац апелације је корисник услуга Јавног предузећа “Електропривреда Босне и Херцеговине” - “Електродистрибуција” Сарајево, на основу уговора по приступању о испоруци, односно, преузимању електричне енергије.
4. Јавно предузеће “Електропривреда Босне и Херцеговине” је 10. априла 1998. године, због неплаћања рачуна за утрошак електричне енергије, искључило електричну енергију апеланту.
5. Апелант је 19. јуна 1998. године покренуо парнични поступак против “Електропривреде Босне и Херцеговине” - “Електродистрибуција” Сарајево пред

Општинским судом II Сарајево. Предмет спора у грађанској парници био је захтјев апеланта да му тужено Јавно предузеће “Електропривреда Босне и Херцеговине” - “Електродистрибуција” Сарајево исплати износ од 38.000 DEM, на име штете узроковане искључењем електричне енергије у његовом стану.

6. Општински суд II Сарајево, пресудом број II: 1606/98 од 7. јануара 1999. године, одбио је тужбени захтјев. Суд је истакао да је тужено Јавно предузеће “Електропривреда Босне и Херцеговине” - “Електродистрибуција” Сарајево, прије искључења струје 10. априла 1998. године, у неколико наврата упозоравало апеланта на неплаћене рачуне који су му достављани. Суд је нашао да је Јавно предузеће поступило сагласно Закону о електропривреди (“Службени лист РБиХ”, бр. 1/93 и 13/94) и Општим условима за испоруку електричне енергије (“Службени лист СРБиХ”, број 6/92 и “Службени лист РБиХ”, број 2/93), те је, стога, закључио да предузеће није одговорно за било какву штету коју је апелант могао да претрпи у смислу члана 184 Закона о облигационим односима. У пресуди је констатовано да су апелантова потраживања за намирнице, изгубљено вријеме и лијекове, апсолутно неоснована, јер није било доказано да је било која радња туженог узроковала издатке апеланта.

7. Кантонални суд у Сарајеву је, својом пресудом број Гж-200/99 од 14. априла 1999. године, одбио жалбу апеланта и потврдио првостепену пресуду.

8. Врховни суд ФБиХ је, 18. јануара 2000. године, донио пресуду број Рев. 271/99 којом је одбио захтјев за ревизију коју је апелант 1. јуна 1999. године поднио против пресуде Кантоналног суда од 14. априла 1999. године, утврдивши да је неоснован.

II. Апелација

9. У својој апелацији Уставном суду Босне и Херцеговине, апелант побија пресуду Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, наводећи повреде својих права из члана II ст. 2. и 3. под а), б), с), d), е) и ф) те ставова 4. и 6. Устава Босне и Херцеговине, те из члана 2. став 1, члана 3, члана 4. став 1, члана 5. став 1, члана 8. став 1, као и чланова 13. и 14. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, те из члана 22. и члана 25. став 1 Опште декларације о људским правима.

III. Поступак пред Уставним судом

10. Апелација је Уставном суду Босне и Херцеговине поднесена 14. априла 2000. године, а даље је прецизирана 9. маја 2000. године.

11. Према члану 16. Пословника Суда, од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и Јавног предузећа “Електропривреда Босне и Херцеговине” -

“Електродистрибуција” Сарајево, као учесника у поступку, затражени су одговори на апелацију. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине доставио је 31. јула 2000. године поднесак у коме констатује да нема потребе да одговора на апелацију апеланта јер се сви одговори могу наћи у оспорованој пресуди.

12. Јавно предузеће “Електропривреда Босне и Херцеговине” - “Електродистрибуција” Сарајево није доставило одговор.

13. На тражење Уставног суда, Општински суд II Сарајево доставио је на увид комплетан спис.

IV. Допустивост

14. Према члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд) има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

15. Чланом 11. став 3 Пословника Уставног суда прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

16. У конкретном случају, оспорена пресуда Врховног суда Федерације БиХ је пресуда против које нема даљњих правних лијекова. Апелат је, стога, испунио услов исцрпљивања правних лијекова.

17. Апелација је поднесена у прописаном року, јер је апелант примио пресуду Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине 18. априла 2000. године, а апелација Уставном суду достављена је 20. априла 2000. године.

18. Слиједи да је апелација допуштена.

V. Уставни суд је оцијенио

19. Према члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона јурисдикција Суда је, стога, ограничена на уставна питања, и Суд генерално није надлежан да преиспитује да ли су нижи судови исправно примијенили законе и утврдили чињенице.

20. Апелант наводи да су повријеђена његова људска права и позива се на више чланова Европске конвенције о људским правима. Према члану II/2. Устава Босне и Херцеговине, Конвенција се примјењује директно у Босни и Херцеговини и има приоритет над свим другим законима. Уставни суд је, стога, надлежан да преиспита да ли је иједно од права заштићених Конвенцијом, на која се апелант позива, у овом случају повријеђено.

21. Апелант се, такође, позива на више одредаба члана II Устава Босне и Херцеговине. У том погледу, није потребно да се Суд изјашљава, јер су иста та права предвиђена одговарајућим члановима Европске конвенције.

22. Коначно, апелант се позива на Универзалну декларацију о људским правима. Међутим, Универзална декларација је другачијег правног карактера и нема уставноправни статус у Босни и Херцеговини.

23. Слиједи да Уставни суд може да се ограничи на разматрање питања да ли су повријеђена апелантова права из Европске конвенције о људским правима и основним слободама на које се он позива.

а) Члан 6. Конвенције

24. У погледу члана 6. Конвенције, апелант наводи да поступак у његовом предмету није био окончан у разумном року и да су судови непотпуно утврдили чињенице.

25. Члан 6. став 1 Конвенције, у својим релевантним дијеловима, гласи:

“Свако током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама [...] има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона. [...]”

26. Уставни суд констатује да се потупак пред судовима тиче апелантових грађанских права и да је члан 6. примјељив на тај поступак.

1. Дужина поступка

27. Суд истиче да, приликом оцјењивања дужине поступка о грађанским правима, период који се узима у разматрање треба да се рачуна од дана када је поступак покренут пред судом до коначне пресуде у предмету (в. Европски суд за људска права, *Guincho против Португала*, пресуда од 10. јула 1984, серија А бр. 81, стр. 13, ст. 29). Суд запажа да је апелант 19. јуна 1998. године покренуо парнични поступак против ЈП “Електропривреда” и да је поступак окончан 18. јануара 2000. године, када је Врховни суд Федерације БиХ донио пресуду у предмету. Поступак је, дакле, трајао једну годину и седам мјесеци.

28. Сходно критеријумима установљеним судском праксом Европског суда за људска права (в. Европски суд за људска права, предмет *Vernilo против Италије*, пресуда од 20. фебруара 1991. серија А бр. 198, стр. 12. ст. 30) и, имајући у виду околности предметног случаја, Суд сматра да дужина поступка није била претјерана и да је, стога, поступак окончан у разумном року.

29. Суд, стога, закључује да у конкретном предмету није дошло до повреде члана 6. Конвенције у односу на дужину вођеног поступка.

2. Право на Правичан Поступак

30. У погледу апелантових навода да су судови погрешно утврдили чињенице, Уставни суд примјећује да није у његовој надлежности да преиспитује начин на који су судови утврдили чињенице предмета, изузев ако поступак није садржавао повреду права на правично суђење у оквиру значења члана 6. Конвенције.

31. У овом случају, апелант није навео никакву процедуралну грешку или нерегуларност која би могла да утиче на правичност поступка или било какав други елемент који би поступак учинио неправичним. Никакви такви елементи не проистичу нити из списка који је достављен Уставном суду.

32. Сходно томе, Уставни суд закључује да није дошло до повреде члана 6. Конвенције нити у овом погледу.

б) Члан 13. Конвенције

33. Апелант се, даље, жали да није имао на располагању ефективних правних лијекова, противно члану 13. Конвенције, који гласи:

"Свако коме су повријеђена права и слободе предвиђени у овој конвенцији има право на дјелотворан правни лијек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству."

34. Уставни суд истиче да, према судској пракси Европског суда за људска права, једино подносилац који има основан захтјев о повреди својих права из Конвенције, има право, према члану 13. Конвенције, на ефективан лијек (в. нпр. Европски суд за људска права, *Silver и др. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 25. марг 1983., серија А, бр. 61). Суд сумња да би се апелант у овом случају могао основано позивати на повреду права из Конвенције. У сваком случају, Суд примјећује да је апелант имао на располагању правна средства. Против пресуде Општинског суда је могао уложити жалбу Кантоналном суду, а против пресуде Кантоналног суда Врховном суду.

35. Слједи да члан 13. Конвенцијс у конкретном случају није био повријеђен.

с) *Члан 14. Конвенције*

36. Апелант наводи да је био дискриминисан током судског поступка, што представља повреду члана 14. Конвенције, који гласи:

“Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.”

37. Општим условима за испоруку електричне енергије, који су важили у вријеме настанка спорног односа (“Службени лист СРБиХ”, број 6/92 и “Службени лист РБиХ”, број 2/93) и важећим Општим условима за испоруку електричне енергије (“Службене новине Федерације БиХ”, број 35/99), донесеним сходно одредбама Закона о електропривреди, прописана су узајамна права и обавезе испоручиоца електричне енергије и купца електричне енергије. Према одредбама чл. 55. и 57. Закона и одредбама члана 106. став 1 тачка 13. и став 3 Услови, испоручилац електричне енергије може да обустави електричну енергију купцу - потрошачу ако он у одређеном року не плати накнаду за утрошену енергију.

38. Како подносилац апелације није доказао да је у примјени ових одредаба према њему поступано другачије него према другим лицима у истој ситуацији, Суд сматра да у овом случају нема назнака дискриминације.

39. Слједи да апелантова права из члана 14. Конвенције нису била повријеђена.

д) *Остале одредбе Конвенције*

40. Коначно, апелант се позива на члан 2. Конвенције, који штити право на живот, члан 3. Конвенције, који забрањује подвргавање мучењу, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању, члан 4. Конвенције, који забрањује држање у ропству или положају ропске зависности, члан 5. Конвенције, који обезбјеђује право на слободу и личну безбједност, члан 8. Конвенције, који штити право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке.

41. Суд је размотрио и ове наводе, али је закључио да су неосновани. Нису нађене никакве назнаке повреда било којих других одредаба из Конвенције и њених протокола.

VI. Закључак

40. Уставни суд је одлучио да, из наведених разлога, одбије апелацију.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда БиХ су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: председник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић, Мирко Зовко.

У 17/00
4. мај 2001.
Сарајево

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уставни суд није надлежан да преиспитује начин на који су судови утврдили чињенчно стање предмета, сем у случају ако је у поступку пред тим судовима дошло до повреде права на правично суђење како је то дефинисано чланом 6. Конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

1. Усваја се апелација С. Л., З. П. и предузећа “Кемокоп” д.о.о , те се:
2. укида пресуда Врховног суда Републике Српске број Пвл-17/99 од 24. јануара 2000. године,
3. предмет враћа Врховном суду Републике Српске на поновни хитан поступак и доношење пресуде.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Предузеће “Кемокоп” д.о.о. (у даљњем тексту: “Кемокоп”), те С. Л. и З. П., сви из Дугог Села, уложили су преко својих заступника, адвоката Г. и З. Б., апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине 8. маја 2000. године против пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: ВС РС), број Пвл-17/99 од 24. јануара 2000. године. Подносиоци апелације су тражили да Уставни суд, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, оцијени уставност ове пресуде.

1. Чињенично стање
2. Аутопревозно предузеће “Кемокоп” д.о.о. је у својини С. Л., З. П. у њему ради као возач. Ово предузеће је добило налог од предузећа “Симпред коридор” из Баље Луке да превезе одређену количину прехрамбене робе из Холандије, као земље набавке робе, до Босне и Херцеговине, као дестинационе земље.

3. “Кемокоп” је 1998. године, и то у више наврата, увезао робу у БиХ (4. септембра 22.100 kg, 10. септембра 22.008 kg, 17. септембра 22.000 kg и 25. септембра 22.500 kg). Сваки пут робу су превезли на гранични прелаз Орашје, а царињење је требало да буде у царинској испостави у Зворнику.
4. Приликом увоза робе у БиХ 25. септембра 1998. године, царински службеници су задржали робу “Кемокопа”. На захтјев Одсјека за сузбијање кријумчарења и царинске истраге Републичке управе царина РС-а у Баљој Луци покренут је прекршајни поступак против окривљених “Кемокопа”, С. Л. и З. П.
5. Првостепеним рјешењем Комисије за царинске прекршаје Републичке управе царина - Царинарнице Бања Лука бр. 02-П-1143/98 од 14. децембра 1998. године апеланти су проглашени кривим за прекршај из члана 188. пар. 1 тачка 1 Царинског закона Републике Српске за укупно четири дјела извршена у стицају. Ова одредба регулише изрицање новчане казне у случају да једно лице “...у исправама које се подносе уз царинску декларацију значи грсту каквоћу, врсту, количину, вриједности или поријекло робе, односно на груги начин омогућ нетачно пријављивање робе при преласку царинске линије или при царињењу у намери да избјегне плаћање царине и гругих увозних дажбина...”. У предметном случају царински органи су утврдили да су апеланти у четири наврата у току 1998. године улазној царинарници РС пријавили робу која подлијеже царињењу. Међутим, царинска управа сматра да је роба намијењена фиктивном предузећу, те да је роба стављена у промет прије плаћања царине и других увозних дажбина.
6. “Кемокопу” је изречена, за укупно четири дјела извршена у стицају, укупна новчана казна у износу од 280.000,00 динара, С. Л. за укупно четири дјела извршена у стицају новчана казна у износу од 200.000,00 динара, те З. П. за укупно четири дјела извршена у стицају новчана казна у износу од 120.000,00 динара. Сем тога, “Кемокопу” су изречене заштитна мјера одузимања 22.500 kg прехранбене робе, мјера наплате противвриједности робе у износу од 684.885,00 динара која није нађена јер је претходно стављена у слободни промет, заштитна мјера одузимања превозних средстава, наиме теретног возила рег.ознаке ZG 675 PD и прикључног возила (полуприколице) рег. ознаке ZG 797 OI.
7. Против првостепеног рјешења сва три апеланта изјавили су жалбу Републичкој управи царина РС због битних повреда одредаба прекршајног поступка, материјалних прописа и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. Републичка управа царина Бање Луке је рјешењем број 02/1-2 П/П-37/99 у потпуности одбила апеланте и потврдила првостепено рјешење.
8. Подносиоци апелације су поднијели захтјев за судску заштиту. ВС РС је пресудом број Пвл-17/99 од 24. јануара 2000. године овај захтјев, у односу на правно лице “Кемокоп”, одбио као неоснован, а у односу на друга два апеланта одбацио као недозвољен.

2. Апелација

9. Апеланти се жале да су првостепеним, другостепеним рјешењем управних органа и пресудом ВС РС повријеђена њихова уставна права на правичан поступак из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (члан 11/3.е) Устава БиХ) и право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 исте Конвенције (члан II/3.к) Устава БиХ). Апеланти се жале да пресуда Врховног суда не испуњава критеријуме члана 6. Конвенције, прије свега у погледу разумљивости, контрадикторности и образложености. Сем тога, они наводе да су погрешно примијењене одредбе прекршајног поступка и материјалног права, те да је ВС РС апелантима неосновано одбио захтјев за судску заштиту.

3. Поступак пред Уставним судом

10. Апеланти су 8. маја 2000. године поднијели апелацију Уставном суду БиХ против пресуде ВС РС од 24. јануара 2000. године.

11. Уставни суд је послао 20. октобра 2000. године захтјев другостепеном управном органу и ВС РС да одговоре на апелацију сходно члану 16. параграф 1 Пословника. Уставном суду БиХ је 16. новембра 2000. године достављен одговор другостепеног органа. ВС РС није доставио тражени одговор на апелацију.

4. Допустивост предмета

12. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону јурисдикцију над питањима по овом уставу која проистичу из пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да је Уставни суд надлежан у погледу ове апелације.

13. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући сходно законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку.

14. У овом предмету, коначна одлука је пресуда ВС РС, којом је суд одбацио захтјев апеланата С. Ј. и З. П. као недозвољен, док је захтјев “Кемокопа” одбијен као неоснован.

15. Ипак, правило које захтијева исцрпљивање правних средстава односи се само на правне лијекове који могу да се сматрају ефективним. Сходно томе, питање које произилази је, да ли захтјев за судску заштиту пред ВС РС представља ефективан правни лијек?

16. Закон о прекршајима (“Службени гласник Републике Српске” бр. 12/94, 16/95, 21/95 и 40/98) предвиђа, у чл. 253. и 254, услове под којима може да се поднесе захтјев за судску заштиту. Сходно члану 253. наведеног закона, овај ванредни правни лијек може да се користи против другостепеног рјешења ако је изречена казна затвора, заштитна мјера забране вршења самосталне дјелатности, забрана управљања моторним возилом, те одузимање предмета ако вриједносг предмета износи преко 2.000 динара. Члан 254. регулише додатно правне околности које морају да наступе, а то је повреда материјалног прописа, или битна повреда прекршајног поступка.

17. Из овог произилази да апеланти С. Л. и З. П. нису испунили законске услове из члана 253, што значи да је њихова тзв. коначна пресуда она од Републичке управе царина, Бања Лука, РС, 02/1-2 број П:11-37/99 од 20. маја 1999. године. Против овог рјешења апеланти нису поднијели апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине у року од 60 дана како је то предвиђено чланом 11. Пословника Уставног суда БиХ.

18. Међутим, уложене апелације С. Л. и З. П. треба да се схвате као жалба против пресуде ВС РС, који им је својим одлучењем ускратио приступ суду у погледу прекршајне пријаве која је подигнута против њих, а који је загарантован чланом 6. Европске конвенције о људским правима. Тумачењем на овај начин, апелација не може да буде одбачена због непоштивања временског рока од 60 дана и не може да се сматра недозвољеном.

19. Трећи апелант, “Кемокоп”, је испунио услове за захтјев за судску заштиту, те пресуда ВС РС број Пвл-17/99 од 24. јануара 2000. године може да се сматра коначном за овог апеланта. Наведену пресуду ВС РС апелант је примио 3. априла 2000. године, а апелација је достављена Уставном суду 8. маја 2000. године.

20. Уставни суд сматра апелацију дозвољеном у погледу сва три апеланта.

5. Уставни суд је закључио

5.1. У погледу апеланата С. Л. и З. П.

21. Како је већ изнесено, апеланти С. Л. и З. П. жалили су се на повреду права из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је ВС РС својим одлучењем ускратио приступ суду у погледу пријава које су подигнуте против њих.

22. Члан 6. Европске конвенције гласи у свом релевантном дијелу:

"Приликом утврђивања грађанских Права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом."

23. Тачно је да на основу Закона о царинама дјела за која су оптужени С. Ј. и З. П. не представљају кривична него прекршајна дјела. Ипак, казна која је изречена има за циљ превенцију и представља знатну суму новца. Конзеквентно, таква прекршајна дјела спадају у дјелокруг члана 6. Конвенције према судској пракси Европског суда за људска права, а С.Ј. и З. П. могу да се сматрају оптуженим за кривично дјело у смислу овог члана (*cf, inter alia*, Европски суд за људска права, случај *Öztürk* од 27. маја 1984, серија А број 73, стр. 17. и 18, став 46-50).

24. С обзиром да су у првом и другом степену одлучили управни органи, неопходно је да апеланти имају право приступа суду пуне јурисдикције, тј. да се сходно члану 6. Конвенције преиспитају управна одлучења. Пресудом ВС РС од 24. јануара 2000. године ово им је право ускраћено, што самим тим представља повреду права приступа суду сходно члану 6. Конвенције. Узимајући у обзир да Конвенција има приоритет над свим домаћим законима сходно члану 11/2. Устава Босне и Херцеговине, одлука ВС РС није сагласна Уставу.

25. Сходно томе, случај против С.Ј. и З. П. мора да се врати ВС РС да испита жалбе у меритуму и омогући им потпун поступак, како то захтијева члан 6. Европске конвенције.

5.2. У погледу апеланта, предузећа "Кемокоп"

26. У предметном случају заступници апеланта, "Кемокопа", тврде да је апелант у четири наврата био само аутопревозник по налогу, те да имају уредне папире за царинење робе у прва три транспорта робе. Сем тога, они тврде да не знају нити су могли да знају да је налогодавац, "Симпред коридор", фиктивно предузеће, због чега од њега није могла да буде наплаћена царина.

27. Републичка управа царина сматра да је "Кемокоп" стварни власник робе, те да је предузеће "Симпред коридор" фиктивно пријављено као власник да би се избјегло плаћање царине, а робу су прије царинења у Царинској испостави Зворник пустили у слободну продају. Царински папири о царинењу робе за прва три транспорта испоставили су се као фалсификати, а превозна средства су коришћена искључиво да би се прекршио члан 188. параграф 1 Закона о царинењу. Из тога разлога Републичка управа сматра да је изречена привремена мјера одузимања возила марке ZG 675 PD и прикључног возила (полуприколице) рег. ознака ZG 797 01 законски донесена.

28. Уставни суд сматра да у овом случају апелант, “Кемокоп”, покреће питања из члана 6. ст. 1 и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и члана 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције.

Члан 6. параграф 1 Европске конвенције гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:

- a. да одмах, на језику који разумије, буде подробно обавијештен о природи и разлогу оптужбе против њега;
- b. да му се обезбиједи вријеме и услови неопходни за припремање одбране;
- c. да се брани сам или уз помоћ браниоца кога сам изабере или га, уколико не располаже средствима га плати браниоца, га га добије бесплатно, када то налажу интереси правде;
- d. да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се присуство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока оптужбе”...

29. Како је већ раније наглашено, чињеница да се релевантним законима оптужница подигнута против апеланата у предметном случају не односи на кривично него на прекршајно дјело, не представља препреку примјене члана 6. Конвенције. Сходно томе, из истих разлога који се односе на апеланте С. Л. и З. П., “Кемокоп” може такође да се посматра као предузеће оптужено за кривично дјело у смислу члана 6. Конвенције и сходно томе да ужива заштиту из ст. 1 и 3 овога члана.

30. Апелант “Кемокоп” се жали на повреду члана 6. Конвенције, тј. да му није обезбијеђен правичан поступак. “Кемокоп” тврди да су рјешења царинског органа и пресуда ВС РС неразумљиви, противрјечни, те необразложени, да се из образложења не види који је прекршај извршен, да апелант није имао могућност да учествује у поступку, те да им ВС РС, противно Закону о прекршајима, није омогућио судску заштиту.

31. Уставни суд закључује да поступак у предметном случају пред ВС РС не задовољава услове предвиђене чланом 6. Конвенције, јер не укључује пуно судско испитивање подигнуте оптужбе. Слиједи да су повријеђене ове одредбе Конвенције и да предмет “Кемокопа” мора да се врати ВС РС на поновно испитивање, које мора да буде у сагласности са захтјевима члана 6. Конвенције.

32. Поступак који је спровео ВС РС на основу Закона о прекршајима не може да се сматра као потпуно преиспитивање свих аспеката предмета. Врховни суд испитује

само примјену права и не испитује чињенице које су утврдили управни органи, не саслушава свједоке и износи доказе. Поступак пред врховним судом није јаван и суд не доноси сам одлуку у меритуму о подигнутој оптужници, већ враћа предмет првостепеном или другостепеном управном органу.

33. Стога, Уставни суд налази да поступак пред ВС РС у предметном случају не задовољава захтјеве ст. 1 и 3 члана 6. Конвенције, с обзиром да овај поступак не укључује пуно правно испитивање подигнуте оптужнице. Слиједи да су повријеђене релевантне одредбе Конвенције, те да предмет у случају правног лица “Кемокоп” мора да буде враћен ВС РС, који ће спровести потпун поступак сходно захтјевима који произилазе из члана 6. Конвенције.

34. Доносећи овакав закључак, Уставни суд не сматра неопходним да испита да ли је поступак пред Врховним судом и у другим аспектима у сагласности са чланом 6. Конвенције, као нпр. да ли је дато образложење довољно за доношење закључка у пресуди итд.

35. Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију гласи у свом релевантном дијелу:

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним га би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.”

36. Пред Уставни суд се поставља питање да ли пресуда која наређује плаћање износа од 684.855,00 динара, као противвриједност за илегално увезену робу и заштитна мјера одузимања возила рег. таблице ZG 675 PD и полуприколице, рег. таблице ZG 797 01, крши право заштићено чланом 1. Протокола бр. 1.

37. Наплата вриједности робе у износу од 684.885 динара, која није могла да буде заплијењена јер је пуштена у слободну продају прије царињења, извршена је сагласно члану 200. параграф 2 Царинског закона. Да би ова мјера била оправдана, “Кемокоп” мора да буде стварни власник робе. “Кемокоп” је негирао ову тврдњу, а стварне чињенице, које су утврђене у поступку, не задовољавају члан 6. Конвенције. Стога ово питање мора да се укључи у разматрање пред ВС РС када се предмет врати на поновни поступак, који мора да испуни све критеријуме контрадикторног поступка, тј. члана 6. Конвенције.

38. Исти закључак може да се донесе и у погледу одузимања превозног возила рег. ознаке ZG 675 PD и прикључног возила (полуприколице) рег. ознака ZG 797 01.

Уставни суд закључује да је несумњиво да споменуте мјере потпадају под члан 1. став 2 Протокола бр. 1 Конвенције. С обзиром да странке у поступку нису имале могућности да пред судом пуне јурисдикције, уживајући сва права из члана 6. Конвенције, бране свој став у погледу изречених привремених мјера, закључак је да се и ово питање укључи у разматрање пред ВС РС када предмет буде на поновном поступку, који мора да испуни све критеријуме контрадикторног поступка и члана 6. Конвенције.

39. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

6. Закључак

40. Установивши да су повриједјена права апеланата С. Л. и З. П. из члана 6. Европске конвенције и правног лица “Кемокоп” д.о.о. из члана 6. Европске конвенције, Уставни суд је одлучио да укине пресуду ВС РС број Пвл-17/99 од 24. јануара 1999. године, те предмет враћа на поновни поступак и одлуку ВС РС.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 19/00
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Ако је неком лицу ускраћен приступ суду иако оно има право на одлуку суда у складу са чланом 6. Европске конвенције, одлука суда којом се захтјев одбацује као недопустив може у изузетним случајевима да се сматра коначном одлуком у смислу члана 11. став 3 Пословника Суда.

Без обзира на њихово сврставање у домаћем закону, мандатни прекршаји потпадају под члаи 6. Европске конвенције када одлуке о прекршајном поступку суштински представљају кривичну санкцију. Према томе, свако лице има право да суд пуне јурисдикције чињенично и законски испита изречену санкцију.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Скупштине Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона против пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-12/99 од 29. марта 2000. године (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 48/00).

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

Скупштина Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона поднијела је, 24. новембра 2000. године, апелацију против пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-12/99 од 29. марта 2000. године, објављене у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, број 48/00.

У апелацији се тражи оцјена уставности пресуде Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине.

Чињенично стање

Г. Едхем Бичакчић, у то доба премијер Федерације Босне и Херцеговине, је 19. августа 1999. године поднио захтјев Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине, који је затим прецизиран 13. октобра 1999. године током расправе на Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине, да се утврди да употреба назива “жупанија” и “жупан” (у различитим падежима), те назива “гувернер” и “замјеник гувернера” у Уставу Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона, није сагласна са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

У захтјеву и у допуни захтјева наведено је да употреба назива “жупанија” и “жупан”, те “гувернер” и “замјеник гувернера” није сагласна са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, с обзиром да је чланом I.2 овог устава (текст на хрватском и босанском језику) за федералну јединицу одређен назив “кантон”, а чланом V.8 (1) истог устава (текст на хрватском и босанском језику) регулисано је да кантон има предсједника.

Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине, након одржане расправе на сједници од 29. марта 2000. године, донио је пресуду У-12/99 у којој је закључено:

(а) да употреба назива “жупанија” и “жупан” у Уставу Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона, текст на хрватском језику (“Народне новине Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона”, број 2/98), није сагласан са Уставом Федерације Босне и Херцеговине у погледу сљедећих одредаба: чл. 1, 2, 3, 4, 5, 6. и 7, члана 8. став 1, члана 9. став 1, члана 10. став 2, чл. 11, 12, 13 и 14, члана 15. став 1. тач. а и к, члана 16. став 1, члана 17, члана 18. став 1, чл. 19. и 20, назива Поглавља V (“Структура жупанијске власти”), наслова под А. (“Законодавна власт Жупаније” и “Скупштина Жупаније”), чл. 21, 23, 25, 27, 32, 33 и 36, члана 37. ст. 1, 4. и 5, члана 38. ст. 1, 3, 4. и 5, члана 39. тачке а, б, с, d, е, f, g и j, наслова под Б. поглавље V (“Извршна власт Жупаније”), члана 40, поднаслова 1. “Жупан и замјеник жупана”, чл. 41. и 42, члана 43. ст. 1. и 2, члана 44, члана 45. став 1. тач. а, б, d и f, чл. 46. и 47, поднаслова под 2. (“Влада Жупаније”), члана 48. став 1, члана 49. став 1, члана 50, члана 51. став 1. и тач. а, б, d, е и f, члана 53, наслова под ц поглавље V (“Судбена власт Жупаније”), члана 54, члана 55. став 1. алинеје 2. и 4, чл. 56, 57, 58. и 59, члана 61. став 1, чл. 62, 63. и 64, члана 66. став 2, члана 67. став 1, члана 71. тачка d, члана 78. тачка а, чл. 79, 81, 82. и 83, члана 85. став 1, чл. 88. и 90, као и у погледу Амандмана I на Устав Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона, став 4. члана 42, члан 64а. тачка 1. под а. и е. и тачка 2, члан 64б. тачка 2. под а, d и g, и

(б) да употреба назива “гувернер” и “замјеник гувернера” у Уставу Херцеговачко-неретванског кантона - текст на босанском језику - (“Народне новине Херцеговачко-неретванског кантона”, број 2/98), није сагласан са Уставом Федерације Босне и Херцеговине у погледу сљедећих одредаба: члана 36. с), члана 38. ст. 1, 3, 4. и 5, члана 39. б), члана 40, наслова V.V.1 (“Гувернер и замјеник гувернера”), чл. 41. и 42, члана 43. ст. 1. и 2, чл. 44, 45, 46. и 47, члана 49. став 1, чл. 50, 53. и 62, члана 85. став 1, као и у погледу Амандмана I на Устав Херцеговачко-неретванског кантона, став 4. члана 42.

У пресуди Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине се, такође, наводи да је пуномоћник Скупштине Херцеговачко-неретванског кантона на расправи истакао приговор због састава Суда, наводећи да је судијама Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине истекао мандат од пет година на који су били именовани, што представља значајну повреду поступка пред Уставним судом Федерације Босне и Херцеговине. Суд се није изјашњавао о овом приговору наводећи да је већ раније заузео став о овом питању.

Апелација

Подносилац апелације, Скупштина Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона, наводи да су оспореном пресудом значајно повријеђене одредбе поступка, да је непотпуно и погрешно утврђено чињенично стање и да је погрешно примијењено материјално право.

Наведена значајна повреда поступка се односи на састав Суда који је, према наводима из апелације, непрописно састављен, јер према члану IV.C.6 Устава Федерације Босне и Херцеговине судије судова Федерације треба да буду у служби до доби од 70 година, уколико не поднесу оставку или не буду с разлогом смијењени консензусом осталих судија тога суда, а прве судије именоване сагласно са овим уставом биће у служби у току мандата од пет година, уколико раније не напуне 70 година.

Како су првоизабране судије, односно садашње судије Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине (из реда конститутивних народа Федерације Босне и Херцеговине), именовани 30. септембра 1994. године, а именовање је потврдила Уставотворна скупштина 9. новембра 1994. године, представник Скупштине Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона ставио је приговор на састав Суда. С обзиром да је расправа у овом предмету одржана 29. марта 2000. године, Скупштина је сматрала да је у том моменту рок од пет година на који су судије именоване већ истекао. Исти приговор се односио и на судије странце, чланове Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине. Стога, по мишљењу Кантоналне скупштине, свим судијама који су одлучивали у овом предмету истекао је мандат, те је стога пресуда ништава. Међутим, Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине се у својој пресуди уопште није изјашњавао о овом приговору, тек наводећи да је суд још раније заузео став о овом питању.

Кантонална скупштина даље истиче да мандат лица које именује надлежни орган власти почиње да тече од момента именовања, односно од дана када је именовање потврдио надлежни орган власти и давања свечане изјаве пред надлежним органом. Како је домаће судије Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине именовао предсједник Федерације, уз сагласност потпредсједника Федерације, 30. септембра 1994. године, а њихово именовање потврдила Уставотворна скупштина 9. новембра 1994. године када су дали и свечану изјаву, мандат домаћих судија је почео да тече 9. новембра 1994. године. Што се тиче мандата судија странаца, Кантонална скупштина је сматрала да, с обзиром да су именовани 22. фебруара 1995. године, као почетак трајања њиховог мандата треба узети тај датум.

Члан IV.B.7 Устава ФБиХ “предсједник Федерације надлежан је за именовање ... судија федералних судова...”

Члан IX.9.c. Устава: “Првих пет година након ступања на снагу овог устава, тројицу судија Уставног суда, који ће бити странци, и који нису држављани ниједне сусједне државе, именоват ће предсједник Међународног суда правде након консултације са предсједником и потпредсједником Федерације...”

У апелацији, Кантонална скупштина даље истиче да, уколико Уставни суд Босне и Херцеговине не прихвати аргументе у погледу трајања мандата судија, пресуда се оспорава и из разлога непотпуног и погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права. Кантонална скупштина сматра да је хрватска језичка верзија Устава Федерације БиХ требала да буде усаглашена са текстом објављеним у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, број 1/94. Кантонална скупштина сматра да усаглашавање текста на хрватском језику са изворником чини основно питање (*conditio sine qua non*) чије би рјешавање било од суштинског значаја. Како Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине није прихватио приједлог да се о томе изјасни тадашњи предсједавајући Уставотворне скупштине, г. Мариофил Љубић, Суд је тиме пропустио да потпуно и правилно утврди чињенично стање.

Кантонална скупштина сматра да се захтјев за оцјену уставности назива “жупан” и “жупанија”, односно “гувернер” и “замјеник гувернера” не односи на утврђивање материјалне садржине одредаба, и да се не тиче усаглашавања ниже норме са вишом нормом, већ да се ради о питању коришћења различитих језичких термина, те да стога то није питање за Уставни суд Федерације, већ питање које спада у надлежност органа који је донио хрватску језичку варијанту. Називи “жупанија”, “жупан” и “гувернер”, стога, нису противни Уставу Федерације Босне и Херцеговине, јер се ти изрази користе у хрватском језику, на којем имају исто значење као и ријечи “кантон”, односно “предсједник кантона” на “бошњачком” језику.

Из наведених разлога, у апелацији се наводи да пресуда није сагласна са Европском конвенцијом о људским правима и њеним протоколима

Поступак пред Уставиим судом

Сходно Пословнику Уставног суда Босне и Херцеговине, Уставни суд је тражио од Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, као доносиоца оспорене пресуде, и од премијера Федерације БиХ, као учесника у поступку, да доставе одговор на наводе из апелације.

У свом одговору Уставни суд Федерације је истакао да остаје при свом ставу изреченом у пресудн У-12/99. Што се тиче садашњег мандата судија тог суда, наводи се да Устав Федерације у члану IV.C.6.c) предвиђа да “прве судије именоване сагласно са овим уставом биће у служби у току мандата од пет година”. Будући да ни у Уставу Федерације, ни у било којем закону, ни у Одлуци о организацији Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, ни у његовом Пословнику, не постоји одредба која дефинише када почиње да тече мандат првоименованим судијама, Уставни суд је, већином гласова, одлучио да мандат његових судија треба да се рачуна од првог дана када се Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине састао, а то је 10. јануар 1996. године. Стога сматрају да је приговор по овом питању неоправдан. Став овог суда

подржао је ОНР, а потврдио га је и Дом народа Парламента Федерације БиХ на сједници од 10. јула 2000. године.

Допустивост

Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност о питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. О питању да ли Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине може да се сматра “судом” у смислу наведеног члана Устава БиХ, Уставни суд БиХ се у својој одлуци у предмету У 5/99 (“Службени гласник БиХ”, број 3/00) изјаснио да је, према Уставу Федерације, Уставни суд Федерације значајан дио судског система Федерације. Устав Федерације говори о њему као једном од судова Федерације и утврђује судске функције које он врши. У тим околностима, чини се да нема ваљаног разлога зашто се он не би сматрао судом у оквиру значења члана VI/3.b) Устава БиХ. Ефективност апелационе контроле, коју врши Уставни суд БиХ, заиста би била значајно редукована ако против пресуда уставних судова ентитета не би могле да се подносе апелације Уставном суду БиХ у погледу њихове сагласности са Уставом БиХ.

Слиједи да је Уставни суд надлежан да испита да ли је пресуда Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине у сагласности са Уставом БиХ.

При оцјени да ли апелација задовољава услове за разматрање утврђене у члану 11. став 3. Пословника Уставног суда БиХ, према коме Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме побија исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем правном лијеку који је користио, Уставни суд је узео у обзир члан IV.C.12 Устава Федерације Босне и Херцеговине, према коме су одлуке Уставног суда коначне и обавезујуће, и члан 41. Пословника Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 34/98), према којем се пресуде и рјешења тог суда сматрају достављеним странкама даном њиховог објављивања у службеном гласилу.

Оспорена пресуда Уставног суда Федерације објављена је у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” број 48/00 од 10. новембра 2000. године, а апелација Уставном суду Босне и Херцеговине достављена је 24. новембра 2000. године.

Стога, Уставни суд апелацију сматра допуштеном.

Уставни суд је оцијенио

1. Скупштина Херцеговачко-неретванског кантона, која је апелант у овом предмету, наводи, с једне стране, да је пресуда Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине у супротности са Уставом БиХ, јер је мандат судија истекао, и, с друге стране, да је пресуда повриједила Европску конвенцију о људским правима утолико што је утврдила да коришћење термина “жупан”, “жупанија”, “гувернер” и “замјеник гувернера” није у сагласности са Уставом Федерације.
2. Устав Федерације Босне и Херцеговине усвојила је Уставотворна скупштина Федерације Босне и Херцеговине на својој сједници одржаној 30. марта 1994. године. Устав је објављен на босанском и хрватском језику у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” број 1/94.
3. Што се тиче мандата судија Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине се позива на чл. IV.B.7 и IV.C.6.b) Устава Федерације, сходно којима је предсједник Федерације овлашћен да именује судије федералних судова уз сагласност потпредсједника Федерације и уз одобрење већине делегата у Дому народа. Члан IV.C.6.c) даље предвиђа да ће првоизабране судије служити мандат од пет година. Међутим, Устав не спецификује од којег дана тих пет година треба да се рачуна, нити постоји икаква друга законска одредба која би разјаснила ово питање. У тим околностима, Уставни суд Федерације је сам одлучио, већином гласова, да је мандат судија овог суда почео тећи 10. јануара 1996. године, што је датум када се Уставни суд Федерације први пут састао. Уставни суд Босне и Херцеговине не може да закључи да је ова одлука у супротности са Уставом Босне и Херцеговине, те стога мора да одбије апелантову примједбу о овом питању.
4. У погледу коришћења термина “жупан”, “жупанија”, “гувернер” и “замјеник гувернера”, Уставни суд најприје примјећује да члан 1.1 Устава Федерације БиХ, на босанској и хрватској језичкој варијанти, предвиђа да се Федерација састоји од федералних јединица са једнаким правима и одговорностима.

Члан 1.2. Устава на босанском језику гласи:

“Федерација Босне и Херцеговине састоји се од федералних јединица (кантона)...”

Исти члан Устава на хрватском језику гласи:

“Федерација Босне и Херцеговине састоји се од федералних јединица (кантона)...”

Члан V.8.(1) Устава на босанском и на хрватском језику гласи:

“Сваки кантон има предсједника који се бира већином гласова...”

Члан V.4. Устава на босанском језику гласи:

“Сваки кантон има устав којим се осигуравају:

- а) доље наведене институције; и
- б) заштита права и слобода утврђених овим уставом.

Устави кантона морају бити у складу са овим уставом.”

Исти члан Устава на хрватском језику гласи:

“Сваки кантон има устав, који осигурава:

- а) доље споменуте институције; и
- б) заштиту права и слобода утврђених у овом уставу.

Устави кантона морају бити у складу са овим уставом.”

Устав Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона усвојила је Скупштина Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона на сједници одржаној 23. децембра 1996. године. Објављен је у “Народним новинама Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона”, број 2/98).

У хрватској језичкој верзији овог устава, за ознаку федералне јединице користи се термин “жупанија” (чл. 1, 2. и др.), а за ознаку извршне власти у тој федералној јединици користи се термин “жупан” (члан 40. и др.) у различитим падежима. У босанској језичкој варијанти, за федералну јединицу користи се термин “кантон”, а за ознаку извршне власти користе се термини “гувернер” и “замјеник гувернера” у различитим падежима.

6. У својој пресуди од 29. марта 2000. године, Уставни суд Федерације БиХ је установио да коришћење термина “жупан”, “жупанија”, “гувернер” и “замјеник гувернера” у Уставу Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона није у сагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине. Против ове пресуде је сада покренута апелација пред Уставним судом Босне и Херцеговине, чији је задатак да преиспита да ли овакав закључак у наведеној пресуди крши Устав Босне и Херцеговине. У том погледу, Кантонална скупштина наводи да пресуда није сагласна са Европском конвенцијом о људским правима.

Међутим, Уставни суд Босне и Херцеговине не може да закључи да пресуда Уставног суда Федерације, утолико што проглашава Устав Херцеговачко-неретванске жупаније/кантона несагласним са Уставом Федерације, покреће било какво питање из Европске конвенције о људским правима и основним слободама. Сем тога, не уочава се никаква друга несагласност са Уставом Босне и Херцеговине.

Закључак

Из наведених разлога, Уставни суд је апелацију одбио.

Сходно члану IV/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио већином гласова (пет напрема четири) у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 39/00
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уставни суд Федерације БиХ је “суд у Босни и Херцеговини” у смислу члана VI/3. Устава БиХ.

Није противно Уставу БиХ ако Уставни суд Федерације БиХ тумачи релевантне одредбе Федералног устава на начин да одреди да мандат судија суда почиње са одржавањем прве сједнице суда.

Није противно ни Европској конвенцији нити Уставу БиХ ако Уставни суд Федерације БиХ оцијени да називи владинх тијела и јединица у Уставу Херцеговачко-неретванског кантона, који се разликују од назива таквих тијела и јединица у Уставу Федерације, нису у складу са потоњим.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Б. К. против рјешења Кантоналног суда број Гж-767/99 од 20. децембра 1999. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Господин Б. К. из Сарајева је, 29. маја 2000. године, уложио апелацију против пресуде Кантоналног суда број Гж-767/99 од 20. децембра 1999. године. Подносилац апелације је тражио од Уставног суда да оцијени уставност ове пресуде на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав БиХ).

1. Чиљенично стање

2. У оставинском поступку иза умрлог г. К. К., Основни суд II у Сарајеву донио је 16. августа 1994. године рјешење о наслеђивању број 0-574/94. Овим рјешењем апелант је проглашен наследником I реда иза умрлог те наслиједио, између осталог, новчана потраживања из Друштвеног фонда пензионог и инвалидског осигурања Босне и Херцеговине, филијала Сарајево - ранији СИЗ ПИО (у даљњем тексту: Фонд). Ово потраживање односи се на период од 1. априла 1992. године до 13. марта 1994. године.

3. Апелант се, 20. септембра 1998. године, обратио Фонду ради исплате наслијеђених новчаних потраживања. Фонд је, уз дознаку одређеног износа новчаних средстава,

одговорио апеланту 15. октобра 1998. године да су то једина средства која му припадају након ревизије обрачуна новчаних потраживања.

4. Господин Б. К. се, 10. новембра 1998. године, обратио Општинском суду II Сарајево са приједлогом за извршење рјешења о наслеђивању од 16. августа 1994. године, у дијелу који се односи на новчана потраживања од дужника - Фонда. Општински суд II је одбио апелантов приједлог рјешењем број 1-4326/98 од 12. марта 1999. године, са образложењем да рјешење о наслеђивању није извршна исправа подобна за извршење сходно члану 20. Закона о извршном поступку. Овај суд је указао апеланту на могућност да покрене парнични поступак у којем би могао да се утврди тачан износ дуга дужника - Фонда.

5. Апелант се правовремено жалио на ово рјешење Кантоналном суду Сарајево. Овај суд је, са истим образложењем, одбио апеланта рјешењем број Гж-767/99 од 20. децембра 1999. године.

6. Приједлог за исправку рјешења о наслеђивању од 16. августа 1994. године апелант је поднио Општинском суду II Сарајево 16. августа 1999. године, наводећи да је Суд у рјешењу омашком изоставио ријечи: “у износу од 1.500,34 КМ”. Општински суд II Сарајево одбио је приједлог Б. К., уз образложење да су потраживања од Фонда промјениве вриједности, те да је било могуће само да утврди период за њихово потраживање али не и износ о коме се ради.

II. Апелација

7. У апелацији апелант се жали да су повријеђена његова уставна права на правичан поступак из члана 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, те права на имовину из члана 1. Протокола бр. 1 Конвенције (члан И/3.е) и к) Устава БиХ.

8. Апелант сматра да су првостепени и другостепени суд повриједили право на фер поступак јер му је ускраћено право на остваривање судске заштите усљед погрешног тумачења Закона о извршном поступку. Даље наводи да новчана потраживања представљају имовину у смислу члана 1. Протокола бр. 1 Конвенције, те да му је онемогућавањем судске заштите повријеђено и право на имовину.

III. Поступак пред Уставним судом

9. Уставни суд БиХ примио је 29. маја 2000. године апелацију против рјешења Кантоналног суда број Гж-767/99 од 20. децембра 1999. године.

10. Суд је 15. фебруара 2001. године доставио апелацију Кантоналном суду Сарајево и Фонду тражећи одговор сходно члану 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

11. Уставни суд је добио одговор од Кантоналног суда Сарајево 27. фебруара 2001. Кантонални суд не прихвата наводе да је рјешење суда повриједило апелантова уставна права и предлаже да се апелација одбије. Фонд до данас није одговорио на захтјев Суда.

IV. Допустивост

12. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Уставни суд је, стога, надлежан у погледу ове апелације.

13. Сходно члану 11. Пословника Суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета, и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио пресуду о посљедњем коришћеном правном лијеку.

14. Оспоравана пресуда Кантоналног суда Сарајево у овом спору је коначна одлука сходно закону Федерације БиХ.

15. Апелант је примио пресуду Кантоналног суда 29. марта 2000. године. Апелација је поднесена 29. маја 2000. године. Међутим, како је 28. маја 2000. године била недјеља, апелант је могао да поднесе апелацију наредни радни дан, 29. маја 2000. године. Стога је апелација поднесена у прописаном року. Сходно томе, апелација је допустива.

V. Релевантни закони

Закон о извршном поступку

16. Закон о извршном поступку предвиђа да се поступак извршења и поступак обезбјеђења покрећу на приједлог повјериоца (члан 2). Извршење и обезбјеђење спроводи редовни суд (члан 3). Извршење ради остваривања новчаног потраживања и обезбјеђења таквог потраживања одредиће се и спровести у обиму који је потребан за намирење, односно обезбјеђење тог потраживања (члан 4). Суд одређује извршење на основу извршне исправе (члан 16). Извршна исправа је подобна за извршење ако су у њој назначени повјерилац и дужник, као и предмет, врста, обим и вријеме испуњења обавезе (члан 20).

VI. Уставни суд је оцијенио

17. Сходно члану 26. Пословника Уставног суда, Суд код одлучивања испитује да ли постоје само оне повреде које су изнесене у захтјеву.

a) Члап 6. Европске конвенције

18. Уставни суд најприје констатује да се г. Б. К. позива на члан 6. Европске конвенције о људским правима, који, у својим релевантним дијеловима за овај предмет, гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

19. Уставни суд закључује да новчана потраживања апеланта представљају грађанско право у смислу члана 6. Конвенције. Апелант је, стога, имао право на судско одлучење о свом захтјеву. Међутим, такво одлучење није могло да се донесе у извршном поступку, већ у посебном поступку који је апелант могао да покрене пред судом. Заиста, Општински суд II Сарајево је апеланту скренуо пажњу на могућност да покрене спор пред судом који би одлучио о износу дуга Фонда.

20. Слиједи да апеланту није била ускраћена судска одлука о његовом захтјеву и да члан 6. Конвенције у овом случају није био повријеђен.

b) Члап 1. Протокола бр. 1

21. Апелант се позива на повреду члана 1. Протокола број. 1 на Европску конвенцију, који гласи:

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине.

Нико не може бити лишен своје је имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним га би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересом или га би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни”.

22. Према јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је генералне природе, изражава принцип мирног жививања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, регулише лишавање

имовине и подвргава га извјесним условима. Трећи, садржан у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине сагласно са општим интересом спровођењем оних закона које сматрају потребним у ту сврху. (Види, између осталог, Европски суд за људска права, *Sprrong u Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982, серија А. бр. 52. став 61. и *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995. серија А. број 315-Ц, став 26. са даљњим референцама).

23. Уставни суд закључује да новчана потраживања несумњиво представљају имовину у смислу члана 1. Протокола бр. 1 Конвенције. Међутим, у конкретном случају, апелант није био лишен своје имовине нити подвргнут контроли своје имовине као резултат одлука донесених у извршном поступку. Тај поступак није нити на било који други начин повриједио његова имовинска права.

24. Слиједи да у предметном случају није дошло до повреде апелантовог права из члана 1. Протокола бр. 1 Конвенције.

VII. Закључак

25. Уставни суд сматра да рјешење Кантоналог суда број Гж-767/99 од 20. децембра 1999. године није повриједило апелантова права из члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола бр. 1 Конвенције.

26. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић и проф. др Витомир Поповић.

У 7/01
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Ако су судови одбили извршење ради остваривања новчаног потраживања јер појединац није испоштовао законом прописану процедуру за извршење, неће се сматрати да је дошло до кршења права на имовину (члан 1. Протокола 1 Европске конвенције) нити права на правично суђење (члан 6. Европске конвенције).

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. став 1. тачка 2. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацују се захтјев председника Општинског суда у Санском Мосту и захтјев Р. Ј. из Бијељине, за оцјену сагласности са Уставом Босне и Херцеговине члана 152. Закона о раду (“Службени гласник Републике Српске”, број 38/00).

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Захтјев

Председник Општинског суда у Санском Мосту поднио је, 14. фебруара 2001. године, захтјев Уставном суду за оцјену сагласности одредбе члана 152. Закона о раду (“Службени гласник Републике Српске”, број 38/00) са Уставом Босне и Херцеговине. У захтјеву се наводи да се у Општинском суду у Санском Мосту налази неколико судија и запослених чија су пребивалишта прије рата била у општинама које се сада налазе у Републици Српској, а који су били у радном односу 31. децембра 1991. године код послодавца чије је сједиште било на територији Републике Српске. Њихов рад је престао усљед кршења људских права - добили су отказ у току 1992. године. Сходно члану 152. Закона о радним односима радник којем је прекинут радни однос има право да, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона, поднесе захтјев за остваривање права на отпремнину. По мишљењу подносиоца захтјева ова одредба Закона није сагласна са Уставом Босне и Херцеговине и међународним конвенцијама.

Уставном суду се са захтјевом обратио и Р. Ј., из Бијељине, тражећи такође оцјену сагласности одредбе члана 152. Закона о раду са Уставом Босне и Херцеговине.

Уставни суд је, у смислу члана 25. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, о наведеним захтјевима водио један поступак и донио једну одлуку.

II. Закључак

Члан 152. Закона о раду гласи:

"Радник који се на дан 31. децембра 1991. године налазио у радном односу код послодавца чије је седиште било на садашњој територији Републике Српске, а који сматра да му је радни однос незаконито престао код тог послодавца почев од тог датума па до дана ступања на снагу овог закона, има право да у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона поднесе захтев за остваривање права на отпремнину. Захтев се подноси министарству надлежном за послове рада, у писменом облику (лично или препорученом поштом).

Право на подношење захтева у смислу става 1. овог члана немају лица:

која су остварила право на накнаду за отказни рок или на накнаду за време чекања на посао у смислу чл. 54. и 64. Закона о радним односима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 и 10/98);

- која су водила радни спор пред надлежним судом против одлуке о престанку радног односа, ако је спор окончан правоснажном судском одлуком.

Сходно члану VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући али не ограничавајући се на то да ли је одлука ентитета да успостави посебан паралелан однос са сусједном државом сагласан са овим уставом, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине, те да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета сагласна са овим уставом. Овом одредбом Устава је, такође, одређено да спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући, или његов замјеник, било којег дома Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета.

Сходно томе, грађани који су поднијели наведене захтјеве нису овлашћени да покрену спор пред Уставним судом за оцјену сагласности закона са Уставом БиХ, те њихови захтјеви, стога, морају да се одбаце.

Уставни суд додаје да, уколико би могло да се сматра да је предсједник Општинског суда покренуо захтјев у име самог Суда, захтјев није везан ни за један предмет који се води пред овим судом, што је услов за право суда из члана VI/3.с)

Сходно Уставу, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће (члан VI/4).

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф, др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 17/01
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Према члану VI/3.а) Устава БиХ, појединци нису овлашћени да покрећу поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација г. А. Ц., из Сарајева, којег заступа гђа М. Ш., адвокат из Сарајева, против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-32/00 од 23. новембра 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је г. А. Ц., из Сарајева, кога заступа гђа М. Ш., адвокат из Сарајева.
2. Апелант и фирма “Color”, индустрија синтетичких смола, боја и лакова Медводе, су закључили, 25. марта 1992. године, уговор бр. 1/92 о оснивању фирме “Color-Trade” д.о.о. Сарајево (у даљњем тексту: “Color-Trade”).
3. На основу овог уговора, Стране су стекле статус суоснивача мјешовитог предузећа као друштва са ограниченом одговорношћу, које је у регистар (тада) Вишег суда (сада Кантоналног суда) у Сарајеву уписано на основу рјешења број УФ/1-2404/94 од 21. септембра 1994. године. Сходно оснивачком акту, оснивачи су обезбиједили основну главницу предузећа у укупном износу од 500.000 DEM (апелант - 150.00 DEM, и “Color” - 350.000 DEM).
4. Скупштина друштва “Color-Trade” д.о.о. је, 12. априла 2000. год., на основу члана 24. алинеја 8. а у вези са чланом 42. Статута друштва “Color-Trade” д.о.о. Сарајево, донијела одлуку о разрјешењу г. А. Ц - са дужности директора Друштва.

5. Апелант се 25. априла 2000. год. жалио на ову одлуку Скупштине Друштва, али му је жалба одбијена као неоснована.
6. Рјешењем број УФ/1-4045/00 од 15. августа 2000. године, Кантонални суд Сарајево извршио је упис промјене лица овлашћеног за заступање друштва “Color-Trade”, тако што је апелант изгубио овлашћење да заступа Друштво, а друго лице је уписано као извршни директор. Регистарски суд је извршио упис ових промјена на основу наведене одлуке Скупштине Друштва и документације потребне за упис.
7. Апелант је 28. августа 2000. године поднио жалбу Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине против овог рјешелја Кантоналног суда.
8. Рјешењем број Гж-32/00 од 23. августа 2000. године, Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине одбио је жалбу и потврдио првостепено рјешсње.
9. Апелант је 19. јануара 2001. године уложио захтјев за заштиту законитости против наведених судских рјешења. Федерално тужилаштво Сарајево, својим актом број ГТ-40/01 од 2. фебруара 2001. године, обавијестило је апеланта да није нашло законског основа за подизање захтјева за заштиту законитости против оспорених судских одлука.

II. Апслација

10. Апелант оспорава рјешење Врховног суда Федсрације Босне и Херцеговине и Кантоналног суда Сарајево. Наводи да су ова рјешења повриједила његова права на правично суђење и на имовину, која су заштићена чланом 6. Европске конвенције о људским правима, чланом 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију и чланом II Устава Босне и Херцеговине. У погледу права на правично суђење, апелант сматра да је регистарски суд извршио упис на основу нелегалне одлуке којом је он разријешен дужности дирсктора, и на осмову непотпуне документације.
11. Апелант се жали да је приликом доношења одлуке о његовом разрјешењу са дужности директора на сједници Скупштине “Color-Trade”, само један суоснивач Друштва (страми улагач из Републике Словеније) гласао за њу, док други суоснивач Друштва (сам апелант) није ни присуствовао.

III. Поступак пред Уставним судом

12. Апелант је, 16. фебруара 2001. године, Уставном суду БиХ поднио апелацију против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-32/00 од 23. новембра 2000. године, затраживши оцјену уставносги овог рјешелја сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине. Уједно је предложио да Уставни суд донесе привремену мјеру у смислу члана 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

13. Сагласно члану 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и друштва “Color-Trade” затражени су одговори на наводе апелације.

14. Врховни суд ФБиХ, у свом одговору достављеном Суду 19. марта 2001. године, истиче да је апелација недопуштена и неоснована.

15. Врховни суд је истакао да апелант није искористио сва расположива средства у смислу члана 11. Пословника Уставног суда. Наведено је да је апелант имао могућност да користи правна средства из чл. 48, 49, 50. и 51. Закона о поступку уписа правних лица у судски регистар, али да није поднио захтјев за брисање уписа нити тужбу како је то омогућено у наведеним члановима цитираног Закона. Због тога, Врховни суд ФБиХ сматра да правни услови за разматрање апелације, предвиђени члаиом 11. Пословника, нису испуњени.

16. Надаље, Врховни суд сматра да се конкретан предмет не тиче апелантових права и обавеза, већ искључиво уписа (регистрације) правних података наведених у члану 18. цитираног Закона. Врховни суд је истакао да се у овом предмету не постављају питања материјалних и уставних, већ само процесних права, а да ни та права нису била повријеђена.

17. Врховни суд је навео да се уписиваље (регистрација) законом прописаних података у судски регистар врши на основу исправа које се подносе уз захтјев (пријаву) за упис. Иста процедура примјењује се и за упис промјена везаних за правно лице. Ако апелант сматра незаконитом одлуку о своме разрјешењу, не може да је оспорава у поступку уписа у судски регистар, већ у посебном парничном поступку, којег може да покрене. Ако би у том парничном поступку био успјешан, могао би да захтијева одговарајућу промјену уписа.

18. Одговор Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, примљен 19. марта 2001. године, достављен је фирмама “Color-Trade” д.о.о. Сарајево и “Color” Медводе, Република Словенија, као и апеланту преко њихових пуномоћника. Апеланту је достављен и одговор фирме “Color” Медводе.

IV. Допустивост предмета

19. Према члану VI/3.b) Устава БиХ, Уставни суд БиХ има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

20. Чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда БиХ прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени свм правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року

од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

21. Према Закону о поступку уписа правних лица у судски регистар (“Сл. новине ФБиХ”, бр. 4/00 и 19/00), надлежни суд рјешењем одлучује о захтјеву за упис. Против рјешења о упису у судски регистар може да се изјави жалба Врховном суду. Против рјешења Врховног суда законом није предвиђена жалба. Не чини се да постоје даљњи правни лијекови који би апеланту пружили фер шансу за успјех и који би требало да се узму у обзир у овом контексту.

22. Апелант се жалио Врховном суду Федерације БиХ, те мора да се сматра да је тиме исцрпио све ефективне правне лијекове који су му били на располагању.

23. Рјешење Врховног суда ФБиХ бр. Гж-32/00 од 23. новембра 2000. године достављено је апеланту 9. јануара 2001. године. Апелација Уставном суду достављена је 16. фебруара 2001. године. Слиједи да је апелација поднесена у прописаном року.

24. Сходно томе, апелација Уставном суду изјављена против рјешења Врховног суда ФБиХ је допуштена.

V. Закључак

25. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона надлежност Суда је, стога, ограничена на уставна питања, и Суд генерално није надлежан да преиспитује да ли су нижи судови правилно примијенили законе и утврдили чињенице.

26. Сходно члану II/2. Устава Босне и Херцеговине, права и слободе предвиђени Европском конвенцијом о људским правима и њеним протоколима се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим законима. Конвенција и њени протоколи су, стога, дио уставних прописа који се примјењују у Босни и Херцеговини, и Уставни суд је надлежан да испита да ли су они у овом случају били испоштовани.

27. Апелантови наводи се углавном односе на повреду његових права заштићених чланом 6. Европске конвенције о људским правима.

Релевантан дио члана 6. Европске конвенције гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

28. Уставни суд примјењује да је поступак на који се апелант жали поступак регистрације одређених правних података. Испитивање које је основа такве

регистрације је формалне природе и не укључује испитивање садржинске исправности података. Посебно, спорови садржинског карактера се не рјешавају у поступку регистрације, већ спорни правни подаци могу да се одреде у меритуму у парничном поступку. Слиједи да не може да се сматра за поступак уписа, на који се апелант жали да се тиче одређивања његових грађанских права и да нарушава његова грађанска права, и да члан 6. Европске конвенције, стога, није примјенив на тај поступак. С друге стране, апелант је на располагању имао друге поступке у којима је пред судом могло бити одређено да ли је он био законито разријешен са своје функције генералног директора фирме "Color-Trade".

29. Уставни суд, стога, закључује да члан 6. Европске конвенције није био повријеђен.

30. Апелант се, такође, жали на повреду права на мирно уживање посједа у оквиру значења члана 1. Протокола бр. 1 уз Европску конвенцију, који гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни".

31. Суд, међутим, закључује да оспорени упис у судски регистар није лишио апеланта његове имовине, и да ни на који други начин није утицао на његова права из члана 1. Протокола бр. 1.

32. Како је Уставни суд овом одлуком одлучио о меритуму апелантове апелације, Суд сматра непотребним да донесе одлуку о његовом захтјеву за привременом мјером.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: председник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 20/01
4. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Поступак регистрације одређених правних података не представља утврђивање грађанских права у смислу члана 6. став 1 Европске конвенције нити се тиче права из члана 1. Протокол бр. 1 Европске конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација г. Р. Г., из Горњих Ораховаца, општина Приједор, против пресуде Окружног суда у Бањој Луци, број У-201/99 од 24. марта 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је г. Р. Г. из Приједора.
2. Чињенице предмета, које произилазе из изјава подносиоца апелације и документа достављених Суду, могу да се сумирају како слиједи:
3. Апелант је корисник услуга здравственог осигурања Јавног фонда за здравствено осигурање Републике Српске - Филијала Приједор.
4. Апелант се раније обраћао Болници Приједор ради стационарног физикалног третмана.
5. Приликом одређивања начина здравствене заштите г. Р. Г. лекар је дао своје мишљење и, након тога, Првостепена лџкарска комисија Болнице Приједор која је, након увида у медицинску документацију, дала мишљење број 747 од 1. априла 1999. године на основу којег је донесено првостепено рјешење којим се г. Р. Г. не одобрава

упућивањс на стационарни физикални третман у Бањој Луци. Сходно налазу и мишљењу Психијатријске службе Болнице Приједор, г. Р. Г. је душевно оболио и у његовом случају ради се о душевној болести из круга параноидних психоза.

6. На ово рјешење г. Р. Г. је уложио жалбу. Другостепена љекарска комисија је извршила увид у приложену документацију и првостепено рјешење, те донијела акт број 747-II од 21. априла 1999. године, којим су потврђени налаз и мишљење Првостепене љекарске комисије. Из тог разлога одбијена је жалба и потврђено првостепено рјешење.

7. По апелантовој жалби, Врховни суд Републике Српске, својим рјешењем број У 286-99 од 5. октобра 1999. године, прогласио се ненадлежним и изјавио да је надлежан Окружни суд у Бањој Луци. Врховни суд се позвао на члан 18. Закона о управним споровима ("Службени гласник Републике Српске" 12/94) по којем је Врховни суд надлежан да одлучује о жалбама против управних аката републичких органа управе, а окружни судови одлучују о актима других органа и организација који врше законом одређена јавна овлашћења.

8. Апелант је покренуо управни спор пред Окружним судом у Бањој Луци против Јавног фонда за здравствено осигурање Републике Српске - Филијала Приједор ради поништења акта 747-II од 21. априла 1999.

9. Окружни суд у Бањој Луци, пресудом број У-201/99 од 24. марта 2000. године, одбио је тужбу зато што су органи вјештачења у првом и другом степену дали своју оцјену и мишљење према којем нема медицинских индикација за упућивање г. Р. Г. на стационарни физикални третман. Окружни суд у Бањој Луци је оцијенио истовремено да оспореним управним актом, који је коначан у управном поступку, није повријеђен закон на штету г. Р. Г.

II. Апелација

10. Подносилац апелације захтијева оцјену уставности оспорене судске одлуке, која је донесена у управном спору тужиоца Р. Г. из Приједора, против туженог Јавног фонда за здравствено осигурање Републике Српске - Филијала Приједор, у предмету остваривања права на лијечење у установама ван подручја Филијале Фонда.

11. По апелантовом мишљењу неоправдано је одбијена његова тужба ради поништења акта Јавног фонда за здравствено осигурање Републике Српске - Филијала Приједор, број 747-11 од 21. априла 1999. године у предмету остваривања његовог права на лијечење у установама ван подручја Филијале Фонда, тј. у ЗМР "Др М. Зотовић" Бања Лука ради стационарног физикалног третмана. У тужби, којом је г. Р. Г. покренуо управни спор ради поништења наведеног правоснажног управног акта,

он је оспорио законитост тог акта јер сматра да је наведеним управним актом повријеђен Закон о здравственом осигурању ("Службени гласник Републике Српске", бр. 12/93 и 14/94), и његова права на здравствену заштиту и на живот, која су заштитена Европском социјалном повељом, која укључује право на здравствену заштиту и, конкретно, право на приступ и коришћење здравствене његе. На тај начин повријеђена су његова права на живот и достојанство човјека, загарантована чланом 2. Протокола број 6 Европске конвенције о људским правима и чланом II/3.а) Устава Босне и Херцеговине.

III. Поступак пред Уставним судом

12. Господин Р. Г. је 24. априла 2000. године поднио апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против пресуде Окружног суда у Бањој Луци, број У-01/99 од 24. марта 2000. године којом је затражио од Уставног суда да оцијени уставност ове пресуде према члану VI/3.б) Устава Босне и Херцеговине.

13. Уставни суд је, сходно Пословнику Уставног суда Босне и Херцеговине, 11. јула 2000. године од подносиоца апелације затражио допуну апелације. Допуну апелације Уставни суд је примио 24. јула 2000. године. Уставни суд је, такође, 13. октобра 2000. године затражио одговор на апелацију од Окружног суда у Бањој Луци и од Јавног фонда за здравствено осигурање Републике Српске - Филијала Приједор, као учесника у поступку, те судски спис на увид.

14. Окружни суд у Бањој Луци, у одговору на апелацију, сматра да у конкретном случају није повријеђен Закон на штету апеланта и да су разлози за овакву оцјену дати у пресуди Окружног суда у Бањој Луци која се апелацијом оспорава.

15. Фонд здравственог осигурања Републике Српске - Филијала Приједор у свом одговору на апелацију сматра да у конкретном случају нема елемената на основу којих би могло да се закључи да је дошло до повреде права г. Р. Г.

16. Одговори на апелацију учесника у поступку су достављени апеланту 27. априла 2001. године.

IV. Допустивост предмета

17. На основу члана VI/3.б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону јурисдикцију у питањима по овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по

законима ентитета и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

18. Сходно параграфу 1 члана 18. Закона о управним споровима (“Службени гласник Републике Српске”, 12/94), Врховни суд одлучује о тужбама против управних аката републичких органа управе, а према параграфу 2 овог члана виши судови о тужбама против управних аката органа и организација који врше јавна овлашћења, када је то законом одређено. Против одлуке донесене у управном спору жалба може да се изјави само ако је то предвиђено законом у одређеним стварима. Против правоснажне одлуке суда, чија надлежност у управном спору није одређена за цијелу територију Републике, странка може да поднесе надлежном суду у Републици захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке. Тај захтјев може да се поднесе због повреде материјалног права или због повреде правила поступка која је могла да утиче на рјешење ствари. Захтјев за ванредно преиспитивање из параграфа 2 овог члана не може да се поднесе у стварима у којима је законом дозвољена жалба (члан 19). Против правоснажних одлука судова у Републици и Врховног војног суда донесених у управном спору странка може да поднесе Врховном суду захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке. Тај захтјев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или због повреде прописа о поступку која је могла да утиче на рјешење ствари. О захтјевима из параграфа 1 овог члана Врховни суд одлучује у савјету састављеном од пет судија (члан 20).

19. Сходно наведеним одредбама закона, Врховни суд Републике Српске надлежан је да одлучује о тужбама против управних аката републичких органа управе, а против аката других органа и организација који врше законом одређено јавно овлашћење, одлучују окружни судови на основу одредбе члана 18. параграф 2 наведеног закона.

20. Може да се закључи да апелант није у потпуности искористио правне лијекове који су му доступни по Закону о управним споровима. Међутим, треба да се узме у обзир да апелант није имао адекватног пуномоћника, који би му пружио правну помоћ, те пропуштање да користи правно средство из чл. 19. и 20. Закона о управним споровима може да се припише његовом незнању или очигледној омашци. Поред тога, пресуда Окружног суда у Бањој Луци, коју апелант оспорава, не садржи никакву правну поуку.

21. Међутим, још је важнија чињеница да се Врховни суд Републике Српске, својим рјешењем У 286-99 од 5. октобра 1999. у вези са апелантовом тужбом у управном спору против рјешења бр. 747-II од 21. априла 1999, прогласио ненадлежним и навео да је Основни суд у Бањој Луци надлежан да разматра тужбу.

22. Имајући у виду рјешење Врховног суда број У 286/99 од 5. октобра 1999, апелант је имао разлога да сматра да за њега не постоји други правни лијек сем подношења

жалбе Окружном суду у Бањој Луци на шта га је Врховни суд изричито упутио. Уставни суд, стога, сматра да је, што се тиче чињеница везаних за овај случај, пресуда Окружног суда у Бањој Луци од 24. марта 2000. коначна одлука када је у питању исцрпљивање правних лијекова.

23. Апелант је пресуду Окружног суда примио 8. априла 2000. године. Уставни суд је његову апелацију примио 24. априла 2000. године. Из тога слиједи да је апелација поднесена у року од 60 дана како је то прописано чланом 11. параграф 3 Пословника Суда.

24. Стога је апелација Уставном суду Босне и Херцеговине допуштена.

V. Закључак

25. На основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону јурисдикцију над питањима по овом уставу која проистичу из мишљења било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона надлежност је на тај начин ограничена на питања по овом уставу, те задатак Уставног суда није да одлучује о томе да ли су други закони добро протумачени и примјењени.

26. Апелант се жали да му је ускраћено одговарајуће лијечење. Позива се на своје право на живот, заштићено Европском конвенцијом о људским правима и чланом II/3.a) Устава, а такође се позива и на члан 2. Протокола 6 Европске конвенције, те на своје право на здравље, заштићено Европском социјалном повељом.

27. Сходно члану II/2. Устава, права и слобода предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим осталим законима. Члан 2. Конвенције штити право свих људи на живот и забрањује убиство с предумишљајем. Протокол 6 Европске конвенције забрањује смртну казну.

28. Уставни суд сматра да одлука донесена у вези са начином лијечења апеланта не нарушава његово право на живот.

29. Што се тиче Европске социјалне повеље, Уставни суд примјењује да се тај споразум не налази на листи Додатних споразума о људским правима који су набројани у Анексу 1 Устава БиХ и њене одредбе не чине корпус уставних правила у Босни и Херцеговини. Стога, Уставни суд нема задатак да разматра да ли су се у овом случају имале у виду ове одредбе о људским правима.

30. Уставни суд сматра да су у конкретном случају размотрена сва уставна питања и да апелација стога мора да буде одбијена.

Уставни суд је ову одлуку донио једногласно у саставу: предсједник Суда, проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 22/00
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

**Европска социјална повеља и њене одредбе не чине корпус уставних
правила у Босни и Херцеговини.**

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација г. З. Ј., из Бање Луке, којег заступа г. М. К., адвокат из Бање Луке, против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рсв.68/99 од 17. августа 1999. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Господин З. Ј. из Бање Луке (апелант), кога заступа г. М. К., адвокат из Бање Луке, поднио је 23. октобра 2000. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Суд) против пресуде Врховног суда Републике Српске бр. Рсв.68/99 од 17. августа 1999. године.

II. Чињенично стање

2. Чињенице предмета, које произилазе из навода апеланта и докумената предочених Суду, могу да се сумирају на следећи начин.

3. На захтјев г. Х. Х. из Бање Луке, 28. априла 1994. године раскинута је постојећа заједница некретнина уписаних у Земљишно-књижни уложак (у даљем тексту: ЗК уложак) - 5269 К.О. Баљалука рјешењем Општинског суда у Бањој Луци бр. Р-625/72 од 28. јуна 1984. године. Имовина је подијељена између Х. Х., који је био правни

предник З. Ј., с једне стране, и Ш.Ц, која је била правни предник А. Б. и М. Б., с друге стране. Умјесто сувласничких дијелова у заједничкој имовини, Х. Х. и Ш. Ц. су постали власници физички одвојених дијелова имовине. Х. Х. припало је право својине на трособном стану у приземљу стамбене зграде и на дворишном објекту. Ш. Ц. је припало право својине на трособном стану на првом спрату исте зграде, те право својине на другом дворишном објекту.

4. Рјешење о развргнућу заједнице некретнина, положемо у збирку исправа под број ДН. 1417/86, није проведено у земљишним књигама зато што није установљена земљишна књига етажне својине.

5. У Основном суду у Бањој Луци, 1. априла 1997. године, закључен је и овјерен уговор о купопродаји број Иов-1514/97 између А. Б. и М. Б., као продаваца и С. Ђ., као купца, о продаји њихових сувласничких дијелова, и то А. Б. са 1/4, а М. Б. са 1/8, на згради која се налази у Бањој Луци, ул. Милована Глишића број 10, што у стварности чини трособан стан од 80 m² са правом коришћења К.Ч-184/92, кућиште и двориште у површини од 515 m², уписане у ЗК уложак 5269 К.О. Бањалука (по новом премјеру К.Ч. 330 у површини од 542 m² уписана у ПЛ. 415 К.О. Бањалука), као и 3/4 дијела помоћног објекта - гараже, изграђене на наведеној парцели.

6. Апелант је тужбом покренуо парнични поступак пред Основним судом у Бањој Луци тражећи да се поништи горе наведени купопродајни уговор.

7. Основни суд у Бањој Луци је 22. јануара 1998. године донио пресуду број П-2053/97 којом је тужбу одбио као неосновану.

8. На ту пресуду Основног суда у Бањој Луци апелант је у законском року изјавио жалбу Окружном суду у Бањој Луци.

9. Окружни суд у Бањој Луци, пресудом Гж-586/98, 9. септембра 1998. године је одбио жалбу апеланта као неосновану и потврдио наведену првостепену пресуду са образложењем да, између осталог, “према становишту судске праксе, право прече куповине нема сувласник који је уговором о диоби стекао правни наслов за укњижбу права власништва на посебном дијелу зграде”. Поред тога се наводи да је, “према члану 33. Закона о основним својинско-правним односима, прописано да се стицање права својине поред укњижбе у јавну књигу стиче и на други одговарајући начин одређен законом, а то је у овом случају похрањивање рјешења у збирку исправа”, а да је другим одредбама Закона о својини на дијеловима зграда “регулисано да се права и обавезе утврђене уговором о узајамним односима етажних власника односе и на касније стицаоце посебног дијела исте зграде”.

10. Врховни суд Републике Српске, одлучујући о ревизији тужилаца у истој правној ствари против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Гж-586/98 од 9. септембра

1998. године, донио је пресуду којом се ревизија одбија. Ову пресуду Суд је донио на основу члана 393. преузетог Закона о парничном поступку, којим је предвиђено да ће ревизиони суд пресудом одбити ревизију као неосновану ако утврди да не постоје разлози због којих је ревизија изјављена, као ни разлози на које пази по службеној дужности.

III. Апелација

11. Апелант се жали да је повријеђено његово право на мирно уживање имовине тако што му оспореном пресудом Врховног суда Републике Српске, а прије тога пресудама Основног и Окружног суда у Бањој Луци, није признато право прече куповине на предметним некретнинама, које му припада по члану 31. Закона о промету некретнина. По мишљењу апеланта, судови који су одлучивали о предмету спора погрешно су закључили да он није сувласник на предметним некретнинама. Јер, рјешење првостепеног суда број Р-625/72 од 28. јуна 1986. године, којим је извршена подјела спорних некретнина, није никада спроведено у земљишним књигама, нити у другим књигама које замјењују земљишне књиге.

12. Сходно преузетом Закону о основним својинско-правним односима, који се на основу Уставног закона за спровођење Устава Републике Српске примјењује у Републици Српској, свака промјена права власништва на некретнинама мора да се проведе у земљишним књигама. Пуномоћник апеланта сматра да он, све док се то не учини, треба да се сматра сувласником, коме припада право прече куповине у обиму значења наведених законских одредаба, што потврђује и извод за земљишне књиге, гдје се он и сада води као сувласник.

13. Апелант истиче да извршено полагање исправа ради стицања права власништва на предметним некретнинама не може да буде ваљан правни основ за одбијање његовог тужбеног захтјева пред судовима.

IV. Поступак пред Уставним судом

14. Апелант је 23. октобра 2000. поднио апелацију против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Рев.68/99 од 17. августа 1999. године. Од пуномоћника апеланта, адвоката М. К., затражени су додатни подаци у погледу уставних права која сматра повријеђеним оспореном пресудом Врховног суда Републике Српске, затим у погледу благовремености апелације, и исцрпљености правних лијекова. Пуномоћник је доставио допуну апелације, коју је Уставни суд примио 11. децембра 2000. године.

15. Уставни суд је, такође, од Врховног суда Републике Српске и гђе М. Т., адвоката А. Б., М. Б. и С. Ћ, затражио одговор на апелацију.

16. Одговор на апелацију од гђе М. Т. Уставни суд је примио 5. јануара 2001. године.
17. У свом одговору на апелацију адвокат, госпођа М. Т., сматра да су правна мишљења судова који су рјешавали предметни случај основана и да је апелација неоснована. Она је изразила мишљење да апелант неосновано тражи сувласничко право и да је предметни облик власништва етажно власништво а не сувласништво. Из тог разлога закључује да није дошло до повреде апеланових имовинских права.
18. Врховни суд Републике Српске није доставио одговор на апелацију.

V. Допустивост

19. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дапа када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио (члан 11. Пословника Уставног суда).

20. Улажући ревизију Врховном суду Републике Српске, апелант је исцрпио све расположиве правне лијекове у оквиру значења члана 11. Пословника Суда.

21. Из доказа који су приложени уз апелацију видљиво је да је пресуда Врховног суда Републике Српске достављена апеланту 24. септембра 2000. године. Уставни суд је апелацију примио 23. октобра 2000. године, што је у року предвиђеном чланом 11. Пословника Суда.

22. Апелација је, стога, допуштена.

VI. Уставни суд је одлучио

23. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона јурисдикција Суда је, стога, ограничена на уставна питања и Суд није надлежан да преиспитује да ли су нижи судови исправно примијенили законе и утврдили чињенице.

24. Према члану II/2. Устава Босне и Херцеговине, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Конвенција) се директно примјењује у Босни и Херцеговини и има приоритет над свим другим законима. Уставни суд је, стога, надлежан да преиспита да ли је иједно од права заштићених

Конвенцијом повријеђено у овом случају.

25. Апелант наводи да је повријеђено његово право на мирно уживање посједа. Ово право је заштићено чланом 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију, који гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине сагласно с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.“

26. Сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију садржи три различита правила. Прво правило је генералног карактера и изражава принцип мирног уживања посједа. Друго правило је садржано у другој реченици првог става и обухвата лишавање посједа и подвргава га одређеним условима. Треће правило, које је садржано у другом ставу, дозвољава уговорним странама да контролишу употребу имовине у сагласности са општим интересом спровођењем оних закона које сматрају потребним у ту сврху. Међутим, ова три правила нису независна у смислу да су неповезана; друго и треће правило се баве конкретним случајевима мијешања у право на мирно уживање својине и ова два правила би требала да се тумаче у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу (види Европски суд Х.Р., *Allan Jacobsson* пресуда од 23. октобра 1989, серија А бр. 163, став 53).

27. Уставни суд примјењује да члан 1. Протокола бр. 1 штити постојећу имовину или друге посједе, па је прво питање на које треба да одговори у конкретном предмету да ли је апелант носилац имовинских права или посједа заштићених тим чланом.

28. Разматрајући ово питање, неопходно је да се узму у обзир одредбе закона који је био на снази у релевантном периоду.

29. Уставни суд запажа да су у предметном случају судови одбили апелантове захтјеве и да је апелант у својој апелацији Уставном суду навео да су судови погрешно примијемили материјално право закључивши да он није сувласник на спорним некретнинама са А. Б. и М. Б. у смислу члана 13. став 1 преузстог Закона о основним својинско-правним односима.

30. Уставни суд је оцијенио да је заједничка имовина подијељена између апелантовог правног предника и предника А. Б. и М. Б. Они су тако постали власници одвојених дијелова имовине која је тиме претворена у етажно власништво са 1/1 дијела.

31. Апелантов захтјев за правом прече куповине је, стога, неоснован.

32. У овим околностима, Уставни суд не може да закључи да је апелант носилац било којег права заштићеног чланом 1. Протокола бр. 1 или да су му било која таква права повријеђена пресудама судова. Суд није уочио ии постојање других повреда апелантових уставних права.

Сходно члану IV/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегвић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 33/00
23. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Није на Уставном суду да испитује тумачење или начин примјене важећег закона од нижих судова осим у случају ако то тумачење, односно примјена, крши уставна права.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација И. 3., из Сарајева, против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-103/2000 од 3. августа 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Господин И. 3., из Сарајева, поднио је 11. септембра 2000. године апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-103/2000 од 3. августа 2000. године. Апелант тражи од Уставног суда Босне и Херцеговине да оцијени уставност наведене пресуде на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав БиХ).

II. Чињенично стање

2. Команда Војне јединице 5193 је, рјешењем Пов. бр. 06/11-2109-1 од 11. маја 1996, апеланта И. 3. отпустила из Армије Републике Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Армија РБиХ). На основу рјешења, апелант је био припадник Армије РБиХ од 15. јануара 1993. године, а статус војног лица му је престао 15. маја 1996. године. С обзиром да апелант није хтио да служи у армији као професионални војник, на основу Одлуке Предсједништва Републике Босне и Херцеговине (“Службени лист Републике Босне и Херцеговине”, број 50/95) и одредаба Закона о служби у Армији РБиХ отпуштен је из војске.

3. На ово рјешење апелант је благовремено изјавио жалбу Команди Војне поште 6030 и жалио се да рјешење не показује стварни период који је провео у војсци јер није узето у обзир вријеме од 15. априла 1992. до 15. јануара 1993, које је провео у војсци. Сем тога, апелант сматра да није само војни обвезник, него да је активно војно лице, те да надлежни војни орган није никада одговорио његовом захтјеву за професионалним ангажовањем у војној служби.

4. Команда Војне поште 6030 је рјешењем број 30-25-24/03-27-36/00 од 6. априла 2000. године одбила жалбу апеланта и потврдила оспорено рјешење.

5. Против рјешења Команде Војне поште 6030 апелант је уложио жалбу Врховном суду Федерације БиХ понављајући жалбене наводе. Врховни суд Федерације БиХ је пресудом број У-103/2000 од 3. августа 2000. године одбио тужбу, те потврдио другостепено рјешење.

III. Апелација

6. Апелант оспорава пресуду Врховног суда Федерације БиХ, број У-103/2000 од 3. августа 2000. године, као и рјешења првостепеног и другостепеног управног органа, жалећи се да су њима повријеђена његова уставна права из члана II параграфа 2. и 3. под а), б), ц), д) и е) Устава БиХ, те права из чл. 22, 23. параграф 1 и 25. параграф 1 Декларације о правима човјека.

IV. Поступак пред Уставним судом

7. Уставни суд је 11. септембра 2000. године примио апелацију против пресуде Врховног суда Федерације БиХ број У-103/2000.

8. Сходно члану 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд је затражио одговор на апелацију од Врховног суда Федерације БиХ и Федералног министарства одбране - Војног правобранилаштва Сарајево. Сходно члану 19. Пословника Суда, од апеланта је затражено да прецизира своју апелацију.

9. У одговору на апелацију, Врховни суд Федерације БиХ истиче да оспорена пресуда овог суда ни на који начин не крши апелантова уставна права и Декларацију о правима човјека, па, стога, Врховни суд предлаже да се апелација одбије.

10. Федерално министарство одбране је 26. априла 2001. године доставило одговор на апелацију. У одговору се наводи да су оспорена рјешења законита и уставна. Министарство наводи да се питање професионалног ангажовања у војсци, као и питања утврђивања периода који је апелант провео у војсци, рјешавају пред другим војним органима, а не пред органом који је донио рјешење о демобилизацији апеланта.

V. Допустивост предмета

11. У складу са чланом VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на повреду његових права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

12. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући сходно законима ентитета, и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио пресуду о посљедљем правном лијеку који је користио.

13. Пресуда Врховног суда Федерације БиХ од 3. августа 2000. године представља коначно одлучење по ентитетским законима.

14. Уставни суд констатује да је апелант оспоравану пресуду Врховног суда Федерације БиХ примио 5. септембра 2000. године, а да је Уставном суду БиХ апелација на наведену пресуду изјављена 11. септембра 2000. године.

15. Уставни суд, стога, закључује да је апелација допуштива.

VI. Уставни суд је закључио

16. Из апелантових поднесака произилази да његова апелација садржи три разлога. Он наводи:

- a) нетачно установљен период проведен у Армији РБиХ,
- b) противуставну и незакониту демобилизацију, с обзиром да је био у професионалној служби у војсци, и
- c) неприхватање апелантовог захтјева да га се професионално ангажује у војсци.

a) Упивиришна декларација о људским правима

17. У погледу Универзалне декларације о људским правима на коју се апелант позива, Уставни суд закључује да ова декларација нема уставноправни статус у Босни и Херцеговини (види одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине, број У 17/00, "Службени гласник Босне и Херцеговине", број 17/2001). Слиједи, да у погледу овог питања нема повреде права која уживају уставну заштиту.

б) Члаи 6. Конвенције

18. Апелант се исто тако позива на члан VI/3.е) Устава БиХ, који гарантује, *inter alia*, право на правичан поступак у грађанскоправним стварима, а који се уско доводи у везу са чланом 6. параграф 1 Европске конвенције о људским правима, који у свом релевантном дијелу гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року и пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

19. Поставља се питање да ли се наводи апеланта односе на грађанска права у оквиру значења члана 6. параграф 1 Конвенције.

20. Европски суд за људска права је, у погледу спора око питања запослеља у јавну службу, закључио да члан 6. параграф 1 може да се примијени у већини случајева, али изузетак мора да се направи у односу на специфичан вид запослења који повлачи за собом питање јавних интереса. У случају *Pellegrin против Француске*, Суд за људска права наводи сљедеће:

“66. Стога Суд закључује, да је онај спор искључен из дјелокруга дејства члана 6. параграф 1 Конвенције, који је покренут од стране јавних службеника чији посао указује на специфичне активности јавних служби, и ако ти исти службеници раде као повјериоци јавних органа, који су одговорни за заштиту опитих интереса државе или других јавних власти[...]

67. Према томе, спор између административних органа и запослених, који раде на мјестима која укључују учешће у извршавању овлашћења произашлих из јавног права, не повлачи за собом примјену члана 6. став 1[...]

(види одлуку Европског суда за људска права Pellegrin против Француске, 8. децембра 1999. године, број апликације 28541/95).

21. Предметни случај се односи на апелантова права као војника у војсци, која Европски суд за људска права сматра као типичан примјер материје која је ван дјелокруга члана 6. параграф 1 Конвенције. Слиједи да ова одредба не може да се примијени на предметни случај.

22. Члан 11/3.е) се примјењује на грађанске поступке, и нема основа за разматрање да се појму “грађанског спора” да шире значење него што је оно у члану 6. Конвенције. Из свега наведеног се закључује да апелант у предметном случају не може да ужива заштиту која произилази из члана II/3.е) Устава БиХ.

с) *Остале одредбе Конвенције*

23. Апелант се такође позива на члан II/3.a), којим се штити право на живот, члан II/3.b), којим се штити право да се не буде подвргнуто мучењу, или нечовјечном, или понижавајућем третману или казни, члан II/3.c), којим се штити право да се не буде држано у ропству, или потчињености, или присилном или обавезном раду, те члан II/3.d) Устава БиХ, којим се штити право на личну слободу и безбједност.

24. Уставни суд у предметном случају није установио никакаву повреду ових нити било којих одредаба Устава или Конвенције и љепих протокола.

VII. Закључак

25. Из наведених разлога, Уставни суд закључује да у предметном случају пресудом Врховног суда Федерације БиХ број У-103/2000 од 3. августа 2000. године, те рјешењима нижестепених управних органа, нису повријеђена апелантова уставна права.

26. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 38/00
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Члан 6. став 1 Европске конвенције и члан II/3. Устава БиХ не могу да се примијене на спорове који се воде између административних органа и запослених на оним мјестима која подразумевају учешће у извршавању овласти произашлих из јавног права.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се апелација М. К., из Сарајева, против одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица број 302-3603-1/1 од 9. децембра 1999. године и број Р-302-3603-1/1-90-099 од 6. фебруара 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је г. М. К. из Сарајева, којег заступа М. Ш., адвокат из Сарајева.

2. Одлуком Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: Комисија) број 302-3603-1/1 од 9. децембра 1999. године, потврђено је да је М. К. носилац станарског права у Сарајеву, Центар, улица Антуна Маврака број 7/5, површине 86 m², по структури троипособан (нови назив улице: Хакије Куленовића број 7), те да он или чланови његовог породичног домаћинства, који такав статус имају на основу Закона о стамбеним односима који је важио на територији Босне и Херцеговине 1. априла 1992. године, могу да ступе у посјед стана. Овом одлуком, као коначном и обавезујућом, надлежни судски и управни органи дужни су да носиоца станарског права и чланове његовог породичног домаћинства уведу у посјед стана сходно члану 1. Анекса 7 Дејтонског мировног споразума. Истом одлуком стављени су ван снаге сви акти судских и управних органа донесени након 1. априла 1992. године, на основу којих је престало или ограничено станарско право.

3. М. К. и предузеће “Зрак-Холдинг” Сарајево, као власник стана, поднијели су Комисији захтјев за поновно разматрање наведене одлуке. М. К. је корисник предметног стана према уговору о коришћењу стана број 03/1 -ОХ-1-1401/98 од 10. априла 1998. године, закљученог на основу одлуке број 21/92-97 од 19. јануара 1998. године, којом је предузеће “Зрак-Холдинг” додијелило стан свом раднику.

4. Комисија је 6. фебруара 2001. године, одлукама број Р-302-3603-1/1-90-099 и Р-302-3603-1/1-90-098 одбила као неосноване захтјеве М. К. и предузећа “Зрак-Холдинг” Сарајево. У одлукама је наведено да су власник стана и корисник стана, у захтјевима за преиспитивање одлуке Комисије, оспоравали М. К. статус избјеглице и расељеног лица, указујући на чињенице да је 1987. године М. К. прекомандован из предузећа “Зрак-Холдинг” у Београд и распоређен на дужност директора Савезне дирекције за промет и резерве производа са посебном намјеном. Накоп тога, по основу службе у бившој ЈНА у Београду је добио стан који је откупио и у којем станује са члановима породичног домаћинства. Међутим, Комисија у својим одлукама наводи да, према одредби члана 1. Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје пријератне станове. Одредбом члана 3. параграф 2 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима прописано је да се избјеглицама и расељеним лицима сматрају лица која су напустила своје станове између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године. Такву одредбу садржи и Правилник Комисије о потврђивању станарских права расељених лица и избјеглица (члан 43). Комисија је утврдила да је М. К. имао статус носиоца станарског права на предметном стану 1. априла 1992. године и да није у посједу тога стана, потврдивши само да је именовани 1. априла 1992. године био носилац станарског права. Чињеница што је М. К. прекомандован из Сарајева у Београд 1987. године није могла да утиче на одлуку Комисије, јер је власник стана имао могућност, сходно одредбама Закона о стамбеним односима, да раскине уговор о коришћењу стана са именованим, али је он то пропустио.

5. Навод власника стана да оспорена одлука није сагласна са одредбама члана 3.а) Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима Комисија је оцијенила неоснованим, јер се наведена законска одредба односи на станове који су на располагању Федералном министарству одбране, док је предметни стан власништво предузећа “Зрак-Холдинг”, Сарајево.

II. Апелација

6. Апелант у својој апелацији, достављеној Суду, оспорава одлуку Комисије због истих разлога, тј. потврђивања станарског права М. К., иако он нема статус избјеглице нити расељеног лица сагласно са чланом 1. Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Констатује да су ту чињеницу утврдили,

наконведеног доказног поступка, Управа за стамбена питања Кантона Сарајево, рјешењем број 23/1-372-100/99 од 11. априла 2000. године, и Министарство стамбених послова Кантона Сарајево рјешењем број 27/02-23-1392/00 од 28. јуна 2000. године. Апелант наводи да је М. К., тужбом против рјешелца Министарства стамбених послова Кантона Сарајево, покренуо управни спор код Кантоналног суда Сарајево који још није окончан. Апелант даље наводи да је М. К. и послје периода 30. априла 1991. године до 4. априла 1998. године, наставио да живи у Београду и настанио се на достојанствен начин, јер је добио стан од Команде одбране Београда у улици Обалских радника број 9 за све чланове своје породице. Подносилац апелације је доставио и потврду Команде одбране Београда (број 18. од 17. јануара 2000. године) којом се потврђује да је пуковник М. К. у шестом мјесецу 1992. године откупио наведени стан. Истиче да је власник стана "Зрак-Холдинг" оспорио враћање стана из истих разлога, јер је М. К. још 1. новембра 1987. године распоређен на дужност директора Дирекције СДПР-а у Београду, гдје је ријешено стамбено питање. Апелант сматра да би извршењем одлуке Комисије била угрожена његова људска права и слободе, предвиђене одредбама члана II/2. и 3.е),ф) и к.) Устава Босне и Херцеговине, те права из члана 8. Протокола број 1 на Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода. Предлаже да се његова апелација усвоји и оспоравана одлука Комисије поништи, с тим да Суд сходно члану 75. Пословника Уставног суда изда привремену мјеру којом ће до доношења своје одлуке да обустави извршење одлуке Комисије, односно његово исељење.

III. Поступак пред Уставним судом

7. Апелант М. К. из Сарајева, којег заступа М. Ш., адвокат из Сарајева, поднио је 16. фебруара 2001. године апелацију (коју је допунио 9. марта 2001. године) Уставном суду Босне и Херцеговине против одлуке Комисије број 302-3603-1/1 од 9. децембра 1999. године и број Р-302-3603-1/1-90-099 од 6. фебруара 2001. године доводећи у питање њену уставност.

Из ових података произилази да је апелација изјављена у року утврђеним чланом 11. параграф 3 Пословника Уставног суда.

8. На основу одредбе члана 16. Пословника Суда од Комисије је затражен став у односу на наводе апелације, а од М. К. затражен је одговор на апелацију. М. К., којег заступа В. Т., адвокат из Сарајева, у свом одговору, између осталог, констатује да је апелант тај који њему, као носиоцу станарског права, нарушава људска права, јер му је узурпирао стан супротно чл. 6, 8. и 13. Конвенције о заштити људских права и члану 1. Протокола број 1 на Конвенцију. Апелант настоји да оспори ваљаност рада Комисије и прикаже ваљаност вођења управног поступка, али при томе занемарује основаност вођења управног поступка, јер је прије почетка вођења управног поступка

Одлука Комисије “стала” на правну снагу. Сматра да је потпуно оправдано што је, након окончања управног поступка, покренуо пред Кантоналним судом у Сарајеву управни спор, јер је у току управног поступка доказано да он има статус расељеног лица, а његова супруга и двије кћерке статус избјеглих и расељених лица. Истиче да је неспорно да се у конкретном предмету не ради о војном стану, те да је након што је поднио захтјев за раскид радног односа са власником стана (“Зрак-Холдинг” - Сарајево) отишао у Београд, затим у Ирак, али не и да је прекомандован, те да није активни официр бивше ЈНА. Наглашава да је тачно да 30. априла 1992. године није физички био у стану, али је тачно да је његова супруга, као суносилац станарског права, са дјецом била у том стану и користила стан све до половине 1992. године када је из безбједносних разлога напустила стан и стекла статус избјеглог и расељеног лица. Надаље, констатује да су нетачни наводи да је он откупио стан у Београду, већ је тачно да је по повратку из Ирака са привременог рада купио стан сопственим средствима, што нема никаквог утицаја на право поврата стана. Предлаже да Суд одбаци апелацију као неосновану, јер је Комисија потврдила своју одлуку, констатујући да апелант има свој стан у Сарајеву, Б-фаза Алипашино Поље, који је користио све до 1992. године.

9. Предсједавајући Комисије Jean Pierre Hocke и извршни директор Steven Segal у поднеску број 302-3603-1/1, који је достављен Суду 8. маја 2001. године, констатују да апелација треба да се одбаци због ненадлежности за одлучивање, из сљедећих разлога: Уставни суд према Анексу 4, и Комисија за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица према Анексу 7, установљени су на основу Дејтонског мировног споразума. Анекс 7 успоставља Комисију као независно међународно тијело, а анекси 4 и 7 не предвиђају хијерархијски однос између Уставног суда и Комисије; Анекс 7 члан XII параграф 7 наводи да ће одлуке Комисије бити коначне и обавезујуће, признате као законите у цијелој Босни и Херцеговини. Оне само могу да буду предмет поновног разматрања у оквиру Комисије. Стога, према Анексу 7 и Анексу 4, Уставни суд нема апелациону надлежност да преиспитује одлуке Комисије;

Сходно Анексу 7 Дејтонског мировног споразума и Закону о имплементацији одлука Комисије, Комисија узима у обзир права која су постојала 1. априла 1992. године, а промјене у вези са имовинскоправним односима подлијежу редовном судском поступку;

Члан VI параграф 3.b) Устава (Анекс 4 Дејтонског споразума) даје Уставном суду апелациону надлежност за питања која према Уставу проистичу “из пресуде било којег другог суда” у Босни и Херцеговини. Одлуке Комисије не сматрају се пресудама било којег другог суда у Босни и Херцеговини.

10. У поднеску се, такође, наводе конкретни предмети у којима је Уставни суд Босне и Херцеговине донио одлуке да није надлежан да преиспитује одлуке које је донио Дом за људска права за Босну и Херцеговину.

11. У закључку поднеска се истиче да апелација треба да се одбаци због ненадлежности за одлучивање. Комисија, уз дужно поштовање, истиче да меригум њених одлука, као и поступак којим се до њих долази, не крше ниједно од апелантових људских права. Одлука Комисије исправно потврђује да је М. К., а не апелант М. К., носилац станарског права у улици Антуна Маврака (ул. Хакије Куленовића бр. 7, Центар, Сарајево) 1. априла 1992. године сходно Анексу 7.

IV. Допустивост

12. Претходно питање на које треба да се да одговор у овом предмету је да ли је Уставни суд БиХ надлежан да оцјељује уставност одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица и да ли одлуке Комисије имају карактер “пресуде било којег суда у БиХ” у смислу члана VI/3.b) Устава БиХ.

13. Комисија за расељена лица и избјеглице, основана као независна према члану VII Анекса 7, преименована је у Комисију за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица.

14. Мандат Комисије је да прима и одлучује о сваком потраживању непокретне имовине у БиХ, када имовина није била добровољно продата или на други начин пренесена од 1. априла 1992. године и када потраживач не ужива тренутно посједовање те имовине. Потраживаља могу да буду за поврат имовине или праведну накнаду умјесто поврата (члан XI).

15. Одлуке Комисије су коначне и сваки пренос, исправа, хипотека или други законски инструменат који направи или додидели Комисија се признаје као законит у цијелој БиХ. (Члан XII тачка 7.)

16. Комисија доноси правила и прописе, сагласно са Споразумом, који су неопходни за обављање њене функције. У изради ових правила Комисија узима у обзир домаће законе о власничким правима (чл. IX и XV). Комисија је 17. фебруара 1998. године донијела Правила о потврђивању станарских права расељених лица и избјеглица, а измјене и допуне 10. јуна 1999. и 4. августа 1999. год., којим је утврђено, између осталог, да се под потврђивањем станарских права расељених лица и избјеглица подразумијева потврђивање станарског права на становима у корист лица која су то право имала 1. априла 1992. год. (члан 2); избјеглицама и расељеним лицима сматрају се сва лица која су напустила своје станове између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године, која нису у посједу тих станова, а статус избјеглице и расељеног лица који Комисији поднесе захтјев за поврат станарског права се претпоставља (члан 3); Комисија доноси одлуку којом се захтјев одбија због тога што Комисија није располагала релевантним доказима за потврђивање станарског права или доноси одлуку којом се захтјев одбацује јер га је поднијело неовлашћено лице, неблаговремен

је или не испуњава услове за подношење захтјева прописане овим правилником или одлуку којом се потврђује станарско право (члан 26); одлуке Комисије о захтјевима за потврђивање станарских права су коначне и обавезујуће за лица на која се одлуке односе, као и за управне органе надлежне за извршење одлука о поврату у посјед стана на којем постоји станарско право, сагласно са релевантним законима - Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима и Закону о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине (члан 28); одлука о захтјевима за потврђивање станарских права коју је донијела Комисија може да буде коришћена искључиво у сврхе наведене у одлуци (члан 33); лица на која се односи одлука о потврђивању станарског права, као и садашњи корисник стана или давалац стана на коришћење под условом да доставе нове доказе или дају наводе о новим доказима које Комисија није разматрала приликом доношења одлуке, а који могу да битно утичу на одлуку Комисије, имају право да поднесу захтјев за поновно разматрање одлуке (члан 36. параграф 1); одлуке Комисије за потврђивање станарског права извршавају надлежни управни органи Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске сходно релевантним законима (члан 38).

17. Високи представник г. Wolfgang Petritsch донио је 27. октобра 1999. године Закон о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица ("Службене новине ФБиХ", број 43/99 и 51/00) којим је, између осталог, прописано да одлуке Комисије постају коначне даном њиховог доношења (члан 2. параграф 1) а извршење одлука Комисије се проводи без обзира на то да ли су имовина или стан на који се одлука односи проглашени напуштеним или не и без обзира на било коју другу одлуку или прописе који се односе на њихов правни статус (члан 9. параграф 3), а лица са правним интересом на имовину или стан из одлуке Комисије који је стечен након датума наведеног у диспозитиву одлуке Комисије може да поднесе жалбу против закључка о дозволи извршења који је донио надлежни орган управе једино у случајевима предвиђеним овим законом, с тим што овом жалбом не може да се оспорава правилност одлуке Комисије, јер правилност те одлуке може да се преиспитује само у поступку поновног разматрања пред Комисијом (члан 10). Против закључка о дозволи извршења одлуке Комисије може да се уложи жалба надлежном управном органу (који је донио закључак о дозволи извршења) у року од осам дана. У том случају орган управе упућује подносиоца жалбе да покрене поступак пред надлежним судом у року од 30 дана да би доказао да је носилац права из одлуке Комисије пренио своја права на подносиоца жалбе, на добровољан и законит начин, након датума наведеног у диспозитиву одлуке Комисије. Поступак извршења који проводи надлежни орган управе се не обуставља до доношења судске одлуке, а изузетно, надлежни суд може да изда налог да се обустави поступак извршења који проводи орган управе одговоран за извршење само ако је овјерени уговор о преносу права закључен након 14. децембра 1995. године (члан 12. пар. 1 и 2).

18. При оваквом правном стању које се односи на оснивање и надлежност Комисије, те на правни ефекат њених одлука, Уставни суд је пошао од Општег оквирног споразума за мир у БиХ. Тако су Споразумом поред органа и тијела на основу Устава БиХ, успостављена у појединим анексима и друга тијела: Привремена изборна комисија, Комисија за људска права и Канцеларија омбудсмена за људска права, Комисија за расељена лица и избјеглице и Комисија за очување националних споменика.

И Устав БиХ, чији је текст дат у Анексу 4, саставни је дио Споразума. Сходно томе, из саме структуре Споразума произилази да су анекси истог карактера и да творцима анекса није била намјера да дође до било каквог сукоба или могућности спора између појединих анекса или институција које су њима успостављене. Сходно томе, може да се закључи да се они надопуњавају и дјелују паралелно.

Суд је већ заузео исто начелно мишљење у ранијим одлукама.

19. Сходно томе, у одговору на питање да ли је дозвољена апелација изјављена Уставном суду против одлуке Комисије која је успостављена Анексом 7 Споразума, потребно је да се пође од члана VI/3.b) Устава БиХ, према коме Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у БиХ. При таквом принципијелном питању Уставни суд је у својим одлукама У 7/98, У 8/98 и У 9/98 закључио да Дом за људска права не треба да се сматра судом у БиХ и да Уставни суд није надлежан да преиспитује његове одлуке, јер Дом за људска права врши своје функције ван стандардне судске структуре БиХ. Слиједећи ову јуриспруденцију, Уставни суд цијени то да је и Комисија за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица институција која врши своје функције, такође, ван стандардне судске структуре БиХ.

Уставни суд указује да су, у смислу члана XII тачка 7 Анекса 7 Споразума и Закона о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица, одлуке Комисије коначне и обавезујуће.

Међутим, Уставни суд истиче да је заинтересованим лицима омогућен приступ редовном суду у циљу заштите имовинских права у неким Законом одређеним случајевима (чл. 10. до 12. Закона о спровођењу одлука Комисије за имовинске захтјеве). Ако се предмет тиче статуса носиоца права 1. априла 1992. године, заинтересовано лице може да покрене захтјев за поновно разматрање Комисији за имовинске захтјеве. Прије тога, лице може да се упуту редовним судовима ради разјашњавања оних правних питања која Комисија за имовинске захтјеве није разматрала и ради прикупљања неопходних доказа који би се предочили током поновног разматрања.

У предметима који се не тичу статуса носилаца права од 1. априла 1992. године, заинтересовано лице може да се жали против закључка о дозволи извршења управном органу који је издао овај закључак. Управни орган у одговарајућим случајевима може да упуту апеланта да покрене поступак пред надлежним судом. Након редовног

судског поступка, ова лица могу да, кроз апелациону јурисдикцију Уставног суда Босне и Херцеговине, у смислу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, траже заштиту својих права из Устава БиХ и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

V. Закључак

Из наведених разлога Уставни суд је оцијенио да апелација треба да се одбаци.

Како је Уставни суд донио одлуку о главном питању, које се односи на његову надлежност у погледу апелација изјављених против одлука Комисије, нема основа за доношење привремене мјере према члану 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

Сходно члану VI/4. Устава БиХ одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегвић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 21/01
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Устав Босне и Херцеговине се тумачи у контексту других релевантних анекса Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Суд нема надлежности за преиспитивање одлука Комисије за имовинске захтјеве у циљу разјашњавања правне позиције релевантне за те одлуке.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. став 1. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација К. Ј. против пресуде Врховног суда Републике Српске број Кж-196/2000 од 18. децембра 2000. године, па се:

- укида пресуда Врховног суда Републике Српске број Кж-196/2000 од 18. децембра 2000. године и предмет браћа на поновни другостепени поступак.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Апелација

1. Господин К. Ј., са Сокоца, уложио је преко свога браниоца, В. Ћ., адвоката са Сокоца, апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине 29. марта 2001. године против пресуда Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: ВС РС), број Гж-196/2000 од 18. децембра 2000. године и Окружног суда Српског Сарајева број К-23/99 од 17. септембра 1999. године. Подносилац апелације је тражио од Уставног суда да оцијени уставност ових пресуда на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав БиХ), а до доношења одлуке о апелацији да се донесе привремена мјера обуставе њихових извршења.

2. Апелант истиче да је пресуда ВС РС повриједила његова уставна права на правичан поступак из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и

основних слобода (члан II/3.е) Устава БиХ) и право на слободно уживање права без дискриминације из члана II/4. Устава БиХ. Апелант даље наводи да пресуда Врховног суда не испуњава критеријуме члана 6. Конвенције, јер апеланту није дата могућност да учествује у поступку пред другостепеним судом. Тиме није поштован принцип једнакости права странака у поступку, јер је јавни тужилац присуствовао сједници суда.

3. Сем тога, апелант предлаже, у складу са чланом 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 24/99), доношење привремене мјере одгодом извршења пресуде због могућности да наступе неотклоњиве штетне посљедице по апеланта, до којих би могло доћи док се овај предмет не ријеши у меритуму.

II. Чињенично стање

4. Како произилази из апелације К. Ј., из првостепене и другостепене пресуде, које су прослијеђене Уставном суду, чињенично стање може да се сумира на сљедећи начин:

5. К. Ј. је првостепеном пресудом Окружног суда Српско Сарајево број К-23/99 од 17. септембра 1999. године проглашен кривим за извршење кривичног дјела убиства у покушају из члана 36. став 1 Кривичног закона Републике Српске (у даљем тексту: КЗ РС) - у вези са чланом 19. КЗ РС, те је осуђен на казну затвора у трајању од три године. При томе му је урачунато вријеме које је провео у притвору (од 17. новембра 1994. до 5. јануара 1995. године), као и вријеме проведено на посматрању у Психијатријској болници Соколац (од 5. јануара до 15. фебруара 1995. године).

6. На пресуду Окружног суда, апелант је изјавио жалбу ВС РС због:

- а) битних повреда одредаба кривичног поступка,
- б) погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

7. Апелант је такође захтијевао, у складу са чланом 371. Закона о кривичном поступку Републике Српске, да он и његов бранилац буду обавијештени о сједници савјета другостепеног суда, како би јој присуствовали.

8. ВС РС је одржао сједницу савјета 18. децембра 2000. године. Сједница је одржана у присуству замјеника републичког јавног тужиоца, али не и апеланта, тј. његовог заступника.

9. ВС РС је донио пресуду број Гж-196/2000 којом је одбио жалбу као неосновану, те потврдио пресуду Окружног суда Српско Сарајево. ВС РС дао је образложење да апелант није био обавијештен о сједници суда, што је у складу са одредбом члана 5. Закона о измјенама Закона о кривичном поступку (“Службени гласник РС”, број 26/93).

III. Поступак пред Уставним судом

10. Апелант је 29. марта 2001. године поднио апелацију Уставном суду БиХ против пресуде ВС РС од 18. децембра 2000. године.
11. Уставни суд је послао 9. априла 2001. године ВС РС, а 10. априла 2001. године републичком Јавном тужилаштву, апелацију ради доставе одговора на наводе у складу са чланом 16. став 1. Пословника.
12. Суд је 24. априла 2001. године запримио одговор Јавног тужилаштва РС. У одговору се наводи да је, због нарушавања принципа једнакости странака у поступку, дошло до повреде члана 6. Конвенције у поступку пред ВС РС.
13. Уставни суд је на сједници одржаној 4. и 5. маја донио рјешење којим је изречена привремена мјера одгађања извршења пресуде ВС РС апеланту К. Ј. до доношења мериторне одлуке Уставног суда у предметном случају.
14. Суд није примио одговор на апелацију од ВС РС.

IV. Допустивост апелације

15. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд БиХ има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације К. Ј. односи се на повреду права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Из тога слиједи да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.
16. У складу са чланом 11. Пословника Уставног суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом побија исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета, и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио пресуду о посљедњем правном лијеку који је користио.
17. Апелант је 29. марта 2001. године поднио апелацију Уставном суду БиХ против пресуде ВС РС од 18. децембра 2000. године. Пресуда ВС РС је достављена апеланту 28. фебруара 2001. године.
18. Пресуда ВС РС је коначна у предвиђеном двостепеном кривичном поступку, и својим одлучењем са даном доношења утврдила је правоћност првостепене пресуде у наведеном поступку.

19. На основу изнијетог Уставни суд је оцијенио да је апелација допустива.

V. Релевантни домаћи закони

(а) Закон о кривичном поступку

20. Члан 371. Закона у свом релевантном дијелу гласи:

“(1) О сједници савјета обавијестиће се онај оптужени и његов бранилац, оштећени као тужилац или приватни тужилац који је у року предвиђеном за жалбу или за одговор на жалбу захтијевао да буде обавијештен о сједници [...]. Предсједник савјета али савјет може да одлучи да се о сједници савјета обавијесте странке и кад нису то захтијевале [...].

(2)Ако је оптужени у притвору или на издржавању казне а има браниоца, обезбједиће се присуство оптуженог само ако предсједник савјета или савјет нађе да је то сврсисходно [...]. ”

(б) Закон о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку
("Службени гласник РС" 26/93)

21. Члан 5. наведеног закона гласи:

"Неће се примјењивати реченица прва у ставу 1, став 4. и став 7. члана 371. ”

VI. Уставни суд је одлучио

а) Члан 6. Конвенције у вези са пресудом ВС РС од 18. децембра 2000.године

22. Апелант се жали да је ВС РС донио пресуду без присуства апеланта-оптуженог и његовог браниоца, те да нису могли да бране жалбене наводе на првостепену пресуду. Они, надаље, тврде да ово представља повреду члана 6. став 1 Европске конвенције о људским правима, који у свом релевантном дијелу каже:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

23. Уставни суд закључује да се члан 6. Европске конвенције о људским правима примјењује и у првостепеном и у жалбеном поступку. Ипак, начин примјене члана 6. Конвенције зависи од посебних особина на које указује предметни поступак. Питање, да ли је оптужени имао праведан поступак, мора да се ријеша на основу цијелокупног поступка (види одлуку Европског суда за људска права *Monnel and Morris* од 2. марта 1987, серија А број 115, стр. 21. став 54 и стр. 52. став 56).

24. Из свега наведеног поставља се питање да ли има оправдања у предметном случају, имајући у виду посебне околности комплетног жалбеног поступка, да се одустане од принципа контрадикторног поступка пред ВС РС, на којем би оптужени имао право да присуствује и образложи свој став у погледу жалбених навода.

25. Пошто је чланом 371. Закона о кривичном поступку предвиђена диспозиција председника савјета или самог савјета ВС РС у погледу позивања оптуженог и његовог браниоца на сједницу савјета, Уставни суд, у вези са ставом 24. ове одлуке, закључује да је ВС РС поступио сагласно диспозиционим могућностима наведеног члана. Међутим, поставља се питање да ли је одлука суда у конкретном случају у сагласности са стандардима и критеријумима члана 6. Конвенције.

26. Уставни суд надаље примјећује да члан 6. став 1 Конвенције говори о јавној расправи, док Закон о кривичном поступку говори о сједници савјета суда. С обзиром да Конвенција сходно члану 11/2. Устава има супремацију над свим осталим законима, а све домаће институције су обавезне да је директно примјењују, овај појам мора да се тумачи у духу појма јавне расправе из члана 6. Конвенције.

27. Рјешавајући питања потребе контрадикторног поступка треба да се пође од чињенице да је у жалбеном поступку пред ВС РС апелант тражио да се испита првостепена пресуда у погледу битне повреде одредаба кривичног поступка, као и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. То значи да жалбени суд није везан оним што је утврђено на нижем суду, него има могућност да преиспита жалбене наводе у погледу чињеничног стања и битних повреда одредаба кривичног поступка, те да у случају прихваћања тих навода, предмет врати првостепеном суду на поновни првостепени поступак и одлучење.

28. Уставни суд такође узима у обзир да је оптужени осуђен на казну затвора у трајању од три године, те закључује да је исход суђења пред ВС РС био за њега од великог значаја (види одлуку Европског суда за људска права *Ekbatani против Шведске*, од 26. маја 1988, серија А 134 и одлуку *Kremzov против Аустрије* од 21. септембра 1993, серија А број 268-Б).

29. Чињеница да је у жалбеном поступку учествовао замјеник републичког јавног тужиоца нарушава принцип равноправности странака, при чему апеланту и његовом браниоцу није дата ова могућност. То представља повреду принципа једнакости странака у поступку, што је инхерентан и један од осовних принципа члана 6. Конвенције.

30. На основу изложеног, Уставни суд закључује да је дошло до повреде члана 6. Конвенције, те да се предмет враћа ВС РС, који ће спровести другостепени поступак у складу са критеријумима из члана 6. Европске конвенције, у коме ће се апелант и његов бранилац у поступку уредно позвати на сједницу савјета ВС РС.

б) *Члан 6. Конвенције у вези са пресудом Округног суда Српско Сарајево од 17. септембра 1999.године*

31. Иако се апелант позива на повреду члана 6. Конвенције и у погледу првостепеног поступка, Уставни суд закључује да испитивање жалбених навода у погледу првостепене пресуде није потребно. Наиме, с обзиром да је другостепеним поступком дошло до повреде члана 6. Конвенције, другостепени поступак пред Врховним судом у предметном случају ће се поновити, а апелант ће моћи бранити и повреде у погледу првостепене пресуде на које се позива у апелацији и жалби, уживајући сва права правичног поступка из члана 6. Конвенције.

с) *Члан 6. Конвенције у вези са чланом 11/4. Устава*

32. Апелант се позива и на повреду права забране дискриминације из члана II/4. Устава БиХ, а у вези са чланом 6. Конвенције. Овај члан Устава каже:

"Уживање права и слобода предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус."

33. У складу са правном праксом Европског суда за људска права, дискриминација постоји ако се лице или група лица у аналогној ситуацији различито третирају, а не постоји неко објективно и разумно оправдање за различит третман (види одлуку Европског суда за људска права, *Белгијски језички случај* од 23. јула 1968, серија А број 6).

34. Подносилац апелације не даје никакав разлог на основу којег може да се закључи да је апелант третиран другачије од осталих лица у истој ситуацији. Стога, Уставни суд закључује да су тврдње да је повријеђена забрана дискриминације из члана 11/4. Устава БиХ, а у вези са чланом 6. Конвенције, очигледно необразложене.

VII. Закључак

35. Установивши повреду права апеланта К. Ј. из члана 6. Европске конвенције о људским правима, Уставни суд је одлучио да укине пресуду ВС РС број Кж-196/2000 од 18. децембра 2000. године, те предмет врати на поновни другостепени поступак и одлуку ВС РС, који ће по упутствима Уставног суда БиХ апеланту-оптуженом и његовом браниоцу омогућити присуство сједници савјета ВС РС.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 28/01
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уколико је саслушање, које се односи на чињеничне и правне аспекте апелације, одржано у одсуству апеланта и његовог правног пуномоћника а у присуству замјеника јавног тужиоца, чак и у случају да је засновано на важећим закону, ипак представља повреду права на правично суђење а поготово повреду принципа једнакости.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се апелација Централ профит банке д.д. Сарајево против одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица број Р-501-236-2/1-90-090 од 6. фебруара 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је Централ профит банка д.д. Сарајево, која је власник стана у Сарајеву, ул. Брчанска број 1 (раније Социјалистичке револуције број 1/2).
2. Одлуком Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: Комисија) број 501-236-2/1 од 1. фебруара 2000. године потврђено је да је В. (Б.) П. 1. априла 1992. године био носилац станарског права на стану, ул. Социјалистичке револуције број 1/2, површине 50 m², по структури једнособан (нови назив улице Брчанска број 1), те да он, односно чланови његовог породичног домаћинства, могу да ступе у посјед стана сходно члану 1. Анекса 7 Дејтонског мировног споразума. Овом одлуком обавезују се надлежни судски и управни органи да носиоца станарског права или чланове његовог породичног домаћинства, који такав статус имају на основу Закона о стамбеним односима који је био на снази 1. априла 1992. године, на њихов захтјев уведу у посјед стана. Ова одлука Комисије је коначна и обавезујућа за носиоца станарског права и чланове његовог породичног домаћинства, као и за надлежне судске и управне органе.

3. Централ профит банка, као власник стана, поднијела је захтјев Комисији за поновно разматрање Одлуке.

4. Комисија је 6. фебруара 2001. године донијела одлуку број Р-501-236-2/1-90-090 (која се апелацијом оспорава) којом се одбија као неоснован захтјев Централ профит банке д.д. Сарајево за поновно разматрање Одлуке Комисије.

У Одлуци је наведено да је: Одредбама члана 36. Правилника о потврђивању станарских права расељених лица и избјеглица прописано да лице на које се односи одлука о захтјеву за потврђивање станарског права, као и садашњи корисник стана или давалац стана на коришћење, под условом да доставе нове доказе или дају наводе о новим доказима које Комисија није разматрала приликом доношења одлуке, а који могу битно да утичу на одлуку Комисије, имају право да поднесу захтјев за поновно разматрање одлуке.

Централ профит банка д.д. Сарајево уз захтјев за поновно разматрање одлуке није приложила доказе који могу битно да утичу на ту одлуку.

Увјерење Полицијске управе Ново Сарајево број 06-3-207-3-13329/98 од 5. октобра 1998. године, издато према евиденцијама пребивалишта - боравишта грађана, не може да послужи као доказ о томе да ли је именовани (В. П.) уселио у предметни стан, а претпоставља се да је уселио у стан када је закључио уговор о коришћењу стана.

Неоснован је навод подносиоца захтјева да се поново разматра одлука Комисије по којој уговор о замјени станова није ваљан. Одредбом члана 32. параграф 5. Закона о стамбеним односима, који је примјениван на територији Босне и Херцеговине 1. априла 1992. године, прописано је да уговор који није закључен у писменом облику и за који нема писмене сагласности давалаца станова на коришћење не производи никакво правно дејство. Предметни уговор је сачињен у писменој форми, а постоје и писмене сагласности давалаца станова на коришћење па је, сходно томе, правно ваљан. Уколико подносилац захтјева сматра да је уговор о замјени станова ништав, сходно одредбама Закона о облигационим односима, може да поднесе захтјев суду за утврђивање ништавости уговора, па зависно од резултата тога поступка да оствари своје право на предметни стан....”

5. Централ профит банка доставила је Суду и рјешење Управе за стамбена питања Кантона Сарајево број 23/5-372-5678/98 од 6. јула 2000. године којим се као неоснован одбија захтјев А. П. за враћање у посјед стана у улици Брчанска број 1/11 на којем је носилац станарског права В. П. У рјешењу се наводи да је увидом у Уговор о коришћењу стана број МБ/05-7-399/89 од 26. децембра 1989. године утврђемо да је В. П. носилац станарског права на стану у улици Брчанска број 1/II, а да је А. П. подносилац захтјева за враћање предметног стана у посјед супруга именованог.

Међутим, овај орган није могао да прихвати захтјев за поврат у посјед стана у улици Брчанска 1 /II као основан зато што је видљиво на основу Увјерења о кретању

ПУ Ново Сарајево број 06/3-207.3-13329/98 од 5. октобра 1998. године на име В. П. и Увјерења о кретању Полицијске управе 06/3-207.3-13720/98 од 8. октобра 1998. године на име А. П., именовани нису 30. априла 1991. године имали адресу пребивалишта на стану у улици Брчанска број 1 /II те не могу да се сматрају лицима у смислу члана 3. параграф 2 Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима (“Службене новине Федерације БиХ”, број 18/99 и 27/99).

Из наведених увјерења о кретању јасно се види да су В. П. и А. П. имали последње адресе пребивалишта у улици Марка Марулића број 1А, и то В. П. са пријавом боравка на наведеној адреси 28. маја 1987. године и А. П. са пријавом боравка на наведеној адреси 20. априла 1989. године.

6. Уговором о замјени станова из 1989. године Б. (С.) П. замијенио је свој стан у улици М. Ђурашковића број 32 за стан Ј. В. који се налазио у улици Обала 27. јула број 93, а О. Б., као носилац станарског права на стану који се налази у улици Социјалистичке револуције број 1 даје у замјену стан В. (Б.) П.

II. Апелација

7. Апелант - Централ профит банка д.д. се жали да Комисија није уважила захтјеве апеланта за поновно разматрање првостепене одлуке, односно ти разлози нису озбиљно и одговорно узети у разматрање, те да је Комисија игнорисала релевантне одредбе Закона о стамбеним односима у погледу начина стицања и престанка станарског права, те да В. П., према подацима Полицијске управе Ново Сарајево, и потврде о праву власништва В. П. на стану у улици Марка Марулића. Апелант истиче да В. П. живи у иностранству и да не мисли да се врати у Сарајево, те да жели да откупи овај стан на лак начин (цертификатима) и након тога га по тржишним цијенама прода и оствари високу добит. Стога апелант сматра да Одлука Комисије није прихватљива и да је њоме повријеђено право на имовину апеланта, према члану II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члану 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

8. Даље се у апелацији наводи да је одлука Комисије извршна исправа и на основу ње је могуће принудно увођење у стан В. П. Такође и Кантон Сарајево - Управа за стамбена питања донијела је рјешење број 23/5-372-5678/98 од 6. јула 2000. године да се В. П., односно његова супруга, одбија са захтјевом за поврат стана. То значи да о истој ствари постоје двије различите одлуке. Све то указује оправданим приједлог Суду да до доношења коначне одлуке донесе привремену мјеру којом ће да одложи извршење одлуке Комисије.

III. Поступак пред Уставним судом

9. Централ профит банка д.д. Сарајево је 21. марта 2001. године уложила апелацију против Одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица Р-501-236-2/1-90 од 6. фебруара 2001. године.

Из ових података несумњиво је да је апелација изјављена у року утврђеном у члану 11. параграф 3 Пословника Уставног суда.

10. У смислу члана 16. Пословника Уставног суда апелација је достављена Комисији за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица у Босни и Херцеговини. Такође и В. П., као носиоцу станарског права, и А. П. као члану породичног домаћинства у стану Брчанска број 1/1 (ранији назив улице Социјалистичке револуције), упућена је апелација ради давања одговора. Писмено Суда није достављено адресатима, јер према обавјести Поште, односно достављача, наведена лица су непозната на означеној адреси.

IV. Допустивост

11. Претходно питање на које треба да се да одговор у овом предмету је да ли је Уставни суд БиХ надлежан да оцјењује уставност одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица и да ли одлуке Комисије имају карактер "пресуде било којег суда у БиХ" у смислу члана VI/3.b) Устава БиХ.

12. Комисија за расељена лица и избјеглице, основана као независна према члану VII Анекса 7, преименована је у Комисију за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица.

13. Мандат Комисије је да прима и одлучује о сваком потраживању непокретне имовине у БиХ, када имовина није била добровољно продата или на други начин пренесена од 1. априла 1992. године и када потраживач не ужива тренутно посједовање те имовине. Потраживања могу да буду за поврат имовине или праведну накнаду умјесто поврата (члан XI).

14. Одлуке Комисије су коначне и сваки пренос, исправа, хипотека или други законски инструменат који направи или додијели Комисија се признаје као законит у цијелој БиХ. (Члан XII тачка 7.)

15. Комисија доноси правила и прописе, сагласно са Споразумом, који су неопходни за обављање њене функције. У изради ових правила Комисија узима у обзир домаће законе о власничким правима (чл. IX и XV). Комисија је 17. фебруара 1998. године донијела Правила о потврђивању станарских права расељених лица и избјеглица, а измјене и допуне 10. јуна 1999. и 4. августа 1999. год., којим је утврђено, између

осталог, да се под потврђивањем станарских права расељених лица и избјеглица подразумијева потврђивање станарског права на становима у корист лица која су то право имала 1. априла 1992. год. (члан 2); избјеглицама и расељеним лицима сматрају се сва лица која су напустила своје станове између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године, која нису у посједу тих станова, а статус избјеглице и расељеног лица који Комисији поднесе захтјев за поврат станарског права се претпоставља (члан 3); Комисија доноси одлуку којом се захтјев одбија због тога што Комисија није располагала релевантним доказима за потврђивање станарског права или доноси одлуку којом се захтјев одбацује јер га је поднијело неовлашћено лице, неблаговремен је или не испуњава услове за подношење захтјева прописане овим правилником или одлуку којом се потврђује станарско право (члан 26); одлуке Комисије о захтјевима за потврђивање станарских права су коначне и обавезујуће за лица на која се одлуке односе, као и за управне органе надлежне за извршење одлука о поврату у посјед стана на којем постоји станарско право, сагласно са релевантним законима - Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима и Закону о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине (члан 28); одлука о захтјевима за потврђивање станарских права коју је донијела Комисија може да буде коришћена искључиво у сврхе наведене у одлуци (члан 33); лица на која се односи одлука о потврђивању станарског права, као и садашњи корисник стана или давалац стана на коришћење под условом да доставе нове доказе или дају наводе о новим доказима које Комисија није разматрала приликом доношења одлуке, а који могу да битно утичу на одлуку Комисије, имају право да поднесу захтјев за поновно разматрање одлуке (члан 36. параграф 1); одлуке Комисије за потврђивање станарског права извршавају надлежни управни органи Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске сходно релевантним законима (члан 38).

16. Високи представник г. Wolfgang Petritsch донио је 27. октобра 1999. године Закон о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица ("Службене новине ФБиХ", број 43/99 и 51/00) којим је, између осталог, прописано да одлуке Комисије постају коначне даном њиховог доношења (члан 2. параграф 1) а извршење одлука Комисије се проводи без обзира на то да ли су имовина или стан на који се одлука односи проглашени напуштеним или не и без обзира на било коју другу одлуку или прописе који се односе на њихов правни статус (члан 9. параграф 3), а лица са правним интересом на имовину или стан из одлуке Комисије који је стечен након датума наведеног у диспозитиву одлуке Комисије може да поднесе жалбу против закључка о дозволи извршења који је донио надлежни орган управе једино у случајевима предвиђеним овим законом, с тим што овом жалбом не може да се оспорава правилност одлуке Комисије, јер правилност те одлуке може да се преиспитује само у поступку поновног разматрања пред Комисијом (члан 10). Против закључка о дозволи извршења одлуке Комисије може да се уложи жалба надлежном

управном органу (који је донио закључак о дозволи извршења) у року од осам дана. У том случају орган управе упућује подносиоца жалбе да покрене поступак пред надлежним судом у року од 30 дана да би доказао да је носилац права из одлуке Комисије пренио своја права на подносиоца жалбе, на добровољан и законит начин, након датума наведеног у диспозитиву одлуке Комисије. Поступак извршења који проводи надлежни орган управе се не обуставља до доношења судске одлуке, а изузетно, надлежни суд може да изда налог да се обустави поступак извршења који проводи орган управе одговоран за извршење само ако је овјерени уговор о преносу права закључен након 14. децембра 1995. године (члан 12. пар. 1 и 2).

17. При оваквом правном стању које се односи на оснивање и надлежност Комисије, те на правни ефекат њених одлука, Уставни суд је пошао од Општег оквирног споразума за мир у БиХ. Тако су Споразумом, поред органа и тијела на основу Устава БиХ, успостављена у појединим анексима и друга тијела: Привремена изборна комисија, Комисија за људска права и Канцеларија омбудсмена за људска права, Комисија за расељена лица и избјеглице и Комисија за очување националних споменика.

И Устав БиХ, чији је текст дат у Анексу 4, саставни је дио Споразума. Сходно томе, из саме структуре Споразума произилази да су анекси истог карактера и да творцима анекса није била намјера да дође до било каквог сукоба или могућности спора између појединих анекса или институција које су њима успостављене. Сходно томе, може да се закључи да се они допуњавају и дјелују паралелно.

Суд је већ заузео исто начелно мишљење у ранијим одлукама.

18. Сходно томе, у одговору на питање да ли је дозвољена апелација изјављена Уставном суду против одлуке Комисије која је успостављена Анексом 7 Споразума, потребно је да се пође од члана VI/3.b) Устава БиХ, према коме Уставни суд има апелациону надлежност у питањима која су садржана у Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у БиХ. При таквом принципијелном питању Уставни суд је у својим одлукама У 7/98, У 8/98 и У 9/98 закључио да Дом за људска права не треба да се сматра судом у БиХ и да Уставни суд није надлежан да преиспитује његове одлуке, јер Дом за људска права врши своје функције ван стандардне судске структуре БиХ. Слиједећи ову јуриспруденцију, Уставни суд цијени то да је и Комисија за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица институција која врши своје функције, такође, ван стандардне судске структуре БиХ.

Уставни суд указује да су, у смислу члана XII тачка 7 Анекса 7 Споразума и Закона о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица, одлуке Комисије коначне и обавезујуће.

Међутим, Уставни суд истиче да је заинтересованим лицима омогућен приступ редовном суду у циљу заштите имовинских права у неким Законом одређеним случајевима (чл. 10. до 12. Закона о спровођењу одлука Комисије за имовинске

захтјеве). Ако се предмет тиче статуса носиоца права 1. априла 1992. године, заинтересовано лице може да покрене захтјев за поновно разматрање Комисији за имовинске захтјеве. Прије тога, лице може да се упути редовним судовима ради разјашњавања оних правних питања која Комисија за имовинске захтјеве није разматрала и ради прикупљања неопходних доказа који би се предочили током поновног разматрања.

У предметима који се не тичу статуса носилаца права од 1. априла 1992. године, заинтересовано лице може да се жали против закључка о дозволи извршења управном органу који је издао овај закључак. Управни орган у одговарајућим случајевима може да упути апеланта да покрене поступак пред надлежним судом. Након редовног судског поступка, ова лица могу да, кроз апелациону јурисдикцију Уставног суда Босне и Херцеговине, у смислу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, траже заштиту својих права из Устава БиХ и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

V. Закључак

Из наведених разлога Уставни суд је оцијенио да апелација треба да се одбаци.

Како је Уставни суд донио одлуку о главном питању, које се односи на његову надлежност у погледу апелација изјављених против одлука Комисије, нема основа за доношење привремене мјере сходно члану 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине.

Сходно члану VI/4. Устава БиХ одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Дамелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 32/01
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Устав Босне и Херцеговине се тумачи у контексту других релевантних анекса Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Суд нема надлежности за преиспитивање одлука Комисије за имовинске захтјеве у циљу разјашњавања правне позиције релевантне за те одлуке.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. ст. 1. и 2. и 61. став 1. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се, као основана, апелација г. Е. Б. против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине бр. Кв-40/01 од 13. априла 2001. године и рјешења бр. Ки-28/01 од 5. априла 2001. године на се:

- Укидају рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине бр. Кв-40/01 од 13. априла 2001. године и рјешење бр. Ки-28/01 од 5. априла 2001. године.
- Одређује се, као стварно надлежан, Кантонални суд у Сарајеву за спровођење истраге у предмету Врховног суда Федерације БиХ бр. Ки-28/01.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Апелација

1. Господин Е. Б., кога заступа адвокат Ж. Б. из Сарајева, 24. априла 2001. године поднио је Уставном суду Босне и Херцеговине апелацију, а затим и допуну апелације 22. маја 2001. године против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине бр. Кв-40/01 од 13. априла 2001. године и рјешења истражног судије Врховног суда Федерације БиХ од 5. априла 2001. године.

У апелацији се наводи да су цитирана рјешења Врховног суда Федерације повриједила његово право на правично суђење из члана 6. став 1 Европске конвенције

за заштиту људских права и основних слобода и чл. II/2. и II/3.е) Устава Босне и Херцеговине, сходно којима законом одређени суд води кривични поступак, што одређује и основна одредба члана 20. Закона о кривичном поступку.

Апелант сматра да Врховни суд Федерације, у погледу права на правично суђење, у конкретном случају није стварно надлежан за спровођење истраге, тврдећи да се не ради о међукантоналном криминалу у смислу одредаба Закона о Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, који као критеријум за одређивање међукантоналног криминала не узима мјесто и различитост мјеста гдје је, наводно, наступило прибављање противправне имовинске користи.

У том правцу апелација децидно наводи друге законске основе из којих произилази стварна ненадлежност Врховног суда Федерације.

Као други разлог за основаност апелације, апелант истиче да је Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине незаконито поступио и по приговору имунитета апеланта као премијера Владе Федерације, истичући да су разлози Врховног суда супротни одредби члана 10. поглавља IV/Б Устава Федерације “која имунитет одређује за радње *crimine temporis* за вријеме трајања својства премијера Федерације, без обзира на вријеме вођења кривичног поступка, те да је рјешеље тог питања у надлежности Уставног суда Федерације БиХ.

2. У наведеној апелацији, уз мериторни приједлог, апелант је предложио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом ће Врховном суду Федерације да забрани вршење било које истражне радње предвиђене Законом о кривичном поступку до коначне одлуке Суда по апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

3. Сагласно члану 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине двопис апелације достављен је Врховном суду Федерације и федералном тужиоцу ради давања могућег одговора на апелацију.

4. Врховни суд Федерације је Уставном суду Босне и Херцеговине 22. маја 2001. године доставио одговор у којем износи да сматра да је апелација недопуштена и неоснована.

У одговору је наведено да правни услови за разматрање апелације, предвиђени чланом 11. Пословника Уставног суда нису испуњени “јер је у питању једна од процесних одлука које законодавац није оставио као апсолутно неизмјеливе... одредбе члана 32. став 1, 2. и 3. Закона о кривичном поступку обавезују суд да, по службеној дужности, пази на своју надлежност од почетка поступка па до правоћности пресуде...”, те да у оспореној одлуци ни питање имунитета “није дефинитивно расправљено”.

5. У одговору Федералног тужилаштва, достављеном 30. маја 2001. године, оспорава се надлежност Уставног суда БиХ да разматра апелацију, истичући да Уставни суд има апелациону надлежност само у односу на пресуде (не и на рјешења) када оне постану предмет спора.

Посебно је истакнуто да је у поднесеном захтјеву Врховном суду Босне и Херцеговине за спровођење исграге “назначено да су се осумњиченици у одређеном периоду удружили за вршење више кривичних дјела на подручју разних кантона на начин описан у диспозитиву захтјева”.

6. Одговори Врховног суда Федерације и Федералног тужилаштва, сагласно члану

20. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, достављени су апеланту.

III. Чињенично стање

7. Уставни суд БиХ је, службеним путем, од Врховног суда Федерације прибавио потребну документацију и утврдио чињенице које се сумирају како слиједи:

8. Замјеник федералног тужиоца је 7. марта 2001. поднио Врховном суду Федерације - истражном судији - захтјев за спровођење истраге (предмет Кт-26/01) против Е. Б., Д. Ч. и М. А. због основане сумње да су починили одређена кривична дјела.

9. Истражни судија Врховног суда Федерације, рјешењем број Ки-28/01 од 5. априла 2001. године, одредио је истрагу против Е. Б. због основане сумње да је учинио кривична дјела злоупотребе положаја или овласти из члана 358. став 3 и кривотворења службене исправе из члана 368. став 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, а против Д. Ч. и М. А., због основане сумње да су учинили кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 366. став 2 Кривичног закона.

Из изреке рјешења произилази, у односу на г. Е. Б., да му се кривично дјело из члана 358. став 3 КЗ под четири радње инкриминише као продужено кривично дјело, док кривично дјело из члана 368. став 1 КЗ Федерације БиХ инкриминише у тачки 4. продуженог кривичног дјела.

Суд уочава да је инкриминација у односу на г. Е. Б. индивидуалисана, дакле да је основано сумњив, да је сам починио инкриминисана дјела.

Што се, пак, тиче господе Д. Ч. и М. А., њима је кривично дјело из члана 366. став 2 КЗ Федерације БиХ инкриминисано да су га учинили заједно.

Међутим, из образложења рјешења бр. Ки-28/01, као и остале документације, произилази:

- а) сва тројица, сада окривљених, ставили су приговор стварне ненадлежности;
- б) г. Е. Б. и г. Д. Ч. ставили су приговор имунитета од кривичног гоњења за вријеме вршења својих функција премијера и замјеника премијера, и

с) да првостепено рјешење бр. Ки-28/01, у свом образложењу, није дало било какав одговор на приговоре стварне ненадлежности и имунитета.

10. Окривљени су, преко изабраних бранилаца, изјавили жалбе против првостепеног рјешења бр. Ки-28/01 у којима су поново нагласили да првостепени суд није ријешо питање њихових приговора стварне ненадлежности, а за двојицу окривљених и приговор о имунитету.

Врховни суд Федерације, својим рјешењем бр. Кв-40/01 од 13. априла 2001. године, у савјету тројице судија, је одбио жалбе окривљених и тиме потврдио првостепено рјешење.

Врховни суд Федерације, у свом рјешењу бр. Кв-40/01, заузео је становиште “да се ради о међукантоналном криминалу” а што произилази из рјешеља о спровођењу истраге у односу на г. Е. Б., дакле да је прибављена противправна имовинска корист у три случаја у Кантону Сарајево а у једном случају у Кантону Зеница.

Што се, пак, тиче приговора имунитета који су уложила двојица окривљених, рјешење Врховног суда Федерације заузима став да “оба окривљена више не уживају привилегију имунитета, будући да је неспорно да су им престале функције премијера и замјеника премијера ...”.

Овдје је карактеристично да напријед наведено рјешење Врховног суда Федерације *по први пут* одговара и заузима становиште у погледу приговора које су навели окривљени.

Чини то *први пут*, а рјешава у другом степену.

11. Против наведеног рјешења Врховног суда Федерације од 13. априла 2001. године, г. Е. Б. је, преко браниоца, поднио захтјев за заштиту законитости. Врховни суд Федерације БиХ је, својим рјешењем број Квл-34/01 од 9. маја 2001. године, захтјев одбацио као недопуштен.

IV. Допустивост

12. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

13. Чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 24/99) је утврђено да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

14. Сходно Закону о кривичном поступку ("Службене новине Федерације БиХ", број 43/98), кад постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, на захтјев надлежног тужиоца за спровођење истраге, рјешење о спровођењу истраге доноси истражни судија надлежног суда. Против рјешења истражног судије о спровођењу истраге може да се изјави жалба, о којој рјешењем одлучује савјет тог суда. Против рјешења савјета није могуће да се изјави жалба, ако овим законом није другачије одређено (чл. 151, 385, 388).

Сходно томе, у конкретном случају исцрпљени су сви правни лијекови управо за "ситуацију" на коју се односе жалбени наводи апелације.

15. Врховни суд Федерације је 13. априла 2001. године донио рјешење Кв-40/01, а апелација против тог рјешења достављена је Уставном суду 24. априла 2001. године, тј. у року од 60 дана како је то предвиђено чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда.

16. Сходно томе, апелација Уставном суду против рјешења Врховног суда, од 13. априла 2001. године, је допустива.

V. Уставни суд је одлучио

17. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

18. Сходно члану II/2. Устава Босне и Херцеговине, права и слобода предвиђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим осталим законима.

19. Апелантови наводи се односе на то да је Врховни суд, рјешењима о спровођењу истраге против њега, повриједио његова људска права заштићена чланом 6. став 1 Европске конвенције и чл. II/1. и 11/3. Устава Босне и Херцеговине.

20. Члан 6. став 1 Конвенције гласи:

"Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом."

21. Спорно питање између странака у поступку је да ли је, или не, Врховни суд Федерације стварно надлежан за инкриминисана кривична дјела стављена на терет г. Е. Б. и др.

22. Уставни суд Босне и Херцеговине је оцијенио да је захтјев подносиоца апелације

основан, те да за вођење кривичног поступка, у овој фази истраге, није надлежан
Врховни суд Федерације, из следећих разлога:

а) Захтјевом за спровођење истраге федерални тужилац је објективним идентитетом инкриминација за окривљене инкриминисао кривична дјела како је то наведено у тач. 8. и 9. ове одлуке у поглављу III. - Чињенично стање.

Наиме, из рјешења бр. Ки-28/ОI од 5. априла 2001. године види се да је, у односу на објективни идентитет (мјесто, вријеме, начин и правна квалификација), истражни судија у цијелости акцептовао захтјев за спровођење истраге.

б) Суд је, сходно *ius cogens* одредбама, обавезан да по службеној дужности пази и одлучује о својој стварној надлежности. Те одредбе су јасне и децидно прецизиране у чл. 20. и 32. Закона о кривичном поступку. Наведени чланови гласе: "Врховни суд Федерације и судови у кантонима суде у кривичним стварима у границама своје стварне надлежности одређене федералним, односно кантоналним законима" (члан 20), "Суд је дужан пазити на своју стварну и мјесну надлежност и чим примијети да није надлежан огласиће се ненадлежним и по правоћности рјешења упутиће предмет надлежном суду" (члан 32. став 1).

У утврђеном чињеничном стању већ је речено да у предмету бр. Ки-28/01 суд то није урадио, и поред истакнутих приговора окривљених и њихових бранилаца, него, штавише, није дао било какав одговор о спорном питању.

с) Жалбени савјет у другом степену Врховног суда Федерације, поводом жалбе г. Е. Б. против рјешења број Ки-28/01, одбија жалбу као неосновану и заузима став да је Врховни суд надлежан за спровођење истраге.

То чини на начин како је чињенично наведено у тачки 10. ове одлуке.

Apriori, подвлачимо да у односу на првостепено рјешење које уопште није имало разлога за свој став о надлежности (ништа није написано) Врховни суд по први пут даје разлоге о својој надлежности.

Зашто је апострофирано први пут? Из два разлога, и то:

- Ако првостепено рјешење није ни поменуло питање надлежности, и то и поред истакнутих приговора одбране, о том питању уопште није ни било разлога да се расправља па није могло ни да се испита.
- Врховни суд Федерације по први пут, заузимајући став о надлежности, дефинитивно окончава предмет јер окривљени више немају право правног лијека, ни редовног ни ванредног, што је очигледно, јер је ванредни правни лијек одбачен као недозвољен.

Стога је очигледно да је рјешење Врховног суда коначно јер је по том питању заузело и коначан став.

23. Да је рјешење Врховног суда Федерације бр. Кв-40/01 основано заузело став о

надлежности, наведени пропусти (в. тачку 22) не би имали одлучујући значај за одлучење Уставног суда Босне и Херцеговине.

Међутим, наведено рјешење је, неосновано и супротно закону, успоставило надлежност Врховног суда Федерације за инкриминисана кривична дјела г. Е. Б. и др.

Наиме, надлежност Врховног суда у кривичиом поступку одређена је Законом о измјенама и допунама Закона о Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине.

Тај закон су прихватила оба дома Парламента Федерације БиХ.

Због значаја материје и високог нивоа Врховног суда Федерације наводе се у цијелости одредбе Закона које се односе на кривични поступак за који је надлежан Врховни суд Федерације:

“Врховни суд је надлежан за Провођење истраге и суђење у првом степену и по правним лијековима учинилаца кривичних дјела:

6. тероризам из члана 146. Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (“Сл. новине Федерације БиХ”, бр. 43/98, 2/99 и 15/99) (у даљњем тексту:

КЗ ФБиХ),

7. међународни тероризам из члана 168. КЗ ФБиХ,

8. међукантонални криминал,

9. неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 252.

КЗ ФБиХ,

10. организовани криминал.

Под међукантоналним криминалом, у смислу овог закона, сматрају се кривична дјела тероризма из члана 146. КЗ ФБиХ, међународни тероризам из члана 168. КЗ ФБиХ, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 252. КЗ ФБиХ и организованог криминала.

Организовани криминал се састоји од оних кривичних дјела која почине два или више лица која дјелују као организовано удружење или организација у договору током једног временског периода с циљем почињавања вишеструких преступа од којих је за најмање један предвиђена казна од пет или више година затвора. Такви преступи могу да буду сами себи циљ, или средство стицања материјалне користи, опструкције повратка избјеглица, или угрожавање

мира и стабилности у Федерацији на неки други начин и у одговарајућим случајевима, непрописног утицаја на рад јавних органа власти.”

Дакле, децидно је речено која кривична дјела припадају међукантоналном криминалу.

Очигледно је да ни једно од дјела није инкриминисано подносиоцу апелације и др. За сва кривична дјела означени су називи и чланови КЗ-а у којима су именована и назначена “обилежја суштине кривичних дјела”.

За апеланта су инкриминације из главе XXXI под насловом “Кривична дјела против службене и друге одговорне дужности”, и то члап 358. став 3 и члан 368. КЗ-а.

Идентичан је случај у односу на инкриминацију за остала два окривљена лица чије је кривично дјело квалификовано као несавјестан рад у служби из члана 366. КЗ Федерације БиХ.

Дакле, инкриминисана дјела за апеланта и др. не припадају кривичним дјелима за чије вођење кривичног поступка је надлежан Врховни суд Федерације.

Но, постоји и кривично дјело под општим називом “организовани криминал”. Да се не ради о организованом криминалу произилази из Закона који смо цитирали.

Наиме, за организовани криминал треба да се установи више суштинских елемената.

Указује се само на два која јасно говоре да се у предмету апеланта и др. не ради о таквом криминалу:

1) Наиме, већ је под тачком 9. образложења ове одлуке (III. - Чињенично стање) речено да је за г. Е. Б. инкриминација индивидуалисана за љега самог, док за осталу двојицу да су кривично дјело из члана 366. став 2 КЗ-а Федерације БиХ починили заједно.

Јасно је да, пошто је апелант инкриминисан сам, он не припада ситуацији када кривична дјела “почине два или више лица ...”, док се са друге стране за осталу двојицу, који су кривично дјело починили заједно, с обзиром на инкриминацију из члана 366. КЗ-а под називом несавјестан рад у служби, види да суштина тог кривичног дјела као радњу извршења субсумира “пропуштање дужности надзора итд”, што значи да је радња извршења предвиђена нечињењем (*non facere*), па тиме нема ни својство директног умишљаја (*dolus directus*), што би све било потребно за “организовани криминал.”

2) За појам организованог криминала потребан је и елемент висине казне код извршавања вишеструких кривичних дјела, и то, потребно је да је за једно кривично дјело предвиђена казна од пет или више година затвора.

Инкриминација за апеланта из члана 358. став 3 има запријечену казну “од најмање три године”. Дакле, нема потребни минимум од пет година као ни остале елементе организованог криминала.

Што се тиче кривичног дјела из члана 368. КЗ-а Федерације БиХ (кривотворење службене исправе) минимум казне је три мјесеца (а не потребни од пет година).

Што се, пак, тиче остале двојице окривљених за инкриминисано дјело из члана 366. став 2 (несавјестан рад у служби) минимум казне је шест мјесеци затвора.

Дакле, јасно је и очигледно да је Врховни суд Федерације стварио ненадлежан за вођење кривичног поступка против апеланта и др.

24. Под тачком 20. ове одлуке цитиран је члан 6. став 1 Конвенције о људским правима и основним слободама. Уставни суд оцјењује да је, оваквим поступањима

Врховног суда Федерације, повријеђено апелантово право да му суди надлежан суд “законом одређен”.

Наиме, не примјењујући правилно закон, Врховни суд Федерације је, противно закону, успоставио надлежност за апеланта ненадлежног суда.

С обзиром на то, и с обзиром на очигледне значајне пропусте у одлучењима Врховног суда Федерације, код апеланта је субјективно изазвана сумња у пристрасност суда, што све заједно у својој цјеловитости указује да је апелантово право повријеђено. Стога је Уставни суд Босне и Херцеговине својом изреком у одлуци успоставио право апеланта које произилази из већ наведене конвенције.

Одговор Врховног суда Федерације да нападнута одлука није “неизмјенљива” није основан, јер је тај суд својим ставом, противно закону, дефинитивно заузео прецеденс, и тешко би било очекивати да би убудуће поступао супротно заузетом становишту.

25. У овом предмету је егзистирала и друга теза која није прихваћена.

Образложење одлуке ће је изнијети и на њу одговорити.

Та теза гласи:

“Према судској пракси Европског суда за људска права, питање да ли је поштован принцип правичног суђења у кривичном поступку мора да буде сагледано на основу кривичног поступка у цјелини, јер *омашке и недостатци* који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у сљедећој фази поступка. Ово значи да генерално није могуће да се утврди да ли је кривични поступак био правичан док поступак не буде готов и коначна пресуда донесена. Прије тог времена, о кривичној оптужби још није одлучено и због тога још није могуће да се оцијенм да ли је у случају оптуженог суд правично одлучивао о кривичној оптужби против њега.”

Прије свега треба да се истакне да питање стварне непадлежности није питање “омашки и недостатака”.

Ово тим прије што Суд указује на обавезе по чл. 20 и 32 ЗКП-а Федерације БиХ гдје суд мора, по службеној дужности, да пази на стварну надлежност. Штавише, и Врховни суд Федерације код одлучивања као највиша инстанца када рјешава по жалби против првостепеног рјешења сходно одредби члана 388 став 4 опет то мора да чини сагласно одредби која гласи: “Испитујући жалбу суд ће по службеној дужности pazити је ли за доношење рјешења првостепени суд био стварно надлежан, односно да ли је рјешење донио овлашћени орган.”

Одговарајући на горе цитирану тезу, образложење одлуке истиче сљедеће:

Иако судска пракса Европског суда за људска права стоји на становишту да питање да ли је поштован принцип правичног суђења у кривичном поступку мора да буде сагледапо на основу кривичног поступка у цјелини, јер *омашке и недостаци* који се појаве у једној фази поступка могу да буду измијељени у сљедећој фази поступка,

Уставни суд Босне и Херцеговине је стао на становиште да као домаћа институција мора да укаже на повреду права загарантованих уставом чак и у овој фази поступка. Наиме, Европски суд за људска права је судска инстанца међународног карактера и његово поступање могуће је тек након исцрпљивања домаћег поступка у цјелини. Међутим, Уставни суд БиХ је домаћа институција апелационе надлежности у погледу права и слобода загарантованих Уставом БиХ, те у том смислу, без обзира на чињеницу да поступак није окончан, мора да укаже на повреду права загарантованих Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама, па самим тим и права загарантованих Уставом БиХ.

26. У конкретном случају за спровођење истраге против апеланта и др. је “*законом одређен суд*” Кантонални суд у Сарајеву јер то произилази из члана 20. Закона о кривичном поступку Федерације БиХ и члана 33. став 1 тачка 1 Закона о судовима Кантона Сарајево.

27. Приговор имунитета који је истакао апелант Уставни суд Босне и Херцеговине није рјешавао, јер то питање треба да разријешу стварно надлежни суд.

Слиједом изложеног, како је у конкретном случају дошло до повреде члана 6. став 1 Конвенције која гласи: “Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом”, Уставни суд БиХ је одлучио као у диспозитиву одлуке.

С обзиром да је предмет ријешен мериторно, одлучење о предложеној привременој мјери није имало сврху.

Сагласно члану VI/4. одлуке Суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Суд је донио у саставу: предсједник Суда, проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко и Азра Омерагић издвојили су своја мишљења. Текст издвојених мишљења прилаже се уз Одлуку као анекс.

У 34/01
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уколико законом одређен суд не спроведе кривични поступак, то представља повреду члана 6. става 1 Европске конвенције.

АНЕКС

- издвојено мишљење судија Ханса Данелиуса и Јозефа Марка на Одлуку Уставног суда у предмету У 34/01

Жао нам је што не можемо да прихватимо већинско мишљење у овом предмету из следећих разлога:

Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона надлежност Суда ограничена је на уставна питања и Суд, генерално, није надлежан да преиспитује да ли су нижи судови правилно примијенили законе или утврдили чињенице.

Сходно члану 11/2. Устава Босне и Херцеговине, права и слободе, предвиђени Европском конвенцијом о људским правима и њеним протоколима, се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим законима.

Апелант сматра да је Врховни суд, рјешењима о провођењу истраге против љега, повриједио његова људска права заштићена чланом 6. став 1 Европске конвенције и чл. II/2. и II/3. Устава Босне и Херцеговине.

Члан 6. став 1 Конвенције, у свом релевантном дијелу, гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасни, законом установљеним судом.”

Сходно судској пракси Европског суда за људска права, питање да ли је поштован принцип правичног суђења у кривичном поступку мора да буде сагледано на основу кривичног поступка у цјелини, јер омашке и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у следећој фази поступка. Ово значи да генерално није могуће да се утврди да ли је кривични поступак био правичан док поступак не буде готов и коначна пресуда донесена. Прије тог времена, о кривичној оптужби још није одлучено и због тога још није могуће да се оцијени да ли је у случају оптуженог суд правично одлучивао о кривичној оптужби против њега.

У конкретном случају, рјешења на која се жали г. Е. Б. односе се на покретање истраге против њега и он још није осуђен ни за какво кривично дјело. Из тога слиједи да је жалба, базирана на члану 6. став 1 Европске конвенције, преурањена и да, у овој фази, не може да се одлучује да ли је кривични поступак који се против њега води задовољио услове из тог члана Конвенције.

АНЕКС
- издвојено мишљење судије Азре Омерагић на
одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине у
предмету У 34/01

Одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине број У 34/01 од 22. јуна 2001. године усвојена је као основана апелација г. Е. Б. против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кв-40/01 (у даљем тексту: Врховни суд Федерације). Овом одлуком укинута је оспорено рјешење Кв-40/01 од 13. априла 2001. године и рјешење истог суда Ки-28/01 од 5. априла 2001. године, а као стварно надлежан суд за спровођење истраге *“у предмету Врховног суда Федерације БиХ број Ки-28/01, одређен је Кантонални суд Сарајево”*.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине издвајам своје мишљење и изражавам неслагање са овом одлуком из сљедећих разлога:

Члан 6. став 1 Европске конвенције о људским правима и основним слободама у свом релевантном дијелу гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

Фаза истраге је, Законом о кривичном поступку Федерације БиХ (у даљем тексту:ЗКП) посебно регулисана фаза кривичног поступка током које се, у законом предвиђеној процедури, прикупљају валидни докази за оптужење.Та фаза претходи подизању оптужнице, тј. **оптужењу**, и у овом случају је обавезна (члан 152 став 6 ЗКП-а). Да ли ће прикупљени докази бити довољни за оптужење одлучиће надлежни тужилац по окончању истраге.

Питање да ли је, у смислу наведене Европске конвенције, повријеђено право апеланта на суђење **пред законом установљеним судом** не може да се тумачи као поступање **надлежног** суда, како се то прихвата у одлуци, већ мора да се тумачи као поступање законом одређеног суда.

Закон о Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине (“Службене новине ФБиХ”, број 2/95, 9/96, 20/01) установио је Врховни суд и одредио да је тај суд надлежан *“за провођење истраге, суђење у првом степену и по правним лијековима ...”*. Дакле, Врховни суд Федерације је законом утврђен суд који је надлежан да спроводи истрагу.

Стога сматрам да је апелација у овој фази кривичног поступка недопустива. Надлежност Уставног суда односи се на испитивање повреда Уставом заштићених права (члан VI/3. Устава БиХ).

Одлучивати о ненадлежности Врховног суда Федерације у овој фази кривичног поступка значи одлучивати о “пристрасности” Суда, што у конкретној ситуацији није ничим аргументовано, нити је апелацијом на то указано.

Основни принцип независности судства је немијешање у судске процесе. Одлучивање Уставног суда БиХ у овој правној ситуацији крши судску независност и ауторитет, те истовремено угрожава судску надлежност.

Уставни суд није надлежан да у истражној фази кривичног поступка преиспитује правну квалификацију кривичних дјела, да утврђује чињенично стање и да одређује суд који је надлежан. То је задатак редовних судова. Оваквом одлуком Уставни суд се неовлашћено умијешао у надлежност редовног суда чиме је нарушио принцип независности судства.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација Л. А. из Бање Луке, те се укидају рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев.206/2000 од 19. октобра 2000. године, Окружног суда у Бањој Луци, број Гж-442/99 од 24. јануара 2000. године и Основног суда у Бањој Луци број П-2976/97 од 10. марта 1999. године због кршења уставних права на правичан поступак из члана 6. став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, права на поштивање љепог дома из члана 8. Конвенције и љепог права на мирно уживање у њеној имовини из члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију.

Л. Р. се налаже да испразни и преда Л. А. у посјед, слободан од лица и личних ствари, једнособан стан који се налази у Бањој Луци, у ул. Цара Лазара бр. 21, у року од 60 дана од дана објављивања ове одлуке у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” под пријетњом принудног извршења.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Чињенично стање
1. Подносилац апелације је Л. А. из Бање Луке коју заступа З. Б., адвокат из Бање Луке.
2. Чињенице предмета, које произилазе из садржаја апелације и докумената достављених Суду, могу да се сумирају како слиједи.

3. Л. А. је носилац станарског права на једнособном стану у Бањој Луци, ул. Цара Лазара број 21, на основу уговора о коришћењу стана закљученог 2. јула 1981. године између Самоуправне интересне заједнице становања Бања Лука (Завод за изградњу града) и Л. А.
4. У августу 1995. године, Л. Р. ју је истјерао из стана.
5. Апеланткиња је, 1997. године, тужбом против Л. Р., покренула поступак пред Основним судом у Бањој Луци за поврат стана у посјед. Основни суд је 10. марта 1999. донио рјешење број П-2976/97, којим је прекинуо поступак за предају у посјед стана све док се правоснажно не заврши поступак који се води код Министарства за избјеглице и расељена лица Бања Лука.
6. Иако тужени Л. Р. није оспоравао наводе тужбе, Основни суд је овако ријешо јер је утврдио да је рјешењем број 08-476-2325-221/96 од 24. јуна 1998. године, којег је издало Министарство за избјеглице и расељена лица стан додијељен на коришћење туженом Л. Р.
7. По уложеним жалбама апеланткиње, Окружни суд у Бањој Луци 24. јануара 2000. године, а затим Врховни суд Републике Српске 19. октобра 2000, потврдили су рјешење Основног суда у Бањој Луци.

II. Апелација

8. Апеланткиња тражи правну заштиту својих права пред Уставним судом Босне и Херцеговине, и наводи да нема другог начина да дође до заштите. Она сматра да су редовни судови Републике Српске и Врховни суд Републике Српске грубо повриједили не само одредбе Закона о парничном поступку (одредба члана 7. став 1), него и њена уставна права из члана II став 2 Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, те члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију.
9. Апеланткиња наглашава да послије пет одлука Уставног суда Босне и Херцеговине у овој области у којима је указано на позитивне прописе, који треба да се примјене у случајевима насилног одузимања посједа имовине и стана, Врховни суд Републике Српске је и у овом случају донио незакониту одлуку. Тражи да Уставни суд Босне и Херцеговине утврди правну ништавост свих рјешења судова Републике Српске, којима је апеланткињи апсолутно онемогућена судска заштита, грубом силом одузетог јој посједа стана на којем је легални носилац станарског права и донесе одлуку којом се укидају рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев.206/00 од 19. октобра 2000. године, Окружног суда бр. Гж-442/99 од 24. јануара 2000. године и Основног суда Бања Лука број П-2976/97 од 10. марта 1999. године, а Л. Р. наложи да апеланткињи Л. А. преда у посјед и слободно располагање, слободан од лица и личних ствари, њен стан у року од 8 дана.

III. Допустивост предмета

10. У складу са одредбом члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд) има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питање које произилази из апелације односи се на грађанска и Уставом заштићена права апеланта.

11. Одредбом члана 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

12. Суд констатује да је апеланткиња, обраћајући се Врховног суду, исцрпила све расположиве правне лијекове. Она је примила рјешење Врховног суда Републике Српске 19. децембра 2000. године, а апелација Уставном суду Босне и Херцеговине достављена је 22. јануара 2001. године. Слиједи да је она испоштовала и рок од 60 дана.

13. Стога, Уставни суд апелацију сматра допуштеном.

IV. Поступак пред Уставним судом

14. Л. А. из Бање Луке, 20. марта 2000. године, поднијела је прву апелацију против рјешења Окружног суда Бања Лука број Гж-442/99 од 24. јануара 2000. године.

15. На сједници Суда, одржаној 29. септембра 2000. године, закључено је да се апелација Л. А. против рјешења Окружног суда Бања Лука, којим је потврђено рјешење Основног суда Бања Лука, стави на листу предмета за одлучивање и сачека да се питање ревизије ријеши на Врховном суду Републике Српске.

16. Апеланткиња је 22. јануара 2001. допунила своју апелацију оспоравајући и рјешење Врховног суда Републике Српске број Рев.206/2000 од 19. октобра 2000. године. Довела је у питање уставност наведеног рјешења, као и претходних рјешења Основног и Окружног суда у Бањој Луци, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине.

17. На основу одредбе члана 16. Пословника Суда 15. фебруара 2001. године од Врховног суда Републике Српске и Л. Р као учесника у поступку, затражени су одговори на апелацију.

18. Л. Р. је, 29. марта 2001. године, доставио Суду одговор на апелацију. Изјавио је да још користи стан у Бањој Луци у ул. Цара Лазара 21 и да је избјеглица из Кључа гдје има приватну кућу. Жали што се све догодило, иако скоро и не познаје апеланткињу, предлажући да се она “још стрпи до коначног исхода - док ријеши своју имовину, аутоматски напушта туђу”.

19. У складу са чланом 20. став 2 Пословника Суда 5. априла 2001. године достављен је одговор Л. Р. адвокату З. Б. који заступа апеланткињу.
20. Поднеском од 5. јуна 2001. године пуномоћник апеланткиње обавијестио је Суд да Л. Р. има сопствену кућу у Кључу на адреси Рудинице 19, а да одговор на апелацију коју је дао Л. Р. не садржи ништа значајно што би могло да утиче на одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине у погледу основаности апелације.
21. Врховни суд Републике Српске није доставио одговор на апелацију.
22. На тражење Суда, Основни суд у Бањој Луци доставио је комплетан спис.

V. Меритум

23. Уставни суд разматра да ли је рјешење Врховног суда Републике Српске од 19. октобра 2000. године повриједило права апеланткиње садржана у члану 6. став 1 Европске конвенције, члану 8. Европске конвенције и члану 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију.

а) *Члан 6. став 1 Европске конвенције Гласи:*

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

24. Уставни суд указује да право приступа суду представља елемент који је неодвојив од права исказаног у члану 6. став 1 Европске конвенције (види, нпр., Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975, серија А, број 18, став 36).
25. Уставни суд уочава да, након што је спор био у поступку пред Основним судом већ 15 мјесеци и тек након што је Л. Р. 24. јуна 1998. године добио рјешење Министарства за избјеглице и расељена лица Републике Српске, односно Комисије за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином, Основни суд је 10. марта 1999. године одржао расправу у овом предмету. Из доказа списа Основног суда у Бањој Луци број П-2976/97 произилази да, иако Л. Р. није порицао наводе тужбе који се односе на избацивање апеланткиње из њеног стана, Суд је засновао своје рјешење о прекиду поступка у парници, првенствено на чињеници да је Л. Р. додијељен стан, те да је у том смислу надлежан орган управе, тј. Министарство за избјеглице и расељена лица Републике Српске - Комисија за смјештај избјеглица и управљање напуштеном имовином.
26. Окружни суд у Бањој Луци и Врховни суд Републике Српске су потврдили рјешење Основног суда.

27. Уставни суд констатује да је апеланткиња имала право, према члану 6. Европске конвенције, на судско одлучење и сматра да су судови Републике Српске стога били обавезни да мериторно ријеше конкретни спор према чл. 10 и 30 Закона о стамбеним односима Републике Српске (“Службени лист СРБиХ”, број 14/84 и 12/87, те “Службени гласник РС”, број 19/93). Врховни суд Републике Босне и Херцеговине је у одлуци У-549/88 од 19. маја 1988. године закључио да су, сходно члану 10 Закона о стамбеним односима, судови генерално надлежни за одлучивање у споровима о стамбеним односима, сем ако је овим законом другачије прописано. Врховни суд је закључио да су редовни судови надлежни за заштиту права носиоца станарског права, против лица које је уселило у стан без његовог одобрења.

28. Неспорно је да се апеланткиња жалила против рјешења Комисије о додјели њеног стана. Иако је управни поступак још увијек у року, Основни суд је имао процесну обавезу да цијени све чињенице и правне околности приликом одлучивања у конкретном случају. Судовима је морало да буде познато да стан није додијељен на законит начин. Стање из 1997. године, када је тужба била поднесена, задржало се и данас, јер Л. Р. још користи предметни стан. Суд сматра да је рјешење Врховног суда, које потврђује рјешења Окружног и Основног суда, онемогућило апеланткињи приступ надлежном суду да одлучи у спору поводом њеног стана. Стога, наведено рјешење крши право апеланткиње на приступ суду сходно члану 6. став 1 Европске конвенције.

b) *Члан 8. Европске конвенције Ипаси:*

"Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Јавна власти се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других“.

29. Из података које је доставила апеланткиња а које тужени Л. Р. није оспорио, произилази да је апеланткиња била трајно настањена у стану у ул. Цара Лазара 21 у Бањој Луци. Она није имала намјеру да напусти стан, али ју је на то присилио Л. Р. који у предметном стану и сада живи, и на тај начин спречава породицу Л. А. да се врати у стан, који се без икакве сумње сматра породичним домом.

30. У тим околностима, дошло је до мијешања у апеланткињино право на поштовање њенога дома у смислу члана 8. став 1 Европске конвенције.

31. Сходно члану 8. став 2 Европске конвенције овакво мијешање може да буде оправдано само уколико је у складу са законом, уколико има циљ који је легитиман, и ако је неопходно у демократском друштву због споменутог циља.

32. Суд констатује да рјешење Врховног суда Републике Српске није у складу са Законом о стамбеним односима Републике Српске. Стога, мијешање у право на поштовање апеланткињиног дома није било оправдано, с обзиром да није било у складу са законом у смислу става 2 члана 8. Европске конвенције.

33. Уставни суд по овој тачки закључује да је наведено рјешење повриједило апеланткињино право на поштовање њеног дома из члана 8. Европске конвенције.

с) Члан 1 Протокола број 1 на Европску конвенцију Гласи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни."

34. Сходно закону који је на снази у Републици Српској, станарско право подразумијева право на несметано и трајно коришћење стана, могућност чланова породичног домаћинства да добију станарско право након смрти носиоца станарског права, или након престанка његовог станарског права из других разлога, и аутоматско добивање заједничког станарског права за брачног супружника који дијели с њим домаћинство. Стога, Уставни суд закључује да апеланткињино станарско право над њеним станом представља имовину у смислу члана 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију.

35. Сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првога става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Трећи, садржан у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом, спровођењем таквих закона које сматрају потребним за ту сврху (види *inter alia*, Европски суд за људска права, *Sporrong u Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982, серија А број 52 став 61; и *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995, серија А број 315-ц, став 26 са даљњим референцама).

36. Суд поново констатује да је рјешење Врховног суда Републике Српске од 19. октобра 2000. године онемогућило апеланткињи поврат њеног стана на законит начин. Рјешењем Врховног суда, дакле, дошло је до мијешања на непропорционалан начин у њена права као носиоца станарског права, што значи да је дошло до повреде њеног права из члана 1. Протокола број 1, који се односи на поштовање имовине.

VI. Уставни суд је одлучио

37. Уставни суд је установио да је дошло до повреде права садржаних у чл. 6. и 8. Конвенције, те у члану 1. Протокола број 1 на Конвенцију. Суд сматра да је једини ефективан лијек за таква кршења поврат стана апеланткињи. Стога, Уставни суд укида рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев.206/2000. од 19. октобра 2000. године, Окружног суда у Бањој Луци, број Гж-442/99 од 24. јануара 2000. године и Основног суда у Бањој Луци, број П-2976/97 од 10. марта 1999. године. Уставни суд налаже Л. Р. да испразни и преда Л. А. у посјед, слободан од лица и личних ствари, једнособан стан који се налази у Бањој Луци, у ул. Цара Лазара бр. 21, у року од 60 дана од дана објављивања ове одлуке у “Службеном гласнику БиХ”, под пријетњом принудног извршења.

38. Сходно члану VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегвић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 24/00
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Члан 6. став 1 Европске конвенције обезбјеђује право на приступ суду пуне надлежности, као и право да суд донесе одлуку у меритуму ради одлучења о захтјеву за поврат незаконито одузетог стана, чак и у случају када је одговарајући управни поступак у току.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54 и 60 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација И. К., из Сарајева, против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев.251/99 од 10. фебруара 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Апелант И. К., из Сарајева, изјавио је преко свог заступника, адвоката Х. Ј., апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине 30. августа 2000. године против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Врховни суд), број Рев.251/99 од 10. фебруара 2000. године. Подносилац апелације је тражио да Уставни суд оцијени уставност ове пресуде на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине.

2. Уставни суд је затражио 11. октобра 2000. године од Врховног суда, а 27. априла 2001. године од Општине Центар Сарајево, да доставе одговор на апелацију у складу са чланом 16. став 1 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине. Врховни суд је доставио одговор 18. децембра 2000. године, а Правобранилаштво Општине Центар Сарајево 10. маја 2001. године.

3. Врховни суд у свом одговору наводи да се апелација односи на питања која нису садржана у Уставу Босне и Херцеговине, док правобранилац Општине Центар сматра

да жалбени наводи из апелације нису основани, па предлаже да се апелација одбије као неоснована.

II. Чињенично стање

4. Чињенице предмета, које произилазе из навода апеланта и докумената предочених Суду, могу да се сумирају на следећи начин:

a) Редовни поступак

5. Рјешењем Среског суда у Сарајеву број Р-119/52 од 3. децембра 1956, које је постало правоснажно 24. јула 1959. године, Л. К., стриц апеланта, је проглашен умрлим. Након тога, јавни правобранилац је, по службеној дужности, покренуо оставински поступак иза умрлог Л. К. Поступак је вођен под бројем 0-35/60. Апелант је, као једини наследник умрлог, присуствовао рочишту, одржаном 7. марта 1961. године, и том приликом дао наследничку изјаву да нема интереса за расправљање заоставштине. Није се жалио у поступку на одлучење поводом имовине Л. К. из Сарајева.

6. Срески суд у Сарајеву је, 23. августа 1961. године, донио рјешење број 0-35/60, којим је имовина Л. К. проглашена друштвеном имовином, што је укљичбом у земљишне књиге проведено код Среског суда у Сарајеву 26. јануара 1962. године. Рјешење број 0-35/60 апеланту је уручено, на његов захтјев, 1992. године.

7. На добијено рјешење апелант је уложио жалбу Кантоналном суду у Сарајеву 25. фебруара 1992. године, који је својим рјешењем број Гж-236/97 од 28. августа 1998. године одбио жалбу апеланта и упутио га да остваривање наследних права тражи у парничном поступку.

b) Пониљичње правоснажно окончаног поступка

8. Апелант је покренуо код Општинског суда I у Сарајеву наследноправну парницу. Општински суд I је пресудом број П: 1467/97 од 29. маја 1998. одбио апелантову тужбу.

9. На ову пресуду апелант је уложио жалбу Кантоналном суду Сарајево, који је, пресудом број Гж-575/98 од 25. фебруара 1999. године, жалбу одбио као неосновану.

10. На пресуду Кантоналног суда апелант је изјавио ревизију Врховном суду, који је одбио ревизију пресудом број Рев.251/99 од 10. фебруара 2000. године.

III. Апелација

11. Апелант се жали да су оставински поступак из 1961. године, као и сви даљњи поступци, вођени противно важећим законима, те тврди да су били испуњени законски услови да заостала имовина умрлог Л. К. пређе у приватну својину апеланта, а не да постане друштвена својина, како су то одлучили нижестепени судови.

12. У апелацији се, надаље, тврди да су наведеним пресудама повријеђена апелантова права на правичан поступак из члана 6 Европске конвенције за људска права (у даљњем тексту: Конвенција) и право мирног уживања имовине из члана 1 Протокола број 1 Конвенције, односно члан II/3 е) и к) Устава Босне и Херцеговине.

IV. Релевивни домаћи закони

a) Закон о наслеђивању ("Сл. лист ФНРЈ" број 55/20)

13. У овом уставноправном спору релевантне су одредбе Закона о наслеђивању ("Сл. лист ФНРЈ" број 55/20) на основу којег је вођен оставински поступак 0-35/60, што је сагласно члану 247 преузетог Закона о наслеђивању ("Сл. гл. СРБиХ" број 7/80).

14. Релевантним одредбама овога закона утврђено је да заоставштина умрлог лица прелази, по сили закона, на наследнике у тренутку његове смрти (члан 135). Оставински поступак се води по одредбама Закона о паричном поступку (члан 174). Сходно члану 175 Закона, оставински поступак се покреће по службеној дужности чим суд сазна да је неко лице умрло или да је проглашено умрлим. У члану 183 Закона о наслеђивању наводи се да је против рјешења о наслеђивању дозвољена жалба која се подноси у року од петнаест дана од дана достављања рјешења. Члан 229 прописује начин достављања рјешења. Овај члан гласи:

Рјешење о наслеђивању доставиће се свим наследницима и латарима, као и лицима која су у току поступка истакла захтјев на наслеђе.

15. Члан 238 прописује остваривање права странке у парници понављањем поступка по правилима парничног поступка када је расправљање заоставштине завршено правоснажним рјешењем о наслеђивању.

b) Закон о поступању са имовином коју су власници морали да напусте у току окупације и имовином коју су им одузели окупатор и његови помагачи ("Сл. лист ФНРЈ" број 64/46)

16. Овим законом прописано је како се поступа са напуштеном имовином физичких и правних лица ФНРЈ коју су морали да напусте током II свјетског рата. Сходно члану 2 овога закона власник имовине мора да поднесе захтјев за поврат имовине. Чланом 6

је регулисано да ће сва напуштена имовина бити под управом надлежних друштвених органа док надлежни орган не одлучи дефинитивно о поврату имовине власнику или до одлуке о преношењу управе над имовином на блиске сроднике. Члан 7 Закона гласи:

"у случају кад је несумљиво установљено да је власник умро, као и у случају кад се власник није појавио, суд ће на захтјев блиских сродника предати овима имовину на управу до расправе оставине.

Блиски сродници могу да покрену оставински поступак у року од годину дана по ступању на снагу овог закона, односно од дана правоснажности одлуке о проглашењу несталог власника умрлим“ [...].

с) Закон о парничном поступку ("Сл. лист СФРЈ" број 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91)

17. Узимајући у обзир одредбе члана 495 став 1 Закона о парничном поступку ("Службене новине Федерације БиХ" број 42/98), у предметном случају примјењују се одредбе бившег савезног Закона о парничном поступку.

18. Овим законом прописани су услови за понављање поступка на које указује Закон о наслеђивању. Чланом 421 став 1 тачка 2 прописано је да незаконито поступање, а поготово пропуштање достављања рјешења, представља један од разлога за понављање поступка. Овај закон, даље, регулише да се приједлог за понављање поступка даје у року од 30 дана од дана када је одлука достављена странци (члан 423 став 1 тачка 3).

V. Допустивост

19. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 11. став 3. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем коришћеном правном лијеку.

21. Уставни суд БиХ наглашава да је Устав БиХ ступио на снагу 14. децембра 1995. године, те да се од тога дана Европска конвенција за заштиту људских права и њени протоколи директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим осталим законима (члан 11/2. Устава БиХ). Ипак, Устав и Конвенција могу да се примијене само на догађаје који су се десили послје 14. децембра 1995. године.

22. У предметном случају, изворно одлучење поводом заоставштине Ј. К. донесено је 1961. године, прије ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине. Ово рјешење је постало правоснажно 26. јануара 1962. године, а поступак је настављен 1992. године, када је апелант уложио жалбу на рјешење из 1961. године. Кантонални суд је одбио ову жалбу пресудом број Гж-236/97 од 28. августа 1998. године. Суд даље учача да је апелант покренуо и насљедноправну парницу по правилима о понављању поступка, што је завршено пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев.251/99 од 10. фебруара 2000. године.

23. При одређивању датума почетка прописаног рока од 60 дана, предвиђеног чланом 11. ставом 3. Пословника Уставног суда БиХ, треба да се узму у обзир само ефикасни и адекватни правни лијекови. Сходно судској пракси Европске конвенције, захтјев за понављање поступка не може да се сматра ефикасним правним лијеком сем ако је успјешан и резултира поновним отварањем поступка (одлука бивше Европске комисије за људска права Е 10431/83 *Г. против Феџералие Републике Њемачке* од 16. децембра 1983. године, ДР 35, стр. 243). Подношење таквог правног лијека иначе не може да се сматра почетком прописаног рока од 60 дана, предвиђеног чланом 11. став 3. Пословника Суда.

24. У конкретном случају, поступак је ипак поновљен пошто је надлежни суд прихватно да поново расправља оставинско питање у парничном поступку. Узимајући у обзир ову чињеницу, Уставни суд сматра пресуду Врховног суда број Рев.251/99 од 10. фебруара 2000. године коначном пресудом. Пресуда Врховног суда је достављена апеланту 14. јула 2000. године, а апелација је поднесена Уставном суду 30. августа 2000. године.

25. Слиједи да је апелација поднесена Уставном суду у року од 60 дана од дана када је апелант примио коначну одлуку. Апелација је, стога, допустива.

VI. Меритум

26. Уставни суд БиХ треба да оцијени да ли је, у току насљедноправне парнице, коју је апелант покренуо пред Општинским судом I Сарајево, а која је окончана одбијањем ревизије од 10. фебруара 2000. године, Врховни суд повриједио апелантова права из Устава. Апелант тврди да су у том смислу повријеђена његова права из члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола број 1 Конвенције. Као што је већ наведено, Уставни суд је једино надлежан да оцјењује догађаје који су се десили након 14. децембра 1995. године.

27. Уставни суд не налази било које елементе који указују да је поступак, који је вођен након 14. децембра 1995. године, неправичан и стога сматра да су апелантовм наводи неосновани у погледу члана 6. Конвенције.

28. У погледу члана 1. Протокола број 1, Уставни суд сматра да је рјешење којим је имовина Л. К. постала друштвена својина постало правоснажно и коначно још 1962. године. Апелант није у то вријеме оспоравао рјешење или предузео било које мјере да оствари своја права.

29. Уставни суд закључује да члан 1. Протокола број 1 штити постојеће имовинско право, али не укључује право на стицање имовине. Слиједи да, пошто апелант 14. децембра 1995. године није био власник имовине свог умрлог стрица, у накнадном поступку није ни могло да дође до повреде његовог права из члана 1 Протокола број 1.

30. Слиједи да апелација мора да се одбије.

Сходно члану VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: председник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегвић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић и проф. др Витомир Поповић.

У 37/00
31. август 2002.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Европска конвенција једино може да се примијени на догађаје који су се десили након што је Устав Босне и Херцеговине ступио на снагу.

Члан 1. Протокола 1 Европске конвенције штити постојећу имовину, а не право на стицање имовине.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација МДП “Чајавец холдинг” ЗДП “Електромеханика” Бања Лука и С. П. из Бање Луке, против пресудс Врховног суда Републике Српске број У-191/2000 од 13. јуна 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Чињенице које су предочили апеланти су сљедеће:
2. Апеланти С. П. и Ћ. К., са станом у ул. Бориса Кидрича број 11 и 13 (сада Краља Алфонса XIII) Бања Лука, захтјевом од 3. фебруара 1989. године, затражили су и добили сагласност Збора станара зграде Бориса Кидрича број 11 и 13 за доградњу, односно адаптацију поткровног простора, с обзиром да станују у тој згради и имају потребу за већим стамбеним простором.
3. Општински секретаријат за имовинско-правне и стамбене послове 5. децембра 1990. године донио је рјешење број 04-475-1074/90 којим се утврђује да СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика” из Бање Луке има првенствено право припајања дијела заједничке просторије и то дио тавана у површини од 25 m² који се налази у згради у ул. Бориса Кидрича број 13/II изнад стана број 11, у Бањој Луци. Овај дио заједничке просторије припојиће се стану број 11 у ул. Бориса Кидрича број 13/11 на

коме је носилац станарског права С. П. Инвеститор “Руди Чајавец” ЗДП “Електормеханика” дужан је да у року од 30 дана од дана коначности овог рјешења надлежном органу за послове урбанизма поднесе захтјев за издавање урбанистичке сагласности за претварање заједничке просторије у стан, те да у року од три мјесеца од дана правоснажности рјешења о урбанистичкој сагласности поднесе захтјев за издавање одобрења за грађење. Претварање заједничке просторије у стан мора да се заврши најкасније у року од једне године од дана коначности одобрења за грађење. Инвеститор је дужан да радове изводи под надзором СИЗ-а становања. Наведени рокови могу инвеститору да се продуже из оправданих разлога, али најдуже шест мјесеци, а уколико се инвеститору не одобри продужење наведених рокова, или ако ни у продуженом року инвеститор не заврши радове, престаје му право на припајање заједничке просторије стану.

4. Општинска комисија за урбанизам, саобраћај и комуналне послове 18. јануара 1991. године донијела је рјешење број 11-364-135/91 којим се СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика”, као инвеститору, даје урбанистичка сагласност за адаптацију дијела тавана у стамбени простор и припајање постојећем стану у ул. Бориса Кидрича број 13/11, а у свему сходно урбанистичко-техничким условима број 11-364-19/90.

5. Општинска комисија за урбанизам, саобраћај и комуналне послове општине Бања Лука, донијела је 29. новембра 1991. године рјешење број 11-360-299/90 којим се одобрава СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика”, као инвеститору, да може да приступи адаптацији дијела тавана у стамбени простор и припоји га постојећем стану у ул. Бориса Кидрича број 13/II под одређеним условима.

6. Рјешењем СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика” - Комисије за стамбене односе број К-Р-19-34/90 од 26. децембра 1990. године утврђено је, између осталог, да све обавезе које налаже рјешење Секретаријата за имовинско-правне и стамбене послове Општине Бања Лука број 04-475-1074/90 од 5. децембра 1990. године, у погледу захтјева за издавање урбанистичке сагласности, захтјева за издавање одобрења за грађење, рокова за извођење радова, обезбјеђивање стручног надзора над извођењем радова као и обавезе инвестирања, Предузеће преноси на коначног инвеститора С. П.

7. С. П. се 6. јула 1999. године обратио “Чајавец-Стану”, ради рјешавања стамбеног питања, с обзиром да је 1993. године замијенио свој једнособни стан за трособан па да му се, у случају да бивши власник трособног стана затражи поврат стана, омогући поврат ранијег стана са наставком доградње започетог таванског простора. Ако ранији власник не затражи поврат стана, предлаже да се омогући Г. Д., да сходно одговарајућем рјешењу, настави адаптацију таванског простора, а њему, С. П., да правична накнада.

8. Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове, Подручна јединица Бања Лука - Одјељење за имовинско-правне послове донијела је 10. новембра 1999. године рјешење број 25-475-502/99 којим се утврђује инвеститору СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електомеханика”, из Бање Луке, губитак првенственог права припајања дијела заједничке просторије и то дио тавана у површини од 25 m², у ул. Бориса Кидрича број 13/II изнад стана број 11, на коме је носилац станарског права С. П., оствареног рјешењем општинског Секретаријата за имовинско-правне и стамбене послове, Одсјека за имовинско-правне послове Општине Бања Лука, број 04-475-1074/90 од 5. децембра 1990. године, с обзиром да је у поступку утврђено да инвеститор СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика” у утврђеним роковима није завршио припајање остварено рјешењем Општинског секретаријата за имовинско-правне и стамбене послове Општине Бања Лука, број 04-475-1074/90 од 5. децембра 1990. године у смислу одредаба члана 15 став 6 и члана 16 став 1 Закона о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове у зградама у друштвеној својини.

9. Против овог рјешења С. П. 19. новембра 1999. године изјавио је жалбу Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове.

10. Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове, рјешавајући по жалби С. П., донијела је 22. децембра 1999. године рјешење број 04-475-32/99 којим се одбија жалба С. П. У рјешењу је наведено да је оно коначно у управном поступку и против њега није дозвољена жалба, али може да се покрене управни спор тужбом код Врховног суда Републике Српске у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења.

11. С. П. је 8. фебруара 2000. године поднио тужбу Врховном суду Републике Српске против рјешења Републичке управе за геодетске и имовинско правне послове Бање Луке због битних повреда правила поступка, непотпуно и погрешно утврђеног стања и погрешне примјене материјалног права.

12. Врховни суд Републике Српске 13. јуна 2000. године донио је пресуду број У 191/2000 којом се тужба С. П. из Бање Луке против тужене Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука број 04-475-32/99 од 22. децембра 1999. године у предмету утврђују губитак првенственог права припајања дијела заједничке просторије стану, одбија као неоснована, а поднесци “Чајавец холдинга” ЗДП “Електромеханика” Бања Лука од 24. марта 2000. године означени као “поднесак умјешача”, а 10. априла, 19. априла и 12. маја 2000. године означени као “поднесак заинтересованог лица” се одбацују. У пресуди Врховног суда се наводи, између осталог, да су надзиђивање и претварање заједничких просторија у станове, као и пратећи послови у вези с тим, послови од општег интереса у смислу члана 2 Закона о надзиђивању зграде и претварању заједничких просторија у станове у зградама у друштвеној својини, као и да је одредбама члана 15 став 4, 5 и 6 и члана 16 Закона одређено да надзиђивање мора да се заврши у року од године дана од дана коначности

рјешења о одобрењу за грађење, односно у најдужем року од године и по дана, јер у противном слиједи губитак тога права, а што се утврђује деклараторним рјешењем надлежног органа. Те одредбе Закона су строге, когентне, норме. Ипаче ради се, по мишљењу Врховног суда, о једностраначкој управној ствари, гдје се у улози странке појављује само инвеститор, а како је првостепени орган имао доказ да одобрено припајање није довршено у једногодишњем року, а ни до дана када је извршила контролу Урбанистичко-грађевинска инспекција Града Бања Лука, тј. до 18. октобра 1999. године, орган управе је могао да одлучи на начин како је то учињено у оспореном рјешењу. Врховни суд, такође, истиче да је на губитак предметног права без утицаја чињеница да је тужилац у протеклом року био ангажован у војсци Републике Српске, као и чињеница да му вјероватно преостаје да се попово врати у предметни једнособан стан, из којег је, како тврди тужилац, иселио 1993. године. Дакле, остаје неспорна чињеница да инвеститор, ни након вишекратног прекорачења датог рока, није искористио остварено право првенства, све до дана извршене контроле, тј. до 18. октобра 1999. године, дакле, ни након толико времена од завршетка рата на овим просторима.

II. Апелација

13. У апелацији коју су поднијели МДП “Чајавец холдинг”, ЗДП “Електромеханика” из Баље Луке и С. П. из Бање Луке, ул. Краља Алфонса XIII/19, наводи се да је првостепеним рјешењем Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове - Подручна јединица Бања Лука број 24-475-502/99 од 10. новембра 1999. године одузето апеланту првенствено право припајања стану дијела тавана површине 25 м². Овај дио тавана, као дио заједничких просторија, налази се изнад једнособног стана на којем је апелант С. П. имао станарско право прије 30. априла 1991. године.

14. У апелацији се истиче да је током поступка пред управним органима, а и у тужби Врховном суду Републике Српске, указивано да апелант С. П., у смислу одредаба Закона о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине, има право и обавезу да се врати у свој стан са свим правима које је имао до 30. априла 1991. године.

15. Право првенственог припајања дијела заједничких просторија (дијела тавана) апеланту С. П. је припало 5. децембра 1990. године те је он, као право стечено прије 30. априла 1991. године, намјеравао да га користи с обзиром да се вратио у једнособан стан у ул. Краља Алфонса XIII/19 (раније Бориса Кидрича).

16. Овај стан је по структури једнособан и њему, односно његовој вишечлавној породици, је неодговарајући, па му је, стога, додијељено право да тавански простор који се налази изнад његовог стана претвори у стамбени простор. Апелант тврди да је у овај тавански простор уложио знатна средства. Овај тавански простор сматра се

припатком стана у који се вратио 24. августа 2000. године. С обзиром да и управни орган и Врховни суд Републике Српске, иако су били дужни, нису поступали по одредбама Закона о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине тиме су повриједили његова права на непристрано и правично суђење те његово право на имовину, па се стога предлаже да Уставни суд Босне и Херцеговине укине пресуду Врховног суда Републике Српске због кршења уставних права апеланта из члана 11/3. тач. е) и к), права на непристрано и правично суђење из члана 6. Европске конвенције о људским правима, на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 Европске конвенције, као и одредаба Закона о престанку примјене Закона о напуштеној имовини, те да предмет врати на поновни поступак Врховном суду Републике Српске. Уједно је предложено да се одреди привремена мјера забране управним органима Републике Српске да ометају апеланта у коришћењу првепственог права припајања дијела заједничких просторија - поткровља у Бањој Луци, ул. Краља Алфонса број XIII/19.

III. Поступак пред Уставним судом

17. Уставни суд је затражно од Врховног суда Републике Српске и Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука да се изјасне о апелацији.

18. Врховни суд Републике Српске доставио је одговор у коме се истиче да апеланти нису исцрпили све правне лијекове који су могући по законима о управним споровима ("Службени гласник Републике Српске", број 26/94), јер МДП "Чајавец холдинг" ЗДП "Електромеханика" Бања Лука није у законом утврђеном року покренуо управни спор против коначног рјешења Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука број 04-475-32/99 од 22. децембра 1999. године којим је одбијена његова жалба изјављена против рјешења Подручне јединице Бања Лука број 25-475-502/99 од 10. новембра 1999. године већ га је накнадно ангажовао у такав спор апелант С. П. својим поднесцима од 24. марта, 10. априла и 12. маја 2000. године означеним као "поднесак умјешача", односно "поднесак заинтересованог лица". Сем тога, из разлога датих у апелацији било је могуће да се против пресуде у року од 30 дана поднесе захтјев за њено вапредно преиспитивање у смислу чл. 20 и 45 став 1 Закона. Како апеланти нису користили овај правни лијек, Врховни суд сматра да апелација не може да се разматра с обзиром на одредбе члана 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине. Поред тога, Врховни суд сматра да оспораваном пресудом нису повријеђена права апеланта, па тако ни права из Устава Босне и Херцеговине - члана 11/3. тач. е) и к) као и Конвенције о заштити људских права и основних слобода.

IV. Допустивост

19. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

20. Сходно Пословнику Уставног суда, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио (члан 11. став 3)

21. Сходно Закону о управним споровима управни спор може да се води само против управног акта који је донесен у другом степену, односно у првом степену против кога нема мјеста жалби у управном поступку, као и случају када надлежни орган о захтјеву, односно о жалби, није донио одговарајући управни акт (чл. 6, 7 и 8). Против правоснажних одлука судова у Републици и Врховног војног суда донесених у управном спору странка може да поднесе Врховном суду захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке. Тај захтјев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или због повреде прописа о поступку која је могла да утиче на рјешење ствари (члан 20 став 1). У овом случају, апеланти су се обратили Уставном суду Босне и Херцеговине, у смислу члана VI/3.b) Устава истичући да су оспореном пресудом Врховног суда Републике Српске повријеђена права из члана П/3. тач. е) и к) Устава Босне и Херцеговине, право на непристрано и правично саслушање из члана 6. Европске конвенције те право на имовину, односно право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 Европске конвенције о људским правима. Цијенећи наведено, поставља се питање да ли су у конкретном случају у смислу члана 11. став 3 Пословника Уставног суда исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета. Полазећи од чињеница да с једне стране, сходно наведеном закону, може да се уложи захтјев и за ванредно преиспитивање судске одлуке и то у случајевима повреде закона, другог прописа или општег акта или због повреде прописа о поступку која је могла да утиче на рјешење ствари, а да, с друге стране, подносиоци апелације траже да Уставни суд, сагласно својим уставним надлежностима, оцијени да је у конкретном случају дошло до кршења питања садржаних у Уставу, која се првенствено односе на заштиту највишег нивоа људских права и основних слобода (члан 11 Устава - Људска права и основне слободe) предвиђених у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода. Уставни суд цијени да правним лијековима, на које се односи члан 11. Пословника Уставног суда, могу да се сматрају само они који апеланту могу да омогуће успјех у спору, а у конкретном случају поступак пред Врховним судом Републике Српске представљао је посљедњи ефективан правни лијек.

22. Апелација против пресуде Врховног суда Републике Српске број У-191/2000 упућена је препорученом пошиљком Уставном суду 1. септембра, а достављена 5. септембра 2000. године. Сходно члану 13. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, поднесак упућен Суду сматра се за примљеним даном пријема у Суду, односно даном предаје препорученом пошиљком. У извјештају Српских пошта наведено је да је пошиљка (Р-3271) испоручена “Чајавец холдингу” ЗДП “Електромеханика” Бања Лука 4. јула 2000. године. Из тога слиједи да је апелација поднесена у року од 60 дана, како је и прописано Пословником Уставног суда.
23. Уставни суд, стога, закључује да је апелација допуштена.

V. Оцјена Уставног суда

24. Апеланти наводе да су оспораваном пресудом повријеђена њихова права која су загарантована сљедећим одредбама:

Члан II/3.е) и к) Устава Босне и Херцеговине, који у свом релевантном дијелу гласи:

“3. Набрајање права - Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а оне обухватају:

- е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима...;*
- к) Право на имовину.”*

Члан 6. став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који у свом релевантном дијелу гласи:

"Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или осованости било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом устављеним судом."

Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

25. Уставни суд констатује да се управни спор, који је вођен по тужби С. П. пред Врховним судом Републике Српске, односи на његово грађанско право и из тога произилази да се члан 6. став 1 Европске конвенције примјењује и у овом случају.

Сходно томе, Уставни суд не налази да је потребно да се утврди да ли је дошло до повреде грађанских права МДП “Чајавец холдинг” ЗДП “Електромеханика”, али ће преиспитати да ли је поступак пред Врховним судом био фер онако како то захтијева члан 6, односно да ли је Врховни суд повриједио члан 6. Европске конвенције.

26. Сходно Закону о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове у зградама у друштвеној својини (“Службени лист СРБиХ”, број 32/87) који се примјењује у Републици Српској на основу члана 12 Уставног закона за провођење Устава Републике Српске (“Службени гласник РС”, број 21/92), надзиђивање и претварање заједничких просторија у станове, којима се обезбјеђује изградња станова под повољним условима, рационалније коришћење простора и градског грађевинског земљишта и урбанизација градова, насеља градског карактера и других насељених мјеста, у смислу овог закона, су послови од општег интереса (члан 2).

27. Надзиђивање, односно претварање заједничких просторија у станове, мора да се заврши најкасније у року од године дана од дана коначности рјешења о одобрењу за грађење, а ако се надзиђивање, односно претварање заједничких просторија у станове из оправданих разлога не заврши у року од године дана, инвеститору може да се продужи рок за завршетак радова најдуже за шест мјесеци. Инвеститору, коме није одобрено продужење рока, или који ни у продуженом року не заврши радове, престаје право на надзиђивање односно на претварање заједничких просторија у станове (члан 15 став 4, 5 и 6). Губитак права за надзиђивање, односно на претварање заједничких просторија у станове из горе наведених разлога, утврђује се рјешењем општинског органа управе надлежном за имовинско-правне послове (члан 16).

28. Уставни суд уочава да је Врховни суд Републике Српске у предмету примијенио релевантне одредбе Закона о надзиђивању зграда и претварању заједничких просторија у станове у зградама у друштвеној својини, те да не постоји сумња да је поступак вођен на неправичан начин. Стога, Уставни суд закључује да у конкретном случају није дошло до повреде члана 6. Конвенције.

29. У погледу члана 1. Протокола број 1 који штити право на имовину, Уставни суд констатује да се конкретни предмет тиче поступка утврђивања губитка првенственог права припајања дијела заједничке просторије и то дио тавана у површини од 25 m², у улици Бориса Кидрича број 13/II, изнад стана број 11, на коме је носилац станарског права С. П., оствареног рјешењем Општинског секретаријата за имовинско-правне и стамбене послове Одсека за имовинско-правне послове Општине Бања Лука, број 04-475-1074/90 од 5. децембра 1990. године. Уставни суд сматра да је то што је инвеститору СП “Руди Чајавец” ЗДП “Електромеханика” утврђен губитак првенственог права припајања дијела -заједничких просторија, из законом утврђених разлога, не би могло да се сматра повредом права на имовину, јер се у конкретном случају ради о губитку првенственог права припајања заједничких просторија који су у Републици Српској сада државна својина, и стога не би могло да се закључи да је дошло до

повреде апелантових имовинских права из члана 1. Протокола 1 Конвенције.

30. Стога, Уставни суд цијени да оспорена пресуда Врховног суда Републике Српске није повриједила Европску конвенцију нити њене протоколе, а није било ни других повреда Устава.

VI. Закључци

31. Уставни суд је закључио да апелација мора да буде одбијена.

32. С обзиром да је Суд донио одлуку у меритуму, није потребно да одлучује о апелантовим захтјевима за доношење привремене мјере.

33. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда, проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 3/01
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Губитак првенства припајања просторија дијела заједничких просторија, из законом утврђених разлога, не може да се сматра повредом права на имовину (чл. 1. Протокола бр. 1 уз Европску конвенцију).

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Р. Б., против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев.252/99 од 14. фебруара 2000. године

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

1. Чињенично стање

1. Ш. Х. и М. Х., из Сарајева, су власници стана у Сарајеву, Ул. Скендерија број 52 (раније 54) на основу даровног уговора од 26. децембра 1962. године.

2. Овај стан су користила два сустанара: М. Ћ. један дио стана, а други дио стана А. Б. Након смрти М. Ћ. 1987. године, А. Б. је уселио у испражњени дио стана без сагласности власника стана. Након смрти А. Б., Р. Б., рођена С, је наставила да користи стан.

3. Пошто апеланткиња, као правни слѣдник иза умрлог супруга А. Б., користи дио стана на који, по мишљењу власника стана, нема право, власници стана су поднијели тужбу Општинском суду 1 у Сарајеву. Они су затражили да суд донесе пресуду којом ће тужену Р. Б. обавезати да исели из дијела стана којег је до своје смрти користила М. Ћ., те да овај дио стана, слободан од људи и ствари, преда тужиоцима у року од осам дана под пријетњом извршења.

4. Општински суд I у Сарајеву је, 19. октобра 1998. године, донио пресуду број П.661/88 којом је наложио да Р. Б. исели из дијела стана који се састоји од двије собе, уз заједничко коришћење нус просторија, те да овај стамбени простор, слободан од људи и ствари, преда тужиоцима, као и да им накнади трошкове ове парнице у износу од 540 КМ, а све у року од 15 дана под пријетњом извршења.

5. Против ове пресуде, тужена Р. Б., изјавила је жалбу Кантоналном суду у Сарајеву, који је 13. априла 1999. године донио пресуду број Гж-195/99 да се жалба одбија као неоснована, и првостепена пресуда потврђује.

6. Након тога, Р. Б. изјавила је ревизију Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине.

7. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине донио је 14. фебруара 2000. године пресуду број Рев.252/99 којом се ревизија одбија. У образложењу пресуде Врховног суда наведено је, између осталог, да је спорно у овој парници да ли тужиоцима, као власницима стана, припада право на усељење у просторије које је до смрти користила М. Ћ. или у њих има право да се прошири тужена као сустанар. Суд даље констатује да су судови нижег степена утврдили да је власник стана од прије 1. јануара 1959. године био отац тужилаца који је уговором о даровању, склопљеним 26. децембра 1962. године, то право пренио на тужиоце. Врховни суд је закључио да тужиоци нису власници од прије 1. јануара 1959. године већ су власништво стекли послје од оца. Како су тужиоци стекли стан даровањем и како су они уједно и наслеђници оца, нису могли да изгубе право из члана 73 став 7 Закона о стамбеним односима.

II. Апелација

8. Апеланткиња Р. Б. поднијела је апелацију Уставном суду тражећи да Суд оцијени уставност оспорених пресуда, у смислу члана II/3.b) и f) Устава БиХ. Наводи да оспорене пресуде оспорава због суштинских повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права. Апеланткиња је предложила да Уставни суд оспорене пресуде преиначи и тужбени захтјев одбије.

9. Она даље наводи да су пресудом Врховног суда учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 354 став 2 тачка 13 Закона о парничном поступку јер пресуда нема никаквих разлога о одлучним чињеницама, тј. о томе, када је сустанарка М. Ћ. умрла (25. октобра 1987. године), да тужиоци имају повољно ријешено стамбено питање, да стан не траже за себе већ за тужиочевог сина. Такође је навела да тужиоци нису једини наслеђници, јер имају и једну сестру. Апеланткиња је надаље навела да је њен муж уселио у испражњене просторије одмах након смрти М. Ћ., а да је тужба у овом спору поднесена 23. јула 1996. године, тј. девет година након њене смрти.

10. Апеланткиња посебно наглашава да су поступања судова незаконита и болна за њу. Такође је навела да је одредба члана 73 став 7 Закона о стамбеним односима погрешно примијењена, јер је јасно да тужиоци - који нису власници од прије 1. јануара 1959. године нити насљедници таквог власника - не могу бити лица предвиђена чланом 73 став 7. Такође је навела да су тужиоци чак и били власници, они немају услова да након девет година постављају тужбени захтјев. Надаље је навела да спорне просторије нису остале неусељене смрћу М. Ћ., јер она у њима живи већ 13 година.

11. На основу члана 16 Пословника Уставног суда, од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и учесника у поступку Ш. и М. Х. затражен је одговор на апелацију.

12. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, у свом одговору од 23. јануара 2001. године, истиче да је у спору у коме је изјављена апелација, спорно да ли у дио стана који је престао да користи један од сустанара, имао право да се прошири сустанар који је користио друге просторије, или у њих има право да усели насљедник власника стана којему је власник стана те просторије поклонио уговором о даровању послје 1. јануара 1959. године. С обзиром да су тужиоци, који су примили очев поклон, уједно и његови насљедници, Врховни суд је назначио да они не могу да буду лишени права које им припада према Закону о насљеђивању. Суд даље наводи да у оспореним одлукама нема битне повреде одредаба парничног поступка нити прописане примјене материјалног права. Суд, такође, сматра да се у овом спору не ради о правима која проистичу из Устава, већ о правима која су уређена Законом о стамбеним односима и Законом о насљеђивању. Врховни суд је, сходно томе, закључио да апелација није ни допуштена.

13. У одговору учесника у поступку М. Х. и Ш. Х., које заступају пуномоћници адвокати М. и В. М., између осталог се истиче да су наводи апелације неосновани. Тачно је да је М. Ћ. умрла 1987. године, те да су тужиоци тужбу у овом спору поднијели девет година након њене смрти, али ова чињеница није битна за правилно рјешавање ове правне ствари. Такође су навели да право тужиоца из члана 73 став 7 Закона о стамбеним односима, сходно којем имају право да траже уселење у дио стапа који је користила М. Ћ, није ограничено било каквим роком. Даље се истиче да је Врховни суд у својој пресуди сасвим јасно и недвосмислено образложио зашто тужоци могу да се сматрају лицима из члана 73 став 7 Закона о стамбеним односима. Власник стана од прије 1. јануара 1959. године био је отац тужилаца, који је уговором о поклону од 26. децембра 1962. године пренио право власништва на тужиоце. Тужиоци су, међутим, и насљедници свог оца, па се располагања оставиоца у њихову корист урачунавају у њихов насљедни дио. Стога закључују да никако не могу доћи у неповољнију ситуацију те изгубити право из члана 73 став 7 Закона о стамбеним

односима које би иначе као наследници стекли. Свако другачије рјешење ове правне ствари било би, по њиховом мишљењу, супротно одредбама Европске конвенције о људским правима тј. одредби члана 1. Протокола бр. 1 на Конвенцију.

III. Допустивост

14. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност по питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

15. Сходно Пословнику Уставног суда, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио (члан 11. став 3).

16. У конкретном случају, оспоравана пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине је коначна пресуда. Заступник апеланткиње, адвокат Д. К., примио је пресуду Врховног суда 22. маја. 2000. године, а апелација је поднесена Уставном суду 9. јуна 2000. године.

Уставни суд, стога, сматра апелацију допуштеном.

IV. Уставни суд је оцијенио

17. Апеланткиња наводи да су оспораваним пресудама повријеђена њена права загарантована чланом II/3.b) и ф) Устава Босне и Херцеговине.

18. Сходно члану II/2. Устава БиХ, права и слобода предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и у њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над свим другим законима. Сходно члану II/3. Устава Босне и Херцеговине, сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободe из овог члана, став 2, укључујући, према тачки б) право лица да не буде подвргнуто мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни, а сходно тачки ф) право на приватни и породични живот, дом и преписку.

19. Одредба члана II/3.b) Устава БиХ одговара члану 3. Европске конвенције који гласи:

“Нико неће бити подвргнут тортури, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању“

20. Уставни суд не уочава да је постојао било какав чин који би представљао кршење овог члана.

21. Одредба члана 11/3.f) Устава Босне и Херцеговине одговара члану 8. Европске конвенције који гласи:

“Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједиости, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других.”

22. Уставни суд истиче да је власник стана од прије 1. јануара 1959. године био Ф. Х., отац тужилаца, који је уговором о даровању склопљеним 26. децембра 1962. године то право пренио на тужиоце. Дакле, тужиоци нису власници од прије 1. јануара 1959. године већ су власништво стекли од оца. Апеланткињин муж је, у својству сустанара, уселио у један дио стана, док је други дио стана користила гђа М. Ћ. која је умрла 1987. године. Након њене смрти апеланткињин муж се, без пристанка власника стана, проширио у испражњени дио.

23. Сходно члану 73 став 7 Закона о стамбеним односима, власник стана од прије 1. јануара 1959. године, односно његов наслѣдник, има право да се усели у просторије које су остале неусељене исељењем једног или више сустанара.

24. С обзиром да је апеланткињин муж уселио у испражњени дио стана без сагласности власника стана, апеланткиња је, након његове смрти, наставила да користи дио стана без њихове сагласности, тако да тај дио стана не може да буде сматран њеним домом у смислу значења члана 8. Европске конвенције или члана II/3. Устава Босне и Херцеговине. Сходно томе, може да се закључи да одлуке судова нису повриједиле апеланткињина права загарантована овим члановима.

25. Уставни суд, сходно томе, сматра да није дошло до повреде апеланткињиних права.

26. Уставни суд сматра да оспорена пресуда Врховног суда, којом је ревизија одбијена као неоснована, није повриједила Европску конвенцију или Устав Босне и Херцеговине.

V. Закључак

Уставни суд је, на основу изложеног, донио одлуку као у диспозитиву.

На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегвић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 6/01
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Стан или дио стана који је незаконито кориштен не може да се сматра домом у смислу члана 8. Европске конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Б. К., из Сарајева, против пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-1092/00 од 29. новембра 2000. године и пресуде Општинског суда II у Сарајеву број ПР-161/98 од 12. јула 2000. године у оном дијелу захтјева у којем господин Б. К. тврди да му је требао бити додијељен већи стан и да је био дискриминисан.

Уставни суд проглашава да је право Б. К. на одлуку суда у разумном року, гарантовано чланом 6. Европске конвенције о људским правима, повријеђено.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Госп. Б. К. од 1984. године ради у Друштвениом фонду пензионо-инвалидског осигурања Босне и Херцеговине - Дирекција. Он се 1996. године оженио, те је, с обзиром да са мајком и супругом живи у једнособном стану од 45 m², поднио Фонду захтјев за рјешавање стамбеног питања тражећи да му се, према општем акту послодавца, додијели одговарајући стан. Како послодавац, тј. Фонд, није одговорио “у року утврђеном законом”, то је апелант поднио приговор -31. октобра 1996. године, на који, такође, није добио одговор.

2. Апелант је 29. новембра 1996. године поднио тужбу Општинском суду II у Сарајеву наводећи да му Друштвени фонд није додијелио стан. Затражио је да се наложи Друштвеном фонду да му се додијели стан према општем акту послодавца.
3. Друштвени фонд је 31. јануара 1997. године доставио одговор на апелацију, а 10. марта 1997. године је апелант доставио одговор на апелацију и друге поднеске Друштвеног фонда.
4. На основу записника и расправа, које су вођене пред Основним судом II у Сарајеву, утврђене су сљедеће чињенице:
 - a) 6. маја 1997. године расправа је била одложена (разлози нису изложени у записнику) за 5. јуни 1997. године.
 - b) 5. јуна 1997. године расправа је била одложена (разлози нису изложени у записнику) за 8. септембар 1997. године.
 - c) 8. септембра 1997. године расправа је била одложена за 4. новембар 1997. године. У записнику је истакнуто да странке у поступку нису јасно чуле једна другу, а ни судију због буке која је долазила од машинерије за реконструкцију зграде суда.
 - d) 4. новембра 1997. године расправа је била одложена за 29. јануар 1998. године због тога што су представници Фонда били одсутни због других послова.
 - e) 2. фебруара 1998. године апелант је приложио изјаву у којој је истакао да су аргументи Фонда неосновани. Ова изјава је била предочена Фонду за вријеме расправе која је одржана 1. априла 1998. године, а сама расправа је одложена за 24. јуни 1998. године да би се дала могућност Фонду да одговори на апелантову изјаву.
 - f) 29. септембра 1998. године расправа је била одложена за 23. новембар 1998. године на основу тога што је Општински суд тражио од Фонда да достави списак станова који су у својини Фонда, а који су били додијељени његовим радницима за вријеме рата.
 - g) 16. новембра 1998. године апелант је затражио од Општинског суда да донесе привремену мјеру.
 - h) 23. новембра 1998. године расправа је била одложена за 30. децембар 1998. године ради тога што је Фонд изразио спремност да ријеши апелантов стамбени проблем.
 - i) 18. децембра 1998. Фонд је одговорио на апелантов захтјев за доношење привремене мјере од 16. новембра 1998. године.
 - j) 30. децембра 1998. године расправа је одложена за 15. фебруар 1999. године. Сходно записнику, разлог је био давање могућности апеланту да одговори на Фондов поднесак од 18. децембра 1998. године.

- k) 15. фебруара 1999. године расправа је била одложена *sine die* због тога што се појавила могућност рјешавања спора вансудским путем.
- l) 30. марта и 16. априла 1999. године апелант је затражио заказивање нове расправе. 4. маја 1999. године, представник OSCE-а је подржао овај захтјев.
- m) 17. августа 1999. године расправа је била заказана, али је одложена за 13. октобар 1999. године. Одлучено је да ће два свједока бити саслушана на сљедећој расправи.
- n) 13. октобра 1999. године забиљежено је да два наведена свједока нису дошла на расправу јер нису пронађени. Расправа је одложена за 23. децембар 1999. године.
- o) 23. децембра 1999. године расправа је одложена за 3. фебруар 2000. године, а од Фонда је затражено да достави одређени докуменат прије наведеног датума.
- p) 3. фебруара 2000. године расправа је одложена за 21. март 2000. године.
- q) 21. марта 2000. године расправа је одложена за 3. мај 2000. године. За вријеме наредног периода, стране у поступку су приложиле додатне поднеске.
- r) 3. маја 2000. године расправа је одложена за 5. јуни 2000. године.
- s) 5. јуна 2000. године Општински суд је испитао извјесне писмене доказе и одложио расправу за 12. јули 2000. године.
- t) 12. јула 2000. године Општински суд је испитао писмене доказе који су се састојали од Статута Фонда и неких других докумената везаних за овај предмет и закључио расправу. 12. јула 2000. године Суд је донио пресуду број ПР. 161/98 којом је одбио апелантов захтјев у цијелости, као и апелантов захтјев за привремену мјеру.
- u) Пресуда Општинског суда је достављена апеланту 25. августа 2000. године.

5. Апелант је поднио жалбу против ове пресуде Кантоналном суду у Сарајеву који је, пресудом број Гж-1092/00 од 29. новембра 2000. године, одбио жалбу и потврдио првостепену пресуду.

6. Апелант је поднио иницијативу Федералном јавном тужилаштву затраживши заштиту законитости. Федерално јавно тужилаштво је, 30. јануара 2001. године, обавијестило апеланта да не постоји правни основ за покретање захтјева за заштиту законитости против наведених судских одлука.

II. Апелација

7. Апелант је од Уставног суда затражио да оцијени уставност оспорених пресуда, у смислу члана II Устава Босне и Херцеговине. Сем тога, апелант је затражио да

Уставни суд Босне и Херцеговине, у смислу члана 75. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, донесе привремену мјеру којом ће се Друштвеном фонду забранити додјелјивање или уступање станова Фонда.

8. Уз навођење одредаба Устава Босне и Херцеговине и његових анекса, Устава Федерације Босне и Херцеговине и његових амандмана, Универзалне декларације о правима човјека, Међународног пакта о грађанским и политичким правима и Закона о стамбеним односима, подносилац апелације наводи и право на приватни и породични живот и дом гарантовано чланом 11/3.f) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8. Европске конвенције о људским правима, као и право на адекватан стандард живота укључујући храну, одјећу и смјештај које је заштићено чланом 25 Универзалне декларације о правима човјека и чланом 11 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима. Апелант тврди да му је ускраћено право на пристојан животни стандард, нарочито на стан, и да је у том погледу био дискриминисан. Он, надаље, наводи да су поступци пред Општинским судом и Кантоналним судом трајали више од четири године и два мјесеца (од децембра 1996. године када је покренуо поступак до дана када је био обавијештен о пресуди Кантоналног суда) што, по његовом мишљењу, није у складу са чланом 6. Европске конвенције о људским правима који гарантује одлуку суда у разумном року.

9. Апелант је прецизирао свој тужбени захтјев тако да је затражио да суд утврди право апеланта на стан, те да се Фонду наложи исплата износа у висини тржишне вриједности тога стана, односно да се Фонд обавезе да апеланту приоритетно и мимо ранг-листе, у складу са Правилником о стамбеним односима, додијели стан.

10. Апелант, такође, наводи да није био третиран на исти начин као остали запослени радници Фонда и да принцип једнакости у стицању, уживању и кориштењу права није био поштован.¹

11. Свој захтјев за доношње привремене мјере апелант образлаже чињепицом да су појединим лицима који нису у радном односу у Фонду као радницима Фонда додијелени станови мимо ранг-листе из 1999/2000. год. и мимо одредаба члана 19а - 19d Правилника о измјенама и допунама Правилника о расподјели постојећих станова у својини Фонда од марта 2000. године као што ће, према сазнањима којима апелант располаже, бити додјеле убудуће станова и то без поштивања аката Фонда.

III. Поступак пред Уставним судом.

12. Апелант је поднио апелацију Уставном суду 12. фебруара 2001. године. Апелација је изјављена против пресуде Кантоналног суда бр. Гж-1092/00 од 29. новембра 2000. године и пресуде Општинског суда II у Сарајеву бр. ПР-161/98 од 12. јула 2000. године. Апелант је доставио допуну апелације 22. фебруара 2001. године.

13. У складу са чланом 16. Пословника Уставног суда, од Кантоналног суда и Фонда су затражени одговори на апелацију. Фонд је доставио свој одговор 28. фебруара 2001. године, а Кантонални суд 21. марта 2001. године.

IV. Допустивост апелације

14. При оцјењиваљу допустивости апелације, у смислу члана 11. став 3 Пословника Суда, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

15. Посљедња одлука у овом случају је била пресуда Кантоналног суда. Поставља се питање да ли је ревизија могла да се изјави Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине и да ли је, неподношењем ревизије, апелант пропустио да исцрпи све правне лијекове. Кантонални суд наводи у свом одговору да је апеланг пропустио да исцрпи све правне лијекове с обзиром да није уложио ревизију против другостепене пресуде.

16. У овом погледу, Уставни суд се позива на члан 364 Закона о парничном поступку ("Службене повине Федерације Босне и Херцеговине" бр. 42/98 и 3/99) сходно коме ревизија, као ванредни правни лијек, није дозвољена у имовинско-правним и радним споровима у којима се тужбени захтјев односи на потраживање у новцу, на предају ствари или извршење какве друге радње, ако вриједности предмета спора оспораваног дијела правоснажне пресуде не прелази 15.000 КМ.

17. У конкретном случају вриједност предмета спора није одређена, а не чини се да она прелази 15.000 КМ. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине је становишта да у имовинско-правним и радним споровима, у којима се тужбени захтјев не односи на потраживање у новцу, ревизија није дозвољена ако тужилац у тужби није навео вриједност спора. У образложењу рјешења Врховног суда број Рев.226/00 од 30. новембра 2000. године је наведено да, кад тужилац у тужби не означи вриједност спора, не може да се користи право на ревизију, јер и у таквом случају вриједност спора није означена преко износа из члана 364 став 13 Закона о парничном поступку, а који је прописан као услов за изјављивање ревизије (*Билтен судске праксе Врховног суда Федерације БиХ*, број 2/00).

18. Уставни суд не налази да је у конкретном случају ревизија Врховном суду могућа. Сходно томе, Уставни суд сматра да апелант није могао да користи други правни лијек против пресуде Кантоналног суда у Сарајеву.

19. Апелант је пресуду Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-1092/00 примио 19.

јануара 2001. године, а апелација Уставном суду против те пресуде и пресуде Општинског суда II у Сарајеву бр. ПР-161/98 изјављена је 12. фебруара 2001. год. Дакле, апелација је поднесена у року предвиђеном чланом 11. став 3 Пословника Уставног суда.

20. Сходно томе, апелација је допуштена.

V. Меритум апелације

21. Из апелантових поднесака може да се закључи да апелација има три различита аспекта. Апелант се жали:

- (a) да му није додијељен одговарајући стан,
- (b) да је био жртва дискриминације, и
- (c) да је трајање судских поступака повриједило "разуман рок".

22. Уставни суд је испитао тврдње апеланта првенствено на бази чл. 8, 14. и 6. Европске конвенције о људским правима, али је исто тако водио рачуна о осталим међународним и домаћим одредбама на које се позива апелант.

a) ***Право на адекватан стан (члан 8. Европске конвенције, члан 17 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, члан 25 Универзалне декларације о правима човјека, члан 11 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима).***

23. Члан 8. Европске конвенције гласи:

"Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереди или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других."

24. Уставни суд назначава да члан 8. Европске конвенције штити право појединца на поштивање његовог дома и предвиђа немијешаље власти сем у случајевима који су дефинисани ставом 2 тог члана. Међутим, у конкретном случају апелант не наводи никакво мијешање када је у питању његов дом, него сматра да има право да добије адекватнији стан него што је његов постојећи стан. Такве тврдње не спадају у домен члана 8. Европске конвенције. Исто образложење би могло да се примијени, *mutatis mutandis*, када је ријеч о тврдњама везаним за повреду члана 17 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, сходно којем нико неће бити подвргнут произвољном или незаконитом мијешању у његову приватност, породицу, дом или преписку.

25. Сходно томе, право чије остваривање апелант захтијева је социјално право на адекватан смјештај на које се он позива у вези са чланом 25 Универзалне конвенције о људским правима и у вези са чланом 11 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима. Оба члана гарантују право на адекватан стандард живота укључујући храну, одјећу и смјештај.

26. Што се тиче апелантових тврдњи везаних за члан 25 Универзалне декларације о људским правима, Уставни суд напомиње да ова декларација није обавезан инструменат и да није укључена у Анекс 1 на Устав као један од међународних инструмената о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини. Сходно томе, у том погледу нема повреде апелантових уставних права.

27. У погледу апелантових навода везаних за повреду члана 11 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, Уставни суд истиче да је овај пакт један од међународних споразума укључених у Анекс I на Устав. Међутим, обавезе држава према овом пакту су релативно слабе. Сходно члану 2 овог пакта, државе ће подузети кораке, у складу са максимумом својих расположивих могућности, и са настојањем да обезбиједи пуно остваривање права признатих Пактом, што значи да постоји одређена флексибилност у погледу да ли је нека држава поштовала или није своје обавезе у сваком појединачном случају. Поред тога, према Преамбули, појединац је одговоран да тежи промовисању и поштивању права признатих Пактом. Коначно, конкретна обавеза, која произилази из члана 11 Пакта, а то је да ће државе признати право свакога на адекватан стандард живљења, укључујући адекватну храну, одјећу и смјештај, је опште природе тако да било која повреда ове обавезе у овом случају не може да се узме у обзир.

28. Коначно, када су у питању наводи апеланта везани са повреду самог Устава, не постоји одредба која би обезбиједила ширу заштиту од наведених међународних инструмената тако да задатак Уставног суда није да испитује да ли је Закон о стамбеним односима правилно примијењен или не будући да овај закон нема уставну природу.

b) Забрана дискриминације (члан 14. Европске конвенције, члан 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, члан 2.2 Међународног пакта о економским, друштвеним и културним правима, члан 11/4. Устава)

29. Члан 14. Европске конвенције о људским правима гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус"

30. Заштита обезбијеђена чланом 14. Конвенције је тиме ограничена на она права и слободе које су предвиђене Конвенцијом. Чланом 2.2 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, предвиђена је слична забрана дискриминације.

31. Опширнија одредба, која обезбјеђује забрану дискриминације, предвиђена је чланом 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Сходно овој одредби, сва лица имају право, без икакве дискриминације, на једнаку заштиту пред законом који забрањује дискриминацију, а гарантује свим лицима једнаку и дјелотворну заштиту против дискриминације.

32. Сходно члану II/4. Устава, дискриминација је забрањена у уживаљу права и слобода предвиђених чланом II Устава или међународним споразумима наведеним у Анексу I на Устав.

33. Дискриминација подразумијева неједнак третман лица у сличним ситуацијама без објективног и разумног оправдања за неједнак третман (Европски суд за људска права, предмет везан за белгијски језик, пресуда од 23. јули 1968, серија А бр. 6). У конкретном случају, Уставни суд сматра да нема елемената који би показали да је апелант био третиран на неједнак начин у односу на друга лица у сличној ситуацији. Чак и када би наведене забране дискриминације биле у принципу примјењиве у случају апелантових тврдњи, у овом случају се не показује да је било икаквог третмана који би имао дискриминаторски карактер.

с) Трајање поступка (члаи 6. Европске конвенције)

34. У свом релевантном дијелу, члан 6. Европске конвенције гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независим и непристрасним, законом установљеним судом.”

35. Поступци пред Општинским судом II у Сарајеву и Кантоналним судом у Сарајеву су билн везани за апелантово право да му се додијели стан у складу са актима који су примјењивани у односима између Фонда и његових радника. Тражено право је, без сумње, грађанско право тако да је члан 6. Европске конвенције примјењив у овом спору. Питање које би требало да буде испитано је да ли су судски поступци завршени у разумном року предвиђеном чланом 6. став 1 Европске конвенције.

36. Период који би требали узети у разматрање је почео са 29. новембром 1996. године када је апелант поднио тужбу Општинском суду. Овај период се завршава са 29. новембром 2000. године када је Кантонални суд одбио жалбу уложуену против пресуде Општинског суда. Сходно томе, овај период је трајао четири године.

37. Сходно судској пракси Европског суда за људска права, разуман рок за трајање поступка мора бити процијенен у свјетлу околности сваког предмета, комплексности сваког предмета, као и понашања страна у поступку, с једне стране, и, суда и јавних власти, с друге стране.

38. Уставни суд не сматра да је овај предмет био изразито комплексан. Овај предмет је био везан за поприлично једноставно питање о томе да ли је апелантов захтјев за додјелу стана био правно оправдан или не, а предмет је на крају ријешен искључиво на основу писмених доказа. Комплексност, дакле, није елеменат који би могао да оправда одуговлачење поступака.

39. Што се тиче понашања страна у поступку, Уставни суд сматра да су нека одлагања била узрокована потребом за добијање одговора једне стране на поднеске друге стране, док су друга одлагања била узрокована чињеницом да се у извјесном стадијуму појавила могућност споразума између страна у поступку. Међутим, ови елементи су ограниченог броја у односу на број одложених расправа које су карактерисале поступак. Поред тога, чини се да је у више наврата апелант изражавао свој интерес везан за убрзање поступка тражећи заказивање расправе и доношење привремене мјере.

40. Што се тиче понашања судова, Уставни суд истиче да је Кантонални суд одлучио о апелантовој амелацији након само неколико мјесеци. Дакле, у поступку пред тим судом није било одгађања.

41. Међутим, што се тиче Општинског суда ситуација је другачија. Поступак пред овим судом је трајао око три године и осам мјесеци уз бројна одгађања расправа. Разлози ових одгађања су углавном необјашњени, а чини се да су одгађања у великом броју предмета узрокована незадовољавајућом организацијом судског поступка. 29. септембра 1998. године, дакле у вријеме када је поступак пред овим судом трајао скоро двије године, Суд је тражио од Фонда да достави одређени докуменат што је узроковало додатна одгађања, премда се чини да није било разлога за раније подношење захтјева. 15. септембра 1999. године, у вријеме када је овај предмет био већ двије године пред Судом, Суд је одлучио да одложи поступак *sine die*, а упркос апелантовим захтјевима од 30. марта и 16. априла 1999. године да се закаже нова расправа, поново је било више узастопних одгађања.

42. Период од три године и осам мјесеци, који је требао Општинском суду да донесе одлуку, је јако дуг период за предмет ове врсте, а Општински суд је тај који је у највећој мјери одговоран за одгађања која су се појавила. Исто тако треба да се назначи да је предмет везан за апелантов захтјев за додјелу стана и да је његов исход био од великог значаја за њега и његову породицу.

43. Процијенивши ситуацију у цјелини у овом предмету, Уставни суд сматра да поступак није окончан у разумном року и да је апелантово право гарантовано чланом 6. став 1 Европске конвенције повријеђено.

d) Остала питања

44. С обзиром да је Суд донио одлуку у меритуму, није потребно да одлучује о апелантовом захтјеву за доношење привремене мјере.

45. Сходно члану VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић и проф. др Витомир Поповић.

У 22/01
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Право на дом из члана 8. Европске конвенције и члан 17 Међународног пакта о грађанским и политичким правима нуди заштиту од неоправданог мијешања у постојећи дом, али не нуди и право на већи или бољи дом; релевантне одредбе Устава БиХ не предвиђају ширу заштиту од наведених.

Заштита коју предвиђа члан 11 Међународног пакта о економским, друштвеним и културним правима је релативно ограничена својом уопштеном природом.

Разуман рок за трајање поступка (члан 6. став 1 Европске конвенције) мора да се оцијени у погледу околности појединог предмета, комплексности појединог предмета, као и у погледу понашања страна у поступку с једне стране, а суда и јавних власти с друге стране.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Савеза удружења грађана пензионера у Федерацији Босне и Херцеговине за оцјену уставности Одлуке о Закону о организацији пензионог и инвалидског осигурања Федерације Босне и Херцеговине број 56/00 и Одлуке о измјенама и допунама Закона о инвалидском и пензионом осигурању Федерације Босне и Херцеговине број 57/00, које је донио Високи представник.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Захтјев

Савез удружења грађана пензионера Федерације Босне и Херцеговине је, 17. маја 2001. године, поднио захтјев за оцјену уставности Одлуке Високог представника о Закону о организацији пензионог и инвалидског осигурања Федерације Босне и Херцеговине број 56/00 од 12. новембра 2000. (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 49/00) и Одлуке о измјенама и допунама Закона о пензионом и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине број 57/00 од 12. новембра 2000. (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 29/98 од 23. јула 1998.), које је донио Високи представник за Босну и Херцеговину.

Подносилац захтјева наводи да је оспореним одлукама измијењен Закон о пензионом и инвалидском осигурању, те да су повриједиле људска права пензионера. Позива се на права заштићена Уставом Босне и Херцеговине и Европском

конвенцијом. Подносилац захтјева, даље, наводи да ове одлуке нису у складу за важећим прописима Федерације којима се регулише право на пензију.

II. Допустивост

Сходно члану VI/3.а) Устава БиХ, Уставни суд има, између осталог, искључиву надлежност да одлучује да ли је било која одредба закона ентитета у складу са Уставом Босне и Херцеговине. Конкретан захтјев није везан за односни случај, него има за циљ оцјену сагласности оспорених одлука са Уставом Босне и Херцеговине у смислу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине. Сходно члану VI/3. Устава, спор пред Уставним судом може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући, или његов замјеник, једног од домова Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова једног од домова Парламентарне скупштине, или једна четвртина било којег дома законодавног органа једног ентитета.

Из наведених одредаба Устава произилази да подносилац захтјева није овлашћени субјекат за покретање поступка за оцјену уставности закона.

Стога је Уставни суд одлучио као у изреци.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 38/01
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Сходно члану VI/3.а) Устава БиХ удружење грађана није овлаштено да покрене поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 61. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Усваја се апелација Б. Т., из Прњавора, против пресуде Врховног суда Републике Српске, број Кж-304/00 од 22. јануара 2001. године.

Укида се пресуда Врховног суда Републике Српске број Кж-304/00 од 22. јануара 2001. године, а предмет се враћа Врховном суду Републике Српске на нову оцјену у складу са чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Апелација

1. Господин Б. Т., из Прњавора, поднио је преко својих бранилаца Г. и З. Б., адвоката из Баље Луке (у даљњем тексту: апелант), апелацију Уставном суду БиХ 19. априла 2001. год. против пресуде Врховног суда РС број Кж-304/00 од 22. јануара 2001. год.
2. Апелант истиче да је оспорена пресуда Врховног суда повриједила његова уставна права на правичан поступак из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана II/3.e) Устава БиХ, као и право на уживање права и слобода без дискриминације, како то гарантује члан 11/4. Устава БиХ. Апелант наглашава да оспорена пресуда Врховног суда РС не испуњава критеријуме члана 6. Конвенције, јер му није била дата могућност да учествује у

поступку пред другостепеним судом. С обзиром на чињеницу да је јавни тужилац присуствовао сједници Врховног суда, сматра да није испоштовано начело једнакости права странака у поступку.

3. Апелант предлаже да Уставни суд, у складу са чланом 75. Пословника Уставног суда БиХ (“Службени гласник БиХ”, број 24/99), до доношења коначне одлуке донесе привремену мјеру. Привремена мјера треба да обустави извршење оспорене пресуде, због могућности наступања неотклоњивих штетних посљедица по апеланта.

I. Чињенично стање

4. На основу садржине апелације и докумената списа Врховног суда, број Кж-304/2000, који је достављен Уставном суду, чињенично стање конкретног предмета може да се сумира на сљедећи начин:

5. Првостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци, број К-31/99 од 13. јула 2000. год. оптужени је проглашен кривим за тешко кривично дјело против безбједности јавног саобраћаја из члана 186 став 2 у вези са чланом 182 став 1 тада важећег кривичног закона (угрожавање јавног саобраћаја усљед омамљености), и осуђен на казну затвора у трајању од три године.

6. Против првостепене пресуде Окружног суда у Бањој Луци апелант је изјавио жалбу Врховном суду. Он тврди да је дошло до битне повреде одредаба кривичног поступка, да је чињенично стање погрешно и непотпуно утврђено, да је дошло до повреде Кривичног закона и да му је изречена казна престрога. Апелант је предложио да се та пресуда укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање или да се преиначи и окривљени блаже казни.

7. Апелант је, такође, захтијевао да он и његов бранилац буду обавијештени о сједници савјета другостепеног суда, како би могли да јој присуствују. Конкретно, поднеском од 13. новембра 2000. године, који је Врховни суд примио 14. новембра 2000. године, окривљени и његов бранилац затражили су да буду обавијештени о сједници савјета другостепеног суда како би могли да одговоре на наводе заступника јавне оптужбе, који присуствује сједницама другостепеног савјета. Међутим, пуномоћник апеланта није благовремено затражио да присуствује сједници другостепеног суда, тј. у року за жалбу, како је то прописано чланом 371 Закона о кривичном поступку.

8. Врховни суд је одржао сједницу другостепеног савјета 22. јануара 2001. године. Сједници је присуствовао замјеник републичког јавног тужиоца, али не и апелант и његов пуномоћник - бранилац.

9. Врховни суд донио је 22. јануара 2001. год. пресуду број Кж-304/00, којом је дјелимично уважио жалбу браниоца окривљеног и измијенио првостепену пресуду тако

што га је прогласио кривим за кривично дјело угрожавања јавног саобраћаја из члана 400 став 3 у вези са ставом 1 Кривичног закона који је у међувремену, тј. 10. октобра, ступио на снагу, и окривљеног осудио на казну затвора у трајању од двије године.

10. Апелант наводи да је већ позван на издржавање казне затвора.

III. Поступак пред Уставним судом

11. Апелант је 19. априла 2001. год. поднио апелацију Уставном суду против пресуде Врховног суда број Кж-304/00 од 22. јануара 2001. год. Уставни суд је затражио 27. априла 2001. године од Врховног суда, а 12. јула 2001. год. и од републичког јавног тужилаштва у Бањој Луци, одговор на апелацију.

12. Врховни суд РС, у одговору на апелацију, наводи да је тачно да је сједници другостепеног савјета присуствовао замјеник републичког јавног тужиоца, што је била и досадашња пракса, док нису о тој сједници обавијештени окривљени и његов бранилац, иако су то захтијевали. Врховни суд, такође, наводи да је основ за овај поступак члан 371 Закона о кривичном поступку, који је стављен ван снаге чланом 5 Закона о измјени Закона о кривичном поступку (“Службени гласник РС”, број 4/93). Врховни суд је закључио, у свом одговору, да је напуштена досадашња пракса, сходно којој се оптужени и његов бранилац не позивају на сједницу другостепеног савјета, и да се, сходно новој пракси, они позивају да присуствују сједници другостепеног савјета. Уколико такав захтјев не постоји, на сједницу се не позива ни представник републичког јавног тужиоца.

Одговор Врховног суда на апелацију је достављен пуномоћнику апеланта.

IV. Допустивост апелације

13. Сходно члану VI/3.b) Устава БиХ, Уставни суд БиХ има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у БиХ. Питање које произилази из апелације Б. Т. односи се на повреду права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода.

Из члана II Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у БиХ. Слиједи, стога, да Уставни суд има надлежност у погледу ове апелације.

14. У складу са чланом 11. Пословника Уставног суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом добија исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

15. Сходно одредбама чл. 425 и 427 став 1 тачка 3 у вези са чланом 563 Закона о кривичном поступку, окривљени, који је правоснажно осуђен на казну затвора, може да поднесе захтјев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде због повреде закона у случајевима предвиђеним овим законом (члан 425). О захтјеву за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде рјешава суд одређен републичким законом (члан 426). Захтјев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде може да се поднесе због повреде одредаба кривичног поступка у жалбеном поступку, ако је та повреда утицала на доношење правилне пресуде (члан 427 став 1 тачка 3). Захтјев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде могу да поднесу само осуђени и бранилац.

Питање које се поставља у овом случају је да ли је апелант могао да користи овај ванредни правни лијек у смислу члана 11. Пословника Суда. У вези са овим питањем Уставни суд наглашава да је на основу одговора Врховног суда несумњиво утврђено да је досадашња пракса тог суда била да се на сједнице другостепеног савјета не позивају окривљени и његов бранилац. Основ за овакав поступак је члан 371 Закона о кривичном поступку који је стављен ван снаге чланом 5 Закона о измјенама Закона о кривичном поступку (“Службени гласник РС”, број 4/93). Врховни суд је донио оспорену одлуку 22. јануара 2001. године без учешћа апеланта на сједници другостепеног савјета. Међутим, замјеник републичког јавног тужиоца је био позван на сједницу и непосредно је учествовао у жалбеном поступку. Коначно, другостепени суд у оспореној пресуди није навео никакве разлоге због којих није прихваћен писмени захтјев апеланта да буде обавијештен, односно да присуствује сједници другостепеног суда иако је био дужан да то учини. Уставни суд, стога, сматра да наведени ванредни правни лијек не би био дјелотворан под околностима овог случаја, тако да апелант није био обавезан да га користи. Сходно томе, пресуда Врховног суда од 22. јануара 2001. године може да се сматра коначном пресудом у смислу члана 11. став 3 Пословника Уставног суда.

16. Апелант је примио правоснажну пресуду Врховног суда 19. фебруара 2001. год., а Уставни суд је примио апелацију 19. априла 2001. год. Слиједи да је апелација поднесена унутар рока од 60 дана предвиђеног чланом 11. Пословника Суда.

17. Уставни суд истиче да апелација испуњава и остале услове предвиђене Пословником Суда. Апелација је, стога, допуштена.

V. Релевантни домаћи закони

(а) Закон о кривичном поступку (“Сл. лист СФРЈ” број 4/77, 17/85, 74/87, 57/89, 3/90, 27/90 и “Службени гласник РС” број 26/93, 14/94, 6/97 и 61/01)

18. Члан 371 Закона, у свом релевантном дијелу, гласи:
"(1) О сједници савјета обавијестиће се онај оптужени и његов бранилац, оштећни као тужилац или привани тужилац који је у року предвиђеном за

жалбу или за одговор на жалбу захтијевао да буде обавијештен о сједници [...] Предсједник савјета или савјет може одлучити да се о сједници савјета обавијесте странке и кад нису то захтијевале [...].

(2) Ако је оптужени у притвору или на издржавању казне а има браниоца, обезбједиће се присуство оптуженог само ако предсједник савјета или савјет нађе да је то сврсисходно [...].”

(b) Закон о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку

(“Службени гласник РС” број 26/93)

19. Члан 5 наведеног закона гласи:

“Неће се примјељивати реченица прва у ставу 1, став 4 и став 7 члана 371.”

VI. Уставни суд је одлучио

20. Апелант се жали да је Врховни суд РС донио пресуду без његовог присуства, те да он није могао да брани жалбене наводе на првостепену пресуду.

21. У конкретном предмету поставља се питање да ли је пресуда Врховног суда РС од 22. јануара 2001. године повриједила апелантова права гарантована чланом 6. Конвенције и чланом II/3.е) Устава БиХ.

22. Члан 6. став 1 Европске конвенције о људским правима, у свом релевантном дијелу, каже:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом (.....).”

23. Члан 6. став 3 Европске конвенције, такође, садржи одредбе које се односе на права на одбрану у кривичном поступку. Нарочито, овај члан предвиђа да ће свако оптужен за кривично дјело имати довољно времена и средстава за припрему одбране (члан 6. став 3), те ће имати право да се брани сам или уз помоћ званично постављеног адвоката (члан 6. став 3с).

24. Сходно члану 11/2. Устава БиХ, права и слободе одређене у Европској конвенцији се директно примјењују у БиХ и имају приоритет над сваким другим законом. Члан 11/3.е) Устава БиХ предвиђа да ће сва лица унутар територије БиХ уживати право на фер саслушање у кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком. У овом случају одредба члана II/3.е) мора да се тумачи на исти начин као члан 6. Конвенције, и није потребно да се посебно разматра.

25. Уставни суд је утврдио да ће, у складу са чланом 371(1) Закона о кривичном поступку, обавјештење о одржавању сједнице да се достави оптуженом који га је затражио у року предвиђеном за жалбу, или за одговор на жалбу и захтијевао да буде обавијештен о сједници, а апелант је ово обавјештење затражио након истека рока. Слиједи да, на основу домаћег закона, Врховни суд није био обавезан да обавијести апеланта о сједници на којој ће се разматрати његов предмет.

26. Надаље, на основу члана 371 Закона о кривичном поступку, предсједник савјета или само савјет су имали широко дискреционо право о томе да ли да дозволе оптуженом и његовом браниоцу да присуствују сједници савјета. Стога не може да се тврди да је Врховни суд у овом случају дјеловао у супротности са чланом 371 наведеног закона.

27. Међутим, јавља се питање да ли је одлука Врховног суда усклађена са правом на правично суђење сходно члану 6. Европске конвенције.

28. Уставни суд је утврдио да је Врховни суд разматрао питања чињеничног стања и примјене материјалног права, као и затворску казну која је изречена апеланту. Под таквим околностима, апелант је, на основу члана 6. Европске конвенције, имао право да буде присутан и да да изјаву пред Врховним судом.

29. Уз то, за разлику од апеланта и његовог браниоца који су били одсутни, замјеник републичког јавног тужиоца је био присутан на сједници Врховног суда. Ово није у складу са принципом једнакости који је нераздвојна карактеристика концепта правичног суђења које гарантује члан 6. Европске конвенције.

30. Може да дође до појаве још једног питања у вези са тим да ли се апелант одрекао свог права сходно члану 6. Европске конвенције. Уставни суд је утврдио да оптужени, бар у неким погледима, може да се одрекне својих права из овог члана, али да то мора да учини изричито. Међутим, у овом случају није могуће да се разматра да ли се апелант одрекао свог права да присуствује сједници Врховног суда. Напротив, он је нарочито тражио да га се обавијести о сједници Врховног суда како би могао да јој присуствује.

31. Слиједи да апелантово право на правично суђење, сходно члану 6. Европске конвенције, није испоштовано у поступку пред Врховним судом, те да случај треба да се врати на поновни поступак који треба да буде у складу са чланом 6. Европске конвенције.

32. Апелант се даље жали да је био предмет дискриминације у поступку пред Врховним судом. Принцип недискриминације је предвиђен чланом 11/4. Устава БиХ као и чланом 14. Европске конвенције.

33. Члан II/4. Устава БиХ гласи:

“Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анксу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол,

раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.”

34. Члан 14. Европске конвенције гласи:

”Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.”

35. Подносилац апелације не даје никакав разлог на основу којег може да се закључи да је апелант третиран другачије од осталих лица у истој ситуацији. То, такође, не произилази ни из докумената списа у овом предмету. Стога, Уставни суд закључује да су тврђења да је повријеђена забрана дискриминације из члана II/4. Устава Босне и Херцеговине, а у вези са чланом 6. Конвенције, очигледно необразложена.

36. Одлучујући о меритуму овог предмета, Уставни суд је истовремено закључио да не постоје посебни разлози да Суд одлучи о захтјеву за привремену мјеру.

37. Сходно члану VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио већином гласова (седам напрема један) у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс ДANELIУS, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Вмтомир Поповић и Мирко Зовко.

На основу члана 36. Пословника Уставног суда, судија Азра Омерагић је издвојила мншљење.

У 40/01
31. август 2001.
Неум

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

1. У изнимним случајевима, апелант није обавезан да исцрпи правни лијек за ванредно преиспитивање у кривичном поступку.

2. Уколико је саслушање, које се односи на чињеничне и правне аспекте апелације, одржао у одсуству апеланта и његовог правног пуномоћника а у присуству замјеника јавног тужиоца, чак и у случају да је засновано на важећем закону, ипак представља повреду права на правично суђење а поготово повреду принципа једнакости те права на адекватну одбрану (члан 6. став 3 Европске конвенције).

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 28. и 29. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Т. К. из Сарајева против рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број кж-266/00 од 2. новембра 2000. године и рјешења Општинског суда II Сарајево број Кв-745/99 (К-682/96) од 11. децембра 1999. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је госп. Т. К., из Сарајева.
2. Чињенице предмета, које произилазе из документације достављене Суду, могу да се сумирају како слиједи.
3. Замјеник јавног тужиоца, Основно јавно тужилаштво Сарајско, је 18. септембра 1996. године поднио Општинском суду II у Сарајеву оптужницу против Т. К., сина П. и мајке Д, рођ. у мјесту Горња Рашталица, општина Хаџићи. Т. К. је окривљен да је провалио у туђу гаражу и одузео путничко моторно возило, својину другог лица (П. М.), чиме је починио кривично дјело тешке крађе из члана 148 Кривичног закона Републике Босне и Херцеговине.
4. Општински суд II Сарајево је, 11. децембра 1999. године, рјешењем број Кв-745/99 (К-682/96), обуставио кривични поступак против Т. К. Суд је одлучио да обустави

кривични поступак због тога што је 11. децембра 1999. године ступио на снагу федерални Закон о амнестији, којим је за кривично дјело које је окривљеном Т. К. стављено на терет дата амнестија, а оштећени П. М. је са имовинско-правним захтјевом упућен на парницу.

5. Т. К. је 15. децембра 1999. године поднио Кантоналном суду у Сарајеву жалбу на рјешење Општинског суда II Сарајево, којим је обустављен кривични поступак против њега. Жалио се да је оптужен за кривично дјело које није, нити је могао да учини, јер се у вријеме наведеног извршења кривичног дјела, као и цијели ратни период, налазио у Сарајеву са својом породицом, и имао радну обавезу у фирми у којој је био, а и сада је запослен, о чему посједује релевантну документацију; да није био позван на суд нити саслушан на главном претресу по оптужници и није имао прилику да докаже своју невиност, те да му је оптужбама против њега нанесена клевета, увреда, повријеђена част и достојанство.

6. Кантонални суд у Сарајеву је, 2. новембра 2000. године, одбио жалбу Т. К. Кантонални суд је, поводом писменог поднеска замјеника кантоналног тужиоца, којим се указује да је требало да се претходно утврди да ли је Т. К. лице које је примило рјешење о обустави поступка и поднијело жалбу против тог рјешења, утврдио да је управо Т. К., син П., лице против којег је поднесена оптужница и према коме је донесено рјешење о обустави поступка, што је, сходно доставници у предметном спису, потврдио својим потписом и против којег је уложио жалбу, те закључио да су тиме отклоњене сумње у идентитет окривљеног.

7. Т. К. се обратно и федералном тужиоцу са захтјевом за заштиту законитости, у коме, уз раније изнесене тврдње, наводи да је у међувремену дошао до сазнања да је предметно кривично дјело извршио други Т. К.

Федерални тужилац је, актом број КТЗ-62/2000 од 9. јануара 2001. године, обавијестио Т. К. да, након увида у спис Општинског суда II Сарајево, није нашао законског основа за подизање захтјева за заштиту законитости против наведених судских одлука.

II. Апелација

8. Госп. Т. К. апелацијом оспорава рјешење Кантоналног суда у Сарајеву од 2. новембра 2000. године и рјешење Општинског суда II Сарајево од 11. децембра 1999. године. Наводи да су та рјешења, као и обавјештење федералног тужиоца, повриједили његова људска права и част, јер је “проглашен кривим” за дјело које није извршио (поднесак апеланта од 4. јануара 2001. године), да је неосновано оптужен и амнестиран, а да уопште није позван на претрес на коме би доказао да се у овом случају не ради о њему него о другом лицу истог имена и презимена. Апелант моли Уставни суд да заштити његова људска права која су му повријеђена (поднесак апеланта од 19. фебруара 2001. године).

II. Поступак пред Уставним судом

9.Т. К. је, 4. јануара 2001. године, предао непосредно Уставном суду Босне и Херцеговине поднесак “Захтјев за оцјену уставностиведеног поступка”, који је насловио на Уставни суд Федерације БиХ. На тражење да се изјасни од којег уставног суда тражи заштиту људских права за која тврди да су му повријеђена, Т. К. је 19. фебруара 2001. године доставио нови поднесак, у коме се изјашњава да његов ранији поднесак (од 4. јануара 2001. године) треба да разматра Уставни суд Босне и Херцеговине.

10.На основу члана 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Уставни суд је 23. марта 2001. године затражио од Кантоналног суда у Сарајеву да одговори на наводе апелације. Кантонални суд у Сарајеву није одговорио на овај захтјев.

III. Релевантни домаћи закони

11.Законом о амнестији (“Службене новине Федерације БиХ”, број 48/99) ослобађају се кривичног гоњења, или у потпуности од изречене казне или неизвршеног дијела казне, сва лица које су у периоду од 1. јануара 1991. године до 22. децембра 1995. године учинила било које од кривичних дјела предвиђених у одговарајућим кривичним законима који су примјењивани на територији Федерације Босне и Херцеговине, сем кривичних дјела против човјечности и међународног права, кривичних дјела дефинисаних у Статуту Међународног суда за бившу Југославију, те одређених других тешких кривичних дјела против живота, достојанства и морала, разбојништва и другог (члан 1).

Поступак о примјени амнестије по овом закону прописан је чл. 2 до 6 тог закона. Сходно њима, ако против лица из члана 1 овог закона није покренут кривични поступак, поступак се неће ни покренути, ако је поступак у току - обуставиће се, а ако је лицу из члана 1 овог закона правоснажно изречена казна затвора, биће ослобођен од извршења те казне у цјелини или у дијелу који није извршен (члан 2); рјешење о примјени амнестије доноси суд који је судио у првом степену, по службеној дужности или на приједлог окривљеног, или осуђеног лица или лице које у корист окривљеног лица може да изјави жалбу, а ово рјешење суд је дужан да донесе у року од три дана од дана ступања на снагу овог закона, односно у року од три дана од пријема приједлога (члан 3); против рјешења о примјени амнестије жалбу могу да изјаве тужилац, окривљени и његов бранилац, осуђени и лице које у корист окривљеног може да изјави жалбу у случају да је оно поднијело приједлог за давање амнестије, а жалба против рјешења о примјени амнестије не задржава извршење рјешења (члан 4); на достављање писмена, рачунање рокова и поступак по жалби одговарајуће се примјењују одредбе федералног Закона о кривичном поступку (члан 6).

12. Везано за одредбу члана 6 Закона о амнестији, да се на поступак по жалби на рјешење о примјени амнестије одговарајуће примјењују одредбе Закона о кривичном поступку (“Службене новине Федерације БиХ”, број 43/98), члан 388 тог закона, у свом релевантном дијелу, гласи: *“(1) О жалби против рјешења првостепеног суда одлучује другостепени суд у сједници вијећа ако овим законом није друкчије одређено*

IV. Допустивост

13. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

14. Чланом 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине је утврђено да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

15. Сходно Закону о амнестији (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 48/99) рјешење о примјени амнестије доноси суд пред којим је кривични поступак у току, односно суд који је судио у првом степену, по службеној дужности или на приједлог окривљеног или осуђеног лица или лица које у корист окривљеног лица може да изјави жалбу (члан 3 став 1); против рјешења о примјени амнестије дозвољена је жалба, која не задржава извршење (члан 4); на поступак по жалби на рјешење о амнестији одговарајуће се примјењују одредбе федералног Закона о кривичном поступку (члан 6).

Против рјешења о обустави кривичног поступка због амнестије окривљени Т. К., сходно Закону о кривичном поступку, није имао могућност да користи ванредне правне лијекове (захтјев за понављање поступка, захтјев за заштиту законитости). Сходно томе, Т. К. је искористио све правне лијекове могуће по законима Федерације Босне и Херцеговине за конкретну ситуацију.

8. Кантонални суд у Сарајеву је 2. новембра 2000. године донио рјешење број Кж-266/00, које је Основни суд примио 28. новембра 2000. године, након чега је рјешење достављено апеланту. Апелација против рјешења Кантоналног суда поднесена је Уставном суду 4. јануара 2001. године, дакле у прописаном року од 60 дана.

9. Сходно томе, апелација Уставном суду против рјешења Кантоналног суда од 2. новембра 2000. године и рјешења Општинског суда од 11. децембра 1999. године је допустива.

V. Уставни суд је закључио

18. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има апелациону надлежност у питањима из Устава која произилазе из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Апелациона надлежност ограничена је на уставна питања и Суд, генерално, није надлежан да преиспитује да ли су редовни судови правилно примијенили законе и утврдили чињенице.

19. Апелантови наводи односе се на то да су Кантонални суд и Општински суд, својим рјешењима, као и федерални тужилац, својим обавјештењем, којим је “проглашен кривим” за дјело које није учинио те да је “неосновано оптужен и амнестиран” а да није позван на претрес на коме би доказао да се у овом случају не ради о њему него о другом Т. К., повриједили његова људска права, част и достојанство.

20. Уставни суд истиче да, у складу са чланом II став 1. Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво људских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II став 2. права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима, директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над осталим законима.

21. Члан 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Конвенција) у свом релевантном дијелу гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

22. Утолико што је Т. К. био оптужен за тешку крађу, он је био кривично оптужен у оквиру значења члана 6. став 1 Конвенције, и док год је он био тако оптужен, суд је имао право да одлучи о тој оптужби.

23. Међутим, правно стање се промијенило када га оптужба више није теретила. У ствари, одустајање од оптужбе је резултат амнестије, а аналогна ситуација би се јавила да је јавни тужилац повукао оптужбу, нпр. да је установио да су докази преслаби да би довели до осуде. У таквим околностима, више није постојала оптужба о којој би се одлучивало.

24. У овом предмету, Општински суд II Сарајево је одлучио, у складу са Законом о амнестији, да обустави кривични поступак против Т. К. Ова одлука није представљала одлуку о оптужби против Т. К., а како је он био ослобођен кривичног гоњења, није више могао да се позове на право на судску одлуку о његовој кривици или невиности у погледу кривичног дјела за које је био оптужен.

25. Уставни суд, стога, закључује да није дошло до повреде члана 6. став 1 Европске конвенције и одговарајућих одредаба члана II/2. и 3. Устава Босне и Херцеговине.

26. Члан 6. став 2 Конвенције гласи:

“Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.”

27. Насупрот тврдњама апеланта, Суд запажа да у конкретном случају одлука Општинског суда о обустави поступка, у складу са Законом о амнестији, као и судска одлука да трошкови кривичног поступка падају на терет буџета суда, не изражавају став да је Т. К. крив за кривично дјело за које је био оптужен.

28. Стога Уставни суд закључује да није дошло до повреде члана 6. став 2 Европске конвенције и одговарајућих одредаба члана II/2. и 3. Устава Босне и Херцеговине.

29. Сходно изложеном, Суд је одлучио да одбије апелацију Т. К.

30. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозсф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 24/01

28. септембар 2001.

Сарајево

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Проф. др Снежана Савић

Ако је дошло до одустајања од оптужбе као резултат амнестије, та оптужба више није “одређена” у смислу члана 6. става 1 Европске конвенције, и тиме се ова одредба не мож примијенити.

Одлука суда да обустави поступак у складу са Законом о амнестији те релевантном одлуком о трошковима поступка не изражава мишљење о кривци оптуженог у смислу члана 6. става 2 Европске конвенција.

Уставни суд Босне и Херцеговине на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 28. септембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација ДОО НА ЕММ Сотрани, из Сарајева, против пресуде Врховног суда Федерације број У-1507/00 од 25. јануара 2001. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. ДОО НА ЕММ Сотрани Сарајево поднијело је апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У 1507/00 од 21. јануара 2001. године.
2. Како произилази из апелације и докумената достављених Уставном суду, чињенично стање може да се сумира на следећи начин:
3. ДОО НА ЕММ Сотрани Сарајево бави се увозом, велепродајом и малопродајом грађевинског материјала и осталих непрехрамбених производа, а на основу рјешења број УФ/1 58/96 од 7. новембра 1996. године. Оснивач предузећа је Х. А. са оснивачким улогом од 1.000 КМ. Наведеном дјелатношћу се бави од 1997. године. До 30. јуна 1997. године предузеће је обављало грађевинску дјелатност на основу рјешења број УФ/1 3229/97. Тренутно запошљава 11 радника. Књиговодствене послове за предузеће обавља предузеће ДОО “АВРО” из Сарајева на основу уговора од 1. јануара 1999. године. Предузеће није раније контролисала Пореска управа ни Финансијска полиција.
4. Контрола обрачуна уплате пореза на промет производа и услуга извршена је за период од 30. јуна 1997. године до 31. јануара 2000. године, тј. за период обављања дјелатности велепродаје и малопродаје.

5. Контрола обрачуна и уплате пореза на промет производа и услуга извршена је на основу одредаба Закона о порезу на промет производа и услуга (“Службене новине Федерације БиХ”, број 6/95 и 27/97), Правилника о примјени одредаба Закона о порезу на промет производа и услуга (“Службене новине Федерације БиХ”, број 4/97, 6/97, 27/97) и Одлуке Владе о висини каматне стопе на износ пореза на промет производа и услуга који није плаћен у прописаном року (“Службене новине Федерације БиХ”, број 27/96).

6. У периоду од 19. јануара до 7. марта 2000. године извршена је непосредна инспекцијска контрола законитости пословања апеланта као пореског обвезника и констатоване неправилности код обрачуна и плаћања јавних прихода, на основу чега је извршен обрачун пореских обавеза, те рјешењем Пореске управе Кантоналног бироа Сарајево - Одјељења за надзор и обуку број 10-9/02-15-1-29-2/00 од 11. априла 2000. године, да се утврђене пореске обавезе уплате у законом прописаном року. Конкретно, наведеним рјешењем утврђено је да пореске обавезе апеланта са припадајућим каматама износе укупно 131.380,36 КМ.

7. У вези с тим утврђено је да је апелант, као порески обвезник, до момента уручења првостепеног рјешења измирио дио обавеза по записнику о инспекцијском надзору од 19. јануара 2000. године - у износу од 30.066,25 КМ, а које нису укључене у диспозитиву наведеног првостепеног рјешења.

8. Апелант је уложио жалбу против рјешења Пореске управе Кантоналног бироа Сарајево - Одјељење за надзор и обуку, број 10-9/02-15-1-29-2/00 од 11. априла 2000. године. Федерално министарство финансија - Пореска управа - Централни биро Сарајево, на основу члана 237 Закона о управном поступку (“Службене новине Федерације БиХ”, број 2/98) и члана 29 став 2 Закона о пореској управи Федерације БиХ (“Службене новине Федерације БиХ”, број 18/96), одбило је жалбу рјешењем број 10/03-15-1-748/00 од 3. јула 2000. године. У свом рјешењу Федерално министарство финансија је закључило да је првостепени орган управе приликом утврђивања чињеничног стања, као и доношења оспореног рјешења, правилно примијенио материјалне прописе, затим, да се правилно позвао на одговарајући пропис и да је оспорепим рјешењем апеланту исправно наложено да изврши уплату обавеза.

9. Врховни суд Федерације БиХ је, пресудом број У-1507/00 од 25. јануара 2001. године, одлучујући у управном спору тужиоца ДОО НА ЕММ Компани Сарајево, против рјешења број 10/03-15-1-748/00 од 3. јула 2000. године туженог Федералног министарства финансија, Сарајево, одбио тужбу апеланта сматрајући да су органи управе, утврђујући неправилност код обрачуна и плаћања јавних прихода код тужиоца (апеланта), приликом прегледа, правилно одлучили када су извршили обрачун пореских обавеза и кад су тужиоца (апеланта) обавезали на плаћање пореза на промет производа и пореза на промет услуга у висини наведеној у диспозитиву првостепеног рјешења.

I. Апелација

10. DOO HA EMM Comrani се жали да је рјешељем првостепеног управног органа од 11. априла 2000. године, рјешељем другостепеног управног органа од 3. јула 2000. године и пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 25. јануара 2001. године повријеђено његово право на мирно уживање имовине загарантоваио чланом 11/3.к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1. Протокола број 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Апелант истиче, такође, да је због сложености предмета тражио од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 30 Закона о управним споровима, одржи усмену расправу уз учешће вјештака финансијске струке, али да овај захтјев није био прихваћен.

11. Апелант, на крају, тражи од Уставиог суда да, у складу са чланом 75. Пословника Суда, донесе привремену мјеру којом би било обустављено принудно извршење коначног управног акта о наплати јавних прихода до одлуке Уставног суда. Као разлог за доношење привремене мјере апелант наводи да се принудном наплатом прекида рад предузећа, не извршавају уговорене обавезе фирме, не исплаћују примања радницима и онемогућава извршавање даљњих уплата јавних прихода у буџет Федерације Босне и Херцеговине и кантона.

II. Поступак пред Уставним судом

12. DOO HA EMM Comrani Сарајево је, 19. марта 2001. године, уложило апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-1507/00 од 25. јануара 2001. године.

13. На основу члана 16. Пословника Уставног суда 4. маја 2001. године затражен је одговор на апелацију Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине.

14. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, 22. маја 2001. године, доставио је одговор у којем, у суштини, наводи да остаје у цијелости код разлога наведене пресуде и сматра да том пресудом нису повријеђене одредбе Устава Босне и Херцеговине, као ни одредбе Европске конвенције о људским правима, те предлаже да се апелација одбије.

15. Уставни суд је истовремено затражио спис Пореске управе Кантоналног бироа Сарајево у који је извршио увид.

III. Релевантни домаћи закони

16. Чланом 6 став 2 тачка 3 Закона о порезима на промет производа и услуга прописано је да се прометом производа сматра узимање сопствених производа, које је правно лице произвело или набавило за сопствену крајњу употребу. Сем тога и одредбом члана 14 став 3 тог закона прописано је да је порески обвезник пореза на промет производа правно лице које је узело сопствене производе за сопствену употребу.

17. Дакле, ради се о промету производа на је апелант дужан да плати порез за вриједност робе коју је користио у сопствене сврхе. Апелант инсистира, међутим, супротно, да се ради о репродукционом материјалу, за који се не плаћа порез. Сходно члану 11 цитираног закона репродукциони материјал без плаћања пореза могу да набављају само правна лица која обављају произвођачку дјелатност, а шта се сматра произвођачком дјелатношћу одређено је у члану 11 став 2 цитираног закона.

18. Овим одредбама прописано је да попуст на цијену производа, који продавац даје купцу у виду рабата, може да се одбије од пореске основице само ако је писмено уговорен и ако је купцу непосредно одобрен у фактури.

19. Сходно члану 24 став 3 тачка 1 Закона, порез се плаћа на промет услуга остварене разлике између набавне и продајне цијене, као и примљене провизије или друге накнаде остварене у виду редовног или ванредног прихода.

IV. Допустивост предмета

20. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Питања која произилазе из апелације односе се на повреду апелантових права заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Из члана II/2. Устава Босне и Херцеговине слиједи да се права и слобода предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима.

21. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

22. У овом предмету оспорена је пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине од 25. јануара 2001. године, против које нема даљњих редовних правних лијекова. Поступак пред Уставним судом је покренут 19. марта 2001. године, дакле рок за подношење апелације је испоштован јер је апелант уложио апелацију у року од 60 дана, одређеном чланом 11. став 3 Пословника Суда.

VI. Уставни суд је одлучио

23. Уставни суд у овом предмету има задатак да испита да ли се пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У* 1507/00 од 25. јануара 2001. године,

донесеном у управном спору у правној ствари наплате јавних прихода, крши уставно право ДОО НА ЕММ Компани Сарајево загарантовано чланом II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

24. Члан 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни“.

25. Уставни суд истиче да је право на имовину инкорпорисано у Устав БиХ, који у члану 11/2. предвиђа да се права заштићена Европском конвенцијом и њеним протоколима примјењују у Босни и Херцеговину, а у члану 11/3. штити право на имовину.

26. Члан 1. Протокола бр. 1 Европске конвенције садржи три различита правила. Прво правило, које се налази у првој реченици првог става, је опште природе и изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, говори о томе да лишавање имовине може да се деси под извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу два овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу кориштење имовине у складу са општим интересом. Ова три правила нису различита, у смислу да нису неповезана: друго и треће правило односе се на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и треба да буду тумачена у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу.

27. Уставни суд сматра да је у овом случају утврђена обавеза ДОО НА ЕММ Компани на плаћање пореза на промет производа и услуга. Дакле, тиче се права власништва компаније. Питање које се поставља је да ли то потпада под изузетке, везано за порезе, како произилази из другог става члана 1.

28. Уставни суд истиче да обавеза плаћања пореза на промет има основу у Закону о порезу на промет производа и услуга.

29. У конкретном предмету ДОО НА ЕММ Компани се жали на погрешно тумачење и примјену Закона о порезу на промет производа. У том погледу Уставни суд наводи да није његов задатак да испитује исправност тумачења и примјене закона који нису уставне природе већ да је ово задатак судова и власти ентитета. Довољно је за сврху члана 1. Протокола 1 да је наметање пореза имало основу у закону и да његова примјена није изазвала прекомјеран и диспропорционалан терет за појединца или правни субјекат. Нема назнака овакве примјене закона у овом случају.

30. Уставни суд даље истиче да не може да се сматра да члан II/3. Устава, који се такође тиче заштите права на имовину, пружа већу заштиту него члан 1. Протокола 1. У овом случају није било повреде ове одредбе.

31. Апелант DOO HA EMM Comrani такође наводи да му није одобрен захтјев за одржаваље јавне расправе пред Врховним судом. Уставни суд овдје истиче да члан 6. Европске конвенције, који у принципу укључује право на јавну расправу, није примјењив на случајеве који се тичу пореза (нпр. случај Европског суда за људска права, *Ferrazini v. Италија* од 12. јула 2001).

32. Стога у овом случају уставна права DOO HA EMM Comrani нису нарушена.

33. Будући да се одлучивало о меритуму апелације, захтјев да Уставни суд изда привремену мјеру не изискује посебан одговор, тако да Уставни суд неће доносити посебну одлуку на овај захтјев.

34. Одлуке Уставног суда су, према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 27/01
28. септембар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Није задатак Уставног суда да испитује исправност тумачења и примјене закона који нису уставне природе већ је ово задатак судова и власти ентитета.

За испуњење захтјева члана 1. Протокола 1 догодила је чињеница да је наметање пореза имало основу у закону и да његова примјена није изазвала прекомјеран и диспропорционалан терет за појединца или правни субјекат.

Не може да се сматра да члан 11/3. Устава пружа већу заштиту него члан 1. Протокола 1 Европске конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. новембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Члан 152 Закона о раду Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске” број 38/2000) је у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Поступак пред Судом

1. Др Халид Гељац, у то вријеме члан Предсједништва Босне и Херцеговине, којег је заступао проф. др Касим Трнка, поднио је 19. фебруара 2001. године, у складу са чланом VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 152 Закона о раду Републике Српске (у даљњем тексту: Закон о раду РС) објављеном у “Службеном гласнику Републике Српске” број 38/2000.

2. Уставни суд је, 2. марта 2001. године, затражио од Народне скупштине Републике Српске одговор на захтјев. Дописом од 25. априла 2001. године, Народна скупштина Републике Српске је обавијестила Уставни суд да ће је проф. др Радомир Лукић заступати у овом предмету. У допису од 3. маја 2001. године, проф. др Радомир Лукић је затражио од Уставног суда да продужи рок за одговор на захтјев за додатних 15 дана. Овај захтјев је био одобрен. Продужени рок је истекао 21. маја 2001. године. Уставни суд није примио никакав одговор од заступника Народне скупштине.

II. Чињенице

a) Околности везане за предмет

3. На основу списка достављених Уставном суду и навода подносиоца захтјева, могу да се сумирају, како слиједи, чињенице у овом предмету:

4. У периоду између 1991. и 1995. године, рат на територији Босне и Херцеговине је узроковао масовна расељавања и протјеривања становништва на основу етничког поријекла. Припаднике одређене етничке групе, који нису хтјели добровољно да оду, војне и паравојне снаге припадника већинске етничке групе присиљавали су да напусте своје домове (види *Извјештај о ситуацији о људским правима на територији бивше Југославије* који су поднијели специјални извјештачи Комисије за људска права, Економског и социјалног савјета Уједињених нација (ECOSOC), е.г. E/CN.4/1993/50 од 10. фебруара 1993; §§ 16.-177.; E/CN.4/1994/3 од 5. маја 1993; E/CN.4/1994/4 од 19. маја 1993; E/CN.4/1994/8 од 26. септембра 1993; E/CN.4/1994/47 од 17. новембра 1993; E/CN.4/1994/110 од 21. фебруара 1994, §§ 5-79; E/CN.4/1996/9 од 22. августа 1995, са списком периодичних извјештаја које је доставио Tadeusz Mazowiecki, специјални извјештач Комисије за људска права).

Поред истјеривања становништва силом, што је често узроковало тешке повреде међународног хуманитарног права (види, поред Извјештаја UN-ECOSOC-а, судску праксу *Међународног суда за злочине у бившој Југославији*), били су примјењивани и много суптилнији начини да се отежа живот припадницима одређене групе како би их се натјерало да напусте своја породична окружења. Овакве мјере су укључивале и обуставу и престанак радног односа запосленицима који су били одређеног етничког поријекла: радници су добијали отказ или су их сгављали на чекање (с тим да нису поново враћани на посао). У појединим случајевима је било јасно назначено да је разлог био њихова етничка или политичка припадност, али у највећем броју случајева никакви разлози нису били назначени. У неким случајевима, за вријеме рата, откази су члановима одређених етничких група давани због недоласка на посао, иако су запосленици могли да буду депортовани, или су побјегли, или нису долазили из страха од прогона. Међутим, и послје рата је било отказа, уназађивања, недозвољавања да се напредује или спречавања запошљавања на основу етничког поријекла или припадности некој политичкој групи, синдикату или радничкој организацији за права радника (види *Дискриминација везана за запошљавање у Босчи и Херцеговини*, Организација за безбједност и сарадњу у Европи (OSCE), Одјељење за људска права, јуни 1999; у погледу специфичних предмета: Канцеларија омбудсмена за Босну и Херцеговину, Специјални извјештај број 392/95 (од 6. маја 1997), *Дискриминација везана за право на рад у Козара-превозу*, упућен господину Винку Кондићу, министру за рад, запошљавање и социјалну заштиту Републике Српске и господину Радомиру Пашићу, директору Козара-превоза; види, такође, Дом за људска права, предмет број

ЦХ/97/67 од 8 јула. 1999. године, Сакиб Захировић против Босне и Херцеговине и Федерације Босне и Херцеговине, одлука о допустивости и меритуму).

5. Резултат такозваног “етничког чишћења” је велики број расељених лица и избјеглица. Многи од њих још имају потребу за трајним рјешењем због практичних потешкоћа које ометају процес повратка (види илустративну мапу Високог комесаријата за избјеглице Уједињених нација (UNHCR) *Етничка већина у 1991. у Босни и Херцеговини, Етничка већина 2000. у Босни и Херцеговини, Бошњачка популација - попис 1991, Хрватска популација - попис 1991, Српска популација - попис 1991, Актуелни и потенцијални поврати у и унутар Босне Херцеговине, Пројекте о броју избјеглица и расељених лица који још нису нашли рјешење*).

6. Народна скупштина Републике Српске је, 24. октобра 2000. године, донијела Закон о раду чијим је ступањем на снагу престао да важи Закон о радним односима (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 и 10/98).

b) Домаћи релевантни закони

1. Чл. 151 до 167 Закона о раду (Прелазне и завршне одредбе) регулишу радне односе радника “који су на дан ступања на снагу тог закона затечени на чекању” (члан 151) или радника који сматра да му је радни однос “незаконито престао” у периоду између 31. децембра 1991. године и дана ступања на снагу овог закона (члан 152).

Члан 152, у свом релевантном дијелу, гласи:

“Радник који се на дан 31. децембра 1991. године налазио у радном односу код послодавца чије је седиште било на садашњој територији Републике Српске, а који сматра да му је радни однос незаконито престао код тог послодавца почев од тог датума па до дана ступања на снагу овог закона, има право да у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона поднесе захтев за остваривање права на отпремнину. Захтев се подноси министарству надлежном за послове рада, у писменом облику (лично или препорученом поштом).

Право на подпошење захтева у смислу става 1 овог члана немају лица:

- која су остварила право на накнаду за отказни рок или на накнаду за време чекања на посао у смислу члана 54 и 64 Закона о радним односима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 и 10/98).

- која су водила радни спор пред надлежним судом против одлуке о престанку радног односа, ако је спор окончан правомоћном судском пресудом”

8. Члан 153 Закона регулише висину отпремнине из члана 152 став 1 овог закона зависно од дужине радног стажа код послодавца. Коначне и правоснажне одлуке о правима на отпремнину доноси комисија, коју образује министар надлежан за послове рада (члан 158). Ову комисију чине председник и четири члана, који се именују из реда

правних стручњака који имају искуство у примјени прописа о радним односима и који не врше никакве политичке нити државне функције у Републици, Федерацији Босне и Херцеговине и заједничким органима Босне и Херцеговине (члан 155). Комисија је независна и самостална у свом раду (члан 157). Радни спорови пред судовима и поступци код инспекције ради остваривања права из члана 152 став 1 овог закона, који нису окончани до дана ступања на снагу овог закона, обуставиће се и предмет уступити Комисији (члан 156). Члан 159 регулише процедуралне аспекте рада Комисије.

III. Аргументи изнесени пред Судом

9. Подносилац захтјева наводи да оспорена одредба није у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине и осталим инструментима за заштиту људских права који се примјењују у Босни и Херцеговини. Он истиче да Закон не предвиђа право на наставак радног односа који је раније престао, а ни не признаје радни стаж или остале облике социјалне заштите, нити санкционише “остале посљедице етничког чишћења” и да на тај начин легализује дискриминацију на основу етничке припадности. Он такође наводи да члан 152 није “изричито дискриминаторан”, али да је у историјском контексту, као што је то наведено у одлуци Уставног суда у предмету број У 5/98 од 30. јуна и 1. јула 2000. године (Трећа дјелимична одлука), дубоко дискриминаторан. Он се позива на релевантни дио у тој одлуци (тачка 95) који гласи:

“In conclusio, Суд закључује да је, након што је Дејтонски споразум ступио на снагу, постојала и постоји систематична, дуготрајна, намјера дискриминаторска пракса јавних органа Републике Српске с циљем спречавања тзв. “мањинских” повратака, било директним учешћем у насилним инцидентима или уздржавањем од обавезе заштите људи од узнемиравања, застрашивања или насилних напада само због етничког поријекла, на страну неспровођење стварања “на својим територијама политичких, економских и друштвених услова који придоносе добровољном повратку и хармоничној реинтеграцији избјеглица и расељених лица, без преферирања било које посебне групе” које сlijеде из права свих избјеглица и расељених лица да се слободно врате својим домовима према члану 11/5. Устава БиХ. Надаље, етнички готово хомогена судска и извршна власт Републике Српске је јасан показатељ да овај дио одредбе члана 1. са формулацијом “Република Српска је држава српског народа” мора га буде узет буквално и да он пружа потребну везу са дискриминаторском праксом органа власти са ефектом одржавања резултата претходног етничког чишћења.

10. Подносилац захтјева сматра да је оспорена одредба у несагласности са првом алинејом Преамбуле Устава Босне и Херцеговине (поштовање људског достојанства.

слободе и једнакости), чланом 1/2. Устава (демократија и владавина права), чланом 11/4. Устава (недискриминација), али и чланом 11/5. Устава (право на повратак) због тога што је могућност да се настави радни однос који је “кључни услов” за одржив повратак. У погледу различитог рјешења у Закону о раду Федерације Босне и Херцеговине, подносилац захтјева наводи “да није могуће имати одвојене правне системе у домену људских права и основних слобода” у Босни и Херцеговини.

IV. Допустивост

11. Сходно члану VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучи о било којем спору који се јавља по овом уставу и који је између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али не ограничавајући се на то да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом. Спорове могу да покрену само одређени државни или ентитетски органи или њихови дијелови (*locus stancli*), између осталих члан Предсједништва.

12. Подносилац захтјева је затражио оцјену уставности члана 152 Закона о раду. Будући да ова одредба чини дио закона ентитета, захтјев, у смислу члана VI/3.а) у погледу сагласности са Уставом БиХ, може да буде поднесен. У вријеме када је захтјев поднесен, подносилац захтјева је био члан Предсједништва Босне и Херцеговине. Сходно томе, он има активну легитимацију у смислу члана VI/3.а). Чињеница да подносилац захтјева није више члан Предсједништва не може да га лиши активне легитимације. Захтјев је, сходно томе, допустив.

V. Меритум

с) **Недискриминација, члан II/4. Устава Босне и Херцеговине и члан 14. Европске конвенције**

13. Суд је прво испитао да ли је члан 152 Закона о раду повриједио члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине и члан 14. Европске конвенције о људским правима на начин да је дискриминисао бивше несрпске раднике предузећа и институција у погледу њиховог права да поново успоставе старе радне односе. Члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине (Недискриминација) гласи:

"Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Апексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријело или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус."

14. У члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, сходно којем се Европска конвенција за заштиту људских права директно примјењује у Босни и Херцеговини, поново се истиче право на недискриминацију у оквиру права која су заштићена Европском конвенцијом (члан 14. Европске конвенције).

15. Гарантујући недискриминацију у “уживању права и слобода, предвиђених овим чланом или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог устава”, члан II/4. Устава Босне и Херцеговине успоставља, на исти начин као и члан 14. Европске конвенције, везу између права на недискриминацију и права и слобода о којима је ријеч. Сходно судској пракси Европског суда за људска права, ово имплицира одређено ограничење права на недискриминацију у смислу да не може да се позива на принцип недискриминације генерално, него само у вези са правом заштићеним Европском конвенцијом. Међутим, то не значи да се искључује повреда права на недискриминацију у случајевима када одређено право само по себи није било повријеђено. Напротив, чак и када је ограничење одређеног права, заштићеног Европском конвенцијом, оправдано, то ипак може да повриједи право на недискриминацију, ако је ограничење учињено на дискриминаторан начин (види *Белгијски предмет о језицима*, Европски суд за људска права, А 6 (1968); види *Принц Ханс-Адам II од Лихтенштајна против Њемачке*, Европски суд за људска права, пресуда од 12. јула 2001. године, број 42527/98, члан 91). Ипак, у овом предмету, за дискриминацију коју наводи подносилац захтјева, не може да се сматра да се односи на право заштићено Европском конвенцијом, што значи да није било повреде члана 14. Европске конвенције.

16. У случају члана II/4. Устава Босне и Херцеговине, обим права чије уживање мора да буде гарантовано без дискриминације је шири него што је то предвиђено чланом 14. Европске конвенције. Позивањем на међународне споразуме који су набројани у Анексу I Устава Босне и Херцеговине, обим члана II/4. укључује, између осталих, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима од 19. децембра 1996. године (ICESCR). Члан 6 став 1 овог пакта гласи:

“Државе чланице овог пакта признају право на рад,које обухвата право које има свако лице на могућности зарађивања кроз слободно изабран и прихваћен рад, и предузимања одговарајуће мјере за очување овог права”.

17. Поред тога, гарантујући без дискриминације “права и слободе из овог члана тј. члана II Устава Босне и Херцеговине, право на уживање без дискриминације се такође примјењује и на права загартована чланом II/5. Устава Босне и Херцеговине који гласи;

“Све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате својим домовима. Они имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума, на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991. и

на накнаду за ону имовину која им не може бити враћена. Све обавезе или изјаве о таквој имовини, дате под присилом, су ништавне."

18. Ово значи да су јавне власти у Босни и Херцеговини обавезне да се уздрже од дискриминације када доносе акте и прописе у контексту индивидуалног уживања права на рад и права на повратак домовима.

19. Неки акт или пропис је дискриминишући ако прави разлику између лица или група које су у сличној ситуацији и ако за то разликовање изостане објективно и разумно оправдање, или ако није било разумног односа пропорционалности између употријебљених средстава и циљева којима се тежи.

20. Сходно гоме, Суд прво треба да утврди групе или лица које би могле да се упоређују. Члан 152 Закона о раду не прави разлику између група, него додјељује право свим радницима који сматрају да им је радни однос "незаконито" престао у конкретном временском периоду да поднесу захтјев за отпремнину.

21. Дакле, потребно је да се испита да ли је члан 152 Закона о раду дискриминаторски, упркос чињеници да његова *формулација* не прави разлику између појединаца или група.

22. Суд сматра да у стварности оспорени члан садржи инхерентне дистинкције етничке природе, ако се посматра у историјском контексту. Дистинкције између појединаца и група су прављене у прошлости када су радници били отпуштани или стављани на чекање на основу етничке припадности. Све до усвајања члана 152 Закона о раду, дискриминаторна дејства оваквих поступања су се наставила, а дискриминације, који су се појавиле у прошлости, нису отклоњене. Циљ оспореног члана је да пронађе дефинитивно рјешење за овакве случајеве. Његова намјера је да искључи редовне правне лијекове (који би повлачили могуће враћање у радни однос) против незаконитих отказа у замјену за отпремнину. Међутим, усљед дискриминаторних околности отказа на које се примјењује оспорени члан, овај члан ће се најчешће примјењивати на отпуштене бошњачке и хрватске раднике без спецификавања ових група у тексту закона. С друге стране, они који су могли да задрже своје позиције у Републици Српској за вријеме рата и након рата су углавном били припадници српске етничке групе. Дакле, природна посљедица је да ти запосленици генерално нису били погођени оспореним чланом. Оспорена одредба, дакле, имплицитно прави разлику између припадника појединих етничких група.

23. Дакле, потребно је да се испита да ли разликовање, које је инхерентно члану 152 Закона о раду, може да има објективно и разумно оправдање.

24. Циљ оспореног члана би могао да буде стабилизација радних положаја оних запосленика који су у међувремену замијенили отпуштене запосленике. То би могао да буде разуман циљ. Међутим, Суд сматра да су њихови интереси супротстављени

интересима отпуштених запосленика. Ако се узме у обзир да су ови други били жртве дискриминаторне праксе, Суд не сматра да би њихово право требало да буде уступљено праву ових првих, поготово стога што су ови други сада незапослени.

25. Међутим, оспорени члан такође има за циљ стварање правне сигурности за она предузећа која су потпуно обуставила или знатно смањила своја пословања због рата, и која су након рата суочена са проблемом да наставе са радом у условима тржишне економије. Ова сигурност може такође да буде важна за инвеститоре који би улагали у таква предузећа и за општи развој економије у Босни и Херцеговини.

26. С друге стране, постоји и право незаконито отпуштених запосленика или оних који су стављени на листе за чекање да буду враћени на старе положаје. Њихово враћање на ранија радна мјеста не би могло да буде могуће у свим случајевима, и увелико зависи од економских услова њихових бивших послодаваца. Премда је овај индивидуални интерес од великог значаја, Суд сматра да јавни интерес који је претходно наглашен има већи значај.

27. Оспорена одредба има за циљ пропорционално рјешење ове дилеме тиме што пружа могућност отпремнине у зависности од дужине радног односа код послодавца. Сходно томе, оспорена одредба не занемарује у потпуности индивидуални економски интерес који је запосленик имао на бившем радном мјесту. Што се тиче износа отпремнине, Суд сматра да законодавац има извјесну слободу процјене у погледу налажења разумног рјешења у границама установљеним Уставом. С обзиром на тешко економско стање предузећа, Суд не сматра да је законодавац, доносећи оспорену одредбу, повриједио ову слободу процјене.

28. Суд сматра да имплицитна дистинкција у члану 152 Закона о раду има објективно и разумно оправдање. Сходно томе, оспорена одредба није у супротности са чланом 11/4. у вези са чланом 11/5. Устава Босне и Херцеговине ни чланом 6. став 1 Европске конвенције.

б) Право на повратак, члан 11/5. Устава Босне и Херцеговине

29. Суд ће надаље испитати да ли је оспорна одредба повриједила право на повратак заштићено чланом 11/5. Устава Босне и Херцеговине. Овај члан гласи:

“Све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате својим домовима. Они имају право, у складу са Анексом 7 Опшег оквирног споразума, на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава од 1991. и на накнаду за ону имовину која им не може бити враћена. Све обавезе или изјаве о таквој имовини, дате под присилом, су ништавне.“

30. Ова одредба Устава Босне и Херцеговине одражава специфичну ситуацију у Босни и Херцеговини као резултат рата и показује одређење уставотворца да уклони

посљедице “етничког чишћења” у циљу поновног успостављања мултиетничког и мултикултурног друштва. Поред конкретног права на поврат имовине, овај члан садржи опште право на повратак својим домовима. Члан 11/5. Устава Босне и Херцеговине штити право избјеглица и расељених лица да се слободно врате у своја мјеста, тј. у своје градове и села.

31. Уживање овог права може да буде угрожено када лицу није дата могућност да се врати у свој ранији радни однос, што је основа за његово живљење на одређеном мјесту. Будући да члан 152 Закона о раду може да отежа повратак избјеглица и расељених лица својим ранијим домовима, може да се сматра да индиректно утиче на право на повратак, загарантовано чланом II/5. Устава.

32. Међутим, Уставни суд је горе установио да члан 152 служи важном јавном интересу и да, сходно томе, не може да се сматра да на диспропорционалан начин ограничава право на повратак заштићено чланом II/5. Устава.

33. Сходно томе, оспорени члан није повриједио члан 11/5. Устава Босне и Херцеговине.

с) Људско достојанство, слобода и једнакост (прва алинеја Преамбуле Устава Босне и Херцеговине), демократији и владавина права (члан 1/2. Устава Босне и Херцеговине)

34. Подносилац захтјева наводи повреду прве алинеје Преамбуле према којој конститутивни народи Босне и Херцеговине стварају основ одржења Устава Босне и Херцеговине у погледу поштовања људског достојанства, слободе и једнакости. Он се такође позива на принципе демократије и владавине права, заштићене чланом 1/2. Устава Босне и Херцеговине.

35. Према одредбе Преамбуле Устава Босне и Херцеговине могу да имају нормативни карактер, на сходно томе представљају стандард контроле, или да буду саме по себи предмет оцјене (види Трећа дјелимична одлука у предмету број У5/98 наведена горе у овом случају, принципи достојанства, слободе и једнакости наведени у првој алинеји Преамбуле Устава Босне и Херцеговине су спецификовани у људским правима и основним слободама у члану II/3, 4. и 5, као и у члану II/2. у вези са Европском конвенцијом. Ови принципи су узети у разматрање у тумачењу чланова које је Суд разматрао горе. Сходно томе, нема потреба за разматрањем могуће повреде ових принципа.

36. Што се тиче принципа демократичности и владавине права, Суд не сматра да је оспорен члан 152 Закона о раду Републике Српске повриједио ове принципе.

VI. Закључак

37. Суд закључује да је члан 152 Закона о раду Републике Српске у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

38. На основу члана VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио већином гласова (пет напрема четири), у саставу: председник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У овој одлуци, сходно члану 36. Пословника Уставног суда БиХ, судија проф. др Јозеф Марко издвојио је своје мишљење, које се прилаже уз Одлуку као анекс.

У 19/01
2. новембар 2001.
Бања Лука

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Неки акт или пропис је дискриминирајући ако прави разлику између лица или група које су у сличној ситуацији и ако за то разликовање изостане објективно и разумно оправдање, или ако није било разумног односа пропорционалности између употријебљених средстава и циљева којима се тежи.

АНЕКС
- Издвојено мишљење судије проф. др Јозефа Марка
у предмету број У 19/01

На основу члана 36/2. Пословника Уставног суда, подносим своје издвојено мишљење у одлуци коју је Уставни суд усвојио већином гласова у предмету У 19/01 на сједници одржаној 31. августа и 1. септембра 2001. године.

Ја се не слажем са већинском одлуком и сматрам да члан 152 Закона о раду Републике Српске није у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

Образложење

1. Члан 152 Закона о раду Републике Српске је дискриминишући и тиме врши повреду члана II/4. Устава БиХ. Он такође повређује право на повратак који је гарантован чланом 11/5. Устава БиХ, а у вези са Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

2. Већинска одлука утврђује правни оквир који служи као мјерило за оцјену оспорене одредбе. Овај правни оквир чини члан 11/2. Устава БиХ (недискриминација), а у вези са другим међународним споразумима који су набројани у Анексу I Устава БиХ, *inter alia*, право на рад из члана 6, става 1 Међународног пакта о економским, друштвеним и културним правима од 19. децембра 1966. године, те у вези са правом на повратак из члана 11/5. Устава БиХ.

3. Слажем се са већинском одлуком у дијелу који се односи на закључак да не може да се сматра да члан 152 Закона о раду прави разлику упркос чињеници да његова *формулација* не прави разлику између појединаца или група. Уистину, Суд је претходно утврдио да закон не може да се сматра дискриминишућим само у случају када тај закон дискриминише *prima facie*, него и када је закон, иако *prima facie* неутралан, такође провођен на дискриминишући начин; када је закон, иако *prima facie* неутралан и примјењиван у складу са својим претпоставкама, донесен с циљем дискриминације; или када су одговарајући јавни органи, не само својим дјеловањем, већ и недјеловањем, подржали ефекте претходне *de jure* дискриминације (Захтјев за оцјену уставности одређених одлука Устава Републике Српске и Устава Босне и Херцеговине, У 5/98-111, став 79).

4. Такође сматрам да оспорени члан садржи инхерентне дистинкције етничке природе ако се посматра у историјском контексту. Дистинкције између појединаца и група су прављене у прошлости када су радници били отпуштани или стављани на чекање на основу етничке или политичке припадности.

5. Члан 152 Закона о раду Републике Српске има за циљ да пронађе дефинитивно рјешење за велики број компликованих случајева у вези са нелегалним отпуштањима, како се и наводи у самом тексту оспорене одредбе. Међутим, како се види из његовог контекста, као и законодавног циља да поједностави рјешење тих случајева, оспорена одредба искључује редовне правне лијекове (који би резултирали могућим враћањем у радни однос) против незаконитих отказа у замјену за отпремнину. Услјед околности отказа на које се примјењује оспорени члан, овај члан најчешће обухваћа отпуштене бошњачке и хрватске раднике без спецификавања ових група у тексту закона. С друге стране, они који су могли да задрже своје позиције у Републици Српској за вријеме рата и након рата су углавном били припадници српске етничке групе. Дакле, природна посљедица је да ти запосленици генерално нису били погођени оспореним чланом. Оспорена одредба, дакле, имплицитно прави разлику између припадника појединих етничких група и тиме изазива строги надзор у процесу примјењивања принципа пропорционалности.

6. Дакле, ја се не слажем са закључком већине о балансирању ових интереса. Већинска одлука занемарује важна права и вриједности које су заштићене Уставом БиХ.

7. Иако приступ законодавца, са чисто економске тачке гледишта, може да буде практичне разумне природе, његове посљедице су веома проблематичне: неоспорно дискриминишућа отпуштања у прошлости, која су чинила дио организоване кампање “етничког чишћења”, на овај се начин подржавају и на неки начин легализују, тиме чинећи нову дискриминацију. То можда и није циљ законодавства, али је, свакако, посљедица такве одредбе.

8. Сама ова примједба је разлог за забринутост када је у питању компатибилност између члана 152 Закона о раду Републике Српске и права на недискриминацију. Стога је, дакле, неопходно да се строго испунс сви елементи пропорционалности. Ово мора да се има на уму при оцјени да ли може да се сматра да члан 152 Закона о раду РС заиста садржи објективно и разумно оправдање, или да ли постоји разумни однос пропорционалности између употребљених средстава и циљева којима се тежи. Прецизније речено, ово значи да употребљена средства морају да буду легална и примјерена да би се постигао циљ. Сем тога, она морају да буду та која су најмање рестриктивна од свих расположивих. На крају, узимајући у обзир све околности овог случаја, употребљена средства морају у ужем смислу да буду пропорционална у односу на циљ. Ово захтијева балансирање интереса које првенствено зависи од обима повреде права или законских вриједности, да ли су та права која се испитују уставно заштићена или не, као и важности циља којем законодавац тежи.

9. Већинска одлука запажа да оспорени члан има за циљ стварање статуса *quo* за садашње раднике као и за појашњење односа између предузећа и њихових пријашњих радника. Одлука има намјеру да смањи финансијски терет оним предузећима која су

потпуно обуставила или знатно смањила своја пословања због рата, и која су након рата суочена са проблемом даљњег рада у условима тржишне економије. Ја сам такође једнако свјестан чињенице да су тим предузећима неопходни јасни услови у погледу тужби које могу да поднесу отпуштени или они радници који су привремено на чекању, како би на тај начин предузећа могла да створе чврсту основу за будућа пословања. Ова сигурност може такође бити важна за инвеститоре који би улагали у таква предузећа, а који су досад оклијевали да подузму кораке због недостатка такве сигурности, као и за процес приватизације који се сматра предусловом за опоравак економије у Босни и Херцеговини. У том смислу, члан 151 Закона о раду РС, предвиђајући могућност повратка, утврђује отпремнину као правило премда познаје чињеницу да у садашњим економским условима такав повратак у пракси није вјероватан.

10. Међутим, тежња таквим циљевима утиче на низ уставних права и вриједности. Већина Суда није довољно узела у обзир право на рад оних радника који су отпуштени под дискриминишућим условима (члан 6 став 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним односима, Анекс 1, тачка 8, Анекс 1 Уставу БиХ) у вези са правом на недискриминацију (члан II/4. Устава БиХ), право на повратак тих људи и њихових породица (члан 11/5. Устав БпХ у вези са Споразумом о избјеглим и расељеним лицима, Анекс 7 Општег оквирног споразума), и на крају, општи државни циљ који тежи плуралистичком друштву у Босни и Херцеговини, зацртаном у правном оквиру Босне и Херцеговине.

11. Дакле, у погледу константног ефекта члана 152 Закона о раду РС (горе наведени став 24), сматрам да је члан 6 став 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, тумачен у повезаности са правом на недискриминацију (члан 11/4. Устава БиХ), разлог за забринутост по питању средстава које је изабрао законодавац за рјешавања ових случајева о дискриминацији.

12. Још више забрињава категорично одбијање враћања на посао као и недостатак било каквог еквивалентног рјешења надокнаде, тумачено у односу на право на повратак из члана II/5. Устава БиХ. Овај члан се односи на специфичну ситуацију у Босни и Херцеговини, што је резултат рата, те нуди одлучност оснивача овог устава да одбаци посљедице “етничког чишћења” да би се поновно успоставило плуралистичко друштво. Поред појединог права на поврат имовине, овај члан такође садржи и шире право на повратак у “мјеста свог поријекла”. Ово је далекосежније и од поврата појединог дијела некретнине. Члан 11/5. Устава БиХ гарантује право расељених лица и избјеглица на повратак својим домовима, тј. градовима или селима, као и да им се обезбиједе неопходни услови за живот у познатом окружењу.

13. Суд је већ раније утврдио (У 5/98-III, став 73 и сљедећи) да члан 11/5. Устава БиХ, у вези са Преамбулом, алинејом 3, и чланом VII Општег оквирног споразума и Анексом 7 Општег оквирног споразума, не само да гарантује поједино право; он

такође формулише државни циљ “плуралистичког друштва” у законском устројству Босне и Херцеговине. У тој тежњи, сви јавни органи државе, као и ентитета, су обавезни да предузму све неопходне кораке да би се поново успоставило такво плуралистичко друштво као предуслов за одрживе мирне односе. Циљ Анекса 7 Општег мировног споразума да се пониште посљедице “етничког чишћења” је сада трансформисан у позитивну обавезу реинтеграције. Ту се наводи (члан 1) да “је скори повратак избјеглица и расељених лица важан циљ рјешавања конфликта у Босни и Херцеговини. Стране потврђују да ће прихватити повратак таквих лица која су напустила своју територију, укључујући оне којима је била одобрена привремена заштита трећих земаља.” Надаље, “стране ће обезбиједити да се избјеглицама и расељеним лицима дозволи безбједан повратак, без ризика од узнемиравања, застрашивања, прогона или дискриминације, нарочито због њиховог етничког поријекла, вјерског одређења или политичког мишљења.” Не само да ће они “подузети све неопходне кораке за спречавање активности унутар својих територија које би ометале или спречавале безбједан повратак избјеглица или расељених лица”, него и (члан II/I) “обавезују да створе на својим територијама политичке, економске и друштвене услове који придонесе добровољном повратку и хармоничној реинтеграцији избјеглица и расељених лица, без преферирања било које посебне групе.” Стране ће постићи ово, између осталог, тако што ће провести (члан 1/3.а) “укидање унутрашњег законодавства и административних пракси са дискриминаторском намјером или ефектом

14. Уживање појединог права на повратак може да буде угрожено као и обавеза јавних органа да олакшају повратак избјеглица и расељених лица када лицу није дата могућност да се врати у свој ранији радни однос (или друга слична позиција у непосредној близини дома) нити је дата еквивалентна перспектива као основа за живот у одређеном мјесту. Одбијање враћања на посао угрожава важан предуслов за повратак расељених лица и избјеглица.

15. Тачно је да у садашњој економској ситуацији у Босни и Херцеговини не би било могуће, за већину предузећа, да поново запосле бивше колеге, задрже садашње особље, те у исто вријеме да се такмиче у тржишној економији. До сада, у већини случајева, није се наставило са предратним капацитетима производње. И поред тога, враћање на посао пријашњег особља није само по себи некомпатибилно са стандардима либералне тржишне економије. Мишљења сам да постоје и друга изводљива рјешења која не негирају бившим радницима шансу да се поново запосле. Остаје на законодавцу да одлучи о балансираном рјешењу које, с једне стране, омогућава тим људима, који - упркос општенегативним околностима - одлуче да се врате у своје предратне домове, да обезбиједи живљење својих породица радом, као и рјешење које, с друге стране, не доводи у опасност још увијек крхку коегзистенцију разних етничких група.

16. Да је ово вријеме просперитета, свакако би било лакше задржати садашњу радну снагу, а у исто вријеме вратити на посао и бивше раднике. Такође, неке области или огранци радног тржишта суочавају се са већим потешкоћама од других. Међутим, од велике је важности уставни императив да се не подржава дискриминаторна пракса, или да се не прописује ново законодавство које за своју посљедицу има дискриминацију. Сходно томе, економски терет који је настао као резултат рата мора да се пропорционално расподијели на комплетно становништво, као и на приватни сектор и државни буџет. Приступ којим би се ова уставна обавеза трансформисала у *позитивни план* (давање предности члановима неких мањина при запошљавању) да се поновно запосли бар одређени број Бошњака и Хрвата (мушкараца и жена) би представљао олакшицу жртвама дискриминације, а у исто вријеме узео у обзир и садашње економске потешкоће. Што је најважније, дало би повратницима исту шансу да дођу до ограничених слободних позиција коју сада има већинско српско становништво, што би тиме право на повратак довело у баланс са јавним интересом за одрживу економију. На крају, такве правне директиве за пропорционалну распојелу постојећих позиција у складу са критеријумом професионалне квалификације би испуниле обавезу јавних органа да обезбиједе процес повратка.

17. У погледу изводљивих алтернатива које већинска одлука не узима у обзир, члан 152 Закона о раду РС, тиме што категорично одбија враћање на радно мјесто и што не нуди еквивалентно рјешење, не може да се сматра неопходним и пропорционалним средством. Члан 152 Закона о раду РС не налази разуман однос пропорционалности између употребијених средстава (симболична надокнада и одбијање враћања на радно мјесто) и циља којем се тежи (надокнада за претрпљену дискриминацију у отежаним економским условима). Стога је члан дискриминишући и врши повреду члана 11/4. у вези са чланом 11/5. Устава БиХ и члана 6 става 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, Анекса I Устава БиХ.

18. Сем тога, пошто поступци предмета који су још у раду пред редовним судовима, у смислу члана 152, морају да се окончају и упуте Комисији коју је основао министар за рад, и која се састоји од “правних стручњака”, разлог је за сумњу да постоје додатне повреде правила који слиједе из члана 6 Европске конвенције о људским правима, нарочито по питању приступа суду.

19. Из наведеног слиједи да оспорени члан представља непропорционално уплитање у право на повратак које је гарантован чланом 11/5. Устава БиХ, Анексом 7 Општег оквирног споразума. Члан 152 Закона о раду РС, дакле, крши и ово основно право.

20. У закључку, сматрам да члан 152 Закона о раду РС није у сагласности са Уставом БиХ.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. новембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Д. Т., из Бошковића, против рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Кж-40/01 од 7. фебруара 2001. године и рјешења Основног суда у Градници број К-95/98 од 4. октобра 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је Д. Т., из Бошковића, кога заступа Ћ. К., адвокат из Градишке.
2. Чињенице предмета, које произилазе из садржаја апелације и достављених докумената, су сљедеће:
3. Основни суд у Градишци 10. маја 2001. године донио је пресуду К-95/98 којом је окривљени Д. Т., који се налази у притвору због кривичног дјела убиства због кога је осуђен неправоснажном пресудом на 11 година затвора, проглашен кривим због почињеног кривичног дјела преваре из члана 158 став 3 Кривичног закона Републике Српске - посебни дио и кривичног дјела недозвољене трговине из члана 129 став 4 Кривичног закона Републике Српске - посебни дио, у вези са чланом 129 став 1 Кривичног закона Републике Српске, па се осуђује на јединствену казну затвора у трајању од једне године и шест мјесеци.
4. Против пресуде Основног суда у Градишци, број К-95/98, Окружном суду у Градишци уложио је жалбу окривљени Д. Т., којег заступа бранилац Ћ. К., адвокат из Градишке.

5. Основни суд у Градишци 4. октобра 2000. године донио је рјешење којим се, на основу члана 382 Закона о кривичном поступку, ова жалба одбацује као неблаговремена.

У образложењу рјешења је наведено да је из доставнице, која се налази у спису, видљиво да је окривљени ову пресуду примио 28. јула 2000. године. Рок за изјављивање жалбе је 15 дана, а то значи да је крајњи рок за подношење жалбе против ове пресуде био 14. август 2000. године.

6. Бранилац окривљеног поднио је том суду жалбу против наведене пресуде 5. септембра 2000. године, а то значи након протеча рока за подношење жалбе. Суд је истакао да се рок за подношење жалбе рачуна од дана достављања пресуде окривљеном. Како је жалба поднесена послије истека рока за жалбу, она је као неблаговремена морала да буде одбачена.

7. Бранилац окривљеног Д. Т. изјавио је Окружном суду у Бањој Луци жалбу на рјешење Основног суда у Градишци од 4. октобра 2000. године.

8. Окружни суд у Бањој Луци 7. фебруара 2001. године донио је рјешење број Кж-40/01 којим се жалба, изјављена на рјешење Основног суда у Градишци од 4. октобра 2000. године, одбија као неоснована. У образложењу рјешења наведено је, између осталог, да је чланом 123 став 4 Закона о кривичном поступку регулисано да рок за изјаву правног лијека тече од дана достављања писмена окривљеном, а да ће се све одлуке доставити и окривљеном и његовом браниоцу. Како је окривљени Д. Т. пресуду примио 28. јула 2000. године, а бранилац окривљеног изјавио жалбу која је непосредно примљена у Основном суду у Градишци 5. септембра 2000. год., што значи по истеку рока од 15 дана, то је првостепени суд правилно примијенио одредбе члана 382 ЗКП и жалбу браниоца окривљеног Д. Т. одбацио као неблаговремену.

II. Апелација

9. Апелант, Д. Т., тражи заштиту својих права загарантованих Уставом Босне и Херцеговине, тј. члана II став 2. и 3.е) сматрајући да су рјешењем Основног суда у Градишци број К-95/98 од 4. октобра 2000. године и Окружног суда у Бањој Луци повријеђена његова права на судску заштиту, право на дјелотворан правни лијек, и да је приликом достављања пресуде учињена дискриминација у достављању када је у питању одбрана окривљеног Д. Т. чиме је повријеђен члан 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Апелант истиче да је пресуда од 10. маја 2000. године достављена јавном тужиоцу 17. августа 2000. године, другоокривљеном М. В. 13. јула 2000. године, а његовом браниоцу 12. јула 2000. године, док је апеланту Д. Т., који се налазио у вријеме доставе у истражном затвору Туњице - Бања Лука, пресуда достављена 26. јула 2000. године, а његовом браниоцу, чија је канцеларија у

мјесту суда, 21. августа 2000. године. Бранилац апеланта је, у року од 15 дана након пријема пресуде, уложио жалбу 5. септембра 2000. године.

10. Апелант Д. Т. сматра да је суд морао да води рачуна код доставе пресуде, те да пресуду достави у разумном року браниоцу, а не 25 дана од дана када је достављена окривљеном (апеланту) јер је окривљени пресуду примио 26. јула 2000. године.

У овом случају, у апелацији се истиче да је бранилац, који је окривљеном Д. Т. био постављен по службеној дужности, требао да одигра битну улогу, а поготово ако се узме у обзир тежина кривичног дјела и запријечена казна за то дјело.

Да би се избјегле овакве аномалије, Федерација Босне и Херцеговине је извршила измјену члана 123 Кривичног закона према коме се у Федерацији рок за жалбу рачуна како од дана достављања пресуде окривљеном, тако и његовом браниоцу, а што Република Српска није учинила.

11. Апелант тражи да Уставни суд, сагласно свом Пословнику, донесе привремену мјеру којом се обуставља извршење пресуде Основног суда у Градишци број К-95/98 од 10. маја 2000. године, јер тим извршењем могу да наступе неотклоњиве штетне посљедице.

III. Допустивост предмета

12. Сходно члану 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њом оспорава испрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

13. Суд констатује да је апелант, обраћајући се жалбом Окружном суду у Бањој Луци, исцрпио све правне лијекове о овом питању. Наиме, сходно Закону о кривичном поступку ("Службени гласник РС", број 26/93, 14/94 и 6/97) против пресуде другостепеног суда дозвољена је жалба суду који одлучује у трећем степену само у законом одређеним случајевима, у које не спада жалба на рјешеље другостепеног суда којим се одбацује жалба против рјешења о одбацивању жалбе као неблагоприятне (члан 391).

14. Пуномоћник апеланта примио је рјешење Окружног суда у Бањој Луци 27. фебруара 2001. године.

15. Апелант је препорученом пошиљком од 25. априла 2001. године упутио апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине против рјешења Окружног суда у Бањој Луци од 7. фебруара 2001. године и рјешења Основног суда у Градишци од 4. октобра 2001. године.

16. Стога Уставни суд сматра апелацију допуштеном.

IV. Поступак пред Уставним судом

17. Апелант је 25. априла 2001. године поднио апелацију Уставном суду против рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Кж-40/01 од 7. фебруара 2001. године и рјешења Основног суда у Градишци број К-95/98 од 4. октобра 2000. године.

18. Уставни суд је, у складу са чланом 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, доставио апелацију Окружном суду у Бањој Луци ради давања одговора на апелацију.

19. Окружни суд у Бањој Луци у свом одговору наводи ток кривичног поступка у предмету К-95/98 којим је апелант Д. Т. проглашен кривим и осуђен на издржавање затворске казне. Међутим, суд није дискутовао о томе да ли је жалба Д. Т. благовремено предата или није.

V. Релевантни закони:

20. Закон о кривичном поступку

Члан 123 Закона, у релевантном дијелу, гласи:

"... (4) ако окривљени има браниоца, оптужница, оптужни приједлог, приватна тужба и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу, као и жалба противне стране која се доставља ради одговора, доставиће се и браниоцу и окривљеном по одредбама члана 122 овог закона. У том случају рок за изјаву правног лијека, односно одговора на жалбу тече од дана достављања писмена окривљеном..."

Члан 359 гласи:

(1) Против пресуде донесене у првом степену овлаштена лица могу да изјаве жалбу у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

(2) Правовремено изјављена жалба овлаштеног лица одгађа извршење пресуде.

Члан 382 гласи:

"Жалба ће се одбацити рјешењем као неправовремена ако се утврди да је поднесена послџе законског рока."

VI. Уставни суд је одлучио

21. Уставни суд размагра да ли су рјешењем Окружног суда у Бањој Луци, односно рјешењем Основног суда у Градишци, повријеђена права апеланта садржана у члану II став 2. и 3.е) Устава Босне и Херцеговине, односно чл. 6. и 14. Европске конвенције за заштиту људских права ("Службени гласник БиХ", број 6/99).

22. Члан 6. Конвенције у свом релевантном дијелу гласи:

“1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом...”

Уставни суд закључује да је члан 6. Европске конвенције мримјенљив у поступцима, како пред Окружним тако и пред Основним судом.

23. Пошто је чланом 123 Закона о кривичном поступку предвиђено да, ако окривљени има браниоца... све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу... доставиће се и браниоцу и окривљеном лично... У том случају рок за изјаву правног лијека, односно одговора за жалбу, тече од дана достављања писмена окривљеном, Уставни суд закључује да је Окружни суд у Бањој Луци, односно Основни суд у Градишци, поступио у складу са законом. Међутим, поставља се питање да ли су оспорена рјешења у складу са стандардима и критеријумима из члана 6. Европске конвенције.

Уставни суд примјећује да је, у складу са чланом 6. Европске конвенције, на националном праву да обезбиједи одређене временске границе унутар којих ће моћи да се уложе жалбе, као и да одреди друге услове за коришћење таквих лијекова. Питање повреде члана 6. Европске конвенције може да се постави само у посебним ситуацијама гдје су временска ограничења или други услови толико рестриктивни да они, уствари, стварају озбиљне практичне препреке за коришћење лијека. Правило по којем се временски рок рачуна од дана када је пресуда достављена окривљеном, а не од дана када је додијелена његовом браниоцу, не може да се сматра да је такве природе која би довела у питање повреду члана 6. Сходно томе, повреде члана 6. није ни било.

24. Уставни суд узима у обзир и чињеницу да је бранилац окривљеног адвокат, дакле стручно лице које је дужно да познаје прописе и да се стара о правима свога клијента у оквиру предмета у коме је одређен за браниоца.

25. Апелант се позива и на повреду недискриминације из члана 11/4. Устава, односно члана 14. Европске конвенције, који гласи:

“Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјећује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.”

26. Сходно правној пракси Европског суда за људска права, дискриминација постоји ако се лице или или група лица у аналогној ситуацији различито третирају, а не постоји

неко објективно и разумно оправдање за различит третман (одлука Европског суда за људска права *Белгијски језички случај*, од 23. јула 1968, серија А број 6).

27. Подносилац апелације не даје никакв разлог на основу којег може да се закључи да је апелант био третиран другачије од осталих лица у истој ситуацији. Чињеница, што је у конкретном случају у различитим временским терминима окривљеним, односно његовим браниоцима, уручена пресуда, не даје основа за закључак да је апелант третиран другачије од осталих лица у конкретном кривичном поступку. Стога Уставни суд закључује да су тврдње апеланта о дискриминацији неосноване.

VII. Закључак

28. Уставни суд је закључио да апелацију одбије.

29. С обзиром да је Суд донио одлуку у меритуму, приједлог за доношење привремене мјере био је беспредметан.

30. Сходно члану IV/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио већином гласова (осам напрема један) у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс ДANELIУS, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 36/01
2. новембар 2001.
Бања Лука

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Ограничење временског рока за подношење жалбе на петнаест дана од дана достављања правног акта туженом у кривичном поступку не представља кршење одредби члана II/3е) Устава БиХ и члана 6. става 1 Европске конвенције.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и члана 55. став 1. тачка 2. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 2. и 3. новембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев Ћ. Љ., избјеглице из Босне и Херцеговине у Шведској, за оцјену уставности Закона о пензионом и инвалидском осигурању (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 29/98 и 49/2000).

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

и. Захтјев

1. Ћ. Љ., избјеглица из Босне и Херцеговине у Шведској, поднио је Уставном суду Босне и Херцеговине захтјев за оцјену уставности одредаба Закона о пензионом и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине и уредби донесених на основу тог закона “којима је ускраћено право на пензију, као и исплата пензије грађанима Федерације који као избјеглице бораве у иностранству”.

и. Поступак пред Уставним судом

2. Госп. Ћ. Љ. је поднио свој захтјев 21. јуна 2001. године, наводећи да оспорене одредбе крше права грађана Федерације Босне и Херцеговине који, привремено, као избјеглице живе у иностранству и немају право на пензију, односно исплату пензије, док се трајно не врате у Босну и Херцеговину. Подносилац захтјева сматра да су тиме ови грађани доведени у неравноправан положај у односу на грађане који живе у Федерацији Босне и Херцеговине.

3. Подносилац захтјева напомиње да се нада да ће, ако он као грађанин нема право да предлаже Уставном суду да испитује уставност закона, Уставни суд “из хуманитарних разлога” сам покренути поступак.

III. Уставни суд је закључио

4. Члан 107 став 2 Закона о пензионом и инвалидском осигурању (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 29/98 и 49/2000) гласи:

“Пензија се исплаћује грађанима Федерације у иностранству ако таква обавеза. Постоји по међународном уговору. Ако ова обавеза не постоји по међународном уговору, носилац осигурања може да одобри исплату ако из породичних и здравствених разлога држављанин Федерације одлази на сталан боравак у иностранству”.

5. Сходно члану VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд је једини надлежан да одлучује о било којем спору који се јавља по овом уставу између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и јединог или оба ентитета, укључујући али не ограничавајући се на то да ли је одлука ентитета да успостави посебан паралелан однос са сусједном државом у складу са овим уставом, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине; да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом. Сходно истој уставној одредби спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући или његов замјеник било којег дома Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета.

6. Грађанин који је поднио захтјев не спада у круг лица која су овлашћена да пред Уставним судом покрену спор о сагласности закона са Уставом. Његов захтјев, стога, мора да се одбаци.

7. У вези са приједлогом подносиоца захтјева да Уставни суд “из хуманитарних разлога” сам покрене поступак за оцјену уставности Закона о пензионом и инвалидском осигурању, Уставни суд истиче да Пословником Уставног суда није предвиђено да Суд покрене поступак *ex officio*.

Ову одлуку Уставни суд је донио јединогласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др. Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 43/01
2. новембар 2001.
Бања Лука

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Сходно члану VI/3.а) Устава БиХ појединац није овлаштен да покрене поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.с) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 57. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 21. децембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Члан 54 Закона о измјенама и допунама Закона о раду (“Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 32/2000) је у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. У току 1992. године, због рата и ратних разарања објеката и имовине на територији Босне и Херцеговине, највећи број предузећа и јавних служби је смањило обим својих активности или сасвим престао са радом. Услјед тога, престала је и потреба за радом великог броја радника.

2. Закон о радним односима за вријеме ратног стања или у случају непосредне ратне опасности (“Службени лист РБиХ”, бр. 21/92, 16/93 и 13/94), који је донесен у то вријеме, предвидио је могућност да се радник, за чијим радом је престала потреба због смањења обима посла за вријеме ратног стања или у случају непосредне ратне опасности, пошаље на чекање посла док те околности трају. За то вријеме је такав радник имао право на накнаду плате у складу са материјалним могућностима послодавца. Након престанка рата, поступном обновом рада предузећа и јавних служби, стварани су и услови за радно ангажовање радника на чекању посла па се и њихов број поступно смањивао.

3. Представнички дом Федерације Босне и Херцеговине је усвојио Закон о раду 5. октобра 1999. године, а Дом народа Федерације 21. јула 1999. године. Закон је објављен 28. октобра 1999. године ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 43/99). Ступио је на снагу осам дана по објављивању, односно 5. новембра 1999. године.
4. Закон о раду уређује закључивање уговора о раду, радно вријеме, плате, престанак уговора о раду, остваривање права и обавеза из радног односа, закључивање колективних уговора, мирно рјешавање колективних радних спорова и друга питања из радног односа (члан 1). Овај закон се бави и радно-правним статусом запосленика на чекању посла (члан 143).
5. Закон о раду, својим чланом 143, предвиђа да, поред запосленика који су се на дан ступања на снагу тог закона затекли на чекању посла, такав статус имају и запосленици који су се затекли у радном односу 31. децембра 1991. године и у року од три мјесеца од дана ступања на снагу тог закона писмено или непосредно обратили послодавцу ради успостављања радно-правног статуса. Запосленици на чекању посла остаће у том статусу најдуже шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, ако их послодавац прије истека прописаног рока не позове на рад. За вријеме чекања посла запосленици имају право на накнаду плате у висини коју одреди послодавац (ст. 1, 2 и 3). Ако запосленик на чекању посла не буде позван на рад у прописаном року, престаје му радни однос, уз право на отпремнину, и то: за навршених пет година стажа осигурања најмање у висини три просјечне плате исплаћене на нивоу Федерације у претходна три мјесеца, а за сваку наредну годину стажа осигурања још најмање једну половину просјечне плате (став 4). Став 5 предвиђа могућност другог вида накнаде, а ст. 6 и 7 да се начин, услови и рокови исплате отпремнине утврђују писменим уговором између запосленика и послодавца, као и да послодавцу није дозвољено да у року од једне године запосли друго лице са истом квалификацијом или стручном спремом, сем запосленика на чекању посла коме је престао радни однос.
6. Парламенат Федерације Босне и Херцеговине, на сједници Представничког дома од 2. августа 2000. године, и на сједници Дома народа од 31. јула 2000. године, донио је Закон о измјенама и допунама Закона о раду. Овај закон је објављен 30. августа 2000. године ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", број 32/2000) и ступио је на снагу осам дана по објављивању, односно 7. септембра 2000. године.
7. Чланом 50 Закона о измјенама и допунама Закона о раду (у даљњем тексту: Закон о измјенама) замјењује се став 4 члана 143 Закона о раду новом одредбом, којом је знатно смањена отпремнина у случају престанка радног односа запосленика на чекању посла (просјечна плата исплаћена на нивоу Федерације на дан ступања на снагу Закона множи се са коефицијентом, и то за: стаж осигурања до 5 година са коефицијентом 1,33; стаж осигурања од 5 до 10 година са коефицијентом 2,00, стаж осигурања од 10 до 20 година са коефицијентом 2,66, стаж осигурања преко 20 година са коефицијентом 3,00).

8. Радно-правним статусом запосленика на чекању посла баве се и чл. 51, 52, 53 и 54 Закона о измјенама.

9. Члан 54 овог закона гласи:

"Поступци остваривања и заштите права запосленика започети прије ступања на снагу овог закона, завршиће се по одредбама прописа који су се прамјенјивали на територији Федерације прије ступања на снагу овог закона, ако је то за запосленика повољније, изузев члана 143 Закона о раду. "

10. Пред Општинским судом у Цазину води се парнични поступак по тужби гђе С. Д. из Цазина против "Уна-банке", из Бихаћа, ради исплате одређеног износа на име отпремнине у смислу одредаба члана 143 став 4 Закона о раду. Гђа С. Д. је, поднесцима том суду од 3. октобра 2000. године и од 20. јануара 2001. године, дала иницијативу за оцјену уставности члана 54 Закона о измјенама. Општински суд у Цазину, сматрајући иницијативу оправданом, поднио је Уставном суду Босне и Херцеговине захтјев за покретање поступка из члана VI/3.с) Устава Босне и Херцеговине.

11. Поступак пред Уставним судом

11. Општински суд у Цазину је, 5. фебруара 2001. године, поднио захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине да, на основу члана VI/3.с) Устава Босне и Херцеговине, оцијени да ли је члан 54 Закона о измјенама у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

12. Захтјев је 20. фебруара 2001. године достављен Парламенту Федерације Босне и Херцеговине ради давања одговора на основу члана 16 Пословника Уставног суда. Секретар Дома народа је 18. јула 2001. године доставио одређене податке и обавјештења, и то:

- Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о раду;
- Мишљење Федералног министарства социјалне политике, расељених лица и избјеглица;
- Извод из записника са сједнице Дома народа када је разматран приједлог Закона о измјенама

III. Наводи

13. Општински суд у Цазину (у даљњем тексту: подносилац захтјева) истиче да се пред тим судом води парнични поступак који је покренула С. Д. из Цазина против "Уна-банке" Бихаћ ради исплате отпремнине у складу са чланом 143 став 4 Закона о раду. Подносилац захтјева, такође, истиче да је С. Д., у својим поднесцима од 3. октобра 2000. године и 20. јануара 2001. године, затражила оцјену уставности члана 54 Закона о измјенама. Подносилац захтјева је, надаље, истакао да је поднио захтјев у

складу са чланом VI/3.с) Устава Босне и Херцеговине. Подносилац захтјева, такође, истиче да је измијењеним ставом 4 члана 143 Закона о раду запосленицима на чекању посла, којима престаје радни однос уз исплату отпремнине, право на отпремнину уређено на знатно неповољнији начин у односу на раније важећу законску одредбу. Члан 54 Закона о измјенама прописује да ће се поступци остваривања и заштите права запосленика, започети прије ступања на снагу тог закона, завршити по ранијим прописима ако је то за запосленика повољније, изузимајући члан 143 Закона о раду. Подносилац захтјева, стога, сматра да је овај члан у супротности са одредбама члана II/1, 2. и 3.а) и члана IV/3.г) Устава Босне и Херцеговине, јер су њиме прекршена људска права у погледу остваривања права из радног односа запосленика под једнаким условима, а нарочито узевши у обзир ретроактивно важење поменути одредбе. Подносилац захтјева, даље, наводи да су поједини запосленици већ остварили право на отпремнину по раније важећој, далеко повољнијој, законској одредби, па је у конкретном спору код тог суда запосленица стављена у неповољнији положај у односу на друге запосленике. Оваква ситуација задире у Уставом загарантовно право на живот, односно на запошљавање и остваривање права из радног односа под једнаким условима.

14. У акту секретара Дома народа, од 18. јула 2001. године, наводи се да је Законодавно-правна комисија Дома народа прикупила потребне податке и обавјештења који су неопходни за даљње вођење поступка пред Уставним судом Босне и Херцеговине, који се достављају. У образложењу достављеног приједлога Закона о измјенама, везано за члан 50, се каже:

"Овом одредбом предлаже се смањивање отпремнине коју је послодавац дужан исплатити запосленику приликом престанка радног односа, јер би исплата исте, по важећој одредби, довела многе послодавце у још тежи економски положај, па чак и до њихове ликвидације, што би имало за посљедицу да и они запосленици који су радили, остану без посла и да предложена висина отпремнине представља реалан износ који би се могао овом моменту исплатити запосленицима који остају без посла

У мишљењу ресорног Федералног министарства се наводи да је Законом о измјенама висина отпремнине, на иницијативу међународне заједнице (Свјетска банка, ОНР, ММФ и др.), знатно смањена, јер послодавци нису били у могућности да примијене важећу одредбу у том погледу. Слиједећи сврху доношења ових законских одредаба, чланом 54 Закона о измјенама је предвиђено да се у поступцима започетим прије ступања на снагу тог закона примјењују ранији прописи, ако је то за запосленика повољније, изузев члана 143 Закона о раду. Даље се додаје да је управо члан 143 Закона о раду, односно предвиђена висина отпремнине, био главни разлог за доношење Закона о измјенама. Даљњом примјеном законске одредбе о висини отпремнине, која је важила прије ступања на снагу Закона о измјенама, довела би се у питање сврха доношења овога закона.

III. Допустивост

15. Предметни захтјев је поднесен сходно члану VI/3.c) Устава Босне и Херцеговине, који гласи:

“c) Уставни суд има надлежност у питањима која му упуту било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда. ”

16. Захтјев за оцјену сагласности са Уставом Босне и Херцеговине члана 54 Закона о измјенама поднио је Општински суд у Цазину чија одлука у конкретном спору ради исплате отпремнине зависи од важења те законске одредбе.

17. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд закључује да је захтјев допустив.

IV. Прослијеђено питање

18. Питање на које Уставни суд треба да одговори у предметном случају је да ли одредба члана 54 Закона о измјенама, која прописује да се у незавршеним поступцима остваривања и заштите права запосленика, започетим прије ступања на снагу тог закона, искључује примјена прописа о висини отпремнине, који су повољнији за запосленике, а који су примјењивани до ступања на снагу тог закона (члан 143 Закона о раду), крши одредбе Устава Босне и Херцеговине.

V. Уставни суд је закључио

19. Устав Босне и Херцеговине, у члану 11/1, утврђује да ће Босна и Херцеговина и оба ентитета обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода и да се, у складу са чланом 11/2, права и слободе, одређене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и њеним протоколима, директно примјељују у Босни и Херцеговини. У конкретном случају, с обзиром да се прослијеђено питање односи на законску одредбу о остваривању права на отпремнину запосленика на чекању посла, Уставни суд треба да размотри, прије свега, сагласност ове одредбе са чланом 1. Протокола број 1 Европске конвенције.

а) Члан 1. Протокола број 1 Европске конвенције

20. Члан 1. Протокола број 1 гласи:

“Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, сем у јавном интересу и под

условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересима или да би обезбједила наплату пореза или других доприноса или казни ”,

21. Члан 1. Протокола број 1 Европске конвенције садржи три принципа. Први принцип, регулисан у првој реченици првог става, је општи принцип о мирном уживању своје имовине. Други принцип, који је дефинисан у другој реченици првог става, говори о томе да лишавање имовине може да се деси под специфичним условима. Трећи принцип, садржан у другом ставу, тиче се контроле државе над коришћењем приватне својине, што је дозвољено под условима који су дати у другом ставу (види, Европски суд за људска права *Sporrong u Lönnorth* пресуда од 23. септембра 1982. године).

22. Појмови “имовина” и “својина” не треба да се тумаче на рестриктиван начин, него их треба схватити да укључују и постојећа новчана потраживања појединца, као и одређена права појединца која имају економску вриједност. Сходно томе, ако су запосленици на чекању посла, чији је радни однос престао прије него је Закон о измјенама ступио на снагу, већ имали право на отпремнину у складу са чланом 143 Закона о раду, то значи да је њихово право било заштићено чланом 1. Протокола број 1 Европске конвенције. За такве запосленике је члан 54 Закона о измјенама значио да су они дјелимично лишени своје имовине. Такво лишавање би било у складу са чланом 1. Протокола број 1 само ако би били задовољени услови назначени у другој реченици првог става тог члана.

23. Сходно другој реченици првог става члана 1. Протокола број 1 нико не може бити лишен имовине, сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Чак и ако су испуњени горе наведени услови, лишавање имовине је у складу са овом одредбом само ако постоји праведна равнотежа између јавног интереса и интереса појединца који је био лишем своје имовине. Ово значи, са извјесним изузецима, да појединац има право на разумну накнаду свог губитка (види, Европски суд за људска права, *James и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године).

24. Међутим, Уставни суд је мишљења да држава има извјесну могућност промјене у одређивању која је економска и социјална политика најбоља и одговарајућа да би служила општем интересу становништва.

25. У овом случају законодавац је сматрао, када је усвојио Закон о измјенама, да је редуковање износа отпремнине од виталног интереса за економију, с обзиром да је терет који је наметнут послодавцима обавезом да исплаћују ове износе бившим запосленицима, у већини случајева, био изван капацитета предузећа па би довео многа

предузећа до стечаја и банкрота и, тиме, погоршао ситуацију везану за запошљавање. Законодавац је сматрао да би редуковањем износа отпремнине била успостављена разумна равнотежа између јавног интереса и интереса запосленика на чекању.

26. Уставни суд је упознат да отпремнина по једном запосленику, по члану 143 Закона о раду, износи просјечно 3.836 КМ, а по члану 50, у вези са чланом 54 Закона о измјенама, око 1.000 КМ. Разлика у висини отпремнине за преко 100.000 запосленика, којима је престао радни однос по члану 143 Закона о раду, представља средства која би привредни субјекти могли да уштеде, те на тај начин појачају своју самоодрживост.

27. Уставни суд је свјестан тешке економске ситуације у Федерацији Босне и Херцеговине. Економски показатељи, које је Уставни суд прибавио, на основу члана 28 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине од Владе Федерације Босне и Херцеговине, јасно показују о каквим тешкоћама се ради. Макроекономска визија развоја Федерације БиХ, како ју је представила Влада Федерације Босне и Херцеговине, показује да је у односу на остварени ниво у 1991. години, у Федерацији достигнуто свега 34,9% индустријске производње, 65,1% запослености, 47,6% извоза и 52,7% бруто домаћег производа у односу на остварени ниво у 1990. години. У 2000. години, ГДП је по становнику износио 1.121 USD. Незапосленост се креће око 40%, однос броја запослених и издржаваних је 1:4, а укупан дуг износи 3,5 мрд КМ. Покривеност увоза извозом је 27,4%.

28. На основу оваквих података, Уставни суд мора да прихвати да износ, који би бившим запосленицима требао да буде исплаћен сходно ранијој законској одредби, представља, без сумње, огроман терет за цијелу економију Федерације Босне и Херцеговине. Сходно томе, постоји јасан јавни интерес да се овај износ смањи.

29. Влада Федерације Босне и Херцеговине у својој анализи даје одређене закључке, донесене на основу анализе макроекономске ситуације у Федерацији и истиче смјернице за будућност које би требале да воде ка стабилизацији опште привредне ситуације. Између осталог се наводи: подстицање дугорочног раста запослености, смањење фискалних оптерећења на плате, обезбјеђивање повластица за послодавце, кредитирање и увођење стимулативних инструмената за мала и средња предузећа, релативно смањење трошкова за одбрану, ред и безбједност, рационализација државне управе, постизање одрживог фискалног дефицита. Из свега наведеног, Суд долази до закључка да у актуелној економској ситуацији, циљ који је представљао мотив за доношење Закона о измјенама, није могао да се постигне давањем финансијске помоћи државних органа јер би то, надаље, погоршало већ тешку економску ситуацију у Федерацији. Вјероватно би било потребно да се повећају пореска оптерећења, што би још више осиромашило становништво и довело до успоравања економског напретка.

30. Уставни суд, надаље, истиче да право на отпремнину није у потпуности ускраћено Законом о измјенама, него само редуковано на мањи износ. Узевши у обзир тешку економску ситуацију у Федерацији и високе износе који би се плаћали по пуним износима, Уставни суд истиче да би лишавање имовине, које произилази из новог закона, под оваквим околностима, могло да се сматра сразмјерном мјером предузетом у јавном интересу и да то не крши члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију, нити одредбе одговарајућег члана 11/3.к) Устава Босне и Херцеговине.

**b) Члан 14 Европске конвенције, у вези са члаиом 1. Протокола бр. 1
Европске конвенције (члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине)**

31. Уставни суд ће испитати да ли је члан 54 Закона о измјенама повриједио члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине, тј. члан 14 Европске конвенције, у вези са чланом 1. Протокола бр. 1 на Европску конвенцију на начин да је дискриминисао запосленике на које се односи члан 54 Закона о измјенама у односу на запосленике који су прије ступања на снагу те одредбе остварили право на отпремнину.

32. Члан 14. Европске конвенције гласи:

"Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са националном мањином, имовно стање, рођење или други статус. "

33. Члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло, али повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус. "

34. Члан 14. Европске конвенције забрањује дискриминацију само у погледу права и слобода предвиђених Европском конвенцијом. Међутим, ово не искључује могућност да овај члан може да буде повријеђен, иако право на које се он односи, посматрано изоловано, није било повријеђено. Ограничење овог права, иако оправдано по себи, мора да буде учињено на недискриминишући начин (види, Европски суд за људска права, *Белгијски предмет о језицима*, пресуда из 1968. године, серија А бр. 6). Исто може да се примјени, *mutatis mutandis*, на члан 11/4. Устава Босне и Херцеговине, који забрањује дискриминацију у погледу права гарантованих Европском конвенцијом и одређеним међународним споразумима.

35. Неки акт или пропис је дискриминишући ако прави разлику између лица или група које су у сличној ситуацији и ако у том разликовању изостане објективно и разумно оправдање, или ако није било разумног односа пропорционалности између употребљених средстава и циљева којима се тежи.

36. Уставни суд назначавача да се питање дискриминације појављује само када су лица или групе које се налазе у истој или сличној ситуацији третиране на различит начин. У овом случају сви запосленици на чекању, који су имали право на отпремнину када је Закон о измјенама донесен и када је ступио на снагу, али који још нису примили отпремнину, су били једнако третирани. Уставни суд сматра да су запосленици на чекању у другачијој ситуацији од оних који су запослени. Уставни суд сматра да се они разликују од запосленика који су већ добили отпремнину на основу претходног закона. Када дође до измјене закона, често не може да се избјегне разлика која се појављује између оних на које се примјењује ранији закон и оних чија су права регулисана новим законом. Не може да се сматра да се ове двије категорије лица налазе у аналогној ситуацији, нити да закон има дискриминаторни карактер. Сходно томе, у овом предмету не постоји дискриминација.

Ову одлуку донио је Уставни суд једногласно, у саставу: предсједник Суда: проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегич, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 26/00
21. децембар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Знатно смањење отпремнина у случају престанка радног односа запосленика на чекању посла неће представљати кршење права на мирно уживање имовине нити права на недискриминацију ако је законодавац био принуђен на смањење усљед екстремних економских услова.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 21. децембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација О. Р. из Сарајева против рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-1113/99 од 17. маја 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

Господин О. Р. из Сарајева је, 28. марта 2000. године, уложио апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд). Апелација је допуњена поднесцима од 3. маја 2000. године и 12. јуна 2000. године. Апелацијом се оспоравају пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број У-185/91 од 14. марта 1991. године, пресуда Врховног суда број У-229/97 од 9. јула 1997. године, рјешење Врховног суда број Увл-22/97 од 28. априла 1991. године и рјешење Врховног суда број У-1113/99 од 17. маја 2000. године.

I. Чињенично стање

1. Рјешењем број 07/А-КДЖ-КЈ-473-103/79 од 28. новембра 1979. године Општимске комисије за урбанизам, грађење и имовинско-правне послове и катастар Општине Центар Сарајево, извршена је експропријација стамбене зграде са пратећим објектима - власништво О. Р.
2. Сходно Споразуму број 05/Б-473-103/79 од 19. априла 1985. године, закљученим између О. Р. и Завода за изградњу града Сарајева, Завод за изградњу града се обавезао да купи двије гараже и пренесе их у власништво на лице које одреди О. Р.

3. У Уговору закљученом 5. септембра 1985. године између Града Сарајева - Завода за изградњу града Сарајева, с једне стране, и О. Р. и Џ. Р., кћерке О. Р., с друге стране, наведено је да Завод за изградњу града преноси у власништво без накнаде гаражу број 24 на О. Р., а гаражу број 25 на Џ.Р.,обје саграђене у насељу Ђуро Ђаковић "Циглане", те да ће се након прибављања катастарских, односно земљишно-књижних података, сачинити посебан уговор проводив у земљишним књигама. Такође је уговорено да је у случају спора надлежан суд у Сарајеву.
4. Закључком Општинске управе за геодетске послове, катастар некретнина и имовинско-правне послове Општине Центар Сарајево (у даљњем тексту: Општинска управа) број 05/Б-475-77/97 од 4. априла 1997. године, одбачен је захтјев О. Р. за укњижбу права власништва на гаражама у земљишним књигама, због ненадлежности. Рјешењем Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево (у даљњем тексту: Федерална управа) број 01-475-62/97 од 28. априла 1997. године, одбијена је жалба О. Р. изјављена против наведеног закључка Општинске управе.
5. По тужби О. Р. против рјешења Федералне управе, Врховни суд је 9. јула 1997. године донио пресуду број У-229/97 којом се тужба О. Р. одбија из разлога што се у овом предмету не ради о управној, већ о грађанско-правној ствари.
6. О. Р. се, након тога, поново обратио Врховном суду са приједлогом за понављање поступка окончаног пресудом Врховног суда од 9. јула 1997. године. Врховни суд је донио 1. новембра 1997. године рјешење број У-394/97 којим се приједлог за понављање поступка одбацује. У рјешењу је наведено, између осталог, да у приједлогу за понављање поступка О. Р. није навео ни један законски основ за понављање поступка.
7. Захтјевом од 17. децембра 1997. године за ванредно преиспитивање судске одлуке од 17. децембра 1997. године, О. Р. је предложио да се преиспита законитост рјешења Врховног суда од 1. новембра 1997. године као и све одлуке суда донесене у извршењу споразума о накнади за његове експроприсане некретнине. Такође је затражио да се оне пониште и удовољи његовом захтјеву за укњижбу права власништва на гаражама у земљишним књигама. Врховни суд је 28. априла 1999. године донио рјешење број Увл-22/97 којим је одбацио захтјев као недозвољен. У образложењу овог рјешења је наведено да не може да се поднесе захтјев за ванредно преиспитивање одлуке Врховног суда.
8. О. Р. је након тога затражио обнову поступка окончаног рјешењем Врховног суда од 28. априла 1999. године. Врховни суд је 17. маја 2000. године донио рјешење број У-1113/99 којим се тужба О. Р. одбацује као недозвољена. У образложењу овог рјешења Врховни суд је навео да понављање поступка, као ванредно правно средство, може да се користи према одредби члана 52 Закона о управним споровима само против правоснажне судске одлуке. У конкретном случају завршен је комплетан судски поступак, јер је пресудом Врховног суда број У-229/97 од 9. јула 1997. године одбијена

тужба О. Р. поднесена против рјешења од 28. априла 1997. године, а рјешењем истог суда број У-394/97 од 1. новембра 1997. године одбачен је приједлог О. Р. за понављање поступка окончаног пресудом број У-229/97 од 9. јула 1997. године. Коначно, рјешењем суда број Увл-22/97 од 28. априла 1999. године, одбачен је као недозвољен захтјев О. Р. за ванредно преиспитивање судске одлуке. Дакле, у овој правној ствари исцрпљена су сва правна средства. Закон о управним споровима не предвиђа понављање поступка против ванредног правног лијека, па зато нема законског услова за подношење тужбе за обнову поступка.

II. Апелација

9. У апелацији поднесеној 28. марта 2000. године, допуњеној поднесцима 3. маја 2000. године и 12. јуна 2000. године, О. Р. оспорава пресуду Врховног суда број У-185/91 од 14. марта 1991. године, пресуду Врховног суда број У-229/97 од 9. јула 1997. године, рјешење Врховног суда број У-394/97 од 1. новембра 1997. године и рјешење Врховног суда број Увл-22/97 од 28. априла 1999. године.

10. О. Р. сматра да су оспорене одлуке Врховног суда незаконите и да му је одузето право на накнаду за двије експроприсане гараже. Он наводи да око 10 година тражи извршење свог права. О. Р. је доставио и рјешење Врховног суда број У-1113/99 од 17. маја 2000. године, наводећи да је и оно незаконито као и све раније наведене одлуке тог суда.

11. У поднеску од 11. септембра 2001. године, О. Р. истиче да му Завод за изградњу Кантона Сарајево није дао уговорену накнаду за експроприсане некретнине, а да је Врховни суд повриједио законе Федерације, члан II Устава Босне и Херцеговине, члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију, те члан 17 Опште декларације о правима човјека.

III. Поступак пред Уставним судом

12. Сходно члану 16. Пословника Уставног суда, апелација и допуне апелације достављени су Врховном суду ради давања одговора на наводе из апелације.

13. Врховни суд у свом одговору од 27. фебруара 2001. године даје разлоге за доношење рјешења Увл-22/97, пресуде У-229/97, рјешења У-394/97 и рјешења број У-1113/99. У погледу рјешења У-1113/99 од 17. маја 2000. године, Врховни суд наводи да апелација, с обзиром да је поднесена 2001. године, није поднесена у прописаном року. Врховни суд предлаже да се апелација одбаци или одбије као неоснована, јер оспорени одлукама Врховног суда није дошло до повреде апелантових права на имовину.

IV. Допустивост

14. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

15. Чланом 11. став 3 Пословника Уставног суда прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедљем правном лијеку који је користио.

16. У овом предмету оспорена пресуда У-185/91 од 14. марта 1991. године достављена је апеланту 24. априла 1991. године, пресуда број У-229/97 од 9. јула 1997. године 2. августа 1997. године, рјешење број У-394/97 од 1. новембра 1997. године 21. новембра 1997. године и рјешење број Увл-22/97 од 28. априла 1999. године 18. маја 1999. године.

17. С обзир.м да је апелација против наведених одлука Врховног суда поднесена 28. марта 2000. године, дакле знатно послѣје рока утврђеног у члану 11. став 3 Пословника Уставног суда, Уставни суд не може да испитује предмет у погледу ових одлука.

18. Међутим, оспорено рјешење број У-1113/99 од 17. маја 2000. године, које је О. Р. оспорио у својој допуни апелације од 12. јуна 2000. године је поднесено у року утврђеном у члану 11. став 3 Пословника Уставног суда.

19. О. Р. се жали на наведено рјешење. Он сматра да је Врховни суд одбацивањем његовог захтјева за понављање поступка повриједио закон. Такође сматра да се спор води пред Врховним судом више од 10 година и да због незаконитих одлука тог суда и оспоравања његових права на правичну накнаду, тражи заштиту својих права пред Уставним судом.

V. Оцјена Уставног суда

20. Уставни суд ће испитати да ли је рјешење Врховног суда број У-1113/99 од 17. маја 2000. године, којим је тужба апеланта за понављање поступка одбачена као недозвољена, у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине.

21. Сходно Закону о управним споровима (“Службене новине ФБиХ”, број 2/98 и 8/2000) правни лијекови су жалба на одлуку највишег суда кантона (члан 41), захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке (члан 45), захтјев за заштиту законитости (члан 47) и понављање поступка (члан 52).

22. Понављање поступка окончаног пресудом или рјешењем надлежног суда поновиће се на захтјев странке у случајевима утврђеним у члану 52 овог закона.

23. Врховни суд констатује у оспореном рјешењу да је у конкретном случају завршен комплетан судски поступак, јер је пресудом Врховног суда број У-229/97 од 9. јула 1997. године одбијена тужба О. Р. поднесена против рјешења од 28. априла 1997. године, а рјешењем суда број У-394/92 од 1. новембра 1997. године одбачен је његов приједлог за понављање поступка окончаног пресудом суда број У-229/97 од 9. јула 1997. године, те коначно одбачен као недозвољен захтјев тужиоца за ванредно преиспитивање судске одлуке рјешењем Врховног суда број Увл-22/97 од 28. априла 1999. године. Врховни суд је закључио да су у овој правној ствари исцрпљена сва правна средства прописана у Закону о управним споровима, јер у овом закону не постоји пропис сходно којем је понављање поступка у оваквим случајевима могуће.
24. Уставни суд је утврдио наведене чињенице о поступку пред Врховним судом увидом у списе Врховног суда број У-229/97, У-394/97, Увл-22/97, те У-1113/99.
25. Стога, Уставни суд закључује да одлука Врховног суда да одбаци апелантов захтјев за понављање поступка није у супротности на било који начин са правом О. Р. предвиђеним у члану 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију нити се, у овом случају, појављује било које друго спорно питање уставног карактера.
26. У погледу Упиверзалне декларације о правима човјека, Уставни суд истиче да она није инструменат који има уставни карактер у Босни и Херцеговини.

VI. Закључак

27. Уставни суд закључује да апелација О. Р. није основана и да је као такву треба одбити.
28. Одлуке Уставног суда су, према члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 9/01
21. децембар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Одлука Врховног суда о одбацивању захтјева за понављање поступка не крши права апеланта из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда, на сједници одржаној 21. децембра 2001. године, донио је следећу

ОДЛУКУ

Одбија се апелација Р. Ш. из Сарајева против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев.221/00, од 1. фебруара 2001. године.

Ову одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Госп. Р. Ш. из Сарајева, преко пуномоћника Ж. Б., адвоката из Сарајева, поднио је 23. марта 2001. године апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев.221/00 од 1. фебруара 2001. године. Апелант тражи од Уставног суда Босне и Херцеговине да оцијени уставност наведене пресуде на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине.

Подносилац апелације предложио је да Уставни суд, у смислу члана 75. Пословника Уставног суда БиХ, донесе привремену мјеру којом би се одложило извршење оспорених пресуда до доношења одлуке Уставног суда по изјављеној апелацији.

II. Чињенично стање

2. Првостепеном пресудом Општинског суда II Сарајево, број П-306/98 од 14. децембра 1999. године, одбијен је захтјев Унион банке д.д. Сарајево (у даљњем тексту Унион банка), да се Р. Ш. наложи иселјење из стана у Сарајеву, у улици Палмира

Тољатија, број 126/IV, а *Унион банка* дужна је да призна Р. Ш. право коришћења стана у Сарајеву, у улици Градачачка број 128/IV (раније улица Палмира Тољатија, број 126/IV) те да изда одговарајућу исправу како би закључио уговор са “Сарајевостаном” Сарајево с тим да, у противном, ова пресуда Општинског суда у Сарајеву треба да замијени ову исправу.

3. На пресуду Општинског суда *Унион банка* је уложила жалбу Кантоналном суду у Сарајеву, са приједлогом да укине ову пресуду, односно да се предмет врати Општинском суду на поновни поступак. Жалба је уложена због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права.

4. Пресудом Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-120/00 од 24. маја 2000. године, жалба *Унион банке* је уважена, пресуда Општинског суда преиначена тако да је Р. Ш. из Сарајева обавезан да исели из спорног стана и преда га *Унион банци* слободног од људи и ствари, а овом пресудом противужбени захтјев је одбијен.

5. Р. Ш. је изјавио ревизију Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине у којој тврди да је Кантонални суд погрешно примијенио материјално право.

6. Врховни суд Федерације Федерације Босне и Херцеговине је, 1. фебруара 2001., донио пресуду број Рев.221/00 којом је одбио ревизију.

III. Апелација

7. Апелацијом Уставном суду Р. Ш. оспорава пресуду Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине жалећи се да му је овом пресудом, као и пресудом Кантоналног суда у Сарајеву, повријеђено право на мирно уживање дома које је загаранговано чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине.

IV. Поступак пред Уставним судом

8. Уставни суд је апелацију Р. Ш. примио 23. марта 2001. године.

9. У складу са чланом 16. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, Суд је 18. маја 2001. године затражио одговор на апелацију од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине и од *Унион банке*.

10. Уставни суд БиХ је 29. маја 2001. године примио одговор од Врховног суда. У одговору се истиче да Врховни суд остаје у цијелости код разлога изнесених у пресудн овог суда јер сматра да на спорну правну ситуацију морају да се примијене одредбе ранијег Закона о стамбеним односима (“Службени лист СРБиХ”, број 13/74), а не каснијег Закона о стамбеним односима (“Службени лист СРБиХ”, број 14/84), који је

ступио на снагу 1. новембра 1984. године, јер је тужбу носилац права располагања на стану поднио 25. фебруара 1983. године, тј. за вријеме важења ранијег Закона о стамбеним односима.

11. Унион банка, у одговору достављеном Уставном суду 30. маја 2001. године, истиче да је власник предметног стана, као и да су Кантонални суд и Врховни суд исправно поступили у својим пресудама. По мишљењу Унион банке, у конкретном случају не може да се ради о повреди људских права јер Р. Ш. никада није легално стекао станарско право на предметни стан, те стога његову апелацију треба одбити као неосновану.

V. Донушивост предмета

12. Сходно члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

13. Питање које произилази из апелације односи се на повреду права Р. Ш. заштићених Европском конвенцијом за заштиту људских права. Из члана 11 Устава слиједи да су то Уставом заштићена права и слободе у Босни и Херцеговини. Суд, стога, има надлежност у погледу ове апелације.

14. Сходно члану 11. Пословника Уставног суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

15. Предметном апелацијом оспорава се пресуда Врховног суда бр. Рев.221/00 од 1. фебруара 2001. против које нема правних лијекова. Тиме ова пресуда постаје правоснажна и против ње може да се поднесе апелација Уставном суду.

16. Р. Ш. је примио пресуду Врховног суда од Општинског суда, који ју је примио 23. фебруара 2002., а апелација Уставном суду Босне и Херцеговине Р. Ш. изјављена је 23. марта 2001. године.

17. Уставни суд закључује да је апелација допуштива јер је поднесена у року одређеном чланом 11. став 3 Пословника Суда.

VI. Уставни суд је закључио

18. Р. Ш. сматра да пресуда Врховног суда Федерације БиХ број Рев.221/00 од 1. фебруара 2001. године, и пресуда Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-120/00 од 24.

маја 2000. године, представљају повреду његових уставних права. Он тврди да је то учињено погрешном примјеном материјалног права, те да је његово право на мирно уживање дома, заштићено чланом II/3.f) Устава БиХ, такође повријеђено.

19. Р. Ш. тражи да се у конкретном случају, на неспорно утврђено чињенично стање, правилно примијени материјално право, тј. члан 30 став 7 Закона о стамбеним односима ("Службени лист СРБиХ", број 14/84), односно да се не прихвати тумачење наведене законске одредбе како су то учинили Кантонални суд и Врховни суд. Он сматра да је примјена члана 30 став 7 наведеног закона, према одредби члана 45, одређена од 1. новембра 1984. године. Начин примјене наведене одредбе у пресудама Кантоналног суда и Врховног суда се противи сврси и циљу увођења цитиране одредбе о преклузији права на захтјев за иселење из стана незаконито уселиених лица по протеку рока од три године од дана уселења код управних органа, односно да поднесу захтјев суду у року од пет година. Сврха и циљ доношења члана 30 став 7 и његове примјене од 1. новембра 1984. године јесте заштита лица која су, макар и незаконитим уселењем, стан користила више од осам година до момента примјене тог члана. По мишљењу Р. Ш., правилном примјеном закона он је требао да буде заштићен цитираним чланом 30 став 7 Закона, јер је уселење у стан извршио 1969. године и до почетка примјене, на и до подношења тужбе, провео у том стану пуних четрнаест година. На овај начин, тј. погрешном примјеном материјалног права, оспорене пресуде повриједиле су његово право на мирно уживање дома, гарантовано чланом 11/3.0 Устава Босне и Херцеговине.

20. Уставни суд примјећује да се наводи из апелације Р. Ш. односе на меритум пресуда Врховног суда и Кантоналног суда, и да он не наводи било какве повреде поступка пред овим судовима. Оне се не жали на кршење члана 6 Европске конвенције о људским правима или члана II/3.e) Устава. Уставни суд, даље, примјећује да је он имао приступ трима нивоима судова, те да његова права нису кршена током поступка.

21. Р. Ш. се позива на мирно уживање дома заштићено чланом II/3.f) Устава као и чланом 8. Европске конвенције о људским правима. Члан 8 Европске конвенције гласи:

"1) Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке;

2) Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других."

22. Сходно подацима које је доставио Р. Ш. и чињеницама које су неспорно утврђене у поступцима пред судовима, претходник *Унион банке*, Основна банка Југобанка

Сарајево је код Општинског суда II Сарајево 25. фебруара 1983. године поднијела тужбу против З.З. и Р.Ш. ради отказа уговора о коришћењу стана и исељења бесправно усељеног лица у стан, који је власник стана додијелио З.З. као раднику Банке и она је закључила уговор о коришћењу стана са Сарајевостаном. Банка је затражила раскид уговора и исељење Р.Ш. из стана. Р. Ш. је изјавио да је купио станарско право од З.З. У току поступка З.З. је изјавила да она живи у спорном стану од 1970. године и да не зна како је Р.Ш. ушао у предметни стан. На рочишту одржаном 29. маја 1990. године, Банка је повукла тужбени захтјев у односу на З.З., али не и за Р. Ш. Општински суд је одбио тужбени захтјев из разлога што је Банка, на основу члана 30 став 7 Закона о стамбеним односима, изгубила право на исељење лица које је незаконито уселило у стан и да је узурпант стекао станарско право, односно право на закључење уговора о коришћењу стана.

23. Уставни Суд даље примјећује да Кантонални и Врховни суд нису дијелили мишљење Општинског суда у погледу примјене члана 30 став 7 Закона о стамбеним односима, с обзиром да су сматрали да ова одредба није примјенљива у овом случају у којем је тужба поднесена прије 1. новембра 1984. године, датума када је члан 30 став 7 ступио на снагу. Из ових разлога, Кантонални и Врховни суд сматрају да ова одредба није могла да иде у корист Р. Ш., већ да је он, као незаконити корисник, био дужан да напусти стан.

24. Није задатак Уставног суда да одређује да ли су Кантонални и Врховни суд правилно примијенили Закон о стамбеним односима, већ само да испита да ли су повријеђена уставна права Р. Ш. У том погледу, Уставни суд сматра неспорним да је Р. Ш. користио стан а да није имао право на то. Што се тиче питања да ли је он накнадно стекао право сагласно члану 30 став 7 Закона о стамбеним односима, да остане у стану, Уставни суд, уважавајући тумачење које је дао Врховни суд Федерације као највиши суд надлежан да тумачи законе Федерације, не налази да је Р. Ш. стекао било какво право на тај стан.

25. Под оваквим околностима, и чак претпостављајући да је стан могао, упркос томе што Р. Ш. није имао права на тај стан, да се сматра његовим домом у оквиру члана 8. Конвенције, Уставни суд сматра да су пресуде Врховног и Кантоналног суда у складу са законом, те да могу да се сматрају неопходним у демократском друштву ради заштите права законитог власника стана.

26. Слиједи, стога, да није повријеђен члан 8. Европске конвенције о људским правима нити члан II/3.f) Устава, нити било које друго уставно право.

27. Како је Уставни суд овом одлуком одлучио о меритуму апелације госп. Р. Ш., Суд сматра да у конкретном случају није потребно да се посебно одлучује о његовом захтјеву за издавање привремене мјере.

28. Сходно члану VI/4. Устава БиХ, одлуке Уставног суда БиХ су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд Босне и Херцеговине је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 31/01
21. децембар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Стан не може да се сматра домом у смислу члана 8. Европске конвенције ако се лице илегално уселило у њега.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 55. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 21. и 22. децембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбацује се захтјев правног лица ДОО “COOR-EX”, Модрича, од 16. августа 2001. године, за оцјену уставности и законитости Одлуке о обезбјеђењу плаћања царине и утврђивању, садржају и коришћењу царинске гаранције банке у царинском поступку (“Службени гласник Републике Српске, број 12/99 од 17. маја 1999. године).

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Захтјев

Директор правног лица ДОО “COOR-EX”, Модрича, Д. В., поднио је захтјев Уставном суду Босне и Херцеговине за оцјену уставности и законитости Одлуке о обезбјеђењу плаћања царине и утврђивању, садржају и коришћењу царинске гаранције банке у царинском поступку (“Службени гласник Републике Српске”, број 12/99 од 17. маја 1999. године).

У захтјеву се тврди да је наведена одлука у супротности са Законом о царинском поступку, Законом о царинској политици Босне и Херцеговине, те да крши члан 1/4. Устава Босне и Херцеговине. У захтјеву се, даље, наводи да наведена одлука стимулише криминал и незаконито богаћење, омогућава Царини Републике Српске незаконито прибављање и коришћење средстава, те угрожава тржиште Босне и Херцеговине, укључујући могућност нелојалне конкуренције између правних лица у производњи и трговини.

II. Допустивост

Сходно Уставу Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине једини је надлежан да одлучује, између осталог, да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом. Спорове може да покрене члан Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући, или његов замјеник, било којег дома Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета (члан VI/3.а)).

Сходно наведеним уставним одредбама, подносилац захтјева, правно лице ДОО “COOR-EX”, Модрича, није субјекат који може да покрене спор ове врсте пред Уставним судом Босне и Херцеговине, па је стога одлучено као у диспозитиву.

Сходно члану VI/4. Устава БиХ, све одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 48/01
21. децембар 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Сходно члану VI/3.а) Устава БиХ предузећа нису овлашћена да покрену поступак за оцјену уставности.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и чл. 54. и 60. Пословника Уставног суда, на сједници одржаној 21. децембра 2001. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се апелација М. Ф., из Санског Моста, против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број Рев. 14/2000 од 6. априла 2000. године.

Одлуку објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Чињенично стање

1. Подносилац апелације је госп. М. Ф., из Санског Моста, којег заступа А. Х., адвокат из Санског Моста.
2. Чињенице предмета, које произилазе из изјава подносиоца апелације и докумената достављених Суду, могу да се сумирају како слиједи:
3. Пресудом Општинског суда у Санском Мосту број П-262/99 од 16. септембра 1999. године уговор о закупу пословног простора, закључен између Земљорадничке задруге (33) “Пољопром” Сански Мост као закуподавца и ДЈЛ “Files”, којег је заступао М. Ф. као закупопримац, број 01-124/97 од 15. маја 1997. године, раскинут је у дијелу који се односи на постојећи стамбени простор на спрату зграде у ул. М. Ћ. Ћатића бр. 72 у Санском Мосту. Како је тужба коју су С. И. и Р. И. поднијели против М. Ф. прихваћена, тужени М. Ф. обавезан је да исели из двособног стана површине 62 m², који се налази на спрату зграде у ул. Мусе Ћ. Ћатића број 72, и да га, ослобођеног од људи и ствари, преда тужиоцима Р. И. и С. И.

4. Општински суд је утврдио да је отац С. И., а свекар Р. И., К. И., спорни стан, који је власништво ЗЗ “Пољопром”, добио 1963. године као радник ЗЗ “Крухари” - правног предника ЗЗ “Пољопром”. С. И., син К. И., живио је с њим у заједничком домаћинству од 1963. године, а Р. И. од 1979. године, након удаје за С. И., који је нестао у току рата, такође сина К. И. Након што је К. И. напустио стан, преостали чланови домаћинства постали су носиоци станарског права на стану и користили су га све до 1992. године када су га, због ратних дејстава, напустили. Прије њиховог повратка из избјеглиштва, 15. маја 1997. године, ДЈЛ “Files” Сански Мост и ЗЗ “Пољопром” закључили су уговор о закупу пословних просторија, у приземљу зграде у ул. М.Ћ. Ћатић број 72. Овај уговор је укључивао и спорни стан у којем је од тада отпочео да станује М. Ф. Примјењујући одредбе Закона о облигационим односима Општински суд је раскинуо уговор о закупу од 15. маја 1997. године у дијелу који се односи на стан, утврдивши да стан не може да буде предмет закуподавног односа.
5. М. Ф. је поднио жалбу Општинском суду. Кантонални суд у Бихаћу, по жалби апеланта М. Ф., донио је, 16. децембра 1999. године, пресуду број Гж-434/99 којом је жалбу одбио као неосновану, а пресуду Општинског суда потврдио.
6. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, пресудом број Рев. 14/2000 од 6. априла 2000. године одбио је ревизију М. Ф., изјављену на пресуду Кантоналног суда у Бихаћу. Врховни суд је, између осталог, утврдио да је ревизија неосновано указивала на процедуралне повреде, јер обје нижестепене пресуде садрже потпуне и јасне разлоге о доказима и аргументима М. Ф. Што се тиче противтужбеног захтјева, Врховни суд је навео да он није био довољно одређен и да све законске претпоставке, потребне за подношење противтужбеног захтјева, нису биле испуњене.

II. Апелација

7. Апелант у својој апелацији оспорава пресуде Врховног суда, Кантоналног суда у Бихаћу и Општинског суда у Санском Мосту. Он сматра да правичност суђења у конкретном случају уопште не постоји и да су повријеђени члан II/3.е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члан 6/1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 1 став 1 Протокола број 1 на Европску конвенцију.
8. Апелант наводи да је као купац, у складу са уговором о закупу, адаптирао и доградио комплетан простор, на и стамбени простор који је био потпуно девастиран, уложивши око 56.000 DM. Адаптацијом стан је умјесто 62 m² повећан на 103 m². С обзиром на те околности, у току поступка поставио је противтужбени захтјев за накнаду неопходних и корисних трошкова.
9. Апелант сматра да правичност суђења не постоји, јер судови нису донијели одлуку о противтужбеном захтјеву. Поред тога, судови нису образлагали ниједан од

приговора изнесених у жалби који се односио на примјену материјалног права. Пољуљани су принципи вођења ванпарничног поступка. Ванпарнични поступак, који се односио на утврђивање станарског права на спорном стану, проведен је тајно за М. Ф., а покренут већ када је парница била у току. Захтјев за изузеће судије првостепеног суда је одбијен, а Кантонални суд то питање није разматрао. Пресуда, која није била извршна, је проведена.

III. Поступак пред Уставним судом

10. У складу са одредбом члана 16. Пословника Суда, 25. децембра 2000. године од Р. И. и С. И. из Санског Моста, а 4. јануара 2001. године од Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, затражени су одговори на наводе апелације.

11. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине није доставио одговор.

12. Р. И. и С. И., које заступа Н. Х., адвокат из Санског Моста, у одговору од 16. јануара 2001. године, приговарају у цијелости поднесеној апелацији због њене неоснованости. Сматрају да су судови ријешили два основна питања, прије свега, да ли је спорни дио објекта, који је закупио ДЈЛ "Files", а користио директор М. Ф., стамбени или пословни простор, те да ли је као такав могао да се да у закуп, и да ли су друга лица посједовала станарско право на стану у ул. М. Ћ. Ћатића бр. 72.

13. Како је основ за апелантово коришћење стана уговор о закупу, тужиоци су морали прво да докажу да су били носиоци станарског права, а потом да је основ за апелантово коришћење стана незаконит. Како Р. И. и С. И. нису имали доказ да су били носиоци станарског права сем рјешења Општине Сански Мост, покренули су поступак за утврђивање станарског права у складу са Законом о стамбеним односима. Поштујући законску процедуру прво су се обратили ЗЗ "Пољопром", а када нису добили никакав одговор, суд је у ванпарничном поступку, у којем је учествовао ЗЗ "Пољопром" као власник стана и који није оспоравао станарско право, донио рјешење којим се Р. И. и С. И. утврђује станарско право. У току ванпарничног, а и парничног поступка, утврђено је да је К. И., предник Р. И. и С. И., законито уселио у стан у коме су с њим живјели Р. И. и С. И. у својству чланова породичног домаћинства.

14. Р. И. и С. И. не оспоравају чињеницу да апелант није учествовао у ванпарничном поступку који се односио на поступак утврђивања станарског права који је прописан Законом о стамбеним односима и у којем је, по Закону, учествовао давалац односно власник стана ЗЗ "Пољопром" Сански Мост. Општински суд у Санском Мосту је, признавши легитимацију ДЈЛ "Files", ЗЗ "Пољопром" и М. Ф., омогућио њихово учешће у поступку о спорним питањима.

15. Што се тиче противужбеног захтјева, Р. И. и С. И. тврде да није нити поднесен,

указујући на податак да је апелант објекат санирао средствима Лутеранског савеза, достављајући као доказ потврду од 3. фебруара 1998. године, коју је издао Лутерански савез.

16. Сматрају да је извршни поступак правилно проведен, уз напомену да је суд ипак ишао у корист апеланту јер није прихватио нити одредио привремену мјеру, чиме је омогућио апеланту да стамбени простор користи незаконито више од двије године.

17. У складу са чланом 20. став 2 Пословника Суда, 8. априла 2001. године М. Ф. је достављен одговор на апелацију. На тражење суда, Општински суд у Санском Мосту доставио је комплетан спис на увид.

IV. Допустивост предмета

18. У складу са одредбом члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. Одредбом члана 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине прописано је да Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио.

20. Суд констатује да је апелант, обраћајући се Врховном суду, исцрпио све расположиве правне лијекове. Он је примио пресуду Врховног суда 3. маја 2000. год., а апелација Уставном суду Босне и Херцеговине достављена је 9. јуна 2000. године. Слједи да је апелант испоштовао рок од 60 дана. Апелација је, стога, допуштена.

IV. Уставни суд је оцијенио

21. Апелант М. Ф. се позива у својој апелацији на члан II/3.e) и к) Устава Босне и Херцеговине и члан 6. Европске конвенције, те члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију.

22. Члан 6. став 1 Европске конвенције гласи:

“Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.”

23. Члан 1. Протокола број 1 на Европску конвенцију гласи:
"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала кориштење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни "
24. Уставни суд констатује да се поступак пред судовима Федерације Босне и Херцеговине односи на грађанска права апеланта М.Ф., те се члан 6. Европске конвенције примјењује у конкретном случају. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је спор пред судовима био правичан онако како то захтијева члан 6. Европске конвенције.
25. Уставни суд истиче да се поступци пред судовима у конкретном предмету тичу примјене Закона о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ", број 29/78, 57/89 - преузет Уредбом са законском снагом "Сл. лист РБиХ", бр. 2/92, 13/93, 13/94). Сходно одредбама члана 580 став 2 Закона, ако се утврди да трећем припада неко право које сасвим искључује право закупца на употребу ствари, уговор о закупу се раскида по самом Закону, а закуподавац је дужан да накнади закупцу штету.
26. Сходно Закону о стамбеним односима, који је на снази у Федерацији Босне и Херцеговине, станарско право подразумијева, између осталог, право на несметано и трајно коришћење стана, могућност чланова породичног домаћинства да добију станарско право након смрти носиоца станарског права, или након престанка његовог станарског права из других разлога.
27. Уставни суд уочава да је М. Ф. имао приступ судовима све три инстанце и да су ови судови испитали његове захтјеве на основу примјењивих правних одредаба, тако да не постоје индикације да је поступак вођен на неправичан начин. Уставни суд, стога, закључује да у конкретном предмету није дошло до повреде члана 6. Европске конвенције нити до еквивалентног члана П/3.е) Устава Босне и Херцеговине.
28. У погледу члана 1. Протокола број 1 на Конвенцију, Уставни суд примјењује да се конкретни предмет тиче поступка између страна око права закупца и права трећих лица да на стамбеном простору, као дијелу закупљене имовине, остварују своје право, које по самом закону сасвим искључује права закупца и доводи до раскида уговора о закупу. Уставни суд није нашао елементе који би указали да је у конкретном поступку дошло до повреде права на имовину, гарантованог чланом 1. Протокола број 1 на Конвенцију и еквивалентним чланом П/3.к) Устава Босне и Херцеговине.

29. На основу наведеног, Уставни суд закључује да оспорена одлука Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине није повриједила ниједну уставну одредбу.

V. Закључак

30. Уставни суд је закључио да одбије апелацију.

31. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ову одлуку Уставни суд је донио једногласно, у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 55/01
21. децембра 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Уставни суд Босне и Херцеговине одбио је апелацију против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, утврдивши да је Врховни суд примијенио правно релевантне законске одредбе, омогућивши свим странама приступ суду, те да не постоје индикације да је поступак био вођен на неправичан начин. Стога није дошло до повреде члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода нити члана 1. Протокла број 1 на Конвенцију.

Р Ј Е Ш Е Њ А
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2001. ГОДИНА

(СРПСКИ ЈЕЗИК)

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. у вези са чл. 11. и 12. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 4. и 5. маја 2001. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Скида се са листе предмета за одлучивање пред Уставним судом Босне и Херцеговине апелација г. Б. К., из Сарајева, против пресуде Општинског суда II Сарајево, број П-471/98 од 28. новембра 1997. године, пресуде Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-386/98 од 13. августа 1998. године, рјешења Општинског суда II Сарајево, број П- 471/98 од 19. марта 1999. године и рјешења Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж- 871/99 од 6. априла 2000. године, јер је протекао рок за подношење апелације.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

Б. К., из Сарајева, обратио се 7. августа 2000. године Уставном суду Босне и Херцеговине апелацијом против пресуде Општинског суда II Сарајево, број П-471/98 од 28. новембра 1997. године, пресуде Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-386/98 од 13. августа 1998. године, рјешења Општинског суда II у Сарајеву, број П-471/98 од 19. марта 1998. године и рјешења Кантоналног суда у Сарајеву, број Гж-871/99 од 6. априла 2000. године.

Апелант је од Уставног суда Босне и Херцеговине затражио да, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, оцијени уставност оспорених судских одлука, да укине наведене одлуке и предмет врати Општинском суду II Сарајево на поновни поступак.

На основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд Босне и Херцеговине има апелациону јурисдикцију над питањима по овом уставу која проистичу из пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини. Суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде која се њоме оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући по законима ентитета и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем правном лијеку који је користио (члан 11. став 3 Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст “Службени гласник Босне и Херцеговине”, број 24/99).

Уставни суд истиче да су правни лијекови, у смислу члана 11. Пословника Уставног суда, само они лијекови који су могући према законима ентитета и који се сматрају ефективним, тј. који омогућавају апеланту евентуални успјех у поступку. Правни лијек који не може да доведе до суштинског испитивања основа апелације, напријер, зато што апелант није испунио прописане услове за улагање правног лијека, не може да се сматра ефективним и, стога, одлука по таквом правном лијеку не може да буде третирана као почетна тачка за рок од 60 дана који је предвиђен у члану 11. Пословника Суда.

Уставни суд је установио да је у овом случају Општински суд II Сарајево, рјешењем П-471/98 од 19. марта 1999. године, одбацио захтјев за ревизију, а Кантонални суд у Сарајеву, рјешењем број Гж-871/99 од 6. априла 2000. године одбио жалбу на наведено рјешење, стога што вриједност предмета спора не прелази новчани износ законом прописан за дозвољеност ревизије.

Како је законом ограничена могућност да се уложи ревизија, у конкретном случају је било јасно да она није ефективан правни лијек па се благовременост апелације рачуна од дана уручења одлуке Кантоналног суда, број Гж-386/98 тј. од 13. августа 1998. године.

С обзиром да је апелант покренуо апелацију пред Уставним судом Босне и Херцеговине 7. августа 2000. године, произилази да није испоштовао временски рок од 60 дана предвиђен чланом 11. Пословника Суда. Консеквентно томе, његова апелација није допуштена.

Из наведених разлога Уставни суд је ријешио као у диспозитиву на основу одредаба Устава Босне и Херцеговине и Пословника Суда наведених у преамбули овог рјешења.

Сходно члану VI/4. Устава Босне и Херцеговине, ово рјешење је коначно и обавезујуће.

Ово рјешење Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Луј Фаворе, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 20/00
5. мај 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Правни лијек се не сматра дјелотворним у смислу члана 11. став 3 Пословника Сула ако оспорени износ у конкретном предмету не испуњава све правне захтјеве за подношење правног лијека.

Сходно томе, одлука којом се такав правни лијек одбацује као недопустив не може да се узме у обзир приликом одређивања временског рока за подношење апелације Уставном суду.

Уставни суд Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 54. Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 22. и 23. јуна 2001. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Одбацује се апелација Ј. М., из Теслића, и других против рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев.142/2000 од 7. јула 2000. године.

Рјешење објавити у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и “Службеном гласнику Републике Српске”.

Образложење

I. Увод

1. Ј. М. и малољетни Н. и М. М., које заступа законска заступница Ј. М., те Н. Ј., сви из Теслића, а које заступа пред Уставним судом БиХ В. Д., адвокат из Бање Луке, поднијели су 4. новембра 2000. године апелацију против рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев. 142/2000 од 7. јула 2000. године и рјешења Окружног суда Бања Лука број Гж-878/99 од 17. новембра 1999. године. Апеланти траже од Уставног суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд БиХ) да оцијени уставност ових одлучења према члану VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, те да укине наведена рјешења и предмет врати Врховном суду Републике Српске (у даљњем тексту: ВС РС) на поновни поступак.

II. Чињенично стање

2. У саобраћајној несрећи 18. септембра 1998. године смртно су страдали С. Ј. и Н. М., који су се у моменту саобраћајне несреће налазили у путничком аутомобилу осигураном код “Крајинаосигурања” ДД Бања Лука. Уговором о осигурању било је уговорено и осигурање путника.

3. Ј., супруга смртно страдалог Н., те њихова малољетна дјеца Н. и М., које је заступала мајка као законски заступник, те Н. Ј., отац смртно страдалог С. Ј., а свију је заступао пуномоћник В. Д., адвокат из Бање Луке, 22. марта 1999. године покренули су спор код Основног суда у Бањој Луци против туженог “Крајинаосигурања” ДД Бања Лука, ради накнаде штете за душевну бол коју трпе усљед смрти блиског сродника, као и на име трошкова сахране смртно страдалих сродника.
4. Основни суд Бања Лука, пресудом број П-891/99 од 17. јуна 1999. године, усвојио је захтјев тужилаца и обавезао тужено “Крајинаосигурање” ДД Бања Лука да тужиоцима исплати, на име накнаде штете, износ од 16.734,00 КМ, те на име трошкова парничног поступка износ од 4.200,00 КМ са затезном каматом од 17. јуна 1999. године па до исплате.
5. Тужено “Крајинаосигурање” ДД Бања Лука се жалило на првостепену пресуду Основног суда у Бањој Луци од 17. јуна 1999. године у дијелу у којем је одлучено о трошковима парничног поступка због погрешне примјене материјалног права.
6. Окружни суд у Бањој Луци, рјешењем број Гж-878/99 од 17. новембра 1999. године, уважио је жалбу туженог “Крајинаосигурања” и преиначио пресуду Основног суда у Бањој Луци од 17. јуна 1999. године, тако што се тужиоцима умјесто износа од 4.200,00 КМ досуђују трошкови парничног поступка у износу од 1.118,00 КМ са затезном каматом до исплате.
7. Окружни суд је установио да тужиоци, који су у погледу главног захтјева у цијелости успјели, имају право на накнаду цјелокупних трошкова за рад адвоката, обрачунатих према тарифи о наградама и накнади трошкова, важећој у моменту пресуђења.
8. Против одлучења о трошковима поступка од 17. новембра 1999. године, апеланти су изјавили ревизију ВС РС.
9. ВС РС је одбацио ревизију рјешењем број Рев. 142/2000 од 7. јула 2000. године са образложењем да, према Закону о парничном поступку, одлука о трошковима поступка може да се преиспитује само ако се ревизијом оспорава и одлука о тужбеном захтјеву, што конкретно није случај.

III. Апелација

10. Апеланти се жале да им је рјешењем ВС РС ускраћено право на судску заштиту из члана 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама (у даљњем тексту: Конвенција), те узимајући у обзир и рјешење Окружног суда, право на имовину из члана 1. Протокола број 1 Конвенције.
11. Апеланти тврде да Закон о парничном поступку не искључује улагање ревизије на другостепену одлуку о трошковима поступка ако су само они спорни. Сем тога, апеланти сматрају да је другостепени суд погрешно обрачунао трошкове поступка.

IV. Поступак пред Уставним судом

12. Уставни суд је 4. новембра 2000. године примио апелацију Ј. М. и осталих против рјешења ВС РС број Рев. 142/2000 од 7. јула 2000. године.

13. У складу са чланом 16. Пословника Уставног суда БиХ - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 24/99), Уставни суд је 24. јануара 2001. године доставио апелацију ВС РС и "Крајинаосигурању", ДД Бања Лука.

14. Уставни суд БиХ до данас није примио одговор од страна у поступку пред овим судом.

V. Релевантни домаћи закони

15. Члан 400 став 1 Закона о парничном поступку Републике Српске ("Службени лист СФРЈ" број 4/77-212, 36/77-1478, 36/80-1182, 69/82-1596) гласи:

"Странке могу изјавити ревизију и против решења другостепеног суда којим је поступак правоснажно завршен".

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд БиХ има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. Сходно члану 11. Пословника Суда, Суд може да одлучује о апелацијама само ако су против пресуде која се апелацијом оспорава исцрпљени сви правни лијекови могући према законима ентитета и само ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о задњем правном лијеку који је користио.

18. Апеланти су уложили ревизију ВС РС против рјешења Окружног суда од 17. новембра 1999. Међутим, својим рјешењем од 7. јула 2000. године, ВС РС одбио је апелацију као недопустиву, јер је сматрао да апеланти не могу да уложе ревизију о трошковима поступка а да истовремено не оспоре и одлуку у меритуму предмета.

19. Правило о исцрпљивању правних лијекова захтијева да се исцрпе само они правни лијекови који су ефективни, а рок од 60 дана за подношење апелације Уставном суду се рачуна од дана када је апелант примио коначну одлуку по тим ефективним правним лијековима. Међутим, када је ревизија проглашена недопустивом јер формални услови за улагање ревизије нису испоштовани, ревизија не може да се сматра ефективним правним лијеком и одлука којом је ревизија одбачена не може да се узме за полазну тачку рока од 60 дана.

20. Члан 400 став 1 Закона о парничном поступку предвиђа могућност улагања ревизије против другостепеног рјешења којим је поступак коначно одлучен. У конкретном предмету, другостепено рјешење се односило само на трошкове поступка, те не може да се сматра рјешењем којим је поступак коначно одлучен. Надаље, ВС РС је одлучио да је ревизија недопустива јер се није истовремено односила и на меритум предмета.

21. Правни лијек пред ВС РС, стога, не може да се сматра ефективним правним лијеком, а коначна одлука у смислу исцрпљивања правних лијекова је рјешење Округног суда Бања Лука број Гж-878/99 од 17. новембра 1999. године. Ово рјешење апеланти су морали примити прије 7. јула 2000. године, што је датум када је Врховни суд РС донио рјешење поводом изјављене ревизије апеланта. Уставни суд је примио апелацију Ј. М. 4. новембра 2000. године. Слиједи да апеланти нису поднијели апелацију у овом предмету у року од 60 дана.

22. Из ових разлога, Уставни суд БиХ сматра апелацију недопустивом.

VII, Закључак

23. Уставни суд БиХ закључује да је апелација недопустива јер не задовољава услове из члана 11. Пословника Суда.

24. На основу члана VI/4. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Ово рјешење Уставни суд је донио већином гласова (седам напрема један) у саставу: предсједник Суда проф. др Снежана Савић и судије проф. др Касим Бегић, др Ханс Данелиус, проф. др Јозеф Марко, доц. др Звонко Миљко, Азра Омерагић, проф. др Витомир Поповић и Мирко Зовко.

У 8/01
22. јуни 2001.
Сарајево

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Снежана Савић

Одлука која из формалних разлога одбаци правни лијек не може да се сматра коначном у смислу члана 11. став 3 Пословника Суда, те према томе не може да се узме у обзир приликом одређивања временског рока за подношење апелације Уставном суду.

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2001. GODINA

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. februara 2001. godine, usvojio je sljedeću

ODLUKU

Ustavni sud proglašava daje član 8.a stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 27/97,11/98, 22/99, 27/99 i 7/00) u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ova odluka će biti objavljena u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Činjenice

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (dalje u tekstu: Zakon o stanovima) Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine je usvojio 11. juna 1997. godine, a Dom naroda Federacije 21. oktobra 1997. godine. Objavljenje u “Službenim novinama Federacije BiH” 28. novembra 1997. godine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 27/97) i stupio je na snagu osam dana po objavljivanju, odnosno 6. decembra 1997. godine.

Zakon o stanovima uređuje uvjete i način prodaje stanova sa stanarskim pravom i cijene po kojima se ovakvi stanovi prodaju (član 1.). Nosilac stanarskog prava na stanu bi trebao imati, uz neke izuzetke, pravo da otkupi stan pod uvjetom daje podnio zahtjev u određenom vremenskom roku (član 7.), a tu su i detaljna pravila o načinu određivanja cijena (čl. 16. - 23.).

Carlos Westendorp, tadašnji Visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini, 5. jula 1999. godine donio je određene odredbe kojima je izmijenjen Zakon o stanovima (novi član 8.

a). Ove odredbe, koje se bave pravom nosioca stanarskog prava, glase:
“Nosilac stanarskog prava na stanu, koji je posebnim propisima koji su primjenjivani na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine u periodu od 30. aprila 1991. godine do 4. aprila 1998. godine proglašen napuštenim, stiče pravo na kupovinu stana po odredbama ovoga zakona nakon proteka roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana.

U postupku rješavanja zahtjeva za kupovinu stana vlasnik stana dužan je utvrditi, na osnovu raspoložive dokumentacije, da li se radi o nosiocu stanarskog prava na stanu iz stava 1. ovog člana.

Ugovor o kupoprodaji stana, zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana, smatra se ništavim.

Nosilac stanarskog prava iz stava 1. ovog člana može podnijeti zahtjev za kupovinu stana u skladu sa članom 7. stav 1. ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana kada je stekao pravo na kupovinu stana. ”

Osnovna pravila o napuštenim stanovima su bila sadržana u Zakonu o napuštenim stanovima (“Službene novine Republike Bosne i Hercegovine”, br. 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 9/95 i 3/95), u Uredbi o korištenju napuštenih stanova i u ostalim propisima donesenim u periodu od 30. aprila 1991. godine do 12. marta 1998. godine. U skladu sa Zakonom o napuštenim stanovima, stan se proglašava napuštenim ukoliko su ga nosilac stanarskog prava i članovi njegovog domaćinstva napustili ili privremeno prestali koristiti nakon 30. aprila 1991. godine. Ipak, stan nije mogao biti proglašen napuštenim ukoliko su nosilac stanarskog prava i članovi njegovog domaćinstva bili prisiljeni da ga napuste zbog etničkog čišćenja, ili ukoliko je stan bio uništen, izgorcn ili doveden u opasnost zbog rata, ili ukoliko su nosilac stanarskog prava i članovi njegovog domaćinstva ponovo stupili u posjed stana prije određenog datuma.

Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (dalje u tekstu: Zakon o prestanku) usvojio je Dom naroda Federacije 26. februara 1998. godine, a Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine 12. marta 1998. godine. Ovaj zakon objavljen je u “Službenim novinama Federacije BiH” 3. aprila 1998. godine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 11/98) i stupio je na snagu sljedećeg dana, 4. aprila 1998. godine.

Prema Zakonu o prestanku, razni drugi propisi više nisu na snazi (član 1.). Nosilac stanarskog prava nad stanom koji je proglašen napuštenim ima pravo da se vrati u stan, a osobe koje su živjele u stanu bez pravnog osnova će iz njega biti iseljene (član 3.). Nosilac stanarskog prava, čiji je ugovor raskinut poslije 30. aprila 1991. godine i kome je stan vraćen prema Zakonu o prestanku, imao je pravo da ga, prema Zakonu o stanovima, otkupi nakon šest mjeseci korištenja, ali ga nije mogao prodati u roku od pet godina od dana registracije njegovog prava vlasništva (član 15.).

Visoki predstavnik je u 1998. i 1999. godini donio više izmjena i dopuna Zakona o prestanku koje se tiču, *inter alia*, produženja roka u kome se može podnositi zahtjev za povrat stana, poništenja određenih ugovora o korištenju stanova koji su zaključeni u toku rata ili u periodu neposredno nakon rata, kao i statusa osoba koje su napustile svoje stanove u ratu i u postratnom periodu. Kao rezultat ovih promjena ukinut je i navedeni član 15. Zakona o stanovima.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Jedanaest članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine - Mirko Banjac, Branko Dokić, Nikola Špirić, Vito Rakić, Mišo Deretić, Desanka Rađević, Milanka Bošnjak, Mara Perkanović, Dragan Mirković, Radenka Balta i Branka Jovanović - podnijeli su 28. jula 2000. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenjivanje saglasnosti člana 8.a stava 1. Zakona o stanovima sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Zahtjev je 18. oktobra 2000. godine prosljeđen Visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini od koga je traženo da dostavi svoj komentar. Gosp. Ian Campbell, u svojstvu šefa Odjela za pravne poslove i zamjenika Visokog predstavnika za pravne poslove (dalje u tekstu: OHR), 29. novembra 2000. godine je dostavio komentare na zahtjev.

3. Navodi

Podnosioci zahtjeva smatraju da član 8.a stav 1. Zakona o stanovima nije u saglasnosti sa članom II/2. do 5. Ustava Bosne i Hercegovine jer pravi diskriminaciju nad izbjeglicama i raseljenim licima i stavlja ove kategorije građana u nejednak položaj u odnosu na ostale građane. Oni tvrde da su većinom pripadnici srpske i hrvatske etničke grupe ti koji, kao rezultat ove odredbe, trpe diskriminaciju. Također su naveli da ta odredba ograničava pravo vlasništva i nije u saglasnosti sa članom II/3.k) Ustava niti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima koja ima primat nad svim ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini. Ističu da, u skladu sa članom II/5. Ustava, sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama i pravo da ponovo dođu u posjed svoje imovine, te da bilo kakva ograničenja u ovoj oblasti i nejednak tretman sa ostalim građanima predstavlja očito kršenje Ustava.

OHR je naglasio da dostavlja svoje komentare bez ikakvog izričitog ili implicitnog priznavanja nadležnosti Ustavnog suda u odnosu na odluke Visokog predstavnika i bez posljedica na bilo koje pitanje koje bi se moglo, u ovom ili nekom drugom slučaju, pokrenuti u vezi sa nadležnošću Ustavnog suda ili bilo kog drugog suda u odnosu na odluke Visokog predstavnika.

Što se tiče suštine samog slučaja OHR je istakao da, u skladu sa Zakonom o stanovima, nosilac stanarskog prava ima pravo da otkupi stan te da je pravo da kupi i potom proda stan način uživanja svoje imovine - stana. Zbog toga OHR smatra da ovaj

slučaj pokreće pitanja da li je član 8.a Zakona o stanovima, koji ograničava pravo na kupovinu i prodaju stana, u saglasnosti sa zaštitom vlasništva iz člana 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije i da li je član diskriminatoran? OHR je prihvatio da član 8.a ograničava pojedinca, ali smatra da je ovo ograničenje u javnom interesu i da je proporcionalno cilju koji se želi postići odredbom.

OHR je objasnio pozadinu i svrhu odredbe na sljedeći način. Povratak izbjeglica i raseljenih osoba predstavlja jedan od glavnih ciljeva Ustava (član II/5.) i Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Mora se smatrati da ovaj cilj služi javnom interesu i daje zato uveden dvogodišnji vremenski rok dat u članu 8.a Zakona o stanovima. U vrijeme kada je OHR (juli 1999. godine) proglasio ovaj član, u Federaciji su uvjeti za manjinske povratke bili ekstremno nepovoljni. Tada se smatralo da su povratnici, koji su suočeni sa nepovoljnim uvjetima, bili praktično prisiljeni da "prodaju" svoje stanove članovima većinskih grupa koje su živjele u tom području, premda nisu imali pravnog osnova za to. Takvi postupci, ukoliko bi se ponavljali, učinili bi uspostavu održivih manjinskih povratka praktično nemogućom. Štoviše, to bi gotovo sigurno prisililo pojedince da prodaju stanove ispod pune tržišne vrijednosti. Uvođenje dvogodišnjeg vremenskog ograničenja, koje čini takve prodaje nevažećim i ništavim ukoliko se nisu uklapale u vremenski rok, je bilo jasno namijenjeno da ohrabri izbjeglice da žive u svojim stanovima umjesto da ih prodaju odmah po kupovini. Cilj je bio, očito, da se osigura da, ako se i kada se imovina po isteku roka proda, to bude po fer tržišnim cijenama. Ograničenje koje je nametnuto nosiocima stanarskog prava nije bilo apsolutno s obzirom da oni mogu kupovati i prodavati stanove po isteku ovog dvogodišnjeg perioda. Stoga se pažljivo vodilo računa da se izbalansira opći interes sa, što je moguće manjim, uplitanjem u prava pojedinaca. Princip proporcionalnosti je bio ispoštovan i ne može se smatrati da član 8.a Zakona o stanovima krši član 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije.

OHR, dalje, tvrdi da ne postoji diskriminacija u ovom slučaju zbog sljedećih razloga. Grupe koje treba porediti su, s jedne strane, nosioci stanarskog prava koji nisu otišli i, sa druge strane, oni koji su napustili zemlju ili su bili interno raseljeni i čiji su stanovi bili proglašeni napuštenima. Članovi prve grupe mogu kupiti i potom prodati svoje stanove po općeprihvatljivim uvjetima, dok članovi druge grupe mogu samo dobiti pravo da kupe i potom prodaju svoje stanove dvije godine nakon što su ponovo došli u njihov posjed i živjeli u njima dvije godine. Što se tiče legitimnih ciljeva ovog različitog tretiranja, tj. promoviranja održivog povratka manjinskih naroda i sprječavanje prodaje po veoma niskim cijenama, razlika se mora smatrati legitimnom, proporcionalnom i nediskriminacijskom.

4. Dopustivost

Predmetni zahtjev je podnesen u skladu sa članom VI/3.a) Ustava koji glasi:

“Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*
- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. ”

Postojeći zahtjev spada pod Član VI/3.a), druga alineja. U skladu sa članom IV/2. Ustava Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je sastavljen od 42 člana, a zahtjev je podnijelo 11 članova, što čini četvrtinu članova Doma.

Ostaje da se razmotri da li je Ustavni sud nadležan da ispita da li je član 8.a Zakona o stanovima u skladu sa Ustavom uprkos činjenici da gaje proglasio Visoki predstavnik. Slično pitanje se pojavilo u slučaju br. U 9/00 u kojem je Ustavni sud ispitivao da li je Zakon o graničnoj državnoj službi, koji je također donio Visoki predstavnik, bio u skladu sa Ustavom. U odluci o tom slučaju, Ustavni sud je odlučio daje nadležan da ispita saglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi sa Ustavom.

Ustavni sud ne nalazi razlog zašto bi došao do različitog zaključka o ovom pitanju u predmetnom slučaju.

Iz ovih razloga, Ustavni sud je zaključio daje predmetni zahtjev jedanaest članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine dopušten.

5. Zaključci

5.1. Opća zapažanja

Pitanje na koje Ustavni sud treba da odgovori u predmetnom slučaju je da li vremenski rok od dvije godine iz člana 8.a Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Zakon o stanovima) krši:

- (a) pravo nosioca stanarskog prava na zaštitu njegove imovine iz člana 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima i člana II/3.κ) Ustava ili, alternativno,
- (b) pravo nosioca stanarskog prava po članu 14. Evropske konvencije i članu II/4. Ustava da ne bude predmetom diskriminacije kod uživanja prava na zaštitu njegove imovine.

Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom II/1. Ustava, Bosna i Hercegovina i oba entiteta treba da osiguraju najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu sa članom II/2., prava i slobode određene Evropskom konvencijom direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad ostalim zakonima.

U pogledu historije člana 8.a Zakona o stanovima važno je, također, obratiti pažnju na još jednu odredbu Ustava, tj. član II/5. koja osigurava:

"Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom, koje su date pod prisilom, ništave su. "

5.2. Pravo na imovinu

Član 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. "

Član 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije sadrži tri principa. Prvi princip, koji se nalazi u prvoj rečenici prvog stava je opći princip o mirnom uživanju svoje imovine. Drugi princip govori o tome da lišavanje imovine može da se desi pod specifičnim uvjetima, koji su definisani u drugoj rečenici prvog stava. Treći princip se tiče kontrole države nad korištenjem privatne imovine, što je dopušteno po uvjetima koji su dati u drugom stavu.

Pojmovi "imovina" i "svojina", koji se javljaju u članu 1. Protokola br. 1, ne treba tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju ekonomska prava i tražbine, koji premda nisu imovina u skladu sa domaćim zakonima, ipak imaju ekonomsku vrijednost. S druge strane, treba primijetiti da član 1. Protokola br. 1 samo štiti postojeću svojinu i imovinu, ali je općenito shvaćen tako da ne uključuje pravo sticanja imovine (Evropski sud za ljudska prava, presuda u slučaju *Marcks protiv Belgije*, volumen 31, stav 50). Dakle, proizilazi pitanje može li se smatrati da nosilac stanarskog prava na napuštenom stanu ima imovinsko pravo zaštićeno članom 1. Protokola br. 1.

U ovom pogledu, pozivamo se na član 3. Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima (Zakon o prestanku) u kojem se kaže da nosilac stanarskog prava na napuštenom stanu ima pravo da se vrati u stan u skladu sa Aneksom 7 Općeg

okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Dalje je određeno da se ovo primjenjuje na nosioce stanarskog prava koji imaju pravo da se vrate u svoje stanove u skladu sa članom 1. Aneksa 7 i da se osobe koje su napustile svoje stanove poslije 30. aprila 1991. godine smatraju izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu 7, osim ako je dokazano da su ih napustili iz razloga koji nisu u vezi sa sukobom. Mora se prihvatiti da se član 8.a Zakona o stanovima odnosi na ove kategorije osoba koje zato, prema zakonu, imaju pravo na povratak u svoje napuštene stanove kako bi nastavili živjeti u njima. Ovo pravo je nesumnjivo pravo ekonomske prirode koje je zaštićeno članom 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije.

Ipak, pravo nosioca stanarskog prava nije potpuno imovinsko pravo nego pravo na življenje u stanu i, pod određenim uvjetima, pravo na njegovu kupovinu. Kao rezultat kupovine nosilac stanarskog prava postaje vlasnik stana. S obzirom da pravo nosioca stanarskog prava nije vlasništvo nego samo ograničeno pravo na korištenje stana, slijedi daje zaštita osigurana u članu 1. Protokola br. 1 također ograničena. Gledano izolovano i odvojeno od aspekta moguće diskriminacije, ne može se smatrati da ono daje pravo nosiocu stanarskog prava da otkupi stan i postane vlasnik. Pitanje da li su pravila u pogledu kupovine diskriminacijska je druga materija i bit će ispitana odvojeno.

Ne može se, stoga, smatrati da član 8.a Zakona o stanovima, kada se razmatra odvojeno, krši član 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije. Ne može se smatrati da član II/3.k) Ustava, koji u općim terminima štiti pravo na imovinu, osigurava, u ovom pogledu, širu zaštitu.

5.3. Zaštita protiv diskriminacije

Član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigutava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

Čini se iz teksta ove odredbe da je zaštita protiv diskriminacije u članu 14. ograničena na uživanje prava i sloboda zaštićenih Konvencijom, kojima treba dodati prava iz protokola Konvencije. U Ustavu postoji slična odredba u članu II/4. koja navodi da će uživanje prava i sloboda iz tog člana i raznih međunarodnih sporazuma biti osigurana svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi, u pogledu člana 14. Evropske konvencije može postojati različit tretman koji ne predstavlja diskriminaciju. Ovo je slučaj gdje napravljena razlika ima cilj i razumno opravdanje. Pitanje da li takvo opravdanje postoji mora biti procijenjeno u vezi sa ciljem i efektima mjere koja se razmatra. Razlika u tretmanu ne smije samo slijediti zakonski cilj već tu mora, također, postojati razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja su korištena i cilja koji treba realizovati.

(Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski lingvistički slučaj*, Volumen 6, Zakon, I B, stav 10.)

Ovaj slučaj se tiče nosilaca stanarskog prava čija su stanarska prava zaštićena članom 1. Protokola br. 1. U skladu s tim, član 14. Konvencije zahtijeva uživanje njihovih prava bez diskriminacije.

Također je jasno da se, kao rezultat člana 8.a Zakona o stanovima, oni koji imaju stanarsko pravo na napuštenim stanovima tretiraju različito od onih koji nisu napustili svoje stanove, s obzirom da nosiocima stanarskog prava koji pripadaju prvoj kategoriji, suprotno onim iz druge kategorije, nije dozvoljeno da otkupe odmah svoje stanove i da ih prodaju drugim osobama, nego moraju čekati dvije godine od svog povratka prije nego steknu to pravo.

Tako postoji razlika u tretmanu, i OHR je objasnio koji su razlozi uzrokovali ovu razliku i koje ciljeve je Visoki predstavnik želio da postigne donošenjem navedenog člana 8.a. Cilj je bio da se ohrabre izbjeglice i raseljene osobe da se vrate svojim predratnim domovima i da se obeshrabri prodaja njihovih stanova po veoma niskim cijenama članovima većinskih naroda u određenim područjima. S obzirom da je povratak izbjeglica i raseljenih osoba njihovim kućama porijekla glavni cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, i također se oslikava u članu II/5. Ustava, mora se zaključiti daje cilj sam po sebi bio razuman i legitiman.

Ostaje ipak da se razmotri da li ili ne period od dvije godine, koji mora proći prije nego nosilac stanarskog prava može otkupiti i prodati svoj stan, predstavlja proporcionalno ograničenje njegovih prava.

Moglo bi se razmišljati da je bilo moguće da OHR da pravo nosiocu stanarskog prava da otkupi stan odmah, kako bi se postigao željeni cilj, dok bi ograničio njegovo pravo da ga proda dok ne provede dvije godine u njemu. Ipak, biti vlasnik stana bez prava prodaje bi involviralo važno i neobično ograničenje normalnih imovinskih prava koje bi ga činile manje zainteresiranim za kupovinu stana. Takvo rješenje bi također dovelo do drugih pravnih teškoća, na primjer ukoliko jedna osoba nakon povratka i kupovine stana odluči da ne ostane u njemu dvije godine. Tada bi se postavilo pitanje da li njemu, premda je vlasnik, još uvijek zabranjivati da prodaje stan i koje bi bile pravne posljedice u ovakvoj situaciji.

Ustavni sud dalje primjećuje daje član 8.a Zakona o stanovima od opće primjene i ne može se smatrati da se on primjenjuje posebno na osobe određenog etničkog porijekla. Svrha je da se izbjeglice i raseljene osobe, bez obzira na njihovo etničko porijeklo, vrate u svoje stare domove i da se spriječi da etničko čišćenje koje se pojavilo u vezi sa ratom postane stalno.

Štoviše, mora se smatrati da Visoki predstavnik, koji je u ovom slučaju bio kreator zakona i koji je donio pravne odredbe kako bi služio legitimnom i važnom cilju, ima određeni stepen slobodne procjene pri određivanju kako najbolje postići cilj. S obzirom

na to kao i na činjenicu daje dvogodišnji period relativno kratak, Ustavni sud je zaključio da član 8.a Zakona o stanovima ima cilj i razumno opravdanje i da nije diskriminatoran niti je u neskladu sa članom 14. Evropske konvencije ili članom II/4. Ustava.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, sudije prof. dr. Vitomir Popović i prof. dr. Snežana Savić izdvojili su svoja mišljenja na donesenu odluku.

U 16/00
2. februara 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

U cilju obezbjedenja povratka izbjeglica i raseljenih lica (član II/5. Ustava) i obezbjedenja adekvatnog određivanja cijena, zahtjev države da lice u stanu provede dvije godine prije nego što mu/joj dozvoli da stekne potpuno vlasništvo nad tim stanom, a u slučaju kada je lice prethodno bilo samo nosilac stanarskog prava, ne predstavlja kršenje prava na nediskriminaciju (član II/4. Ustava, član 14. Evropske konvencije) niti prava na imovinu (član II/3.κ) Ustava, član 1. Protokola 1 Evropske konvencije).

ANEKS

- Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića o neslaganju sa odlukom Ustavnog suda broj U 16/00

Ustavni sud BiH je svojom odlukom br. U 16/00 proglasio ustavnim odredbe stava 1. člana 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojim postoji stanarsko pravo, objavljenog u "Službenim novinama Federacije BiH" br. 27/99 od 5. jula 1999. godine.

Na osnovu člana 36. stava 2. Poslovnika Ustavnog suda BiH, izdvajam mišljenje o neslaganju sa odlukom Ustavnog suda BiH br. U 16/00 od 2. februara 2001. godine iz sljedećih razloga:

Ustavni sud BiH je pogrešno stao na stanovište da ovaj zakon nije u suprotnosti sa članom 2. stavovi 2., 4. i 5. Ustava BiH kao Aneksa 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH.

Naime, članom 8.a stava 1. osporenog Zakona propisano je da:

"Nosilac stanarskog prava na stanu koji je posebnim propisima koji su primjenjivani na teritoriji BiH u periodu od 30. aprila 1991. godine do 4. aprila 1998. godine proglašavan napuštenim, stiče pravo na kupovinu stana po odredbama ovog Zakona nakon proteku roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana. "

Članom 2. stava 1. i 2. Ustava BiH propisano je kako slijedi:

"BiH i oba entiteta osigurat će najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda..... "

Prava i slobode predviđene Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda i njenim protokolima direktno se primjenjuju u BiH. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima. U stavu 3. ovog člana Ustav je naveo prava i slobode predviđene Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda i njenim protokolima koji se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. U ova prava, pored navedenih, spada i "pravo na imovinu".

Stavom 5. navedenog člana je propisano da "sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo slobodno se vratiti svojim domovima. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, na povrat imovine koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i na naknadu za onu imovinu koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave o takvoj imovini, date pod prisilom, su ništave. "

Dom za ljudska prava za BiH, koji je formiran Aneksom 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, sa ciljem zaštite ljudskih prava i sloboda predviđenih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, njenim protokolima i drugim dodatnim sporazumima o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH je,

razmatrajući odnos stanarskog prava, kao prava korištenja u smislu ranije važećeg Zakona o stambenim odnosima u svjetlu Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda i strazburške prakse, zauzeo stanovište da je stanarsko pravo ustvari vlasničko pravo *sui generis*, te da se ono ne može ograničavati u svom vršenju.

Dakle, imajući u vidu činjenicu da bi se postigla potpuna ravnopravnost i ravnopravno uživanje prava i sloboda u BiH, čija su kršenja naročito došla do izražaja u vremenskom periodu od 30. aprila 1991. godine, pa sve do 14. decembra 1995. godine kao dana potpisivanja i stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, poznatijeg kao Daytonski sporazum, tvorci ovog sporazuma su, u cilju izjednačavanja ovih prava sa međunarodnim standardima, predvidjeli direktnu primjenu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda sa njenim protokolima kao i drugih dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH i njen prioritet u primjeni u odnosu na domaće zakonodavstvo, kako je to i predviđeno članom 2. tačke 2. Ustava BiH.

Dakle, upravo u tom smislu osporena odredba člana 8.a stava 1. Zakona nije u skladu sa navedenim odredbama Ustava BiH i naročito je suprotna članu 1. Protokola iz Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda koja glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava”.

Više je nego očito da javni interes u BiH treba biti usmjeren ka ostvarivanju prava izbjeglih i raseljenih da se vraćaju svojim domovima, i na povrat imovine koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava, kako je to predviđeno tačkom 5. člana 2. Ustava i Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH a ne ograničavanjem tog prava, u “javnom” interesu, kako to konstatuje Sud. Naime, postavlja se pitanje zašto bi određen broj izbjeglih i raseljenih lica morao biti ograničen u ostvarivanju svog prava na otkup stana nakon dvije godine provedene u stanu, dok drugi, odnosno veći broj ovih lica, nema ovih niti bilo kakvih ograničenja vezanih za prava koja proističu iz vršenja stanarskog prava i njegovog prava na otkup. Postupajući na ovakav način navedene odredbe osporenog zakona su očito stavile u neravnopravan položaj ranije nosioce stanarskog prava u pogledu prava na otkup stanova kao mirnog korištenja njihove imovine.

Imajući u vidu činjenicu da ovakva odredba zakona pogađa najveći broj izbjeglih i raseljenih lica kao ranijih nosilaca stanarskog prava koji potiču iz reda srpskog i hrvatskog naroda, moglo bi se zaključiti daje ova odredba diskriminacijskog karaktera, te daje suprotna članu 2. stava 4. Ustava BiH i članu 14. Protokola br. 11 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Upravo iz iznesenih razloga glasao sam da Ustavni sud prihvati prijedlog Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26. jula 2000. godine kao osnovan, te proglasi neustavnim odredbu stava 1. člana 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Federacije BiH objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH” br. 27/99 od 5. jula 1999. godine.

ANEXS

- Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić u predmetu U 16/00

Dopustivost zahtjeva:

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ("Službene novine Federacije BiH" br. 27/97) usvojio je Predstavnički dom Federacije BiH 11. juna 1997. godine, a Dom naroda 21. oktobra 1997. godine. Visoki predstavnik za BiH je 5. jula 1999. godine predmetni zakon izmijenio i dopunio članom 8.a, koji je na taj način postao sastavni dio predmetnog zakona.

Bez obzira na to stoje institucija Visokog predstavnika međunarodna institucija, sa specifičnim pravnim statusom u odnosu na državnopravni poredak BiH i njenih entiteta, u ovom slučaju se radi o aktu zakonodavnog organa Federacije BiH koji je donesen u skladu sa njenim ustavom, te je stoga, u skladu sa članom VI/3.a Ustava BiH, moguće ispitivati ustavnost osporene odredbe.

Sušтина zahtjeva:

Članom 8.a predmetnog zakona propisano je da nosilac stanarskog prava na stanu, koji je posebnim propisima koji su primjenjivani na teritoriji Federacije BiH u periodu od 30. aprila 1991. godine do 4. aprila 1998. godine proglašen napuštenim, stiče pravo na otkup stana po odredbama ovoga zakona nakon proteka roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana, te da zahtjev za otkup stana može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana kada je nosilac stanarskog prava stekao pravo na otkup stana.

Smatram daje ova odredba diskriminacijskog karaktera, odnosno da nije u skladu sa članom II/3.k), II/4. i II/5. Ustava BiH, kao i sa članom 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, te daje suprotna članu 1. Protokola br. 1. U tom smislu se ne slažem sa većinskim mišljenjem iz sljedećih razloga:

Član 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni. "

govori o korištenju i lišavanju imovine, kao i o kontroli države nad korištenjem privatne imovine, što je dozvoljeno pod uvjetima iz drugog stava tog člana. U većinskoj odluci

Suda konstatovano je da ovaj član ne uključuje pravo na sticanje svojine (imovine), već štiti i istovremeno, pod određenim uvjetima, ograničava samo postojeću svojinu (imovinu).

Pored toga, u većinskoj odluci se staje na stanovište da "pravo nosioca stanarskog prava nije potpuno imovinsko pravo nego pravo na življenje u stanu i, pod određenim uvjetima, pravo na njegovu kupovinu... S obzirom da pravo nosioca stanarskog prava nije vlasništvo nego samo ograničeno pravo na korištenje stana slijedi da je zaštita osigurana u članu 1. Protokola br. 1 također ograničena. Gledano izolovano i odvojeno od aspekta moguće diskriminacije ne može se smatrati da ono daje pravo nosiocu stanarskog prava da otkupi stan i postane vlasnik".

Ovakvo gledište ne može se prihvatiti kao opravdano i u skladu sa Evropskom konvencijom i Ustavom BiH.

Naime, stanarska prava su specifična imovinska prava karakteristična za socijalističke državnopravne poretke. U procesu tranzicije, zakonskim normama, predviđeni su uvjeti i postupak za njihovu transformaciju u pravo svojine, imovinsko pravo apsolutnog karaktera. Kao takva, ona moraju da se tretiraju kao imovinska prava specifičnog karaktera. Razlozi za to su i sljedeći.

Prema Evropskoj konvenciji, odnosno članu 1. Protokola br. 1, svako fizičko i pravno lice ima pravo da mirno uživa u svojoj imovini. U pravnoj nauci i praksi postoji stanovište da su u pogledu određivanja samog pojma imovine u praksi organa Evropske konvencije postojale neke tehničke poteškoće. Prvi protokol upotrebljava izraz kojim se štiti pravo na mirno uživanje u svojim dobrima (eng. *possessions*, fr. *biens*). Evropski sud je, pozivajući se na pripremne radove, utvrdio da, priznajući svakome pravo da uživa u svojim dobrima, član 1. Protokola u suštini garantuje pravo na imovinu (eng. *Right of property*; *Mazcx protiv Belgije*, 1979., V. Dimitrijević i drugi, *Ljudska prava*, Beograd, 1997. str. 299).

Ako se u praksi Evropskog suda i Evropske konvencije pokazuju takvi primjeri kao što je stav Suda da se pod izuzetnim uvjetima i klijentela jednog računovođe može smatrati imovinom (*Van Marie i drugi protiv Holandije*, 26. juna 1986., isto), kao i pozitivnopravni zahtjevi kao npr. da pravo na sklapanje ugovora o zakupu predstavlja vid posjedovanja imovine (*Mellacher i drugi protiv Austrije* od 19. decembra 1989. godine i si., isto), onda se mora podrazumijevati da je i stanarsko pravo, ali i pravo na otkup stanova, imovinsko pravo, tj. pravo na imovinu. Iako član 1. Protokola br. 1 ne govori o sticanju već samo o korištenju imovine, ova se situacija, analogijom, mora podvesti pod njega. U prilog ovom stavu ide i činjenica daje u pogledu penzionih propisa i socijalne zaštite Komisija pravila razliku između sistema u skladu s kojim uplata doprinosa stvara individualni udio u fondu, koji može biti određen svakog trenutka i sistema gdje je odnos uplaćenih doprinosa i kasnijih primanja potpuno neodređen. Prvi sistem stvara imovinu i zahtjevi za kasnije beneficije iz takve imovine u skladu su sa članom 1. Protokola br. 1. (Predstavka br. 4130/ 69, *X protiv Holandije* i 5763/72, *X protiv Holandije*, isto, str. 300.)

Ako primijenimo analogiju, ovo se može odnositi i na stanarsko pravo, pravo na otkup stana, kao i na izdvajanja u stambeni fond u periodu prije rata, što, sasvim očito, također predstavlja jednu vrstu imovine, pogotovo s obzirom da se prilikom otkupa stanova i ta imovina - po osnovu radnog odnosa - na određen način obračunava u njihovu realnu vrijednost koja se po tom osnovu umanjuje za određeni procenat. Pored toga, nosioci stanarskog prava koji stan mogu otkupiti odmah, indirektno uvećavaju svoju imovinu za iznos stanarine koji u periodu od dvije godine, za razliku od povratnika (koji stanarinu moraju da plaćaju dvije godine više kao i za period koji im je nakon toga potreban za otkup stana čime se njihova imovina umanjuje), ne moraju plaćati.

Dakle, iz navedenog proizlazi da je stanarsko pravo, kao i pravo na otkup stana, imovinsko pravo i da njihova zaštita, ali i ograničenja, na ovaj način mogu da se podvedu pod član 1. Protokola br. 1. Ostaje da se vidi da li između javnog interesa i osnovnih prava pojedinaca postoji balans koji traži Evropska konvencija kao cjelina, kao i Ustav BiH, te da li u ovom slučaju postoji diskriminacija po bilo kom osnovu iz člana II/4. Ustava BiH i člana 14. Konvencije.

Obrazloženje većinske odluke da *“prema dosadašnjoj praksi u pogledu člana 14. Evropske konvencije, može postojati različit tretman koji ne predstavlja diskriminaciju, te da je ovo slučaj gdje napravljena razlika ima cilj i razumno opravdanje...”*, nije prihvatljivo. Smatram da cilj donošenja ovakve norme nije razuman i legitiman, odnosno nije proporcionalan, kako tvrdi većinsko mišljenje, te da u ovom slučaju, s obzirom na član 14. Konvencije, kao i s obzirom na član II/4. i II/5. Ustava BiH, Visoki predstavnik ne može imati određeni stepen “slobodne procjene” pri određivanju kako “najbolje postići cilj”. Cilj bilo koje pravne norme u pravnom poretku entiteta i BiH kao cjeline, saglasno Ustavu, mora biti ograničen, odnosno ne smije biti suprotstavljen odredbama člana II/4. Ustava BiH i člana 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji podrazumijevaju nepostojanje diskriminacije po bilo kom osnovu.

Ovom odredbom subjekti prava, tj. titulari imovinskih prava u Federaciji BiH, konkretno dvije kategorije nosilaca stanarskog prava: povratnici i ostali koji za vrijeme rata nisu mijenjali mjesto prebivališta, stavljeni su u neravnopravan položaj pri sticanju prava svojine (vlasništva) na stanovima na kojima su nosioci stanarskog prava, koje se, saglasno navedenom, također mora tretirati kao imovinsko pravo, iako većinsko mišljenje stoji na stanovištu da član 1. Protokola br. 1 ne uključuje pravo sticanja imovine, već samo korištenje. To je očit primjer diskriminacijskog položaja pojedinaca iz više razloga i po više osnova.

Naime, povratnici koji su uspjeli ostvariti povrat stanarskog prava u periodu od dvije godine izloženi su permanentnoj provjeri da li koriste stanove na kojima imaju stanarsko pravo ili pak ne, zbog čega im u krajnjoj liniji može biti otkazan ugovor o korištenju stana te mogu izgubiti i samo stanarsko pravo. Ovo ugrožava druga prava zajamčena Ustavom BiH i Evropskom konvencijom, konkretno prava iz člana II/3.f)

Ustava - pravo na privatan i porodični život, dom i korespondenciju. Potom, u budućnosti, oni su izloženi umanjenju svoje imovine zbog obaveze plaćanja stanarine u roku od dvije godine za razliku od subjekata prve grupe koji su u mogućnosti da svoje stanove otkupe odmah i time postanu njihovi vlasnici bez obaveze daljnjeg plaćanja stanarine.

Pored toga, najveći broj subjekata prava koji su stanarsko pravo stekli prije rata, ulagali su, pod istim uvjetima, u stambeni fond, što, u skladu sa praksom Evropske konvencije, također predstavlja jednu vrstu imovine.

U predmetu U 29/00, u kome je postupak pokrenut po zahtjevu tri fizička lica srpske nacionalnosti, grupe građana hrvatske nacionalnosti (njih 97) i nevladine organizacije Alternativa, a povodom kojih je vođena rasprava zajedno sa raspravom u ovom predmetu, može se vidjeti da se uglavnom radi o povratnicima hrvatske i srpske nacionalnosti, tj. o izbjeglicama iz Federacije BiH, što na indirektan način predstavlja diskriminaciju i po tom osnovu.

“Cilj i razumno opravdanje različitog tretmana proporcionalno efektima mjere koja se razmatra, u skladu sa sudskom praksom ”, kako se navodi u većinskoj odluci, za donošenje ovakve odredbe, po mom mišljenju, ne postoji. Upravo stoga smatram da se obrazloženje koje počiva na razumnom opravdanju i slobodnoj procjeni Visokog predstavnika, *“kako najbolje postići cilj”*, ne može prihvatiti. U ovom slučaju, činjenica da prema osporenoj odredbi jedna grupa subjekata prava koji ispunjavaju identične uvjete za otkup stana (povratnici koji su usljed ratnih dejstava i zbog određene nacionalne pripadnosti napustili svoje stanove), ima neravnopravan položaj u odnosu na drugu grupu (koja obuhvata lica koje nisu napuštala svoje stanove), samo zbog *“slobodne ocjene”* Visokog predstavnika, daje ona u funkciji cilja povratka, ne može biti razumno opravdanje za ovakav diskriminacijski položaj, odnosno ne predstavlja balans koji praksa Evropske konvencije i Ustav BiH zahtijevaju.

Ovo je posebno značajno ako se ima u vidu i član II/5. Ustava BiH koji propisuje da “sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine, i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu koja im ne može biti vraćena. ”

Svi subjekti prava, u ovom slučaju nosioci stanarskog prava, saglasno članu II/4. Ustava BiH, odnosno članu 14. Evropske konvencije, moraju pri sticanju prava svojine na stanovima na kojima već imaju jednu vrstu imovinskih prava - stanarska prava, imati jednak status. Obrazloženje većinske odluke da se u ovom slučaju ne radi o onemogućavanju ostvarivanja prava na otkup stana već samo o prolongiranju roka za njegovu realizaciju, također ne zadovoljava. Iako na prvi pogled ono može da se učini logičkim, posljedice ovog nejednakog statusa subjekata prava nisu samo prolongiranje ostvarivanja prava, već su, između ostalog, i imovinske prirode. Pri ovome mora se postaviti pitanje: po čemu je rok od dvije godine, i to od momenta ulaska u posjed stana,

a ne od momenta povrata stanarskog prava (između ova dva momenta najčešće prođe i dodatno vrijeme potrebno za izvršenje akta o povratu stanarskog prava), razuman rok u odnosu na neki drugi, npr. kraći? Staje odlučujući faktor da on iznosi dvije godine, da li je to diskrecijska ocjena ili nešto drugo? U obrazloženju većinske odluke nema logičkog objašnjenja za ovaj stav, osim konstatacije da je riječ o *'relativno kratkom periodu'*, te da, saglasno tome, član 8.a predmetnog zakona, *"ima cilj i razumno opravdanje"* kome je kao *"legitimnom i važnom služio Visoki predstavnik kao kreator zakona"*

Zbog svega navedenog, smatram da osporena odredba nije u skladu sa članovima II/3.k), II/4. i II/5- Ustava BiH, članom 1. Protokola br. 1, odnosno da krši član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, tj. da ima diskriminacijski karakter, te da se u konkretnom slučaju opravdanje za njeno donošenje ne može naći u stavu 2. člana 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. februara 2001. godine, donio je

ODLUKU

Ustavni sud proglašava daje povrijeđeno pravo M. V iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima na sudsko odlučenje o njenim građanskim pravima u razumnom roku.

Ustavni sud:

- a) Ukida rješenje Osnovnog suda iz Banje Luke br. P-1475/97 od 23. jula 1998. godine.**
- b) Nalaže Osnovnom sudu iz Banje Luke da donese odluku po hitnom postupku u meritumu u slučaju br. P-1475/97.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gđa M. V, koju zastupa gosp. D. P, advokat iz Banje Luke, je 7. februara 1989. godine pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci protiv Zavoda za osiguranje imovine i lica Sarajevo - Radna jedinica Banja Luka (predmet br. P-1475/97). Tražila je od tog suda da naloži Zavodu da joj isplati naknadu štete uzrokovane na njenom automobilu. U ovom predmetu je pred općinskim sudom održano dvanaest rasprava.

Vlada Republike Srpske je 15. decembra 1997. godine donijela odluku kojom se prekidaju svi sudski postupci koji se tiču zahtjeva za naknadu štete protiv sljednika određenih osiguravajućih društava na osnovu policia osiguranja koje su zaključene prije 4. aprila 1992. godine i koji su u postupku pred redovnim sudovima Republike Srpske. Ovi prekidi postupaka su trebali trajati do donošenja diobene bilancs u vezi sa razgraničenjem imovine, prava i obaveza prednika i pravnih sljednika. Ministar pravde Republike Srpske je 24. marta 1998. godine obavijestio sve osnovne sudove Republike Srpske daje odluka Vlade o prekidu sudskih postupaka, koja je objavljena u "Službenom glasniku Republike Srpske" br. 34/97, još uvijek na snazi.

Na osnovu odluke Vlade, dioničko društvo "Krajina osiguranje" (u daljnjem tekstu: "Krajina osiguranje"), koje je u ovom postupku naslijedilo tuženog, tražilo je prekid postupka pred Osnovnim sudom. Rješenjem br. P-1475/97 od 23. jula 1998. godine, Osnovni sud je odlučio da prekine postupak i obavijestio je strane u postupku da će se postupak nastaviti po zahtjevu jedne od strana nakon što se imovina, prava i obaveze predmetnog osiguravajućeg društva podijele između sljednika.

Usljed prekida postupka nije došlo do meritorne odluke o zahtjevu M. V. i postupak je još neriješen na Osnovnom sudu.

M. V je tražila od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da poništi rješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci od 23. jula 1998. godine o prekidu postupka i naloži Osnovnom sudu da donese meritornu odluku u ovom predmetu.

2. Postupak na Ustavnom sudu

U skladu sa Poslovníkom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99), Ustavni sud Bosne i Hercegovine je od M. V. tražio da dopuni svoju apclaciju. Ustavni sud je, također, tražio od Osnovnog suda u Banjoj Luci i od "Krajina osiguranja" da dostave svoje odgovore na apclaciju kao i relevantnu dokumentaciju.

Osnovni sud je u svom odgovoru potvrdio da se postupak prekida, ali je istakao da će se nastaviti po zahtjevu jedne od strana u postupku nakon što se imovina, prava i obaveze osiguravajućeg zavoda podijele između sljednika. Osnovni sud, dalje, navodi da nije došlo do povrede prava zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine, te daje M. V. imala pravo da traži nastavak postupka, o čemu bi sud donio odluku.

"Krajina osiguranje" nije dostavilo svoj odgovor.

3. Apelacija

M. V je tražila zaštitu svojih ustavnih prava. Ustavni sud tumači njenu apclaciju tako da se poziva na njeno pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, po kojem može da dođe do sudske odluke o njenim građanskim pravima u

razumnom roku. Konvencija je na snazi u Bosni i Hercegovini prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

4. Dopustivost

Prema članu W3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. U ovom kontekstu, izraz "presuda" se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo da uključuje sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi daje neustavan.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud tumači apelaciju M. V tako da ona traži da Osnovni sud donese odluku po njenom zahtjevu za naknadu štete.

Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud konstatuje daje, kada je Osnovni sud 23. jula 1998. godine odlučio da prekine postupak, predmet već bio u postupku od 7. februara 1989. godine, tj. već više od devet godina, od kojih više od dvije godine i sedam mjeseci u periodu nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

Iako je M. V. formalno mogla da uloži žalbu na rješenje Osnovnog suda od 23. jula 1998. godine o prekidu postupka, Ustavni sud ne može da zaključi da bi takva žalba imala ikakvih šansi da uspije, posebno s obzirom da je prekid postupka zasnovan na odluci Vlade Republike Srpske. Osim toga, ne vidi da bi M. V. poslije toga imala na raspolaganju ikakav efikasan lijek kojim bi spriječila da Osnovni sud i dalje opstruira donošenje meritorne odluke po njenom zahtjevu.

S obzirom da je odlaganje postupka bilo kontinuirano i da postupak još nije okončan, mora se smatrati daje rok od 60 dana predviđen članom 11. Poslovnika bio ispoštovan.

Iz navedenog slijedi daje apelacija dopustiva.

5. Ustavni sud je odlučio

U ovom predmetu se postavlja pitanje da li je pravo M. V. iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima na sudsku odluku o njenim građanskim pravima u razumnom roku bilo ispoštovano.

Član 6. stav 1., u relevantnom dijelu, glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. "

Nesumnjivo je da se postupak koji je M. V. pokrenula pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci ticao utvrđivanja njenih građanskih prava. Član 6. stav 1. Konvencije je, stoga, primjenjiv.

Postupak je pokrenut 7. februara 1989. godine i još nije okončan. Međutim, vremenski period koji je relevantan u ovom slučaju započinje 14. decembra 1995. godine, kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu, a Evropska konvencija o ljudskim pravima, prema članu II/2. Ustava, postala obavezni dio prava Bosne i Hercegovine. Ipak je važno primijetiti daje 14. decembra 1995. godine postupak pred Osnovnim sudom trajao već više od šest godina i devet mjeseci.

Nakon 14. decembra 1995. godine, predmet je i dalje u postupku pred Osnovnim sudom do 23. jula 1998. godine a nije donesena nikakva meritorna odluka. O ovom kašnjenju nije dato nikakvo objašnjenje. Osnovni sud je 23. jula 1998. godine odlučio da prekine postupak, što gaje dodatno produžilo.

Ustavni sud dalje konstatuje daje odluka o prekidu postupka zasnovana na odluci Vlade Republike Srpske da privremeno spriječi okončanje određenih postupaka. Takvo mijesanje Vlade u sudske postupke koji su u toku samo po sebi postavlja ozbiljna pitanja u pogledu nezavisnosti sudova i pravičnosti sudskih postupaka, a u konkretnom predmetu, djelovanje Vlade je bitno produžilo postupak pred Osnovnim sudom. Ustavni sud je prethodno, ispitujući dopustivost predmeta, ustanovio da se ne može smatrati da je M. V. imala ikakvih efikasnih pravnih lijekova da spriječi odlaganja do kojih je došlo.

6. Zaključak

Postupak na Osnovnom sudu se sada vodi već gotovo dvanaest godina, od čega više od pet godina spada u relevantni period nakon 14. decembra 1995. godine. Nikakvo obrazloženje nije dato zbog ovako dugog kašnjenja. Ustavni sud, stoga, mora zaključiti da pravo M. V iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije na sudsko odlučenje o njenim građanskim pravima u razumnom roku nije bilo ispoštovano.

Imajući u vidu činjenicu daje postupak pred Osnovnim sudom još uvijek u toku, Ustavni sud smatra od suštinske važnosti da Osnovni sud sada, bez daljnjeg odlaganja, razmotri zahtjev M.V. U tom cilju, odluku o prekidu postupka treba poništiti i Osnovom sudu se nalaže da po hitnom postupku donese meritornu odluku u predmetu.

Ustavni sud ističe da, prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije u pogledu prava stranke na sudsku odluku u razumnom roku obično daje stranci pravo na finansijsku odštetu dotične države.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omrcagic, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 23/00
2. februara 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Apelaciona nadležnost suda nad “presudama bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini” odnosi se ne samo na donesene sudske odluke nego i na slučajeve kada se sudska odluka ne donese u razumnom roku.

Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njenih prava putem suda u razumnom roku (član 6. stav 1. Evropske konvencije u vezi sa članom II/2. Ustava) čak i u slučaju daje postupak obustavljen u skladu sa vladinom naredbom.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana W3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. februara 2000. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuju se podneseni zahtjevi:

- **advokata V A. i I. A. od 29. augusta 2000. godine, izmijenjen 27. oktobra 2000. godine,**
- **J. P. od 1. novembra 2000. godine i**
- **grupe građana iz Kaknja od 9. novembra 2000. godine.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Zahtjev

Advokati V A. i I. A. iz Modrič, gosp. J. P iz Doboja i grupa građana iz Kaknja podnijeli su, u periodu od 30. augusta do 9. novembra 2000. godine, zahtjeve za ocjenu ustavnosti odredbe člana 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova nad kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije BiH” broj 27/99).

2. Postupak pred Sudom

Podnosioci zahtjeva, advokati V A. i I. A., prvobitno su podnijeli zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 15. stav 2. i 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (“Službene novine Federacije BiH” broj 11/98), da bi u svom podnesku od 27. oktobra 2000. godine preinačili i precizirali svoj zahtjev na odredbu član 8.a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije BiH” broj 27/99). J. R i grupa građana iz Kaknja su, 1. i 9. novembra 2000. godine, podnijeli zahtjev Ustavnom sudu da preispita ustavnost člana 8.a navedenog zakona.

Sva tri zahtjeva odnose se na ocjenu ustavnosti iste odredbe člana spomenutog zakona. Stoga je Ustavni sud odlučio, na osnovu člana 25. Poslovnika Ustavnog suda, da vodi jedan postupak i donese jednu odluku u pogledu sva tri zahtjeva.

3. Ustavni sud je zaključio

Osporenim članom ovog zakona Federacije BiH propisuje se da nosilac stanarskog prava na stanu koji je posebnim propisima, koji su primjenjivani na teritoriji Federacije BiH u periodu od 30. aprila 1991. do 4. aprila 1998. godine, proglašavan napuštenim, stiče pravo na kupovinu stana nakon proteka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana. Podnosioci tvrde da ovakav propis predstavlja diskriminaciju u odnosu na druga lica koja svoje stanarsko pravo mogu kupovinom pretvoriti u vlasništvo bez ograničenja obaveznog boravka od dvije godine. Po mišljenju podnosilaca zahtjeva, osporena odredba je u nesaglasnosti sa Ustavom.

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te da lije bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa Ustavom. Prema istoj ustavnoj odredbi sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili njegov zamjenik bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta (član VI/3.a)).

Prema navedenim odredbama Ustava, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje da lije zakon u skladu sa Ustavom. Međutim, zahtjev za ocjenu ustavnosti u ovom predmetu nisu pokrenuli Ustavom ovlašteni predlagači, pa je stoga Ustavni sud donio odluku kao u dospozitivu.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snježana Savić i Mirko Zovko.

U 29/00
3. februara 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH pojedinac ili grupa građana nisu ovlašteni da pokrenu postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. februara 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članova 606. i 1212. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenice

1. Aneks 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini je naslovljen “Sporazum o izborima” i određuje strukturu prema kojoj izbore za razne institucije u Bosni i Hercegovini treba organizovati i sprovoditi. Važna uloga u vezi s tim je povjerena, u članu II ovog aneksa, Organizaciji za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) koja, u cilju pripreme i sprovođenja izbora, uspostavlja Privremenu izbornu komisiju (PIK). Prema članu III ovog aneksa, PIK donosi izborna pravila i propise, nadzire izbore i osigurava njihovo odvijanje u skladu sa pravilima i propisima. Nadalje, član III konkretno predviđa da će se strane pridržavati izbornih pravila i propisa, bez obzira na unutrašnje zakone i propise. Prema članu V ovog aneksa, PIK će s vremenom zamijeniti stalna izborna komisija.

2. PIK je donio, i više puta dopunjavao, Izborna pravila i propise. Objavljeni su u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” br. 18/00, 20/00, 21/00 i 27/00.
3. Dvije odredbe, koje su osporene u ovom predmetu, su članovi 606. i 1212. Pravila i propisa, koji glase:

“Član 606.

Odluke Izborne apelacione potkomisije

Izborna apelaciona potkomisija rješava sve prigovore pravovremeno i u okviru rokova utvrđenih u njenom Poslovniku ili rokova koje utvrdi Privremena izborna komisija. Odluka Izborne apelacione potkomisije je konačna i obavezujuća, te se na nju ne može uložiti žalba.

U slučaju da članovi Izborne apelacione potkomisije ne mogu postići konsenzus, predsjedavajući će donijeti konačnu i obavezujuću odluku.

Član 1212.

Pravo predlaganja kandidata

Svaka politička stranka ili koalicija zastupljena u kantonalnoj skupštini, ili grupa od tri člana iste kantonalne skupštine, ima pravo predložiti kandidate za izbor delegata iz tog kantona u Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Svaki kandidat na tim listama se izjašnjava kao Bošnjak, Hrvat ili ostali.

Svaki poslanik u kantonalnoj skupštini daje jedan glas za jednu listu. Raspodjela mandata između listi vrši se proporcionalno broju glasova koji je lista dobila, a primjenom formule o proporcionalnoj raspodjeli iz člana 1105.

Da bi se ispunila kvota za Hrvate, Bošnjake i ostale, kako je to predviđeno u ovom poglavlju, raspodjela mjesta se vrši na sljedeći način:

1. Mandati se dodjeljuju, jedan po jedan, listama sa najvećim količnicima koji su rezultat formule o proporcionalnoj raspodjeli. Kada lista osvoji mandat, mandat se dodjeljuje od vrha liste.
2. Ako je u procesu raspodjele mandata lista osvojila mandat, ali kandidat koji treba biti izabran pripada grupi čija je kvota već ispunjena, bit će izabran prvi kandidat na istoj listi koji pripada grupi čija kvota još nije ispunjena. Ako lista nema takvog kandidata, mandat će pripasti listi sa sljedećim najvećim količnikom.
3. Ovaj postupak se ponavlja sve dok se ne ispune sve propisane kvote. Ako potreban broj mandata koje treba popuniti iz reda Bošnjaka, Hrvata ili ostalih u datom zakonodavnom organu kantona nije popunjen, tada će preostali mandat(i) biti ponovo dodijeljen(i) onom kantonu gdje odgovarajuća grupa

ima najveći nedodijeljeni količnik prema članu 1211, stav 3. Ako nema dovoljan broj kandidata grupe iz bilo kojeg kantona, mjesta će ostati upražnjena.

Glasanje se obavlja tajno.

Ako se ukaže upražnjeno mjesto usljed smrti, ostavke ili trajne nesposobnosti delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, onda se upražnjeno mjesto popunjava sljedećim kvalificiranim kandidatom sa iste liste na kojoj je bio delegat koji je umro, dao ostavku ili je trajno nesposoban. Ako na listi nije preostalo kandidata, onda se mandat dodjeljuje u skladu sa ovim članom.”

II. Postupak

4. Gosp. Ante Jelavić, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda (podnosilac zahtjeva), 6. decembra 2000. godine pokrenuo je postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, prema članu VT/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, radi ocjene ustavnosti čl. 606. i 1212. Pravila i propisa PIK-a (br. 1-02-01-46/00). Podnosilac zahtjeva tvrdi da član 606. Pravila i propisa PIK-a nije u skladu sa članom II/2. Ustava BiH u vezi sa čl. 13. i 6. (1) Evropske konvencije o ljudskim pravima i Aneksom I Ustava u vezi sa čl. 2. (3) (a) do (c), 14. (1) i 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i čl. 8. i 28. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka Ujedinjenih nacija. Osim toga, podnosilac zahtjeva smatra daje član 606. Pravila i propisa PIK-a u suprotnosti sa čl. 1. i 7. (9) Dokumenta drugog sastanka Konferencije o sigurnosti i saradnji u Evropi, održanog u Kopenhagenu 1990. godine, a u vezi sa Aneksom 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Što se tiče člana 1212. Pravila i propisa, podnosilac smatra daje ova odredba u suprotnosti sa članom IV/l.a) Ustava BiH i čl. 6. i 10. Poglavlja IVA. Ustava Federacije BiH.

5. Novim podneskom, 22. decembra 2000. godine, podnosilac je svoj zahtjev od 6. decembra 2000. godine dopunio i tvrdnjom da OSCE, odnosno PIK, nisu ovlašteni da donose propise niti da provode izbore za zastupnike u domove naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, jer takve ovlasti ne proizilaze iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma. Istog dana podnio je i zahtjev da se donese privremena mjera u predmetu, kojom bi se privremeno obustavilo izvršenje osporenih odredbi u pogledu izbora održanih 11. novembra 2000. godine, i tako spriječile “neotklonjive štetne posljedice” na “ustavnopravni položaj hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine” (broj 1-02-01-49/00).

6. Na zahtjev Ustavnog suda od 29. decembra 2000. godine, gospodin Robert L. Barry, predsjedavajući PIK-a i šef misije OSCE-a u BiH (druga strana), je 15. januara 2001. godine dostavio odgovor sa stavovima PIK-a u vezi sa predmetnim zahtjevom. On

osporava nadležnost Ustavnog suda da preispituje Pravila i propise PIK-a, s obzirom da je Privremenu izbornu komisiju uspostavio OSCE kao međunarodna organizacija, na ograničen vremenski period i na osnovu ovlaštenja koja proizilaze iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini koji predstavlja međunarodni sporazum. Stoga se PIK ne može smatrati institucijom Bosne i Hercegovine u smislu člana VI/3.a) Ustava BiH. Osim toga, on tvrdi da se konkretan predmet ne može porediti sa predmetom pred Ustavnim sudom o Zakonu o državnoj graničnoj službi (predmet br. U 9/00), jer je PIK donio Pravila i propise ne supstituišući Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine, nego vršeći ovlaštenja koja su PIK-u dodijeljena Aneksom 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir. Nadalje, on je sugerirao da preduvjeti za donošenje privremene mjere, tj. moguća neotklonjiva šteta i vjerovatnoća pozitivnog ishoda u meritumu, nisu ispunjeni. Na kraju, istakao je da su navodi, kako u prvobitnom zahtjevu, tako i u dopuni zahtjeva, bez osnova.

7. U dopisu od 15. januara 2001. godine (009/2001/D/C/SS), gosp. Lan Campbell, zamjenik Visokog predstavnika za pravna pitanja u Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, obavijestio je Sud da se Ured Visokog predstavnika slaže sa stajalištem OSCE-a da Sud nije nadležan u konkretnom slučaju.

III. Dopustivost

8. Prethodno pitanje na koje treba odgovoriti u konkretnom predmetu je da li je Ustavni sud nadležan za preispitivanje ustavnosti osporenih članova Pravila i propisa PIK-a.

9. Predmet je pokrenut pred Ustavnim sudom na osnovu Člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji predviđa, u dijelu relevantnom za ovaj predmet, daje Ustavni sud jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu, među ostalim, između institucija Bosne i Hercegovine.

10. Međutim, kada je Opći okvirni sporazum za mir donesen kao osnova za uspostavljanje mira u Bosni i Hercegovini, smatrano je poželjnim, ili čak neophodnim, ne samo donijeti novi ustav za Bosnu i Hercegovinu - tekst koji je priložen Općem okvirnom sporazumu kao Aneks 4 - već, također, uspostaviti posebne međunarodne (ili djelimično međunarodne) institucije, koje bi, tokom tranzicijskog perioda, ili čak u dužoj perspektivi, promovirale i olakšavale povratak normalnim, mirovnim uvjetima u Bosni i Hercegovini i doprinosile sprječavanju ponovnog izbijanja konflikata u budućnosti. Tako su osnovane Privremena izborna komisija prema Aneksu 3, Komisija za ljudska prava i Ured ombudsmena za ljudska prava prema Aneksu 5, Komisija za raseljena lica i izbjeglice prema Aneksu 7 i Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika prema Aneksu

8. Nadalje, Aneks 10 je predviđao imenovanje Visokog predstavnika, koji bi imao opću nadležnost implementacije mirovnog sporazuma. Nije bila namjera da ove institucije

budu integrisane u redovni državni institucionalni okvir Bosne i Hercegovine, već je predviđeno da djeluju zajedno sa tim institucijama. Njihove članove bi imenovale, u potpunosti ili djelimično, međunarodne organizacije ili međunarodni zvaničnici, a način njihovog imenovanja dalje ilustrira nadjačavajuću ideju da su te institucije odvojene od redovne institucionalne strukture Bosne i Hercegovine.

11. Također činjenica daje Ustav Bosne i Hercegovine Aneks 4 Općem okvirnom sporazumu, dok su navedene međunarodne (ili djelimično međunarodne) institucije obrađene posebno u drugim aneksima Općeg okvirnog sporazuma kao svojevrsna paralelna struktura čiji je cilj da osigura izgradnju mirne Bosne i Hercegovine, ukazuje da nije bilo namjere da se uspostavi ikakav hijerarhijski odnos između međunarodnih (ili djelimično međunarodnih) organizacija sjedne strane, i nacionalnih institucija koje funkcionišu u okviru Ustava s druge strane, već da ove dvije grupe institucija dopunjavaju jedna drugu, i da djeluju uporedo.

12. Ustavni sud je već bio suočen sa nekim aspektima problema koji proizilaze iz ove dvostruke institucionalne strukture na kojoj je Opći okvirni sporazum zasnovan.

13. U jednom ranijem predmetu, gdje se od Ustavnog suda tražilo da preispita ustavnost Općeg okvirnog sporazuma (predmet br. U 7/97), Sud se izjasnio na sljedeći način:

"U vezi sa zahtjevom za ocjenjivanje ustavnosti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini Ustavni sud ističe da je Ustav Bosne i Hercegovine donesen kao Aneks 4 Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini. Iz tog proizilazi da ne može postojati sukob i mogućnost spora između tog Sporazuma i Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud također nije nadležan da ocjenjuje ustavnost Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u odnosu na Ustav Republike Bosne i Hercegovine jer je ovaj Sud ustanovljen prema Ustavu Bosne i Hercegovine sa isključivim zadatkom da podržava ovaj ustav. "

14. Također, postavilo se pitanje da li je moguće uložiti apelaciju Ustavnom sudu protiv odluka Doma za ljudska prava, uspostavljenog Aneksom 6 Općeg okvirnog sporazuma i sačinjenog od domaćih i međunarodnih članova. Prema članu VI/3.b) Ustava, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. U vezi s tim, Ustavni sud je zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u Bosni i Hercegovini i da Ustavni sud nije nadležan da preispituje njegove odluke (predmeti U 7/98, U 8/98 i U 9/98). Ustavni sud je tako zauzeo stav da Dom za ljudska prava vrši svoje funkcije izvan redovne sudske strukture Bosne i Hercegovine.

15. Još jedno pitanje sa kojim se Ustavni sud suočio bilo je da li je Sud nadležan da preispituje zakone koje je donio Visoki predstavnik na osnovu ovlasti koje mu je

povjerila međunarodna zajednica. U tom pogledu, Ustavni sud je ustanovio da, utoliko što je Visoki predstavnik, donoseći zakone, intervenirao u oblasti koja potpada pod zakonodavnu nadležnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članu IV/4.a) Ustava, Ustavni sud se treba smatrati nadležnim za kontrolu materijalnog sadržaja donesenih zakonskih odredbi i njihove saglasnosti sa Ustavom (predmet U 9/00).

16. Za razliku od ovog posljednjeg pomenutog predmeta, u konkretnom slučaju nije bilo uplitanja u zakonodavne prerogative dodijeljene Ustavom domaćem zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, već su Pravila i propisi PIK-a doneseni prema specifičnoj ovlasti datoj PIK-u u Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma. Nadalje, u članu III ovog aneksa izričito se navodi da će se poštovati izborna pravila i propisi koje je donio PIK, “bez obzira na bilo koje unutrašnje zakone i propise”.

17. Pod tim okolnostima, Ustavni sud smatra da bi razmatranje suštine čl. 606. i 1212. Pravila i propisa PIK-a i njihove saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine bilo izvan njegove nadležnosti.

18. Osim toga, Ustavni sud ističe da je Dom za ljudska prava zauzeo sličan stav proglašavajući se nenadležnim za preispitivanje odluka Izborne apelacione potkomisije, na osnovu toga što su te odluke proizilazile iz posebnih odgovornosti povjerenih OSCE-u prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma (predmeti br. CH/98/230 i CH/98/231).

19. Ustavni sud ističe da će pravna situacija u pogledu njegove nadležnosti biti drugačija kada Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donese izborni zakon predviđen članom IV/2.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud će tada biti nadležan da preispituje, prema proceduri predviđenoj članom VI Ustava, da li je taj zakon u saglasnosti sa Ustavom. Ustavni sud smatra važnim, radi ojačavanja sistema demokracije i pravne zaštite u Bosni i Hercegovini, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora i, stoga, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon.

20. S obzirom na odluku koju je Ustavni sud donio o glavnom pitanju u ovom predmetu, također nema osnova za donošenje privremene mjere prema članu 75. Poslovnika.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, sudije doc. dr. Zvonko Miljko, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko su

izdvojili svoja mišljenja na donesenu odluku. Tekst izdvojenih mišljenja prilaže se uz ovu odluku kao aneks.

U 40/00
2. februara 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Ustavni sud trenutno nema nadležnosti da ispituje izborna Pravila i propise Privremene izborne komisije Misije za BiH OSCE, tijela ustanovljenog posebnim aneksom Daytonskog mirovnog sporazuma sa specifičnim ovlastima, a sastavljenog od međunarodnih i domaćih članova

ANEKS
- Izdvojeno mišljenje sudije doc. dr. Zvonka Miljke
na odluku Ustavnog suda broj U 40/00

1. Gospodin Ante Jelavić, u svojstvu člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda, zahtjevom od 6. decembra 2000. godine, pokrenuo je postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine za ocjenu saglasnosti članova 606. i 1212. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi, sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ovaj zahtjev je 22. decembra 2000. godine dopunjen novim podneskom u kojem podnositelj tvrdi da OESS, odnosno PIK, nisu nadležni donositi propise niti sprovesti izbore za zastupnike u domove naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, jer takva ovlaštenja ne proizilaze iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Istog dana je podnio i zahtjev za donošenjem privremene mjere u ovom predmetu, kojom bi se privremeno obustavilo izvršenje osporavanih odredbi u pogledu izbora održanih 11. novembra 2000. godine i tako spriječile neotklonjive štetne posljedice na ustavnopravni položaj hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, na sjednici 2. i 3. februara 2001. godine, većinom glasova (pet naprema četiri) donio odluku kojom se zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda, odbacuje zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

2. Iako se, dakle, Sud nije niti upuštao u ocjenu je li sadržaj osporavanih odredbi u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine (član II/2.), a u vezi s Aneksom I Ustava Bosne i Hercegovine kojim je utvrđeno koji će se dodatni međunarodni sporazumi o ljudskim pravima primjenjivati u Bosni i Hercegovini, smatra veoma bitnim da iznese na što se odnosila suština zahtjeva.

Članom 606. Poglavlja 600. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije OESS-a uređeno je daje odluka Izborne apelacione potkomisije konačna i obavezujuća i na nju se ne može uložiti žalba.

U Zahtjevu se napominje kako je Izborna apelaciona potkomisija na osnovu odredbi člana 601. Pravila i propisa ustanovljena kao pravosudno tijelo čija je funkcija osiguranje poštivanja odredbi Pravila i propisa koje je utvrdila Privremena izborna komisija, kao i rješavanje prigovora u vezi s izbornim procesom i kršenjem odredbi Pravila i propisa od sudionika izbornog procesa.

Članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine utvrđeno je da se u Bosni i Hercegovini direktno primjenjuju prava i slobode zajamčene Evropskom konvencijom za zaštitu

ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i njezinim protokolima, ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

U zahtjevu se ističe činjenica kako svaki zakonski akt, pa i Pravila i propisi Privremene izborne komisije Misije OESS-a u Bosni i Hercegovini koji *de facto* i *de iure* imaju pravnu snagu izbornog zakona, moraju biti u saglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno međunarodnim konvencijama i sporazumima koji su sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine.

Suština ovog dijela zahtjeva, uz navođenje međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima iz Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine, svodi se na kršenje člana 13. (a u vezi s članom 6.1. Evropske konvencije), koji glasi: "Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti".

Ovdje je Misija OESS-a koja je, u skladu sa Aneksom III Daytonskog mirovnog sporazuma trebala sprovesti prve izbore, došla u situaciju potpune arbitramosti i u pravu najteže i nedopustive uloge *"sudije u vlastitoj stvari"*.

Ovu situaciju ne mogu opravdati ni sve specifičnosti postojećeg ustavnopravnog ustroja Bosne i Hercegovine, i svi sporovi oko odnosa Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks IV Daytonskog sporazuma) i ostalih aneksa tog sporazuma (posebno X i ovog III). To se posebno može kazati nakon odluke ovog suda U 9/00 (*"Službeni glasnik BiH"*, broj 1. iz 2001. godine), o Zakonu o državnoj graničnoj službi koji je nametnuo Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, a kojom je ovaj sud u suštini kazao da niko, pa ni Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, ne može kršiti Ustav Bosne i Hercegovine.

No, ovom mom suštinskom stanovištu vratit ću se u drugom dijelu ovog mišljenja koji govori o toj odluci i o samoj dopustivosti ovog zahtjeva.

U vezi s ovim problemom želim (pravo na žalbu) istaknuti samo još jednu stvar. U članu V Aneksa III Daytonskog sporazuma, predviđeno je da se *"strane slažu da stvore stalnu izbornu komisiju s ovlaštenjima sprovođenja budućih izbora u Bosni i Hercegovini"*. Zadaća Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je bila da u tom smislu donese i stalni izborni zakon, što se nije dogodilo i pored posredovanja međunarodne zajednice, što je dalo povoda Međunarodnoj kriznoj grupi, koju je osnovala Evropska komisija, da ustvrdi kako se u Bosni i Hercegovini *"konzistentno ne uspijeva poštovati odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima o izborima (a time i Ustava, ap.a.)...*, što je direktno kršenje i *Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH"*. (*Evropski i BiH standardi o ljudskim pravima - priručnik, Specijalna publikacija Pravnog projekta ICG, Sarajevo, 14. april 2000.*)

Želim ovdje naglasiti kako se većinsko mišljenje u ovoj odluci, na koju se odnosi ovo izdvojeno mišljenje, u tački 13. poziva na raniju odluku ovog suda (predmet br. U

1/91), gdje je Ustavni sud Bosne i Hercegovine ocijenio s pravom da "nije nadležan ocjenjivati ustavnost Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine", ali je donošenjem navedene odluke br. U 9/00, naglasio svoju aktivističku ulogu čuvara Ustava Bosne i Hercegovine u pogledu "svih akata, bez obzira na autora, dok god ta kontrola počiva na jednom od ovlaštenja pobrojanih u članu VI/3. Ustava", kako stoji u toj odluci!

Druga pobijana odredba odnosi se na Poglavlje B i član 1212. Pravila i propisa PIK-a, kojim se određuje postupak predlaganja i izbora zastupnika u Dom naroda Parlamenta Bosne i Hercegovine, za koju podnosilac zahtjeva smatra da nije u skladu s odredbama članka IV/1.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Sušтина ovog dijela zahtjeva odnosi se na tvrdnju kako se ovim odredbama krši Ustav Bosne i Hercegovine - član IV/1.a) u kojem je jasno određen način izbora i sastav Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U zahtjevu se navodi kako je jasan "*ratio constitutionis*" iz odredbi člana IV/1.a) Ustava Bosne i Hercegovine kojim je predviđeno da izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine biraju direktno izabrani zastupnici konstitutivnih naroda i ukazuje na mogućnost zloupotrebe ovih odredbi, na taj način što se omogućuje da izaslanici jednog naroda biraju zastupnike drugog. Dakle, sasvim je vidljivo da se zahtjev odnosi na neustavnost koja se u prvom pobijanom članu odnosi na nepostojanje prava na žalbu, a u drugom na formiranje Doma naroda, gdje bi predstavnici jednog naroda birali predstavnike drugog naroda u to tijelo, što je samo po sebi *contradictio in adjecto*.

Ustavni sud se nije niti upuštao u suštinu ovog predmeta, proglašivši se nenadležnim, i time ostavio mogućnost kršenja Ustava Bosne i Hercegovine, i to u pitanjima i individualnih i kolektivnih (nacionalnih) prava, u složenom ustavnopravnom ustroju višenacionalne postdaytonske Bosne i Hercegovine.

3. Ovdje dolazimo do centralnog pitanja o dopustivosti, i mog neslaganja s većinom, jer se nakon glasanja o prethodnom pitanju o nadležnosti, ovaj sud nije ni upuštao u preispitivanje ustavnosti osporavanih članova Pravila i propisa PIK-a.

Smatram da Sud nije pravilno postupio jer se u suštini (*mutatis mutandis*) radi o istom pitanju na koje je Sud dao odgovor u već navedenoj odluci broj U 9/00 iz 2000. godine.

Isto kao i u predmetu broj U 9/00, kada je Ured Visokog predstavnika smatrao da Ustavni sud Bosne i Hercegovine nije nadležan u tom slučaju, tako je i ovdje gospodin Robert L. Barry, predsjedavajući PIK-a i šef Misije OEES-a u BiH, dostavio odgovor Sudu sa stavovima PIK-a, pobijajući njegovu nadležnost. Razlozi su izneseni u obrazloženju ove odluke. Isto gledište je Sud dobio i od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, slažući se sa stanovištem OEES-a.

Od samog stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, kao aneksa međunarodnog sporazuma, postavljalo se pitanje njegovog odnosa prema ostalim aneksima Daytonskog mirovnog sporazuma.

Ponovo se pozivam na odluku ovog suda o Zakonu o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine, koji je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, a kojom je Sud ovaj zakon proglasio saglasnim Ustavu Bosne i Hercegovine. Hipotetički postavljam pitanje što bi se dogodilo daje odluka bila suprotna?

Ovom odlukom Ustavni sud je iskazao visok stepen aktivizma, potvrđujući da nije nadležan preispitivati sam Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, ali istodobno kazavši isto tako da niko (po određenim uvjetima koji su u toj odluci navedeni), pa ni Visoki predstavnik, ne može kršiti Ustav Bosne i Hercegovine!

U Odluci doslovno stoji: "Nadležnost zaštite Ustava dodijeljena Ustavnom sudu prema prvoj rečenici člana VI/3. Ustava, precizirana st. a), b) i c), i čitana u vezi s članom 1/2. Ustava, koji glasi da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora, dodjeljuje Ustavnom sudu moć kontrole saglasnosti s Ustavom svih akata, bez obzira na autora, dok god ta kontrola počiva na jednom od ovlaštenja pobrojanih u članu VI/3. Ustava

Nadalje u toj odluci stoji: "Uzimajući u obzir sveukupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, pravni status Visokog predstavnika, kao predstavnika međunarodne zajednice, nije izniman, već su slične funkcije poznate iz drugih zemalja u specijalnim političkim okolnostima".

Primjeri navedeni u toj odluci su države, iako priznate kao suverene, koje su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti, svodeći tu situaciju u neku vrstu funkcionalne dualnosti. U ovom predmetu, a kako stoji i u obrazloženju naše odluke, Visoki predstavnik je djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine. On je i objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Isto se može kazati i u ovom predmetu!

Ukratko:

- a) Pravni status OEES-a i PIK-a nije izniman, kao predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini;
- b) Supstituirajući domaće vlasti on djeluje kao vlast Bosne i Hercegovine;
- c) Zakon (Pravila koja zamjenjuju stalni izborni zakon koji je trebala donijeti Parlamentarna skupština BiH, isto kao i zakon o graničnoj službi - a nije) je prirode domaćeg zakona te se isto mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine;
- d) Ona su, također, objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 18/00, 20/00, 21/00 i 27/00).

Moram priznati da sam imao stanovitih dilema kada smo rješavali predmet U 9/00 u Banjoj Luci, i da sam u višesatnoj raspravi na toj sjednici oponirao sudiji izvjestiocu i njegovoj argumentaciji i bio više sklon gledištu koje je zastupao i Ured Visokog predstavnika o našoj nadležnosti u toj stvari. Priklonio sam se tada stanovištu većine i argumentaciji o suverenitetu Bosne i Hercegovine, ali još više toj aktivističkoj ulozi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji štiti Ustav BiH “bez obzira na autora”. Isti sudija izvjestilac u ovom predmetu je zastupao suprotno stanovište o nenadležnosti ovog suda, što je prihvatila većina potrebna da se donese takva odluka.

Ne prihvatam iznesenu argumentaciju u tački 19. obrazloženja odluke, gdje se kaže da "Ustavni sud ističe da će pravna situacija u pogledu njegove nadležnosti biti drukčija kada Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donese izborni zakon predviđen članom IV/2.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud će tada biti nadležan (...) te smatra važnim, radi ojačavanja sistema demokracije i pravne zaštite u Bosni i Hercegovini, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora, i zato, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon ”.

To, po mom shvatanju, znači da, suprotno odluci U 9/00, dok se to ne desi može se kršiti Ustav Bosne i Hercegovine u ovom važnom području demokratskih izbora, koje zadire i u individualna, ali isto tako i u nacionalna prava konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini.

Konačno, ne mogu prihvatiti argumente za donesenu odluku, navedene u tačkama 13. (predmet U 7/97) i 14. (odnos Ustavnog suda i Doma za ljudska prava) ove odluke, jer se radi o suštinski drukčijim stvarima, koje je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojim ranijim odlukama ispravno riješio.

ANEKS

- Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića o neslaganju sa odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 40/00

Odlukom Ustavnog suda BiH br. U 40/00 od 2. februara 2001. godine odbačen je zahtjev gospodina Ante Jelavića, člana Predsjedništva BiH, za ocjenu ustavnosti članova 606. i 1212. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za BiH Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi zbog nenadležnosti Ustavnog suda BiH.

Na osnovu člana 36. stava 2. Poslovnika Ustavnog suda BiH, kao jedan od četvorice sudija koji je glasao protiv donesene odluke, izdvajam mišljenje o neslaganju sa donesenom odlukom iz sljedećih razloga:

1. U formalnopravnom smislu donesena odluka Suda ima nedostataka. Tako, npr., poglavlje “Činjenice” ne bi trebalo da se nalazi na početku odluke nego bi, u skladu sa dosadašnjom praksom Suda, trebalo poći od “Zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti”, zatim od onoga šta je utvrđeno pred Ustavnim sudom i predstavlja “činjenice” u predmetu, a nakon toga dopustivost zahtjeva, te u skladu sa Ustavom BiH i dosadašnjom praksom Suda, da se izvede pravni zaključak. Ovakav način pisanja odluke nije uobičajen niti karakterističan za bilo koji ustavni sud, a niti druge institucije koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda.

2. U poglavlju 3, koje nosi naslov “Dopustivost”, u tački 10. je navedeno, kako slijedi:
“Međutim, kada je Opći okvirni sporazum za mir donesen kao osnova za uspostavljanje mira u BiH, smatrano je poželjnim, ili čak neophodnim, ne samo donijeti novi ustav za BiH - tekst koji je priložen Općem okvirnom sporazumu kao Aneks 4 - već, također, uspostaviti posebne međunarodne (ili djelimično međunarodne) institucije, koje bi tokom tranzicijskog perioda, ili čak u dužoj perspektivi, promovirale i olakšavale povratak normalnim, mirovnim uvjetima u BiH i doprinosile sprječavanju ponovnog izbijanja konflikata u budućnosti

Ovako izvedena konstatacija “petorice” sudija koji su glasali za ovu odluku je suprotna samom karakteru i prirodi odluka koje donosi Ustavni sud, a naročito je u suprotnosti sa članom 6. tačka 3. Ustava BiH koji kaže da nije u nadležnosti Ustavnog suda da izvodi zaključak daje nešto smatrano “poželjnim” ili čak “neophodnim” nego da štiti Ustav onakav kakav on u naravi i jeste. Postupajući na ovakav način Ustavni sud se, od “čuvara Ustava”, polako pretvara u političku instituciju, uzimajući sebi u nadležnost nešto što spada u sferu politike ili u nadležnost Parlamentarne skupštine BiH. Opće je poznata činjenica da Ustav BiH, zajedno sa Sporazumom o izborima i drugim sporazumima koji čine dio Općeg okvirnog sporazuma, čini i ima karakter međunarodnog ugovora, koji, kao takav i na način predviđen Općim okvirnim sporazumom i njegovim aneksima, i obavezuje. U tom kontekstu treba posmatrati ne

samo domaće nego i međunarodne institucije koje, dakle, u skladu sa tim sporazumom, djeluju u BiH.

3. U tački 19. ove odluke je, između ostalog, navedeno:

"Ustavni sud smatra važnim, radi ojačavanja sistema demokratije i pravne zaštite u BiH, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora i, stoga, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon "

Ovakav način zaključivanja i predlaganja određenih rješenja je u suprotnosti sa odredbama člana 54. Poslovnika Suda u vezi sa članovima 57., 59., 60. i 61, čijim odredbama je na nedvosmislen način utvrđeno kako Sud odlučuje i donosi odluke. Nigdje u Poslovniku nije navedeno da se Sud može baviti i davanjem preporuka, jer bi one kao takve bile suprotne pravnom karakteru i prirodi odluka koje Sud jedino može da donosi.

4. U tački 20. stav 3. je navedeno da je "ovu odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i sudije dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko

Ni ovakav zaključak, odnosno konstatacija Suda, nije tačna jer je Ustavni sud ovu odluku donio ne u punom sastavu, kako je ovdje navedeno, nego nadglasavanjem pet naprema četiri. Za ovu odluku su glasale sudije: prof. dr. Kasim Begić, Azra Omeragić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu i prof. dr. Joseph Marko, a protiv ove odluke su glasale sudije: prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić, doc. dr. Zvonko Miljko i Mirko Zovko. Postupajući na ovakav način pokušava se, ustvari, stvoriti privid, a što ne odgovara činjenicama, daje odluka donesena jednoglasno u punom sastavu Suda.

5. U predmetu br. U 9/00, prilikom odlučivanja o nadležnosti Ustavnog suda da preispituje zakone koje je donio Visoki predstavnik, stao sam na stanovište, zajedno sa sudijom prof. dr. Snežanom Savić, da Ustavni sud ne može preispitivati odluke Visokog predstavnika s obzirom daje on, kao posebno uspostavljena institucija Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir U BiH, čija su ovlaštenja propisana u navedenom aneksu, predstavnik međunarodne zajednice koji se bavi nadzorom nad implementacijom Daytonskog sporazuma, te da on nije inkorporiran u pravni sistem entiteta a ni BiH, odnosno da nije ovlašten da donosi zakone, nego odluke iz oblasti "nadzora nad implementacijom Sporazuma".

Međutim, Ustavni sud je većinom glasova sedam naprema dva odlučio da se proglasi nadležnim "za kontrolu materijalnog sadržaja donesenih zakonskih odredbi i njihove saglasnosti sa Ustavom". To znači da bi primjenom već stvorene prakse u vidu precedenta Sud trebao da ima isti pristup u odnosu na ocjenu pravila i propisa Privremene izborne komisije.

Postupajući na ovakav način, Sud izaziva određenu neodlučnost u svom odlučivanju i stvara različitu praksu za identične slučajeve.

ANEXS

- izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić o neslaganju sa većinskom odlukom Suda u predmetu br. U 40/00

U skladu sa članom 36. Poslovnika o radu Ustavnog suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 24/99), izdvajam mišljenje u pogledu neslaganja sa većinskom odlukom Suda u predmetu U 40/00.

U predmetu 40/00, postupajući po zahtjevu člana Predsjedništva BiH ispred hrvatskog naroda gosp. Ante Jelavića, a u pogledu ocjene ustavnosti članova 606. i 1212. Pravila i propisa PIK-a, većinskom odlukom Suda odlučeno je da se zahtjev, zbog nenadležnosti, odbaci.

Smatram da je, u pogledu donošenja ove odluke Ustavnog suda BiH, bilo neophodno uzeti u obzir odluku donesenu u predmetu U 9/00 kada je Sud, ispitujući ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi BiH, koji je donio Visoki predstavnik za BiH, stao na stanovište daje, iako nije ovlašten da ulazi u formalnopravni aspekt ovog akta, tj. u ocjenu ovlaštenja Visokog predstavnika za donošenje zakona, isti akt, posmatrano sa materijalnopravnog aspekta, proglasio saglasnim sa Ustavom BiH. Analogija između ova dva slučaja, pogotovo s obzirom na praksu Ustavnog suda BiH, neophodna je i sasvim očita.

Postupajući u prvom slučaju Sud je stao na stanovište:

- da nije ovlašten da ulazi u ocjenu ovlaštenja Visokog predstavnika da donosi zakone,
- da se, uprkos tome, u ovom slučaju radi o zakonu BiH koji je kao takav objavljen u "Službenom glasniku BiH",
- daje, u konkretnom slučaju, riječ o supstituciji ovlaštenja Visokog predstavnika,
- da, analogno tome, Ustavni sud BiH može ulaziti u ocjenu materijalnopravnog aspekta ustavnosti osporenog akta.

U predmetu 40/00, tj. postupajući po zahtjevu za ocjenu materijalnopravnog aspekta ustavnosti pravila PIK-a, Sud je, nasuprot navedenom, stao na stanovište:

"da, utoliko što je Visoki predstavnik, donoseći zakone, intervenirao u oblasti koja potpada pod zakonodavnu nadležnost Parlamentarne skupštine BiH prema članu IV/4.a) Ustava BiH, Ustavni sud se treba smatrati nadležnim za kontrolu materijalnog sadržaja donesenih zakonskih odredbi i njihove saglasnosti sa Ustavom BiH (predmet 9/00) ",

"za razliku od navedenog predmeta, u konkretnom slučaju nije bilo uplitanja u zakonodavne prerogative dodijeljene Ustavom nacionalnom zakonodavstvu BiH, već su pravila i propisi PIK-a doneseni prema specifičnoj ovlasti datoj PIK-u u

Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma... ”

“Pod tim okolnostima Ustavni sud smatra da bi razmatranje materije članova 606. i 1212. Pravila i propisa PIK-a i njihove saglasnosti sa Ustavom Bili bilo izvan njegove nadležnosti... ”

Obrazloženje Suda *“da je Dom za ljudska prava zauzeo sličan stav proglašavajući se nenadležnim za preispitivanje odluka Izborne apelacione potkomisije, na osnovu toga što su te odluke proizlazile iz posebnih odgovornosti povjerenih OSCE-u prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma ”*, moglo bi se prihvatiti pod uvjetom da se Sud u predmetu 9/00 također oglasio nenadležnim. Međutim, prihvatajući da je u ovom slučaju nadležan, Sud je stvorio obavezu da i u ovom drugom slučaju učini isto, pogotovo s obzirom na činjenicu daje u zahtjevu, za razliku od prvog slučaja, tražena samo ocjena materijalnopravnog aspekta ustavnosti, odnosno ocjena da lije sadržaj navedenih pravila u skladu sa Ustavom BiH.

Tako se iz navedenog, sasvim jasno, može vidjeti različit pristup Suda u ova dva slučaja. Naime, u prvom slučaju tražena je ocjena i materijalnopravnog i formalnopravnog aspekta ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi, dok je u drugom slučaju zahtjevana, kako je već navedeno, samo materijalnopravna ocjena ustavnosti pravila PIK-a. Ukoliko je Ustavni sud u prvom slučaju stao na stanovište da navedeni akt može ispitivati sa materijalnopravnog aspekta, ne ulazeći u formalni - ocjena ovlaštenja Visokog predstavnika za donošenje zakona, smatrajući da se radi o specifičnoj međunarodnopravnoj instituciji u BiH, to je bilo neophodno učiniti i u ovom slučaju. Razlozi za to su sljedeći:

- Institucija Visokog predstavnika je specifična institucija međunarodnopravnog karaktera čiji je status regulisan Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir.
- PIK, odnosno OSCE, također, prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir, kao specifičan subjektivitet, ispred međunarodne zajednice ima specifična ovlaštenja u BiH.
- Ijedan i drugi akt su zakoni u materijalnopravnom smislu, što znači da, sa materijalnopravnog aspekta, moraju biti saglasni sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Obaveza iz člana 3. Aneksa 3, *“da će se poštovati izborna pravila i propisi koje je donio PIK bez obzira na bilo koje unutrašnje zakone i propise”*, koja se navodi u obrazloženju odluke Suda, ne proteže se na Ustav BiH koji je u BiH najviši pravni akt (kao i u svakoj drugoj državi). Ukoliko je Sud prihvatio da ocjenjuje ustavnost akata Visokog predstavnika (sa materijalnopravnog aspekta), bio je dužan da to učini i u ovom slučaju.
- Prema obrazloženju Suda u prvom slučaju, što je po većinskom mišljenju značajno za karakter tog akta, analogijom se može zaključiti da je i ovaj akt

materijalizovan (treći element forme zakona) objavljivanjem u “Službenom glasniku BiH” (“Službeni glasnik BiH”, br. 18/2000, 21/2000, 27/2000).

- Može se zaključiti da se i u drugom slučaju radi o supstituciji vlasti institucija BiH, jer je pravilima PIK-a regulisana materija koja po svojoj sadržini i prirodi treba biti obuhvaćena zakonom o izborima (izbornim zakonom). Ovo je posebno značajno zbog toga što se ona, prema Aneksu 3, odnose samo na izbore koji su provedeni neposredno nakon zaključenja Općeg okvirnog sporazuma, ali se, zbog nedostatka zakona o izborima BiH, i danas primjenjuju. To znači da se njima supstituira zakon za čije je donošenje, prema Ustavu BiH, nadležna Parlamentarna skupština BiH.
- Ukoliko je Ustavni sud BiH stao na stanovište daje ovlašten da ispituje ustavnost akata Visokog predstavnika, koji su po svojoj sadržini zakoni, ne ulazeći dakle u njihov formalnopravni aspekt, što je u prvom slučaju i bio zahtjev, a protiv koje odluke sam također glasala i izdvojila svoje mišljenje, smatram daje isto morao učiniti i u ovom slučaju, pogotovo stoga što se u ovom slučaju tražila samo ocjena materijalnopravnog aspekta ustavnosti ovih pravila.

Zbog navedenog, pogotovo s obzirom na praksu Ustavnog suda, moje je mišljenje drugačije od većinskog, te, iako sam u predmetu 9/00 stala na suprotno stanovište, smatram da je, slijedeći praksu Suda, u oba slučaja Sud morao postupiti na identičan način, odnosno prihvatiti da je u ovom slučaju nadležan da, sa materijalnopravnog aspekta, dakle ne ulazeći u ovlaštenja OSCE-a i PIK-a, ispita ustavnost osporenih pravila PIK-a.

ANEKS

- izdvojeno mišljenje sudije Mirka Zovke u pogledu odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 40/00

Odlukom Suda broj U 40/00 od 2. februara ove godine odbačen je zahtjev gospodina Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članova 606. i 1212. Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Dakle, odlučeno je da zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva BiH, nije dopustiv.

Iz izdvojenih mišljenja četvorice sudija očito proizilazi da sam glasao protiv navedenog odlučjenja, a daje rezultat glasanja bio pet naprema četiri za spomenutu odluku.

UVOD

Iz sredstava informiranja sam, znatno prije zakazane sjednice, saznao da je gosp. Ante Jelavić pokrenuo predmetni postupak po ovlaštenju koje ima kao član Predsjedništva BiH.

Zbog delikatnosti predmeta koji je već do tada, pa čak i prije izbora 11. novembra 2000. godine, uzburkao prije svega političku javnost u odnosu na izborna pravila i neke izmjene neposredno pred izbore, pristupio sam proučavanju zahtjeva podnosioca kao i odgovora Privremene izborne komisije (PIK-a).

Ovo sam učinio tim prije što je naknadno predložena i privremena mjera s prijedlogom da se do meritorne odluke Suda spriječi realizacija izbornih rezultata koji su, po tezi podnosioca zahtjeva, bili suprotni Ustavu BiH.

Dakle, radilo se o predmetu HITNOG KARAKTERA.

S druge strane, znajući i očekujući da će referat sudije izvjestioca i prednacrt odluke stići neposredno pred sjednicu, što se i dogodilo, smatrao sam da u ovakvom delikatnom predmetu treba izvršiti, kao i uvijek, opsežne pripreme.

Ovo pišem zato da istaknem da sam se pripremao u odnosu na materijalno-pravni aspekt predmeta, bilo da će se odlučiti samo o privremenoj mjeri, pa zatim meritorno u pogledu materijalno-pravnog odlučivanja, ili pak da će se donijeti odmah meritorna odluka.

Dakle, "ni u snu" nisam pomišljao ili pretpostavljao da će stići referat Suda i prednacrt konačne odluke kojim će se predložiti odbacivanje zahtjeva zbog nenadležnosti, jer zahtjev nije dopustiv.

Zbog čega nisam to mogao pretpostaviti? Jednostavno zato što je u pogledu identičnog slučaja u predmetu U 9/00 od 3. novembra 2000. godine (Zakon o državnoj graničnoj službi BiH, koji je donio Visoki predstavnik supstituiraajući Parlament BiH),

Sud zauzeo precedent (presedan) daje zahtjev dopustiv, dakle daje Sud nadležan i nad odlukama Visokog predstavnika kada on supstituira Parlament BiH (misli se na zakonodavnu nadležnost).

Iznenadenje u negativnom smislu je bilo tim veće stoje “stiglo” od sudije izvjestioca (stranca) koji je, “igrom slučaja”, bio i izvjestilac u predmetu U 9/00.

Osjećam potrebnim da kažem da sam kod odlučivanja u predmetu U 9/00 bio u velikoj dilemi o dopustivosti zahtjeva nad odlučenjima Visokog predstavnika u pogledu supstituiranja zakonodavne nadležnosti Parlamenta BiH.

Glasajući, ipak, za navedenu odluku, moje opredjeljenje je bilo rezultat jedne “divne teze” sudije izvjestioca, a to je da, ako ne bismo prihvatili daje zahtjev/i dopustiv/i, onda bismo *a contrario* prihvatili daje Bosna i Hercegovina pod protektoratom.

Također, treba reći da je navedeni precedent iz predmeta broj U 9/00 nesumnjivo prihvaćen, a o čemu najbolje govori podatak daje kasnije u još dva predmeta (Zakon o otkupu stanova i Zakon o putnim ispravama koje je nametnuo Visoki predstavnik) ovaj stav ponavljan, što znači daje navedeni presedan definitivni.

MOJ STAV

Glasajući protiv navedenog proceduralnog odlučjenja i izdvajajući svoje mišljenje opredijeljen sam sljedećim:

1. Prije svega, da ne bih bio preopširan, zamolio bih onoga kojeg ovo interesira da pročita dio obrazloženja u pogledu “dopustivosti zahtjeva” u predmetu U 9/00 kao ranijeg po vremenu i ovog predmeta U 40/00 gdje izdvajam mišljenje.

Apsolutno sam uvjeren da se u toj analizi u pogledu činjeničnog opredjeljenja, a na tome izvedenog pravnog zaključka, radi o ISTOVJETNOSTI ISTOG pravnog pitanja. Ponavljam da je ovo pitanje dopustivosti zahtjeva, a time nadležnosti djelovanja Ustavnog suda BiH u pogledu materijalnopravne istine.

Jedina razlika je u institucijama međunarodnog karaktera na relaciji Aneksa 3 i Aneksa 10 Daytonskog mirovnog sporazuma.

Naime, prema Aneksu 10/5. Visoki predstavnik je konačni tumač navedenog sporazuma.

U svoju nadležnost je inkorporirao i donošenje zakona privremenog karaktera, dok zakonodavnu odluku o tom pitanju ne donese nadležni Parlament.

Rečeno je daje zauzet presedan da u toj djelatnosti Visokog predstavnika Ustavni sud BiH može djelovati u ocjeni ustavnosti takvih odluka.

Možda je suvišno reći, jer je to notorno poznato, daje uloga Visokog predstavnika u odnosu na Daytonski mirovni sporazum po rangju najjača.

Aneksom 3 Daytonskog mirovnog sporazuma ugovorne strane su prihvatile da Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) sprovede izbore u Bosni i Hercegovini, i u skladu sa tim donese Privremeni izborni zakon.

Ovo, prije svega, proizilazi iz preambule koja nosi naslov Sporazum o izborima, a u kojoj se kaže - citiram: "Kako bi promovirali slobodne, fer i demokratske izbore i kako bi postavili temelj za predstavničku vlast i osigurali progresivno postizanje demokratskih ciljeva u Bosni i Hercegovini ... " itd.

Znači daje osnovna uloga OSCE-a u prvoj fazi nakon mirovnog sporazuma bila sprovođenje slobodnih i demokratskih izbora, na osnovu kojih bi se konstituirali parlamenti na nivou države BiH i entiteta, po ustavu vrhovnih organa u parlamentarnoj demokraciji.

To je ujesen 1996. godine i učinjeno i kao rezultat toga konstituirani su spomenuti parlamenti.

Jasno je, a to i podvlačim, da u ovim prvim izborima ne može biti ni riječi o supstituiranju zakonodavne djelatnosti parlamenata jer oni tada i ne postoje.

Ali isto je tako jasno, jer to proizilazi iz samog Ustava BiH, da je nakon konstituiranja parlamenta jedna od temeljnih zadaća tog vrhunskog zakonodavnog tijela bila donošenje izbornog zakona.

Nije moje, kao sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da polemiziram zbog čega takav zakon nije donesen, jer bih onda politizirao i prešao bih okvire "čuvara Ustava".

No isto tako za mene nije sporno da, pošto Parlament ne donosi stalni izborni zakon, OSCE nastavlja sa svojom djelatnosti oko izbora.

Međutim, iz činjenice da PIK donosi, dopunjuje i mijenja izborna pravila i propise što se sve objavljuje u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 18/00,20/00,21/00 i 27/00, ukazuje bez sumnje da PIK preuzima ulogu Parlamentarne skupštine i time jasno supstituira - zamjenjuje djelatnost Parlamenta oko obaveze donošenja izbornog zakona.

Znači, radi ISTO što i Visoki predstavnik u situacijama kad Parlament ne ispunjuje ustavne zadaće iz zakonodavne djelatnosti.

U rezimeu, radi se o pravima i obavezama PIK-a oko izbora, do prvih izbora, i slijedom toga konstituiranja parlamenata.

Od dana kada su utemeljeni parlamenti izborna pravila, koja se dopunjuju i mijenjaju, su jasno učinjena kao zamjena - supstitucija zakonodavne nadležnosti parlamenta.

To je toliko jasno, daje zaista nevjerovatna i začuđujuća izmjena stava o već ranije zauzetom presedanu počev od predmeta U 9/00 pa nadalje, te se čudim i pitam zar je toliko potrebno objašnjavati očito istu situaciju po "istom pitanju" u pogledu ovlaštenja.

Zato i teze u predmetima U 9/00 i U 40/00 o dopustivosti zahtjeva apsolutno kolidiraju međusobno, jer teza u obrazloženju u predmetu U 40/00 da zahtjev nije dopustiv, tj. da je Ustavni sud BiH nenadležan, je suprotan zauzetom precedentu U 9/00.

2. S obzirom da su moje kolege sudije, koji su izdvojili mišljenje, a čija sam mišljenja pročitao, analizirali i ukazali na niz kontradikcija i nedosljednosti u odluci U 40/00,

izbjegao bih ponavljanje u tom dijelu, ali bih izrazio isto mišljenje u nizu odlučnih stavova koji su bili razlogom njihovog glasanja i izdvojenih mišljenja.

Ti analizirani stavovi sintetiziraju najhitniji stav, a to je da se radi o supstituciji izbornog zakona i time ovlaštenju PIK-a.

Zato je jasno da su zakoni koje donosi, bilo Visoki predstavnik ili PIK, prije svega zakoni u materijalnom pravnom smislu. Svakako da onda moraju biti saglasni sa Ustavom BiH kao i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

3. Ima niz primjedbi na način obrazlaganja odluke U 40/00, počev od formalnih pa do sadržajnih. Npr. u formalnom smislu odluka počinje podnaslovom I. ČINJENICE, pa tek onda podnaslov II. POSTUPAK. Po redosljedu procedure postupak se otvara tako što legitimirana osoba podnese zahtjev, zatim se daje odgovor na zahtjev (ukoliko se podnese), zakazuje sjednica na kojoj se razmatra činjenično stanje, na temelju kojeg se donose pravni zaključci, da bi se, kada je stvar zrela za presuđenje, postupak okončao glasanjem i donošenjem odluke. Postoji procedura do objave odluke u službenom glasilu. Prema tome, i redosljed izlaganja u odluci bi trebao biti redosljed koji sam izložio.

No, veća je zamjerka što u podnaslovu II. POSTUPAK odluka samo formalno spominje da su norme koje je napao gosp. Ante Jelavić, član Predsjedništva BiH, nesaglasne sa normama Ustava BiH.

Dakle uopće ne spominje suštinu i razloge koje podnosilac zahtjeva vidi i na koje ukazuje kao protuustavne. Ovo podnosilac čini na analitičan način, na šest kucanih stranica s još dvije dopune.

Na taj način čitalac navedene odluke ne može izvesti pravilne zaključke o sadržaju teze zbog čega je povrijeđen Ustav BiH.

Razmišljam daje možda tako i trebalo biti, jer zašto nešto pisati kada se o tome neće odlučivati u materijalnom pravnom smislu.

Čemu pisati tezu podnosioca zahtjeva da odredba člana 606. Pravila i propisa PIK-a ne dozvoljava ni odrednicu “žalba kao pravni lijek”. Čemu to pisati kad nema ovlaštenja ni kod Ustavnog suda BiH, dakle nema bilo koje drugostepene kontrole. Zašto spominjati član 1212. Pravila i propisa PIK-a kad je i u tom dijelu zahtjev odbačen zbog nenadležnosti.

Zašto uopće spominjati do potankosti izanaliziranu tezu podnosioca daje načinom izbora predstavnika iz reda hrvatskog naroda u Dom naroda federalnog, zatim i državnog Parlamenta, došao u pitanje vitalni interes hrvatskog naroda. I to na taj način što je ovim izbornim propisom omogućeno da na nivou općina i kantona predstavnike iz reda hrvatskog naroda biraju i predstavnici druga dva naroda. Jednostavno rečeno, da u Predstavnički dom naroda hrvatske predstavnike biraju i Bošnjaci i Srbi i obrnuto. Svakako, kao sukus ove teze je centralno pitanje da se navedenim izbornim zakonom nije postojala volja hrvatskog naroda, izražena na slobodnim i demokratskim izborima, u pogledu predstavljanja u Predstavničkom domu Parlamenta BiH kao ni u Domu na nivou Parlamenta države BiH.

REZIME

U uvodu sam kazao da sam dilemu oko dopustivosti zahtjeva u predmetu U 9/00 u pogledu nadležnosti nad odlukama Visokog predstavnika, kada supstituira zakonodavnu djelatnost parlamenta, razriješio nakon “divne teze” sudije izvjestioca da bismo, ukoliko bismo prihvatili daje zahtjev nedopustiv, priznali protektorat u BiH.

Nakon odlučnja u predmetu u kojem pišem izdvojeno mišljenje, kod mene nema više “divne teze” koja se raspršila i u meni izazvala duboke osjećaje razočarenja.

Pitam se je li ona prva teza po pravnom značaju jasnog precedenta bila iskrena, pri tome imajući na umu da se ista teza ponavlja i u drugim predmetima, s tim što je u svim predmetima riješeno po jednoj formuli - “zahtjev je dopustiv ali ga uvijek odbijamo u materijalnopravnom smislu”, a ovo u odnosu na Visokog predstavnika.

U ovom slučaju u odnosu na pravila i propise PIK-a, čiji je predsjedavajući gosp. Robert L. Barry, interesantno je pripomenuti da se u odgovoru na zahtjev PRIMARNO potencirao stav i teza da zahtjev nije dopustiv.

To je Sud i prihvatio, pa je na taj način “elegantno izbjegnuto” odgovor na krucijalno pitanje je li navedeni Privremeni izborni zakon povrijedio slobodno izraženu volju hrvatskog naroda prilikom izbora po pitanju da taj konstitutivni narod u Domu naroda Parlamenta Federacije u BiH predstavljaju zastupnici izborne volje tog naroda.

Na ovo pitanje ne mogu dati odgovor jer, većinskim glasanjem o kojem je i riječ, Sud nije ni dozvolio da dođe do odgovora.

Jednostavno rečeno, našom odlukom na koju izdvajam mišljenje napravili smo novi precedent, a to je daje PIK prije svega “nepogriješiv”.

Time je Sud priznao “nemoć” da ispita nešto stoje možda najdelikatnije za bilo koji od konstitutivnih naroda, a to je da se poštuje slobodna izborna volja konstitutivnog naroda o pitanju njegovog predstavljanja, i to baš u domovima parlamenata gdje se štiti vitalni interes bilo kojeg konstitutivnog naroda u BiH.

Svakako da bih bio sretniji da smo predmet riješili u materijalnopravnom smislu i na taj način meritorno odgovorili podnosiocu zahtjeva je li u pravu ili ne, ili bolje rečeno je li povrijeđen Ustav BiH ili ne supstituiranjem napadnutih odrednica članova 606. i 1212. Pravila i propisa PIK-a u odnosu na zakonodavnu nadležnost parlamenata.

No, nije važno “bih lija kao sudija bio sretniji ili ne”, odlučno je i bitno da izborni zakon bude pravičan, što znači demokratičan i objektivan za sve narode u BiH, i na taj način u demokratskom sistemu jedne države slijedi izbornu volju naroda u BiH.

Da smo “kao čuvari Ustava” kontrolirali osporavani izborni zakon u materijalnopravnom smislu, tada bismo dali ustavne odgovore i tada bi se trebala izbjeći politička ili bilo koja druga konotacija ovog teškog slučaja.

Time bismo na najbolji način zaštitili i nivo najvišeg sudskog organa jedne zemlje, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Tada se ne bih bojao “mogućih loših posljedica ove sudske odluke”.

Slijedom iznesenog sam glasao suprotno donijetoj odluci, i izdvojenim mišljenjem sam se distancirao kao sudija od navedenog odlučnja.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana W3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. marta 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 27/00) u skladu je sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ovu odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenice

1. Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, gosp. Wolfgang Petritsch, 29. septembra 2000. godine donio je Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine, koja je objavljena u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 27/00 od 27. oktobra 2000. godine.
2. Ovom odlukom mijenja se i dopunjava Zakon o putnim ispravama Bosne i Hercegovine objavljen u “Službenom glasniku BiH”, broj 4/97, sa izmjenama i dopunama objavljenim u “Službenom glasniku BiH”, br. 1/99 i 9/99.
3. Odlukom o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama utvrđeno je, između ostalog, šta se smatra putnim ispravama (član 2.); oblik pasoša, tj. korice pasoša, su tamnoplave boje, prednja strana korica sadrži riječi “Bosna i Hercegovina”, grb Bosne i Hercegovine, riječ “Pasoš“, tekst “Bosna i Hercegovina” i “Pasoš“ će biti ispisani na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćiriličnim pismom), tekst na prvoj strani pasoša će biti isti kao tekst na prednjoj korici

(član 3.); prednja strana putne isprave će sadržavati riječi “Bosna i Hercegovina”, grb Bosne i Hercegovine i riječi “Diplomatski pasoš“ ili “Službeni pasoš“ i tekst će biti ispisan na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćiriličnim pismom), i tekst će na prvoj strani pasoša biti isti kao tekst na prednjoj korici (član 4.); svaka putna isprava će, pored već utvrđenog, sadržavati vrstu i obilježje zemlje, nosilac ovog pasoša je državljanin Bosne i Hercegovine, tekst će na svim stranama pasoša, osim podataka navedenih pod tač. 2. i 3. člana 8. Zakona biti ispisan na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i srpskom jeziku (ćiriličnim pismom) (član 5.); dodaje se član 12a. kojim se uređuje izdavanje pomorske, odnosno brodarske knjižice (član 6.); daje i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, nadležni organ za izdavanje putne isprave (član 7.); putne isprave za državljane koji ispunjavaju uvjete propisane ovim zakonom, a kojima putnu ispravu nije izdao entitet, izdaje Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija u skladu sa postupkom koji podzakonskim aktom utvrđuje Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine (član 8.); ko su lica ovlaštena za podnošenje zahtjeva za izdavanje putne isprave, te da ispunjavanje uvjeta za izdavanje putne isprave u zakonom izuzetnim slučajevima donose nadležni organi u skladu sa podzakonskim aktom koje donosi Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija (član 9.); uz zahtjev za izdavanje putne isprave se, uz ranije propisano, prilaže i dokaz o plaćenju cijeni putne isprave, te se “član 18.” zamjenjuje “članom 19.” (član 10.); o žalbi osobe kojoj je oduzeta putna isprava odlučuje, pored ranije utvrđenih, i nadležni organ Brčko Distrikta (član 12.); Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine nadležno je za nabavku opreme za unošenje ličnih podataka i potrošnih zaliha, održavanje i popravak opreme za unošenje ličnih podataka, te nabavku, štampanje i određivanje cijene putnih isprava, kao i za njihovu distribuciju organima nadležnim za izdavanje putnih isprava (član 13.), važenje putnih isprava (član 14.), objavljivanje i stupanje na snagu ove odluke (član 15.).¹¹

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Ustavnom sudu BiH, 12. oktobra 2000. godine, trideset i četiri poslanika Narodne skupštine Republike Srpske - Milan Lazić, Mirjana Dejanović, Slavko Boljanović, Milenko Stanić, Angela Tripunovski, Miloš Zlojutro, Mitar Lazić, Mićo Josipović, Borislav Paravac, Jasminka Radišković, Borivoje Milić, Vukašin Vojinović, Slavko Dunjić, Slobodan Saraba, Ljiljana Nešković, Mirjana Petrović, Borislav Bojić, Dragan Kalinić, Dragan Čavić, Nemanja Vasić, Predrag Radić, Radenko Ristić, Čedo Markelić, Rade Kalamanda, Milijana Dakić, Dragutin Ilić, Slobodan Bilić, Slobodan Mrdić, Budimir Aćimović, Ostoja Knežević, Miko Perković, Vesna Pajić, Vlado Stanišić i Radojica Mladenović, podnijeli su zahtjev za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH koju je donio Visoki predstavnik 29. septembra 2000. godine.

5. Zahtjev grupe poslanika 16. novembra 2000. godine dostavljen je Visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini da dostavi svoja mišljenja u vezi sa ovim zahtjevom.

Gospodin Ian Campbell, u svojstvu šefa pravnog odjela i zamjenika Visokog predstavnika za pravna pitanja, 22. januara 2001. godine dostavio je svoje mišljenje na navode iz zahtjeva (u daljnjem tekstu: OHR).

III. Navodi

6. Podnosioci zahtjeva smatraju da Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu nema ovlaštenja za donošenje zakonskih propisa. Prema Aneksu 10 Mirovnog sporazuma, Visoki predstavnik je konačni autoritet za tumačenje Sporazuma o sprovođenju civilnih aspekata mirovnog rješenja, što znači da Visoki predstavnik tumači, a ne stvara pravo u Bosni i Hercegovini, pa stoga ne može donositi zakonske propise. Podnosioci zahtjeva navode, dalje, da ni Bonska deklaracija ne daje to ovlaštenje Visokom predstavniku, iako deklaracije same po sebi predstavljaju akte političkog karaktera i pravno ne obavezuju.

7. S obzirom da je u poglavlju XI.2.b. Zaključaka iz Bona predviđeno donošenje privremenih mjera kada strane nisu u stanju da postignu dogovor, što ostaje na snazi sve dok Predsjedništvo ili Vijeće ministara ne usvoje odluku koja je konzistentna sa Mirovnim sporazumom po pitanjima o kojima se radi, u zahtjevu se navodi da Visoki predstavnik može donositi privremene mjere ili odluke iz nadležnosti Predsjedništva i Vijeća ministara, a ne iz nadležnosti Parlamentarne skupštine, jer da su mu data ta ovlaštenja, odluka bi se morala, radi trajnog osnaženja, staviti na Parlamentarnu skupštinu.

8. U zahtjevu se, dalje, navodi da je Visoki predstavnik prekoračio okvir svoje nadležnosti i da nije bilo potrebe da se donosi privremena mjera, odnosno Odluka, jer je Zakon o putnim ispravama već postojao, a izgled pasoša (sadržaj) je utvrdila Bonska deklaracija, te se stoga radi o Odluci kojom se narušava osnovno pravo poslanika da odlučuju o pitanjima iz nadležnosti Parlamentarne skupštine.

9. Podnosioci zahtjeva smatraju da oznaka entiteta (kurzivom) na koricama pasoša i prvoj stranici nije narušavala princip jedinstvenog pasoša Bosne i Hercegovine. U konkretnom slučaju, u zahtjevu se navodi da se Visoki predstavnik odazvao pozivu nekih poslanika iz bošnjačkog naroda i donio sporni zakon. Prema mišljenju podnosilaca, brisanje oznake entiteta nije u skladu sa članom I tačka 7.a) i b) Ustava Bosne i Hercegovine koji predviđa tzv. interno dvojno državljanstvo koje se reguliše zakonom Parlamentarne skupštine i zakonima entiteta. Prema ovim odredbama, državljanin Bosne i Hercegovine je istovremeno državljanin jednog od entiteta koji ulazi u sastav Bosne i Hercegovine, i obratno, svaki državljanin jednog od entiteta istovremeno je i državljanin Bosne i Hercegovine.

10. Također se u zahtjevu navodi da i brisanje oznaka entiteta na putnim ispravama nije u skladu sa članom 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine prema kojem se državljanstvo Bosne i Hercegovine i državljanstvo entiteta, između ostalog, dokazuje i pasošem BiH.

11. Podnosioci zahtjeva smatraju da Visoki predstavnik ne može odlukom mijenjati zakone, u konkretnom slučaju Zakon o putnim ispravama, jer odluka predstavlja akt slabije pravne snage od zakona. Oni, isto tako, smatraju da Visoki predstavnik nije nadležan da prihode od pasoša prenosi u budžet zajedničkih institucija jer, po mišljenju podnosilaca zahtjeva, izvorni prihodi pripadaju entitetima (član VIII Ustava BiH).

12. OHR, u svom komentaru na zahtjev grupe poslanika Narodne skupštine RS, ističe da Visoki predstavnik ima široka ovlaštenja u oblasti civilne implementacije koja proizilaze iz međunarodnog mandata prema Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Obim tih ovlaštenja detaljno je razrađen u Zaključcima sa Konferencije Vijeća za implementaciju mira održane u Bonu 9. i 10. decembra 1997. godine, na kojoj je Vijeće za implementaciju mira pozdravilo namjeru Visokog predstavnika da iskoristi svoj vrhovni autoritet na terenu u pogledu tumačenja Sporazuma o civilnoj implementaciji Mirovnog sporazuma. Visoki predstavnik, kao konačni autoritet, protumačio je svoja ovlaštenja tako da ona uključuju i donošenje zakonskih propisa.

13. Dalje se u komentaru OHR-a navodi da je Ustavni sud, u svojoj Odluci o ustavnosti Zakona o graničnoj službi u predmetu U 9/00 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 1/01), potvrdio da Visoki predstavnik može intervenirati u pravni sistem BiH, i da pri tome on efektivno supstituira domaće zakonodavce.

14. U odnosu na tvrdnju podnosilaca zahtjeva da se odlukom, kao aktom slabije pravne snage od zakona, ne može mijenjati zakon, navodi se da se odlukom Visokog predstavnika donose izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama BiH koji se mora smatrati domaćim zakonom Bosne i Hercegovine. Baš kao što se zakoni BiH mogu mijenjati u cjelini ili djelimično u redovnoj parlamentarnoj proceduri, tako i izmjene i dopune koje donosi Visoki predstavnik mogu biti upotrijebljene za mijenjanje, u konkretnom slučaju, Zakona o putnim ispravama. To što izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama imaju svoj izvor u instrumentu koji je nazvan "odluka" ne znači da su ekvivalent instrumentu koji ima isti naziv u pravnoj tradiciji Bosne i Hercegovine.

15. Što se tiče pitanja usklađenosti osporene Odluke sa Bonskim zaključcima iz 1997. godine, OHR ističe da ničim u tački XI.2.C. Zaključaka iz Bona, koja predstavlja osnovu za Odluku Visokog predstavnika, nije ograničena nadležnost Visokog predstavnika da donosi određene zakone ako to smatra neophodnim u procesu unapređenja civilne implementacije, čak i u slučaju kada odgovarajući zakon postoji. OHR, pored toga, navodi daje i sam Ustavni sud BiH, u svojoj odluci u predmetu U 9/00, zaključio da ovlaštenja Visokog predstavnika iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih

rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, kao i vršenje tih ovlaštenja, nisu podložna kontroli Ustavnog suda.

16. U odnosu na navode iz zahtjeva daje Odlukom Visokog predstavnika došlo do promjene izgleda pasoša, te da brisanje ranije oznake entitetskog državljanstva sa pasoša nije u skladu sa članom 1/7.a) i b) Ustava BiH kojim se predviđa državljanstvo i entiteta i BiH, u odgovoru OHR-a ističe se da se Ustavom BiH izričito daje organima vlasti na državnom nivou nadležnost uređenja pasoša.

17. Nadalje, OHR navodi da na osnovu člana 1/7.e) Ustava Bosne i Hercegovine Parlamentarna skupština ima pravo da uređuje pasoš Bosne i Hercegovine koji zatim izdaju entiteti. To se zasniva na konceptu da je izdavanje pasoša u suštini pitanje iz oblasti vanjskih odnosa ili međunarodnih pitanja i da je država BiH, kao subjekt međunarodnog prava, jedini autoritet nadležan da uređuje ovo pitanje. Članom 1/7.e) Ustava BiH ovlašćuje se Parlamentarna skupština da donese osnovni zakon o putnim ispravama koji je sadržavao i odredbe o izgledu pasoša izdatog u BiH. U ovom kontekstu OHR, isto, navodi da se mora uzeti u obzir opći princip ustavnog tumačenja, gdje se polazi od toga da su zakoni i zakonske odredbe u skladu sa ustavnim normama, a strana koja postavlja pitanje neustavnosti mora podnijeti teret dokazivanja u toj stvari. OHR naglašava, u svojim navodima, da je taj opći princip već navođen u drugoj i četvrtoj Djelimičnoj odluci Ustavnog suda u predmetu U5/98 ("Službeni glasnik BiH", br. 17/00 i 36/00) i da, pored toga, u ovom slučaju nema osnove za tvrdnju da se promjenom izgleda pasoša izdatog u BiH narušava ikakva ustavna garancija. Kao stoje konstatirano, podnosioci zahtjeva navode da se brisanjem oznake entitetskog državljanstva sa korica pasoša krši pravo na entitetsko državljanstvo garantirano članom 1/7.a) i b) Ustava. Dok je jasno da bi zakon kojim bi se negiralo pravo građana na entitetsko državljanstvo bilo u suprotnosti sa navedenim ustavnim odredbama, izmjenama i dopunama koje su predmet ove odluke to se ne čini. Naprotiv, vidi se već iz teksta odredbi 1/7.a) i b) Ustava da se njima ne zahtijeva da pasoš predstavlja dokaz o entitetskom državljanstvu. U stvari, u njima se pasoš uopće ne spominje. Entitetsko državljanstvo se i dalje štiti zakonima entiteta i BiH, kojima se uređuje državljanstvo i njima se detaljno utvrđuje ostvarivanje tog državljanstva.

18. Kako se u zahtjevu navodi da Visoki predstavnik nije nadležan da prihode od pasoša prenosi u budžet institucija BiH, budući da izvorni prihod ostvaren od dodjele pasoša pripada entitetima, u komentaru OHR-a ističe se da, prema članu VIII/3. Ustava BiH, Parlament može utvrditi da se prikupljeni prihodi usmjere u budžet BiH. Osim toga, samo uređenje pasoša je pitanje koje je, neosporno, u nadležnosti države. Sposobnost države da izvršava svoje odgovornosti vezane za pasoš bila bi ozbiljno poljuljana ako ona ne bi imala pravo da odlučuje o raspodjeli sredstava ostvarenih provođenjem Zakona o putnim ispravama, kao i bilo kojim izmjenama i dopunama tog zakona.

19. U svom odgovoru o usklađenosti donesenih izmjena i dopuna sa Zakonom o državljanstvu BiH, OHR ističe daje utvrđeno pravilo interpretacije zakona, da zakone treba tumačiti tako da su međusobno usklađeni u mjeri u kojoj je takvo tumačenje moguće. U ovom slučaju, OHR smatra daje moguće konzistentno tumačiti izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama i član 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, te da državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta ne postoji samostalno jedno od drugog. Zbog toga svako ko ima državljanstvo BiH samim tim mora imati i entitetsko državljanstvo. Dakle, da bi se zadovoljio uvjet iz člana 34. Zakona o državljanstvu BiH, omogućeno je licu da pruži dokaz da ima državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta pomoću pasoša. Prema navodima OHR-a, čak i ako u pasošu nije precizirano koje entitetsko državljanstvo nosilac pasoša ima, takva odrednica nije neophodna prema članu 34. Zakona. Ili, član 34. se može tumačiti tako da znači da se mogu uzeti ili pasoš ili uvjerenje o državljanstvu kao dokaz o državljanstvu entiteta. Međutim, čak i ako se član 34. tumači tako da znači da i pasoš i uvjerenje o državljanstvu moraju pružiti dokaz o državljanstvu entiteta (a ne o državljanstvu BiH), navedene izmjene i dopune su ipak važeće prema principu *lex posterior*.

IV Dopustivost

20. Predmetni zahtjev je podnesen prema članu W3.a) Ustava BiH koji glasi:

“a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- *Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*
- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta. ”

21. Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH donio je Visoki predstavnik 29. septembra 2000. godine, nakon što je prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH, prilikom glasanja u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine, dobio većinu glasova prisutnih poslanika, ali ne u Domu naroda.

22. U pogledu nadležnosti Visokog predstavnika da donosi zakone i nadležnosti Ustavnog suda BiH da odlučuje o saglasnosti tih zakona sa Ustavom BiH, Ustavni sud

je već ranije u odluci broj U 9/00, objavljenoj u "Službenom glasniku BiH" br. 1/01, izrazio svoj stav da ovlasti Visokog predstavnika, koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti. Visoki predstavnik je, u svojstvu međunarodnog organa, intervenirao u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast BiH, a zakon, koji je on donio je prirode domaćeg zakona, te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

23. Nadležnost zaštite Ustava dodijeljena je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine već u prvoj rečenici člana VI/3. Ustava, koja glasi da će Ustavni sud podržavati ovaj Ustav. Nadalje, mora se uzeti u obzir član 1/2. Ustava, koji glasi:

"Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniše na principu vladavine prava i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Iz ovih ustavnih odredbi slijedi princip efektivne zaštite Ustava, kao što je Sud već prije u predmetu U 1/98 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/98) odlučio. Dakle Ustavni sud ima moć kontrole saglasnosti sa Ustavom svih akata, bez obzira na donosioca, dok god ta kontrola počiva na jednoj od nadležnosti navedenih u članu VI/3. Ustava BiH.

24. Ustavnost Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH od

29. septembra 2000. godine osporilo je trideset četiri poslanika Narodne skupštine RS, što je više od jedne četvrtine broja članova poslanika Narodne skupštine Republike Srpske koja, prema Ustavu RS, ima 83 člana (član 71. Ustava RS).

25. Međutim, valja istaći da je zahtjev Ustavnom sudu podnesen 12. oktobra 2000. godine, a Odluka Visokog predstavnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 27/00, od 27. oktobra 2000. godine. Prema članu 14. Poslovnika Ustavnog suda, zahtjev o pokretanju postupka iz člana VI/3.a) Ustava treba da sadrži, između ostalog, naziv akta koji je predmet spora, sa naznakom naziva i broja službenog glasila u kome je objavljen, a prema članu 27. Poslovnika Sud može ocjenjivati ustavnost samo onih općih akata koji su na snazi.

26. Ustavni sud cijeni da se zahtjev grupe poslanika, iako je podnesen Ustavnom sudu prije nego što je osporena Odluka objavljena u "Službenom glasniku BiH", može prihvatiti kao dopustiv, jer je u smislu člana 27. Poslovnika Suda relevantan dan odlučivanja Suda, a ne dan podnošenja zahtjeva.¹

¹ Vidi autentičan tekst na engleskom jeziku koji glasi: "Bosnia and Hercegovina shall be a democratic state, which shall operate under the rule of law and with free and democratic elections." Preliminarni prevod OHR-a na bosanski i na hrvatski jezik nije korektan, dok je prevod na srpski jezik korektan!

27. Iz navedenih razloga, Ustavni sud zaključuje daje zahtjev dopustiv.

V ZAKLJUČCI

28. Prema zahtjevu podnosioca, postavljaju se sljedeća ustavnopravna pitanja:

- da li je Visoki predstavnik nadležan ne samo da donosi nego i da mijenja zakone.
- da li je “brisanje oznake entiteta” u skladu sa članom 1/7.a) i b) Ustava BiH, odnosno da li je u skladu sa članom 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine;
- da li je Visoki predstavnik nadležan da prihode od pasoša prenese u budžet institucija BiH.

29. Da li je bilo potrebno da Visoki predstavnik donosi Odluku, iako je već postojao Zakon o putnim ispravama BiH, pitanje je zakonodavne aktivnosti parlamentarnih institucija BiH. Prema tome, Visoki predstavnik, donoseći odluku kojom se mijenja i dopunjava Zakon, supstituirao je domaće vlasti u okviru njihovih ustavnih ovlaštenja. O ovom pitanju Ustavni sud se već izjasnio u vezi sa dopustivošću (vidi gore 22).

30. Član 3. Odluke koja se odnosi na pitanja “brisanja oznake entiteta” glasi:

“Član 6. Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine mijenja se i glasi:

“Pasoš ima sljedeći oblik:

1. *Korice su tamnoplave boje:*
2. *Prednja strana korica sadrži, sljedećim redom:*
 - a) *riječi “Bosna i Hercegovina ”,*
 - b) *grb Bosne i Hercegovine,*
 - c) *riječ “Pasoš. ”.*
3. *Tekst pod tač. a) i c) bit će ispisan na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćiriličnim pismom).*
4. *Tekst na prvoj strani pasoša bit će isti kao tekst na prednjoj korici. ”*

31. Član 1/7.e) druga i treća rečenica Ustava BiH glase:

“[...] Svaki entitet može izdavati pasoše Bosne i Hercegovine svojim državljanima, na način kako je to regulisala Parlamentarna skupština. Bosna i Hercegovina može izdavati pasoše onim državljanima kojima pasoš nije izdat od strane entiteta. Uspostaviće se centralni registar svih pasoša izdatih od strane entiteta i od strane Bosne i Hercegovine. ”

Dakle, Ustav jasno pravi razliku između uređenja pasoša i izdavanja pasoša, što ima kao posljedicu da je uređenje pasoša u isključivoj nadležnosti BiH. To je još jedan

primjer, kao što je Sud već u svojoj drugoj Djelimičnoj odluci u predmetu 5/98 ("Službeni glasnik BiH", br. 17/00) u tački 12 naveo, da član III/1. Ustava BiH ne sadrži taksativni katalog nadležnosti institucija BiH, nego da ima nadležnosti institucija BiH i u drugim odredbama Ustava, osobito u vezi sa članom IV/4.e) i V/3. Prema tome, Parlamentarna skupština BiH ima isključivu nadležnost da propisuje izgled pasoša u okviru ustavnih ograničenja, dok entiteti mogu izdavati pasoše, samo na način koji je propisala Parlamentarna skupština BiH.

32. Niti član 1/7.a) i b) Ustava BiH, niti ijedna druga odredba Ustava ne nalažu Parlamentarnoj skupštini obavezu da osigura da pasoši BiH mogu služiti kao dokaz državljanstva entiteta. Prema tome, brisanje oznaka entiteta ne krši Ustav.

33. Sto se tiče pitanja da li je odluka Visokog predstavnika u skladu sa članom 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, dovoljno je istaći da Zakon o državljanstvu nije ustavnog ranga. Prema tome, taj zakon ne može služiti kao standard kontrole Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U protivnom bi se Ustav Bosne i Hercegovine tumačio na osnovu redovnog zakona, što bi obrnulo cijelu hijerarhiju pravnog poretka koji slijedi iz odredbe člana III/3.b) o supremaciji Ustava Bosne i Hercegovine.

34. Osporena odredba da se prihodi od izdavanja putnih isprava mogu prenositi u budžet institucija BiH, glasi:

*"Član 28. Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine mijenja se i glasi:
"Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine nadležno je za nabavku opreme za unošenje ličnih podataka i potrošnih zaliha, održavanje i popravak opreme za unošenje ličnih podataka, te nabavku, štampanje i određivanje cijene putnih isprava, kao i za njihovu distribuciju organima iz člana 13. ovog zakona. "*

U vezi s time, dovoljno je ukazati da član IV/4.b) i član VIII/3. Ustava, *expressis verbis*, uređuju daje Parlamentarna skupština nadležna za reguliranje izvora prihoda. Prema tome, prijenos prihoda u budžet Bosne i Hercegovine je u saglasnosti sa Ustavom BiH.

35. Iz navedenih razloga, Ustavni sud zaključuje da je Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Prema članu VI/4 Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne
0 obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH, sudije prof. dr. Vitomir Popović i prof. dr. Snežana Savić su izdvojili svoje mišljenje. Tekst izdvojenih mišljenja prilaže se ovoj odluci kao aneks.

U 25/00
23. marta 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud nema nadležnosti da ocjenjuje ovlasti Visokog predstavnika koje proističu iz Aneksa 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, kao ni primjenu tih ovlasti. Međutim, Sud može ispitati ustavnost zakona ili zakonskih amandmana koje Visoki predstavnik proglasi umjesto Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Pitanja koja nisu izričito nabrojana u članu III/1. Ustava BiH kao nadležnost institucija BiH nisu nužno u isključivoj nadležnosti entiteta.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je po Ustavu nadležna da odlučuje o izvorima i iznosu sredstava za funkcioniranje institucija BiH.

Zakoni koji nisu ustavnog ranga ne mogu služiti kao standard kontrole Ustavnog suda.

ANEKS
- izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Vitomira Popovića
o neslaganju sa odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
broj U 25/00

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("SI. glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), a kao jedan od četvero od devet sudija koji je glasao protiv odluke, izdvajam svoje mišljenje o neslaganju sa donesenom odlukom kako slijedi:

1. U cijelosti se pridružujem mišljenju prof. dr. Snežane Savić o neslaganju sa donesenom odlukom.
2. U tački 35. Odluke stav 3. je pogrešno navedeno da je "*ova odluka donesena u punom sastavu Suda* " što nije tačno, s obzirom da su protiv ove odluke glasale sudije: prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić, Mirko Zovko i doc. dr. Zvonko Miljko. Postupajući na ovaj način, po mom mišljenju, pokušava se odluci dati pravna specifična težina koju ona, s obzirom na način njenog donošenja u odnosu na ovlaštenu zakonodavni organ i način glasanja pet naprema četiri, u stvari nema.

ANEKS

- Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Snežane Savić na većinsku odluku Ustavnog suda BiH u predmetu U 25/00

U skladu sa članom 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH ("Sl. glasnik BiH", br. 24/99), tj. s obzirom na glasanje protiv većinske odluke Suda, izdvajam mišljenje.

1. Smatram daje većinska odluka u predmetu U 25/00 da "Visoki predstavnik, čije ovlasti koje proizlaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti, kao međunarodni organ je intervenirao u pravni sistem BiH, supstituirajući domaće vlasti BiH, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom BiH", kontradiktorna te se ne može prihvatiti iz istih razloga koji su navedeni u mojim izdvojenim mišljenjima u predmetima U 9/00 i U 40/00.

Razlozi za to su sljedeći. Kao osnovno, postavlja se pitanje kako se može ustanoviti daje neki akt zakon BiH, ako se ne cijene "ovlasti" njegovog donosioca. U odluci se navodi da je ovaj zakon "prirode domaćeg zakona", zbog čega se može smatrati zakonom BiH. Postavlja se pitanje: šta je priroda domaćeg zakona, odnosno zakona uopće? Da li je to samo njegova sadržina, kako se tvrdi u ovoj i u prethodno navedenim odlukama Suda, ili se, pak, on mora cijeliti i po njegovoj sadržini i po njegovoj formi (istovremeno), pogotovo ako se to u zahtjevu za ocjenu ustavnosti konkretnog akta izičiti traži, stoje ovdje, kao i u navedenim odlukama, slučaj? Smatram daje time što je Sud prihvatio da su to zakoni BiH, indirektno prihvatio da cijeni i formalni aspekt tih akata, što bez sumnje znači i ovlaštenja Visokog predstavnika, i to kao opću činjenicu, bez mogućnosti ocjene ustavnosti konkretnih akata sa formalnog aspekta. To je, bez sumnje, kontradiktorno, pogotovo s obzirom na konstataciju u većinskoj odluci: "Nadležnost zaštite Ustava dodijeljena je Ustavnom sudu BiH", već u prvoj rečenici člana VI/3. Ustava, koja glasi da će "Ustavni sud podržavati ovaj Ustav". Nadalje se u obzir mora uzeti član 1/2. Ustava, koji glasi: "Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja treba da funkcioniše kao pravna država i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora... Iz ovih ustavnih propisa slijedi princip efektivne zaštite Ustava, kao što je Sud već prije u predmetu U1/98... odlučio". Dakle, Ustavni sud ima moć kontrole saglasnosti svih akata sa Ustavom, bez obzira na donosioca, dok god ta kontrola počiva na jednoj od nadležnosti navedenih u članu VI/3. Ustava BiH. Iz ovog proizlazi zaključak kontradiktoran odluci. Naime, odlučuje se daje riječ o zakonima BiH i da Ustavni sud BiH ima pravo da cijeni njihovu saglasnost sa Ustavom, ali se istovremeno odlučuje da "ovlasti Visokog predstavnika nisu podložne kontroli Ustavnog suda". Dakle, odbija se da se cijeni ustavnost akata Visokog predstavnika sa formalnog aspekta, zbog toga što je riječ o međunarodnoj instituciji, ali se prihvata da se to može učiniti,

pogotovo sa materijalnog aspekta stoga stoje riječ o *“intervenciji u pravni sistem BiH”*, tj. *“supstituciji domaće vlasti”*. Pored toga, ovakav stav Suda se također mora dovesti i u vezu sa odlukom u predmetu U 40/00, kada je Sud, u pogledu izbornih pravila PIK-a, odlučio da nije nadležan da ocjenjuje njihovu ustavnost, iz čega se mora zaključiti da većinsko mišljenje ne slijedi Ustav BiH niti pak svoje standarde ustanovljene u ranijim odlukama.

Konstatacija iznesena u tački 29. većinske odluke koja se tiče pitanja da li je bilo potrebno da Visoki predstavnik donosi Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama, iako je već postojao Zakon o putnim ispravama BiH koji je usvojila Parlamentarna skupština, je *“pitanje zakonodavne aktivnosti odnosno zakonodavne politike parlamentarnih institucija BiH”*, slijedi da je *“Visoki predstavnik, donoseći odluku kojom se mijenja i dopunjava zakon, supstituirao domaće vlasti u okviru ustavnih ovlaštenja ”* predstavlja također nelogičnu tvrdnju u odnosu na prethodno navedeno. Naime, iako Sud ističe da ovlasti Visokog predstavnika nisu podložne njegovoj kontroli, ovom konstatacijom se prihvata daje to zakonodavna politika parlamentarnih institucija BiH, te daje Visoki predstavnik, supstituirajući te aktivnosti, ovlašten da to učini. Dakle, ne pristaje se da se ocjenjuju *“ovlasti”* ali se to sasvim jasno čini, i to samo konstatacijom, bez njihove pravne analize. Pored toga, prihvata se da se zakonodavna aktivnost Parlamentarne skupštine, tj. *“njena zakonodavna politika”* poistovjeti sa *“voljom”* tj. odlukom Visokog predstavnika. To se ne može činiti, pogotovo u ovom slučaju, jer je sasvim očigledno daje zakonodavna politika Parlamentarne skupštine bila sasvim drugačija samom činjenicom da ona predmetni zakon nije usvojila. Ovo obrazloženje je apsolutno kontradiktorno, pogotovo stoga što se iz njega ne vidi, tj. nije obrazloženo koji su razlozi (cilj) i koje vrijednosti u osnovi odredbi odluke Visokog predstavnika. Svaka pravna norma bilo kojeg zakona (i ostalih pravnih akata) mora imati cilj i vrijednost koju štiti, a koja je garantirana ustavom.

2. U pogledu materijalnog aspekta ustavnosti odluke Visokog predstavnika, smatram da je regulisanje kreiranja putnih isprava ograničeno Ustavom BiH, tj. članom 1/7.a) i b) Ustava BiH, kao i Zakonom o državljanstvu, član 34., te da se ne može tvrditi da *“niti prema članu 1/7.a) i b) Ustava BiH, niti prema ikakvim drugim propisima Ustava ima ikakve obaveze Parlamentarne skupštine da pasoši BiH vrše funkciju dokaza državljanstva bilo kog entiteta. Prema tome, brisanje oznaka entiteta nije neustavno”*. Također, ne može se prihvatiti zaključak većinskog mišljenja da *“... Zakon o državljanstvu nije u ustavnom rangu ”*, te da *“prema tome ne može služiti kao standard razmatranja za Ustavni sud BiH. Inače bi se Ustav BiH tumačio na osnovu jednog običnog zakona, što bi prevrnulo cijelu hijerarhiju pravnog reda koji slijedi iz odredbe o supremaciji člana III/3.b) Ustava BiH”*. Naprotiv. Obaveza da putne isprave (pasoši) vrše funkciju dokazivanja državljanstva i BiH i entiteta proizilazi iz Ustava BiH, iz same prirode državljanstva uopće, ali i državljanstva BiH kao složene državne zajednice i karaktera državljanstva u složenim državama uopće, tj. iz prirode državljanstva definisane članom

I/7 a) i b) Ustava BiH, ali i članom 34. Zakona o državljanstvu koji treba posmatrati kao akt kojim se regulišu prava i obaveze iz državljanstva, tj. konkretizuju navedene ustavne odredbe i čije je izvršenje, u posebnom segmentu, regulisao Zakon o putnim ispravama¹. Pored toga, i u samom Ustavu BiH odredbe o putnim ispravama su sistematizovane u članu I/7., zajedno sa institutom državljanstva, što sasvim dovoljno govori, saglasno sistematskom tumačenju prava, o njihovom međusobnom odnosu.

Pored toga, državljanstvo kao pravna kategorija, jedna vrsta javnopravnog odnosa između države i fizičkog lica, podrazumijeva određena prava i obaveze za obje strane, i državu i fizičko lice. Čim je po Ustavu ustanovljeno državljanstvo entiteta i BiH, a potom, konkretizovano Zakonom o državljanstvu, kao nižim pravnim aktom, saglasno članu 34., postoji obaveza da se ono dosljedno može dokazati putnim ispravama što i jeste njihov smisao. Upravo stoga Zakon o putnim ispravama u odnosu na Zakon o državljanstvu ima specifičan status, on se donosi kao njegova konkretizacija i ne može se odvojiti od njega, niti može u pogledu samog državljanstva i njegovog dokazivanja nuditi nova (različita) rješenja. To je smisao suštine i hijerarhije pravnog poretka i odnosa ova dva akta međusobno, ali i prema Ustavu BiH. I jedan i drugi su, kao niži pravni akti, u funkciji konkretizacije ustavnih odredbi i oba moraju biti u skladu sa njima. Ako su oba u skladu sa njima, to znači da su i međusobno u skladu. Međutim, odlukom Visokog predstavnika o izmjeni ovog potonjeg oni postaju inkompatibilni, što je u pravnom poretku neodrživo. Upravo time se, ali u drugom smislu, kako glasi većinsko mišljenje, *"prevrće cijela hijerarhija pravnog reda..."* Zbog toga, ali i zbog činjenice da je sadržina ova dva zakona različita: jednim se definiše pravni institut (državljanstvo), drugim se, između ostalog, reguliše njegovo dokazivanje, ne može se prihvatiti tumačenje izneseno u većinskoj odluci. U suprotnom, proizašlo bi da se institut državljanstva propisuje Zakonom o putnim ispravama, ili pak da se njime ono može ustanovljavati, odnosno mijenjati, što je nonsens. Državljanstvo entiteta, bez sumnje, saglasno Ustavu BiH i Zakonu o državljanstvu, postoji i nije jasno zbog čega se u ovim izmjenama i dopunama, i to Zakona o putnim ispravama, što je nedopustivo, ono ignoriše, tj. negira. Državljanstvo entiteta postoji i relevantno je, i prema Ustavu BiH i prema Zakonu o državljanstvu, što potvrđuje i član 29. Zakona o državljanstvu koji propisuje: *"Nakon promjene mjesta prebivališta sa teritorije jednog entiteta na teritoriju drugog entiteta, državljanstvo entiteta se također mijenja ako osoba želi, pod uvjetom da do promjene dođe nakon što ovaj zakon stupi na snagu"*.

¹Za ova dva zakona bi se moglo reći da se nalaze u specifičnom odnosu, tj. da Zakon o državljanstvu ima karakter osnovnog (glavnog zakona), dok zakon o putnim ispravama ima karakter sporednog (dopunskog) zakona, svakako posmatrano sa aspekta njihove sadržine, tj. karaktera instituta državljanstva, s jedne strane, i putnih isprava kao dokaza o državljanstvu, s druge strane. Iz ovoga slijedi da bi se u ovom slučaju mogla prihvatiti karakteristična tipizacija u teoriji prava, v. M. Popović, *Prilozi teoriji prava*, Beograd, 1997. str. 47, i analogno tome nužnost da ovi zakoni budu u međusobnom skladu, tj. da sporedni ne protivrječi osnovnom.

Iz navedenog je jasno da i u ovako jednostavnoj situaciji, kao što je mjesto prebivališta, entitetsko državljanstvo ima značajnu ulogu. Ako svi državljani BiH po Ustavu BiH imaju državljanstvo BiH kao i državljanstvo entiteta, onda je njihovo pravo da ta činjenica, to pravo koje se ne uspostavlja Zakonom o putnim ispravama već Ustavom BiH i Zakonom o državljanstvu, kao konkretizacijom ustavnih odredbi, bude u njihovim ispravama uredno zabilježena. Koji je razlog da to ne bude tako i da li se to pravo državljanima BiH, koji su istovremeno i državljani jednog od entiteta, na ovaj način može oduzeti? Taj razlog nema uporišta u Ustavu BiH niti pak u Zakonu o državljanstvu. Pored toga, član 34. Zakona o državljanstvu, koji propisuje: *“Državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta dokazuje se uvjerenjem o državljanstvu BiH i uvjerenjem o državljanstvu entiteta ili pasošem BiH”*, sasvim je jasan. Naime, ovo je kogentna norma koja izričito propisuje da se državljanstvo BiH, ali i entiteta, koje je prema Ustavu BiH relevantno jer državljanstva BiH nema bez entitetskog, dokazuje, precizno rečeno, uvjerenjem o državljanstvu BiH i entiteta (kumulativno) ili pasošem. Iz ovoga proizilazi da, ako se ono dokazuje pomoću, kumulativno, oba uvjerenja o državljanstvu - i BiH i entiteta, na jednoj strani, što je nesumnjivo, da te činjenice moraju biti prisutne i u pasošu (putnoj ispravi) - kumulativno, dakle - BiH državljanstvo, ali i entitetsko. Oba vida državljanstva, s obzirom na Ustav i prirodu BiH, predstavljaju jedinstvenu kategoriju državljanstva BiH koje je složene prirode i ne mogu se odvojiti jedno od drugog. Karakter putnih isprava je sasvim jasan: *“Putna isprava služi njegovom imaoču za utvrđivanje identiteta i kao dokaz o državljanstvu”*.² Ako je članom 1/7.a) i b) Ustava BiH propisano da državljani BiH imaju državljanstvo BiH i entiteta, i ako Zakon o državljanstvu BiH to konkretnije definiše, propisujući obavezu da se ono dokazuje putnim ispravama, postavlja se pitanje kako će imalac pasoša dokazati entitetsko državljanstvo koje je, i prema Ustavu BiH i prema Zakonu o državljanstvu, relevantno. Zakon o putnim ispravama mora da bude u skladu sa Ustavom BiH, ali i sa Zakonom o državljanstvu koji konkretizuje konstituisanje prava i obaveza iz državljanstva predviđenog Ustavom BiH i koji propisuje kako se državljanstvo dokazuje. Zbog navedenog, neminovno je zaključiti da je ova odluka Visokog predstavnika suprotna karakteru državljanstva BiH ustanovljenog Ustavom BiH, tj. daje ona suprotna članu 1/7.a) i b) Ustava BiH. Svrha putnih isprava nije konstituisanje niti mijenjanje državljanstva, već njegovo dokazivanje. Ovo je važno jer državljanstvo, kao pravni odnos ili pravna cjelina, kako govore neki autori,³ može postojati između fizičkog lica i unitarne države kao i između fizičkog lica i složene države. U složenim državama negdje primat ima jedno, a negdje drugo, negdje postoji jedinstvo, tj. pravilo da se istovremeno stiče ijedno i drugo i da se nijedno od njih ne smatra kao glavno. Način na koji se državljanstvo reguliše Zakonom o državljanstvu u skladu je sa Ustavom BiH, te Zakon o putnim ispravama ovakav karakter državljanstva BiH mora da slijedi, s obzirom

² Pravna enciklopedija, Beograd, 1979, 268.

³ Isto.

da oba zakona moraju biti u funkciji konkretizacije ustavnih odredbi o državljanstvu i putnim ispravama.

Iz navedenog slijedi da je većinska odluka da *“prema Ustavu BiH, niti prema ikakvim drugim propisima Ustava ima ikakve obaveze Parlamentarne skupštine da pasoši BiH vrše funkciju dokaza državljanstva bilo kog entiteta”*, uz opći stav pravne nauke i prakse, kada je riječ o složenom državljanstvu, koje propisuje i član 1/7. Ustava BiH, te da se državljanstvo dokazuje, pored uvjerenja o državljanstvu i pasošem, nelogična, pravno neutemeljena i u svojoj osnovi kontradiktorna.

3. Razlika između uređivanja i izdavanja pasoša sasvim je evidentna. Naime, član 1/7.e) Ustava BiH jasno je odredio proceduru: *“Svaki entitet može da izdaje pasoše BiH svojim građanima, onako kako to odredi Parlamentarna skupština”*. Izdavanje pasoša podrazumijeva kompletan postupak izdavanja putnih isprava, osim, naravno, samog postupka normativnog uređivanja izgleda i sadržaja pasoša koji zakonom treba utvrditi Parlamentarna skupština BiH. Tvrdnja da, u skladu sa članom IV/4.b) i članom VIII/3. Ustava BiH Parlamentarna skupština ima nadležnost da regulišć prikupljanje prihoda, te daje prenošenje prihoda u budžet BiH u saglasnosti sa Ustavom BiH ne može se, kao generalna odredba, prihvatiti u ovom slučaju. To nije njen smisao. Njen smisao je daje, pored redovnih prihoda u budžet BiH za obavljanje njenih nadležnosti iz Ustava BiH, za ostale prihode potrebno da Parlamentarna skupština odredi drugačiji način njihovog prikupljanja. Ovu odredbu treba dovesti u vezu sa odredbom člana 1/7.c) koji je relevantan za ovaj slučaj. Pored toga, ovaj zakon nije donijela Parlamentarna skupština, već Visoki predstavnik, što nas opet vraća na početak jer se radi o prihodima entiteta o kojima treba da odlučuju njihovi predstavnici u Parlamentarnoj skupštini. Smisao ove odredbe je da oni dakle, u Parlamentarnoj skupštini, odluče da se mimo redovnih prihoda u budžet BiH koji su nužni za nadležnosti BiH njime utvrđene, izdvoje i neki drugi prihodi. Postupak normativnog uređivanja izgleda pasoša od Parlamentarne skupštine BiH svakako ne podrazumijeva i njihovu izradu, to u Ustavu BiH nigdje nije propisano, pa samim tim ni prikupljanje prihoda za te svrhe. Član IV/4.b) Ustava govori o *“izvorima i iznosu prihoda za rad ustanova BiH i za međunarodne obaveze BiH”*. Postavlja se pitanje o kojim je ustanovama BiH i kojim međunarodnim obavezama BiH u ovom slučaju riječ, kada se radi o jasno definisanim nadležnostima entiteta propisanim članom 1/7.e) - izdavanju pasoša. Iz navedenog slijedi da u ovom slučaju nema saglasnosti ni sa navedenim članom Ustava BiH.

Zbog navedenih razloga smatram da većinska odluka Suda nije utemeljena na Ustavu BiH, te da njeno obrazloženje nije pravno argumentovano, tj. da Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama (*“Sl. glasnik Bosne i Hercegovine”*, br. 27/00) nije u skladu sa članom 1/7.a), b) i e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. marta 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Udruženja penzionera Republike Srpske, Banja Luka, od 25. decembra 2000. godine, za ocjenu ustavnosti Odluke Visokog predstavnika, broj 59/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske”, broj 40/00 od 27. septembra 2000., i Odluke broj 60/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 40/00 od 27. novembra 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Predsjednik Udruženja penzionera Republike Srpske, N. D., podnio je u ime 170.000 korisnika penzija zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odluka Visokog predstavnika, broj 59/00 i 60/00 od 12. novembra 2000. godine (objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 40/00 od 27. novembra 2000. godine).

Visoki predstavnik je svojom Odlukom, broj 59/00, izmijenio i dopunio Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00, od 22. septembra 2000. godine) i to izmjenom člana 130. i dodavanjem Zakonu člana 130a. Odlukom broj 60/00 Visoki predstavnik je proglasio nevažećim Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 34/00, od 7. oktobra 2000. godine).

da oba zakona moraju biti u funkciji konkretizacije ustavnih odredbi o državljanstvu i putnim ispravama.

Iz navedenog slijedi da je većinska odluka da *“prema Ustavu BiH, niti prema ikakvim drugim propisima Ustava ima ikakve obaveze Parlamentarne skupštine da pasoši BiH vrše funkciju dokaza državljanstva bilo kog entiteta”*, uz opći stav pravne nauke i prakse, kada je riječ o složenom državljanstvu, koje propisuje i član 1/7. Ustava BiH, te da se državljanstvo dokazuje, pored uvjerenja o državljanstvu i pasošem, nelogična, pravno neutemeljena i u svojoj osnovi kontradiktorna.

3. Razlika između uređivanja i izdavanja pasoša sasvim je evidentna. Naime, član 1/7.e) Ustava BiH jasno je odredio proceduru: *“Svaki entitet može da izdaje pasoše BiH svojim građanima, onako kako to odredi Parlamentarna skupština”*. Izdavanje pasoša podrazumijeva kompletan postupak izdavanja putnih isprava, osim, naravno, samog postupka normativnog uređivanja izgleda i sadržaja pasoša koji zakonom treba utvrditi Parlamentarna skupština BiH. Tvrdnja da, u skladu sa članom IV/4.b) i članom VI11/3. Ustava BiH Parlamentarna skupština ima nadležnost da reguliše prikupljanje prihoda, te daje prenošenje prihoda u budžet BiH u saglasnosti sa Ustavom BiH ne može se, kao generalna odredba, prihvatiti u ovom slučaju. To nije njen smisao. Njen smisao je daje, pored redovnih prihoda u budžet BiH za obavljanje njenih nadležnosti iz Ustava BiH, za ostale prihode potrebno da Parlamentarna skupština odredi drugačiji način njihovog prikupljanja. Ovu odredbu treba dovesti u vezu sa odredbom člana 1/7.e) koji je relevantan za ovaj slučaj. Pored toga, ovaj zakon nije donijela Parlamentarna skupština, već Visoki predstavnik, što nas opet vraća na početak jer se radi o prihodima entiteta o kojima treba da odlučuju njihovi predstavnici u Parlamentarnoj skupštini. Smisao ove odredbe je da oni dakle, u Parlamentarnoj skupštini, odluče da se mimo redovnih prihoda u budžet BiH koji su nužni za nadležnosti BiH njime utvrđene, izdvoje i neki drugi prihodi. Postupak normativnog uređivanja izgleda pasoša od Parlamentarne skupštine BiH svakako ne podrazumijeva i njihovu izradu, to u Ustavu BiH nigdje nije propisano, pa samim tim ni prikupljanje prihoda za te svrhe. Član IV/4.b) Ustava govori o *“izvorima i iznosu prihoda za rad ustanova BiH i za međunarodne obaveze BiH”*. Postavlja se pitanje o kojim je ustanovama BiH i kojim međunarodnim obavezama BiH u ovom slučaju riječ, kada se radi o jasno definisanim nadležnostima entiteta propisanim članom 1/7.e) - izdavanju pasoša. Iz navedenog slijedi da u ovom slučaju nema saglasnosti ni sa navedenim članom Ustava BiH.

Zbog navedenih razloga smatram da većinska odluka Suda nije utemeljena na Ustavu BiH, te da njeno obrazloženje nije pravno argumentovano, tj. da Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama (*“SI. glasnik Bosne i Hercegovine”*, br. 27/00) nije u skladu sa članom 1/7.a), b) i e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana W3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. marta 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Udruženja penzionera Republike Srpske, Banja Luka, od 25. decembra 2000. godine, za ocjenu ustavnosti Odluke Visokog predstavnika, broj 59/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske”, broj 40/00 od 27. septembra 2000., i Odluke broj 60/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 40/00 od 27. novembra 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Predsjednik Udruženja penzionera Republike Srpske, N. D., podnio je u ime 170.000 korisnika penzija zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odluka Visokog predstavnika, broj 59/00 i 60/00 od 12. novembra 2000. godine (objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 40/00 od 27. novembra 2000. godine).

Visoki predstavnik je svojom Odlukom, broj 59/00, izmijenio i dopunio Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00, od 22. septembra 2000. godine) i to izmjenom člana 130. i dodavanjem Zakonu člana 130a. Odlukom broj 60/00 Visoki predstavnik je proglasio nevažećim Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 34/00, od 7. oktobra 2000. godine).

U navedenom zahtjevu predsjednika Udruženja pobija se nadležnost Visokog predstavnika da uređuje individualna građanska prava, kao stoje pravo na penziju. Osim ovoga, Udruženje smatra da je ovim izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, te ukidanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ugrožen status penzionera.

Prema članu W3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine jedini je nadležan da odlučuje, između ostalog, da lije bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom. Međutim, takve sporove mogu pred Ustavnim sudom pokrenuti samo član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili njegov zamjenik bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

Iz ovoga proizilazi da Udruženje penzionera Republike Srpske nije ovlašteno da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti osporenih zakonskih odredbi. Stoga se zahtjev odbacuje.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snježana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 1/01
23. marta 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH udruženje penzionera nije ovlašteno da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. marta 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev grupe od 89 građana iz Doboja za ocjenu saglasnosti Zakona o privatizaciji državnih stanova (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 11/2000) sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Grupa od 89 građana iz Doboja podnijela je 15. februara 2001. godine zahtjev Ustavnom sudu za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Zakona o privatizaciji državnih stanova (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 11/2000) koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske 25. aprila 2000. godine. U zahtjevu se posebno ukazuje na odredbe čl. 10. i 22. Zakona. Podnosioci zahtjeva ističu da, iako im je poznato daje Visoki predstavnik gosp. Wolfgang Petritsch donio Odluku kojom se stavlja van snage osporeni zakon, smatraju da će Narodna skupština Republike Srpske usvojiti novi zakon bez izmjena u tekstu te se, stoga, obraćaju Ustavnom sudu za ocjenu saglasnosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

II. Zaključak

Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili

između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.

Ovom ustavnom odredbom je, također, određeno da sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

Na osnovu izloženog slijedi da 89 osoba, koje su podnijele ovaj zahtjev, nisu ovlaštene da pokrenu postupak za ocjenu ustavnosti navedenih zakonskih odredbi, te se njihov zahtjev mora odbaciti.

Odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće (član VI/4.).

Ovu odluku donio je Ustavni sud u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 18/01
23. marta 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH grupa građana nije ovlaštena da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VT/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija Z. M. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, te se ukidaju:

- presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Už-39/00 od 18. maja 2000. godine,**
- presuda Kantonalnog suda u Bihaću, broj U-267/99 od 21. decembra 1999. godine,**
- rješenje Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona, broj 11/1-23-1054-U 11/99 od 9. novembra 1999. godine i**
- rješenje Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, broj 05-23-1433/99 od 6. augusta 1999. godine.**

Nalaže se Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin da Z. M. preda u posjed i slobodno raspolaganje, slobodan od lica i stvari, stan površine 125,81 m², u Ulici Ahmeta Fetahagića broj 10/17 naselje Triplex, u Cazinu, koji mu je dodijeljen na korištenje rješenjem Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu broj 01-93/87 od 4. septembra 1987. godine, u roku od 60 dana od dana objavljivanja ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, pod prijetnjom izvršenja.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske.”

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Rješenjem broj 01-93/87 od 4. septembra 1987. god. Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu, Z. M. (u daljnjem tekstu: apelant), radniku tog preduzeća, dodijeljen je na korištenje stan u Cazinu, u naselju Triplex, površine 125,81 m². Dodijeljeni stan apelant je koristio i u njemu živio sa svojom porodicom do kraja 1994. godine, kada su zbog ratnih sukoba napustili Bosnu i Hercegovinu i nastavili živjeti u Sjedinjenim Američkim Državama.
2. Apelant je, 15. juna 1999. godine, preko svog punomoćnika M. S., advokata iz Cazina, podnio Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin zahtjev za vraćanje stana u posjed. Ovo odjeljenje je, rješenjem broj 05-23-1433/99 od 6. augusta 1999. godine, odbilo njegov zahtjev, sa obrazloženjem da nije dostavio ugovor o korištenju stana, koji prema Zakonu o stambenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZoSO) predstavlja pravni osnov za zakonito useljenje u stan i sticanje stanarskog prava
3. Protiv navedenog rješenja apelant je uložio žalbu Kantonalnom ministarstvu za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona, navodeći daje iz rješenja o dodjeli i korištenju stana vidljivo da to rješenje zamjenjuje ugovor o korištenju stana. Kantonalno ministarstvo je, rješenjem broj 11/1-23-1054-U 11/99, od 9. novembra 1999. godine, odbilo ovu žalbu, sa obrazloženjem da se on ne može smatrati nosiocem stanarskog prava u smislu ZoSO, te da nema pravo na povrat stana.
4. Protiv ovog rješenja apelant je pokrenuo upravni spor pred Kantonalnim sudom u Bihaću tražeći njegovo poništenje. Kantonalni sud je, presudom broj U-267/99 od 21. decembra 1999. godine, odbio tužbeni zahtjev apelanta sa obrazloženjem da on nije stekao stanarsko pravo i da nema pravnog osnova da mu se sporni stan vrati u posjed.
5. Protiv ove presude apelant je uložio žalbu Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je, svojom presudom broj UŽ-39/00, od 18. maja 2000. godine, odbio žalbu sa obrazloženjem da se radi o zahtjevu za vraćanje stana koji je 14. jula 1995. godine proglašen napuštenim rješenjem Općine Cazin, i daje apelant u ovaj stan uselio na osnovu rješenja o dodjeli stana, a da nikad nije zaključio ugovor o korištenju stana, odnosno da, u smislu člana 11. ZoSO, nema svojstvo nosioca stanarskog prava i da nema pravo tražiti vraćanje stana u posjed prema članu 4. stav 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

6. Apelant je 5. jula 2000. godine podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju kojom traži poništenje presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj UŽ-39/00, od 18. maja 2000. godine, Kantonalnog suda u Bihaću broj U-267/99 od 21. decembra 1999. godine, rješenja Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona, broj 11/1-23-1054-U II/99 od 9. novembra 1999. godine i Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, broj 05-23-1433/99 od 6. augusta 1999. godine. U apelaciji je naveo daje njemu i njegovoj porodici navedenim odlukama onemogućen povratak u stan, čime je povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma iz člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine; daje sa porodicom uselio u sporni stan na zakonit način, na osnovu rješenja o dodjeli stana koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana; da u objektu u kome se nalazi sporni stan ima još stanova koji nikad nisu preneseni u fond tadašnje zajednice stanovanja, pa tako sa tom zajednicom nisu ni zaključeni ugovori o korištenju stana; daje, kao i drugi, plaćao stanarinu preduzeću od koga je dobio stan; da se organi uprave i sudovi nisu upustili u bit problema, te da je žrtva diskriminacije; zatim, da u ovom stanu živi sa porodicom S. Dž., koji ga sprječava da se sa svojom porodicom vrati u stan.

7. Ustavni sud je apelaciju dostavio Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, Kantonalnom ministarstvu za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona i S. Dž., licu koje sada stanuje u stanu. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalno ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona su u svom odgovoru osporili osnovanost apelacije, ostajući pri svojim odlukama. I S. Dž. je osporio osnovanost apelacije, ističući da apelant nije stekao stanarsko pravo, a daje on nosilac stanarskog prava na stanu koji je stekao u skladu sa zakonom i koji koristi zajedno sa svojom porodicom, kao trajni invalid od 80% (amputirana mu je noga).

8. Odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu. Apelantje sudu dostavio potvrdu Stambenog fonda Općine Cazin, od 26. februara 2001. godine, u kojoj je navedeno da stambeno naselje Duplexi-triplexi, vlasništvo Tvornice kartona i ambalaže, nije u evidenciji unesenih zgrada - stanova na upravljanju i održavanju kod ukinute Zajednice stanovanja, čiji je pravni sljednik ovaj fond, te da sa Zajednicom stanovanja nisu ni zaključeni ugovori o korištenju tih stanova.^{III}

III. Dopustivost apelacije

9. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost o pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu

kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

10. Ustavni sud konstatuje da presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalnog suda u Bihaću, te upravna rješenja Kantonalnog ministarstva i Općine Cazin, pokreću pitanja iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njezinih protokola, koji se, prema članu II/2. Ustava, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima, te daje apelant, pokrećući postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, iscrpio sve efektivne pravne lijekove, i da je apelaciju uložio u roku predviđenom u članu 11. Poslovnika Ustavnog suda.

Apelacija je, stoga, dopustiva.

IV Pravna ocjena predmeta

11. Rješenjem Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu broj 01-93/87 od 4. septembra 1987. godine, apelantuje dodijeljen na korištenje stan u Cazinu, u koji je uselio i u njemu živio sa svojom porodicom do kraja 1994. godine, kada su, zbog ratnih sukoba, napustili Bosnu i Hercegovinu i nastavili živjeti u Sjedinjenim Američkim Državama.

12. Apelant je bezuspješno pokušavao pred upravnim organima i sudovima vratiti stan u posjed (svi njegovi zahtjevi su odbijeni).

13. U odgovoru na apelaciju, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je dao objašnjenje da apelaciju smatra neosnovanom iz razloga navedenih u njegovoj presudi. Dalje je navedeno da apelant u apelaciji potvrđuje činjenicu daje u predmetni stan uselio samo na osnovu rješenja o dodjeli stana, za koje neosnovano smatra da zamjenjuje ugovor o korištenju stana, što je suprotno odredbama člana 11. ZoSO.

14. Međutim, apelant se žali da mu je osporenim presudama i rješenjima onemogućeno da se vrati u svoj dom i da je, time, povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma, koje garantira član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i član II/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Također navodi daje žrtva diskriminacije.

15. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Sud "ima aplacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini". Prema tome, apelaciona nadležnost Ustavnog suda je ograničena na razmatranja pitanja sadržanih u Ustavu, što znači da u konkretnom slučaju Sud mora ispitati da li je osporenim odlukama

povrijeđen Ustav Bosne i Hercegovine, a posebno član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i član 1. Protokola broj 1 na tu konvenciju, koji su, prema članu II/2. Ustava, sastavni dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

16. Član 8. Konvencije, u svojim relevantnim dijelovima, glasi:

‘1. Svako ima pravo na poštivanje [...], doma [...].

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih. ’

17. Osnovna svrha člana 8. Konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti sa njihovim pravima garantiranim članom 8. Konvencije (Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A br. 297-C, str. 56 stav 31).

18. U konkretnom predmetu, Ustavni sud mora prvo utvrditi da li se stan o kojem je riječ može smatrati “domom” apelanta u okviru značenja člana 8. Konvencije i, ako je to slučaj, da li poduzete mjere predstavljaju “miješanje” u njegovo pravo na poštovanje doma i da lije to miješanje opravdano prema stavu 2. člana 8.

19. Da bi miješanje bilo opravdano, ono mora biti “u skladu sa zakonom”. Ovaj uvjet zakonitosti se, u skladu sa značenjem termina Konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno pristupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koji se mogu primijeniti na dati predmet; i (c) zakon također mora biti formulisan sa odgovarajućom tačnošću i jasnošću da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A br. 30, str. 31, stav 49).

20. Što se tiče pitanja da li se stan o kojemu je riječ može smatrati kao apelantov “dom”, što je svrha člana 8. Konvencije, Sud ukazuje da član 1. tačka 1. Prvog odjeljka Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Sporazum o izbjeglicama i raseljenim licima) predviđa da sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove i da će imati pravo na povrat imovine koja im je oduzeta zbog neprijateljstava počevši od 1991. godine. Osim toga, rani povratak izbjeglica i raseljenih osoba je važan cilj razrješenja konflikta u Bosni i Hercegovini. U vezi s tim, Sud primjećuje da je jedan od osnovnih ciljeva potpisivanja Okvirnog sporazuma za mir u BiH povratak ljudi u mjesta prebivališta koje su imali 1991. godine. Prema tome, Sud smatra da faktičko stanje, zatečeno 30. aprila 1991. godine, treba da bude polazna tačka

sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje preduzmu nadležni organi oba entiteta i organa BiH (u okviru svojih nadležnosti) u cilju vraćanja imovine njihovim predratnim korisnicima. Prema članu II/5. Ustava, sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Ovo pravo izbjeglica i raseljenih lica uzdignuto je na nivo ustavnih prava koja su, prema članu II/4. Ustava, osigurana svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

21. U ovom slučaju Sud ističe daje apelant bio u faktičkom posjedu predmetnog stana, te daje imao pravni osnov za useljenje u stan, očigledno ga smatrajući svojim domom četiri godine, te da stan nikada nije predat Fondu stanovanja, stoje bila uobičajena praksa, a što nije propust apelanta. Sa Fondom stanovanja nije ni zaključen ugovor o korištenju stana. Međutim, apelant je sve vrijeme, od momenta useljenja u stan, plaćao stanarinu preduzeću od koga je dobio stan, dakle, izmirivao obaveze koje bi, inače, izmirivao i da je zaključio ugovor o korištenju stana. ZoSO predviđa i ovakvu situaciju i ostavlja mogućnost da se, ako jedna od ugovornih strana neće da zaključi ugovor u roku od 30 dana od useljenja, stranke obrate nadležnom stambenom organu koji bi, umjesto Fonda stanovanja, donio rješenje koje bi zamijenilo ugovor. U konkretnom slučaju, takav zahtjev nije podnesen što jasno upućuje na zaključak da su obje strane prešutno pristale na faktičko stanje. Osim toga, nesporna je činjenica da je apelant stan koristio četiri godine - od momenta useljenja do 30. aprila 1991. godine - i da za to vrijeme niko nije osporio njegovo pravo da koristi predmetni stan. Stoga je Sud stao na stanovište da se navedeni stan ima smatrati njegovim domom u smislu člana 8. Konvencije.

22. Sud, dalje, smatra da je nemogućnost apelanta na povratak u stan u periodu od približno pet godina nakon završetka rata rezultirala miješanjem u prava apelanta na njegov dom u smislu stava 1. člana 8. Konvencije.

23. Dakle, mora se utvrditi opravdanost ovog miješanja u smislu stava 2. člana 8, odnosno, drugim riječima, da li je ono bilo po zakonu i da li je bilo neophodno u demokratskom društvu da bi se postigao jedan od ciljeva navedenih u stavu 2. član 8. Konvencije.

24. Sud smatra da je ovo miješanje prvobitno vodilo zakonitom cilju u skladu sa značenjem stava 2. člana 8. Konvencije. Odgovarajući cilj je bio zaštita prava drugih, tj. prava lica koja su zbog rata bila primorana napustiti svoje domove. Rat u Bosni i Hercegovini je doveo do masovnih pomjeranja stanovništva i izazvao velik broj stambenih problema. Veliki broj stanova i kuća je napušteno, silom iseljeno ili uništeno. Prazni domovi su odmah preuzeti. Vlasti tadašnje Republike Bosne i Hercegovine su donijele zakon kojim su privremeno riješeni stambeni problemi izazvani velikim brojem izbjeglica.

25. Međutim, apelant još uvijek nije u mogućnosti da ostvari svoja prava. Stoga "miješanje", koje je u početku i moglo biti opravdano i u saglasnosti sa principom

“neophodnosti”, ne predstavlja više pet godina nakon završetka rata neophodno “miješanje u demokratskom društvu” u apelantovo pravo da se vrati u svoj dom. Sud ističe da u periodu od 6. januara 1996. godine pa sve do 4. aprila 1998. godine apelant nije imao nikakvo pravno sredstvo koje bi mu davalo makar minimalnu šansu za ostvarenje njegovih prava. Tek nakon donošenja Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, apelant je imao mogućnost da pred upravnim, a zatim i sudskim organima, traži ostvarenje svojih prava.

26. U ovim okolnostima Sud smatra da se onemogućavanje povratka apelanta u stan u ovom slučaju ne može smatrati “neophodnim u demokratskom društvu” i daje, stoga, nesrazmjerno u odnosu na zakoniti cilj kojem se teži. Zaključivši da uvjet o neophodnosti nije zadovoljen, Sud ne smatra potrebnim da ispita da lije miješanje bilo u skladu sa zakonom.

27. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u ovom predmetu povrijeđeno apelantovo pravo na poštovanje doma iz člana 8. Konvencije.

a) Pravo na imovinu

28. Iz apelantovog zahtjeva može se zaključiti da se on žali na povredu člana 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

29. Član 1. Protokola broj 1 na Konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu.

30. Prvi uvjet potreban za primjenu člana 1. Protokola broj 1 je da apelantova pravna pozicija u pogledu stana predstavlja “imovinu” u smislu značenja ovog člana. Riječ

“imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost.

U ovom pogledu, Sud podsjeća na argumente izražene u st. 20. i 21. ove odluke.

Stanje bio dodijeljen apelantu koji je redovno plaćao stanarinu. Pored toga, prema članu 30. st. 2. i 6. Zakona o stambenim odnosima, u slučaju nezakonitog korištenja, deložacija je moguća u roku od tri godine (od stambenih organa) ili u roku od daljnjih pet godina (od vlasnika stana). Za vrijeme cijelog perioda u kojem je apelant koristio stan, vlasti su prešutno prihvatile apelantovo posjedovanje stana. Činjenica daje apelant napustio stan zbog rata ne dovodi u pitanje njegovo posjedovanje stana prema članu 30. Zakona o stambenim odnosima zbog toga što Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima predviđa da “sve administrativne, sudske i ostale odluke (...) kojima se okončava stanarsko pravo (...) nemaju valjanosti” i time je ponovno uspostavljen kontinuitet koji je bio privremeno prekinut Zakonom o napuštenim stanovima. S obzirom na to, ne samo da stambeni organi nego ni vlasnik stana nisu mogli deložirati apelanta iz stana. Isključivanje deložacije stvara čvrst pravni imovinski status jednak statusu nosioca stanarskog prava. Opći princip Aneksa 7 na Opći okvirni sporazum i člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, koji omogućava i ohrabruje povratak izbjeglica i raseljenih lica njihovim domovima, podržava primjenu člana 1. Protokola broj 1 u svim slučajevima u kojima su ljudi morali da napuste domove zbog rata, bez obzira na njihove specifične pravne statuse. Sud, stoga, smatra da apelantova pravna situacija predstavlja stečenu ekonomsku vrijednost u smislu “imovine” iz člana 1. Protokola broj 1.

31. Rezultat presuda sudova u Federaciji je taj daje apelantu uskraćeno pravo da se koristi ekonomskom vrijednošću, koju za njega predstavlja stan. Sad se postavlja pitanje da li je ovo uskraćivanje u saglasnosti sa apelantovim pravima iz Ustava i člana 1. Protokola broj 1.

32. Član II/5. Ustava predviđa, između ostalog, da sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Slijedi da, prema ovoj odredbi, postoji ustavno pravo na ponovno uspostavljanje statusa quo ante.

33. Sud primjećuje da presude sudova Federacije nisu apelantu vratile ekonomsku vrijednost, što predmetni stan za apelanta i jeste, i za koju je Sud zaključio daje zaštićena kao pravo na imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1. Sud je razmatrao da lije u ovom slučaju postojalo opravdanje za to što sudovi u Federaciji tu ekonomsku vrijednost nisu vratili. Odgovor na ovo pitanje zavisi od toga da li je bila odmjerena pravedna ravnoteža između apelantovih i drugih suprotstavljenih interesa ili, drugim riječima, da li je to miješanje u njegovo pravo bilo proporcionalno.

34. Sud prihvata da su za vrijeme rata i postojali jaki razlozi kojima se moglo opravdati

to što se stan koristio za smještaj izbjeglica. Međutim, uvjeti koji su tada prevladivali su se iz osnova promijenili i više ne mogu opravdati miješanje u apelantova prava.

Također je istina da predmetni stan trenutno koriste druge osobe i da se i njihovi interesi moraju uzeti u obzir kad se utvrđuje da lije miješanje u apelantova prava bilo proporcionalno. Međutim, kada se odvagnu različiti interesi u ovom slučaju, Sud mora obratiti posebnu pažnju na činjenicu daje povratak izbjeglica i raseljenih lica u njihove domove osnovni cilj Općeg okvirnog sporazuma i Ustava i da ponovno uspostavljanje nekadašnjih prava na kuće i stanove treba, gledano iz ove perspektive, predstavlja osnovni cilj.

35. Prema tome, po mišljenju Suda, uskraćivanje prava na stan apelantu nije predstavljalo proporcionalno ograničavanje njegovih prava iz člana 1. Protokola broj 1. Stoga Sud smatra da presuda Vrhovnog suda Federacije BiH i presuda Kantonalnog suda u Bihaću krše odredbe navedenog člana.

36. Ovakva ocjena je opravdana kada se uzme u obzir nedostatak zakonitosti. Nadležne vlasti, u vrijeme dodjeljivanja stana trećem licu, u to su vrijeme djelovale na temelju Zakona o napuštenim stanovima. Međutim, ukidanjem "svih administrativnih, sudskih i ostalih odluka donesenih na osnovu propisa naznačenih u stavu 1. člana 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (član 2.) u vezi sa prestankom primjene tih propisa, pravni osnov za privremeno dodjeljivanje stanova je prestao da postoji. Stoga, sadašnja situacija se ne može smatrati zakonitom.

37. Štaviše, irelevantno je to što su nadležne vlasti i sudovi primijenili Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, tačno onako kako je glasilo, odbijanjem da vrate stan apelantu zbog toga što ga nisu smatrale nosiocem stanarskog prava. U pogledu njihove obaveze da primijene Ustav Bosne i Hercegovine i Evropsku konvenciju, kao zakon koji ima supremaciju, kompetentne vlasti su morale tumačiti Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima na način koji bi bio saglasan Ustavu Bosne i Hercegovine i Evropskoj konvenciji, naročito na način da izjednače status apelanta sa statusom nosioca stanarskog prava.

38. Na osnovu iznesenog, Sud smatra da propuštanje vlasti i sudova da vrate apelanta u posjed stana nije opravdano. Prema tome, presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj UŽ-39/00 od 18. maja 2000. godine i presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj U-267/99 od 21. decembra 1999. godine, i upravni akti kojima je spriječen povratak apelanta u stan, su povrijedile član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

b) Zabrana diskriminacije

39. Apelant, dalje, navodi da je bio diskriminiran tokom postupka u vezi sa zaštitom njegovih imovinskih prava prema članu 14. Konvencije, a u vezi sa članom 8. Konvencije.

40. Član 14. Konvencije glasi kako slijedi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

41. Međutim, podnosilac apelacije ničim nije dokazao daje prema njemu postupano drugačije nego prema drugim osobama u istoj situaciji, pa se Sud nije upuštao u razmatranja povrede člana 14. Konvencije.

42. Slijedi da nije došlo do povrede apelantovih prava iz člana 14. Konvencije.

V Zaključak

Ustanovivši povredu apelantovih prava iz Ustava i Evropske konvencije o ljudskim pravima, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu.

Prema članu W4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko

U 14/00
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Sudske odluke i, prethodno, upravni akti, kojima je odbijen apelantov zahtjev za vraćanje u posjed stana iz razloga što nije zaključio ugovor o korištenju stana te se zbog toga ne može smatrati nosiocem stanarskog prava, neopravdano su onemogućile povrat u posjed stana apelantu - izbjeglici iz Bosne i Hercegovine, koji je do 30. aprila 1991. godine (datum određen imovinskim zakonima) bio, na osnovu rješenja o dodjeli stana, u faktičkom posjedu stana. Na taj način su povrijedile apelantovo pravo na poštovanje doma iz člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije, i koje garantira član II Ustava Bosne i Hercegovine, a posebno član II/5. Ustav (“Izbjeglice i raseljena lica”).

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. I. Z. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev. 271/99 od 18. januara 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je gosp. I. Z. iz Sarajeva.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnosioca apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Podnosilac apelacije je korisnik usluga Javnog preduzeća “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo, na osnovu ugovora po pristupanju o isporuci, odnosno, preuzimanju električne energije.
4. Javno preduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” je 10. aprila 1998. godine, zbog neplaćanja računa za utrošak električne energije, apelantu isključilo električnu energiju.
5. Apelant je 19. juna 1998. godine pokrenuo parnični postupak protiv “Elektroprivrede Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo pred Općinskim sudom II Sarajevo. Predmet spora u građanskoj parnici bio je zahtjev apelanta da mu tuženo Javno preduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo isplati iznos od 38.000 DEM, na ime štete uzrokovane isključenjem električne energije u njegovom stanu.

6. Općinski sud II Sarajevo, presudom broj P: 1606/98 od 7. januara 1999. godine, odbio je tužbeni zahtjev. Sud je istakao daje tuženo Javno preduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo, prije isključenja struje 10. aprila 1998. godine, u nekoliko navrata upozoravalo apelanta na neplaćene račune koji su mu dostavljani. Sud je našao da je Javno preduzeće postupilo u skladu sa Zakonom o elektroprivredi (“Službeni list R BiH”, br. 1/93 i 13/94) i Općim uvjetima za isporuku električne energije (“Službeni list SR BiH”, broj 6/92 i “Službeni list R BiH”, broj 2/93), te je, stoga, zaključio da preduzeće nije odgovorno za bilo kakvu štetu koju je apelant mogao pretrpjeti u smislu člana 184. Zakona o obligacionim odnosima. U presudi je konstatovano da su apelantova potraživanja za namirnice, izgubljeno vrijeme i lijekove, apsolutno neosnovana, jer nije bilo dokazano daje bilo koja radnja tuženog uzrokovala izdatke apelanta.

7. Kantonalni sud u Sarajevu, svojom presudom broj Gž-200/99 od 14. aprila 1999. godine, odbio apelantovu žalbu i potvrdio prvostepenu presudu.

8. Vrhovni sud Federacije BiH je, 18. januara 2000. godine, donio presudu broj Rev. 271/99 kojom je odbio zahtjev za reviziju koju je apelant 1. juna 1999. godine podnio protiv presude Kantonalnog suda od 14. aprila 1999. godine, utvrdivši daje neosnovan.

II. Apelacija

9. U svojoj apelaciji Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, apelant pobija presudu Vrhovnog suda Federacije BiH, navodeći povrede svojih prava iz člana II st. 2. i 3. pod a), b), c), d), e) i f), te st. 4. i 6. Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 2. stav 1., člana 3., člana 4. stav 1., člana 5. stav 1., člana 8. stav 1., kao i čl. 13. i 14. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te iz člana 22. i člana 25. stav 1. Opće deklaracije o ljudskim pravima.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Apelacija je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesena 14. aprila 2000. godine, a dalje je precizirana 9. maja 2000. godine.

11. Prema članu 16. Poslovnika Suda, od Vrhovnog suda Federacije BiH i Javnog preduzeća “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo, kao učesnika u postupku, zatraženi su odgovori na apelaciju. Vrhovni sud Federacije BiH dostavio je 31. jula 2000. godine podnesak u kome konstatuje da nema potrebe odgovorati na apelaciju apelanta jer se svi odgovori mogu naći u pobijanoj presudi.

12. Javno preduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo nije dostavilo odgovor.

13. Na traženje Ustavnog suda, Općinski sud II Sarajevo dostavio je na uvid kompletan spis.

IV Dopustivost

14. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

16. U konkretnom slučaju, osporena presuda Vrhovnog suda Federacije BiH je presuda protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Apelant je, stoga, ispunio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova.

17. Apelacija je podnesena u propisanom roku, jer je apelant primio presudu Vrhovnog suda Federacije BiH 18. aprila 2000. godine, a apelacija Ustavnom sudu dostavljena je 20. aprila 2000. godine.

18. Slijedi daje apelacija dopuštena.

V Ustavni sud je ocijenio

19. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelaciona jurisdikcija Suda je, stoga, ograničena na ustavna pitanja, i Sud općenito nije nadležan da preispituje da li su niži sudovi ispravno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

20. Apelant navodi da su povrijeđena njegova ljudska prava i poziva se na više članova Evropske konvencije o ljudskim pravima. Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Konvencija se primjenjuje direktno u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni sud je, stoga, nadležan da preispita da li je ijedno od prava zaštićenih Konvencijom, na koja se apelant poziva, u ovom slučaju povrijeđeno.

21. Apelant se, također, poziva na više odredbi člana II Ustava Bosne i Hercegovine. U tom pogledu, nije potrebno da se Sud izjašnjava, jer su ista ta prava predviđena odgovarajućim članovima Evropske konvencije.

22. Konačno, apelant se poziva na Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima. Međutim, Univerzalna deklaracija je drugačijeg pravnog karaktera i nema ustavno-pravni status u Bosni i Hercegovini.

23. Slijedi da se Ustavni sud može ograničiti na razmatranje pitanja da li su povrijeđena apelantova prava iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama na koje se on poziva.

a) Član 6. Konvencije

24. U pogledu člana 6. Konvencije, apelant navodi da postupak u njegovom predmetu nije bio okončan u razumnom roku i da su sudovi nepotpuno utvrdili činjenice.

25. Član 6. stav 1. Konvencije, u svojim relevantnim dijelovima, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...] svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

26. Ustavni sud konstatuje da se postupak pred sudovima tiče apelantovih građanskih prava i daje član 6. primjenjiv na taj postupak.

1. Dužina postupka

27. Sud ističe da, prilikom ocjenjivanja dužine postupka o građanskim pravima, period koji se uzima u razmatranje treba računati od dana kada je postupak pokrenut pred sudom do konačne presude u predmetu (v. Evropski sud za ljudska prava, *Guincho protiv Portugala*, presuda od 10. jula 1984, serija A br. 81, str. 13, st. 29). Sud zapaža da je apelant 19. juna 1998. godine pokrenuo parnični postupak protiv Javnog preduzeća “Elektroprivreda” i daje postupak okončan 18. januara 2000. godine, kada je Vrhovni sud Federacije BiH donio presudu u predmetu. Postupak je, dakle, trajao jednu godinu i sedam mjeseci.

28. U skladu sa kriterijima ustanovljenim sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (v. Evropski sud za ljudska prava, predmet *Vernillo protiv Italije*, presuda od 20. februara 1991. serija A, br. 198, str. 12. st. 30) i, imajući u vidu okolnosti predmetnog slučaja, Sud smatra da dužina postupka nije bila pretjerana i da je, stoga, postupak okončan u razumnom roku.

29. Sud, stoga, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede člana 6. Konvencije u odnosu na dužinu vođenog postupka.

2. Pravo na pravičan postupak

30. U pogledu apelantovih navoda da su sudovi pogrešno utvrdili činjenice, Ustavni sud primjećuje da nije u njegovoj nadležnosti da preispituje način na koji su sudovi

utvrdili činjenice predmeta, izuzev ako postupak nije sadržavao povredu prava na pravično suđenje u okviru značenja člana 6. Konvencije.

31. U ovom slučaju, apelant nije naveo nikakvu proceduralnu grešku ili neregularnost koja bi mogla da utiče na pravičnost postupka ili bilo kakav drugi element koji bi postupak učinio nepravičnim. Nikakvi takvi elementi ne proističu niti iz spisa koji je dostavljen Ustavnom sudu.

32. U skladu s tim, Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede člana 6. Konvencije niti u ovom pogledu.

b) Član 13. Konvencije

33. Apelant se, dalje, žali da nije imao na raspolaganju efektivnih pravnih lijekova, protivno članu 13. Konvencije, koji glasi:

“Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.”

34. Ustavni sud ističe da, prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, jedino podnosilac koji ima osnovan zahtjev o povredi svojih prava iz Konvencije, ima pravo, prema članu 13. Konvencije, na efektivan lijek (v. npr. Evropski sud za ljudska prava, *Silver i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. mart 1983., serija A, br. 61). Sud sumnja da bi se apelant u ovom slučaju mogao osnovano pozivati na povredu prava iz Konvencije. U svakom slučaju, Sud primjećuje daje apelant imao na raspolaganju pravna sredstva. Protiv presude Općinskog suda je mogao uložiti žalbu Kantonalnom sudu, a protiv presude Kantonalnog suda Vrhovnom sudu.

35. Slijedi da član 13. Konvencije u konkretnom slučaju nije bio povrijeđen.

c) Član 14. Konvencije

36. Apelant navodi da je bio diskriminiran tokom sudskog postupka, što predstavlja povredu člana 14. Konvencije, koji glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

37. Općim uvjetima za isporuku električne energije, koji su važili u vrijeme nastanka spornog odnosa (“Službeni list SRBiH”, broj 6/92 i “Službeni list RBiH”, broj 2/93) i važećim Općim uvjetima za isporuku električne energije (“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/99), donesenim u skladu sa odredbama Zakona o elektroprivredi, propisana su uzajamna prava i obaveze isporučioaca električne energije i kupca električne

energije. Prema odredbama čl. 55. i 57. Zakona i odredbama člana 106. stav 1. tačka 13. i stav 3. Uvjeta, isporučilac električne energije može obustaviti električnu energiju kupcu - potrošaču ako on u određenom roku ne plati naknadu za utrošenu energiju.

38. Kako podnosilac apelacije nije dokazao daje u primjeni ovih odredbi prema njemu postupano drugačije nego prema drugim osobama u istoj situaciji, Sud smatra da u ovom slučaju nema naznaka diskriminacije.

39. Slijedi da apelantova prava iz člana 14. Konvencije nisu bila povrijeđena.

d) Ostale odredbe Konvencije

40. Konačno, apelant se poziva na član 2. Konvencije, koji štiti pravo na život, član 3. Konvencije, koji zabranjuje podvrgavanje mučenju, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju, član 4. Konvencije, koji zabranjuje držanje u ropstvu ili položaju ropske zavisnosti, član 5. Konvencije, koji osigurava pravo na slobodu i ličnu sigurnost, član 8. Konvencije, koji štiti pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

41. Sud je razmotrio i ove navode, ali je zaključio da su neosnovani. Nisu nađene nikakve naznake povreda bilo kojih drugih odredbi iz Konvencije i njenih protokola.

VI. Zaključak

42. Ustavni sud je odlučio da, iz navedenih razloga, odbije apelaciju.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda BiH su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 17/00
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud nije nadležan da preispituje način na koji su sudovi utvrdili činjenično stanje predmeta, osim u slučaju ako je u postupku pred tim sudovima došlo do povrede prava na pravično suđenje kako je to definisano članom 6. Konvencije

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

- 1. Usvaja se apelacija S. L., Z. P. i preduzeća “Kemokop” d.o.o, te se:**
- 2. ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Pvl-17/99 od 24. januara 2000. godine,**
- 3. predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na ponovni hitan postupak i donošenje presude.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Preduzeće “Kemokop” d.o.o. (u daljnjem tekstu: “Kemokop”), te S. L. i Z. P, svi iz Dugog Sela, uložili su preko svojih zastupnika, advokata G. i Z. B., apclaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 8. maja 2000. godine protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS), broj Pvl-17/99 od 24. januara 2000. godine. Podnosioci apelacije su tražili da Ustavni sud, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni ustavnost ove presude.

1. Činjenično stanje

2. Autoprijevozno preduzeće “Kemokop” d.o.o. je u vlasništvu S. L.. Z. P u njemu radi kao vozač. Ovo preduzeće je dobilo nalog od preduzeća “Simpred koridor” iz Banje Luke da preveze određenu količinu prehrambene robe iz Holandije, kao zemlje nabavke robe, do Bosne i Hercegovine, kao destinacione zemlje.

3. “Kemokop” je 1998. godine, i to u više navrata, uveo robu u BiH (4. septembra 22.100 kg, 10. septembra 22.008 kg, 17. septembra 22.000 kg i 25. septembra 22.500 kg). Svaki put robu su prevezli na granični prijelaz Orašje, a carinjenje je trebalo da bude u carinskoj ispostavi u Zvorniku.
4. Prilikom uvoza robe u BiH 25. septembra 1998. godine, carinski službenici su zadržali robu “Kemokopa”. Na zahtjev Odsjeka za suzbijanje krijumčarenja i carinske istrage Republičke uprave carina RS-a u Banjoj Luci pokrenut je prekršajni postupak protiv okrivljenih “Kemokopa”, S. L. i Z. P.
5. Prvostepenim rješenjem Komisije za carinske prekršaje Republičke uprave carina - Carinarnice Banja Luka br. 02-P-I 143/98 od 14. decembra 1998. godine apelanti su proglašeni krivim za prekršaj iz člana 188. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona Republike Srpske za ukupno četiri djela izvršena u sticaju. Ova odredba reguliše izricanje novčane kazne u slučaju da jedno lice “..u ispravama koje se podnose uz carinsku deklaraciju označi drugu kakvoću, vrstu, količinu, vrijednost ili porijeklo robe, odnosno na drugi način omogućiti netačno prijavljivanje robe pri prelasku carinske linije ili pri carinjenju u namjeri da izbjegne plaćanje carine i drugih uvoznih dažbina...”. U predmetnom slučaju carinski organi su utvrdili da su apelanti u četiri navrata u toku 1998. godine ulaznoj carinarnici RS prijavili robu koja podliježe carinjenju. Međutim, carinska uprava smatra da je roba namijenjena fiktivnom preduzeću, te da je roba stavljena u promet prije plaćanja carine i drugih uvoznih dažbina.
6. “Kemokopu” je izrečena, za ukupno četiri djela izvršena u sticaju, ukupna novčana kazna u iznosu od 280.000,00 dinara, S. L. za ukupno četiri djela izvršena u sticaju novčana kazna u iznosu od 200.000,00 dinara, te Z. P. za ukupno četiri djela izvršena u sticaju novčana kazna u iznosu od 120.000,00 dinara. Osim toga, “Kemokopu” su izrečene zaštitna mjera oduzimanja 22.500 kg prehrambene robe, mjera naplate protuvrijednosti robe u iznosu od 684.885,00 dinara koja nije nađena jer je prethodno stavljena u slobodni promet, zaštitna mjera oduzimanja prijevoznih sredstava, naime teretnog vozila reg. oznake ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolicc) reg. oznake ZG 797 OI.
7. Protiv prvostepenog rješenja sva tri apelanta izjavili su žalbu Republičkoj upravi carina RS zbog bitnih povreda odredbi prekršajnog postupka, materijalnih propisa i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Republička uprava carina Banje Luke je rješenjem broj 02V1-2 P/II-37/99 u potpunosti odbila apelante i potvrdila prvostepeno rješenje.
8. Podnosioci apelacije su podnijeli zahtjev za sudsku zaštitu. VS RS je presudom broj Pvl-17/99 od 24. januara 2000. godine ovaj zahtjev, u odnosu na pravno lice “Kemokop”, odbio kao neosnovan, a u odnosu na druga dva apelanta odbacio kao nedozvoljen.

2. Apelacija

9. Apelanti se žale da su prvostepenim, drugostepenim rješenjem upravnih organa i presudom VS RS povrijeđena njihova ustavna prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (član II/3.e) Ustava BiH) i pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 Konvencije (član II/3.κ) Ustava BiH). Apelanti se žale da presuda Vrhovnog suda ne ispunjava kriterije člana 6. Konvencije, prije svega u pogledu razumljivosti, kontradiktornosti i obrazloženosti. Osim toga, oni navode da su pogrešno primijenjene odredbe prekršajnog postupka i materijalnog prava, te daje VS RS apelantima neosnovano odbio zahtjev za sudsku zaštitu.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Apelanti su 8. maja 2000. godine podnijeli apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 24. januara 2000. godine.

11. Ustavni sud je poslao 20. oktobra 2000. godine zahtjev drugostepenom upravnom organu i VS RS da odgovore na apelaciju u skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika. Ustavnom sudu BiH je 16. novembra 2000. godine dostavljen odgovor drugostepenog upravnog organa. VS RS nije dostavio traženi odgovor na apelaciju.

4. Dopustivost predmeta

12. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi daje Ustavni sud nadležan u pogledu ove apelacije.

13. U skladu sa članom 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

14. U ovom predmetu, konačna odluka je presuda VS RS, kojom je sud odbacio zahtjev apelanata S. L. i Z. P kao nedozvoljen, dok je zahtjev "Kemokopa" odbijen kao neosnovan.

15. Ipak, pravilo koje zahtijeva iscrpljivanje pravnih sredstava odnosi se samo na pravne lijekove koji se mogu smatrati efektivnim. Prema tome, pitanje koje proizilazi je, da li zahtjev za sudsku zaštitu pred VS RS predstavlja efektivan pravni lijek?

16. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 12/94, 16/95, 21/95 i 40/98) predviđa, u čl. 253. i 254., uvjete pod kojima se može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu. Prema članu 253. navedenog zakona, ovaj vanredni pravni lijek može se koristiti protiv drugostepenog rješenja ako je izrečena kazna zatvora, zaštitna mjera zabrane vršenja samostalne djelatnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, te oduzimanje predmeta ako vrijednost predmeta iznosi preko 2.000 dinara. Član 254. reguliše dodatno pravne okolnosti koje moraju nastupiti, a to je povreda materijalnog propisa, ili bitna povreda prekršajnog postupka.

17. Iz ovog proizilazi da apelanti S. L. i Z. R nisu ispunili zakonske uvjete iz člana 253., što znači daje njihova tzv. konačna presuda ona od Republičke uprave carina, Banja Luka, RS, 02/1-2 broj PJI1-37/99 od 20. maja 1999. godine. Protiv ovog rješenja apelanti nisu podnijeli apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana kako je to predviđeno članom 11. Poslovnika Ustavnog suda BiH.

18. Međutim, uložene apelacije S. L. i Z. P treba shvatiti kao žalbu protiv presude VS RS, koji im je svojim odlučnjem uskratio pristup sudu u pogledu prekršajne prijave koja je podignuta protiv njih, a koji je zajamčen članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Tumačenjem na ovaj način, apelacija ne može biti odbačena zbog nepoštivanja vremenskog roka od 60 dana i ne može se smatrati nedopustivom.

19. Treći apelant, "Kemokop", je ispunio uvjete za zahtjev za sudsku zaštitu, te se presuda VS RS broj Pvl-17/99 od 24. januara 2000. godine može smatrati konačnom za ovog apelanta. Navedenu presudu VS RS apelant je primio 3. aprila 2000. godine, a apelacija je dostavljena Ustavnom sudu 8. maja 2000. godine.

20. Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom u pogledu sva tri apelanta.

5. Ustavni sud je zaključio

5.7. U pogledu apelanata S. L. i Z. P.

21. Kako je već izneseno, apelanti S. L. i Z. P žalili su se na povredu prava iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je VS RS svojim odlučnjem uskratio pristup sudu u pogledu prijave koje su podignute protiv njih.

22. Član 6. Evropske konvencije glasi u svom relevantnom dijelu:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...] svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

23. Tačno je da na osnovu Zakona o carinama djela za koja su optuženi S. L. i Z. R ne predstavljaju krivična nego prekršajna djela. Ipak, kazna koja je izrečena ima za cilj

prevenciju i predstavlja znatnu sumu novca. Konzekventno, takva prekršajna djela spadaju u djelokrug člana 6. Konvencije prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, a S. L. i Z. R mogu se smatrati optuženim za krivično djelo u smislu ovog člana (*c/ inter alia*. Evropski sud za ljudska prava, slučaj *Öztürk* od 27. maja 1984., serija A broj 73, str. 17. i 18., stav 46-50).

24. S obzirom da su u prvom i drugom stepenu odlučili upravni organi, neophodno je da apelanti imaju pravo pristupa sudu pune jurisdikcije, tj. da se u skladu sa članom 6. Konvencije preispitaju upravna odlučjenja. Presudom VS RS od 24. januara 2000. godine ovo im je pravo uskraćeno, što samim tim predstavlja povredu prava pristupu sudu prema članu 6. Konvencije. Uzimajući u obzir da Konvencija ima prioritet nad svim domaćim zakonima u skladu sa članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, odluka VS RS nije u skladu sa Ustavom.

25. Prema tome, slučaj protiv S. L. i Z. R mora se vratiti VS RS koji će ispitati žalbe u meritumu i omogućiti im potpun postupak, kako to zahtijeva član 6. Evropske konvencije.

5.2. U pogledu apelanta, preduzeca "Kemokop"

26. U predmetnom slučaju zastupnici apelanta, "Kemokopa", tvrde da je apelant u četiri navrata bio samo autoprijevoznik po nalogu, te da imaju uredne papire za carinjenje robe u prva tri transporta robe. Osim toga, oni tvrde da ne znaju niti su mogli znati daje nalogodavac, "Simpred koridor", fiktivno preduzeće, zbog čega od njega nije mogla biti naplaćena carina.

27. Republička uprava carina smatra daje preduzeće "Kemokop" stvarni vlasnik robe, te daje preduzeće "Simpred koridor" fiktivno prijavljeno kao vlasnik da bi se izbjeglo plaćanje carine, a robu su prije carinjenja u Carinskoj ispostavi Zvornik pustili u slobodnu prodaju. Carinski papiri o carinjenju robe za prva tri transporta ispostavili su se kao falsifikati, a prijevozna sredstva su korištena isključivo da bi se prekršio član 188. stav 1. Zakona o carinjenju. Iz toga razloga Republička uprava smatra daje izrečena privremena mjera oduzimanja vozila marke ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolice) reg. oznaka ZG 797 OI zakonski donesena.

28. Ustavni sud smatra da u ovom slučaju apelant, "Kemokop", pokreće pitanja iz člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i člana 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

'7. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...] svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

3. *Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:*
 - a. *da odmah, na jeziku koji razumije, bude podrobno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;*
 - b. *da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane;*
 - c. *da se brani sam ili uz pomoć branioca koga sam izabere ili da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;*
 - d. *da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoke optužbe; ”...*

29. Kako je već ranije naglašeno, činjenica da se relevantnim zakonima optužnica podignuta protiv apelanata u predmetnom slučaju ne odnosi na krivično nego na prekršajno djelo, ne predstavlja prepreku primjene člana 6. Konvencije. Prema tome, iz istih razloga koji se odnose na apelante S. L. i Z. R, “Kemokop” se može također posmatrati kao preduzeće optuženo za krivično djelo u smislu člana 6. Konvencije i prema tome uživati zaštitu iz st. 1. i 3. ovoga člana.

30. Apelant “Kemokop” se žali na povredu člana 6. Konvencije, tj. da mu nije osiguran pravičan postupak. “Kemokop” tvrdi da su rješenja carinskog organa i presuda VS RS nerazumljivi, protivrječni, te neobrazloženi, da se iz obrazloženja ne vidi koji je prekršaj izvršen, da apelant nije imao mogućnost da učestvuje u postupku, te da im VS RS, protivno Zakonu o prekršajima, nije omogućio sudsku zaštitu.

31. Ustavni sud zaključuje da postupak u predmetnom slučaju pred VS RS ne zadovoljava uvjete predviđene članom 6. Konvencije, jer ne uključuje puno sudsko ispitivanje podignute optužbe. Slijedi da su povrijeđene ove odredbe Konvencije i da se predmet “Kemokopa” mora vratiti VS RS na ponovno ispitivanje, koje mora biti u saglasnosti sa zahtjevima člana 6. Konvencije.

32. Postupak koji je sproveo VS RS na osnovu Zakona o prekršajima ne može se smatrati kao potpuno preispitivanje svih aspekata predmeta. Vrhovni sud ispituje samo primjenu prava i ne ispituje činjenice koje su utvrdili upravni organi, ne saslušava svjedoke i iznosi dokaze. Postupak pred vrhovnim sudom nije javan i sud ne donosi sam odluku u meritumu o podignutoj optužnici, već vraća predmet prvostepenom ili drugostepenom upravnom organu.

33. Stoga, Ustavni sud nalazi da postupak pred VS RS u predmetnom slučaju ne zadovoljava zahtjeve st. 1. i 3. člana 6. Konvencije, s obzirom da ovaj postupak ne uključuje puno pravno ispitivanje podignute optužnice. Slijedi da su povrijeđene relevantne odredbe Konvencije, te da predmet u slučaju pravnog lica “Kemokop” mora biti vraćen VS RS, koji će sprovesti potpun postupak u skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz člana 6. Konvencije.

34. Donoseći ovakav zaključak, Ustavni sud ne smatra neophodnim da ispita da li je postupak pred Vrhovnim sudom i u drugim aspektima u saglasnosti sa članom 6. Konvencije, kao npr. da li je dato obrazloženje dovoljno za donošenje zaključka u presudi itd.

35. Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi u svom relevantnom dijelu:
*“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.
Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”*

36. Pred Ustavni sud se postavlja pitanje da li presuda koja naređuje plaćanje iznosa od 684.855,00 dinara, kao protuvrijednost za ilegalno uvezenu robu i zaštitna mjera oduzimanja vozila reg. tablice ZG 675 PD i poluprikolice, reg. tablice ZG 797 OI, krši pravo zaštićeno članom 1. Protokola br. 1.

37. Naplata vrijednosti robe u iznosu od 684.885 dinara, koja nije mogla biti zaplijenjena jer je puštena u slobodnu prodaju prije carinjenja, izvršena je u skladu sa članom 200. stav 2. Carinskog zakona. Da bi ova mjera bila opravdana, “Kemokop” mora biti stvarni vlasnik robe. “Kemokop” je negirao ovu tvrdnju, a stvarne činjenice, koje su utvrđene u postupku, ne zadovoljavaju član 6. Konvencije. Stoga se ovo pitanje mora uključiti u razmatranje pred VS RS kada se predmet vrati na ponovni postupak, koji mora ispuniti sve kriterije kontradiktornog postupka, tj. člana 6. Konvencije.

38. Isti zaključak se može donijeti i u pogledu oduzimanja prijevoznog vozila reg. oznake ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolice) reg. oznaka ZG 797 OI. Ustavni sud zaključuje daje nesumnjivo da spomenute mjere potpadaju pod član 1. stav 2. Protokola br. 1 Konvencije. S obzirom da stranke u postupku nisu imale mogućnosti da pred sudom pune jurisdikcije, uživajući sva prava iz člana 6. Konvencije, brane svoj stav u pogledu izrečenih privremenih mjera, zaključak je da se i ovo pitanje uključi u razmatranje pred VS RS kada predmet bude na ponovnom postupku, koji mora ispuniti sve kriterije kontradiktornog postupka i člana 6. Konvencije.

39. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

6. Zaključak

40. Ustanovivši da su povrijeđena prava apelantata S. L. i Z. P iz člana 6. Evropske konvencije i pravnog lica “Kemokop” d.o.o. iz čl. 6. Evropske konvencije, Ustavni sud

je odlučio da ukine presudu VS RS broj Pvl-17/99 od 24. januara 1999. godine, te predmet vraća na ponovni postupak i odluku VS RS.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 19/00
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ako je nekoj osobi uskraćen pristup sudu iako ona ima pravo na odluku suda u skladu sa članom 6. Evropske konvencije, odluka suda kojom se zahtjev odbacuje kao nedopustiv može se u izuzetnim slučajevima smatrati konačnom odlukom u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Suda.

Bez obzira na njihovo svrstavanje u domaćem zakonu, mandatni prekršaji potpadaju pod član 6. Evropske konvencije kada odluke u prekršajnom postupku suštinski predstavljaju krivičnu sankciju. Prema tome, svaka osoba ima pravo da sud pune jurisdikcije činjenično i zakonski ispita izrečenu sankciju.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija Skupštine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona protiv presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-12/99 od 29. marta 2000. godine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 48/00).

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Skupština Hercegovačko-neretvanske županije/kantona podnijela je, 24. novembra 2000. godine, apelaciju protiv presude Ustavnog suda Federacije BiH broj U 12/99 od 29. marta 2000. godine, objavljene u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 48/00.

U apelaciji se traži ocjena ustavnosti presude Ustavnog suda Federacije BiH prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Činjenično stanje

Gosp. Edhem Bičakčić, u to doba premijer Federacije Bosne i Hercegovine, je 19. augusta 1999. godine podnio zahtjev Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je zatim preciziran 13. oktobra 1999. godine tokom rasprave na Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, da se utvrdi da upotreba naziva “županija” i “župan” (u različitim padežima), te naziva “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

U zahtjevu i u dopuni zahtjeva navedeno je da upotreba naziva “županija” i “župan”, te “guverner” i “zamjenik guvernera” nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, s obzirom daje članom 1.2 ovog ustava (tekst na hrvatskom i bosanskom jeziku) za federalnu jedinicu određen naziv “kanton”, a članom V.8 (1) istog ustava (tekst na hrvatskom i bosanskom jeziku) regulisano je da kanton ima predsjednika.

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, nakon održane rasprave na sjednici od 29. marta 2000. godine, donio je presudu U-12/99 u kojoj je zaključeno:

(a) da upotreba naziva “županija” i “župan” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, tekst na hrvatskom jeziku (“Narodne novine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona”, broj 2/98), nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu sljedećih odredbi: čl. 1, 2, 3, 4, 5, 6. i 7, člana 8. stav 1, člana 9. stav 1, člana 10. stav 2, čl. 11, 12, 13 i 14, člana 15. stav 1. tačke a i k, člana 16. stav 1, člana 17, člana 18. stav 1, čl. 19. i 20, naziva Poglavlja V (“Struktura županijske vlasti”), naslova pod A. (“Zakonodavna vlast Županije” i “Skupština Županije”), čl. 21, 23, 25, 27, 32, 33 i 36, člana 37. st. 1, 4. i 5, člana 38. st. 1, 3, 4. i 5, člana 39. tač. a, b, c, d, e, f g i j, naslova pod B. poglavlje V (“Izvršna vlast Županije”), člana 40, podnaslova 1. “Župan i zamjenik župana”, čl. 41. i 42, člana 43. st. 1. i 2, člana 44, člana 45. stav 1. tač. a, b, d i f, čl. 46. i 47, podnaslova pod 2. (“Vlada Županije”), člana 48. stav 1, člana 49. stav 1, člana 50, člana 51. stav 1. i tač. a, b, d, c i f, člana 53, naslova pod c poglavlje V (“Sudbena vlast Županije”), člana 54, člana 55. stav 1. alineje 2. i 4, čl. 56, 57, 58. i 59, člana 61. stav 1, čl. 62, 63. i 64, člana 66. stav 2, člana 67. stav 1, člana 71. tačka d, člana 78. tačka a, Čl. 79, 81, 82. i 83, člana 85. stav 1, čl. 88. i 90, kao i u pogledu Amandmana I na Ustav Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, stav 4. člana 42, član 64a. tačka 1. pod a. i c. i tačka 2, član 64b. tačka 2. pod a, d i g, i

(b) da upotreba naziva “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanskog kantona - tekst na bosanskom jeziku - (“Narodne novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, broj 2/98), nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine u pogledu sljedećih odredbi: člana 36.c), člana 38. st. 1, 3, 4. i 5, člana 39.

b), člana 40, naslova V.B.1 (“Guverner i zamjenik guvernera”), čl. 41. i 42, člana 43. st. 1. i 2, čl. 44, 45, 46. i 47, člana 49. stav 1, čl. 50, 53. i 62, člana 85. stav 1, kao i u pogledu Amandmana I na Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona, stav 4. člana 42.

U presudi Ustavnog suda Federacije BiH se, također, navodi da je punomoćnik Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona na raspravi istakao prigovor zbog sastava Suda, navodeći daje sudijama Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine istekao mandat od pet godina na koji su bili imenovani, što predstavlja bitnu povredu postupka pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Sud se nije izjašnjavao o ovom prigovoru navodeći daje već ranije zauzeo stav o ovom pitanju.

Apelacija

Podnosilac apelacije, Skupština Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, navodi da su osporenim presudom bitno povrijeđene odredbe postupka, da je nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje i daje pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

Navedena bitna povreda postupka se odnosi na sastav Suda koji je, prema navodima iz apelacije, nepropisno sastavljen, jer prema članu IV.C.6 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine sudije sudova Federacije će biti u službi do dobi od 70 godina, ukoliko ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudija toga suda, a prve sudije, imenovane u skladu sa ovim ustavom, bit će u službi u toku mandata od pet godina, ukoliko ranije ne napune 70 godina.

Kako su prvoizabrane sudije, odnosno sadašnje sudije Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (iz reda konstitutivnih naroda FBiH), imenovani 30. septembra 1994. godine, a imenovanje je potvrdila Ustavotvorna skupština 9. novembra 1994. godine, predstavnik Skupštine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona stavio je prigovor na sastav Suda. S obzirom daje rasprava u ovom predmetu održana 29. marta 2000. godine, Skupština je smatrala daje u tom momentu rok od pet godina na koji su sudije imenovane već istekao. Isti prigovor se odnosio i na sudije strance, članove Ustavnog suda Federacije BiH. Stoga, po mišljenju Kantonalne skupštine, svim sudijama koji su odlučivali u ovom predmetu istekao je mandat, te je stoga presuda ništava. Međutim, Ustavni sud Federacije BiH se u svojoj presudi uopće nije izjašnjavao o ovom prigovoru, tek navodeći daje sud još ranije zauzeo stav o ovom pitanju.

Kantonalna skupština dalje ističe da mandat osoba koje imenuje nadležni organ vlasti počinje teći od momenta imenovanja, odnosno od dana kada je imenovanje potvrdio nadležni organ vlasti i davanja svečane izjave pred nadležnim organom. Kako je domaće sudije Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine imenovao predsjednik Federacije, uz saglasnost dopredsjednika Federacije, 30. septembra 1994. godine, a njihovo imenovanje potvrdila Ustavotvorna skupština 9. novembra 1994. godine kada su dali i svečanu izjavu, mandat domaćih sudija je počeo teći 9. novembra 1994. godine. Što se tiče mandata sudija stranaca, Kantonalna skupština je smatrala da, s obzirom da su imenovani 22. februara 1995. godine, kao početak trajanja njihovog mandata treba uzeti taj datum.*

U apclaciji, Kantonalna skupština dalje ističe da, ukoliko Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne prihvati argumente u pogledu trajanja mandata sudija, presuda se pobija i iz razloga nepotpunog i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene

* Član IV.B.7 Ustava Federacije BiH "predsjednik Federacije nadležan je za imenovanje ... sudija federalnih sudova...",

Član IX.9.C. Ustava: "Prvih pet godina nakon stupanja na snagu ovog ustava, trojicu sudija Ustavnog suda, koji će biti stranci, i koji nisu državljani nijedne susjedne države, imenovat će predsjednik Međunarodnog suda pravde nakon konsultacije sa predsjednikom i potpredsjednikom Federacije..."

materijalnog prava. Kantonalna skupština smatra da je hrvatska jezička verzija Ustava Federacije BiH trebala biti usaglašena sa tekstom objavljenim u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 1/94. Kantonalna skupština smatra da usaglašavanje teksta na hrvatskom jeziku sa izvornikom čini temeljno pitanje (*conditio sine qua non*) čije bi rješavanje bilo od suštinskog značaja. Kako Ustavni sud Federacije BiH nije prihvatio prijedlog da se o tome izjasni tadašnji predsjedavajući Ustavotvorne skupštine, gosp. Mariofil Ljubić, Sud je time propustio potpuno i pravilno utvrditi činjenično stanje.

Kantonalna skupština smatra da se zahtjev za ocjenu ustavnosti naziva “župan” i “županija”, odnosno “guverner” i “zamjenik guvernera”, ne odnosi na utvrđivanje materijalne sadržine odredbi, i da se ne tiče usaglašavanja niže norme sa višom normom, već da se radi o pitanju korištenja različitih jezičkih termina, te da stoga to nije pitanje za Ustavni sud Federacije, već pitanje koje spada u nadležnost organa koji je donio hrvatsku jezičku varijantu. Nazivi “županija”, “župan” i “guverner”, stoga, nisu protivni Ustavu Federacije BiH, jer se ti izrazi koriste u hrvatskom jeziku, na kojem imaju isto značenje kao i riječi “kanton”, odnosno “predsjednik kantona” na “bošnjačkom” jeziku.

Iz navedenih razloga, u apelaciji se navodi da presuda nije u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima

Postupak pred Ustavnim sudom

U skladu sa Poslovnikom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je tražio od Ustavnog suda Federacije BiH, kao donosioca osporene presude, i od premijera Federacije BiH, kao učesnika u postupku, da dostave odgovor na navode iz apelacije.

U svom odgovoru Ustavni sud Federacije je istakao da ostaje pri svom stavu izrečenom u presudi U-12/99. Što se tiče sadašnjeg mandata sudija tog suda, navodi se da Ustav Federacije u članu IV.C.6.c) predviđa da “prve sudije imenovane u skladu s ovim ustavom bit će u službi u toku mandata od pet godina”. Budući da ni u Ustavu Federacije, ni u bilo kojem zakonu, ni u Odluci o organizaciji Ustavnog suda Federacije BiH, ni u njegovom Poslovniku, ne postoji odredba koja definiše kada počinje teći mandat prvoimenovanim sudijama, Ustavni sud je, većinom glasova, odlučio da mandat njegovih sudija treba računati od prvog dana kada se Ustavni sud Federacije BiH sastao, a to je 10. januar 1996. godine. Stoga smatraju da je prigovor po ovom pitanju neopravdan. Stav ovog suda podržao je OHR, a potvrdio da je i Dom naroda Parlamenta Federacije BiH na sjednici 10. jula 2000. godine.

Dopustivost

Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost o pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. O pitanju da li se Ustavni sud Federacije BiH može smatrati “sudom” u smislu navedenog člana Ustava BiH, Ustavni sud BiH se u

svojoj odluci u predmetu U 5/99 ("Službeni glasnik BiH", broj 3/00) izjasnio da je, prema Ustavu Federacije, Ustavni sud Federacije važan dio sudskog sistema Federacije. Ustav Federacije govori o njemu kao jednom od sudova Federacije i utvrđuje sudske funkcije koje on vrši. U tim okolnostima, čini se da nema valjanog razloga zašto se on ne bi smatrao sudom u okviru značenja člana VI/3.b) Ustava BiH. Efektivnost apelacione kontrole, koju vrši Ustavni sud BiH, zaista bi bila značajno reducirana ako se protiv presuda ustavnih sudova entiteta ne bi mogle podnositi apelacije Ustavnom sudu BiH u pogledu njihove saglasnosti sa Ustavom BiH.

Slijedi da je Ustavni sud nadležan da ispita da li je presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u saglasnosti sa Ustavom BiH.

Pri ocjeni da li apelacija zadovoljava uvjete za razmatranje utvrđene u članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH, prema kome Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio, Ustavni sud je uzeo u obzir član IV.C.12 Ustava Federacije BiH, prema kome su odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće, i član 41. Poslovnika Ustavnog suda Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 34/98), prema kojem se presude i rješenja tog suda smatraju dostavljenim strankama danom njihovog objavljivanja u službenom glasilu.

Osporena presuda Ustavnog suda Federacije objavljena je u "Službenim novinama FBiH" broj 48/00 od 10. novembra. 2000. godine, a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena je 24. novembra 2000. godine.

Stoga, Ustavni sud apelaciju smatra dopuštenom.

Ustavni sud je ocijenio

1. Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona, koja je apelant u ovom predmetu, navodi, s jedne strane, da je presuda Ustavnog suda Federacije BiH u suprotnosti sa Ustavom BiH, jer je mandat sudija istekao, i, s druge strane, daje presuda povrijedila Evropsku konvenciju o ljudskim pravima utoliko što je utvrdila da korištenje termina "župan", "županija", "guverner" i "zamjenik guvernera" nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije.
2. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine usvojila je Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj sjednici održanoj 30. marta 1994. godine. Ustav je objavljen na bosanskom i hrvatskom jeziku u "Službenim novinama FBiH" broj 1/94.
3. Što se tiče mandata sudija Ustavnog suda Federacije BiH, Ustavni sud Bosne i Hercegovine se poziva na čl. IV.B.7 i IV.C.6.b) Ustava Federacije, prema kojima je predsjednik Federacije ovlašten da imenuje sudije federalnih sudova uz saglasnost potpredsjednika Federacije i uz odobrenje većine delegata u Domu naroda. Član IV. C.6.C) dalje predviđa da će prvoizabranac sudije služiti mandat od pet godina.

Međutim, Ustav ne specificira od kojeg dana tih pet godina treba računati, niti postoji ikakva druga zakonska odredba koja bi razjasnila ovo pitanje. U tim okolnostima, Ustavni sud Federacije je sam odlučio, većinom glasova, daje mandat sudija ovog suda počeo teći 10. januara 1996. godine, stoje datum kada se Ustavni sud Federacije prvi put sastao. Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne može zaključiti da je ova odluka u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te stoga mora odbiti apelantovu primjedbu o ovom pitanju.

4. U pogledu korištenja termina “župan”, županija”, “guverner” i “zamjenik guvernera”, Ustavni sud najprije primjećuje da član 1.1 Ustava Federacije BiH, na bosanskoj i hrvatskoj jezičkoj varijanti, predviđa da se Federacija sastoji od federalnih jedinica sa jednakim pravima i odgovornostima.

Clan 1.2. Ustava na bosanskom jeziku glasi:
“Federacija Bosne i Hercegovine sastoji se od federalnih jedinica (kantona)... ”

Isti član Ustava na hrvatskom jeziku glasi:
“Federacija Bosne i Hercegovine sastoji se od federalnih jedinica (kantona)... ”

Clan V.8.(l) Ustava na bosanskom i na hrvatskom jeziku glasi:
“Svaki kanton ima predsjednika koji se bira većinom glasova... ”

Član V.4. Ustava na bosanskom jeziku glasi:
“Svaki kanton ima ustav kojim se osiguravaju:
a) dolje navedene institucije; i
b) zaštita prava i sloboda utvrđenih ovim ustavom.
Ustavi kantona moraju biti u skladu sa ovim ustavom. ”

Isti član Ustava na hrvatskom jeziku glasi:
“Svaki kanton ima ustav, koji osigurava:
a) dolje spomenute institucije; i
b) zaštitu prava i sloboda utvrđenih u ovom ustavu.
Ustavi kantona moraju biti u skladu sa ovim ustavom. ”

Ustav Hercegovačko-neretvanske županije/kantona usvojila je Skupština Hercegovačko-neretvanske županije/kantona na sjednici održanoj 23. decembra 1996. godine. Objavljen je u “Narodnim novinama Hercegovačko-neretvanske županije / kantona”, broj 2/98.

U hrvatskoj jezičkoj verziji ovog ustava, za oznaku federalne jedinice koristi se termin “županija” (čl. 1,2. i dr.), a za oznaku izvršne vlasti u toj federalnoj jedinici koristi se termin “župan” (član 40. i dr.) u različitim padežima. U bosanskoj jezičkoj varijanti, za federalnu jedinicu koristi se termin “kanton”, a za oznaku izvršne vlasti koriste se termini “guverner” i “zamjenik guvernera” u različitim padežima.

6. U svojoj presudi od 29. marta 2000. godine, Ustavni sud Federacije BiH je ustanovio da korištenje termina “župan”, “županija”, “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije BiH. Protiv ove presude je sada pokrenuta apelacija pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, čiji je zadatak da preispita da li ovakav zaključak u navedenoj presudi krši Ustav Bosne i Hercegovine. U tom pogledu, Kantonalna skupština navodi da presuda nije u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

Međutim, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne može zaključiti da presuda Ustavnog suda Federacije, utoliko što proglašava Ustav Hercegovačko-neretvanske županije/kantona nesaglasnim sa Ustavom Federacije, pokreće bilo kakvo pitanje iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Osim toga, ne uočava se nikakva druga nesaglasnost sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Zaključak

Iz navedenih razloga, Ustavni sud je apelaciju odbio.

Prema članu IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio većinom glasova (pet naprema četiri) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 39/00
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud Federacije BiH je “sud u Bosni i Hercegovini” u smislu člana VI/3. Ustava BiH.

Nije protivno Ustavu BiH ako Ustavni sud Federacije BiH tumači relevantne odredbe Federalnog ustava na način da odredi da mandat sudija suda počinje sa održavanjem prve sjednice suda.

Nije protivno ni Evropskoj konvencije niti Ustavu BiH ako Ustavni sud Federacije BiH ocijeni da nazivi vladinih tijela i jedinica u Ustavu Hercegovačko-neretvanskog kantona, koji se razlikuju od naziva takvih tijela i jedinica u Ustavu Federacije, nisu u skladu sa potonjim.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija B. K. protiv rješenja Kantonalnog suda broj Gž-767/99 od 20. decembra 1999. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Gosp. B. K. iz Sarajeva je, 29. maja 2000. godine, uložio apelaciju protiv presude Kantonalnog suda broj Gž-767/99 od 20. decembra 1999. godine. Podnosilac apelacije je tražio od Ustavnog suda da ocijeni ustavnost ove presude na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH).

1. Činjenično stanje

2. U ostavinskom postupku iza umrlog gosp. K. K., Osnovni sud II u Sarajevu donio je 16. augusta 1994. godine rješenje o nasljeđivanju broj 0-574/94. Ovim rješenjem apelant je proglašen nasljednikom I reda iza umrlog te naslijedio, između ostalog, novčana potraživanja iz Društvenog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine, filijala Sarajevo - raniji SIZ PIO (u daljnjem tekstu: Fond). Ovo potraživanje odnosi se na period od 1. aprila 1992. godine do 13. marta 1994. godine.

3. Apelant se, 20. septembra 1998. godine, obratio Fondu radi isplate naslijeđenih novčanih potraživanja. Fond je, uz doznaku određenog iznosa novčanih sredstava, odgovorio apelantu 15. oktobra 1998. godine da su to jedina sredstva koja mu pripadaju nakon revizije obračuna novčanih potraživanja.

4. Gosp. B. K. Se, 10. novembra 1998. godine, obratio Općinskom sudu II Sarajevo sa prijedlogom za izvršenje rješenja o nasljeđivanju od 16. augusta 1994. godine, u dijelu koji se odnosi na novčana potraživanja od dužnika - Fonda. Općinski sud II je odbio apelantov prijedlog rješenjem broj 1-4326/98 od 12. marta 1999. godine, sa obrazloženjem da rješenje o nasljeđivanju nije izvršna isprava podobna za izvršenje prema članu 20. Zakona o izvršnom postupku. Ovaj sud je uputio apelanta na mogućnost pokretanja parničnog postupka u kojem bi mogao utvrditi tačan iznos duga dužnika - Fonda.

5. Apelant se pravovremeno žalio na ovo rješenje Kantonalnom sudu Sarajevo. Ovaj sud je, sa istim obrazloženjem, odbio apelanta rješenjem broj Gž-767/99 od 20. decembra 1999. godine.

6. Prijedlog za ispravku rješenja o nasljeđivanju od 16. augusta 1994. godine apelant je podnio Općinskom sudu II Sarajevo 16. augusta 1999. godine, navodeći daje Sud u rješenju omaškom izostavio riječi: "u iznosu od 1.500,34 KM". Općinski sud II Sarajevo je odbio prijedlog B. K., uz obrazloženje da su potraživanja od Fonda promjenjive vrijednosti, te daje bilo moguće samo utvrditi period za njihovo potraživanje ali ne i iznos o kojem se radi.

II. Apelacija

7. U apelaciji apelant se žali da su povrijeđena njegova ustavna prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te prava na imovinu iz člana 1. Protokola br. 1 Konvencije (član II/3.e) i k) Ustava BiH).

8. Apelant smatra da su prvostepeni i drugostepeni sud povrijedili pravo na fer postupak jer mu je uskraćeno pravo na ostvarivanje sudske zaštite usljed pogrešnog tumačenja Zakona o izvršnom postupku. Dalje navodi da novčana potraživanja predstavljaju imovinu u smislu člana 1. Protokola br. 1 Konvencije, te da mu je onemogućavanjem sudske zaštite povrijeđeno i pravo na imovinu.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9. Ustavni sud BiH primio je 29. maja 2000. godine apelaciju protiv rješenja Kantonalnog suda broj Gž-767/99 od 20. decembra 1999. godine.

10. Sud je 15. februara 2001. godine dostavio apelaciju Kantonalnom sudu Sarajevo i Fondu tražeći odgovor u skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

11. Ustavni sud je dobio odgovor od Kantonalnog suda Sarajevo 27. februara 2001. Kantonalni sud ne prihvata navode da je rješenje suda povrijedilo apelantova ustavna prava i predlaže da se apelacija odbije. Fond do danas nije odgovorio na zahtjev Suda.

IV Dopustivost

12. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu apelantovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud je, stoga, nadležan u pogledu ove apelacije.

13. Prema članu 11. Poslovnika Suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio presudu o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

14. Oспоравана presuda Kantonalnog suda Sarajevo u ovom sporu je konačna odluka prema zakonu Federacije BiH.

15. Apelant je primio presudu Kantonalnog suda 29. marta 2000. godine. Apelacija je podnesena 29. maja 2000. godine. Međutim, kako je 28. maja 2000. godine bila nedjelja, apelant je mogao podnijeti apelaciju naredni radni dan, 29. maja. 2000. godine. Stoga je apelacija podnesena u propisanom roku. Prema tome, apelacija je dopustiva.

V Relevantni zakoni

Zakon o izvršnom postupku

16. Zakon o izvršnom postupku predviđa da se postupak izvršenja i postupak obezbjeđenja pokreću na prijedlog povjerioca (član 2.). Izvršenje i obezbjeđenje sprovodi redovni sud (član 3.). Izvršenje radi ostvarivanja novčanog potraživanja i obezbjeđenja takvog potraživanja odredit će se i sprovesti u obimu koji je potreban za namirenje, odnosno obezbjeđenje tog potraživanja (član 4.). Sud određuje izvršenje na osnovu izvršne isprave (član 16.). Izvršna isprava je podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni povjerilac i dužnik, kao i predmet, vrsta, obim i vrijeme ispunjenja obaveze (član 20.).

VI. Ustavni sud je ocijenio

17. U skladu sa članom 26. Poslovnika Ustavnog suda, Sud kod odlučivanja ispituje da li postoje samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

a) Član 6. Evropske konvencije

18. Ustavni sud najprije konstatuje da se gosp. B. K. poziva na član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji, u svojim relevantnim dijelovima za ovaj predmet, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...] svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

19. Ustavni sud zaključuje da novčana potraživanja apelanta predstavljaju građansko pravo u smislu člana 6. Konvencije. Apelant je, stoga, imao pravo na sudsko odlučnje o svom zahtjevu. Međutim, takvo odlučnje se nije moglo donijeti u izvršnom postupku, već u posebnom postupku koji je apelant mogao pokrenuti pred sudom. Zaista, Općinski sud II Sarajevo je apelantu skrenuo pažnju na mogućnost pokretanja spora pred sudom koji bi odlučio o iznosu duga Fonda.

20. Slijedi da apelantu nije bila uskraćena sudska odluka o njegovom zahtjevu i da član 6. Konvencije u ovom slučaju nije bio povrijeđen.

b) Član 1. Protokola br. 1

21. Apelant se poziva na povredu člana 1. Protokola broj. 1 na Evropsku konvenciju, koji glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

22. Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, reguliše lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavu, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korištenje imovine u skladu sa općim interesom sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu. (Vidi, između ostalog, Evropski sud za ljudska prava, *Sprong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982., serija A. br. 52. stav 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. serija A. broj 315-C, stav 26. sa daljnjim referencama).

23. Ustavni sud zaključuje da novčana potraživanja nesumnjivo predstavljaju imovinu u smislu člana 1. Protokola br. 1 Konvencije. Međutim, u konkretnom slučaju, apelant nije bio lišen svoje imovine niti podvrgnut kontroli svoje imovine kao rezultat odluka donesenih u izvršnom postupku. Taj postupak nije niti na bilo koji drugi način povrijedio njegova imovinska prava.

24. Slijedi da u predmetnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 1. Protokola br. 1 Konvencije.

VII. Zaključak

25. Ustavni sud smatra da rješenje Kantonalog suda broj Gž-767/99 od 20. decembra 1999. godine nije povrijedilo apelantova prava iz člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 Konvencije.

26. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof dr. Vitimir Popović.

U 7/01
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ako su sudovi odbili izvršenje radi ostvarivanja novčanog potraživanja jer pojedinac nije ispoštovao zakonom propisanu proceduru za izvršenje, neće se smatrati da je došlo do kršenja prava na imovinu (član 1. Protokola 1 Evropske konvencije) niti prava na pravično suđenje (član 6. Evropske konvencije).

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuju se zahtjev predsjednika Općinskog suda u Sanskom Mostu i zahtjev R. J., iz Bijeljine, za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine člana 152. Zakona o radu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 38/00).

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Predsjednik Općinskog suda u Sanskom Mostu podnio je, 14. februara 2001. godine, zahtjev Ustavnom sudu za ocjenu saglasnosti odredbe člana 152. Zakona o radu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 38/00) sa Ustavom Bosne i Hercegovine. U zahtjevu se navodi da se u Općinskom sudu u Sanskom Mostu nalazi nekoliko sudija i zaposlenika čija su prebivališta prije rata bila u općinama koje se sada nalaze u Republici Srpskoj, a koji su bili u radnom odnosu 31. decembra 1991. godine kod poslodavca čije je sjedište bilo na teritoriji Republike Srpske. Njihov rad je prestao usljed kršenja ljudskih prava - dobili su otkaz u toku 1992. godine. Prema članu 152. Zakona o radnim odnosima radnik kojemu je prekinut radni odnos ima pravo, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu. Po mišljenju podnosioca zahtjeva, ova odredba Zakona nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim konvencijama.

Ustavnom sudu se sa zahtjevom obratio i R. J., iz Bijeljine, tražeći također ocjenu saglasnosti odredbe člana 152. Zakona o radu sa Ustavom Bosne i Hercegovine

Ustavni sud je, u smislu člana 25. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, o navedenim zahtjevima vodio jedan postupak i donio jednu odluku.

II. Zaključak

Član 152. Zakona o radu, prevedeno na bosanski, glasi:

“Radnik koji se 31. decembra 1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavca čije je sjedište bilo na sadašnjoj teritoriji Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavca počev od tog datuma pa do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu. Zahtjev se podnosi ministarstvu nadležnom za poslove rada, u pismenom obliku (lično ili preporučenom poštom).

Pravo na podnošenje zahtjeva u smislu stava 1. ovog člana nemaju lica:

- *koja su ostvarila pravo na naknadu za otkazni rok ili na naknadu za vrijeme čekanja na posao u smislu čl. 54. i 64. Zakona o radnim odnosima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98);*
- *koja su vodila radni spor pred nadležnim sudom protiv odluke o prestanku radnog odnosa, ako je spor okončan pravosnažnom sudskom odlukom. ”*

Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te da lije bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom. Ovom odredbom ustava je, također, određeno da sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

Prema tome, građani koji su podnijeli navedene zahtjeve nisu ovlašteni da pokrenu spor pred Ustavnim sudom za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom BiH, te se njihovi zahtjevi, stoga, moraju odbaciti.

Ustavni sud dodaje da, ukoliko bi se moglo smatrati daje predsjednik Općinskog suda pokrenuo zahtjev u ime samog Suda, zahtjev nije vezan ni za jedan predmet koji se vodi pred ovim sudom, što je uvjet za pravo suda iz člana VI/3.c) Ustava da proslijedi prethodno pitanje Ustavnom sudu.

*Odluka U 17/01
od 4. maja 2001. godine*

Prema Ustavu, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće (član VI/4.).

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 17/01
4. maja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Prema članu VI/3.a) Ustava BiH, pojedinci nisu ovlašteni da
pokrću postupak za ocjenu ustavnosti.**

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana W3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. A. Dž., iz Sarajeva, kojeg zastupa gđa M. Š., advokat iz Sarajeva, protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GZ-32/00 od 23. novembra 2000. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je gosp. A. Dž., iz Sarajeva, kojeg zastupa gđa M. Š., advokat iz Sarajeva.
2. Apelant i firma “Color” industrija sintetičkih smola, boja i lakova Medvode su zaključili, 25. marta 1992. godine, ugovor br. 1/92 o osnivanju firme “Color-Trade” d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu “Color-Trade”).
3. Na osnovu ovog ugovora, Strane su stekle status suosnivača mješovitog preduzeća kao društva sa ograničenom odgovornošću, koje je u registar (tada) Višeg suda (sada Kantonalnog suda) u Sarajevu upisano na osnovu rješenja broj UF/I-2404/94 od 21. septembra 1994. godine. Prema osnivačkom aktu, osnivači su obezbijedili osnovnu glavnica preduzeća u ukupnom iznosu od 500.000 DEM (apelant - 150.000 DEM, i “Color” - 350.000 DEM).

4. Skupština društva "Color-Trade" d.o.o. je, 12. aprila 2000. god., na osnovu člana 24. alineja 8. a u vezi sa članom 42. Statuta društva "Color-Trade" d.o.o. Sarajevo, donijela odluku o razrješenju gosp. A. Dž. sa dužnosti direktora Društva.
5. Apelant se 25. aprila 2000. god. žalio na ovu odluku Skupštine Društva, ali mu je žalba odbijena kao neosnovana.
6. Rješenjem broj UF/I-4045/00 od 15. augusta 2000. godine, Kantonalni sud Sarajevo izvršio je upis promjene lica ovlaštenog za zastupanje društva "Color-Trade", tako što je apelant izgubio ovlaštenje da zastupa Društvo, a drugo lice je upisano kao izvršni direktor. RegistarSKI sud je izvršio upis ovih promjena na osnovu navedene odluke Skupštine Društva i dokumentacije potrebne za upis.
7. Apelant je 28. augusta 2000. godine podnio žalbu Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine protiv ovog rješenja Kantonalnog suda.
8. Rješenjem broj GZ-32/00 od 23. augusta 2000. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine odbio je žalbu i potvrdio prvostepeno rješenje.
9. Apelant je 19. januara 2001. godine uložio zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv navedenih sudskih rješenja. Federalno tužilaštvo Sarajevo, svojim aktom broj GT-40/01 od 2. februara 2001. godine, obavijestilo je apelanta da nije našlo zakonskog osnova za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv osporenih sudskih odluka.

II. Apelacija

10. Apelant pobija rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalnog suda Sarajevo. Navodi da su ova rješenja povrijedila njegova prava na pravično suđenje i na imovinu, koja su zaštićena članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, članom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju i članom II Ustava Bosne i Hercegovine. U pogledu prava na pravično suđenje, apelant smatra daje registarski sud izvršio upis na osnovu nelegalne odluke kojom je on razriješen dužnosti direktora, i na osnovu nepotpune dokumentacije.
11. Apelant se žali daje prilikom donošenja odluke o njegovom razrješenju sa dužnosti direktora na sjednici Skupštine "Color-Trade", samo jedan suosnivač Društva (strani ulagač iz Republike Slovenije) glasao za nju, dok drugi suosnivač Društva (sam apelant) nije ni prisustvovao.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Apelant je, 16. februara 2001. godine, Ustavnom sudu BiH podnio apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-32/00 od 23. novembra

2000. godine, zatraživši ocjenu ustavnosti ovog rješenja saglasno članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Ujedno je predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru u smislu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

13. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i društva "Color-Trade" zatraženi su odgovori na navode apelacije.

14. Vrhovni sud FBiH, u svom odgovoru dostavljenom Sudu 19. marta 2001. godine, ističe daje apelacija nedopuštena i neosnovana.

15. Vrhovni sud je istakao da apelant nije iskoristio sva raspoloživa sredstva u smislu člana 11. Poslovnika Ustavnog suda. Navedeno je da je apelant imao mogućnost koristiti pravna sredstva iz čl. 48., 49., 50. i 51. Zakona o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar, ali da nije podnio zahtjev za brisanje upisa niti tužbu kako je to omogućeno u navedenim članovima citiranog Zakona. Zbog toga, Vrhovni sud FBiH smatra da pravni uvjeti za razmatranje apelacije, predviđeni članom 11. Poslovnika, nisu ispunjeni.

16. Nadalje, Vrhovni sud smatra da se konkretan predmet ne tiče apelantovih prava i obaveza, već isključivo upisa (registracije) pravnih podataka navedenih u članu 18. citiranog Zakona. Vrhovni sud je istakao da se u ovom predmetu ne postavljaju pitanja materijalnih i ustavnih, već samo procesnih prava, a da ni ta prava nisu bila povrijeđena.

17. Vrhovni sud je naveo da se upisivanje (registracija) zakonom propisanih podataka u sudski registar vrši na osnovu isprava koje se podnose uz zahtjev (prijavu) za upis. Ista procedura primjenjuje se i za upis promjena vezanih za pravno lice. Ako apelant smatra nezakonitom odluku o svome razrješenju, ne može je pobijati u postupku upisa u sudski registar, već u posebnom parničnom postupku, kojeg može pokrenuti. Ako bi u tom parničnom postupku bio uspješan, mogao bi zahtijevati odgovarajuću promjenu upisa.

18. Odgovor Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, primljen 19. marta 2001. godine, dostavljen je firmama "Color-Trade" d.o.o. Sarajevo i "Color" Medvode, Republika Slovenija, kao i apelantu preko njihovih punomoćnika. Apelantu je dostavljen i odgovor firme "Color" Medvode.

IV Dopustivost predmeta

19. Prema članu VI/3.(b) Ustava BiH, Ustavni sud BiH ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.
21. Prema Zakonu o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar ("SI. novine FBiH", br. 4/00 i 19/00), nadležni sud rješenjem odlučuje o zahtjevu za upis. Protiv rješenja o upisu u sudski registar može se izjaviti žalba Vrhovnom sudu. Protiv rješenja Vrhovnog suda zakonom nije predviđena žalba. Ne čini se da postoje daljnji pravni lijekovi koji bi apelantu pružili fer šansu za uspjeh i koje bi trebalo uzeti u obzir u ovom kontekstu.
22. Apelant se žalio Vrhovnom sudu Federacije BiH, te se mora smatrati da je time iscrpio sve efektivne pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju.
23. Rješenje Vrhovnog suda FBiH br. Gž-32/00 od 23. novembra 2000. godine dostavljeno je apelantu 9. januara 2001. godine. Apelacija Ustavnom sudu dostavljena je 16. februara 2001. godine. Slijedi daje apelacija podnesena u propisanom roku.
24. Prema tome, apelacija Ustavnom sudu izjavljena protiv rješenja Vrhovnog suda FBiH je dopustiva.

V Zaključak

25. Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelaciona nadležnost Suda je, stoga, ograničena na ustavna pitanja, i Sud općenito nije nadležan da preispituje da li su niži sudovi pravilno primijenili zakone i utvrdili činjenice.
26. U skladu sa članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Konvencija i njeni protokoli su, stoga, dio ustavnih propisa koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, i Ustavni sud je nadležan da ispita da li su oni u ovom slučaju bili ispoštovani.
27. Apelantovi navodi se uglavnom odnose na povredu njegovih prava zaštićenih članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima.
Relevantan dio člana 6. Evropske konvencije glasi:
"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. "

28. Ustavni sud primjećuje daje postupak na koji se apelant žali postupak registracije određenih pravnih podataka. Ispitivanje koje je osnova takve registracije je formalne prirode i ne uključuje ispitivanje sadržinske ispravnosti podataka. Posebno, sporovi sadržinskog karaktera se ne rješavaju u postupku registracije, već se sporni pravni podaci mogu odrediti u meritumu u parničnom postupku. Slijedi da se ne može smatrati za postupak upisa, na koji se apelant žali, da se tiče određivanja njegovih građanskih prava i da narušava njegova građanska prava, i da član 6. Evropske konvencije, stoga, nije primjenjiv na taj postupak. S druge strane, apelant je na raspolaganju imao druge postupke u kojima je pred sudom moglo biti određeno da lije on bio zakonito razriješen sa svoje funkcije generalnog direktora firme "Color-Trade".

29. Ustavni sud, stoga, zaključuje da član 6. Evropske konvencije nije bio povrijeđen.

30. Apelant se, također, žali na povredu prava na mirno uživanje posjeda u okviru značenja člana 1. Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju, koji glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na mirno uživanje svog vlasništva. Nikome se ne može oduzeti vlasništvo osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe ne zadiru u pravo države da donosi zakone koje smatra neophodnim za regulisanje korištenja imovine u skladu sa općim interesom ili radi sigurnog plaćanja poreza, drugih doprinosa ili novčanih kazni. "

31. Sud, međutim, zaključuje da osporeni upis u sudski registar nije lišio apelanta njegove imovine, i da ni na koji drugi način nije uticao na njegova prava iz člana 1. Protokola br. 1.

32. Kako je Ustavni sud ovom odlukom odlučio o meritumu apelantove apclacije, Sud smatra nepotrebnim da donese odluku o njegovom zahtjevu za privremenom mjerom.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudijc prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omcragić, prof, dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 20/01
4. maja 2001
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Postupak registracije određenih pravnih podataka ne predstavlja utvrđivanje građanskih prava u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije niti se tiče prava iz člana 1. Protokol br. 1 Evropske konvencije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i Čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. R. G., iz Gornjih Orahovaca, općina Prijedor, protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj U-201/99 od 24. marta 2000. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je gosp. R. G. iz Prijedora.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnosioca apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Apclant je korisnik usluga zdravstvenog osiguranja Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor.
4. Apelant se ranije obraćao Bolnici Prijedor radi stacionarnog fizikalnog tretmana.
5. Prilikom određivanja načina zdravstvene zaštite gosp. R. G. ljekar je dao svoje mišljenje i, nakon toga, Prvostepena Ijekarska komisija Bolnice Prijedor koja je, nakon uvida u medicinsku dokumentaciju, dala mišljenje broj 747 od 1. aprila 1999. godine na osnovu kojeg je doneseno prvostepeno rješenje kojim se gosp. R. G. ne odobrava upućivanje na stacionarni fizikalni tretman u Banjoj Luci. Prema nalazu i mišljenju

Psihijatrijske službe Bolnice Prijedor, gosp. R. G. je duševno obolio i u njegovom slučaju radi se o duševnoj bolesti iz kruga paranoidnih psihoza.

6. Na ovo rješenje gosp. R. G. je uložio žalbu. Drugostepena ljekarska komisija je izvršila uvid u priloženu dokumentaciju i prvostepeno rješenje, te donijela akt broj 747-II od 21. aprila 1999. godine, kojim su potvrđeni nalaz i mišljenje Prvostepene ljekarske komisije. Iz tog razloga odbijena je žalba i potvrđeno prvostepeno rješenje.

7. Po apelantovoj žalbi, Vrhovni sud Republike Srpske, svojim rješenjem broj U 286-99 od 5. oktobra 1999., proglasio se nenadležnim i izjavio daje nadležan Okružni sud u Banjoj Luci. Vrhovni sud se pozvao na član 18. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske" 12/94) po kojem je Vrhovni sud nadležan da odlučuje o žalbama protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a okružni sudovi odlučuju o aktima drugih organa i organizacija koji vrše zakonom određena javna ovlaštenja.

8. Apelant je pokrenuo upravni spor pred Okružnim sudom u Banjoj Luci protiv Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor radi poništenja akta 747-II od 21. aprila 1999.

9. Okružni sud u Banjoj Luci, presudom broj U-201/99 od 24. marta 2000. godine, odbio je tužbu zato što su organi vještačenja u prvom i drugom stepenu dali svoju ocjenu i mišljenje prema kojem nema medicinskih indikacija za upućivanje gosp. R. G. na stacionarni fizikalni tretman. Okružni sud u Banjoj Luci je istovremeno ocijenio da osporenim upravnim aktom, koji je konačan u upravnom postupku, nije povrijeđen zakon na štetu gosp. R. G.

II. Apelacija

10. Podnosilac apelacije zahtijeva ocjenu ustavnosti osporene sudske odluke, koja je donesena u upravnom sporu tužioca R. G. iz Prijedora, protiv tuženog Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, u predmetu ostvarivanja prava na liječenje u ustanovama van područja Filijale Fonda.

11. Po apelantovom mišljenju neopravdano je odbijena njegova tužba radi poništenja akta Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, broj 747-II od 21. aprila 1999. godine u predmetu ostvarivanja njegovog prava na liječenje u ustanovama van područja Filijale Fonda, tj. u ZMR "Dr. M. Zotović" Banja Luka radi stacionarnog fizikalnog tretmana. U tužbi, kojom je gosp. R. G. pokrenuo upravni spor radi poništenja navedenog pravosnažnog upravnog akta, on je osporio zakonitost tog akta jer smatra da je navedenim upravnim aktom povrijeđen Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 12/93 i 14/94), i njegova prava na zdravstvenu zaštitu i na život, koja su zaštićena Evropskom socijalnom poveljom, koja

uključuje pravo na zdravstvenu zaštitu i, konkretno, pravo na pristup i korištenje zdravstvene njege. Na taj način povrijeđena su njegova prava na život i dostojanstvo čovjeka, zagarantirana članom 2. Protokola broj 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 11/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Gosp. R. G. je 24. aprila 2000. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj U-201/99 od 24. marta 2000. godine kojom je zatražio od Ustavnog suda da ocijeni ustavnost ove presude prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

13. Ustavni sud je, u skladu sa Poslovníkom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, 11. jula 2000. godine od podnosioca apelacije zatražio dopunu apelacije. Dopunu apelacije Ustavni sud je primio 24. jula 2000. godine. Ustavni sud je, također, 13. oktobra 2000. godine zatražio odgovor na apelaciju od Okružnog suda u Banjoj Luci i od Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, kao učesnika u postupku, te sudski spis na uvid.

14. Okružni sud u Banjoj Luci, u odgovoru na apelaciju, smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđen Zakon na štetu apelanta i da su razlozi za ovakvu ocjenu dati u presudi Okružnog suda u Banjoj Luci koja se apelacijom pobija.

15. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske - Filijala Prijedor u svom odgovoru na apelaciju smatra da u konkretnom slučaju nema elemenata na osnovu kojih bi se moglo zaključiti daje došlo do povrede prava gosp. R. G.

16. Odgovori na apelaciju učesnika u postupku su dostavljeni apelantu 27. aprila 2001. godine.

IV Dopustivost predmeta

17. Na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu jurisdikciju u pitanjima po ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

18. Prema stavu 1. člana 18. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", 12/94), Vrhovni sud odlučuje o tužbama protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a prema stavu 2. ovog člana viši sudovi o tužbama protiv

upravnih akata organa i organizacija koji vrše javna ovlaštenja, kada je to zakonom određeno. Protiv odluke donesene u upravnom sporu žalba se može izjaviti samo ako je to predviđeno zakonom u određenim stvarima. Protiv pravosnažne odluke suda, čija nadležnost u upravnom sporu nije određena za cijelu teritoriju Republike, stranka može podnijeti nadležnom sudu u Republici zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke. Taj zahtjev se može podnijeti zbog povrede materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka koja je mogla uticati na rješenje stvari. Zahtjev za vanredno preispitivanje iz stava 2. ovog člana ne može se podnijeti u stvarima u kojima je zakonom dozvoljena žalba (član 19.). Protiv pravosnažnih odluka sudova u Republici i Vrhovnog vojnog suda donesenih u upravnom sporu stranka može podnijeti Vrhovnom sudu zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke. Taj zahtjev može se podnijeti zbog povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla uticati na rješenje stvari. O zahtjevima iz stava 1. ovog člana Vrhovni sud odlučuje u vijeću sastavljenom od pet sudija (član 20.).

19. Prema navedenim odredbama zakona, Vrhovni sud Republike Srpske nadležan je da odlučuje o tužbama protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a protiv akata drugih organa i organizacija koji vrše zakonom određeno javno ovlaštenje, odlučuju okružni sudovi na osnovu odredbe člana 18. stav 2. navedenog zakona.

20. Može se zaključiti da apelant nije u potpunosti iskoristio pravne lijekove koji su mu dostupni po Zakonu o upravnim sporovima. Međutim, treba uzeti u obzir da apelant nije imao adekvatnog punomoćnika, koji bi mu pružio pravnu pomoć, te se propuštanje da koristi pravno sredstvo iz čl. 19. i 20. Zakona o upravnim sporovima može pripisati njegovom neznanju ili očiglednoj omašci. Pored toga, presuda Okružnog suda u Banjoj Luci, koju apelant osporava, ne sadrži nikakvu pravnu pouku.

21. Međutim, još je važnija činjenica da se Vrhovni sud Republike Srpske, svojim rješenjem U 286-99 od 5. oktobra 1999. u vezi sa apelantovom tužbom u upravnom sporu protiv rješenja br. 747-II od 21. aprila 1999., proglasio nenadležnim i naveo daje Okružni sud u Banjoj Luci nadležan da razmatra tužbu.

22. Imajući u vidu rješenje Vrhovnog suda broj U 286/99 od 5. oktobra 1999, apelant je imao razloga da smatra da za njega ne postoji drugi pravni lijek osim podnošenja žalbe Okružnom sudu u Banjoj Luci na šta ga je Vrhovni sud izričito uputio. Ustavni sud, stoga, smatra daje, što se tiče činjenica vezanih za ovaj slučaj, presuda Okružnog suda u Banjoj Luci od 24. marta 2000. konačna odluka kada je u pitanju iscrpljivanje pravnih lijekova.

23. Apelant je presudu Okružnog suda primio 8. aprila 2000. godine. Ustavni sud je njegovu apclaciju primio 24. aprila 2000. godine. Iz toga slijedi daje apclacija podnesena u roku od 60 dana kako je to propisano članom 11. stav 3. Poslovnika Suda.

24. Stoga je apclacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dopustiva.

V Zaključak

25. Na osnovu člana VT/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelaciona nadležnost je na taj način ograničena na pitanja po ovom ustavu, te zadatak Ustavnog suda nije da odlučuje o tome jesu li drugi zakoni dobro protumačeni i primijenjeni.

26. Apelant se žali da mu je uskraćeno odgovarajuće liječenje. Poziva se na svoje pravo na život, zaštićeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i članom II/3.a) Ustava, a također se poziva i na član 2. Protokola 6 Evropske konvencije, te na svoje pravo na zdravlje, zaštićeno Evropskom socijalnom poveljom.

27. Prema članu II/2. Ustava, prava i slobode predviđene Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Član 2. Konvencije štiti pravo svih ljudi na život i zabranjuje ubistvo s predumišljajem. Protokol 6 Evropske konvencije zabranjuje smrtnu kaznu.

28. Ustavni sud smatra da odluka donesena u vezi sa načinom liječenja apelanta ne narušava njegovo pravo na život.

29. Što se tiče Evropske socijalne povelje, Ustavni sud primjećuje da se taj sporazum ne nalazi na listi Dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji su pobrojani u Aneksu 1 Ustava BiH i njene odredbe ne čine korpus ustavnih pravila u Bosni i Hercegovini. Stoga, Ustavni sud nema zadatak da razmatra da li su se u ovom slučaju imale u vidu ove odredbe o ljudskim pravima.

30. Ustavni sud smatra da su u konkretnom slučaju razmotrena sva ustavna pitanja i da apelacija stoga mora biti odbijena.

Ustavni sud je ovu odluku donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda, prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitoimir Popović i Mirko Zovko.

U 22/00
22. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Evropska socijalna povelja i njene odredbe ne čine korpus
ustavnih pravila u Bosni i Hercegovini.**

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. Z. J., iz Banje Luke, kojeg zastupa gosp. M. K, advokat iz Banje Luke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.68/99 od 17. augusta 1999. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gosp. Z. J. iz Banje Luke (apelant), koga zastupa gosp. M. K., advokat iz Banje Luke, podnio je 23. oktobra 2000. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rcv.68/99 od 17. augusta 1999. godine.

II. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Na zahtjev gosp. H. H. iz Banje Luke, 28. aprila 1994. godine raskinuta je postojeća zajednica nekretnina upisanih u Zemljišno-knjižni uložak (u daljnjem tekstu: ZK uložak) - 5269 K.O. Banja Luka rješenjem Općinskog suda u Banjoj Luci br. R-625/72

od 28. juna 1984. godine. Imovina je podijeljena između H. H., koji je bio pravni prednik Z. J., s jedne strane, i S. Dž., koja je bila pravni prednik A. B. i M. B., s druge strane. Umjesto suvlasničkih dijelova u zajedničkoj imovini, H. H. i S. Dž. su postali vlasnici fizički odvojenih dijelova imovine. H. H. pripalo je pravo svojine na trosobnom stanu u prizemlju stambene zgrade i na dvorišnom objektu. S. Dž. je pripalo pravo svojine na trosobnom stanu na prvom spratu iste zgrade, te pravo svojine na drugom dvorišnom objektu.

4. Rješenje o razvrgnuću zajednice nekretnina, položeno u zbirku isprava pod broj DN. 1417/86, nije provedeno u zemljišnim knjigama zato što nije ustanovljena zemljišna knjiga etažne svojine.

5. U Osnovnom sudu u Banjoj Luci, 1. aprila 1997. godine, zaključenje i ovjeren ugovor o kupoprodaji broj Iov-1514/97 između A. B. i M. B., kao prodavača i S. C., kao kupca, o prodaji njihovih suvlasničkih dijelova, i to A. B. sa 1/4, a M. B. sa 1/8, na zgradi koja se nalazi u Banjoj Luci, ul. Milovana Glišića broj 10, što u naravi čini trosoban stan od 80 m² sa pravom korištenja K.Č-184/92, kućište i dvorište u površini od 515 m², upisane u ZK uložak 5269 K.O. Banja Luka (po novom premjeru K.C. 330 u površini od 542 m² upisana u PL. 415 K.O. Banja Luka), kao i 3/4 dijela pomoćnog objekta - garaže, izgrađene na navedenoj parceli.

6. Apelant je tužbom pokrenuo parnični postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci tražeći da se poništi gore navedeni kupoprodajni ugovor.

7. Osnovni sud u Banjoj Luci je 22. januara 1998. godine donio presudu broj P-2053/97 kojom je tužbu odbio kao neosnovanu.

8. Na tu presudu Osnovnog suda u Banjoj Luci apelant je u zakonskom roku izjavio žalbu Okružnom sudu u Banjoj Luci.

9. Okružni sud u Banjoj Luci je, presudom Gž-586/98 9. septembra 1998. godine, odbio žalbu apelanta kao neosnovanu i potvrdio navedenu prvostepenu presudu sa obrazloženjem da, između ostaloga, “prema stanovištu sudske prakse, pravo preče kupnje nema suvlasnik koji je ugovorom o diobi stekao pravni naslov za uknjižbu prava vlasništva na posebnom dijelu zgrade”. Pored toga se navodi da je, “prema članu 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, propisano da se sticanje prava svojine pored uknjižbe u javnu knjigu stiče i na drugi odgovarajući način određen zakonom, a to je u ovom slučaju pohranjivanje rješenja u zbirku isprava”, a daje drugim odredbama Zakona o svojini na dijelovima zgrada “regulisano da se prava i obaveze utvrđene ugovorom o uzajamnim odnosima etažnih vlasnika odnose i na kasnije sticajne posebnog dijela iste zgrade”.

10. Vrhovni sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji tužitelja u istoj pravnoj stvari protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-586/98. od 9. septembra 1998.

godine, donio je presudu kojom se revizija odbija. Ovu presudu Sud je donio na osnovu člana 393. preuzetog Zakona o parničnom postupku, kojim je predviđeno da će revizijski sud presudom odbiti reviziju kao neosnovanu ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

III. Apelacija

11. Apelant se žali daje povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje imovine tako što mu osporenom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, a prije toga presudama Osnovnog i Okružnog suda u Banjoj Luci, nije priznato pravo preče kupnje na predmetnim nekretninama, koje mu pripada po članu 31. Zakona o prometu nekretninama. Po mišljenju apelanta, sudovi koji su odlučivali o predmetu spora pogrešno su zaključili da on nije suvlasnik na predmetnim nekretninama. Jer, rješenje prvostepenog suda broj R-625/72 od 28. juna 1986. godine, kojim je izvršena podjela spornih nekretnina, nije nikada sprovedeno u zemljišnim knjigama, niti u drugim knjigama koje zamjenjuju zemljišne knjige.

12. Prema preuzetom Zakonu o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, koji se na osnovu Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Republike Srpske primjenjuje u Republici Srpskoj, svaka promjena prava vlasništva na nekretninama mora da se provede u zemljišnim knjigama. Punomoćnik apelanta smatra da se on, sve dok se to ne učini, treba smatrati suvlasnikom, kome pripada pravo preče kupnje u obimu značenja navedenih zakonskih odredbi, što potvrđuje i izvod za zemljišne knjige, gdje se on i sada vodi kao suvlasnik.

13. Apelant ističe da izvršeno polaganje isprava radi sticanja prava vlasništva na predmetnim nekretninama ne može biti valjan pravni osnov za odbijanje njegovog tužbenog zahtjeva pred sudovima.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

14. Apelant je 23. oktobra 2000. podnio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.68/99 od 17. augusta 1999. godine. Od punomoćnika apelanta, advokata M. K., zatraženi su dodatni podaci u pogledu ustavnih prava koja smatra povrijeđenim osporenom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, zatim u pogledu blagovremenosti apelacije i iscrpljenosti pravnih lijekova. Punomoćnik je dostavio dopunu apelacije, koju je Ustavni sud primio 11. decembra 2000. godine.

15. Ustavni sud je, također, od Vrhovnog suda Republike Srpske i gđe M. T, advokata A. B., M. B. i S. C., zatražio odgovor na apelaciju.

16. Odgovor na apelaciju od gđe M. T. Ustavni sud je primio 5. januara 2001. godine.

17. U svom odgovoru na apelaciju advokat, gospođa M. T., smatra da su pravna mišljenja sudova koji su rješavali predmetni slučaj osnovana i daje apelacija neosnovana. Onaje izrazila mišljenje da apelant neosnovano traži suvlasničko pravo i daje predmetni oblik vlasništva etažno vlasništvo a ne suvlasništvo. Iz tog razloga zaključuje da nije došlo do povrede apelantovih imovinskih prava.

18. Vrhovni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor na apelaciju.

V Dopustivost

19. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (član 11. Poslovnika Ustavnog suda).

20. Ulažući reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske, apelant je iscrpio sve raspoložive pravne lijekove u okviru značenja člana 11. Poslovnika Suda.

21. Iz dokaza koji su priloženi uz apelaciju vidljivo je daje presuda Vrhovnog suda Republike Srpske dostavljena apelantu 24. septembra 2000. godine. Ustavni sud je apelaciju primio 23. oktobra 2000. godine, stoje u roku predviđenom članom 11. Poslovnika Suda.

22. Apelacija je, stoga, dopustiva.

VI. Ustavni sud je odlučio

23. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelaciona jurisdikcija Suda je, stoga, ograničena na ustavna pitanja i Sud nije nadležan da preispituje da li su niži sudovi ispravno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

24. Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) se direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni sud je, stoga, nadležan da preispita da li je ijedno od prava zaštićenih Konvencijom povrijeđeno u ovom slučaju.

25. Apelant navodi daje povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje posjeda. Ovo pravo je zaštićeno članom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju, koji glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. ”

26. Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo je općeg karaktera i izražava princip mirnog uživanja posjeda. Drugo pravilo je sadržano u drugoj rečenici prvog stava i obuhvata lišavanje posjeda i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće pravilo, koje je sadržano u drugom stavu, dopušta ugovornim stranama da kontroliraju upotrebu imovine u skladu sa općim interesom sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu. Međutim, ova tri pravila nisu nezavisna u smislu da su nepovezana; drugo i treće pravilo se bave konkretnim slučajevima miješanja u pravo na mirno uživanje svojine i ova dva pravila bi se trebala tumačiti u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi: Evropski sud H.R., *Allan Jacobsson* presuda od 23. oktobra 1989., serija A br. 163, stav 53).

27. Ustavni sud primjećuje da član 1. Protokola br. 1 štiti postojeću imovinu ili druge posjede, pa je prvo pitanje na koje treba odgovoriti u konkretnom predmetu da li je apelant nosilac imovinskih prava ili posjeda zaštićenih tim članom.

28. Razmatrajući ovo pitanje, neophodno je uzeti u obzir odredbe zakona koji je bio na snazi u relevantnom periodu.

29. Ustavni sud zapaža da su u predmetnom slučaju sudovi odbili apelantove zahtjeve i daje apelant u svojoj apelaciji Ustavnom sudu naveo da su sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo zaključivši da on nije suvlasnik na spornim nekretninama sa A. B. i M. B. u smislu člana 13. stav 1. preuzetog Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima.

30. Ustavni sud je ocijenio daje zajednička imovina podijeljena između apelantovog pravnog prednika i prednika A. B. i M. B. Oni su tako postali vlasnici odvojenih dijelova imovine koja je time pretvorena u etažno vlasništvo sa 1/1 dijela.

31. Apelantov zahtjev za pravom preče kupnje je, stoga, neosnovan.

32. U ovim okolnostima, Ustavni sud ne može zaključiti da je apelant nosilac bilo kojeg prava zaštićenog članom 1. Protokola br. 1 ili da su mu bilo koja takva prava

povrijeđena presudama sudova. Sud nije uočio ni postojanje drugih povreda apelantovih ustavnih prava.

Prema članu IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 33/00
23. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Sncžana Savić

Nije na Ustavnom sudu da ispituje tumačenje ili način primjene važećeg zakona od nižih sudova osim u slučaju ako to tumačenje, odnosno primjena, krši ustavna prava.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija I. Z., iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-103/2000 od 3. augusta 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gospodin I. Z., iz Sarajeva, podnio je 11. septembra 2000. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-103/2000 od 3. augusta 2000. godine. Apclant traži od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da ocijeni ustavnost navedene presude na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH).

II. Činjenično stanje

2. Komanda Vojne jedinice 5193 je, rješenjem Pov. br. 06/11-2109-1 od 11. maja 1996., apelanta I. Z. otpustila iz Armije Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Armija RBiH). Na osnovu rješenja, apelant je bio pripadnik Armije RBiH od 15. januara 1993. godine, a status vojnog lica mu je prestao 15. maja 1996. godine. S obzirom da apelant nije htio da služi u armiji kao profesionalni vojnik, na osnovu Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine (“Službeni list Republike Bosne

i Hercegovine”, broj 50/95) i odredbi Zakona o službi u Armiji RBiH otpušten je iz Armije RBiH.

3. Na ovo rješenje apelant je blagovremeno izjavio žalbu Komandi Vojne pošte 6030 i žalio se da rješenje ne pokazuje stvarni period koji je proveo u armiji jer nije uzeto u obzir vrijeme od 15. aprila 1992. do 15. januara 1993., koje je proveo u vojsci. Osim toga, apelant smatra da nije samo vojni obveznik, nego daje aktivno vojno lice, te da nadležni vojni organ nije nikada odgovorio njegovom zahtjevu za profesionalnim angažovanjem u vojnoj službi.

4. Komanda Vojne pošte 6030 je rješenjem broj 30-25-24/03-27-36/00 od 6. aprila 2000. godine odbila žalbu apelanta i potvrdila osporeno rješenje.

5. Protiv rješenja Komande Vojne pošte 6030 apelant je uložio žalbu Vrhovnom sudu Federacije BiH ponavljajući žalbene navode. Vrhovni sud Federacije BiH je presudom broj U-103/2000 od 3. augusta 2000. godine odbio tužbu, te potvrdio drugostepeno rješenje.

III. Apelacija

6. Apelant osporava presudu Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-103/2000 od 3. augusta 2000. godine, kao i rješenja prvostepenog i drugostepenog upravnog organa, žaleći se da su njima povrijeđena njegova ustavna prava iz člana II stava 2. i 3. pod a), b), c), d) i e) Ustava BiH, te prava iz čl. 22., 23. stav 1. i 25. stav 1. Deklaracije o pravima čovjeka.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

7. Ustavni sud je 11. septembra 2000. godine primio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-103/2000.

8. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud je zatražio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda Federacije BiH i Federalnog ministarstva obrane - Vojnog pravobranilaštva Sarajevo. U skladu sa članom 19. Poslovnika Suda, od apelanta je zatraženo da precizira svoju apelaciju.

9. U odgovoru na apelaciju, Vrhovni sud Federacije BiH ističe da osporena presuda ovog suda ni na koji način ne krši apelantova ustavna prava i Deklaraciju o pravima čovjeka, pa, stoga, Vrhovni sud predlaže da se apelacija odbije.

10. Federalno ministarstvo obrane je 26. aprila 2001. godine dostavilo odgovor na apelaciju. U odgovoru se navodi da su osporena rješenja zakonita i ustavna. Ministarstvo navodi da se pitanje profesionalnog angažovanja u armiji, kao i pitanja utvrđivanja

perioda koji je apelant proveo u vojsci, rješavaju pred drugim vojnim organima, a ne pred organom koji je donio rješenje o demobilizaciji apelanta.

V Dopustivost predmeta

11. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana 11 Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

12. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio presudu o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

13. Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH od 3. augusta 2000. godine predstavlja konačno odlučenje po entitetskim zakonima.

14. Ustavni sud konstatuje daje apelant osporavanu presudu Vrhovnog suda Federacije BiH primio 5. septembra 2000. godine, a da je Ustavnom sudu BiH apelacija na navedenu presudu izjavljena 11. septembra 2000. godine.

15. Ustavni sud, stoga, zaključuje daje apelacija dopustiva.

VI. Ustavni sud je zaključio

16. Iz apelantovih podnesaka proizilazi da njegova apelacija sadrži tri razloga. On navodi:

- a) netačno ustanovljen period proveden u Armiji RBiH,
- b) protivustavnu i nezakonitu demobilizaciju, s obzirom daje bio u profesionalnoj službi u vojsci, i
- c) neprihvatanje apelantovog zahtjeva da ga se profesionalno angažuje u vojsci.

a) Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

17. U pogledu Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima na koju se apelant poziva, Ustavni sud zaključuje da ova deklaracija nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (vidi odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 17/00, "Službeni

glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 17/2001). Slijedi da u pogledu ovog pitanja nema povrede prava koja uživaju ustavnu zaštitu.

b) Član 6. Konvencije

18. Apelant se isto tako poziva na član VI/3.e) Ustava BiH, koji jamči, inter alia, pravo na pravičan postupak u građanskopravnim stvarima, a koji se usko dovodi u vezu sa članom 6. stav 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

19. Postavlja se pitanje da li se navodi apelanta odnose na građanska prava u okviru značenja člana 6. stav 1 Konvencije.

20. Evropski sud za ljudska prava je, u pogledu spora oko pitanja zaposlenja u javnu službu, zaključio da se član 6. stav 1. može primijeniti u većini slučajeva, ali izuzetak se mora napraviti u odnosu na specifičan vid zaposlenja koji povlači za sobom pitanje javnih interesa. U slučaju *Pellegrin protiv Francuske*, Sud za ljudska prava navodi sljedeće:

"66. Stoga Sud zaključuje, da je onaj spor isključen iz djelokruga dejstva člana 6. stava I Konvencije, koji je pokrenut od strane javnih službenika čiji posao ukazuje na specifične aktivnosti javnih službi, i ako ti isti službenici rade kao povjerioci javnih organa, koji su odgovorni za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti.[...]

*67. Prema tome, spor između administrativnih organa i zaposlenih, koji rade na mjestima koja uključuju učešće u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava, ne povlači za sobom primjenu člana 6. stav 1[...] (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava *Pellegrin protiv Francuske*, 8. decembra 1999. godine, broj aplikacije 28541/95).*

21. Predmetni slučaj se odnosi na apelantova prava kao vojnika u armiji, koja Evropski sud za ljudska prava smatra kao tipičan primjer materije koja je van djelokruga člana 6. stav 1 Konvencije. Slijedi da se ova odredba ne može primijeniti na predmetni slučaj.

22. Član II/3.e) se primjenjuje na građanske postupke, i nema osnova za razmatranje da se pojmu “građanskog spora” da šire značenje nego stoje ono u članu 6. Konvencije. Iz svega navedenog se zaključuje da apelant u predmetnom slučaju ne može uživati zaštitu koja proizilazi iz člana II/3.c) Ustava BiH.

c) Ostale odredbe Konvencije

23. Apelant se također poziva na član II/3.a), kojim se štiti pravo na život, član II/3.b), kojim se štiti pravo da se ne bude podvrgnuto mučenju, ili nečovječnom, ili ponižavajućem tretmanu ili kazni, član II/3.c), kojim se štiti pravo da se ne bude držano u ropstvu, ili potčinjenosti, ili prisilnom ili obaveznom radu, te član II/3.d) Ustava BiH, kojim se štiti pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

24. Ustavni sud u predmetnom slučaju nije ustanovio nikakvu povredu ovih niti bilo kojih odredbi Ustava ili Konvencije i njenih protokola.

VII. Zaključak

25. Iz navedenih razloga, Ustavni sud zaključuje da u predmetnom slučaju presudom Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-103/2000 od 3. augusta 2000. godine, te rješenjima nižestepenih upravnih organa, nisu povrijeđena apelantova ustavna prava.

26. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 38/00
22. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Član 6. stav 1. Evropske konvencije i član III3. Ustava BiH se ne mogu primijeniti na sporove koji se vode između administrativnih organa i zaposlenih na onim mjestima koja podrazumijevaju učesće u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana Vi/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se apelacija M. K iz Sarajeva, protiv odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica broj 302-3603-1/1 od 9. decembra 1999. godine i broj R-302-3603-1/1-90-099 od 6. februara 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je gosp. M. K. iz Sarajeva, kojeg zastupa M. S., advokat iz Sarajeva.

2. Odlukom Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Komisija) broj 302-3603-1/1 od 9. decembra 1999. godine, potvrđeno je daje M. K. nosilac stanarskog prava u Sarajevu, Centar, ulica Antuna Mavraka broj 7/5, površine 86 m², po strukturi troiposoban (novi naziv ulice: Hakiye Kulenovića broj 7), te da on ili članovi njegovog porodičnog domaćinstva, koji takav status imaju na osnovu Zakona o stambenim odnosima koji je važio na teritoriji Bosne i Hercegovine 1. aprila 1992. godine, mogu stupiti u posjed stana. Ovom odlukom, kao konačnom i obavezujućom, nadležni sudski i upravni organi dužni su nosioca stanarskog prava i članove njegovog porodičnog domaćinstva uvesti u posjed stana u skladu sa članom 1. Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Istom odlukom stavljeni su van snage svi akti

sudskih i upravnih organa doneseni nakon 1. aprila 1992. godine, na osnovu kojih je prestalo ili ograničeno stanarsko pravo.

3. M. K. i preduzeće “Zrak-Holding” Sarajevo, kao vlasnik stana, podnijeli su Komisiji zahtjev za ponovno razmatranje navedene odluke. M. K. je korisnik predmetnog stana prema ugovoru o korištenju stana broj 03/1-OH-1-1401/98 od 10. aprila 1998. godine, zaključenog na osnovu odluke broj 21/92-97 od 19. januara 1998. godine, kojom je preduzeće “Zrak-Holding” dodijelilo stan svom radniku.

4. Komisija je 6. februara 2001. godine, odlukama broj R-302-3603-1/1-90-099 i R-302-3603-1/1-90-098 odbila kao neosnovane zahtjeve M. K. i preduzeća “Zrak-Holding” Sarajevo. U odlukama je navedeno da su vlasnik stana i korisnik stana, u zahtjevima za preispitivanje odluke Komisije, osporavali M. K. status izbjeglog i raseljenog lica, ukazujući na činjenice da je 1987. godine M. K. prckomandovan iz preduzeća “Zrak-Holding” u Beograd i raspoređen na dužnost direktora Savezne direkcije za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namjenom. Nakon toga, po osnovu službe u bivšoj JNA u Beogradu je dobio stan, koji je otkupio i u kojem stanuje sa članovima porodičnog domaćinstva. Međutim, Komisija u svojim odlukama navodi da, prema odredbi člana 1. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, sva izbjegla i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje prijeratne stanove. Odredbom člana 3. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima propisano je da se izbjeglim i raseljenim licima smatraju lica koja su napustila svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine. Takvu odredbu sadrži i Pravilnik Komisije o potvrđivanju stanarskih prava izbjeglih raseljenih lica (član 43.). Komisija je utvrdila daje M. K. imao status nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu 1. aprila 1992. godine i da nije u posjedu toga stana, potvrdivši samo daje imenovani 1. aprila 1992. godine bio nosilac stanarskog prava. Činjenica što je M. K. prekomandovan iz Sarajeva u Beograd 1987. godine nije mogla da utiče na odluku Komisije, jer je vlasnik stana imao mogućnost, u skladu sa odredbama Zakona o stambenim odnosima, da raskine ugovor o korištenju stana sa imenovanim, ali je on to propustio.

5. Navod vlasnika stana da osporena odluka nije u skladu sa odredbama člana 3.a) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, Komisija je ocijenila neosnovanim, jer se navedena zakonska odredba odnosi na stanove koji su na raspolaganju Federalnom ministarstvu odbrane, dok je predmetni stan vlasništvo preduzeća “Zrak-Holding”, Sarajevo.

II. Apelacija

6. Apelant u svojoj apelaciji dostavljenoj Sudu pobija odluku Komisije zbog istih razloga, tj. potvrđivanja stanarskog prava M. K., iako on nema status izbjeglog niti raseljenog lica u skladu sa članom 1. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Konstatuje da su tu činjenicu utvrdili, nakon provedenog dokaznog postupka, Uprava za stambena pitanja Kantona Sarajevo, rješenjem broj 23/1 - 372-100/99 od 11. aprila 2000. godine, i Ministarstvo stambenih poslova Kantona Sarajevo rješenjem broj 27/02-23-1392/00 od 28. juna 2000. godine. Apelant navodi da je M. K. tužbom protiv rješenja Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo pokrenuo upravni spor kod Kantonalnog suda Sarajevo, koji još nije okončan. Apelant dalje navodi daje M. K. i poslije perioda 30. aprila 1991. godine do 4. aprila 1998. godine, nastavio da živi u Beogradu i nastanio se na dostojanstven način, jer je dobio stan od Komande odbrane Beograda u ulici Obalskih radnika broj 9 za sve članove svoje porodice. Podnosilac apelacije je dostavio i potvrdu Komande odbrane Beograda (broj 18. od 17. januara 2000. godine) kojom se potvrđuje daje pukovnik M. K. u šestom mjesecu 1992. godine otkupio navedeni stan. Ističe daje vlasnik stana "Zrak-Holding" osporio vraćanje stana iz istih razloga, jer je M. K. još 1. novembra 1987. godine raspoređen na dužnost direktora Direkcije SDPR-a u Beogradu, gdje je riješio stambeno pitanje. Apelant smatra da bi izvršenjem odluke Komisije bila ugrožena njegova ljudska prava i slobode, predviđene odredbama člana II/2. i 3. (pod e., f. i k.) Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz člana 8. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Predlaže da se njegova apelacija usvoji i pobijana odluka Komisije poništi, s tim da Sud u skladu sa članom 75. Poslovnika Ustavnog suda izda privremenu mjeru, kojom će do donošenja svoje odluke obustaviti izvršenje odluke Komisije, odnosno njegovo iseljenje.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

7. Apelant M. K. iz Sarajeva, kojeg zastupa M. Š., advokat iz Sarajeva, podnio je 16. februara 2001. godine apelaciju (koju je dopunio 9. marta 2001. godine) Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv odluke Komisije broj 302-3603-1/1 od 9. decembra 1999. godine i broj R-302-3603-1/1-90-099 od 6. februara 2001. godine dovodeći u pitanje njenu ustavnost.

Iz ovih podataka proizilazi daje apelacija izjavljena u roku utvrđenim članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

8. Na osnovu odredbe člana 16. Poslovnika Suda od Komisije je zatražen stav u odnosu na navode apelacije, a od M. K. zatražen je odgovor na apelaciju. M. K., kojeg zastupa V T., advokat iz Sarajeva, u svom odgovoru, između ostalog, konstatuje da je apelant taj koji njemu, kao nosiocu stanarskog prava, narušava ljudska prava, jer mu je

uzurpirao stan suprotno čl. 6., 8. i 13. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i članu 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Apelant nastoji da ospori valjanost rada Komisije i prikaže valjanost vođenja upravnog postupka, ali pri tome zanemaruje osnovanost vođenja upravnog postupka, jer je prije početka vođenja upravnog postupka Odluka Komisije “stala” na pravnu snagu. Smatra da je potpuno opravdano što je, nakon okončanja upravnog postupka, pokrenuo pred Kantonalnim sudom u Sarajevu upravni spor, jer je u toku upravnog postupka dokazano da on ima status raseljenog lica, a njegova supruga i dvije kćerke status izbjeglih i raseljenih lica. Ističe daje nesporno da se u konkretnom predmetu ne radi o vojnom stanu, te daje nakon što je podnio zahtjev za raskid radnog odnosa sa vlasnikom stana (“Zrak-Holding” - Sarajevo) otišao u Beograd, zatim u Irak, ali ne i daje prekomandovan, te da nije aktivni oficir bivše JNA. Naglašava daje tačno da 30. aprila 1992. godine nije fizički bio u stanu, ali je tačno da je njegova supruga, kao sunosilac stanarskog prava, sa djecom bila u tom stanu i koristila stan sve do polovine 1992. godine kada je iz bezbjednosnih razloga napustila stan i stekla status izbjeglog i raseljenog lica. Nadalje, konstatuje da su netačni navodi da je on otkupio stan u Beogradu, već je tačno daje po povratku iz Iraka sa privremenog rada kupio stan vlastitim sredstvima, što nema nikakvog uticaja na pravo povrata stana. Predlaže da Sud odbaci apelaciju kao neosnovanu, jer je Komisija potvrdila svoju odluku, konstatujući da apelant ima svoj stan u Sarajevu, B-faza Alipašino Polje, koji je koristio sve do 1992. godine.

9. Predsjedavajući Komisije Jean Pierre Hocke i izvršni direktor Steven Segal u podnesku broj 302-3603-1/1 koji je dostavljen Sudu 8. maja 2001. godine konstatuju da apelaciju treba odbaciti zbog nenadležnosti za odlučivanje, iz sljedećih razloga:

Ustavni sud prema Aneksu 4, i Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica prema Aneksu 7, ustanovljeni su na osnovu Daytonskog mirovnog sporazuma. Aneks 7 uspostavlja Komisiju kao nezavisno međunarodno tijelo, a Aneksi 4 i 7 ne predviđaju hijerarhijski odnos između Ustavnog suda i Komisije; Aneks 7 član XII stav 7. navodi da će odluke Komisije biti konačne i obavezujuće, priznate kao zakonite u cijeloj Bosni i Hercegovini. One samo mogu biti predmet ponovnog razmatranja u okviru Komisije. Stoga, prema Aneksu 7 i Aneksu 4, Ustavni sud nema apelacionu nadležnost da preispituje odluke Komisije;

U skladu sa Aneksom 7 Daytonskog mirovnog sporazuma i Zakonom o implementaciji odluka Komisije, Komisija uzima u obzir prava koja su postojala 1. aprila 1992. godine, a promjene u vezi sa imovinsko-pravnim odnosima podliježu redovnom sudskom postupku;

Član VI. stav 3.(b) Ustava (Aneks 4 Daytonskog sporazuma) daje Ustavnom sudu apelacionu nadležnost za pitanja koja prema Ustavu proističu “iz presude bilo kojeg drugog suda” u Bosni i Hercegovini. Odluke Komisije ne smatraju se presudama bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

10. U podnesku se, također, navode konkretni predmeti u kojima je Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio odluke da nije nadležan da preispituje odluke koje je donio Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu.

11. U zaključku podneska se ističe da apelaciju treba odbaciti zbog nenadležnosti za odlučivanje. Komisija, uz dužno poštovanje, ističe da meritum njenih odluka, kao i postupak kojim se do njih dolazi, ne krše nijedno od apelantovih ljudskih prava. Odluka Komisije ispravno potvrđuje daje M. K., a ne apelant M. K., nosilac stanarskog prava u ulici Antuna Mavraka (ul. Hakije Kulenovića br. 7, Centar, Sarajevo) 1. aprila 1992. godine u skladu sa Aneksom 7.

IV Dopustivost

12. Prethodno pitanje na koje treba dati odgovor u ovom predmetu je da lije Ustavni sud BiH nadležan da ocjenjuje ustavnost odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica i da li odluke Komisije imaju karakter “presude bilo kojeg suda u BiH” u smislu člana VI/3.(b) Ustava BiH.

13. Komisija za raseljena lica i izbjeglice, osnovana kao nezavisna prema članu VII Aneksa 7, preimenovana je u Komisiju za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica.

14. Mandat Komisije je da prima i odlučuje o svakom potraživanju nepokretne imovine u BiH, kada imovina nije bila dobrovoljno prodana ili na drugi način prenesena od 1. aprila 1992. godine i kada potraživač ne uživa trenutno posjedovanje te imovine. Potraživanja mogu biti za povrat imovine ili pravednu naknadu umjesto povrata (član XI).

15. Odluke Komisije su konačne i svaki prijenos, isprava, hipoteka ili drugi zakonski instrument, koji napravi ili dodijeli Komisija, se priznaje kao zakonit u cijeloj BiH. (Član XII tačka 7.)

16. Komisija donosi pravila i propise, u skladu sa Sporazumom, koji su neophodni za obavljanje njene funkcije. U izradi ovih pravila Komisija uzima u obzir domaće zakone o vlasničkim pravima (čl. EX i XV). Komisija je 17. februara 1998. godine donijela Pravila o potvrđivanju stanarskih prava raseljenih lica i izbjeglica, a izmjene i dopune 10. juna 1999. i 4. augusta 1999. god., kojim je utvrđeno, između ostalog, da se pod potvrđivanjem stanarskih prava raseljenih lica i izbjeglica, podrazumijeva potvrđivanje stanarskog prava na stanovima u korist lica koja su to pravo imala 1. aprila 1992. god. (član 2.); izbjeglicama i raseljenim licima smatraju se sva lica koja su napustila svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine, koja nisu u posjedu tih stanova, a status izbjeglice i raseljenog lica koji Komisiji podnese zahtjev za povrat stanarskog prava se pretpostavlja (član 3.). Komisija donosi odluku kojom se zahtjev

odbija zbog toga što Komisija nije raspolagala relevantnim dokazima za potvrđivanje stanarskog prava ili donosi odluku kojom se zahtjev odbacuje jer ga je podnijelo neovlašteno lice, neblagovremen je ili ne ispunjava uvjete za podnošenje zahtjeva propisane ovim pravilnikom ili odluku kojom se potvrđuje stanarsko pravo (član 26.); odluke Komisije o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava su konačne i obavezujuć za lica na koja se odluke odnose, kao i za upravne organe nadležne za izvršenje odluka o povratu u posjed stana na kojem postoji stanarsko pravo, u skladu sa relevantnim zakonima - Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (član 28.)

odluka o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava koju je donijela Komisija može biti korištena isključivo u svrhe navedene u odluci (član 33.); lica na koja se odnosi odluka o potvrđivanju stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davalac stana na korišćenje pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Komisija nije razmatrala prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno uticati na odluku Komisije, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovno razmatranje odluke (član 36. stav 1.); odluke Komisije za potvrđivanje stanarskog prava izvršavaju nadležni upravni organi Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske u skladu sa relevantnim zakonima (član 38.).

17. Visoki predstavnik gosp. Wolfgang Petritsch donio je 27. oktobra 1999. godine Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine FBiH", broj 43/99 i 51/00) kojim je, između ostalog, propisano da odluke Komisije postaju konačne danom njihovog donošenja (član 2. stav 1.) a izvršenje odluka Komisije se provodi bez obzira na to da li su imovina ili stan na koji se odluka odnosi proglašeni napuštenim ili ne i bez obzira na bilo koju drugu odluku ili propise koji se odnose na njihov pravni status (član 9. stav 3.), a lica sa pravnim interesom na imovinu ili stan iz odluke Komisije koji je stečen nakon datuma navedenog u dispozitivu odluke Komisije može podnijeti žalbu protiv zaključka o dozvoli izvršenja koji je donio nadležni organ uprave jedino u slučajevima predviđenim ovim zakonom, s tim što se ovom žalbom ne može pobijati pravilnost odluke Komisije, jer se pravilnost te odluke može preispitivati samo u postupku ponovnog razmatranja pred Komisijom (član 10.). Protiv zaključka o dozvoli izvršenja odluke Komisije može se uložiti žalba nadležnom upravnom organu (koji je donio zaključak o dozvoli izvršenja) u roku od osam dana. U tom slučaju organ uprave upućuje podnosioca žalbe na pokretanje postupka pred nadležnim sudom u roku od 30 dana da bi dokazao daje nosilac prava iz odluke Komisije prenio svoja prava na podnosioca žalbe, na dobrovoljan i zakonit način, nakon datuma navedenog u dispozitivu odluke Komisije. Postupak izvršenja koji provodi nadležni organ uprave se ne obustavlja do donošenja sudske odluke, a izuzetno, nadležni sud može izdati nalog da se obustavi postupak izvršenja koji provodi organ uprave odgovoran za izvršenje samo ako je ovjereni ugovor o prijenosu prava zaključen nakon 14. decembra 1995. godine (član 12. st. 1. i 2.).

18. Pri ovakvom pravnom stanju koje se odnosi na osnivanje i nadležnost Komisije, te na pravni efekat njenih odluka, Ustavni sud je pošao od Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Tako su Sporazumom pored organa i tijela na osnovu Ustava BiH, uspostavljena u pojedinim aneksima i druga tijela: Privremena izborna komisija, Komisija za ljudska prava i Ured ombudsmena za ljudska prava, Komisija za raseljena lica i izbjeglice i Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika.

I Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu 4, sastavni je dio Sporazuma. Prema tome, iz same strukture Sporazuma proizilazi da su aneksi istog karaktera i da tvorcima aneksa nije bila namjera da dođe do bilo kakvog sukoba ili mogućnosti spora između pojedinih aneksa ili institucija koje su njima uspostavljene. Prema tome, može se zaključiti da se oni nadopunjavaju i djeluju paralelno.

Sud je već zauzeo isto načelno mišljenje u ranijim odlukama.

19. Prema tome, u odgovoru na pitanje da li je dopustiva apelacija izjavljena Ustavnom sudu protiv odluke Komisije koja je uspostavljena Aneksom 7 Sporazuma, potrebno je poći od člana VI/3.(b) Ustava BiH, prema kome Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pri takvom principijelnom pitanju Ustavni sud je u svojim odlukama U 7/98, U 8/98 i U 9/98 zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u BiH i da Ustavni sud nije nadležan da preispituje njegove odluke, jer Dom za ljudska prava vrši svoje funkcije izvan standardne sudske strukture BiH. Slijedeći ovu jurisprudenciju, Ustavni sud cijeni to daje i Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica institucija koja vrši svoje funkcije, također, izvan standardne sudske strukture BiH.

Ustavni sud ukazuje da su, u smislu člana XII tačka 7. Aneksa 7 Sporazuma i Zakona o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica, odluke Komisije konačne i obavezujuće.

Međutim, Ustavni sud ističe da je zainteresovanim licima omogućen pristup redovnom sudu u cilju zaštite imovinskih prava u nekim Zakonom određenim slučajevima (čl. 10. do 12. Zakona o sprovođenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve). Ako se predmet tiče statusa nosioca prava 1. aprila 1992. godine, zainteresovano lice može pokrenuti zahtjev za ponovno razmatranje Komisiji za imovinske zahtjeve. Prije toga, lice se može uputiti redovnim sudovima radi razjašnjavanja onih pravnih pitanja koja Komisija za imovinske zahtjeve nije razmatrala i radi prikupljanja neophodnih dokaza koji bi se predložili tokom ponovnog razmatranja.

U predmetima koji se ne tiču statusa nosilaca prava od 1. aprila 1992. godine, zainteresovano lice se može žaliti protiv zaključka o dozvoli izvršenja upravnom organu koji je izdao ovaj zaključak. Upravni organ u odgovarajućim slučajevima može uputiti apelanta da pokrene postupak pred nadležnim sudom. Nakon redovnog sudskog postupka ova lica mogu, kroz apelacionu jurisdikciju Ustavnog suda Bosne i

Hercegovine, u smislu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, tražiti zaštitu svojih prava iz Ustava BiH i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

ZAKLJUČAK

Iz navedenih razloga Ustavni sud je ocijenio da apelaciju treba odbaciti.

Kako je Ustavni sud donio odluku o glavnom pitanju, koje se odnosi na njegovu nadležnost u pogledu apelacija izjavljenih protiv odluka Komisije, nema osnova za donošenje privremene mjere prema članu 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Prema članu VI/4. Ustava BiH odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 21/01
22. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustav Bosne i Hercegovine se tumači u kontekstu drugih relevantnih aneksa Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Sud nema nadležnosti za preispitivanje odluka Komisije za imovinske zahtjeve u cilju razjašnjavanja pravne pozicije relevantne za te odluke.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. stav 1. i 61. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 22. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija K. J. protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-196/2000 od 18. decembra 2000. godine, pa se:

- ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-196/2000 od 18. decembra 2000. godine i predmet vraća na ponovni drugostepeni postupak.**

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gospodin K. J., sa Sokoca, uložio je preko svoga branioca, V. Č., advokata sa Sokoca, apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 29. marta 2001. godine protiv presuda Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS), broj Gž-196/2000 od 18. decembra 2000. godine i Okružnog suda Srpskog Sarajeva broj K-23/99 od 17. septembra 1999. godine. Podnosilac apelacije je tražio od Ustavnog suda da ocijeni ustavnost ovih presuda na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH), a do donošenja odluke o apelaciji da se donese privremena mjera obustave njihovih izvršenja.

2. Apelant ističe da je presuda VS RS povrijedila njegova ustavna prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

(član II/3.(e) Ustava BiH) i pravo na slobodno uživanje prava bez diskriminacije iz člana II/4. Ustava BiH. Apelant dalje navodi da presuda Vrhovnog suda ne ispunjava kriterije člana 6. Konvencije, jer apelantu nije data mogućnost da učestvuje u postupku pred drugostepenim sudom. Time nije poštovan princip jednakosti prava stranaka u postupku, jer je javni tužilac prisustvovao sjednici suda.

3. Osim toga, apelant predlaže, u skladu sa članom 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), donošenje privremene mjere odgodom izvršenja presude zbog mogućnosti da nastupe neotklonjive štetne posljedice po apelanta, do kojih bi moglo doći dok se ovaj predmet ne riješi u meritumu.

II. Činjenično stanje

4. Kako proizilazi iz apelacije K. J., iz prvostepene i drugostepene presude, koje su proslijeđene Ustavnom sudu, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:

5. K. J. je prvostepenom presudom Okružnog suda Srpsko Sarajevo broj K-23/99 od 17. septembra 1999. godine proglašen krivim za izvršenje krivičnog djela ubistva u pokušaju iz člana 36. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZ RS) - u vezi sa članom 19. KZ RS, te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. Pri tome mu je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru (od 17. novembra 1994. do 5. januara 1995. godine), kao i vrijeme provedeno na posmatranju u Psihijatrijskoj bolnici Sokolac (od 5. januara do 15. februara 1995. godine).

6. Na presudu Okružnog suda, apelant je izjavio žalbu VS RS zbog:

- a) bitnih povreda odredbi krivičnog postupka,
- b) pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,

7. Apelant je također zahtijevao, u skladu sa članom 371. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, da on i njegov branilac budu obaviješteni o sjednici vijeća drugostepenog suda, kako bi joj prisustvovali.

8. VS RS je održao sjednicu vijeća 18. decembra 2000. godine. Sjednica je održana u prisustvu zamjenika republičkog javnog tužioca, ali ne i apelanta, tj. njegovog zastupnika.

9. VS RS je donio presudu broj Gž-196/2000 kojom je odbio žalbu kao neosnovanu, te potvrdio presudu Okružnog suda Srpsko Sarajevo. VS RS dao je obrazloženje da apelant nije bio obaviješten o sjednici suda što je u skladu sa odredbom člana 5. Zakona o izmjenama Zakona o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 26/93).

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Apelant je 29. marta 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 18. decembra 2000. godine.

11. Ustavni sud je poslao 9. aprila 2001. godine VS RS, a 10. aprila 2001. godine republičkom Javnom tužilaštvu, apelaciju radi dostave odgovora na navode u skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika.
12. Sud je 24. aprila 2001. godine zaprimio odgovor Javnog tužilaštva RS. U odgovoru se navodi da je, zbog narušavanja principa jednakosti stranaka u postupku, došlo do povrede člana 6. Konvencije u postupku pred VS RS.
13. Ustavni sud je na sjednici održanoj 4. i 5. maja donio rješenje, kojim je izrečena privremena mjera odgađanja izvršenja presude VS RS apelantu K. J. do donošenja meritorne odluke Ustavnog suda u predmetnom slučaju.
14. Sud nije primio odgovor na apelaciju Vrhovnog suda Republike Srpske.

IV Dopustivost apelacije

15. Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije K. J. odnosi se na povredu prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.
16. U skladu sa članom 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati po apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio presudu o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.
17. Apelant je 29. marta 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 18. decembra 2000. godine. Presuda Vrhovnog suda je dostavljena apelantu 28. februara 2001. godine.
18. Presuda VS RS je konačna u predviđenom dvostepenom krivičnom postupku, i svojim odlučnjem sa danom donošenja utvrdila je pravomoćnost prvostepene presude u navedenom postupku.
19. Na osnovu iznijetog Ustavni sud je ocijenio daje apelacija dopustiva.

V Relevantni domaći zakoni

(a) Zakon o krivičnom postupku

20. Član 371. Zakona u svom relevantnom dijelu glasi:

“(1) O sjednici vijeća obavijestiće se onaj optuženi i njegov branilac, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac koji je u roku predviđenom za žalbu ili za odgovor na žalbu zahtijevao da bude obaviješten o sjednici [...]. Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća obavijeste stranke i kad nisu to zahtijevale

(2) Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju kazne a ima branioca, obezbijediće se prisustvo optuženog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nađe da je to svrsishodno [...]. ”

(b) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku

(“Službeni glasnik RS” 26/93)

21. Član 5. gore navedenog Zakona glasi:

“Neće se primjenjivati rečenica prva u stavu 1., stav 4. i stav 7. člana 371. ”

VI. Ustavni sud je odlučio

a) Član 6. Konvencije u vezi sa presudom VS RS od 18. decembra 2000. godine

22. Apelant se žali da je VS RS donio presudu bez prisustva apelanta-optuženog i njegovog branioca, te da nisu mogli braniti žalbene navode na prvostepenu presudu. Oni, nadalje, tvrde da ovo predstavlja povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu kaže:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona [...]. ”

23. Ustavni sud zaključuje da se član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima primjenjuje i u prvostepenom i u žalbenom postupku. Ipak, način primjene člana 6. Konvencije zavisi od posebnih osobina na koje ukazuje predmetni postupak. Pitanje, da li je optuženi imao pravedan postupak, mora se riješiti na osnovu cjelokupnog postupka (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava “*Monnel and Morris* ” od 2. marta 1987., serija A broj 115., str. 21. stav 54. i str. 52. stav 56.).

24. Iz svega navedenog postavlja se pitanje da li ima opravdanja u predmetnom slučaju, imajući u vidu posebne okolnosti kompletnog žalbenog postupka, da se odustane od principa kontradiktornog postupka pred VS RS, na kojem bi optuženi imao pravo da prisustvuje i obrazloži svoj stav u pogledu žalbenih navoda.

25. Pošto je članom 371. Zakona o krivičnom postupku predviđena dispozicija predsjednika vijeća ili samog vijeća Vrhovnog suda RS u pogledu pozivanja optuženog i njegovog branioca na sjednicu vijeća, Ustavni sud, u vezi sa stavom 24. ove odluke, zaključuje daje VS RS postupio suglasno dispozicionim mogućnostima gore navedenog člana. Međutim, postavlja se pitanje da li je odluka suda u konkretnom slučaju u saglasnosti sa standardima i kriterijima člana 6. Konvencije.

26. Ustavni sud nadalje primjećuje da član 6. stav 1. Konvencije govori o javnoj raspravi, dok Zakon o krivičnom postupku govori o sjednici vijeća suda. S obzirom da Konvencija prema članu II/2. Ustava ima supremaciju nad svim ostalim zakonima, a sve domaće institucije su obavezne daje direktno primjenjuju, ovaj pojam se mora tumačiti u duhu pojma javne rasprave iz člana 6. Konvencije.

27. Rješavajući pitanja potrebe kontradiktornog postupka treba poći od činjenice da je u žalbenom postupku pred VS RS apelant tražio da se ispita prvostepena presuda u pogledu bitne povrede odredbi krivičnog postupka, kao i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. To znači da žalbeni sud nije vezan onim što je utvrđeno na nižem sudu, nego ima mogućnost da preispita žalbene navode u pogledu činjeničnog stanja i bitnih povreda odredbi krivičnog postupka, te da u slučaju prihvaćanja tih navoda, predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni prvostepeni postupak i odlučenje.

28. Ustavni sud također uzima u obzir da je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine, te zaključuje da je ishod suđenja pred VS RS bio za njega od velikog značaja (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava "*Ekbatani protiv Švedske*", od 26. maja 1988., serija A 134 i odluku "*Kremzov protiv Austrije*" od 21. septembra 1993., serija A broj 268-B).

29. Činjenica da je u žalbenom postupku učestvovao zamjenik republičkog javnog tužioca narušava princip ravnopravnosti stranaka, pri čemu apelantu i njegovom braniocu nije data ova mogućnost. To predstavlja povredu principa jednakosti stranaka u postupku, što je inherentan ijedan od osnovnih principa člana 6. Konvencije.

30. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede Člana 6. Konvencije, te da se predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji će sprovesti drugostepeni postupak u skladu sa kriterijima iz člana 6. Evropske konvencije, u kome će se apelant i njegov branilac u postupku uredno pozvati na sjednicu vijeća VS RS.

b) Član 6. Konvencije u vezi sa presudom Okružnog suda Srpsko Sarajevo od 17. septembra 1999. godine

31. Iako se apelant poziva na povredu člana 6. Konvencije i u pogledu prvostepenog postupka, Ustavni sud zaključuje da ispitivanje žalbenih navoda u pogledu prvostepene presude nije potrebno. Naime, s obzirom da je drugostepenim postupkom došlo do povrede člana 6. Konvencije, drugostepeni postupak pred Vrhovnim sudom u predmetnom slučaju će se ponoviti, a apelant će moći braniti i povrede u pogledu prvostepene presude na koje se poziva u apelaciji i žalbi, uživajući sva prava pravičnog postupka iz člana 6. Konvencije.

c) Član 6. Konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava

32. Apelant se poziva i na povredu prava zabrane diskriminacije iz člana II/4. Ustava BiH, a u vezi sa članom 6. Konvencije. Ovaj član Ustava kaže:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu na ovaj ustav će biti osiguran. Sva lica u Bosni i Hercegovini će biti slobodna od diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvo, rođenje ili drugi status. ”

33. U skladu sa pravnom praksom Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili grupa osoba u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava, “Belgijski jezički slučaj” od 23. jula 1968., serija A broj 6).

34. Podnosilac apelacije ne daje nikakav razlog na osnovu kojeg se može zaključiti daje apelant tretiran drugačije od ostalih osoba u istoj situaciji. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje daje povrijeđena zabrana diskriminacije iz člana II/4. Ustava BiH, a u vezi sa članom 6. Konvencije, očigledno neobrazložene.

VII. Zaključak

35. Ustanovivši povredu prava apelanta K. J. iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, Ustavni sud je odlučio da ukine presudu Vrhovnog suda RS broj Kž-196/2000 od 18. decembra 2000. godine, te predmet vrati na ponovni drugostepeni postupak i odluku VS RS, koji će po uputama Ustavnog suda BiH apelantu-optuženom i njegovom braniocu omogućiti prisustvo sjednici vijeća VS RS.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 28/01
22. juni 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ukoliko je saslušanje, koje se odnosi na činjenične i pravne aspekte apelacije, održano u odsustvu apelanta i njegovog pravnog punomoćnika a u prisustvu zamjenika javnog tužioca, čak i u slučaju daje zasnovano na važećem zakonu, ipak predstavlja povredu prava na pravično suđenje a pogotovo povredu principa jednakosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se apelacija Central profit banke d.d. Sarajevo protiv odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica broj R-501.236-2/1-90-090 od 6. februara 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je Central profit banka d.d. Sarajevo, koja je vlasnik stana u Sarajevu, ul. Brčanska broj 1 (ranije Socijalističke revolucije broj 1/2).

2. Odlukom Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljnjem tekstu: Komisija) broj 501-236-2/1 od 1. februara 2000. godine potvrđeno je daje V. (B.) P 1. aprila 1992. godine bio nosilac stanarskog prava na stanu, ul. Socijalističke revolucije broj 1/2, površine 50 m², po strukturi jednosoban (novi naziv ulice Brčanska broj 1), te da on, odnosno članovi njegovog porodičnog domaćinstva, mogu stupiti u posjed stana u skladu sa članom 1. Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Ovom odlukom obavezuju se nadležni sudski i upravni organi da će na zahtjev nosioca stanarskog prava ili članova njegovog porodičnog domaćinstva koji takav status imaju na osnovu Zakona o stambenim odnosima koji je bio na snazi 1. aprila 1992. godine, na njihov zahtjev uvesti u posjed stana. Ova odluka Komisije je konačna i obavezujuća za nosioca stanarskog prava i članove njegovog porodičnog domaćinstva, kao i za nadležne sudske i upravne organe, konačna i obavezujuća.

3. Central profit banka, kao vlasnik stana, podnijela je zahtjev Komisiji za ponovno razmatranje Odluke.

4. Komisija je 6. februara 2001. godine donijela Odluku broj R-501-236-2/1 -90-090 (koja se apelacijom pobija) kojim se odbija kao neosnovan zahtjev Central profit banke d.d. Sarajevo za ponovno razmatranje Odluke Komisije.

U Odluci je navedeno daje: "... Odredbama člana 36. Pravilnika o potvrđivanju stanarskih prava raseljenih lica i izbjeglica propisano da lice na koje se odnosi odluka o zahtjevu za potvrđivanje stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davalac stana na korištenje, pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Komisija nije razmatrala prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno utjecati na odluku Komisije, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovno razmatranje odluke.

Central profit banka d.d. Sarajevo uz zahtjev za ponovno razmatranje odluke nije priložila dokaze koji mogu bitno utjecati na tu odluku.

Uvjerjenje Policijske uprave Novo Sarajevo broj 06-3-207-3-13329/98 od 5. oktobra 1998. godine, izdato prema evidencijama prebivališta - boravišta građana, ne može poslužiti kao dokaz o tome da li se imenovani (V. P) uselio u predmetni stan, a pretpostavlja se daje uselio u stan kada je zaključio ugovor o korištenju stana.

Neosnovan je navod podnosioca zahtjeva da se ponovno razmatra odluka Komisije po kojoj ugovor o zamjeni stanova nije valjan. Odredbom člana 32. stav 5. Zakona o stambenim odnosima, koji je primjenjivan na teritoriji Bosne i Hercegovine 1. aprila 1992. godine, propisano je da ugovor koji nije zaključen u pismenom obliku i za koji nema pismene saglasnosti davalaca stanova na korištenje ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo. Predmetni ugovor jc sačinjen u pismenoj formi, a postoje i pismene saglasnosti davalaca stanova na korištenje pa je, prema tome, pravno valjan. Ukoliko podnosilac zahtjeva smatra daje ugovor o zamjeni stanova ništav, u skladu sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima, može podnijeti zahtjev sudu za utvrđivanje ništavosti ugovora, pa zavisno od rezultata toga postupka ostvariti svoje pravo na predmetni stan...."

5. Central profit banka dostavila jc Sudu i rješenje Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/5-372-5678/98 od 6. jula 2000. godine kojim se kao neosnovan odbija zahtjev A. R za vraćanje u posjed stana u ulici Brčanska broj I/II na kojem jc nosilac stanarskog prava V P U rješenju se navodi daje "uvidom u Ugovor o korištenju stana broj MB/05-7-399/89 od 26. decembra 1989. godine utvrđeno da je V R nosilac stanarskog prava na stanu u ulici Brčanska broj I/II, a daje A. P podnosilac zahtjeva za vraćanje predmetnog stana u posjed supruga imenovanog.

Međutim, ovaj organ nije mogao prihvatiti zahtjev za povrat stana u posjed u ulici Brčanska I/II kao osnovan zato što je vidljivo na osnovu Uvjerjenja o kretanju PU Novo Sarajevo broj 06/3-207.3-13329/98 od 5. oktobra 1998. godine na ime V R i Uvjerjenja o kretanju Policijske uprave 06/3-207.3-13720/98 od 8. oktobra 1998. godine imenovani nisu 30. aprila 1991. godine imali adresu prebivališta na stanu u ulici Brčanska broj I/II

te se ne mogu smatrati licima u smislu člana 3. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/99 i 27/99).

Iz navedenih Uvjerenja o kretanju jasno se vidi da su V. P i A. P imali posljednje adrese prebivališta u ulici Marka Marulića broj 1A, i to V P sa prijavom boravka na navedenoj adresi 28. maja 1987. godine i A. P. sa prijavom boravka na navedenoj adresi 20. aprila 1989. godine..."

6. Ugovorom o zamjeni stanova iz 1989. godine B. (S.) P. zamijenio je svoj stan u ulici M. Đuraškovića broj 32 za stan J. V. koji se nalazio u ulici Obala 27. jula broj 93, a O. B., kao nosilac stanarskog prava na stanu koji se nalazi u ulici Socijalističke revolucije broj 1 daje u zamjenu stan V (B.) P.

II. Apelacija

7. Apelant - Central profit banka d.d. se žali da Komisija nije uvažila zahtjeve apelanta za ponovno razmatranje prvostepene odluke, odnosno ti razlozi nisu ozbiljno i odgovorno uzeti u razmatranje, te daje Komisija ignorisala relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima u pogledu načina sticanja i prestanka stanarskog prava, te da V. P, prema podacima Policijske uprave Novo Sarajevo, i potvrde o pravu vlasništva V. R na stanu u ulici Marka Marulića. Apelant ističe da V. R živi u inozemstvu i da se ne misli vratiti u Sarajevo, te da želi otkupiti ovaj stan na lak način (certifikatima) i nakon toga ga po tržišnim cijenama prodati i ostvariti visoku dobit. Stoga apelant smatra da Odluka Komisije nije prihvatljiva i daje njome povrijeđeno pravo na imovinu apelanta, prema članu II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

8. Dalje se u apclaciji navodi daje odluka Komisije izvršna isprava i na osnovu nje je moguće prinudno uvođenje u stan V P. Također i Kanton Sarajevo - Uprava za stambena pitanja donijela je rješenje broj 23/5-372-5678/98 od 6. jula 2000. godine da se V. P, odnosno njegova supruga, odbija sa zahtjevom za povrat stana. To znači da o istoj stvari postoje dvije različite odluke. Sve to ukazuje opravdanim prijedlog Sudu da do donošenja konačne odluke donese privremenu mjeru kojom će odložiti izvršenje odluke Komisije.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9. Central profit banka d.d. Sarajevo je 21. marta 2001. godine uložila apclaciju protiv Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica R-501-236-2/1-90 od 6. februara 2001. godine.

Iz ovih podataka nedvojbeno je daje apelacija izjavljena u roku utvrđenom u članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

10. U smislu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda apclacija je dostavljena Komisiji za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica u Bosni i Hercegovini. Također i V R, kao nosiocu stanarskog prava, i A. P. kao članu porodičnog domaćinstva u stanu Brčanska broj 1/1 (raniji naziv ulice Socijalističke revolucije), upućena je apclacija radi davanja odgovora. Pismeno Suda nije dostavljeno adresatima, jer prema obavjesti Pošte, odnosno dostavljača, navedena lica su nepoznata na označenoj adresi.

IV Dopustivost

11. Prethodno pitanje na koje treba dati odgovor u ovom predmetu je da lije Ustavni sud BiH nadležan da ocjenjuje ustavnost odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica i da li odluke Komisije imaju karakter “presude bilo kojeg suda u BiH” u smislu člana VI/3.(b) Ustava BiH.

12. Komisija za raseljena lica i izbjeglice, osnovana kao nezavisna prema članu VII Aneksa 7, preimenovana je u Komisiju za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica.

13. Mandat Komisije je da prima i odlučuje o svakom potraživanju nepokretne imovine u BiH, kada imovina nije bila dobrovoljno prodana ili na drugi način prenesena od 1. aprila 1992. godine i kada potraživač ne uživa trenutno posjedovanje te imovine. Potraživanja mogu biti za povrat imovine ili pravednu naknadu umjesto povrata (član XI).

14. Odluke Komisije su konačne i svaki prijenos, isprava, hipoteka ili drugi zakonski instrument, koji napravi ili dodijeli Komisija, se priznaje kao zakonit u cijeloj BiH. (Član XII tačka 7.)

15. Komisija donosi pravila i propise, u skladu sa Sporazumom, koji su neophodni za obavljanje njene funkcije. U izradi ovih pravila Komisija uzima u obzir domaće zakone o vlasničkim pravima (Čl. IX i XV). Komisija je 17. februara 1998. godine donijela Pravila o potvrđivanju stanarskih prava raseljenih lica i izbjeglica, a izmijene i dopune 10. juna 1999. i 4. augusta 1999. god., kojim je utvrđeno, između ostalog, da se pod potvrđivanjem stanarskih prava raseljenih lica i izbjeglica, podrazumijeva potvrđivanje stanarskog prava na stanovima u korist lica koja su to pravo imala 1. aprila 1992. god. (član 2.); izbjeglicama i raseljenim licima smatraju se sva lica koja su napustila svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine, koja nisu u posjedu tih stanova, a status izbjeglice i raseljenog lica koji Komisiji podnese zahtjev za povrat stanarskog prava se pretpostavlja (član 3.). Komisija donosi odluku kojom se zahtjev odbija zbog toga što Komisija nije raspolagala relevantnim dokazima za potvrđivanje stanarskog prava ili donosi odluku kojom se zahtjev odbacuje jer ga je podnijelo neovlašteno lice, neblagovremen je ili ne ispunjava uvjete za podnošenje zahtjeva propisane ovim pravilnikom ili odluku kojom se potvrđuje stanarsko pravo (član 26.); odluke Komisije o

zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava su konačne i obavezujuće za lica na koja se odluke odnose, kao i za upravne organe nadležne za izvršenje odluka o povratu u posjed stana na kojem postoji stanarsko pravo, u skladu sa relevantnim zakonima - Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (član 28.); odluka o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava koju je donijela Komisija može biti korištena isključivo u svrhe navedene u odluci (član 33.); lica na koja se odnosi odluka o potvrđivanju stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davalac stana na korišćenje pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Komisija nije razmatrala prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno uticati na odluku Komisije, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovno razmatranje odluke (član 36. stav 1.); odluke Komisije za potvrđivanje stanarskog prava izvršavaju nadležni upravni organi Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske u skladu sa relevantnim zakonima (član 38.).

16. Visoki predstavnik gosp. Wolfgang Pctritsch donio je 27. oktobra 1999. godine Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("SI. novine FBiH", broj 43/99 i 51/00) kojim je, između ostalog, propisano da odluke Komisije postaju konačne danom njihovog donošenja (član 2. stav 1.) a izvršenje odluka Komisije se provodi bez obzira na to da li su imovina ili stan na koji se odluka odnosi proglašeni napuštenim ili ne i bez obzira na bilo koju drugu odluku ili propise koji se odnose na njihov pravni status (član 9. stav 3.), a lica sa pravnim interesom na imovinu ili stan iz odluke Komisije koji je stečen nakon datuma navedenog u dispozitivu odluke Komisije može podnijeti žalbu protiv zaključka o dozvoli izvršenja koji je donio nadležni organ uprave jedino u slučajevima predviđenim ovim zakonom, s tim što se ovom žalbom ne može pobijati pravilnost odluke Komisije, jer se pravilnost te odluke može preispitivati samo u postupku ponovnog razmatranja pred Komisijom (član 10.). Protiv zaključka o dozvoli izvršenja odluke Komisije može se uložiti žalba nadležnom upravnom organu (koji je donio zaključak o dozvoli izvršenja) u roku od osam dana. U tom slučaju organ uprave upućuje podnosioca žalbe na pokretanje postupka pred nadležnim sudom u roku od 30 dana da bi dokazao da je nosilac prava iz odluke Komisije prenio svoja prava na podnosioca žalbe, na dobrovoljan i zakonit način, nakon datuma navedenog u dispozitivu odluke Komisije. Postupak izvršenja koji provodi nadležni organ uprave se ne obustavlja do donošenja sudske odluke, a izuzetno, nadležni sud može izdati nalog da se obustavi postupak izvršenja koji provodi organ uprave odgovoran za izvršenje samo ako je ovjereni ugovor o prijenosu prava zaključen nakon 14. decembra 1995. godine (član 12. st. 1. i 2.).

17. Pri ovakvom pravnom stanju što se odnosi na osnivanje i nadležnost Komisije, te na pravni efekat njenih odluka, Ustavni sud je pošao od Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Tako su Sporazumom pored organa i tijela na osnovu Ustava BiH, uspostavljena u pojedinim aneksima i druga tijela: Privremena izborna komisija,

Komisija za ljudska prava i Ured ombudsmena za ljudska prava, Komisija za raseljena lica i izbjeglice i Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika.

I Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu 4, sastavni je dio Sporazuma. Prema tome, iz same strukture Sporazuma proizilazi da su aneksi istog karaktera i da tvorcima aneksa nije bila namjera da dođe do bilo kakvog sukoba ili mogućnosti spora između pojedinih aneksa ili institucija koje su njima uspostavljene. Prema tome, može se zaključiti da se oni nadopunjavaju i djeluju paralelno.

Sud je već zauzeo isto načelno mišljenje u ranijim odlukama.

18. Prema tome, u odgovoru na pitanje da li je dopustiva apelacija izjavljena Ustavnom sudu protiv odluke Komisije koja je uspostavljena Aneksom 7 Sporazuma, potrebno je poći od člana VI/3.b) Ustava BiH, prema kome Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pri takvom principijelnom pitanju Ustavni sud je u svojim odlukama U 7/98, U 8/98 i U 9/98 zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u BiH i da Ustavni sud nije nadležan da preispituje njegove odluke, jer Dom za ljudska prava vrši svoje funkcije izvan standardne sudske strukture BiH. Slijedeći ovu jurisprudenciju, Ustavni sud cijeni to daje i Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica institucija koja vrši svoje funkcije, također, izvan standardne sudske strukture BiH.

Ustavni sud ukazuje da su, u smislu člana XII tačka 7. Aneksa 7 Sporazuma i Zakona o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica, odluke Komisije konačne i obavezujuće.

Međutim, Ustavni sud ističe da je zainteresovanim licima omogućen pristup redovnom sudu u cilju zaštite imovinskih prava u nekim Zakonom određenim slučajevima (čl. 10. do 12. Zakona o sprovođenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve). Ako se predmet tiče statusa nosioca prava 1. aprila 1992. godine, zainteresovano lice može pokrenuti zahtjev za ponovno razmatranje Komisiji za imovinske zahtjeve. Prije toga, lice se može uputiti redovnim sudovima radi razjašnjavanja onih pravnih pitanja koja Komisija za imovinske zahtjeve nije razmatrala i radi prikupljanja neophodnih dokaza koji bi se predložili tokom ponovnog razmatranja.

U predmetima koji se ne tiču statusa nosilaca prava od 1. aprila 1992. godine, zainteresovano lice se može žaliti protiv zaključka o dozvoli izvršenja upravnom organu koji je izdao ovaj zaključak. Upravni organ u odgovarajućim slučajevima može uputiti apelanta da pokrene postupak pred nadležnim sudom. Nakon redovnog sudskog postupka, ova lica mogu, kroz apelacionu jurisdikciju Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, tražiti zaštitu svojih prava iz Ustava BiH i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

V Zaključak

Iz navedenih razloga Ustavni sud je ocijenio da apelaciju treba odbaciti.

Kako je Ustavni sud donio odluku o glavnom pitanju, koje se odnosi na njegovu nadležnost u pogledu apelacija izjavljenih protiv odluka Komisije, nema osnova za donošenje privremene mjere prema članu 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Prema Članu VI/4. Ustava BiH odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 32/01
22. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Ustav Bosne i Hercegovine se tumači u kontekstu drugih relevantnih aneksa Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Sud nema nadležnosti za preispitivanje odluka Komisije za imovinske zahtjeve u cilju razjašnjavanja pravne pozicije relevantne za te odluke.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. stav 1. i 2. i 61. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. juna 2001. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se, kao osnovana, apelacija gosp. E. B. protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. aprila 2001. godine i rješenja br. Ki-28/01 od 5. aprila 2001. godine pa se:

- **Ukidaju rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. aprila 2001. godine i rješenje br. Ki-28/01 od 5. aprila 2001. godine.**
- **Određuje se, kao stvarno nadležan, Kantonalni sud u Sarajevu za sprovođenje istrage u predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH br. Ki-28/01.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gosp. E. B., kojeg zastupa advokat Ž. B. iz Sarajeva, 24. aprila 2001. godine podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju, a zatim i dopunu apelacije 22. maja 2001. godine protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. aprila 2001. godine i Rješenja istražnog sudije Vrhovnog suda Federacije BiH od 5. aprila 2001. godine.

U apelaciji se navodi da su citirana rješenja Vrhovnog suda Federacije povrijedila njegovo pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i čl. II/2. i II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima zakonom određeni sud vodi krivični postupak, što određuje i osnovna odredba člana 20. Zakona o krivičnom postupku.

Apelant smatra da Vrhovni sud Federacije, u pogledu prava na pravično suđenje, u konkretnom slučaju nije stvarno nadležan za sprovođenje istrage, tvrdeći da se ne radi o međukantonalnom kriminalu u smislu odredbi Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji kao kriterij za određivanje međukantonalnog kriminala ne uzima mjesto i različitost mjesta gdje je, navodno, nastupilo pribavljanje protivpravne imovinske koristi.

U tom pravcu apelacija decidno navodi druge zakonske osnove iz kojih proizilazi stvarna nenadležnost Vrhovnog suda Federacije.

Kao drugi razlog za osnovanost apelacije, apelant ističe daje Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nezakonito postupio i po prigovoru imuniteta apelanta kao premijera Vlade Federacije, ističući da su razlozi Vrhovnog suda suprotni odredbi člana 10. poglavlja IV/B Ustava Federacije “koja imunitet određuje za radnje *crimine temporis*” za vrijeme trajanja svojstva premijera Federacije, bez obzira na vrijeme vođenja krivičnog postupka, te daje rješenje tog pitanja u nadležnosti Ustavnog suda Federacije BiH.

2. U navedenoj apelaciji, uz meritorni prijedlog, apelant je predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će Vrhovnom sudu Federacije zabraniti vršenje bilo koje istražne radnje predviđene Zakonom o krivičnom postupku do konačne odluke Suda po apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine dvopis apelacije dostavljen je Vrhovnom sudu Federacije i federalnom tužiocu radi davanja mogućeg odgovora na apelaciju.

4. Vrhovni sud Federacije je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 22. maja 2001. godine dostavio odgovor u kojem iznosi da smatra da je apelacija nedopuštena i neosnovana.

U odgovoru je navedeno da pravni uvjeti za razmatranje apelacije, predviđeni članom 11. Poslovnika Ustavnog suda nisu ispunjeni “jer je u pitanju jedna od procesnih odluka koje zakonodavac nije ostavio kao apsolutno neizmjenjive... odredbe člana 32. stav 1, 2. i 3. Zakona o krivičnom postupku obavezuju sud da, po službenoj dužnosti, pazi na svoju nadležnost od početka postupka pa do pravomoćnosti presude...”, te da u osporenoj odluci ni pitanje imuniteta “nije definitivno raspravljeno”.

5. U odgovoru Federalnog tužilaštva, dostavljenom 30. maja 2001. godine, osporava se nadležnost Ustavnog suda BiH da razmatra apelaciju, ističući da Ustavni sud ima apelacionu nadležnost samo u odnosu na presude (ne i na rješenja) kada one postanu predmet spora.

Posebno je istaknuto da je u podnesenom zahtjevu Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine za sprovođenje istrage “naznačeno da su se osumnjičeni u određenom periodu udružili za vršenje više krivičnih djela na području raznih kantona na način opisan u dispozitivu zahtjeva”.

6. Odgovori Vrhovnog suda Federacije i Federalnog tužilaštva, u skladu sa članom 20. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dostavljeni su apelantu.

III. Činjenično stanje

7. Ustavni sud BiH je, službenim putem, od Vrhovnog suda Federacije pribavio potrebnu dokumentaciju i utvrdio činjenice koje se sumiraju kako slijedi:

8. Zamjenik federalnog tužioca je 7. marta 2001. podnio Vrhovnom sudu Federacije - istražnom sudiji - zahtjev za sprovođenje istrage (predmet Kt-26/01) protiv E. B., D. Č. i M. A. zbog osnovane sumnje da su počinili određena krivična djela.

9. Istražni sudija Vrhovnog suda Federacije, Rješenjem broj Ki-28/01 od 5. aprila 2001. godine, odredio je istragu protiv E. B. zbog osnovane sumnje daje učinio krivična djela zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 358. stav 3. i krivotvorenja službene isprave iz člana 368. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, a protiv D. Č. i M. A., zbog osnovane sumnje da su učinili krivično djelo nesavjesnog rada u službi iz člana 366. stav 2. Krivičnog zakona.

Iz izreke rješenja proizilazi, u odnosu na gosp. E. B., da mu se krivično djelo iz člana 358. stav 3. KZ pod četiri radnje inkriminira kao produženo krivično djelo, dok krivično djelo iz člana 368. stav 1. KZ Federacije BiH inkriminira u tački 4. produženog krivičnog djela.

Sud uočava daje inkriminacija u odnosu na gosp. E. B. individualizirana, dakle da je osnovano sumnjiv, daje sam počinio inkriminirana djela.

Što se, pak, tiče gospode D. Č. i M. A., njima je krivično djelo iz člana 366. stav 2. KZ Federacije BiH inkriminirano da su ga učinili zajedno.

Međutim, iz obrazloženja rješenja br. Ki-28/01, kao i ostale dokumentacije, proizilazi:

- a) sva trojica, sada okrivljenih, stavili su prigovor stvarne nenadležnosti;
- b) gosp. E. B. i gosp. D. Č. stavili su prigovor imuniteta od krivičnog gonjenja za vrijeme vršenja svojih funkcija premijera i zamjenika premijera, i
- c) da prvostepeno rješenje br. Ki-28/01, u svom obrazloženju, nije dalo bilo kakav odgovor na prigovore stvarne nenadležnosti i imuniteta.

10. Okrivljeni su, preko izabranih branilaca, izjavili žalbe protiv prvostepenog rješenja br. Ki-28/01 u kojima su ponovo naglasili da prvostepeni sud nije riješio pitanje njihovih prigovora stvarne nenadležnosti, a za dvojicu okrivljenih i prigovor o imunitetu.

Vrhovni sud Federacije, svojim rješenjem br. Kv-40/01 od 13. aprila 2001. godine, u vijeću trojice sudija, je odbio žalbe okrivljenih i time potvrdio prvostepeno rješenje.

Vrhovni sud Federacije, u svom Rješenju br. Kv-40/01, zauzeo je stanovište “da se radi o međukantonalnom kriminalu” a što proizilazi iz rješenja o sprovođenju istrage u odnosu na gosp. E. B., dakle daje pribavljena protivpravna imovinska korist u tri slučaja u Kantonu Sarajevo a u jednom slučaju u Kantonu Zenica.

Sto se, pak, tiče prigovora imuniteta koji su uložila dvojica okrivljenih, rješenje Vrhovnog suda Federacije zauzima stav da “oba okrivljena više ne uživaju privilegiju imuniteta, budući da je nesporno da su im prestale funkcije premijera i zamjenika premijera

Ovdje je karakteristično da naprijed navedeno rješenje Vrhovnog suda Federacije *po prvi put* odgovara i zauzima stanovište u pogledu prigovora koje su naveli okrivljeni.

Čini to *prvi put*, a rješava u drugom stepenu.

11. Protiv navedenog Rješenja Vrhovnog suda Federacije od 13. aprila 2001. godine, gosp. E. B. je, preko branioca, podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti. Vrhovni sud Federacije BiH je, svojim rješenjem broj Kvl-34/01 od 9. maja 2001. godine, zahtjev odbacio kao nedopušten.

IV Dopustivost

12. Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH”, broj 24/99) je utvrđeno da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

14. Prema Zakonu o krivičnom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, broj 43/98), kad postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, na zahtjev nadležnog tužioca za sprovođenje istrage, rješenje o sprovođenju istrage donosi istražni sudija nadležnog suda. Protiv rješenja istražnog sudije o sprovođenju istrage može se izjaviti žalba, o kojoj rješenjem odlučuje vijeće tog suda. Protiv rješenja vijeća nije moguće izjaviti žalbu, ako ovim zakonom nije drukčije određeno (čl. 151,385,388.).

Prema tome, u konkretnom slučaju iscrpljeni su svi pravni lijekovi upravo za “situaciju” na koju se odnose žalbeni navodi apelacije.

15. Vrhovni sud Federacije je 13. aprila 2001. godine donio rješenje Kv-40/01, a apelacija protiv tog rješenja dostavljena je Ustavnom sudu 24. aprila 2001. godine, tj. u roku od 60 dana kako je to predviđeno članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

16. Prema tome, apelacija Ustavnom sudu protiv rješenja Vrhovnog suda, od 13. aprila 2001. godine, je dopustiva.

V Ustavni sud je odlučio

17. Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

19. Apelantovi navodi se odnose na to da je Vrhovni sud, rješenjima o provođenju istrage protiv njega, povrijedio njegova ljudska prava zaštićena članom 6. stav 1. Evropske konvencije i čl. II/1. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

20. *Član 6. stav 1. Konvencije u svom relevantnom dijelu glasi: "Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči... o krivičnoj optužbi protiv njega."*

21. Sporno pitanje između stranaka u postupku je da li je ili ne, Vrhovni sud Federacije stvarno nadležan za inkriminirana krivična djela stavljena na teret gosp. E. B. i dr.

22. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je ocijenio da je zahtjev podnosioca apelacije osnovan, te da za vođenje krivičnog postupka, u ovoj fazi istrage, nije nadležan Vrhovni sud Federacije, iz sljedećih razloga:

a) Zahtjevom za sprovođenje istrage federalni tužilac je objektivnim identitetom inkriminacija za okrivljene inkriminirao krivična djela kako je to navedeno u tač. 8. i 9. ove odluke u poglavlju III. - Činjenično stanje.

Naime, iz rješenja br. Ki-28/01 od 5. aprila 2001. godine vidi se daje, u odnosu na objektivni identitet (mjesto, vrijeme, način i pravna kvalifikacija), istražni sudija u cjelosti akceptirao zahtjev za sprovođenje istrage.

b) Sud je prema *ius cogens* odredbama obavezan da po službenoj dužnosti pazi i odlučuje o svojoj stvarnoj nadležnosti. Te odredbe su jasne i jednoznačno precizirane u čl. 20. i 32. Zakona o krivičnom postupku. Navedeni članovi glase: "*Vrhovni sud Federacije i sudovi u kantonima sude u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene federalnim, odnosno kantonalnim zakonima*" (član 20),

“Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan oglasiti će se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja uputiti će predmet nadležnom sudu” (član 32. stav 1.).

U utvrđenom činjeničnom stanju već je rečeno da u predmetu br. Ki-28/01 sud to nije uradio, i pored istaknutih prigovora okrivljenih i njihovih branilaca, nego, štaviše, nije dao bilo kakav odgovor o spornom pitanju.

c) Žalbeno vijeće u drugom stepenu Vrhovnog suda Federacije, povodom žalbe gosp. E. B. protiv rješenja broj Ki-28/01, odbija žalbu kao neosnovanu i zauzima stav da je Vrhovni sud nadležan za sprovođenje istrage.

To čini na način kako je činjenično navedeno u tački 10. ove odluke.

Apriori, podvlačimo da u odnosu na prvostepeno rješenje koje uopće nije imalo razloga za svoj stav o nadležnosti (ništa nije napisano) Vrhovni sud po prvi put daje razloge o svojoj nadležnosti.

Zašto je apostrofirano prvi put? Iz dva razloga, i to:

- Ako prvostepeno rješenje nije ni pomenulo pitanje nadležnosti, i to i pored istaknutih prigovora odbrane, o tom pitanju nije imalo uopće razloga pa se nije moglo ni ispitati.

- Vrhovni sud Federacije po prvi put, zauzimajući stav o nadležnosti, definitivno okončava predmet jer okrivljeni više nemaju pravo pravnog lijeka, ni redovnog ni vanrednog, što je očito, jer je vanredni pravni lijek odbačen kao nedozvoljen.

Stoga je očigledno da je rješenje Vrhovnog suda konačno jer je po tom pitanju zauzelo i konačan stav.

23. Da je Rješenje Vrhovnog suda Federacije br. Kv-40/01 osnovano zauzelo stav o nadležnosti, navedeni propusti (v. tačku 22.) ne bi imali odlučujući značaj za odlučenje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Međutim, navedeno rješenje je, neosnovano i suprotno zakonu, uspostavilo nadležnost Vrhovnog suda Federacije za inkriminirana krivična djela gosp. E. B. i dr. Naime, nadležnost Vrhovnog suda u krivičnom postupku određena je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine.

Taj zakon su prihvatila oba doma Parlamenta Federacije BiH.

Zbog značaja materije i visokog nivoa Vrhovnog suda Federacije navode se u cijelosti odredbe Zakona koje se odnose na krivični postupak za koji je nadležan Vrhovni sud Federacije:

“Vrhovni sud je nadležan za provođenje istrage i suđenje u prvom stepenu i po pravnim lijekovima učinilaca krivičnih djela:

6. terorizam iz člana 146. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (“SI. novine Federacije BiH”, br. 43/98, 2/99 i 15/99) (u daljnjem tekstu: KZ F BiH),

7. međunarodni terorizam iz člana 168. KZ F BiH,

8. međukantonalni kriminal,
9. neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 252. KZ FBiH,
10. organizirani kriminal.

Pod međukantonalnim kriminalnom, u smislu ovog zakona, smatraju se krivična djela terorizma iz člana 146. KZ FBiH, međunarodni terorizam iz člana 168. KZ FBiH, neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 252.

KZ FBiH i organiziranog kriminala.

Organizirani kriminal se sastoji od onih krivičnih djela koja počine dvije ili više osoba koje djeluju kao ustrojeno udruženje ili organizacija u dogovoru tokom jednog vremeneskog perioda s ciljem počinjavanja višestrukih prijestupa od kojih je za najmanje jedan predviđena kazna od pet ili više godina zatvora. Takvi prijestupi mogu biti sami sebi cilj, ili sredstvo sticanja materijalne koristi, opstrukcije povratka izbjeglica, ili ugrožavanje mira i stabilnosti u Federaciji na neki drugi način i u odgovarajućim slučajevima, nepropisnog utjecanja na rad javnih organa vlasti. "

Dakle, decidno je rečeno koja krivična djela pripadaju međukantonalnom kriminalu.

Očito je da nijedno od djela nije inkriminirano podnosiocu apelacije i dr.

Za sva krivična djela označeni su nazivi i članovi KZ-a u kojima su imenovana i naznačena "obilježja bića krivičnih djela".

Za apelanta su inkriminacije iz glave XXXI. pod naslovom "Krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti", i to član 358. stav 3. i član 368. KZ-a.

Identičan je slučaj u odnosu na inkriminaciju za ostala dva okrivljena lica čije je krivično djelo kvalificirano kao nesavjestan rad u službi iz člana 366. KZ Federacije BiH.

Dakle, inkriminirana djela za apelanta i dr. ne pripadaju krivičnim djelima za čije vođenje krivičnog postupka je nadležan Vrhovni sud Federacije.

No, postoji i krivično djelo pod općim nazivom "organizirani kriminal".

Da se ne radi o organiziranom kriminalu proizilazi iz istog Zakona koji smo citirali.

Naime, za organizirani kriminal treba ustanoviti više suštinskih elemenata.

Ukazuje se samo na dva koja jasno govore da se u predmetu apelanta i dr. ne radi o takvom kriminalu:

- 1) Naime, već je pod tačkom 9. obrazloženja ove odluke (III. - Činjenično stanje) rečeno daje za gosp. E. B. inkriminacija individualizirana za njega samog, dok za ostalu dvojicu da su krivično djelo iz člana 366. stav 2. KZ-a Federacije BiH počinili zajedno.

Jasno je da, pošto je apelant inkriminiran sam, on ne pripada situaciji kada krivična djela "počine dvije ili više osoba ...", dok s druge strane za ostalu dvojicu koji su krivično djelo počinili zajedno, s obzirom na inkriminaciju iz člana 366. KZ-a pod nazivom

nesavjestan rad u službi, vidi se da biće tog krivičnog djela kao radnju izvršenja subsumira “propuštanje dužnosti nadzora itd.” što znači da je radnja izvršenja predviđena nečinjenjem (*non facere*), pa time nema ni svojstvo direktnog umišljaja (*dolus directus*), što bi bilo sve potrebno za “organizirani kriminal.”

2) Za pojam organiziranog kriminala potreban je i element visine kazne kod izvršavanja višestrukih krivičnih djela, i to, potrebno je daje zajedno krivično djelo predviđena kazna od pet ili više godina zatvora.

Inkriminacija za apelanta iz člana 358. stav 3. ima zapriječenu kaznu “od najmanje tri godine”. Dakle, nema potrebni minimum od pet godina kao ni ostale elemente organiziranog kriminala.

Što se tiče krivičnog djela iz člana 368. KZ-a Federacije BiH (krivotvorenje službene isprave) minimum kazne je tri mjeseca (a ne potrebni od pet godina).

Što se, pak, tiče ostale dvojice okrivljenih za inkriminirano djelo iz člana 366. stav 2. (nesavjestan rad u službi) minimum kazne je šest mjeseci zatvora.

Dakle, jasno je i očigledno da je Vrhovni sud Federacije stvarno nenadležan za vođenje krivičnog postupka protiv apelanta i dr.

24. Pod tačkom 20. ove odluke citiranje član 6. stav 1. Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Ustavni sud ocjenjuje da je, ovakvim postupanjima Vrhovnog suda Federacije, povrijeđeno apelantovo pravo da mu sudi nadležan sud “zakonom određen”.

Naime, ne primjenjujući pravilno zakon, Vrhovni sud Federacije je, protivno zakonu, uspostavio nadležnost za apelanta nenadležnog suda.

S obzirom na to, i s obzirom na očite značajne propuste u odlučenjima Vrhovnog suda Federacije, kod apelanta je subjektivno izazvana sumnja u pristrasnost suda, što sve zajedno u svojoj cjelovitosti ukazuje da je apelantovo pravo povrijeđeno. Stoga je Ustavni sud Bosne i Hercegovine svojom izrekom u odluci uspostavio pravo apelanta koje proizilazi iz već navedene Konvencije.

Odgovor Vrhovnog suda Federacije da napadnuta odluka nije “neizmjenljiva” nije utemeljen, jer je taj sud svojim stavom, protivno zakonu, definitivno zauzeo precedens, i teško bi bilo očekivati da bi ubuduće postupao suprotno zauzetom stanovištu.

25. U ovom predmetu je egzistirala i druga teza koja nije prihvaćena.

Obrazloženje odluke će je iznijeti i na nju odgovoriti.

Ta teza glasi:

“Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, pitanje da li je poštovan princip pravičnog suđenja u krivičnom postupku mora biti sagledano na osnovu krivičnog postupka u cjelini, jer *omaške i nedostaci* koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljani u sljedećoj fazi postupka. Ovo znači da generalno nije moguće utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok postupak ne bude gotov i konačna

presuda donesena. Prije tog vremena, o krivičnoj optužbi još nije odlučeno i zbog toga još nije moguće ocijeniti da li je u slučaju optuženog sud pravično odlučivao o krivičnoj optužbi protiv njega.”

Prije svega treba istaći da pitanje stvarne nenadležnosti nije pitanje “omaški i nedostataka”.

Ovo tim prije što Sud ukazuje na obaveze po članu 20. i 32. ZKP-a Federacije BiH gdje sud mora, po službenoj dužnosti, paziti na stvarnu nadležnost. Staviše, i Vrhovni sud Federacije kod odlučivanja kao najviša instanca kada rješava po žalbi protiv prvostepenog rješenja prema odredbi člana 388. stav 4. opet to mora činiti sukladno odredbi koja glasi: “Ispitujući žalbu sud će po službenoj dužnosti paziti je li za donošenje rješenja prvostepeni sud bio stvarno nadležan, odnosno je li rješenje donio ovlašteni organ.”

Odgovarajući na gore citiranu tezu, obrazloženje odluke ističe sljedeće:

Iako sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava stoji na stanovištu da pitanje da li je poštovan princip pravičnog suđenja u krivičnom postupku mora biti sagledano na osnovu krivičnog postupka u cjelini, jer omaške i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti izmijenjeni u sljedećoj fazi postupka, Ustavni sud BiH je stao na stanovište da kao domaća institucija mora ukazati na povredu prava zagarantiranih ustavom čak i u ovoj fazi postupka. Naime, Evropski sud za ljudska prava je sudska instanca međunarodnog karaktera i njegovo postupanje moguće je tek nakon iscrpljivanja domaćeg postupka u cjelini. Međutim, Ustavni sud BiH je domaća institucija apclacione nadležnosti u pogledu prava i sloboda zagarantiranih Ustavom BiH, te u tom smislu, bez obzira na činjenicu da postupak nije okončan, mora ukazati na povredu prava zagarantiranih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, pa samim tim i prava zagarantiranih Ustavom BiH.

26. U konkretnom slučaju za sprovođenje istrage protiv apelanta i dr. je “*zakonom određen sud*” Kantonalni sud u Sarajevu jer to proizilazi iz člana 20. Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH i člana 33. stav 1. tačka 1. Zakona o sudovima Kantona Sarajevo.

27. Istaknuti prigovor imuniteta od strane apelanta Ustavni sud BiH nije rješavao, jer to pitanje treba da razriješi stvarno nadležni sud.

Slijedom izloženog, kako je u konkretnom slučaju došlo do povrede člana 6. stav 1. Konvencije koja glasi: “svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan sud, pravično, javno i u razumnom roku odluči o krivičnoj optužbi protiv njega”, Ustavni sud BiH je odlučio kao u dispozitivu odluke.

S obzirom da je predmet riješen meritorno, odlučenje o predloženoj privremenoj mjeri nije imalo svrhu.

U skladu sa članom VI/4. odluke Suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Sud je donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda, prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko i Azra Omeragić izdvojili su svoja mišljenja. Tekst izdvojenih mišljenja prilaže se uz Odluku kao aneks.

U 34/01
22. juni 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Ukoliko zakonom određen sud, ne sprovedi krivični postupak,
to predstavlja povredu člana 6. stava 1. Evropske konvencije.**

ANEKS

- izdvojeno mišljenje sudija Hansa Daneliusa i Josepha Marka na Odluku Ustavnog suda u predmetu U 34/01

Žao nam je što ne možemo prihvatiti većinsko mišljenje u ovom predmetu iz sljedećih razloga:

Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelaciona nadležnost Suda ograničena je na ustavna pitanja i Sud, općenito, nije nadležan da preispituje da li su niži sudovi pravilno primijenili zakone ili utvrdili činjenice.

U skladu sa članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode, predviđeni Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima, se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Apelant smatra da je Vrhovni sud, rješenjima o provođenju istrage protiv njega, povrijedio njegova ljudska prava zaštićena članom 6. stav 1. Evropske konvencije i čl. II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

Član 6. stav 1. Konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi: "Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza [...] svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, pitanje da li je poštovan princip pravičnog suđenja u krivičnom postupku mora biti sagledano na osnovu krivičnog postupka u cjelini, jer omaške i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u sljedećoj fazi postupka. Ovo znači da općenito nije moguće utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok postupak ne bude gotov i konačna presuda donesena. Prije tog vremena, o krivičnoj optužbi još nije odlučeno i zbog toga još nije moguće ocijeniti da li je u slučaju optuženog sud pravično odlučivao o krivičnoj optužbi protiv njega.

U konkretnom slučaju, rješenja na koja se žali gosp. E. B. odnose se na pokretanje istrage protiv njega i on još nije osuđen ni za kakvo krivično djelo. Iz toga slijedi daje žalba, bazirana na članu 6. stav 1. Evropske konvencije, preuranjena i da se, u ovoj fazi, ne može odlučiti da li je krivični postupak koji se protiv njega vodi zadovoljio uvjete iz tog člana Konvencije.

ANEKS

- izdvojeno mišljenje sudije Azre Omeragić na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu U 34/01

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U34/01 od 22. juna 2001. godine usvojena je kao osnovana apelacija g. E. B. protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kv-40/01 (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije). Ovom odlukom ukinuto je osporeno rješenje Kv-40/01 od 13. aprila 2001. godine i rješenje istog suda Ki-28/01 od 5. aprila 2001. godine, a kao stvarno nadležan sud za sprovođenje istrage *“u predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH broj Ki-28/01, određen je Kantonalni sud Sarajevo*

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine izdvajam svoje mišljenje i izražavam neslaganje sa ovom odlukom iz sljedećih razloga:

*Član 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u svom relevantnom dijelu glasi: “Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične **optužbe** protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.*

Faza istrage je, Zakonom o krivičnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKP) posebno regulisana faza krivičnog postupka tokom koje se, u zakonom predviđenoj proceduri, prikupljaju validni dokazi za optuženjc. Ta faza prethodi podizanju optužnice, tj. **optuženju**, i u ovom slučaju je obavezna (član 152. stav 6. ZKP-a). Da li će prikupljeni dokazi biti dovoljni za optuženjc odlučiće nadležni tužilac po okončanju istrage.

Pitanje da li je, u smislu navedene Evropske konvencije, povrijeđeno pravo apelanta na suđenje **pred zakonom ustanovljenim sudom** ne može da se tumači kao postupanje nadležnog suda, kako se to prihvata u odluci, već mora da se tumači kao postupanje zakonom određenog suda.

Zakon o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 2/95, 9/96, 20/01) ustanovio je Vrhovni sud i odredio daje taj sud nadležan *“za provođenje istrage, suđenje u prvom stepenu i po pravnim lijekovimaDakle,* Vrhovni sud Federacije je zakonom utvrđen sud koji je nadležan da sprovodi istragu.

Stoga smatram da je apelacija u ovoj fazi krivičnog postupka nedopustiva.

Nadležnost Ustavnog suda odnosi se na ispitivanje povreda Ustavom zaštićenih prava (član VI/3. Ustava BiH).

Odlučivati o nenadležnosti Vrhovnog suda Federacije u ovoj fazi krivičnog postupka znači odlučivati o “pristrasnosti” Suda, što u konkretnoj situaciji nije ničim argumentovano, niti je apelacijom na to ukazano.

Osnovni princip nezavisnosti sudstva je nemiješanje u sudske procese. Odlučivanje Ustavnog suda Bil i u ovoj pravnoj situaciji krši sudsku nezavisnost i autoritet, te istovremeno ugrožava sudsku nadležnost.

Ustavni sud nije nadležan da u istražnoj fazi krivičnog postupka preispituje pravnu kvalifikaciju krivičnih djela, da utvrđuje činjenično stanje i da određuje sud koji je nadležan. To je zadatak redovnih sudova. Ovakvom odlukom Ustavni sud se neovlašćeno umiješao u nadležnost redovnog suda čime je narušio princip nezavisnosti sudstva.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija L. A. iz Banje Luke, te se ukidaju rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/2000 od 19. oktobra 2000. godine, Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-442/99 od 24. januara 2000. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2976/97 od 10. marta 1999. godine zbog kršenja ustavnih prava na pravičan postupak iz člana 6. stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prava na poštivanje njenog doma iz člana 8. Konvencije i njenog prava na mirno uživanje u njenoj imovini iz člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

L. R. se nalaže da isprazni i preda L. A. u posjed, slobodan od lica i ličnih stvari, jednosoban stan koji se nalazi u Banjoj Luci, u ul. Cara Lazara br. 21, u roku od 60 dana od dana objavljivanja ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je L. A. iz Banje Luke koju zastupa Z. B., advokat iz Banje Luke.

2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz sadržaja apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi.
3. L. A. je nosilac stanarskog prava na jednosobnom stanu u Banjoj Luci, ul. Cara Lazara broj 21, na osnovu ugovora o korištenju stana zaključenog 2. jula 1981. godine između Samoupravne interesne zajednice stanovanja Banja Luka (Zavod za izgradnju grada) i L. A.
4. U augustu 1995. godine, L. R. ju je istjerao iz stana.
5. Apelantica je, 1997. godine, tužbom protiv L. R., pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci za povrat stana u posjed. Osnovni sud je 10. marta 1999. donio rješenje broj P-2976/97, kojim je prekinuo postupak za predaju u posjed stana sve dok se pravosnažno ne završi postupak koji se vodi kod Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Banja Luka.
6. Iako tuženi L. R. nije osporavao navode tužbe, Osnovni sud je ovako riješio jer je utvrdio daje rješenjem broj 08-476-2325-221/96 od 24. juna 1998. godine, kojeg je izdalo Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica, stan dodijeljen na korištenje tuženom L. R.
7. Po uložnim žalbama apelantice, Okružni sud u Banjoj Luci 24. januara 2000. godine, a zatim Vrhovni sud Republike Srpske 19. oktobra 2000., potvrdili su rješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci.

II. Apelacija

8. Apelantica traži pravnu zaštitu svojih prava pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, i navodi da nema drugog načina da dođe do zaštite. Ona smatra da su redovni sudovi Republike Srpske i Vrhovni sud Republike Srpske grubo povrijedili ne samo odredbe Zakona o parničnom postupku (odredba člana 7. stav 1.), nego i njena ustavna prava iz člana II stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.
9. Apelantica naglašava da poslije pet odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u ovoj oblasti u kojima je ukazano na pozitivne propise, koji se imaju primijeniti u slučajevima nasilnog oduzimanja posjeda imovine i stana, Vrhovni sud Republike Srpske je i u ovom slučaju donio nezakonitu odluku. Traži da Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdi pravnu ništavost svih rješenja sudova Republike Srpske, kojima je apelantici apsolutno onemogućena sudska zaštita, grubom silom oduzetog joj posjeda stana na kojem je legalni nosilac stanarskog prava i donese odluku kojom se ukidaju rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/00 od 19. oktobra 2000. godine, Okružnog suda br. Gž-442/99 od 24. januara 2000. godine i Osnovnog suda Banja Luka

broj P-2976/97 od 10. marta 1999. godine, a L. R. naloži da apelantici L. A. preda u posjed i slobodno raspolaganje, slobodan od lica i ličnih stvari, njen stan u roku od 8 dana.

III. Dopustivost predmeta

10. U skladu sa odredbom člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na građanska i Ustavom zaštićena prava apelanta.

11. Odredbom člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

12. Sud konstatuje da je apelantica, obraćajući se Vrhovnog sudu, iscrpila sve raspoložive pravne lijekove. Ona je primila rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske

19. decembra 2000. godine, a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena je 22. januara 2001. godine. Slijedi daje ona ispoštovala i rok od 60 dana.

13. Stoga, Ustavni sud apelaciju smatra dopuštenom.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

14. L. A. iz Banje Luke, 20. marta 2000. godine, podnijela je prvu apelaciju protiv rješenja Okružnog suda Banja Luka broj Gž-442/99 od 24. januara 2000. godine.

15. Na sjednici Suda, održanoj 29. septembra 2000. godine, zaključeno je da se apelacija L. A. protiv rješenja Okružnog suda Banja Luka, kojim je potvrđeno rješenje Osnovnog suda Banja Luka, stavi na listu predmeta za odlučivanje i sačeka da se pitanje revizije riješi na Vrhovnom sudu Republike Srpske.

16. Apelantica je 22. januara 2001. dopunila svoju apelaciju osporavajući i rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/2000 od 19. oktobra 2000. godine. Dovala je u pitanje ustavnost navedenog rješenja, kao i prethodnih rješenja Osnovnog i Okružnog suda u Banjoj Luci, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Na osnovu odredbe člana 16. Poslovnika Suda 15. februara 2001. godine od Vrhovnog suda Republike Srpske i L. R., kao učesnika u postupku, zatraženi su odgovori na apelaciju.

18. L. R. je, 29. marta 2001. godine, dostavio Sudu odgovor na apelaciju. Izjavio je da još koristi stan u Banjoj Luci u ul. Cara Lazara 21 i daje izbjeglica iz Ključa gdje ima privatnu kuću. Zali što se sve dogodilo, iako skoro i ne poznaje apelanticu, predlažući da se ona "još strpi do konačnog ishoda - dok riješi svoju imovinu, automatski napušta tuđu".

19. U skladu sa članom 20. stav 2. Poslovnika Suda 5. aprila 2001. godine dostavljen je odgovor L. R. advokatu Z. B. koji zastupa apelanticu.

20. Podneskom od 5. juna 2001. godine punomoćnik apelantice obavijestio je Sud da L. R. ima vlastitu kuću u Ključu na adresi Rudinicc 19, a da odgovor na apelaciju koju je dao L. R. ne sadrži ništa značajno što bi moglo uticati na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u pogledu osnovanosti apelacije.

21. Vrhovni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor na apelaciju.

22. Na traženje Suda, Osnovni sud u Banjoj Luci dostavio je kompletan spis.

V Meritum

23. Ustavni sud razmatra da li je rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. oktobra 2000. godine povrijedilo prava apelantice sadržana u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, članu 8. Evropske konvencije i članu 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

a) *Član 6. stav 1 Evropske konvencije glasi:*

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

24. Ustavni sud ukazuje da pravo pristupa sudu predstavlja jedan elemenat koji je neodvojiv od prava iskazanog u članu 6. stav 1 Evropske konvencije (vidi, npr., Evropski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975., serija A, broj 18, stav 36).

25. Ustavni sud uočava da, nakon što je spor bio u postupku pred Osnovnim sudom već 15 mjeseci i tek nakon što je L. R. 24. juna 1998. godine dobio rješenje Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odnosno Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom, Osnovni sud je 10. marta 1999. godine održao raspravu u ovom predmetu. Iz dokaza spisa Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-2976/97 proizilazi da, iako L. R. nije poricao navode tužbe koji se odnose na izbacivanje apelantice iz njenog stana, Sud je zasnovao svoje rješenje o prekidu postupka u parnici,

prvenstveno na činjenici daje L. R. dodijeljen stan, te daje u tom smislu nadležan organ uprave, tj. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske - Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom.

26. Okružni sud u Banjoj Luci i Vrhovni sud Republike Srpske su potvrdili rješenje Osnovnog suda.

27. Ustavni sud konstatuje da je apelantica imala pravo, prema članu 6. Evropske konvencije, na sudsko odlučenje i smatra da su sudovi Republike Srpske stoga bili obavezni da meritorno riješe konkretni spor prema čl. 10. i 30. Zakona o stambenim odnosima Republike Srpske ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 i 12/87, te "Službeni glasnik RS", broj 19/93). Vrhovni sud Republike Bosne i Hercegovine je u odluci U-549/88 od 19. maja 1988. godine zaključio da su, prema članu 10. Zakona o stambenim odnosima, sudovi općenito nadležni za odlučivanje u sporovima o stambenim odnosima, osim ako je ovim zakonom drugačije propisano. Vrhovni sud je zaključio da su redovni sudovi nadležni za zaštitu prava nosioca stanarskog prava, protiv lica koje je uselilo u stan bez njegovog odobrenja.

28. Nesporno je da se apelantica žalila protiv rješenja Komisije o dodjeli njenog stana. Iako je upravni postupak još uvijek u toku, Osnovni sud je imao procesnu obavezu da cijeni sve činjenice i pravne okolnosti prilikom odlučivanja u konkretnom slučaju. Sudovima je moralo biti poznato da stan nije dodijeljen na zakonit način. Stanje iz 1997. godine, kada je tužba bila podnesena, zadržalo se i danas, jer L. R. još koristi predmetni stan. Sud smatra da je rješenje Vrhovnog suda, koje potvrđuje rješenja Okružnog i Osnovnog suda, onemogućilo apclantici pristup nadležnom sudu koji bi odlučio u sporu povodom njenog stana. Stoga, navedeno rješenje krši apelanticino pravo na pristup sudu prema članu 6. stav 1 Evropske konvencije.

b) *Član 8. Evropske konvencije glasi:*

"Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih. "

29. Iz podataka koje je dostavila apelantica a koje tuženi L. R. nije osporio, proizilazi da je apelantica bila trajno nastanjena u stanu u ul. Cara Lazara 21 u Banjoj Luci. Ona nije imala namjeru napustiti stan, ali ju je na to prisilio L. R. koji u predmetnom stanu i sada živi, i na taj način sprečava porodicu L. A. da se vrati u stan, koji se bez ikakve sumnje smatra porodičnim domom.

30. U tim okolnostima, došlo je do miješanja u apelantino pravo na poštovanje njenoga doma u smislu člana 8. stav 1. Evropske konvencije.

31. Prema članu 8. stav 2. Evropske konvencije ovakvo miješanje može biti opravdano samo ukoliko je u skladu sa zakonom, ukoliko ima cilj koji je legitiman, i ako je neophodno u demokratskom društvu zbog spomenutog cilja.

32. Sud konstatuje da rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske nije u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima Republike Srpske. Stoga, miješanje u pravo na poštovanje apelantinog doma nije bilo opravdano, s obzirom da nije bilo u skladu sa zakonom u smislu stava 2 člana 8. Evropske konvencije.

33. Ustavni sud po ovoj tački zaključuje da je navedeno rješenje povrijedilo apelantino pravo na poštovanje njenog doma iz člana 8. Evropske konvencije.

c) *Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:*

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

34. Prema zakonu koji je na snazi u Republici Srpskoj, stanarsko pravo podrazumijeva pravo na nesmetano i trajno korištenje stana, mogućnost članova porodičnog domaćinstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nosioca stanarskog prava, ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava iz drugih razloga, i automatsko dobivanje zajedničkog stanarskog prava za bračnog supružnika koji dijeli s njim domaćinstvo. Stoga, Ustavni sud zaključuje da apelantino stanarsko pravo nad njenim stanom predstavlja imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

35. Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvoga stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavu, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, među ostalim, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom, sprovođenjem takvih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi *inter alia*, Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982., serija A broj 52 stav 61; i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995., serija A broj 315-c, stav 26. sa daljnjim referencama).

36. Sud ponovo konstatuje da je rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. oktobra 2000. godine onemogućilo apelantici povrat njenog stana na zakonit način. Rješenjem Vrhovnog suda, dakle, došlo je do miješanja na neproporcionalan način u njena prava kao nosioca stanarskog prava, što znači daje došlo do povrede njenog prava iz člana 1. Protokola broj 1, koji se odnosi na poštovanje imovine.

VI. Ustavni sud je odlučio

37. Ustavni sud je ustanovio da je došlo do povrede prava sadržanih u čl. 6. i 8. Konvencije, te u članu 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Sud smatra da je jedini efektivan lijek za takva kršenja povrat stana apelantici. Stoga, Ustavni sud ukida rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv.206/2000. od 19. oktobra 2000. godine. Okružnog suda u Banjoj Luci, broj Gž-442/99 od 24. januara 2000. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj P-2976/97 od 10. marta 1999. godine. Ustavni sud nalaže L. R. da isprazni i preda L. A. u posjed, slobodan od lica i ličnih stvari, jednosoban stan koji se nalazi u Banjoj Luci, u ul. Cara Lazara br. 21, u roku od 60 dana od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku BiH", pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

38. Prema članu VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 24/00
31. august 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Član 6. stav 1. Evropske konvencije osigurava pravo na pristup sudu pune nadležnosti, kao i pravo da sud donese odluku u meritumu radi odlučjenja o zahtjevu za povrat nezakonito oduzetog stana, čak i u slučaju kada je odgovarajući upravni postupak u toku.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija I. K., iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rcv.251/99 od 10. februara 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Apelant I. K., iz Sarajeva, izjavio je preko svog zastupnika, advokata H. J., apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 30. augusta 2000. godine protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rcv.251/99 od 10. februara 2000. godine. Podnosilac apelacije je tražio da Ustavni sud ocijeni ustavnost ove presude na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

2. Ustavni sud je zatražio 11. oktobra 2000. godine od Vrhovnog suda, a 27. aprila 2001. godine od Općine Centar Sarajevo, da dostave odgovor na apelaciju u skladu sa članom 16. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Vrhovni sud je dostavio odgovor 18. decembra 2000. godine, a Pravobranilaštvo Općine Centar Sarajevo 10. maja 2001. godine.

3. Vrhovni sud u svom odgovoru navodi da se apelacija odnosi na pitanja koja nisu sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, dok pravobranilac Općine Centar smatra da žalbeni navodi iz apelacije nisu osnovani, pa predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

II. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Sudu, mogu se sumirati na sljedeći način:

a) Redovni postupak

5. Rješenjem Sreskog suda u Sarajevu broj R-I 19/52 od 3. decembra 1956., koje je postalo pravosnažno 24. jula 1959. godine, L. K., stric apelanta, je proglašen umrlim. Nakon toga, javni pravobranilac je, po službenoj dužnosti, pokrenuo ostavinski postupak iza umrlog L. K. Postupak je vođen pod brojem 0-35/60. Apclant je, kao jedini nasljednik umrlog, prisustvovao ročištu, održanom 7. marta 1961. godine, i tom prilikom dao nasljedničku izjavu da nema interesa za raspravljanje zaostavštine. Nije se žalio u postupku na odlučenje povodom imovine L. K. iz Sarajeva.

6. Sreski sud u Sarajevu je, 23. augusta 1961. godine, donio rješenje broj 0-35/60, kojim je imovina L. K. proglašena društvenom imovinom, što je uknjižbom u zemljišne knjige provedeno kod Sreskog suda u Sarajevu 26. januara 1962. godine. Rješenje broj 0-35/60 je apelantu uručeno, na njegov zahtjev, 1992. godine.

7. Na dobijeno rješenje apelant je uložio žalbu Kantonalnom sudu u Sarajevu 25. februara 1992. godine, koji je svojim rješenjem broj Gž-236/97 od 28. augusta 1998. godine odbio žalbu apelanta i uputio ga da ostvarivanje nasljednih prava traži u parničnom postupku.

b) Ponavljanje pravosnažno okončanog postupka

8. Apclant je pokrenuo kod Općinskog suda I u Sarajevu nasljednopravnu parnicu. Općinski sud I je presudom brojem P: 1467/97 od 29. maja 1998. odbio apelantovu tužbu.

9. Na ovu presudu apelant je uložio žalbu Kantonalnom sudu Sarajevo, koji je, presudom broj Gž-575/98 od 25. februara 1999. godine, žalbu odbio kao neosnovanu.

10. Na presudu Kantonalnog suda apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je odbio reviziju presudom broj Rev.251/99 od 10. februara 2000. godine.

III. Apelacija

11. Apclant se žali da su ostavinski postupak iz 1961. godine, kao i svi daljnji postupci, vođeni protivno važećim zakonima, te tvrdi da su bili ispunjeni zakonski uvjeti da zaostala imovina umrlog L. K. pređe u privatno vlasništvo apelanta, a ne da postane društvena svojina, kako su to odlučili nižestepeni sudovi.

12. U apelaciji se, nadalje, tvrdi da su navedenim presudama povrijeđena apelantova prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Konvencija) i pravo mirnog uživanja imovine iz člana 1. Protokola broj 1 Konvencije, odnosno član H/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine.

IV Relevantni domaći zakoni

a) *Zakon o nasljeđivanju* ("SI. list FNRJ" broj 55/20)

13. U ovom ustavnopravnom sporu relevantne su odredbe Zakona o nasljeđivanju ("SI. list FNRJ" broj 55/20) na osnovu kojeg je vođen ostavinski postupak 0-35/60, što je saglasno članu 247. preuzetog Zakona o nasljeđivanju ("SI gl. SRBH" broj 7/80).

14. Relevantnim odredbama ovoga zakona utvrđeno je da zaostavština umrlog lica prelazi, po sili zakona, na nasljednike u trenutku njegove smrti (član 135.). Ostavinski postupak se vodi po odredbama Zakona o parničnom postupku (član 174.). Prema članu 175. Zakona, ostavinski postupak se pokreće po službenoj dužnosti čim sud sazna daje neko lice umrlo ili da je proglašeno umrlim. U članu 183. Zakona o nasljeđivanju navodi se daje protiv rješenja o nasljeđivanju dozvoljena žalba koja se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostavljanja rješenja. Član 229. propisuje način dostavljanja rješenja. Ovaj član glasi:

"Rješenje o nasljeđivanju dostaviće se svim nasljednicima i legatarima, kao i licima koja su u toku postupka istakla zahtjev na nasljeđe. "

15. Član 238. propisuje ostvarivanje prava stranke u parnici ponavljanjem postupka po pravilima parničnog postupka kada je raspravljanje zaostavštine završeno pravosnažnim rješenjem o nasljeđivanju.

b) *Zakon o postupanju sa imovinom koju su vlasnici morali napustiti u toku okupacije i imovinom koju su im oduzeli okupator i njegovi pomagači*
("SI. list FNRJ" broj 64/46)

16. Ovim zakonom propisano je kako se postupa sa napuštenom imovinom fizičkih i pravnih osoba FNRJ koju su morali napustiti tokom II. svjetskog rata. Prema članu 2. ovoga zakona vlasnik imovine mora podnijeti zahtjev za povrat imovine. Članom 6. je regulisano da će sva napuštena imovina biti pod upravom nadležnih društvenih organa dok nadležni organ ne odluči definitivno o povratu imovine vlasniku ili do odluke o prenošenju uprave nad imovinom na bliske srodnike. Član 7. Zakona glasi:

"U slučaju kad je nesumnjivo ustanovljeno da je vlasnik umro, kao i u slučaju kad se vlasnik nije pojavio, sud će na zahtjev bliskih srodnika predati ovima imovinu na upravu do rasprave ostavine.

Bliski srodnici mogu pokrenuti ostavinski postupak u roku od godinu dana po stupanju na snagu ovog zakona, odnosno od dana pravomoćnosti odluke o proglašenju nestalog vlasnika umrlim.

c) *Zakon o parničnom postupku* ("SI. list SFRJ" broj 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91)

17. Uzimajući u obzir odredbe člana 495. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" broj 42/98), u predmetnom slučaju primjenjuju se odredbe bivšeg saveznog Zakona o parničnom postupku.

18. Ovim zakonom propisani su uvjeti za ponavljanje postupka na koje ukazuje Zakon o nasljeđivanju. Članom 421. stav 1. tačka 2. propisano je da nezakonito postupanje, a pogotovo propuštanje dostavljanja rješenja, predstavlja jedan od razloga za ponavljanje postupka. Ovaj zakon, dalje, reguliše da se prijedlog za ponavljanje postupka daje u roku od 30 dana od dana kada je odluka dostavljena stranci (član 423. stav 1. tačka 3.).

V Dopustivost

19. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

21. Ustavni sud BiH naglašava daje Ustav BiH stupio na snagu 14. decembra 1995. godine, te da se od toga dana Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i njeni protokoli direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (član II/2. Ustava BiH). Ipak, Ustav i Konvencija se mogu primijeniti samo na događaje koji su se desili poslije 14. decembra 1995. godine.

22. U predmetnom slučaju, izvorno odlučenje povodom zaostavštine L. K. doneseno je 1961. godine, prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Ovo rješenje je postalo pravosnažno 26. januara 1962. godine, a postupak je nastavljen 1992. godine, kada je apelant uložio žalbu na rješenje iz 1961. godine. Kantonalni sud je odbio ovu žalbu presudom broj Gž-236/97 od 28. augusta 1998. godine. Sud dalje uočava da je apelant pokrenuo i nasljednopravnu parnicu po pravilima o ponavljanju postupka, što je završeno presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rcv.251/99 od 10. februara 2000. godine.

23. Pri određivanju datuma početka propisanog roka od 60 dana, predviđenog članom 11. stavom 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH, trebaju se uzeti u obzir samo efikasni i adekvatni pravni lijekovi. Prema sudskoj praksi Evropske konvencije, zahtjev za ponavljanje postupka se ne može smatrati efikasnim pravnim lijekom osim ako je uspješan i rezultira ponovnim otvaranjem postupka (odluka bivše Evropske komisije za ljudska prava E 10431/83 *G. protiv Federalne Republike Njemačke* od 16. decembra 1983. godine, DR 35, str. 243). Podnošenje takvog pravnog lijeka se inače ne može smatrati početkom propisanog roka od 60 dana, predviđenog članom 11. stav 3. Poslovnika Suda.

24. U konkretnom slučaju, postupak je ipak ponovljen pošto je nadležni sud prihvatio da ponovo raspravlja ostavinsko pitanje u parničnom postupku. Uzimajući u obzir ovu činjenicu, Ustavni sud smatra presudu Vrhovnog suda broj Rcv.251/99 od 10. februara 2000. godine konačnom presudom. Presuda Vrhovnog suda je dostavljena apelantu 14. jula 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 30. augusta 2000. godine.

25. Slijedi daje apelacija podnesena Ustavnom sudu u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio konačnu odluku. Apelacija je, stoga, dopustiva.

VI. Meritum

26. Ustavni sud BiH treba da ocijeni da li je, u toku nasljednopravnice parnice, koju je apelant pokrenuo pred Općinskim sudom I Sarajevo, a koja je okončana odbijanjem revizije od 10. februara 2000. godine, Vrhovni sud povrijedio apelantova prava iz Ustava. Apelant tvrdi da su u tom smislu povrijeđena njegova prava iz člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola broj 1 Konvencije. Kao što je već navedeno, Ustavni sud je jedino nadležan da ocjenjuje događaje koji su se desili nakon 14. decembra 1995. godine.

27. Ustavni sud ne nalazi bilo koje elemente koji ukazuju daje postupak, koji je vođen nakon 14. decembra 1995. godine, nepravičan i stoga smatra da su apelantovi navodi neosnovani u pogledu člana 6. Konvencije.

28. U pogledu člana 1. Protokola broj 1, Ustavni sud smatra daje rješenje kojim je imovina L. K. postala društvena svojina postalo pravosnažno i konačno još 1962. godine. Apelant nije u to vrijeme pobijao rješenje ili poduzeo bilo koje mjere da ostvari svoja prava.

29. Ustavni sud zaključuje da član 1. Protokola broj 1 štiti postojeće imovinsko pravo, ali ne uključuje pravo na sticanje imovine. Slijedi da, pošto apelant 14. decembra 1995. godine nije bio vlasnik imovine svog umrlog strica, u naknadnom postupku nije ni moglo doći do povrede njegovog prava iz Člana 1. Protokola broj 1.

30. Slijedi da se apelacija mora odbiti.

Prema članu VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof dr. Vitimir Popović.

U 37/00
31. augusta 2002.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Evropska konvencija se jedino može primijeniti na događaje koji su se desili nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

Član 1. Protokola 1 Evropske konvencije štiti postojeću imovinu, a ne pravo na sticanje imovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VT/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija MZDP “Čajavec holding” ZDP “Elektromehanika” Banja Luka i S. P. iz Banje Luke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-191/2000 od 13. juna 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Činjenice koje su predočili apelanti su sljedeće:
2. Apelanti S. P i Đ. K., sa stanom u ul. Borisa Kidriča broj 11 i 13 (sada Kralja Alfonsa XIII) Banja Luka, zahtjevom od 3. februara 1989. godine, zatražili su i dobili saglasnost Zbora stanara zgrade Borisa Kidriča broj 11 i 13 za dogradnju, odnosno adaptaciju potkrovnog prostora, s obzirom da stanuju u toj zgradi i imaju potrebu za većim stambenim prostorom.
3. Općinski sekretarijat za imovinsko-pravne i stambene poslove 5. decembra 1990. godine donio je rješenje broj 04-475-1074/90 kojim se utvrđuje da SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika” iz Banje Luke ima prvenstveno pravo pripajanja dijela zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m² koji se nalazi u zgradi u ulici Borisa Kidriča broj 13/H iznad stana broj 11, u Banjoj Luci. Ovaj dio zajedničke prostorije pripojit će se stanu broj 11 u ul. Borisa Kidriča broj 13/II na kome je nosilac stanarskog prava S. R Investitor “Rudi Čajavcc” ZDP “Elektromehanika” dužan je da u roku od 30 dana od dana konačnosti ovog rješenja nadležnom organu za poslove

urbanizma podnese zahtjev za izdavanje urbanističke saglasnosti za pretvaranje zajedničke prostorije u stan, te da u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti rješenja o urbanističkoj saglasnosti podnese zahtjev za izdavanje odobrenja za građenje. Pretvaranje zajedničke prostorije u stan mora se završiti najkasnije u roku od jedne godine od dana konačnosti odobrenja za građenje. Investitor je dužan da radove izvodi pod nadzorom SIZ-a stanovanja. Navedeni rokovi mogu se investitoru produžiti iz opravdanih razloga, ali najduže šest mjeseci, a ukoliko se investitoru ne odobri produženje navedenih rokova, ili ako ni u produženom roku investitor ne završi radove, prestaje mu pravo na pripajanje zajedničke prostorije stanu.

4. Općinska komisija za urbanizam, saobraćaj i komunalne poslove 18. januara 1991. godine donijela je rješenje broj 11-364-135/91 kojim se SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika", kao investitoru, daje urbanistička saglasnost za adaptaciju dijela tavana u stambeni prostor i pripajanje postojećem stanu u ulici Borisa Kidriča broj 13/11, a u svemu prema urbanističko-tehničkim uvjetima broj 11-364-19/90.

5. Općinska komisija za urbanizam, saobraćaj i komunalne poslove općine Banja Luka, donijela je 29. novembra 1991. godine rješenje broj 11-360-299/90 kojim se odobrava SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika", kao investitoru, da može pristupiti adaptaciji dijela tavana u stambeni prostor i pripojiti ga postojećem stanu u ul. Borisa Kidriča broj 13/11 pod određenim uvjetima.

6. Rješenjem SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika" - Komisije za stambene odnose broj K-R-19-34/90 od 26. decembra 1990. godine utvrđeno je, između ostalog, da sve obaveze koje nalaže rješenje Sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Općine Banjaluka broj 04-475-1074/90 od 5. decembra 1990. godine, u pogledu zahtjeva za izdavanje urbanističke saglasnosti, zahtjeva za izdavanje odobrenja za građenje, rokova za izvođenje radova, osiguranje stručnog nadzora nad izvođenjem radova kao i obaveze investiranja, Preduzeće prenosi na konačnog investitora S. P.

7. S. P se 6. jula 1999. godine obratio "Čajavec-Stanu", radi rješavanja stambenog pitanja, s obzirom daje 1993. godine zamijenio svoj jednosobni stan za trosoban pa da mu se, u slučaju da bivši vlasnik trosobnog stana zatraži povrat stana, omogući povrat ranijeg stana sa nastavkom dogradnje započetog tavanskog prostora. Ako raniji vlasnik ne zatraži povrat stana, predlaže da se omogući G. D., da prema odgovarajućem rješenju, nastavi adaptaciju tavanskog prostora, a njemu, S. P, da pravična naknada.

8. Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka - Odjeljenje za imovinsko-pravne poslove donijela je 10. novembra 1999. godine rješenje broj 25-475-502/99 kojim se utvrđuje investitoru SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika", iz Banje Luke, gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m², u ul. Borisa Kidriča broj 13/11 iznad stana broj 11, na kome je nosilac stanarskog prava S. R, ostvarenog rješenjem

općinskog Sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove, Odsjeka za imovinsko-pravne poslove Općine Banja Luka, broj 04-475-1074/90 od 5. decembra 1990. godine, s obzirom da je u postupku utvrđeno da investitor SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika" u utvrđenim rokovima nije završio pripajanje ostvareno rješenjem Općinskog sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Općine Banja Luka, broj 04-475-1074/90 od 5. decembra 1990. godine u smislu odredbi člana 15. stav 6. i člana 16. stav 1. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini.

9. Protiv ovog rješenja S. P je 19. novembra 1999. godine izjavio žalbu Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove.

10. Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, rješavajući po žalbi S. R, donijela je 22. decembra 1999. godine rješenje broj 04-475-32/99 kojim se odbija žalba S. P U rješenju je navedeno daje ono konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Vrhovnog suda Republike Srpske u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

11. S. P je 8. februara 2000. godine podnio tužbu Vrhovnom sudu Republike Srpske protiv rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banje Luke zbog bitnih povreda pravila postupka, nepotpuno i pogrešno utvrđenog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

12. Vrhovni sud Republike Srpske 13. juna 2000. godine donio je presudu broj U191/2000 kojom se tužba S. E iz Banja Luke protiv tužene Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka broj 04-475-32/99 od 22. decembra 1999. godine u predmetu utvrđuju gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničke prostorije stanu, odbija kao neosnovana, a podnesci "Čajavec holdinga" ZDP "Elektromehanika" Banja Luka od 24. marta 2000. godine označeni kao "podnesak umješača", a 10. aprila, 19. aprila i 12. maja 2000. godine označeni kao "podnesak zainteresovanog lica" se odbacuju. U presudi Vrhovnog suda se navodi, između ostalog, da su nadziđivanje i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, kao i prateći poslovi u vezi s tim, poslovi od općeg interesa u smislu člana 2. Zakona o nadziđivanju zgrade i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini, kao i daje odredbama člana 15. st. 4., 5. i 6. i čl. 16. Zakona određeno da se nadziđivanje mora završiti u roku od godine dana od dana konačnosti rješenja o odobrenju za građenje, odnosno u najdužem roku od godine i po dana, jer u protivnom slijedi gubitak toga prava, a što se utvrđuje deklarativnim rješenjem nadležnog organa. Te odredbe Zakona su stroge, kogentne norme. Inače radi se, po mišljenju Vrhovnog suda, o jednostranačkoj upravnoj stvari, gdje se u ulozi stranke pojavljuje samo investitor, a kako je prvostepeni organ imao dokaz da odobreno pripajanje nije dovršeno u jednogodišnjem roku, a ni do dana kada je izvršila kontrolu Urbanističko-građevinska

inspekcija Grada Banja Luka, tj. do 18. oktobra 1999. godine, organ uprave je mogao da odluči na način kako je to učinjeno u osporenom rješenju. Vrhovni sud, također, ističe daje na gubitak predmetnog prava bez uticaja činjenica daje tužilac u proteklom roku bio angažovan u vojsci Republike Srpske, kao i činjenica da mu vjerovatno preostaje da se ponovo vrati u predmetni jednosoban stan, iz kojeg je, kako tvrdi tužilac, iselio 1993. godine. Dakle, ostaje nesporna činjenica da investitor, ni nakon višekratnog prekoračenja datog roka, nije iskoristio ostvareno pravo prvenstva, sve do dana izvršene kontrole, tj. do 18. oktobra 1999. godine, dakle, ni nakon toliko vremena od završetka rata na ovim prostorima.

II. Apelacija

13. U apelaciji koju su podnijeli MZDR "Čajavec holding", ZDP "Elektromehanika" iz Banje Luke i S. R iz Banje Luke, ul. Kralja Alfonsa XIII/19, navodi se da je prvostepenim rješenjem Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Banja Luka broj 24-475-50/99 od 10. novembra 1999. godine oduzeto apelantu prvenstveno pravo pripajanja stanu dijela tavana površine 25 m². Ovaj dio tavana, kao dio zajedničkih prostorija, nalazi se iznad jednosobnog stana na kojem je apelant S. R imao stanarsko pravo prije 30. aprila 1991. godine.

14. U apelaciji se ističe daje tokom postupka pred upravnim organima, a i u tužbi Vrhovnom sudu Republike Srpske, ukazivano da apelant S. R, u smislu odredbi Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, ima pravo i obavezu da se vrati u svoj stan sa svim pravima koje je imao do 30. aprila 1991. godine.

15. Pravo prvenstvenog pripajanja dijela zajedničkih prostorija (dijela tavana) apelantu S. R je pripalo 5. decembra 1990. godine te da je on kao pravo stečeno prije 30. aprila 1991. godine namjeravao koristiti s obzirom da se vratio u jednosoban stan u ul. Kralja Alfonsa XIII/19 (ranije Borisa Kidriča).

0 Ovaj stanje po strukturi jednosoban i njemu, odnosno njegovoj višečlanoj porodici, je neodgovarajući, pa mu je, stoga, dodijeljeno pravo da tavanski prostor koji se nalazi iznad njegovog stana pretvori u stambeni prostor. Apelant tvrdi da je u ovaj tavanski prostor uložio znatna sredstva. Ovaj tavanski prostor smatra se pripatkom stana u koji se vratio 24. augusta 2000. godine. S obzirom da i upravni organ i Vrhovni sud Republike Srpske, iako su bili dužni, nisu postupali po odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine time su povrijedili njegova prava na nepristrano i pravično suđenje te njegovo pravo na imovinu, pa se stoga predlaže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ukine presudu Vrhovnog suda Republike Srpske zbog kršenja ustavnih prava apelanta iz člana 11/3. tač. c) i k), prava na nepristrano i pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije, kao i odredbi Zakona o prestanku primjene

Zakona o napuštenoj imovini, te da predmet vrati na ponovni postupak Vrhovnom sudu Republike Srpske. Ujedno je predloženo da se odredi privremena mjera zabrane upravnim organima Republike Srpske da ometaju apelanta u korištenju prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničkih prostorija - potkrovlja u Banjoj Luci, ul. Kralja Alfonsa broj XI11/19.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

16. Ustavni sud je zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske i Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka da se izjasne o apelaciji.

17. Vrhovni sud Republike Srpske dostavio je odgovor u kome se ističe da apelanti nisu iscrpili sve pravne lijekove koji su mogući po zakonima o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 26/94), jer MZDP "Čajavec holding" ZDP "Elektromehanika" Banja Luka nije u zakonom utvrđenom roku pokrenuo upravni spor protiv konačnog rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka broj 04-475-3/99 od 22. decembra 1999. godine kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv rješenja Područne jedinice Banja Luka broj 25-475-502/99 od 10. novembra 1999. godine već gaje naknadno angažovao u takav spor apelant S. P svojim podnescima od 24. marta, 10. aprila i 12. maja 2000. godine označenim kao "podnesak umješača", odnosno "podnesak zainteresovanog lica". Osim toga, iz razloga datih u apelaciji bilo je moguće protiv presude u roku od 30 dana podnijeti zahtjev za njeno vanredno preispitivanje u smislu čl. 20. i 45. stav 1. Zakona. Kako apelanti nisu koristili ovaj pravni lijek, Vrhovni sud smatra da se apclacija ne može razmatrati s obzirom na odredbe člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Pored toga, Vrhovni sud smatra da pobijanom presudom nisu povrijeđena prava apelanta, pa tako ni prava iz Ustava Bosne i Hercegovine - člana II/3. tač. e) i k) kao i Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

IV Dopustivost

18. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Prema Poslovniku Ustavnog suda, Sud može razmatrati apclaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apclacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (član 11. stav 3.).

20. Prema Zakonu o upravnim sporovima upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta koji je donesen u drugom stepenu, odnosno u prvom stepenu protiv koga

nema mjesta žalbi u upravnom postupku, kao i slučaju kada nadležni organ o zahtjevu, odnosno o žalbi nije donio odgovarajući upravni akt (čl. 6., 7. i 8.). Protiv pravosnažnih odluka sudova u Republici i Vrhovnog vojnog suda donesenih u upravnom sporu stranka može podnijeti Vrhovnom sudu zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke. Taj zahtjev može se podnijeti zbog povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla uticati na rješenje stvari (član 20. stav 1.). U ovom slučaju, apelanti su se obratili Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, u smislu člana W3.b) Ustava ističući da su osporenim presudom Vrhovnog suda Republike Srpske povrijeđena prava iz člana II/3. tač. c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, pravo na nepristrano i pravično saslušanje iz člana 6. Evropske konvencije te pravo na imovinu, odnosno pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Cijeneći navedeno, postavlja se pitanje da li su u konkretnom slučaju u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta. Polazeći od činjenice da se s jedne strane, prema navedenom zakonu, može uložiti zahtjev i za vanredno preispitivanje sudske odluke i to u slučajevima povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla uticati na rješenje stvari, a da, s druge strane, podnosioci apelacije traže da Ustavni sud, saglasno svojim ustavnim nadležnostima, ocijeni daje u konkretnom slučaju došlo do kršenja pitanja sadržanih u Ustavu, koja se prvenstveno odnose na zaštitu najvišeg nivoa ljudskih prava i osnovnih sloboda (član II Ustava - Ljudska prava i osnovne slobode) predviđenih u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ustavni sud cijeni da se pravnim lijekovima, na koje se odnosi član 11. Poslovnika Ustavnog suda, mogu smatrati samo oni koji apelantu mogu omogućiti uspjeh u sporu, a u konkretnom slučaju postupak pred Vrhovnim sudom Republike Srpske predstavljao je posljednji efektivan pravni lijek.

21. Apelacija protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-191/2000 upućena je preporučenom pošiljkom Ustavnom sudu 1. septembra, a dostavljena 5. septembra 2000. godine. Prema članu 13. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, podnesak upućen Sudu smatra se zaprimljenim danom prijema u Sudu, odnosno danom predaje preporučenom pošiljkom. U izvještaju Srpskih pošta navedeno je da je pošiljka (R-3271) isporučena "Čajavcc" holdingu ZDP "Elektromehanika" Banja Luka 4. jula 2000. godine. Iz toga slijedi daje apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je i propisano Poslovníkom Ustavnog suda.

22. Ustavni sud, stoga, zaključuje daje apelacija dopustiva.

V Ocjena Ustavnog suda

24. Apelanti navode da su pobijanom presudom povrijeđena njihova prava koja su zagantirana sljedećim odredbama:

Član II/3. pod c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"3. Popis prava - Sve lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2 ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima...;

k) Pravo na imovinu. "

Član 6. stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni. "

25. Ustavni sud konstatuje da se upravni spor, koji je vođen po tužbi S. R pred Vrhovnim sudom Republike Srpske, odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se član 6. stav 1 Evropske konvencije primjenjuje i u ovom slučaju. Prema tome, Ustavni sud ne nalazi daje potrebno utvrditi da lije došlo do povrede građanskih prava MDP "Čajavcc holding" ZDP "Elektromehanika", ali će preispitati da li je postupak pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to zahtijeva član 6., odnosno da li je Vrhovni sud povrijedio član 6. Evropske konvencije.

26. Prema Zakonu o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 32/87) koji se primjenjuje u Republici Srpskoj na osnovu člana 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 21/92), nadziđivanje i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, kojima se obezbjeđuje izgradnja stanova pod povoljnim uvjetima, racionalnije korištenje prostora i gradskog građevinskog zemljišta i urbanizacija gradova, naselja gradskog karaktera i drugih naseljenih mjesta, u smislu ovog zakona, su poslovi od općeg interesa (član 2.).

27. Nadziđivanje, odnosno pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, mora se završiti najkasnije u roku od godine dana od dana konačnosti rješenja o odobrenju za građenje, a ako se nadziđivanje, odnosno pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove iz

opravdanih razloga ne završi u roku od godine dana, investitoru se može produžiti rok za završetak radova najduže za šest mjeseci. Investitoru, kome nije odobreno produženje roka, ili koji ni u produženom roku ne završi radove, prestaje pravo na nadzidiivanje odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove (član 15. stav 4., III i 6) Gubitak prava za nadzidiivanje, odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove iz navedenih razloga, utvrđuje se rješenjem općinskog organa uprave nadležnog za imovinsko-pravne poslove (član 16.).

28. Ustavni sud uočava daje Vrhovni sud Republike Srpske u predmetu primijenio relevantne odredbe Zakona o nadzidiivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini, te da ne postoji sumnja daje postupak vođen na nepravičan način. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede člana 6. Konvencije.

29. U pogledu člana 1. Protokola broj 1 koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud konstatuje da se konkretni predmet tiče postupka utvrđivanja gubitka prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m², u ulici Borisa Kidriča broj 13/11, iznad stana broj 11, na kome je nosilac stanarskog prava S. P, ostvarenog rješenjem Općinskog sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Odsjeka za imovinsko-pravne poslove Općine Banja Luka, broj 04-475-1074/90 od 5. decembra 1990. godine. Ustavni sud smatra daje to što je investitoru SP "Rudi Čajavcc" ZDP "Elektromehanika" utvrđen gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničkih prostorija, iz zakonom utvrđenih razloga, ne bi moglo smatrati povredom prava na imovinu, jer se u konkretnom slučaju radi o gubitku prvenstvenog prava pripajanja zajedničkih prostorija koji su u Republici Srpskoj sada državna svojina, i stoga se ne bi moglo zaključiti daje došlo do povrede apelantovih imovinskih prava iz člana 1. Protokola I Konvencije.

30. Stoga, Ustavni sud cijeni da osporena presuda Vrhovnog suda Republike Srpske nije povrijedila Evropsku konvenciju niti njene protokole, a nije bilo ni drugih povreda Ustava.

I. Zaključci

31. Ustavni sud je zaključio da apelacija mora biti odbijena.

32. S obzirom da je Sud donio odluku u meritumu, nije potrebno da odlučuje o apelantovim zahtjevima za donošenje privremene mjere.

33. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda, prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 3/01
31. augusta 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Gubitak prvenstveno prava pripajanja prostorija i dijela zajedničkih prostorija, iz zakonom utvrđenih razloga, ne može se smatrati povredom prava na imovinu (čl. 1. Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju).

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija R. B., protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev. 252/99 od 14. februara 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Činjenično stanje

1. Š. H. i M. H., iz Sarajeva, su vlasnici stana u Sarajevu, Ul. Skenderija broj 52 (ranije 54) na osnovu darovnog ugovora od 26. decembra 1962. godine.

2. Ovaj stan su koristila dva sustanara: M. C. jedan dio stana, a drugi dio stana A. B.. Nakon smrti M. Č. 1987. godine, A. B. je uselio u ispražnjeni dio stana bez saglasnosti vlasnika stana. Nakon smrti A. B., R. B., rođena S., je nastavila da koristi stan.

3. Pošto apelantica, kao pravni sljednik iza umrlog supruga A. B., koristi dio stana na koji, po mišljenju vlasnika stana, nema pravo, vlasnici stana su podnijeli tužbu Općinskom sudu I u Sarajevu. Oni su zatražili da sud donese presudu kojom će tuženu R. B. obavezati da iseli iz dijela stana kojeg je do svoje smrti koristila M. Č., te da ovaj dio stana, slobodan od ljudi i stvari, preda tužiteljima u roku od osam dana pod prijetnjom izvršenja.

4. Općinski sud I Sarajevo je, 19. oktobra 1998. godine, donio presudu broj P.661/88 kojom je naložio da R. B. iseli iz dijela stana koji se sastoji od dvije sobe, uz zajedničko korištenje nus prostorija, te da ovaj stambeni prostor, slobodan od ljudi i stvari, preda

tužiteljima, kao i da im naknadi troškove ove parnice u iznosu od 540 KM, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

5. Protiv ove presude, tužena R. B., izjavila je žalbu Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je 13. aprila 1999. godine donio presudu broj Gž-195/99 da se žalba odbija kao neosnovana, i prvostepena presuda potvrđuje.

6. Nakon toga, R. B. izjavila je reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine.

7. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine donio je 14. februara 2000. godine presudu broj Rev. 252/99 kojom se revizija odbija. U obrazloženju presude Vrhovnog suda navedeno je, između ostalog, da je sporno u ovoj parnici da li tužiteljima kao vlasnicima stana pripada pravo na useljenje u prostorije koje je do smrti koristila M. C. ili se u u njih ima pravo proširiti tužena kao sustanar. Sud dalje konstatuje da su sudovi nižeg stupnja utvrdili da je vlasnik stana od prije 1. januara 1959. godine bio otac tužitelja koji je ugovorom o darovanju sklopljenim 26. decembra 1962. godine to pravo prenio na tužitelje. Vrhovni sud je zaključio da tužitelji nisu vlasnici od prije 1. januara 1959. godine već su vlasništvo stekli poslije od oca. Kako su tužitelji stekli stan darovanjem i kako su oni ujedno i nasljednici oca, nisu mogli izgubiti pravo iz člana 73. stav 7. Zakona o stambenim odnosima.

II. Apelacija

8. Apelantica R. B. podnijela je apelaciju Ustavnom sudu tražeći da Sud ocijeni ustavnost osporenih presuda, u smislu člana II/3.(b) i (f) Ustava BiH. Navodi da osporene presude osporava zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Apelantica je predložila da Ustavni sud osporene presude preinači i tužbeni zahtjev odbije.

9. Ona dalje navodi da su presudom Vrhovnog suda učinjene bitne povrede odredbi parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku jer presuda nema nikakvih razloga o odlučnim činjenicama, tj. o tome, kada je sustanarka M. C. umrla (25. oktobra 1987. godine), da tužioci imaju povoljno riješeno stambeno pitanje, da stan ne traže za sebe već za tužiočevog sina. Također je navela da tužioci nisu jedini nasljednici, jer imaju i jednu sestru. Apelantica je nadalje navela daje njen muž uselio u ispražnjene prostorije odmah nakon smrti M. C., a daje tužba u ovom sporu podnesena 23. jula 1996. godine, tj. devet godina nakon njene smrti.

10. Apelantica posebno naglašava da su postupanja sudova nezakonita i bolna za nju. Također je navela da je odredba člana 73. stav 7. Zakona o stambenim odnosima pogrešno primijenjena, jer je jasno da tužioci - koji nisu vlasnici od prije 1. januara 1959. godine niti nasljednici takvog vlasnika - ne mogu biti osobe predviđene članom 73. stav 7. Također je navela da su tužioci čak i bili vlasnici, oni nemaju uvjeta da nakon

devet godina postavljaju tužbeni zahtjev. Nadalje je navela da sporne prostorije nisu ostale neuseljene smrću M. C., jer ona u njima živi već 13 godina.

11. Na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i učesnika u postupku S. i M. H. zatražen je odgovor na apelaciju.

12. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u svom odgovoru od 23. januara 2001. godine, ističe daje u sporu u kome je izjavljena apelacija, sporno da li se u dio stana koji je prestao koristiti jedan od sustanara, ima pravo proširiti sustanar koji je koristio druge prostorije, ili u njih ima pravo useliti se nasljednik vlasnika stana, kojemu je vlasnik stana te prostorije poklonio ugovorom o darovanju poslije 1. januara 1959. godine. S obzirom da su tužioci, koji su primili očev poklon, ujedno i njegovi nasljednici, Vrhovni sud je naznačio da oni ne mogu biti lišeni prava koje im pripada prema Zakonu o nasljeđivanju. Sud dalje navodi da u osporenim odlukama nema bitne povrede odredbi parničnog postupka niti propisane primjene materijalnog prava. Sud, također, smatra da se u ovom sporu ne radi o pravima koja proističu iz Ustava, već o pravima koja su uređena Zakonom o stambenim odnosima i Zakonom o nasljeđivanju. Vrhovni sud je, prema tome, zaključio da apelacija nije ni dopuštena.

13. U odgovoru učesnika u postupku M. H. i Š. H., koje zastupaju punomoćnici advokati M. i V. M., između ostalog se ističe da su navodi apelacije neosnovani. Tačno je daje M. C. Umrlo 1987. godine, te da su tužitelji tužbu u ovom sporu podnijeli devet godina nakon njene smrti, ali ova činjenica nije bitna za pravilno rješavanje ove pravne stvari. Također su naveli da pravo tužitelja iz člana 73. st. 7. Zakona o stambenim odnosima, prema kojem imaju pravo da traže useljenje u dio stana koji je koristila M. C, nije ograničeno bilo kakvim rokom. Dalje se ističe daje Vrhovni sud u svojoj presudi sasvim jasno i nedvosmisleno obrazložio zašto se tužitelji mogu smatrati licima iz člana 73. stav 7. Zakona o stambenim odnosima. Vlasnik stana od prije 1. januara 1959. godine bio je otac tužitelja, koji je ugovorom o poklonu od 26. decembra 1962. godine prenio pravo vlasništva na tužitelje. Tužitelji su, međutim, i nasljednici svog oca, pa se raspolaganja ostavioca u njihovu korist uračunavaju u njihov nasljedni dio. Stoga zaključuju da nikako ne mogu doći u nepovoljniju situaciju te izgubiti pravo iz člana 73. stav 7. Zakona o stambenim odnosima koje bi inače kao nasljednici stekli. Svako drugačije rješenje ove pravne stvari bilo bi, po njihovom mišljenju, suprotno odredbama Evropske konvencije o ljudskim pravima tj. odredbi člana 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.^{III}

III. Dopustivost

Prema članu VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost po pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Prema Poslovniku Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (član 11. stav 3.).

16. U konkretnom slučaju, pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije BiH je konačna presuda. Zastupnik apelantice advokat D. K. primio je presudu Vrhovnog suda 22. maja. 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 9. juna 2000. godine.

Ustavni sud, stoga, smatra apelaciju dopuštenom.

IV Ustavni sud je ocijenio

17. Apelantica navodi da su pobijanim presudama povrijeđena njena prava zagarantovana članom II/3.(b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine.

18. Prema članu II/2. Ustava BiH, prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu osnovnih prava i ljudskih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Prema članu II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i osnovne slobode iz ovog člana, stav 2., uključujući, prema tački (b) pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni, a prema tački (f) pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

19. Odredba člana II/3.(b) Ustava BiH odgovara članu 3. Evropske konvencije glasi:

“Niko neće biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju”.

20. Ustavni sud ne uočava da je postojao bilo kakav čin koji bi predstavljao kršenje ovog člana.

21. Odredba člana II/3 (f) Ustava Bosne i Hercegovine odgovara članu 8. Evropske konvencije koji glasi:

“1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Državne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava, osim ako to nije predviđeno zakonom i ako je neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja i morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

22. Ustavni sud ističe daje vlasnik stana od prije 1 januara 1959. godine bio F. H. otac tužioca koji je ugovorom o darovanju sklopljenim 26. decembra 1962. godine to pravo prenio na tužitelje. Dakle, tužitelji nisu vlasnici od prije 1. januara 1959. godine već su

vlasništvo stekli od oca. Apelantcin muž je, u svojstvu sustanara, uselio u jedan dio stana, dok je drugi dio stana koristila gđa M. C. koja je umrla 1987. godine. Nakon njene smrti apelantcin muž se, bez pristanka vlasnika stana, proširio u ispražnjeni dio.

23. Prema članu 73. stav 7. Zakona o stambenim odnosima, vlasnik stana od prije 1. januara 1959. godine, odnosno njegov nasljednik, ima pravo da se useli u prostorije koje su ostale neuseljene iseljenjem jednog ili više sustanara.

24. S obzirom da je apelantcin muž uselio u ispražnjeni dio stana bez saglasnosti vlasnika stana, apelantica je, nakon njegove smrti, nastavila koristiti dio stana bez njihove saglasnosti, tako da taj dio stana ne može biti smatran njenim domom u smislu značenja člana 8. Evropske konvencije ili člana II/3. Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, može se zaključiti da odluke sudova nisu povrijedile prava apelantice zagarantovane ovim članovima.

25. Ustavni sud, prema tome, smatra da nije došlo do povrede apelantcinih prava.

26. Ustavni sud smatra da osporena presuda Vrhovnog suda, kojom je revizija odbijena kao neosnovana, nije povrijedila Evropsku konvenciju ili Ustav Bosne i Hercegovine.

V Zaključak

Ustavni sud je, na osnovu izloženog, donio odluku kao u dispozitivu.

Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 6/01
31. augusta 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Stan ili dio stana koji je nezakonito korišten se ne može smatrati domom u smislu člana 8. Evropske konvencije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija B. K, iz Sarajeva, protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-1092/00 od 29. novembra 2000. godine i presude Općinskog suda II u Sarajevu broj PR-161/98 od 12. jula 2000. godine u onom dijelu zahtjeva u kojem gospodin B. K tvrdi da mu je trebao biti dodijeljen veći stan i daje bio diskriminisan.

Ustavni sud proglašava daje pravo B. K. na odluku suda u razumnom roku, garantovano članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, povrijeđeno.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Gosp. B. K. od 1984. godine radi u Društvenom fondu penzijsko-invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine - Direkcija. On se 1996. godine oženio, te je, s obzirom da sa majkom i suprugom živi u jednosobnom stanu od 45 m², podnio Fondu zahtjev za rješavanje stambenog pitanja tražeći da mu se, prema općem aktu poslodavca, dodijeli odgovarajući stan. Kako poslodavac, tj. Fond, nije odgovorio “u roku utvrđenom zakonom”, to je apelant podnio prigovor - 31. oktobra 1996. godine, na koji, također, nije dobio odgovor.

2. Apelant je 29. novembra 1996. godine podnio tužbu Općinskom sudu II u Sarajevu navodeći da mu Društveni fond nije dodijelio stan. Zatražio je da se naloži Društvenom fondu da mu se dodijeli stan prema općem aktu poslodavca.

3. Društveni fond je 31. januara 1997. godine dostavio odgovor na apelaciju, a 10. marta 1997. godine je apelant dostavio odgovor na apelaciju i druge podneske Društvenog fonda.

4. Na temelju zapisnika i rasprava, koje su vođene pred Osnovnim sudom II u Sarajevu, utvrđene su sljedeće činjenice:

- a) 6. maja 1997. godine rasprava je bila odložena (razlozi nisu izloženi u zapisniku) za juni 1997. godine.
- b) 5. juna 1997. godine rasprava je bila odložena (razlozi nisu izloženi u zapisniku) za 8. septembar 1997. godine.
- c) 8. septembra 1997. godine rasprava je bila odložena za 4. novembar 1997. godine. U zapisniku je istaknuto da stranke u postupku nisu jasno čule jedna drugu, a ni sudiju zbog buke koja je dolazila od mašinerije za rekonstrukciju zgrade suda.
- d) 4. novembra 1997. godine rasprava je bila odložena za 29. januar 1998. godine zbog toga što su predstavnici Fonda bili odsutni zbog drugih poslova.
- e) 2. februara 1998. godine apelant je priložio izjavu u kojoj je istakao da su argumenti Fonda neosnovani. Ova izjava je bila predočena Fondu za vrijeme rasprave koja je održana 1. aprila 1998. godine, a sama rasprava je odložena za 24. juni 1998. godine da bi se dala mogućnost Fondu da odgovori na apelantovu izjavu.
- f) 29. septembra 1998. godine rasprava je bila odložena za 23. novembar 1998. godine na osnovu toga što je Općinski sud tražio od Fonda da dostavi spisak stanova koji su u vlasništvu Fonda, a koji su bili dodijeljeni njegovim radnicima za vrijeme rata.
- g) 16. novembra 1998. godine apelant je zatražio od Općinskog suda da donese privremenu mjeru.
- h) 23. novembra 1998. godine rasprava je bila odložena za 30. decembar 1998. godine radi toga što je Fond izrazio spremnost da riješi apelantov stambeni problem.
- i) 18. decembra 1998. Fond je odgovorio na apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere od 16. novembra 1998. godine.
- j) 30. decembra 1998. godine rasprava je odložena za 15. februar 1999. godine. Prema zapisniku, razlog je bio davanje mogućnosti apelantu da odgovori na Fondov podnesak od 18. decembra 1998. godine.
- k) 15. februara 1999. godine rasprava je bila odložena *sine die* zbog toga što se pojavila mogućnost rješavanja spora vansudskim putem.
- l) 30. marta i 16. aprila 1999. godine apelant je zatražio zakazivanje nove rasprave. 4. maja 1999. godine, predstavnik OSCE-a je podržao ovaj zahtjev.
- m) 17. augusta 1999. godine rasprava je bila zakazana, ali je odložena za 13. oktobar 1999. godine. Odlučeno je da će dva svjedoka biti saslušana na sljedećoj raspravi.

- n) 13. oktobra 1999. godine zabilježeno je da dva navedena svjedoka nisu došla na raspravu jer nisu pronađeni. Rasprava je odložena za 23. decembar 1999. godine.
- o) 23. decembra 1999. godine rasprava je odložena za 3. februar 2000. godine, a od Fonda je zatraženo da dostavi određeni dokument prije navedenog datuma.
- p) 3. februara 2000. godine rasprava je odložena za 21. mart 2000. godine.
- q) 21. marta 2000. godine rasprava je odložena za 3. maj 2000. godine. Za vrijeme narednog perioda, strane u postupku su priložile dodatne podneske.
- r) 3. maja 2000. godine rasprava je odložena za 5. juni 2000. godine.
- s) 5. juna 2000. godine Općinski sud je ispitao izvjesne pismene dokaze i odložio raspravu za 12. juli 2000. godine.
- t) 12. jula 2000. godine Općinski sud je ispitao pismene dokaze koji su se sastojali od Statuta Fonda i nekih drugih dokumenata vezanih za ovaj predmet i zaključio raspravu. 12. jula 2000. godine Sud je donio presudu broj PR.161/98 kojom je odbio apelantov zahtjev u cijelosti, kao i apelantov zahtjev za privremenu mjeru.
- u) Presuda Općinskog suda je dostavljena apelantu 25. augusta 2000. godine.

5. Apelant je podnio žalbu protiv ove presude Kantonalnom sudu u Sarajevu koji je, presudom broj Gž-1092/00 od 29. novembra 2000. godine, odbio žalbu i potvrdio prvostepenu presudu.

6. Apelant je podnio inicijativu Federalnom javnom tužilaštvu zatraživši zaštitu zakonitosti. Federalno javno tužilaštvo je, 30. januara 2001. godine, obavijestilo apelanta da ne postoji pravni osnov za pokretanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedenih sudskih odluka.

II. Apelacija

7. Apelant je od Ustavnog suda zatražio da ocijeni ustavnost osporenih presuda, u smislu člana II Ustava Bosne i Hercegovine. Osim toga, apelant je zatražio da Ustavni sud Bosne i Hercegovine, u smislu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, donese privremenu mjeru kojom će se Društvenom fondu zabraniti dodjeljivanje ili ustupanje stanova Fonda.

8. Uz navođenje odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i njegovih aneksa, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i njegovih amandmana, Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Zakona o stambenim odnosima, podnosilac apelacije navodi i pravo na privatni i porodični život i dom garantovano članom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima, kao i pravo na adekvatan standard života uključujući hranu, odjeću i smještaj koje je zaštićeno članom 25. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka i članom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim

pravima. Apelant tvrdi da mu je uskraćeno pravo na pristojan životni standard, naročito na stan i daje u tom pogledu bio diskriminiran. On, nadalje, navodi da su postupci pred Općinskim sudom i Kantonalnim sudom trajali više od četiri godine i dva mjeseca (od decembra 1996. godine kada je pokrenuo postupak do dana kada je bio obaviješten o presudi Kantonalnog suda) što, po njegovom mišljenju, nije u skladu sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima koji garantuje odluku suda u razumnom roku.

9. Apelant je precizirao svoj tužbeni zahtjev tako daje zatražio da sud utvrdi pravo apelanta na stan, te da se Fondu naloži isplata iznosa u visini tržišne vrijednosti toga stana, odnosno da se Fond obaveže da apelantu prioritarno i mimo rang-liste, u skladu sa Pravilnikom o stambenim odnosima, dodijeli stan.

10. Apelant, također, navodi da nije bio tretiran na isti način kao ostali zaposleni radnici Fonda i da princip jednakosti u sricanju, uživanju i korištenju prava nije bio poštovan.

11. Svoj zahtjev za donošenje privremene mjere apelant obrazlaže činjenicom da su pojedinim licima koji nisu u radnom odnosu u Fondu kao radnicima Fonda dodijeljeni stanovi mimo rang-liste iz 1999/2000. god. i mimo odredbi člana 19.a.-19.d. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o raspodjeli postojećih stanova u vlasništvu Fonda od marta 2000. godine. Lio što će, prema saznanjima kojima apelant raspolaže, biti dodjele ubuduće stanova i to bez poštivanja akata Fonda.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu 12. februara 2001. godine. Apelacija je izjavljena protiv presude Kantonalnog suda br. GŽ-1092/00 od 29. novembra 2000. godine i presude Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 od 12. jula 2000. godine. Apelant je dostavio dopunu apelacije 22. februara 2001. godine.

13. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Fonda su zatraženi odgovori na apelaciju. Fond je dostavio svoj odgovor 28. februara 2001. godine a Kantonalni sud 21. marta 2001. godine.

IV Dopustivost apelacije

Pri ocjenjivanju dopustivosti apelacije, u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Posljednja odluka u ovom slučaju je bila presuda Kantonalnog suda. Pitanje se postavlja da li se revizija mogla izjaviti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine

i da li je, nepodnošenjem revizije, apelant propustio da iscrpi sve pravne lijekove. Kantonalni sud navodi u svom odgovoru da je apelant propustio da iscrpi sve pravne lijekove s obzirom da nije uložio reviziju protiv drugostepene presude.

16. U ovom pogledu, Ustavni sud se poziva na član 364. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 42/98 i 3/99) prema kome revizija, kao vanredni pravni lijek, nije dopuštena u imovinsko-pravnim i radnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje kakve druge radnje, ako vrijednosti predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude na prelazi 15.000 KM.

17. U konkretnom slučaju vrijednost predmeta spora nije određena, a ne čini se da ona prelazi 15.000 KM. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je stanovišta da u imovinsko-pravnim i radnim sporovima, u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, revizija nije dopuštena ako tužilac u tužbi nije naveo vrijednost spora. U obrazloženju rješenja Vrhovnog suda broj Rev.226/00 od 30. novembra 2000. godine je navedeno da se, kad tužilac u tužbi ne označi vrijednost spora, ne može koristiti pravo na reviziju, jer i u takvom slučaju vrijednost spora nije označena preko iznosa iz člana 364. stav 13. Zakona o parničnom postupku, a koji je propisan kao uvjet za izjavljivanje revizije ("*Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH*", broj 2/00).

18. Ustavni sud ne nalazi daje u konkretnom slučaju revizija Vrhovnom sudu moguća. Prema tome, Ustavni sud smatra da apelant nije mogao koristiti drugi pravni lijek protiv presude Kantonalnog suda Sarajevo.

19. Apelant je presudu Kantonalnog suda u Sarajevu broj GZ-1092/00 primio 19. januara 2001. godine, a apelacija Ustavnom sudu protiv te presude i presude Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 izjavljena je 12. februara 2001.god. Dakle, apelacija je podnesena u roku predviđenom članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

20. Prema tome, apelacija je dopustiva.

V Meritum apelacije

20. Iz apelantovih podnesaka može se zaključiti da apelacija ima tri različita aspekta. Apelant se žali:

- (a) da mu nije dodijeljen odgovarajući stan,
- (b) daje bio žrtva diskriminacije, i
- (c) daje trajanje sudskih postupaka povrijedilo "razuman rok".

21. Ustavni sud je ispitao tvrdnje apelanta prvenstveno na bazi člana 8, člana 14. i člana Evropske konvencije o ljudskim pravima, ali je isto tako vodio računa o ostalim međunarodnim i domaćim odredbama na koje se poziva apelant.

a) **Pravo na adekvatan stan** (član 8. Evropske konvencije, član 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, član 25. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, član 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima).

23. Član 8. Evropske konvencije glasi:

“1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske .

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je u skladu sa zakonom i ako je neophodna mjera u interesu nacionalne hezbjednosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanje nereda i izvršenja krivičnih djela, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda u demokratskom društvu. ”

24. Ustavni sud naznačava da član 8. Evropske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog doma i predviđa ne miješanje vlasti osim u slučajevima koji su definisani stavom 2. istog člana. Međutim, u konkretnom slučaju apelant ne navodi nikakvo miješanje kada je u pitanju njegov dom, nego smatra da ima pravo da dobije adekvatniji stan nego što je njegov postojeći stan. Takve tvrdnje ne spadaju u domen člana 8. Evropske konvencije. Isto obrazloženje bi se moglo primijeniti, *mutatis mutandis*, kada je riječ o tvrdnjama vezanim za povredu člana 17. Međunarodnog pakta građanskim i političkim pravima, prema kojem niko neće biti podvrgnut proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, porodicu, dom ili prepisku.

25. Prema tome, pravo čije ostvarenje apelant zahtijeva je socijalno pravo na adekvatan smještaj na koje se on poziva u vezi sa članom 25. Univerzalne konvencije o ljudskim pravima i u vezi sa članom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Oba člana garantuju pravo na adekvatan standard života uključujući hranu, odjeću i smještaj.

26. Što se tiče apelantovih tvrdnji vezanih za član 25. Univerzalne konvencije o ljudskim pravima, Ustavni sud napominje da ova Deklaracija nije obavezan instrument da nije uključena u Aneks I na Ustav kao jedan od međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini. Prema tome, u tom pogledu nema povrede apelantovih ustavnih prava.

27. U pogledu apelantovih navoda vezanih za povredu člana 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Ustavni sud ističe daje ovaj pakt jedan od međunarodnih sporazuma uključenih u Aneks I na Ustav. Međutim, obaveze država prema ovom paktu su relativno slabe. Prema članu 2. ovog pakta, države će poduzeti korake, u skladu sa maksimumom svojih raspoloživih mogućnosti, i sa nastojanjem da obezbjeđe puno ostvarenje prava priznatih Paktom, što znači da postoji određena

fleksibilnost u pogledu da li je neka država poštovala ili nije svoje obaveze u svakom pojedničanom slučaju. Pored toga, prema Preambuli, pojedinac je odgovoran da teži promoviranju i poštivanju prava priznatih Paktom. Konačno, konkretna obaveza, koja proizilazi iz člana 11. Pakta, a to je da će države priznati pravo svakoga na adekvatan standard življenja, uključujući adekvatnu hranu, odjeću i smještaj, je opće prirode tako da se bilo koja povreda ove obaveze u ovom slučaju ne može uzeti u obzir.

28. Konačno, kada su u pitanju navodi apelanta vezani sa povredom samog Ustava, ne postoji odredba koja bi obezbijedila širu zaštitu od navedenih međunarodnih instrumenata tako da zadatak Ustavnog suda nije da ispituje da li je Zakon o stambenim odnosima pravilno primijenjen ili ne budući da ovaj zakon nema ustavnu prirodu.

b) Zabrana diskriminacije (član 14. Evropske konvencije, član 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, član 2.2 Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima, član II/4. Ustava)

29. Član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom Konvencijom obezbjeđeno je bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su pol, rasa, boja, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo ili povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status ”.

30. Zaštita obezbjeđena članom 14. Konvencije je time ograničena na ona prava i slobode koje su predviđene Konvencijom. Članom 2.2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, predviđena je slična zabrana diskriminacije.

31. Opširnija odredba, koja obezbjeđuje zabranu diskriminacije, predviđena je članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Prema ovoj odredbi, sve osobe imaju pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zaštitu pred zakonom koji zabranjuje diskriminaciju, a garantuje svim osobama jednaku i djelotvornu zaštitu protiv diskriminacije.

32. Prema članu II/4. Ustava, diskriminacija je zabranjena u uživanju prava i sloboda predviđenih članom II Ustava ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I na Ustav.

33. Diskriminacija podrazumijeva nejednak tretman osoba u sličnim situacijama bez objektivnog i razumnog opravdanja za nejednak tretman (Evropski sud za ljudska prava, predmet vezan za belgijski jezik, presuda od 23. juli 1968., serija A br. 6). U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da nema elemenata koji bi pokazali daje apelant bio tretiran na nejednak način u odnosu na druge osobe u sličnoj situaciji. Čak i kada bi navedene zabrane diskriminacije bile u principu primjenjive u slučaju apelantovih tvrdnji, u ovom

slučaju se ne pokazuje da je bilo ikakvog tretmana koji bi imao diskriminatorски karakter.

c) Trajanje postupka (član 6. Evropske konvencije)

34. U svom relevantnom dijelu, član 6. Evropske konvencije glasi:

“1. Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama građanske prirode (...).”

35. Postupci pred Općinskim sudom II u Sarajevu i Kantonalnim sudom u Sarajevu su bili vezani za apelantovo pravo da mu se dodijeli stan u skladu sa aktima koji su se primjenjivali u odnosima između Fonda i njegovih radnika. Traženo pravo je, bez sumnje, građansko pravo tako da je član 6. Evropske konvencije primjenjiv u ovom sporu. Pitanje koje bi trebalo biti ispitano je da li su sudski postupci završeni u razumnom roku predviđenom članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

36. Period koji bi trebali uzeti u razmatranje je počeo sa 29. novembrom 1996. godine kada je apelant podnio tužbu Općinskom sudu. Ovaj period se završava sa 29. novembrom 2000. godine kada je Kantonalni sud odbio žalbu uloženu protiv presude Općinskog suda. Prema tome, ovaj period je trajao četiri godine.

37. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, razumni rok za trajanje postupka mora biti procijenjen u svjetlu okolnosti svakog predmeta, kompleksnosti svakog predmeta, kao i ponašanja strana u postupku, sjedne strane, i, suda i javnih vlasti, s druge strane.

38. Ustavni sud ne smatra daje ovaj predmet bio izrazito kompleksan. Ovaj predmet je bio vezan za poprilično jednostavno pitanje o tome da li je apelantov zahtjev za dodjelu stana bio pravno opravdan ili ne, a predmet je na kraju riješen isključivo na osnovu pismenih dokaza. Kompleksnost, dakle, nije element koji bi mogao opravdati odugovlačenje postupaka.

39. Što se tiče ponašanja strana u postupku, Ustavni sud smatra da su neka odlaganja bila uzrokovana potrebom za dobijanje odgovora jedne strane na podneske druge strane, dok su druga odlaganja bila uzrokovana činjenicom da se u izvjesnom stadiju pojavila mogućnost sporazuma između strana u postupku. Međutim, ovi elementi su ograničenog broja u odnosu na broj odloženih rasprava koje su karakterizirale postupak. Pored toga, čini se daje u više navrata apelant izražavao svoj interes vezan za ubrzanje postupka tražeći zakazivanje rasprave i donošenje privremene mjere.

40. Što se tiče ponašanja sudova, Ustavni sud ističe da je Kantonalni sud odlučio o apelantovoj apelaciji nakon samo nekoliko mjeseci. Dakle, u postupku pred tim sudom nije bilo odgađanja.

41.Međutim, što se tiče Općinskog suda situacija je drugačija. Postupak pred ovim sudom je trajao oko tri godine i osam mjeseci uz brojna odgađanja rasprava. Razlozi ovih odgađanja su uglavnom neobjašnjeni, a čini se da su odgađanja u velikom broju predmeta uzrokovana nezadovoljavajućom organizacijom postupka od strane Suda. 29. septembra 1998. godine, dakle u vrijeme kada je postupak pred ovim sudom trajao skoro dvije godine, Sud je tražio od Fonda da dostavi određeni dokument stoje uzrokovalo dodatna odgađanja, premda se čini da nije bilo razloga za ranije podnošenje zahtjeva. 15. septembra 1999. godine, u vrijeme kada je ovaj predmet bio već dvije godine pred Sudom, Sud je odlučio da odloži postupak sine die, a uprkos apelantovim zahtjevima od marta i 16. aprila 1999. godine da se zakaže nova rasprava, ponovo je bilo više uzastopnih odgoda.

42.Period od tri godine i osam mjeseci, koji je trebao Općinskom sudu da donese odluku, je jako dug period za predmet ove vrste, a Općinski sud je taj koji je u najvećoj mjeri odgovoran za odgađanja koja su se pojavila. Isto tako treba naznačiti daje predmet vezan za apelantov zahtjev za dodjelu stana i daje njegov ishod bio od velikog značaja za njega i njegovu porodicu.

43.Procjenivši situaciju u cjelini u ovom predmetu, Ustavni sud smatra da postupak nije okončan u razumnom roku i daje apelantovo pravo garantovano članom 6. stav 1. Evropske konvencije povrijeđeno.

d)Ostala pitanja

S obzirom da je Sud donio odluku u meritumu, nije potrebno da odlučuje o apelantovom zahtjevu za donošenje privremene mjere.

Prema članu VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Ovu odluku Ustavni sud je jednoglasno donio u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić, sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Mans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof. dr. Vitomir Popović.

U 22/01
31. augusta 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Pravo na dom iz člana 8. Evropske konvencije i član 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima nudi zaštitu od neopravdanog miješanja u postojeći dom, ali ne nudi i pravo na veći ili bolji dom; relevantne odredbe Ustava BiH ne predviđaju širu zaštitu od navedenih.

Zaštita koju predviđa član 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima je relativno ograničena svojom uopćenom prirodom.

Razuman rok za trajanje postupka (član 6. stav 1. Evropske konvencije) se mora ocijeniti u pogledu okolnosti pojedinog predmeta, kompleksnosti pojedinog predmeta, kao i u pogledu ponašanja strana u postupku sjedne strane, a suda i javnih vlasti s druge strane.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Saveza udruženja građana penzionera u Federaciji Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti Odluke o Zakonu o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine broj 56/00 i Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o invalidskom i penzijskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj 57/00, koje je donio Visoki predstavnik.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Savez udruženja građana penzionera Federacije Bosne i Hercegovine je, 17. maja 2001. godine, podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti Odluke Visokog predstavnika o Zakonu o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine broj 56/00 od 12. novembra 2000. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 49/00) i Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj 57/00 od 12. novembra 2000. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 29/98 od 23. jula 1998.), koje je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

Podnosilac zahtjeva navodi da je osporenim odlukama izmijenjen Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, te da su povrijedile ljudska prava penzionera.

Poziva se na prava zaštićena Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. Podnosilac zahtjeva, dalje, navodi da ove odluke nisu u skladu za važećim propisima Federacije kojima se reguliše pravo na penziju.

II. Dopustivost

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH, Ustavni sud ima, između ostalog, isključivu nadležnost da odlučuje da li je bilo koja odredba zakona entiteta sukladna Ustavu Bosne i Hercegovine. Konkretan zahtjev nije vezan za odnosni slučaj, nego ima za cilj ocjenu saglasnosti osporenih odluka sa Ustavom Bosne i Hercegovine u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Prema članu VI/3. Ustava, spor pred Ustavnim sudom može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili njegov zamjenik, jednog od domova Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Iz navedenih odredbi Ustava proizilazi da podnosilac zahtjeva nije ovlašten subjekt za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti zakona.

Stoga je Ustavni sud odlučio kao u izreci.

Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 38/01
31. augusta 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH udruženje građana nije ovlašteno da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Usvaja se apelacija B. T., iz Prnjavora, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Kž-304/00 od 22. januara 2001. godine.

Ukida se presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kž-304/00 od 22. januara 2001. godine, a predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na novu ocjenu u skladu sa članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gospodin B. T., iz Prnjavora, podnio je preko svojih branilaca G. i Z. B., advokata iz Banje Luke (u daljnjem tekstu: apelant), apclaciju Ustavnom sudu BiH 19. aprila 2001. god. protiv presude Vrhovnog suda RS broj Kž.304/00 od 22. januara 2001. god.

2. Apelant ističe da je osporena presuda Vrhovnog suda povrijedila njegova ustavna prava na pravičan postupak iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3.e) Ustava BiH, kao i pravo na uživanje prava i sloboda bez diskriminacije, kako to garantira član II/4. Ustava BiH. Apelant naglašava da osporena presuda Vrhovnog suda RS ne ispunjava kriterije člana 6. Konvencije, jer mu nije bila data mogućnost da učestvuje u postupku pred drugostepenim sudom. S obzirom na činjenicu da je javni tužilac prisustvovao sjednici Vrhovnog suda, smatra da nije ispoštovano načelo jednakosti prava stranaka u postupku.

3. Apelant predlaže da Ustavni sud, u skladu sa članom 75. Poslovnika Ustavnog suda BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 24/99), do donošenja konačne odluke donese privremenu mjeru. Privremena mjera treba da obustavi izvršenje osporene presude, zbog mogućnosti nastupanja neotklonjivih štetnih posljedica po apelanta.

II. Činjenično stanje

4. Na temelju sadržine apelacije i dokumenata spisa Vrhovnog suda, broj KZ-304/2000, koji je dostavljen Ustavnom sudu, činjenično stanje konkretnog predmeta može se sumirati na sljedeći način:

5. Prvostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci, broj K-31/99 od 13. jula 2000. god. optuženi je proglašen krivim za teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 186. stav 2. u vezi sa članom 182. stav 1. tada važećeg krivičnog zakona (ugrožavanje javnog saobraćaja usljed omamljenosti), i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine.

6. Protiv prvostepene presude Okružnog suda u Banjoj Luci apelant je izjavio žalbu Vrhovnom sudu. On tvrdi daje došlo do bitne povrede odredbi krivičnog postupka, da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, daje došlo do povrede Krivičnog zakona i da mu je izrečena kazna prestroga. Apelant je predložio da se ta presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje ili da se preinači i okrivljeni blaže kazni.

7. Apelant je, također, zahtijevao da on i njegov branilac budu obaviješteni o sjednici vijeća drugostepenog suda, kako bi joj mogli prisustvovati. Konkretno, podneskom od 13. novembra 2000. godine, koji je Vrhovni sud primio 14. novembra 2000. godine, okrivljeni i njegov branilac zatražili su da budu obaviješteni o sjednici vijeća drugostepenog suda kako bi mogli dati odgovor na navode zastupnika javne optužbe, koji prisustvuje sjednicama drugostepenog vijeća. Međutim, punomoćnik apelanta nije blagovremeno zatražio da prisustvuje sjednici drugostepenog suda, tj. u roku za žalbu, kako je to propisano članom 371. Zakona o krivičnom postupku.

18. Vrhovni sud je održao sjednicu drugostepenog vijeća 22. januara 2001. godine. Sjednici je prisustvovao zamjenik republičkog javnog tužioca, ali ne i apelant i njegov punomoćnik - branilac.

19. Vrhovni sud donio je 22. januara 2001. god. presudu broj Kž.304/00, kojom je djelimično uvažio žalbu branioca okrivljenog i izmijenio prvostepenu presudu tako što da je proglasio krivim za krivično djelo ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 400. stav u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona koji je u međuvremenu, tj. 10. oktobra, stupio na snagu, i okrivljenog osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

20. Apelant navodi daje već pozvan na izdržavanje kazne zatvora.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Apelant je 19. aprila 2001. god. podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv presude Vrhovnog suda broj KŽ-304/00 od 22. januara 2001. god. Ustavni sud je zatražio 27. aprila 2001. godine od Vrhovnog suda, a 12. jula 2001. god. i od republičkog javnog tužilaštva u Banjoj Luci odgovor na apelaciju.

12. Vrhovni sud Republike Srpske, u odgovoru na apelaciju, navodi daje tačno daje sjednici drugostepenog vijeća prisustvovao zamjenik republičkog javnog tužioca, stoje bila i dosadašnja praksa, dok nisu o toj sjednici obavješteni okrivljeni i njegov branilac, iako su to zahtijevali. Vrhovni sud, također, navodi da je osnov za ovaj postupak član 371. Zakona o krivičnom postupku, koji je stavljen van snage članom 5. Zakona o izmjeni Zakona o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 4/93). Vrhovni sud je zaključio, u svom odgovoru, da je napuštena dosadašnja praksa, prema kojoj se optuženi i njegov branilac ne pozivaju na sjednicu drugostepenog vijeća, i da se, prema novoj praksi, oni pozivaju da prisustvuju sjednici drugostepenog vijeća. Ukoliko takav zahtjev ne postoji, na sjednicu se ne poziva ni predstavnik republičkog javnog tužioca.

Odgovor Vrhovnog suda na apelaciju je dostavljen punomoćniku apelanta.

IV Dopustivost apelacije

13. Prema članu VI/3.b) Ustava BiH, Ustavni sud BiH ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pitanje koje proizilazi iz apelacije B. T. odnosi se na povredu prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u BiH. Slijedi, stoga, da Ustavni sud ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

14. U skladu sa članom 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Prema odredbama čl. 425. i 427. stav 1. tačka 3. u vezi sa članom 563. Zakona o krivičnom postupku, okrivljeni, koji je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora, može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude zbog povrede zakona u slučajevima predviđenim ovim zakonom (član 425.). O zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude rješava sud određen republičkim zakonom (član 426.). Zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude može se podnijeti zbog povrede odredbi krivičnog postupka u žalbenom postupku, ako je ta povreda uticala na donošenje pravilne presude (član 427. stav 1. tačka 3.). Zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude mogu podnijeti samo osuđeni i branilac.

Pitanje koje se postavlja u ovom slučaju je da li je apelant mogao koristiti ovaj vanredni pravni lijek u smislu člana 11. Poslovnika Suda. U vezi sa ovim pitanjem Ustavni sud naglašava daje na osnovu odgovora Vrhovnog suda nesumnjivo utvrđeno daje dosadašnja praksa tog suda bila da se na sjednice drugostepenog vijeća ne pozivaju okrivljeni i njegov branilac. Osnov za ovakav postupak je član 371. Zakona o krivičnom postupku koji je stavljen van snage članom 5. Zakona o izmjenama Zakona o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 4/93). Vrhovni sud je donio osporenu odluku 22. januara 2001. godine bez učešća apelanta na sjednici drugostepenog vijeća. Međutim, zamjenik republičkog javnog tužioca je bio pozvan na sjednicu i neposredno je sudjelovao u žalbenom postupku. Konačno, drugostepeni sud u osporenoj presudi nije naveo nikakve razloge zbog kojih nije prihvaćen pismeni zahtjev apelanta da bude obaviješten, odnosno da prisustvuje sjednici drugostepenog suda iako je bio dužan da to učini. Ustavni sud, stoga, smatra da navedeni vanredni pravni lijek ne bi bio djelotvoran pod okolnostima ovog slučaja, tako da apelant nije bio obavezan da ga koristi. Prema tome, presuda Vrhovnog suda od 22. januara 2001. godine se može smatrati konačnom presudom u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

16. Apelant je primio pravosnažnu presudu Vrhovnog suda 19. februara 2001. god., a Ustavni sud je primio apelaciju 19. aprila 2001. god. Slijedi daje apelacija podnesena unutar roka od 60 dana predviđenog članom 11. Poslovnika Suda.

17. Ustavni sud ističe da apelacija ispunjava i ostale uvjete predviđene Poslovníkom Suda. Apelacija je, stoga, dopustiva.

V Relevantni domaći zakoni

(a) Zakon o krivičnom postupku ("SI. list SFRJ" broj 4/77, 17/85, 74/87, 57/89, 3/90, 27/90 i "Službeni glasnik RS" broj 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01)

18. Član 371. Zakona, u svom relevantnom dijelu, glasi:

"(1) O sjednici vijeća obavijestite se onaj optuženi i njegov branilac, oštećni kao tužilac ili privatni tužilac koji je u roku predviđenom za žalbu ili za odgovor na žalbu zahtijevao da bude obaviješten o sjednici [...]. Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća obavijeste stranke i kad nisu to zahtijevale

(2) Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju kazne a ima branioca, obezbijediće se prisustvo optuženog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nade da je to svrsihodno [...]."

(b) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku

("Službeni glasnik RS" broj 26/93)

19. Član 5. navedenog zakona glasi:

"Neće se primjenjivati rečenica prva u stavu 1., stav 4. i stav 7. člana 371."

VI. Ustavni sud je odlučio

20. Apelant se žali da je Vrhovni sud Republike Srpske donio presudu bez njegovog prisustva, te da on nije mogao braniti žalbene navode na prvostepenu presudu.

21. U konkretnom predmetu postavlja se pitanje da li je presuda Vrhovnog suda Republike Srpske od 22. januara 2001. godine povrijedila apelantova prava zajamčena članom 6. Konvencije i članom II/3.e) Ustava BiH.

22. Član 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, u svom relevantnom dijelu, kaže:

"Prilikom utvrđivanja građanskim prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom (.....)."

23. Član 6. stav 3. Evropske konvencije, također, sadrži odredbe koje se odnose na prava na obranu u krivičnom postupku. Naročito, ovaj član predviđa da će svako optužen za krivično djelo imati dovoljno vremena i sredstava za pripremu obrane (član stav 3.), te će imati pravo da se brani sam ili uz pomoć zvanično postavljenog advokata (član 6. stav 3.c).

24. Prema članu II/2. Ustava BiH, prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji se direktno primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svakim drugim zakonom. Član II/3.c) Ustava BiH predviđa da će sva lica unutar teritorije BiH uživati pravo na fer saslušanje u krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom. U ovom slučaju odredba člana II/3. e) se mora tumačiti na isti način kao član 6. Konvencije, i nije ju potrebno posebno razmatrati.

25. Ustavni sud je utvrdio da će se, u skladu sa članom 371.(1) Zakona o krivičnom postupku, obavijest o održavanju sjednice dostaviti optuženom koji ju je zatražio u roku predviđenom za žalbu, ili za odgovor na žalbu i zahtijevao da bude obavješten o sjednici, a apelant je ovu obavijest zatražio nakon isteka roka. Slijedi da, na osnovu domaćeg zakona, Vrhovni sud nije bio obavezan da obavijesti apelanta o sjednici na kojoj će se razmatrati njegov predmet.

26. Nadalje, na osnovu člana 371. Zakona o krivičnom postupku, predsjednik vijeća ili samo vijeće su imali široko diskreciono pravo o tome da li dozvoliti optuženom i njegovom braniocu da prisustvuju sjednici vijeća. Stoga se ne može tvrditi daje Vrhovni sud u ovom slučaju djelovao u suprotnosti sa članom 371. navedenog zakona.

27. Međutim, javlja se pitanje da li je odluka Vrhovnog suda usklađena sa pravom na pravično suđenje prema članu 6. Evropske konvencije.

28. Ustavni sud je utvrdio da je Vrhovni sud razmatrao pitanja činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava, kao i zatvorsku kaznu koja je izrečena apelantu. Pod takvim okolnostima, apelant je, na osnovu člana 6. Evropske konvencije, imao pravo da bude prisutan i da dâ izjavu pred Vrhovnim sudom.

29. Uz to, za razliku od apelanta i njegovog branioca koji su bili odsutni, zamjenik republičkog javnog tužioca je bio prisutan na sjednici Vrhovnog suda. Ovo nije u skladu sa principom jednakosti koji je nerazdvojna karakteristika koncepta pravičnog suđenja koje garantira član 6. Evropske konvencije.

30. Može doći do pojave još jednog pitanja u vezi s tim da li se apelant odrekao svog prava prema članu 6. Evropske konvencije. Ustavni sud je utvrdio da se optuženi, bar u nekim pogledima, može odreći svojih prava iz ovog člana, ali da to mora učiniti izričito. Međutim, u ovom slučaju nije moguće razmatrati da li se apelant odrekao svog prava da prisustvuje sjednici Vrhovnog suda. Naprotiv, on je naročito tražio da ga se obavijesti o sjednici Vrhovnog suda kako bi joj mogao prisustvovati.

31. Slijedi da apelantovo pravo na pravično suđenje, prema članu 6. Evropske konvencije, nije ispoštovano u postupku pred Vrhovnim sudom, te da slučaj treba vratiti na ponovni postupak koji treba da bude u skladu sa članom 6. Evropske konvencije.

32. Apelant se dalje žali da je bio predmetom diskriminacije u postupku pred Vrhovnim sudom. Princip nediskriminacije je predviđen članom II/4. Ustava BiH kao i članom 14. Evropske konvencije.

33. Član II/4. Ustava BiH glasi:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. ”

34. Član 14. Evropske konvencije glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status. ”

35. Podnosilac apelacije ne daje nikakav razlog na osnovu kojeg se može zaključiti daje apelant tretiran drugačije od ostalih osoba u istoj situaciji. To, također, ne proizilazi ni iz dokumenata spisa u ovom predmetu. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje daje povrijeđena zabrana diskriminacije iz člana 11/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u vezi sa članom 6. Konvencije, očigledno neobrazložene.

36. Odlučujući o meritumu ovog predmeta, Ustavni sud je istovremeno zaključio da ne postoje posebni razlozi da Sud odluči o zahtjevu za privremenu mjeru.

37. Prema članu VI/4. Ustava BiH, sve odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Na osnovu člana 36. Poslovnika Ustavnog suda, sudija Azra Omeragić je izdvojila mišljenje.

Ovu odluku Ustavni sud je donio većinom glasova (sedam naprema jedan) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 40/01
31. augusta 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ukoliko je saslušanje, koje se odnosi na činjenične i pravne aspekte apelacije, održano u odsustvu apelanta i njegovog pravnog punomoćnika a u prisustvu zamjenika javnog tužioca, čak i u slučaju da je zasnovano na važećem zakonu, ipak predstavlja povredu prava na pravično suđenje a pogotovo povredu principa jednakosti te prava na adekvatnu odbranu (član 6. stav 3. Evropske konvencije).

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. i 29. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija T. K iz Sarajeva protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Kž-266/00 od 2. novembra 2000. godine i rješenja Općinskog suda II Sarajevo broj Kv-745/99 (K-682/96) od 11. decembra 1999. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I.Činjenično stanje

- 1.Podnosilac apelacije je gosp. T. K., iz Sarajeva.
- 2.Činjenice predmeta, koje proizilaze iz dokumentacije dostavljene Sudu, mogu se sumirati kako slijedi.
- 3.Zamjenik javnog tužioca, Osnovno javno tužilaštvo Sarajevo, je 18. septembra 1996. godine podnio Osnovnom sudu II Sarajevo optužnicu protiv T. K., sina P i majke D., rod. u mjestu Gornja Raštalica, općina Hadžići. T. K. je okrivljen daje provalio u tuđu garažu i oduzeo putničko motorno vozilo vlasništvo druge osobe (P. M.), čime je počinio krivično djelo teške krađe iz člana 148. Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine.
- 4.Općinski sud II Sarajevo je, 11. decembra 1999. godine, Rješenjem broj Kv-745/99 (K-682/96), obustavio krivični postupak protiv T. K. Sud je odlučio obustaviti krivični

postupak zbog toga stoje 11. decembra 1999. godine stupio na snagu federalni Zakon o amnestiji, kojim je za krivično djelo koje je okrivljenom T. K. stavljeno na teret data amnestija, a oštećeni R M. je sa imovinsko-pravnim zahtjevom upućen na parnicu.

5.T.K je 15. decembra 1999. godine podnio Kantonalnom sudu u Sarajevu žalbu na rješenje Općinskog suda II Sarajevo, kojim je obustavljen krivični postupak protiv njega. Zalio se daje optužen za krivično djelo koje nije, niti je mogao učiniti, jer se u vrijeme navodnog izvršenja krivičnog djela, kao i cijeli ratni period, nalazio u Sarajevu sa svojom porodicom, i imao radnu obavezu u firmi u kojoj je bio, a i sada je zaposlen, o čemu posjeduje relevantnu dokumentaciju; da nije bio pozvan na sud niti saslušan na glavnom pretresu po optužnici i nije imao priliku da dokaže svoju nevinost, te da mu je optužbama protiv njega nanesena kleveta, uvreda, povrijeđena čast i dostojanstvo.

6.Kantonalni sud u Sarajevu je, 2. novembra 2000. godine, odbio žalbu T. K. Kantonalni sud je, povodom pismenog podneska zamjenika kantonalnog tužioca, kojim se ukazuje da bi trebalo prethodno utvrditi da li je T K osoba koja je primila rješenje o obustavi postupka i podnijela žalbu protiv tog rješenja, utvrdio daje upravo T. K, sin P, osoba protiv koje je podnesena optužnica i prema kome je doneseno rješenje o obustavi postupka, što je, prema dostavnici u predmetnom spisu, potvrdio svojim potpisom i protiv kojeg je uložio žalbu, te zaključio da su time otklonjene sumnje u identitet okrivljenog.

7.T. K. se obratio i federalnom tužiocu sa zahtjevom za zaštitu zakonitosti, u kome, uz ranije iznesene tvrdnje, navodi da je u međuvremenu došao do saznanja da je predmetno krivično djelo izvršio drugi T. K.

Federalni tužilac je, aktom broj KTZ-62/2000 od 9. januara 2001. godine, obavijestio T. K. da, nakon uvida u spis Općinskog suda II Sarajevo, nije našao zakonskog osnova za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedenih sudskih odluka.

II.Apelacija

8. Gosp. T. K. apelacijom pobija rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu od 2. novembra 2000. godine i rješenje Općinskog suda II Sarajevo od 11. decembra 1999. godine. Navodi da su ta rješenja, kao i obavještenje federalnog tužioca, povrijedili njegova ljudska prava i čast, jer je “proглаšen krivim” za djelo koje nije izvršio (podnesak apelanta od 4. januara 2001. godine), daje neosnovano optužen i amnestiran, a da uopće nije pozvan na pretres na kome bi dokazao da se u ovom slučaju ne radi o njemu nego o drugoj osobi istog imena i prezimena. Apclant moli Ustavni sud da zaštiti njegova ljudska prava koja su mu povrijeđena (podnesak apelanta od 19. februara 2001. godine).

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9.T. K. je, 4. januara 2001. godine, predao neposredno Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesak: "Zahtjev za ocjenu ustavnosti provedenog postupka", koji je naslovio na: Ustavni sud Federacije BiH. Na traženje da se izjasni od kojeg ustavnog suda traži zaštitu ljudskih prava za koja tvrdi da su mu povrijeđena, T. K. je 19. februara 2001. godine dostavio novi podnesak, u kome se izjašnjava da njegov raniji podnesak (od januara 2001. godine) treba da razmatra Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

10.Na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je 23. marta 2001. godine zatražio od Kantonalnog suda u Sarajevu da odgovori na navode apelacije. Kantonalni sud u Sarajevu nije odgovorio na ovaj zahtjev.

IV. Relevantni domaći zakoni

11.Zakonom o amnestiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99) oslobađaju se krivičnog gonjenja, ili u potpunosti od izrečene kazne ili neizvršenog dijela kazne, sve osobe koje su u periodu od 1. januara 1991. godine do 22. decembra 1995. godine učinile bilo koje od kaznenih djela predviđenih u odgovarajućim krivičnim zakonima koji su primjenjivani na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, osim kaznenih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, kaznenih djela definisanih u Statutu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, te određenih drugih teških kaznenih djela protiv života, dostojanstva i morala, razbojništva i drugog (član 1.).

Postupak o primjeni amnestije po ovom zakonu propisan je čl. 2. do 6. istog zakona. Prema njima, ako protiv osoba iz člana 1. ovog zakona nije pokrenut krivični postupak, postupak se neće ni pokrenuti, ako je postupak u toku - obustavit će se, a ako je osobi iz Člana 1. ovog zakona pravomoćno izrečena kazna zatvora, bit će oslobođen od izvršenja te kazne u cjelini ili u dijelu koji nije izvršen (član 2.); rješenje o primjeni amnestije donosi sud koji je sudio u prvom stepenu, po službenoj dužnosti ili na prijedlog okrivljene, ili osuđene osobe ili osobe koja u korist okrivljene osobe može izjaviti žalbu, a ovo rješenje sud je dužan donijeti u roku od tri dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno u roku od tri dana od prijema prijedloga (član 3.); protiv rješenja o primjeni amnestije žalbu mogu izjaviti tužitelj, okrivljeni i njegov branitelj, osuđeni i osoba koja u korist okrivljenog može izjaviti žalbu u slučaju da je ona podnijela prijedlog za davanje amnestije, a žalba protiv rješenja o primjeni amnestije ne zadržava izvršenje rješenja (član 4.); na dostavljanje pismena, računanje rokova i postupak po žalbi odgovarajuće se primjenjuju odredbe federalnog Zakona o krivičnom postupku (član 6.).

12.Vezano za odredbu člana 6. Zakona o amnestiji, da se na postupak po žalbi na rješenje o primjeni amnestije odgovarajuće primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom

postupku (“Službene novine Federacije BiH”, broj 43/98), član 388. tog zakona, u svom relevantnom dijelu, glasi: “(1) O žalbi protiv rješenja prvostepenog suda odlučuje drugostepeni sud u sjednici vijeća ako ovim zakonom nije drukčije određeno”.

Dopustivost

13. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je utvrđeno da Ustavni sud može razmatrati apclaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Prema Zakonu o amnestiji (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/99) rješenje o primjeni amnestije donosi sud pred kojim je krivični postupak u toku, odnosno sud koji je sudio u prvom stepenu, po službenoj dužnosti ili na prijedlog okrivljene ili osuđene osobe ili osobe koja u korist okrivljene osobe može izjaviti žalbu (član 3. stav 1.); protiv rješenja o primjeni amnestije dozvoljena je žalba, koja ne zadržava izvršenje (član 4.), na postupak po žalbi na rješenje o amnestiji odgovarajuće se primjenjuju odredbe federalnog Zakona o krivičnom postupku (član 6.).

Protiv rješenja o obustavi krivičnog postupka zbog amnestije okrivljeni T K, prema Zakonu o krivičnom postupku, nije imao mogućnost da koristi vanredne pravne lijekove (zahtjev za ponavljanje postupka, zahtjev za zaštitu zakonitosti). Prema tome, T. K. je iskoristio sve pravne lijekove moguće po zakonima Federacije Bosne i Hercegovine za konkretnu situaciju.

16. Kantonalni sud u Sarajevu je 2. novembra 2000. godine donio rješenje broj Kž-266/00, koje je Osnovni sud primio 28. novembra 2000. godine, nakon čega je rješenje dostavljeno apelantu. Apelacija protiv rješenja Kantonalnog suda podnesena je Ustavnom sudu 4. januara 2001. godine, dakle u propisanom roku od 60 dana.

17. Prema tome, apelacija Ustavnom sudu protiv rješenja Kantonalnog suda od 2. novembra 2000. godine i rješenja Općinskog suda od 11. decembra 1999. godine je dopustiva.

VI. Ustavni sud je zaključio

18. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apclaciona nadležnost ograničena je na ustavna pitanja i Sud, općenito,

nije nadležan da preispituje da li su redovni sudovi pravilno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

19. Apelantovi navodi odnose se na to da su Kantonalni sud i Općinski sud, svojim rješenjima, kao i federalni tužilac, svojim obavještenjem, kojim je “proglašen krivim” za djelo koje nije učinio te daje “neosnovano optužen i amnestiran” a da nije pozvan na pretres na kome bi dokazao da se u ovom slučaju ne radi o njemu nego o drugom T. K., povrijedili njegova ljudska prava, čast i dostojanstvo.

20. Ustavni sud ističe da, u skladu sa članom II stav 1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta treba da obezbijede najviši nivo ljudskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu sa članom II stav 2. prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njenim protokolima, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad ostalim zakonima.

21. Član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) u svom relevantnom dijelu glasi:

“Svako ima pravo da zakonom određen, nezavisan i nepristrasan tribunal, pravično, javno i u razumnom roku odluči... o krivičnoj optužbi protiv njega”.

22. Utoliko što je T. K. bio optužen za tešku krađu, on je bio krivično optužen u okviru značenja člana 6. stav 1. Konvencije, i dok god je on bio tako optužen, sud je imao pravo da odluči o toj optužbi.

23. Međutim, pravno stanje se promijenilo kada ga optužba više nije teretila. U stvari, odustajanje od optužbe je rezultat amnestije, a analogna situacija bi se javila da je javni tužilac povukao optužbu, npr. da je ustanovio da su dokazi preslabi da bi doveli do osude. U takvim okolnostima, više nije postojala optužba o kojoj bi se odlučivalo.

24. U ovom predmetu, Općinski sud II Sarajevo je odlučio, u skladu sa Zakonom o amnestiji, da obustavi krivični postupak protiv T. K. Ova odluka nije predstavljala odluku o optužbi protiv T. K, a kako je on bio oslobođen krivičnog gonjenja, nije se više mogao pozivati na pravo na sudsku odluku o njegovoj krivici ili nevinosti u pogledu krivičnog djela za koje je bio optužen.

25. Ustavni sud, stoga, zaključuje da nije došlo do povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije i odgovarajućih odredbi člana II/2. i 3. Ustava Bosne i Hercegovine.

26. Član 6. stav 2. Konvencije glasi:

“Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.”

27. Nasuprot tvrdnjama apelanta, Sud zapaža da u konkretnom slučaju odluka Općinskog suda o obustavi postupka, u skladu sa Zakonom o amnestiji, kao i sudska

odluka da troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžeta suda, ne izražavaju stav daje T. K. kriv za krivično djelo za koje je bio optužen.

28. Stoga Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede člana 6. stav 2. Evropske konvencije i odgovarajućih odredbi člana II/2. i 3. Ustava Bosne i Hercegovine.

29. Prema izloženom, Sud je odlučio da odbije apelaciju T. K.

30. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić, sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, Mirko Zovko.

U 24/01
septembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ako je došlo do odustajanja od optužbe kao rezultat amnestije, ta optužba više nije “određena” u smislu člana 6. stava 1. Evropske konvencije, i time se ova odredba ne može primijeniti.

Odluka suda da obustavi postupak u skladu sa Zakonom o amnestiji te relevantnom odlukom o troškovima postupka ne izražava mišljenje o krivici optuženog u smislu člana 6. stava 2. Evropske konvencije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. septembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija DOO HA EMM Compani, iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije broj U-1507/00 od 25. januara 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. DOO HA EMM Compani Sarajevo podnijelo je apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, U broj 1507/00 od 21. januara 2001. godine.
2. Kako proizilazi iz apelacije i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, činjenično stanje može da se sumira na sljedeći način:
3. DOO HA EMM Compani Sarajevo bavi se uvozom, veleprodajom i malo-prodajom građevinskog materijala i ostalih neprehrambenih proizvoda, a na osnovu rješenja broj UF/I 58/96 od 7. novembra 1996. godine. Osnivač preduzeća je Hamdija Ačkar sa osnivačkim ulogom od 1.000 KM. Navedenom djelatnošću se bavi od 1997. godine. Do 30. juna 1997. godine preduzeće je obavljalo građevinsku djelatnost na osnovu rješenja broj UF/I 3229/97. Trenutno upošljava 11 radnika. Knjigovodstvene poslove za preduzeća obavlja preduzeće DOO “AVRO” iz Sarajeva na osnovu ugovora od 1. januara 1999. godine. Preduzeće nije ranije kontrolirala Porezna uprava i Finansijska policija.

4. Kontrola obračuna uplate poreza na promet proizvoda i usluga izvršena je za period od 30. juna 1997. godine do 31. januara 2000. godine, tj. za period obavljanja djelatnosti veleprodaje i maloprodaje.
5. Kontrola obračuna i uplate poreza na promet proizvoda i usluga izvršena je na osnovu odredbi Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95 i 27/97), Pravilnikom o primjeni odredbi Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/97, 6/97, 27/97) i Odlukom Vlade o visini kamatne stope na iznos poreza na promet proizvoda i usluga koji nije plaćen u propisanom roku ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/96).
6. U periodu od 19. januara do 7. marta 2000. godine izvršena je neposredna inspekcijaska kontrola zakonitosti poslovanja apelanta kao poreznog obveznika i konstatovane nepravilnosti kod obračuna i plaćanja javnih prihoda, na osnovu čega je izvršen obračun poreznih obaveza, te rješenjem Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo - Odjeljenja za nadzor i obuku broj 10-9/02-15-1-29-2/00 od 11. aprila 2000. godine, da se utvrđene porezne obaveze uplate u zakonom propisanom roku. Konkretno, navedenim rješenjem utvrđeno je da porezne obaveze apelanta sa pripadajućim kamatama iznose ukupno 131.380,36 KM.
7. U vezi s tim utvrđeno je daje apelant, kao porezni obaveznik, do momenta uručenja prvostepenog rješenja izmirio dio obaveza po zapisniku o inspekcijaskom nadzoru od 19. januara 2000. godine - u iznosu od 30.066,25 KM, a koje nisu uključene u dispozitivu navedenog prvostepenog rješenja.
8. Apelant je uložio žalbu protiv rješenja Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo - Odjeljenje za nadzor i obuku, broj 10-9/02-15-1-29-2/00 od 11. aprila 2000. godine. Federalno ministarstvo finansija - Porezna uprava - Središnji ured Sarajevo, na osnovu člana 237. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) i člana 29. stav 2. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/96), odbilo je žalbu rješenjem broj 10/03-15-1-748/00 od 3. jula 2000. godine. U svom rješenju Federalno ministarstvo finansija je zaključilo daje prvostepeni organ uprave prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja kao i donošenja osporenog rješenja pravilno primijenio materijalne propise, zatim, da se pravilno pozvao na odgovarajući propis i daje osporenim rješenjem apelantu ispravno naloženo da izvrši uplatu obaveza.
9. Vrhovni sud Federacije BiH je, presudom broj U-1507/00 od 25. januara 2001. godine, odlučujući u upravnom sporu tužitelja DOO HA EMM Compani Sarajevo, protiv rješenja broj 10/03-15-1-748/00 od 3. jula 2000. godine tuženog Federalnog ministarstva finansija, Sarajevo, odbio tužbu apelanta smatrajući da su organi uprave, utvrđujući nepravilnost kod obračuna i plaćanja javnih prihoda kod tužitelja (apelanta), prilikom pregleda, pravilno odlučili kada su izvršili obračun poreznih obaveza i kad su tužitelja (apelanta) obavezali na plaćanje poreza na promet proizvoda i poreza na promet usluga u visini navedenoj u dispozitivu prvostepenog rješenja.

II. Apelacija

10. DOO HA EMM Compani se žali daje rješenjem prvostepenog upravnog organa od 11. aprila 2000. godine, rješenjem drugostepenog upravnog organa od 3. jula 2000. godine i presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 25. januara 2001. godine povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom II/3.к) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Apelant ističe također daje zbog složenosti predmeta tražio od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 30. Zakona o upravnim sporovima, održi usmenu raspravu uz učešće vještaka finansijske struke, ali da ovaj zahtjev nije bio prihvaćen.

11. Apelant, na kraju, traži od Ustavnog suda da, u skladu sa članom 75. Poslovnika Suda, donese privremenu mjeru kojom bi bilo obustavljeno prinudno izvršenje konačnog upravnog akta o naplati javnih prihoda do odluke Ustavnog suda. Kao razlog za donošenje privremene mjere apelant navodi da se prinudnom naplatom prekida rad preduzeća, ne izvršavaju ugovorene obaveze firme, ne isplaćuju primanja radnicima i onemogućuje izvršavanje daljih uplata javnih prihoda u budžet Federacije Bosne i Hercegovine i kantona.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. DOO HA EMM Compani Sarajevo je 19. marta 2001. godine uložilo apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U. 1507/00 od 25. januara 2001. godine.

13. Na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda 4. maja 2001. godine zatražen je odgovor na apelaciju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

14. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, 22. maja 2001. godine, dostavio je odgovor u kojem, u suštini, navodi da ostaje u cijelosti kod razloga navedene presude i smatra da tom presudom nisu povrijeđene odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima, te predlaže da se apelacija odbije.

15. Ustavni sud je istovremeno zatražio spis Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo u koji je izvršio uvid.

IV Relevantni domaći zakoni

16. Članom 6. stav 2. tačka 3. Zakona o porezima na promet proizvoda i usluga propisano je da se prometom proizvoda smatra uzimanje vlastitih proizvoda, koje je pravno lice proizvelo ili nabavilo za vlastitu krajnju upotrebu. Osim toga i odredbom člana 14. stav 3. istog zakona propisano je daje porezni obveznik poreza na promet proizvoda pravno lice koje je uzelo vlastite proizvode za vlastitu upotrebu.

17. Dakle, radi se o prometu proizvoda pa je apelant dužan da plati porez za vrijednost roba koju je koristio u vlastite svrhe. Apelant insistira, međutim, suprotno, da se radi o reprodukcijском materijalu, za koji se ne plaća porez. Prema članu 11. citiranog zakona reprodukcijски materijal bez plaćanja poreza mogu nabavljati samo pravna lica koja obavljaju proizvođačku djelatnost, a šta se smatra proizvođačkom djelatnošću određeno je u članu 11. stav 2. citiranog zakona.

18. Ovim odredbama propisano je da se popust na cijenu proizvoda koji prodavač daje kupcu u vidu rabata može odbiti od porezne osnovice samo ako je pismeno ugovoren i ako je kupcu neposredno odobren u fakturi.

19. Prema članu 24. stav 3. tačka 1. Zakona, porez se plaća na promet usluga ostvarene razlike između nabavne i prodajne cijene, kao i primljene provizije ili druge naknade ostvarene u vidu redovnog ili vanrednog prihoda.

V Dopustivost predmeta

20. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanja koja proizilaze iz apelacije odnose se na povredu apelantovih prava zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Iz člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine slijedi da se prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

21. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apclaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

22. U ovom predmetu osporena je presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 25. januara 2001. godine, protiv koje nema daljnjih redovnih pravnih lijekova. Postupak pred Ustavnim sudom je pokrenut 19. marta 2001. godine, dakle rok za podnošenje apelacije je ispoštovan jer je apelant uložio apclaciju u roku od 60 dana, određenom članom 11. stav3. Poslovnika Suda.

VI. Ustavni sud je odlučio

23. Ustavni sud u ovom predmetu ima zadatak da ispita da li se presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1507/00 od 25. januara 2001. godine, donesenom u upravnom sporu u pravnoj stvari naplate javnih prihoda, krši ustavno pravo DOO HA EMM Compani Sarajevo zajamčeno članom II/3.к) Ustava Bosne i

Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

24. Član 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni ”.

25. Ustavni sud ističe daje pravo na imovinu inkorporirano u Ustav BiH, koji u članu II/2. predviđa da se prava zaštićena Evropskom konvencijom i njenim protokolima primjenjuju u Bosni i Hercegovinu, a u članu II/3. štiti pravo na imovinu.

26. Član 1. Protokola br. 1 Evropske konvencije sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stava, je opće prirode i izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, govori o tome da se lišavanje imovine može desiti pod izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolisati korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo odnose se na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu.

27. Ustavni sud smatra da je u ovom slučaju utvrđena obaveza DOO HA EMM Compani na plaćanje poreza na promet proizvoda i usluga. Dakle, tiče se prava vlasništva kompanije. Pitanje koje se postavlja je da li to potpada pod izuzetke, vezano za poreze, kako proizilazi iz drugog stava člana 1.

28. Ustavni sud ističe da obaveza plaćanja poreza na promet ima osnovu u Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga.

29. U konkretnom predmetu DOO HA EMM Compani se žali na pogrešno tumačenje i primjenu Zakona o porezu na promet proizvoda. U tom pogledu Ustavni sud navodi da nije njegov zadatak da ispituje ispravnost tumačenja i primjene zakona koji nisu ustavne prirode već daje ovo zadatak sudova i vlasti entiteta. Za ispunjenje zahtjeva člana 1. Protokola 1 dovoljna je činjenica daje nametanje poreza imalo osnovu u zakonu i da njegova primjena nije izazvala prekomjeran i disproporcionalan teret za pojedinca ili pravni subjekt. Nema naznaka ovakve primjene zakona u ovom slučaju.

30. Ustavni sud dalje ističe da se ne može smatrati da član II/3. Ustava, koji se također tiče zaštite prava na imovinu, pruža veću zaštitu nego član 1 Protokola 1. U ovom slučaju nije bilo povrede ove odredbe.

31. Apelant DOO HA EMM Compani također navodi da mu nije odobren zahtjev za održavanje javne rasprave pred Vrhovnim sudom. Ustavni sud ovdje ističe da član 6. Evropske konvencije, koji u principu uključuje pravo na javnu raspravu, nije primjenjiv na slučajeve koji se tiču poreza (npr. slučaj Evropskog suda za ljudska prava, *Ferrazzini Italija* od 12. jula 2001).

32. Stoga u ovom slučaju ustavna prava HA EMM Compani nisu narušena.

33. Budući da se odlučivalo o meritumu apelacije, zahtjev da Ustavni sud izda privremenu mjeru ne iziskuje poseban odgovor, tako da Ustavni sud neće donositi posebnu odluku na ovaj zahtjev.

34. Odluke Ustavnog suda su, prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 27/01
28. septembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Nije zadatak Ustavnog suda da ispituje ispravnost tumačenja i primjene zakona koji nisu ustavne prirode već je ovo zadatak sudova i vlasti entiteta.

Za ispunjenje zahtjeva člana 1. Protokola 1 dovoljna je činjenica da je nametanje poreza imalo osnovu u zakonu i da njegova primjena nije izazvala prekomjeren i disproportionalan teret za pojedinca ili pravni subjekt.

Ne može se smatrati da član II/3. Ustava pruža veću zaštitu nego član 1. Protokola 1 Evropske konvencije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. novembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Član 152. Zakona o radu Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 38/2000) je u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Postupak pred Sudom

1. Dr. Halid Genjac, u to vrijeme član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kojeg je zastupao prof. dr. Kasim Trnka, podnio je 19. februara 2001. godine, u skladu sa članom VI/3 a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 152. Zakona o radu Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o radu RS) objavljenom u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 38/2000.

2. Ustavni sud je, 2. marta 2001. godine, zatražio od Narodne skupštine Republike Srpske odgovor na zahtjev. Dopisom od 25. aprila 2001. godine, Narodna skupština Republike Srpske je obavijestila Ustavni sud da će je prof. dr. Radomir Lukić zastupati u ovom predmetu. U dopisu od 3. maja 2001. godine, prof. dr. Radomir Lukić je zatražio od Ustavnog suda da produži rok za odgovor na zahtjev za dodatnih 15 dana. Ovaj zahtjev je bio odobren. Produženi rok je istekao 21. maja 2001. godine. Ustavni sud nije primio nikakav odgovor od zastupnika Narodne skupštine.

II. Činjenice

a) Okolnosti vezane za predmet

3. Na osnovu spisa dostavljenih Ustavnom sudu i navoda podnosioca zahtjeva, mogu se sumirati, kako slijedi, činjenice u ovom predmetu:

4. U periodu između 1991. i 1995. godine, rat na teritoriji Bosne i Hercegovine je uzrokovao masovna raseljavanja i protjerivanja stanovništva na temelju etničkog porijekla. Pripadnike određene etničke grupe, koji nisu htjeli dobrovoljno otići, vojne i paravojne snage pripadnika većinske etničke grupe prisiljavali su da napuste svoje domove (vidi *Izvještaj o situaciji o ljudskim pravima na teritoriji bivše Jugoslavije* koji su podnijeli specijalni izvještači Komisije za ljudska prava, Ekonomskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih nacija (ECOSOC), e.g. E/CN.4/1993/50 od 10. februara 1993.; §§ 16.-177.; E/CN.4/1994/3 od 5. maja 1993.; E/CN.4/1994/4 od 19. maja 1993.; E/CN.4/1994/8 od 26. septembra 1993.; E/CN.4/1994/47 od 17. novembra 1993.; E/CN.4/1994/110 od 21. februara 1994., §§ 5.-79.; E/CN.4/1996/9 od 22. augusta 1995., sa spiskom periodičnih izvještaja koje je dostavio Tadeusz Mazowiecki, specijalni izvjestilac Komisije za ljudska prava).

Pored istjerivanja stanovništva silom, što je često uzrokovalo teške povrede međunarodnog humanitarnog prava (vidi, pored Izvještaja UN-ECOSOC-a, sudsku praksu *Međunarodnog suda za zločine u bivšoj Jugoslaviji*), bili su primjenjivani i mnogo suptilniji načini da se oteža život pripadnicima određene grupe kako bi ih se natjeralo da napuste svoja porodična okruženja. Ovakve mjere su uključivale i obustavu i prestanak radnog odnosa zaposlenicima koji su bili određenog etničkog porijekla: radnici su dobijali otkaz ili su ih stavljali na čekanje (s tim da nisu ponovo vraćani na posao). U pojedinim slučajevima je bilo jasno naznačeno daje razlog bio njihova etnička ili politička pripadnost, ali u najvećem broju slučajeva nikakvi razlozi nisu bili naznačeni. U nekim slučajevima, za vrijeme rata, otkazi su članovima određenih etničkih grupa davani zbog nedolaska na posao, iako su zaposlenici mogli biti deportovani, ili su pobjegli, ili nisu dolazili iz straha od progona. Međutim, i poslije rata je bilo otkaza, unazađivanja, nedozvoljavanja da se napreduje ili sprječavanja zapošljavanja na temelju etničkog porijekla ili pripadnosti nekoj političkoj grupi, sindikatu ili radničkoj organizaciji za prava radnika (vidi *Diskriminacija vezana za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini*, Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Odjel za ljudska prava, juni 1999.; u pogledu specifičnih predmeta: Ured ombudsmana za Bosnu i Hercegovinu, Specijalni izvještaj broj 392/95 (od 6. maja 1997.), *Diskriminacija vezana za pravo na rad u Kozara-prevozu*, upućen gospodinu Vinku Kondiću, ministru za rad, zapošljavanje i socijalnu zaštitu Republike Srpske i gospodinu Radomiru Pašiću, direktoru Kozara-prevoza; vidi, također, Dom za ljudska prava, predmet broj CH/97/67 od 8 jula 1999. godine, *Sakib Zahirović protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o dopustivosti i meritumu).

5. *Rezultat takozvanog "etničkog čišćenja" je veliki broj raseljenih lica i izbjeglica. Mnogi od njih još imaju potrebu za trajnim rješenjem zbog praktičnih poteškoća koje ometaju proces povratka (vidi ilustrativnu mapu Visokog komesarijata za izbjeglice Ujedinjenih nacija (UNHCR) Etnička većina u 1991. u Bosni i Hercegovini, Etnička većina 2000. u Bosni i Hercegovini, Bošnjačka populacija - popis 1991., Hrvatska populacija-popis 1991., Srpska populacija - popis 1991., Aktuelni i potencijalni povraci u i unutar Bosne Hercegovine, Procjene o broju izbjeglica i raseljenih lica koji još nisu našli rješenje).*

6. Narodna skupština Republike Srpske je, 24. oktobra 2000. godine, donijela Zakon radu čijim je stupanjem na snagu prestao da važi Zakon o radnim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98).

b) Domaći relevantni zakoni

7. Čl. 151. do 167. Zakona o radu (Prelazne i završne odredbe) regulišu radne odnose radnika "koji su na dan stupanja na snagu tog zakona zatečeni na čekanju" (član 151.) ili radnika koji smatra da mu je radni odnos "nezakonito prestao" u periodu između 31. decembra 1991. godine i dana stupanja na snagu ovog zakona (član 152.).

Član 152., u svom relevantnom dijelu, glasi:

Radnik koji se na dan 31. decembra 1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavca čije je sedište bilo na sadašnjoj teritoriji Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavca počev od tog datuma pa do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo da u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese zahtev za ostvarivanje prava na otpremninu. Zahtev se podnosi ministarstvu nadležnom za poslove rada, u pismenom obliku (lično ili preporučenom poštom).

Pravo na podnošenje zahteva u smislu stava 1. ovog člana nemaju lica:

- koja su ostvarila pravo na naknadu za otkazni rok ili na naknadu za vreme čekanja na posao u smislu člana 54. i 64. Zakona o radnim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98).
- koja su vodila radni spor pred nadležnim sudom protiv odluke o prestanku radnog odnosa, ako je spor okončan pravomoćnom sudskom presudom.

8. Član 153. Zakona reguliše visinu otpremnine iz člana 152. stav 1. ovog zakona zavisno od dužine radnog staža kod poslodavca. Konačne i pravomoćne odluke o pravima na otpremninu donosi komisija, koju obrazuje ministar nadležan za poslove rada (član 158.). Ovu komisiju čine predsjednik i četiri člana, koji se imenuju iz reda pravnih stručnjaka koji imaju iskustvo u primjeni propisa o radnim odnosima i koji ne vrše nikakve političke niti državne funkcije u Republici, Federaciji Bosne i Hercegovine zajedničkim organima Bosne i Hercegovine (član 155.). Komisija je nezavisna i

samostalna u svom radu (član 157.). Radni sporovi pred sudovima i postupci kod inspekcije rada ostvarivanja prava iz člana 152. stav 1. ovog zakona, koji nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona, će se obustaviti i predmet ustupiti Komisiji (član 156.). Član 159. reguliše proceduralne aspekte rada Komisije.

III. Argumenti izneseni pred Sudom

9. Podnosilac zahtjeva navodi da osporena odredba nije u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i ostalim instrumentima za zaštitu ljudskih prava koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. On ističe da Zakon ne predviđa pravo na nastavak radnog odnosa koji je ranije prestao, a ni ne priznaje radni staž ili ostale oblike socijalne zaštite, niti sankcioniše “ostale posljedice etničkog čišćenja” i da na taj način legalizuje diskriminaciju na temelju etničke pripadnosti. On također navodi da član 152. nije “izričito diskriminacijski”, ali daje u historijskom kontekstu, kao što je to navedeno u odluci Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98 od 30. juna i 1. jula 2000. godine (Treća djelimična odluka), duboko diskriminacijski. On se poziva na relevantni dio u toj odluci (tačka 95.) koji glasi:

In conclusio, Sud zaključuje da je, nakon što je Daytonski sporazum stupio na snagu, postojala i postoji sistematična, dugotrajna, namjerna diskriminacijska praksa javnih organa Republike Srpske s ciljem sprječavanja tzv. "manjinskih " povrataka, bilo direktnim učestvovanjem u nasilnim incidentima ili uzdržavanjem od obaveze zaštite ljudi od uznemiravanja, zastrašivanja ili nasilnih napada samo zbog etničkog porijekla, na stranu nesprovođenje stvaranja "na svojim teritorijalno političkih, ekonomskih i društvenih uvjeta koji pridonose dobrovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglica i raseljenih lica, bez preferiranja bilo koje posebne grupe " koje slijede iz prava svih izbjeglica i raseljenih lica da se slobodno vrate svojim domovima prema članu 11/5. Ustava Bili. Nadalje, etnički gotovo homogena sudska i izvršna vlast Republike Srpske je jasan pokazatelj da ovaj dio odredbe člana 1. sa formulacijom "Republika Srpska je država srpskog naroda" mora biti uzet bukvalno i da on pruža potrebnu vezu sa diskriminacijskom praksom organa vlasti sa efektom održavanja rezultata prethodnog etničkog čišćenja.

10. Podnosilac zahtjeva smatra da je osporena odredba u nesaglasnosti sa prvom alinejom Preambule Ustava Bosne i Hercegovine (poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti), članom 1/2. Ustava (demokracija i vladavina prava), članom II/4. Ustava (nediskriminacija), ali i članom II/5. Ustava (pravo na povratak) zbog toga stoje mogućnost da se nastavi radni odnos “ključni uvjet” za održiv povratak. U pogledu različitog rješenja u Zakonu o radu Federacije Bosne i Hercegovine, podnosilac zahtjeva navodi “da nije moguće imati odvojene pravne sisteme u domenu ljudskih prava i osnovnih sloboda” u Bosni i Hercegovini.

IV. Dopustivost

11. Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odluči o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu i koji je između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to da lije bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom. Sporove mogu pokrenuti samo određeni državni ili entitetski organi ili njihovi dijelovi (*locus standi*), između ostalih član Predsjedništva.

12. Podnosilac zahtjeva je zatražio ocjenu ustavnosti člana 152. Zakona o radu. Budući da ova odredba čini dio zakona entiteta, zahtjev, u smislu Člana VI/3.a) u pogledu saglasnosti sa Ustavom BiH, može biti podnesen. U vrijeme kada je zahtjev podnesen, podnosilac zahtjeva je bio član Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Prema tome, on ima aktivnu legitimaciju u smislu člana VI/3.a). Činjenica da podnosilac zahtjeva nije više član Predsjedništva ne može ga lišiti aktivne legitimacije. Zahtjev je, prema tome, dopustiv.

V. Meritum

c) *Nediskriminacija*, član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine
i član 14. Evropske konvencije

13. Sud je prvo ispitao da lije član 152. Zakona o radu povrijedio član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima na način daje diskriminirao bivše nesrpske radnike preduzeća i institucija u pogledu njihovog prava da ponovo uspostave stare radne odnose. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (Nediskriminacija) glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

14. U članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem se Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini, ponovo se ističe pravo na nediskriminaciju u okviru prava koja su zaštićena Evropskom konvencijom (član 14. Evropske konvencije).

15. Garantirajući nediskriminaciju u “uživanju prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava”, član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine uspostavlja, na isti način kao i član 14. Evropske konvencije, vezu između prava na nediskriminaciju i prava i sloboda o kojima je riječ. Prema sudskoj

praksi Evropskog suda za ljudska prava, ovo implicira određeno ograničenje prava na nediskriminaciju u smislu da se ne može pozivati na princip nediskriminacije općenito, nego samo u vezi sa pravom zaštićenim Evropskom konvencijom. Međutim, to ne znači da se isključuje povreda prava na nediskriminaciju u slučajevima kada određeno pravo samo po sebi nije bilo povrijeđeno. Naprotiv, čak i kada je ograničenje određenog prava, zaštićenog Evropskom konvencijom, opravdano, to ipak može povrijediti pravo na nediskriminaciju, ako je ograničenje učinjeno na diskriminacijski način (vidi *Belgijski predmet o jezicima*, Evropski sud za ljudska prava, A 6 (1968); vidi *Princ Hans-Adam II od Lihtenštajna protiv Njemačke*, Evropski sud za ljudska prava, presuda od 12. jula 2001. godine, broj 42527/98, § 91). Ipak, u ovom predmetu, za diskriminaciju koju navodi podnosilac zahtjeva, ne može se smatrati da se odnosi na pravo zaštićeno Evropskom konvencijom, što znači da nije bilo povrede člana 14. Evropske konvencije.

16. U slučaju člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, opseg prava čije uživanje mora biti garantirano bez diskriminacije je širi nego što je to predviđeno članom 14. Evropske konvencije. Pozivanjem na međunarodne sporazume koji su nabrojani u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, opseg člana II/4. uključuje, između ostalih, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima od 19. decembra 1996. godine (ICESCR). Član 6. stav 1. ovog pakta glasi:

Države članice ovog pakta priznaju pravo na rad, koje obuhvata pravo koje ima svako lice na mogućnost zarađivanja kroz slobodno izabran i prihvaćen rad, i poduzimanja odgovarajuće mjere za očuvanje ovog prava.

17. Pored toga, garantirajući bez diskriminacije “prava i slobode iz ovog člana”, tj. člana II Ustava Bosne i Hercegovine, pravo na uživanje bez diskriminacije se također primjenjuje i na prava zagwarantirana članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine koji glasi:

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom koje su date pod prisilom, ništave su.

18. Ovo znači da su javne vlasti u Bosni i Hercegovini obavezne da se uzdrže od diskriminacije kada donose akte i propise u kontekstu individualnog uživanja prava na rad i prava na povratak domovima.

19. Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili grupa koje su u sličnoj situaciji i ako za to razlikovanje izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

20. Prema tome, Sud prvo treba utvrditi grupe ili osobe koje bi se mogle uporediti. Član 152. Zakona o radu ne pravi razliku između grupa, nego dodjeljuje pravo svim

radnicima koji smatraju da im je radni odnos "nezakonito" prestao u konkretnom vremenskom periodu da podnesu zahtjev za otpremninu.

21. Dakle, potrebno je da se ispita da li je član 152. Zakona o radu diskriminacijski, uprkos činjenici da njegova *formulacija* ne pravi razliku između pojedinaca ili grupa.

22. Sud smatra da u stvarnosti osporeni član sadrži inherentne distinkcije etničke prirode, ako se promatra u historijskom kontekstu. Distinkcije između pojedinaca i grupa su pravljene u prošlosti kada su radnici bili otpušteni ili stavljeni na čekanje na temelju etničke pripadnosti. Sve do usvajanja člana 152. Zakona o radu, diskriminacijska dejstva ovakvih postupanja su se nastavila, a diskriminacije, koji su se pojavile u prošlosti, nisu otklonjene. Cilj osporenog člana je da pronade definitivno rješenje za ovakve slučajeve. Njegova namjera je da isključi redovne pravne lijekove (koji bi povlačili moguće vraćanje u radni odnos) protiv nezakonitih otkaza u zamjenu za otpremninu. Međutim, usljed diskriminacijskih okolnosti otkaza na koje se primjenjuje osporeni član, ovaj član će se najčešće primjenjivati na otpuštene bošnjačke i hrvatske radnike bez specificiranja ovih grupa u tekstu zakona. S druge strane, oni koji su mogli zadržati svoje pozicije u Republici Srpskoj za vrijeme rata i nakon rata su uglavnom bili pripadnici srpske etničke grupe. Dakle, prirodna posljedica je da ti zaposlenici općenito nisu bili pogođeni osporenim članom. Osporena odredba, dakle, implicitno pravi razliku između pripadnika pojedinih etničkih grupa.

23. Dakle, potrebno je ispitati da li razlikovanje koje je inherentno članu 152. Zakona o radu može imati objektivno i razumno opravdanje.

24. Cilj osporenog člana bi mogao biti stabilizacija radnih položaja onih zaposlenika koji su u međuvremenu zamijenili otpuštene zaposlenike. To bi mogao biti razuman cilj. Međutim, Sud smatra da su njihovi interesi suprotstavljeni interesima otpuštenih zaposlenika. Ako se uzme u obzir da su ovi drugi bili žrtve diskriminacijske prakse, Sud ne smatra da bi njihovo pravo trebalo biti ustupljeno pravu ovih prvih, pogotovo stoga što su ovi drugi sada nezaposleni.

25. Međutim, osporeni član također ima za cilj stvaranje pravne sigurnosti za ona preduzeća koja su potpuno obustavila ili znatno smanjila svoja poslovanja zbog rata, i koja su nakon rata suočena sa problemom da nastave sa radom u uvjetima tržišne ekonomije. Ova sigurnost može također biti bitna za investitore koji bi ulagali u takva preduzeća i za opći razvoj ekonomije u Bosni i Hercegovini.

26. S druge strane, postoji i pravo nezakonito otpuštenih zaposlenika ili onih koji su stavljeni na liste za čekanje da budu vraćeni na stare položaje. Njihovo vraćanje na ranija radna mjesta ne bi mogla biti moguće u svim slučajevima, i uveliko ovisi o ekonomskim uvjetima njihovih bivših poslodavaca. Premda je ovaj individualni interes od velikog značaja, Sud smatra da javni interes koji je prethodno naglašen ima veći značaj.

27. Osporena odredba ima za cilj proporcionalno rješenje ove dileme time što pruža mogućnost otpremnine u ovisnosti o dužini radnog odnosa kod poslodavca. Prema tome, osporena odredba ne zanemaruje u potpunosti individualni ekonomski interes koji je zaposlenik imao na bivšem radnom mjestu. Sto se tiče iznosa otpremnine, Sud smatra da zakonodavac ima izvjesnu slobodu procjene u pogledu nalaženja razumnog rješenja u granicama ustanovljenim Ustavom. S obzirom na teško ekonomsko stanje preduzeća, Sud ne smatra da je zakonodavac, donoseći osporenu odredbu, povrijedio ovu slobodu procjene.

28. Sud smatra da implicitna distinkcija u članu 152. Zakona o radu ima objektivno i razumno opravdanje. Prema tome, osporena odredba nije u suprotnosti sa članom II/4. u vezi sa članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine ni članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

b) Pravo na povratak, član 11/5. Ustava Bosne i Hercegovine

29. Sud će nadalje ispitati da li je osporena odredba povrijedila pravo na povratak zaštićeno članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Ovaj član glasi:

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom, koje su date pod prisilom, ništave su.

30. Ova odredba Ustava Bosne i Hercegovine odražava specifičnu situaciju u Bosni i Hercegovini kao rezultat rata i pokazuje određenje ustavotvorna da ukloni posljedice "etničkog čišćenja" u cilju ponovnog uspostavljanja multietničkog i multikulturnog društva. Pored konkretnog prava na povrat imovine, ovaj član sadrži opće pravo na povratak svojim domovima. Član II/5. Ustava Bosne i Hercegovine štiti pravo izbjeglica i raseljenih lica da se slobodno vrate u svoja mjesta, tj. u svoje gradove i sela.

31. Uživavanje ovog prava može biti ugroženo kada osobi nije data mogućnost da se vrati u svoj raniji radni odnos, što je osnova za njegovo življenje na određenom mjestu. Budući da član 152. Zakona o radu može otežati povratak izbjeglica i raseljenih lica svojim ranijim domovima, može se smatrati da indirektno utiče na pravo na povratak, zagarantirano članom II/5. Ustava.

32. Međutim, Ustavni sud je gore ustanovio da član 152. služi važnom javnom interesu i da se, prema tome, ne može smatrati da na disproporcionalan način ograničava pravo na povratak zaštićeno članom 11/5. Ustava.

33. Prema tome, osporeni član nije povrijedio član II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

c) Ljudsko dostojanstvo, sloboda i jednakost (prva alineja Preambule Ustava Bosne i Hercegovine), **demokracija i vladavina prava** (član 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine)

34. Podnosilac zahtjeva navodi povredu prve alineje Preambule prema kojoj konstitutivni narodi Bosne i Hercegovine stvaraju temelj određenja Ustava Bosne i Hercegovine u pogledu poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti. On se također poziva na principe demokracije i vladavine prava, zaštićene članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

35. Premda odredbe Preambule Ustava Bosne i Hercegovine mogu imati normativni karakter, pa prema tome predstavljati standard kontrole, ili biti same po sebi predmet ocjene (vidi Treća djelimična odluka u predmetu broj U5/98, navedena gore), u ovom slučaju, principi dostojanstva, slobode i jednakosti navedeni u prvoj alineji Preambule Ustava Bosne i Hercegovine su specificirani u ljudskim pravima i osnovnim slobodama u članu II/3., 4. i 5., kao i u članu II/2. u vezi sa Evropskom konvencijom. Ovi principi su uzeti u razmatranje u tumačenju Članova koje je Sud razmatrao gore. Prema tome, nema potreba za razmatranjem moguće povrede ovih principa.

36. Što se tiče principa demokratičnosti i vladavine prava, Sud ne smatra daje osporeni Član 152. Zakona o radu Republike Srpske povrijedio ove principe.

VI. Zaključak

37. Sud zaključuje da je član 152. Zakona o radu Republike Srpske u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

38. Na osnovu člana VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio većinom glasova (pet naprema četiri) u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U ovoj odluci, prema članu 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH, sudija prof dr. Joseph Marko izdvojio je svoje mišljenje, koje se prilaže uz Odluku kao aneks.

U 19/01
2. novembra 2001.
Banja Luka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili grupa koje su u sličnoj situaciji i ako za to razlikovanje izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

ANEKS
- Izdvojeno mišljenje sudije prof. dr. Josepha Marka
u predmetu broj U 19/01

Ovim putem, a na osnovu člana 36/2. Poslovnika Ustavnog suda, podnosim svoje izdvojeno mišljenje u odluci koju je Ustavni sud usvojio većinom glasova u predmetu U19/01 na sjednici održanoj 31. augusta i 1. septembra 2001. godine.

Ja se ne slažem sa većinskom odlukom i smatram da član 152. Zakona o radu Republike Srpske nije u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Član 152. Zakona o radu Republike Srpske je diskriminirajući i time vrši povredu člana II/4. Ustava BiH. On također povrjeđuje pravo na povratak koji je garantiran članom II/5. Ustava BiH, a u vezi sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

2. Većinska odluka utvrđuje pravni okvir koji služi kao mjerilo za ocjenu osporene odredbe. Ovaj pravni okvir čini član II/2. Ustava BiH (nediskriminacija), a u vezi sa drugim međunarodnim sporazumima koji su nabrojani u Aneksu I Ustava BiH, *inter alia*, pravo na rad iz člana 6., stava 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima od 19. decembra 1966. godine, te u vezi sa pravom na povratak iz člana II/5. Ustava BiH.

3. Slažem se sa većinskom odlukom u dijelu koji se odnosi na zaključak da se ne može smatrati da član 152. Zakona o radu pravi razliku uprkos činjenici da njegova *formulacija* ne pravi razliku između pojedinaca ili grupa. Uistinu, Sud je prethodno utvrdio da se zakon ne može smatrati diskriminirajućim samo u slučaju kada taj zakon diskriminira *prima facie*, nego i kada je zakon, iako *prima facie* neutralan, također provoden na diskriminacijski način; kada je zakon, iako *prima facie* neutralan i primjenjivan u skladu sa svojim pretpostavkama, donesen s ciljem diskriminacije; ili kada su odgovarajući javni organi, ne samo svojim djelovanjem, već i nedjelovanjem, podržali efekte prethodne *de jure* diskriminacije (Zahtjev za ocjenu ustavnosti određenih odluka Ustava Republike Srpske i Ustava Bosne i Hercegovine, U5/98-III, stav 79).

4. Također smatram da osporeni član sadrži inherentne distinkcije etničke prirode ako se promatra u historijskom kontekstu. Distinkcije između pojedinaca i grupa su pravljene u prošlosti kada su radnici bili otpušteni ili stavljeni na čekanje na temelju etničke ili političke pripadnosti.

Član 152. Zakona o radu Republike Srpske ima za cilj da pronađe definitivno rješenje za veliki broj komplikovanih slučajeva u vezi sa nelegalnim otpuštanjima, kako se i navodi u samom tekstu osporene odredbe. Međutim, kako se vidi iz njegovog konteksta, kao i zakonodavnog cilja da pojednostavi rješenje tih slučajeva, osporena odredba isključuje redovne pravne lijekove (koji bi rezultirali mogućim vraćanjem u radni odnos) protiv nezakonitih otkaza u zamjenu za otpremninu. Usljed okolnosti otkaza na koje se primjenjuje osporeni član, ovaj član će najčešće obuhvatiti otpuštene bošnjačke i hrvatske radnike bez specificiranja ovih grupa u tekstu zakona. S druge strane, oni koji su mogli zadržati svoje pozicije u Republici Srpskoj za vrijeme rata i nakon rata su uglavnom bili pripadnici srpske etničke grupe. Dakle, prirodna posljedica je da ti zaposlenici općenito nisu bili pogođeni osporenim članom. Osporena odredba, dakle, implicitno pravi razliku između pripadnika pojedinih etničkih grupa i time izaziva strogi nadzor u procesu primjenjivanja principa proporcionalnosti.

6. Dakle, ja se ne slažem sa zaključkom većine o balansiranju ovih interesa. Većinska odluka zanemaruje važna prava i vrijednosti koje su zaštićene Ustavom BiH.

7. Iako pristup zakonodavca, sa čisto ekonomske tačke gledišta, može biti praktične razumne prirode, njegove posljedice su veoma problematične: neosporno diskriminirajuća otpuštanja u prošlosti, koja su činila dio organizirane kampanje “etničkog čišćenja”, na ovaj se način podržavaju i na neki način legaliziraju, time čineći novu diskriminaciju. To možda i nije cilj zakonodavstva, ali je, svakako, posljedica takve odredbe.

8. Sama ova primjedba je razlog za zabrinutost kada je u pitanju kompatibilnost između člana 152. Zakona o radu Republike Srpske i prava na nediskriminaciju. Stoga je, dakle, neophodno da se strogo ispune svi elementi proporcionalnosti. Ovo se mora imati na umu pri ocjeni da li se može smatrati da član 152. Zakona o radu RS zaista sadrži objektivno i razumno opravdanje, ili da li postoji razumni odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva kojima se teži. Preciznije rečeno, ovo znači da upotrijebljena sredstva moraju biti legalna i primjerena da bi se postigao cilj. Osim toga, ona moraju biti ta koja su najmanje restriktivna od svih raspoloživih. Konačno, uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, upotrijebljena sredstva moraju u užem smislu biti proporcionalna u odnosu na cilj. Ovo zahtijeva balansiranje interesa koje prvenstveno zavisi od opsega povrede prava ili zakonskih vrijednosti, da li su ta prava koja se ispituju ustavno zaštićena ili ne, kao i važnosti cilja kojem zakonodavac teži.

9. Većinska odluka opaža da osporeni član ima za cilj stvaranje *statusa quo* za sadašnje radnike kao i za pojašnjenje odnosa između preduzeća i njihovih prijašnjih radnika. Odluka ima namjeru da smanji finansijski teret onim preduzećima koja su potpuno obustavila ili znatno smanjila svoja poslovanja zbog rata, i koja su nakon rata suočena sa problemom daljnjeg rada u uvjetima tržišne ekonomije. Ja sam također jednako svjestan

činjenice da su tim preduzećima neophodni jasni uvjeti u pogledu tužbi koje mogu podnijeti otpušteni ili oni radnici koji su privremeno na čekanju, kako bi na taj način preduzeća mogla stvoriti čvrstu osnovu za buduća poslovanja. Ova sigurnost može također biti bitna za investitore koji bi ulagali u takva preduzeća, a koji su dosad oklijevali da poduzmu korake zbog nedostatka takve sigurnosti, kao i za proces privatizacije koji se smatra preduvjetom za oporavak ekonomije u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, član 151. Zakona o radu RS, predviđajući mogućnost povratka, utvrđuje otpremninu kao pravilo premda poznaje činjenicu da u sadašnjim ekonomskim uvjetima takav povratak u praksi nije vjerojatan.

10. Međutim, težnja takvim ciljevima utječe na niz ustavnih prava i vrijednosti. Većina suda nije dovoljno uzela u obzir pravo na rad onih radnika koji su otpušteni pod diskriminirajućim uvjetima (član 6. stav 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim odnosima, Aneks I, tačka 8., Aneks I Ustavu BiH) u vezi sa pravom na nediskriminaciju (član II/4. Ustava BiH), pravo na povratak tih ljudi i njihovih porodica (član II/5. Ustav BiH u vezi sa Sporazumom o izbjeglim i raseljenim licima, Aneks 7 Općeg okvirnog sporazuma), i na kraju, Opći državni cilj koji teži pluralističkom društvu u Bosni i Hercegovini, zacrtanom u pravnom okviru Bosne i Hercegovine.

11. Dakle, u pogledu konstantnog efekta člana 152. Zakona o radu RS (gore navedeni stav 24.), smatram daje član 6. stav 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, tumačen u povezanosti sa pravom na nediskriminaciju (član II/4. Ustava BiH), razlog za zabrinutost po pitanju sredstava koje je izabrao zakonodavac za rješavanje ovih slučajeva o diskriminaciji.

12. Još više zabrinjava kategorično odbijanje vraćanja na posao kao i nedostatak bilo kakvog ekvivalentnog rješenja nadoknade, tumačeno u odnosu na pravo na povratak iz člana II/5. Ustava BiH. Ovaj član se odnosi na specifičnu situaciju u Bosni i Hercegovini, što je rezultat rata, te nudi odlučnost osnivača ovog ustava da odbaci posljedice “etničkog čišćenja” da bi se ponovno uspostavilo pluralističko društvo. Pored pojedinog prava na povrat imovine, ovaj član također sadrži i šire pravo na povratak u “mjesta svog porijekla”. Ovo je dalekosežnije i od povrata pojedinog dijela nekretnine. Član II/5. Ustava BiH garantira pravo raseljenih lica i izbjeglica na povratak svojim domovima, tj. gradovima ili selima, kao i da im se osiguraju neophodni uvjeti za život u poznatom okruženju.

13. Sud je već ranije utvrdio (U 5/98-III, stav 73. i sljedeći) da član II/5. Ustava BiH, u vezi sa Preambulom, alinejom 3., i članom VII Općeg okvirnog sporazuma i Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, ne samo da garantira pojedino pravo; on također formuliše državni cilj “pluralističkog društva” u zakonskom ustrojstvu Bosne i Hercegovine. U toj težnji, svi javni organi države, kao i entiteta, su obavezni da preduzmu sve neophodne korake da bi se ponovno uspostavilo takvo pluralističko

društvo kao preduvjet za održive mirne odnose. Cilj Aneksa 7 Općeg mirovnog sporazuma da se ponište posljedice “etničkog čišćenja” je sada transformisan u pozitivnu obavezu reintegracije. Tu se navodi (član 1.) da “je skori povratak izbjeglica i raseljenih lica važan cilj rješavanja konflikta u Bosni i Hercegovini. Strane potvrđuju da će prihvatiti povratak takvih osoba koje su napustile svoju teritoriju, uključujući one kojima je bila odobrena privremena zaštita trećih zemalja.” Nadalje, “strane će osigurati da se izbjeglicama i raseljenim licima dozvoli siguran povratak, bez rizika od uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog porijekla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja.” Ne samo da će oni “poduzeti sve neophodne korake za sprječavanje aktivnosti unutar svojih teritorija koje bi ometale ili sprječavale bezbjedan povratak izbjeglica ili raseljenih lica”, nego i (član II/1.) “obavezuju da stvore na svojim teritorijima političke, ekonomske i društvene uvjete koji pridonose dobrovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglica i raseljenih lica, bez preferiranja bilo koje posebne grupe.” Strane će postići ovo, između ostalog, tako što će provesti (član 1/3.a)) “ukidanje unutrašnjeg zakonodavstva i administrativnih praksi sa diskriminacijskom namjerom ili efektom (...)”.

14. Uživavanje pojedinog prava na povratak može biti ugroženo kao i obaveza javnih organa da olakšaju povratak izbjeglica i raseljenih lica kada osobi nije data mogućnost da se vrati u svoj raniji radni odnos (ili druga slična pozicija u neposrednoj blizini doma) niti je data ekvivalentna perspektiva kao osnova za život u određenom mjestu. Odbijanje vraćanja na posao ugrožava važan preduvjet za povratak raseljenih lica i izbjeglica.

15. Tačno je da u sadašnjoj ekonomskoj situaciji u Bosni i Hercegovini ne bi bilo moguće, za većinu preduzeća, da ponovno zaposle bivše kolege, zadrže sadašnje osoblje, te u isto vrijeme da se takmiče u tržišnoj ekonomiji. Do sada, u većini slučajeva, nije se nastavilo sa predratnim kapacitetima proizvodnje. I pored toga, vraćanje na posao prijašnjeg osoblja nije samo po sebi nekompatibilno sa standardima liberalne tržišne ekonomije. Mišljenja sam da postoje i druga izvodljiva rješenja koja ne negiraju bivšim radnicima šansu da se ponovo zaposle. Ostaje na zakonodavcu da odluči o balansiranom rješenju koje, s jedne strane, omogućava tim ljudima, koji - uprkos općenegativnim okolnostima - odluče da se vrate u svoje predratne domove, da osiguraju življenje svojih porodica radom, kao i rješenje koje, s druge strane, ne dovodi u opasnost još uvijek krhku koegzistenciju raznih etničkih grupa.

16. Da je ovo vrijeme prosperiteta, svakako bi bilo lakše zadržati sadašnju radnu snagu, a u isto vrijeme vratiti na posao i bivše radnike. Također, neke oblasti ili ogranci radnog tržišta suočavaju se sa većim poteškoćama od drugih. Međutim, od velike je važnosti ustavni imperativ da se ne podržava diskriminatorna praksa, ili da se ne propisuje novo zakonodavstvo koje za svoju posledicu ima diskriminaciju. Prema tome, ekonomski teret koji je nastao kao rezultat rata mora se proporcionalano raspodijeliti na kompletno stanovništvo, kao i na privatni sektor i državni budžet. Pristup kojim bi se ova ustavna

obaveza transformisala u *pozitivni plan* (davanje prednosti članovima nekih manjina pri zapošljavanju) da se ponovno zaposli bar određeni broj Bošnjaka i Hrvata (muškaraca i žena) bi predstavljao olakšicu žrtvama diskriminacije, a u isto vrijeme uzeo u obzir i sadašnje ekonomske poteškoće. Što je najvažnije, dalo bi povratnicima istu šansu da dođu do ograničenih slobodnih pozicija koju sada ima većinsko srpsko stanovništvo, što bi time pravo na povratak dovelo u balans sa javnim interesom za održivu ekonomiju. Konačno, takve pravne direktive za proporcionalnu raspodjelu postojećih pozicija u skladu sa kriterijem profesionalne kvalifikacije bi ispunile obavezu javnih organa da osiguraju proces povratka.

17. U pogledu izvodljivih alternativa koje većinska odluka ne uzima u obzir, član 152. Zakona o radu RS, time što kategorično odbija vraćanje na radno mjesto i što ne nudi ekvivalentno rješenje, ne može se smatrati neophodnim i proporcionalnim sredstvom. Član 152. Zakona o radu RS ne nalazi razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava (simbolična nadoknada i odbijanje vraćanja na radno mjesto) i cilja kojem se teži (nadoknada za pretrpljenu diskriminaciju u otežanim ekonomskim uvjetima). Stoga je član diskriminirajući i vrši povredu člana II/4. u vezi sa članom II/5. Ustava BiH i člana 6. stava 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Aneksa I Ustava BiH.

18. Osim toga, pošto se postupci predmeta koji su još u radu pred redovnim sudovima, u smislu člana 152., moraju okončati i uputiti Komisiji koju je osnovao ministar za rad, i koja se sastoji od “pravnih stručnjaka”, razlogje za sumnju da postoje dodatne povrede pravila koji slijede iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, naročito po pitanju pristupa sudu.

19. Iz navedenog slijedi da osporeni član predstavlja neproporcionalno uplitanje u pravo na povratak koje je garantirano članom II/5. Ustava BiH, Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma. Član 152. Zakona o radu RS, dakle, krši i ovo osnovno pravo.

U zaključku, smatram da član 152. Zakona o radu RS nije u saglasnosti sa Ustavom BiH.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. novembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija D. T., iz Boškovića, protiv rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj KŽ-40/01 od 7. februara 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. oktobra 2000. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je D. T, iz Boškovića, koga zastupa Đ. K., advokat iz Gradiške.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz sadržaja apelacije i dostavljenih dokumenata, su sljedeće:
3. Osnovni sud u Gradišci 10. maja 2001. godine donio je presudu K-95/98 kojom je okrivljeni D. T, koji se nalazi u pritvoru zbog krivičnog djela ubistva zbog koga je osuđen nepravosnažnom presudom na 11 godina zatvora, proglašen krivim zbog počinjenog krivičnog djela prevare iz člana 158. stav 3. Krivičnog zakona Republike Srpske – posebni dio i krivičnog djela nedozvoljene trgovine iz člana 129. stav 4. Krivičnog zakona Republike Srpske – posebni dio, u vezi sa članom 129. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, pa se osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci.

4. Protiv presude Osnovnog suda u Gradišci, broj K-95/98, Okružnom sudu u Gradišci uložio je žalbu okrivljeni D. T, kojeg zastupa branilac Đ. K., advokat iz Gradiške.

5. Osnovni sud u Gradišci 4. oktobra 2000. godine donio je rješenje kojim se, na osnovu člana 382. Zakona o krivičnom postupku, ova žalba odbacuje kao neblagovremena.

U obrazloženju rješenja je navedeno da je iz dostavnice, koja se nalazi u spisu, vidljivo daje okrivljeni ovu presudu primo 28. jula 2000. godine. Rok za izjavljivanje žalbe je 15 dana, a to znači daje krajnji rok za podnošenje žalbe protiv ove presude bio 14. august 2000. godine.

6. Branilac okrivljenog podnio je tom sudu žalbu protiv navedene presude 5. septembra 2000. godine, a to znači nakon proteka roka za podnošenje žalbe. Sud je istakao da se rok za podnošenje žalbe računa od dana dostavljanja presude okrivljenom. Kako je žalba podnesena poslije isteka roka za žalbu, ona je kao neblagovremena morala biti odbačena.

7. Branilac okrivljenog D. T. izjavio je Okružnom sudu u Banjoj Luci žalbu na rješenje Osnovnog suda u Gradišci od 4. oktobra 2000. godine.

8. Okružni sud u Banjoj Luci 7. februara 2001. godine donio je rješenje broj Kž-40/01 kojim se žalba, izjavljena na rješenje Osnovnog suda Gradiška od 4. oktobra 2000. godine, odbija kao neosnovana. U obrazloženju rješenja navedeno je, između ostalog, da je članom 123. stav 4. Zakona o krivičnom postupku regulisano da rok za izjavu pravnog lijeka teče od dana dostavljanja pismena okrivljenom, a da će se sve odluke dostaviti i okrivljenom i njegovom braniocu. Kako je okrivljeni D. T. presudu primio 28. jula 2000. godine, a branilac okrivljenog izjavio žalbu koja je neposredno primljena u Osnovnom sudu Gradiška 5. septembra 2000. god., što znači po isteku roka od 15 dana, to je prvostepeni sud pravilno primijenio odredbe člana 382. ZKP i žalbu branioca okrivljenog D. T. odbacio kao neblagovremenu.

II. Apelacija

9. Apelant, D. T, traži zaštitu svojih prava zagantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine, tj. člana II stav 2. i 3. tačka e) smatrajući da su rješenjem Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. oktobra 2000. godine i Okružnog suda u Banjoj Luci povrijeđena njegova prava na sudsku zaštitu, pravo na djelotvoran pravni lijek i da je prilikom dostavljanja presude učinjena diskriminacija u dostavljanju kada je u pitanju odbrana okrivljenog D. T. čime je povrijeđen član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Apelant ističe daje presuda od 10. maja 2000. godine dostavljena javnom tužiocu 17. augusta 2000. godine, drugookrivljenom M. V 13. jula 2000. godine, a njegovom braniocu 12. jula 2000. godine, dok je apelantu D. T, koji se

nalazio u vrijeme dostave u istražnom zatvoru Tunjice - Banja Luka, presuda dostavljena 26. jula 2000. godine, a njegovom braniocu, čiji je ured u mjestu suda, 21. augusta 2000. godine. Branilac apelanta je, u roku od 15 dana nakon prijema presude, uložio žalbu 5. septembra 2000. godine.

10. Apelant D. T. smatra daje sud morao voditi računa kod dostave presude i presudu dostaviti u razumnom roku braniocu, a ne 25 dana od dana dostave okrivljenom (apelantu) jer je okrivljeni presudu primo 26. jula 2000. godine.

U ovom slučaju, u apelaciji se ističe da branilac, koji je okrivljenom D. T. bio postavljen po službenoj dužnosti, trebao da odigra bitnu ulogu, a pogotovu ako se uzme u obzir težina krivičnog djela i zapriječena kazna za to djelo.

Da bi se izbjegle ovakve anomalije, Federacija Bosne i Hercegovine je izvršila izmjenu člana 123. Krivičnog zakona prema kome se u Federaciji rok za žalbu računa kako od dana dostavljanja presude okrivljenom, tako i njegovom braniocu, a što Republika Srpska nije učinila.

11. Apelant traži da Ustavni sud, saglasno svom Poslovniku, donese privremenu mjeru kojom se obustavlja izvršenje presude Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 10. maja 2000. godine, jer tim izvršenjem mogu nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

III. Dopustivost predmeta

12. Prema članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

13. Sud konstatuje daje apelant, obraćajući se žalbom Okružnom sudu u Banjoj Luci, iscrpio sve pravne lijekove o ovom pitanju. Naime, prema Zakonu o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 26/93, 14/94 i 6/97) protiv presude drugostepenog suda dozvoljena je žalba sudu koji odlučuje u trećem stepenu, samo u zakonom određenim slučajevima, u koje ne spada žalba na rješenje drugostepenog suda kojim se odbacuje žalba protiv rješenja o odbacivanju žalbe kao neblagovremene (član 391.).

14. Punomoćnik apelanta primio je rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci 27. februara 2001. godine.

15. Apelant je preporučenom pošiljkom od 25. aprila 2001. godine uputio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci od 7. februara 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci od 4. oktobra 2001. godine.

16. Stoga Ustavni sud smatra apelaciju dopuštenom.

IV. Postupak pred Ustavnim sudom

17. Apelant je 25. aprila 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj Kž-40/01 od 7. februara 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. oktobra 2000. godine.

18. Ustavni sud je, u skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dostavio apelaciju Okružnom sudu u Banjoj Luci radi davanja odgovora na apelaciju.

19. Okružni sud u Banjoj Luci u svom odgovoru navodi tok krivičnog postupka u predmetu K-95/98 kojim je apelant D. T. oglašen krivim i osuđen na izdržavanje zatvorske kazne. Međutim, sud nije diskutovao o tome da li je žalba D. T. blagovremeno predata ili nije.

V. Relevantni zakoni

20. Zakon o krivičnom postupku

Član 123. Zakona, u relevantnom dijelu, glasi:

"...(4) ako okrivljeni ima branioca, optužnica, optužni prijedlog, privatna tužba i sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne strane koja se dostavlja radi odgovora, dostaviće se i braniocu i okrivljenom po odredbama člana 122. ovog zakona. U tom slučaju rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostavljanja pismena okrivljenom....."

Član 359. glasi:

"(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu ovlaštena lica mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

(2) Pravovremeno izjavljena žalba ovlaštenog lica odgoda izvršenje presude."

Član 382. glasi:

"Žalba će se odbaciti rješenjem kao nepravovremena ako se utvrdi da je podnesena poslije zakonskog roka."

VI. Ustavni sud je odlučio

21. Ustavni sud razmatra da li su rješenjem Okružnog suda u Banjoj Luci, odnosno rješenjem Osnovnog suda u Gradišci, povrijeđena prava apelanta sadržana u članu II tačka 2. i 3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno član 6. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava ("Službeni glasnik BiH", broj 6/99).

22. Član 6. Konvencije u svom relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom..."

Ustavni sud zaključuje daje član 6. Evropske konvencije primjenljiv u postupcima, kako pred Okružnim tako i pred Osnovnim sudom.

23. Pošto je članom 123. Zakona o krivičnom postupku predviđeno da, ako okrivljeni ima branioca ... sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu... dostavit će se i braniocu i okrivljenom lično... U tom slučaju rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora za žalbu, teče od dana dostavljanja pismena okrivljenom, Ustavni sud zaključuje da je Okružni sud u Banjoj Luci, odnosno Osnovni sud u Gradišci, postupio u skladu sa zakonom. Međutim, postavlja se pitanje da li su osporena rješenja u skladu sa standardima i kriterijima iz Člana 6. Evropske konvencije.

24. Ustavni sud primjećuje da je, u skladu sa članom 6. Evropske konvencije, na nacionalnom pravu da obezbijedi određene vremenske granice unutar kojih će se žalbe moći uložiti, kao i da odredi druge uvjete za korištenje takvih lijekova. Pitanje povrede člana 6. Evropske konvencije može se postaviti samo u posebnim situacijama gdje su vremenska ograničenja ili drugi uvjeti toliko restriktivni da oni, ustvari, stvaraju ozbiljne praktične prepreke za korištenje lijeka. Pravilo po kojem se vremenski rok računa od dana kada je presuda dostavljena okrivljenom, a ne od dana kada je dodijeljena njegovom braniocu, ne može se smatrati da je takve prirode koja bi dovela u pitanje povredu Člana 6. Prema tome, povrede člana 6. nije ni bilo.

24. Ustavni sud uzima u obzir i činjenicu da je branilac okrivljenog advokat, dakle stručno lice koje je dužno da poznaje propise i da se stara o pravima svoga klijenta u okviru predmeta u kome je određen za branioca.

25. Apelant se poziva i na povredu nediskriminacije iz člana II/4. Ustava, odnosno člana 14. Evropske konvencije, koji glasi:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurano je bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno slanje, rođenje ili drugi status."

26. Prema pravnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili grupa osoba u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (odluka Evropskog suda za ljudska prava *Belgijski jezički slučaj*, od 23. jula 1968., serija A broj 6.).

27. Podnosilac apclacije ne daje nikakv razlog na osnovu kojeg se može zaključiti daje apclant bio tretiran drugačije od ostalih osoba u istoj situaciji. Činjenica, što je u konkretnom slučaju u različitim vremenskim terminima okrivljenim, odnosno

njegovim braniocima uručena presuda, ne daje osnova za zaključak daje apelant tretiran drugačije od ostalih osoba u konkretnom krivičnom postupku. Stoga Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje apelanta o diskriminaciji neosnovane.

VII.Zaključak

28.Ustavni sud je zaključio da apelaciju odbije.

29.S obzirom daje Sud donio odluku u meritumu, prijedlog za donošenje privremene mjere bio je bespredmetan.

30.Prema članu IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio većinom glasova (osam naprema jedan) u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 36/01
2. novembra 2001.
Banja Luka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ograničenje vremenskog roka za podnošenje žalbe na petnaest dana od dana dostavljanja pravnog akta tuženom u krivičnom postupku ne predstavlja kršenje odredbi člana II/3.e) Ustava BiH i člana 6. stava 1. Evropske konvencije.

Ustavili sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. stav 1. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. novembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Ć. Lj., izbjeglice iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj, za ocjenu ustavnosti Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 29/98 i 49/2000).

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

1. Ć.Lj., izbjeglica iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj, podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine i uredbi donesenih na osnovu tog zakona “kojima je uskraćeno pravo na penziju, kao i isplata penzije građanima Federacije koji kao izbjeglice borave u inozemstvu”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Gosp. C. Lj. je podnio svoj zahtjev 21. juna 2001. godine, navodeći da osporene odredbe krše prava građana Federacije Bosne i Hercegovine koji, privremeno, kao izbjeglice žive u inozemstvu i nemaju pravo na penziju, odnosno isplatu penzije, dok se trajno ne vrate u Bosnu i Hercegovinu. Podnosilac zahtjeva smatra da su time ovi građani dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na građane koji žive u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3. Podnosilac zahtjeva napominje da se nada da će, ako on kao građanin nema pravo predlagati Ustavnom sudu ispitivanje ustavnosti zakona, Ustavni sud “iz humanitarnih razloga” sam pokrenuti postupak.

III. Ustavni sud je zaključio

4. Član 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 29/98 i 49/2000) glasi:

"Penzija se isplaćuje građanima Federacije u inozemstvu ako takva obaveza postoji po međunarodnom ugovoru. Ako ova obaveza ne postoji po međunarodnom ugovoru, nosilac osiguranja može odobriti isplatu ako iz porodičnih i zdravstvenih razloga državljanin Federacije odlazi na stalan boravak u inozemstvu"

5. Prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, uključujući ali ne ograničavajući se na to: da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine; da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom. Prema istoj ustavnoj odredbi sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili njegov zamjenik bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

6. Građanin koji je podnio zahtjev ne spada u krug lica koja su ovlaštena da pred Ustavnim sudom pokrenu spor o saglasnosti zakona sa Ustavom. Njegov se zahtjev, stoga, mora odbaciti.

7. U vezi sa prijedlogom podnosioca zahtjeva da Ustavni sud "iz humanitarnih razloga" sam pokrene postupak za ocjenu ustavnosti Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Ustavni sud ističe da Poslovníkom Ustavnog suda nije predviđeno da Sud pokreće postupak *ex officio*.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 43/01
novembra 2001.
Banja Luka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH pojedinac nije ovlašten da pokrene postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. decembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Član 54. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 32/2000) je u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. U toku 1992. godine, zbog rata i ratnih razaranja objekata i imovine na teritoriji Bosne i Hercegovine, najveći broj preduzeća i javnih službi je smanjio obim svojih aktivnosti ili sasvim prestao sa radom. Usljed toga, prestala je i potreba za radom velikog broja radnika.
2. Zakon o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti (“Službeni list RBiH”, br. 21/92, 16/93 i 13/94), koji je donesen u to vrijeme, predvidio je mogućnost da se radnik, za čijim radom je prestala potreba zbog smanjenja obima posla za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, uputi na čekanje posla dok te okolnosti traju. Za to vrijeme je takav radnik imao pravo na naknadu plaće u skladu sa materijalnim mogućnostima poslodavca. Nakon prestanka rata, postupnom obnovom rada preduzeća i javnih službi, stvarani su i uvjeti za radno angažovanje radnika na čekanju posla pa se i njihov broj postupno smanjivao.

3. Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine je usvojio Zakon o radu 5. oktobra 1999. godine, a Dom naroda Federacije 21. jula 1999. godine. Zakon je objavljen 28. oktobra 1999. godine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 43/99). Stupio je na snagu osam dana po objavljivanju, odnosno 5. novembra 1999. godine.
4. Zakon o radu uređuje zaključivanje ugovora o radu, radno vrijeme, plaće, prestanak ugovora o radu, ostvarivanje prava i obaveza iz radnog odnosa, zaključivanje kolektivnih ugovora, mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova i druga pitanja iz radnog odnosa (član 1.). Ovaj zakon se bavi i radno-pravnim statusom zaposlenika na čekanju posla (član 143.).
5. Zakon o radu, svojim članom 143., predviđa da, pored zaposlenika koji su se na dan stupanja na snagu tog zakona zatekli na čekanju posla, takav status imaju i zaposlenici koji su se zatekli u radnom odnosu 31. decembra 1991. godine i u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu tog zakona pismeno ili neposredno obratili poslodavcu radi uspostavljanja radno-pravnog statusa. Zaposlenici na čekanju posla ostat će u tom statusu najduže šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ih poslodavac prije isteka propisanog roka ne pozove na rad. Za vrijeme čekanja posla zaposlenici imaju pravo na naknadu plaće u visini koju odredi poslodavac (st. 1., 2. i 3.). Ako zaposlenik na čekanju posla ne bude pozvan na rad u propisanom roku, prestaje mu radni odnos, uz pravo na otpremninu, i to: za navršениh pet godina staža osiguranja najmanje u visini tri prosječne plaće isplaćene na nivou Federacije u prethodna tri mjeseca, a za svaku narednu godinu staža osiguranja još najmanje jednu polovinu prosječne plaće (stav 4.). Stav 5. predviđa mogućnost drugog vida naknade, a st. 6. i 7. da se način, uvjeti i rokovi isplate otpremnine utvrđuju pismenim ugovorom između zaposlenika i poslodavca, kao i da poslodavcu nije dozvoljeno da u roku od jedne godine zaposli drugo lice sa istom kvalifikacijom ili stručnom spremom, osim zaposlenika na čekanju posla kome je prestao radni odnos.
6. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma od 2. augusta 2000. godine, i na sjednici Doma naroda od 31. jula 2000. godine, donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Ovaj zakon je objavljen 30. augusta 2000. godine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 32/2000) i stupio je na snagu osam dana po objavljivanju, odnosno 7. septembra 2000. godine.
7. Članom 50. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (u daljnjem tekstu: Zakon o izmjenama) zamjenjuje se stav 4. člana 143. Zakona o radu novom odredbom, kojom je znatno smanjena otpremnina u slučaju prestanka radnog odnosa zaposlenika na čekanju posla (prosječna plaća isplaćena na nivou Federacije na dan stupanja na snagu Zakona množi se sa koeficijentom, i to za: staž osiguranja do 5 godina sa koeficijentom 1,33; staž osiguranja od 5 do 10 godina sa koeficijentom 2,00, staž osiguranja od 10 do 20 godina sa koeficijentom 2,66, staž osiguranja preko 20 godina sa koeficijentom 3,00).

8. Radno-pravnim statusom zaposlenika na čekanju posla bave se i čl. 5152., 53. i 54. Zakona o izmjenama.

Član 54. ovog zakona glasi:

Postupci ostvarivanja i zaštite prava zaposlenika započeti prije stupanja na snagu ovog zakona, završit će se po odredbama propisa koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije prije stupanja na snagu ovog zakona, ako je to za zaposlenika povoljnije, izuzev člana 143. Zakona o radu.

9. Pred Općinskim sudom u Cazinu vodi se parnični postupak po tužbi gđc S. D. iz Cazina protiv “Una-banke”, iz Bihaća, radi isplate određenog iznosa na ime otpremnine u smislu odredbi člana 143. stav 4. Zakona o radu. Gđa S. D. je, podnescima tom sudu od 3. oktobra 2000. godine i od 20. januara 2001. godine, dala inicijativu za ocjenu ustavnosti člana 54. Zakona o izmjenama. Općinski sud u Cazinu, smatrajući inicijativu opravdanom, podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za pokretanje postupka iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Općinski sud u Cazinu je, 5. februara 2001. godine, podnio zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine da, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni da li je član 54. Zakona o izmjenama u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

12. Zahtjev je 20. februara 2001. godine dostavljen Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine radi davanja odgovora na osnovu člana 16. Poslovnika Ustavnog suda. Sekretar Doma naroda je 18. jula 2001. godine dostavio određene podatke i obavještenja, i to:

- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu;
- Mišljenje Federalnog ministarstva socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica;
- Izvod iz zapisnika sa sjednice Doma naroda kada je razmatran prijedlog Zakona o izmjenama.

III. Navodi

13. Općinski sud u Cazinu (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) ističe da se pred tim sudom vodi parnični postupak koji je pokrenula S. D. iz Cazina protiv “Una-banke” Bihać radi isplate otpremnine u skladu sa članom 143. stav 4. Zakona o radu. Podnosilac zahtjeva, također, ističe daje S. D., u svojim podnescima od 3. oktobra 2000. godine i januara 2001. godine, zatražila ocjenu ustavnosti člana 54. Zakona o izmjenama.

Podnosilac zahtjeva je, nadalje, istakao daje podnio zahtjev u skladu sa članom VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine. Podnosilac zahtjeva, također, ističe da je izmijenjenim stavom 4. člana 143. Zakona o radu zaposlenicima na čekanju posla, kojima prestaje radni odnos uz isplatu otpremnine, pravo na otpremninu uređeno na znatno nepovoljniji način u odnosu na ranije važeću zakonsku odredbu. Član 54. Zakona o izmjenama propisuje da će se postupci ostvarivanja i zaštite prava zaposlenika, započeti prije stupanja na snagu tog zakona, završiti po ranijim propisima ako je to za zaposlenika povoljnije, izuzimajući član 143. Zakona o radu. Podnosilac zahtjeva, stoga, smatra daje ovaj član u suprotnosti sa odredbama člana II/1., 2. i 3.a) i člana IV/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine, jer su njime prekršena ljudska prava u pogledu ostvarivanja prava iz radnog odnosa zaposlenika pod jednakim uvjetima, a naročito uzevši u obzir retroaktivno važenje pomenute odredbe. Podnosilac zahtjeva, dalje, navodi da su pojedini zaposlenici već ostvarili pravo na otpremninu po ranije važećoj, daleko povoljnijoj, zakonskoj odredbi, pa je u konkretnom sporu kod tog suda zaposlenica stavljena u nepovoljniji položaj u odnosu na druge zaposlenike. Ovakva situacija zadire u Ustavom zagaranirano pravo na život, odnosno na zapošljavanje i ostvarivanje prava iz radnog odnosa podjednakim uvjetima.

14. U aktu sekretara Doma naroda, od 18. jula 2001. godine, navodi se da je Zakonodavno-pravna komisija Doma naroda prikupila potrebne podatke i obavještenja koji su neophodni za daljnje vođenje postupka pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, koji se dostavljaju. U obrazloženju dostavljenog prijedloga Zakona o izmjenama, vezano za član 50., se kaže:

"Ovom odredbom predlaže se smanjivanje otpremnine koju je poslodavac dužan isplatiti zaposleniku prilikom prestanka radnog odnosa, jer bi isplata iste, po važećoj odredbi, dovela mnoge poslodavce u još teži ekonomski položaj, pa čak i do njihove likvidacije, što bi imalo za posljedicu da i oni zaposlenici koji su radili, ostanu bez posla i da predložena visina otpremnine predstavlja realan iznos koji bi se mogao u ovom momentu isplatiti zaposlenicima koji ostaju bez posla

U mišljenju resornog Federalnog ministarstva se navodi da je Zakonom o izmjenama visina otpremnine, na inicijativu međunarodne zajednice (Svjetska banka, OHR, MMF i dr.), znatno smanjena, jer poslodavci nisu bili u mogućnosti da primijene važeću odredbu u tom pogledu. Slijedeći svrhu donošenja ovih zakonskih odredbi, članom 54. Zakona o izmjenama je predviđeno da se u postupcima započetim prije stupanja na snagu tog zakona primjenjuju raniji propisi, ako je to za zaposlenika povoljnije, izuzev člana 143. Zakona o radu. Dalje se dodaje daje upravo član 143. Zakona o radu, odnosno predviđena visina otpremnine, bio glavni razlog za donošenje Zakona o izmjenama. Daljnjom primjenom zakonske odredbe o visini otpremnine, koja je važila prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama, dovela bi se u pitanje svrha donošenja ovoga zakona.

IV. Dopustivost

15. Predmetni zahtjev je podnesen prema članu VI/3.c) Ustava Posne i Hercegovine, koji glasi:

“c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda. ”

16. Zahtjev za ocjenu saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine člana 54. Zakona o izmjenama podnio je Općinski sud u Cazinu čija odluka u konkretnom sporu radi isplate otpremnine ovisi o važenju te zakonske odredbe.

17. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud zaključuje daje zahtjev dopustiv.

V. Proslijeđeno pitanje

18. Pitanje na koje Ustavni sud treba da odgovori u predmetnom slučaju je da li odredba člana 54. Zakona o izmjenama, koja propisuje da se u nezavršenim postupcima ostvarivanja i zaštite prava zaposlenika, započetim prije stupanja na snagu tog zakona, isključuje primjena propisa o visini otpremnine, koji su povoljniji za zaposlenike, a koji su primjenjivani do stupanja na snagu tog zakona (član 143. Zakona o radu), krši odredbe Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Ustavni sud je zaključio

19. Ustav Bosne i Hercegovine, u članu II/1., utvrđuje da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu sa članom II/2., prava i slobode, određene Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i njenim protokolima, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. U konkretnom slučaju, s obzirom da se proslijeđeno pitanje odnosi na zakonsku odredbu o ostvarivanju prava na otpremninu zaposlenika na čekanju posla, Ustavni sud treba razmotriti, prije svega, saglasnost ove odredbe sa članom 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije.

a) Član 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije

20. Član 1. Protokola broj 1 glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenja imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

21. Član 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije sadrži tri principa. Prvi princip, regulisan u prvoj rečenici prvog stava, je opći princip o mirnom uživanju svoje imovine. Drugi princip, koji je definisan u drugoj rečenici prvog stava, govori o tome da lišavanje imovine može da se desi pod specifičnim uvjetima. Treći princip, sadržan u drugom stavu, tiče se kontrole države nad korištenjem privatne imovine, što je dopušteno pod uvjetima koji su dati u drugom stavu (vidi, Evropski sud za ljudska prava *Sporrong i Lönnroth* presuda od 23. septembra 1982. godine).

22. Pojmovi “imovina” i “svojina” ne treba da se tumače na restriktivan način, nego ih treba shvatiti da uključuju i postojeća novčana potraživanja pojedinca, kao i određena prava pojedinca koja imaju ekonomsku vrijednost. Prema tome, ako su zaposlenici na čekanju posla, čiji je radni odnos prestao prije nego je Zakon o izmjenama stupio na snagu, već imali pravo na otpremninu u skladu sa članom 143. Zakona o radu, to znači daje njihovo pravo bilo zaštićeno članom 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije. Za takve zaposlenike je član 54. Zakona o izmjenama značio da su oni djelimično lišeni svoje imovine. Takvo lišavanje bi bilo u skladu sa članom 1. Protokola broj 1 samo ako bi bili zadovoljeni uvjeti naznačeni u drugoj rečenici prvog stava tog člana.

23. Prema drugoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 niko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Čak i ako su ispunjeni gore navedeni uvjeti, lišavanje imovine je u skladu sa ovom odredbom samo ako postoji pravedna ravnoteža između javnog interesa i interesa pojedinca koji je bio lišen svoje imovine. Ovo znači, sa izvjesnim izuzecima, da pojedinac ima pravo na razumnu naknadu svog gubitka (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *James i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od februara 1986. godine).

24. Međutim, Ustavni sud je mišljenja da država ima izvjesnu mogućnost procjene u određivanju koja je ekonomska i socijalna politika najbolja i odgovarajuća da bi služila općem interesu stanovništva.

25. U ovom slučaju zakonodavac je smatrao, kada je usvojio Zakon o izmjenama, daje reduciranje iznosa otpremnine od vitalnog interesa za ekonomiju, s obzirom daje teret koji je nametnut poslodavcima obavezom da isplaćuju ove iznose bivšim zaposlenicima, u većini slučajeva, bio izvan kapaciteta preduzeća pa bi doveo mnoga preduzeća do stečaja i bankrota i, time, pogoršao situaciju vezanu za zapošljavanje. Zakonodavac je smatrao da bi reduciranjem iznosa otpremnine bila uspostavljena razumna ravnoteža između javnog interesa i interesa zaposlenika na čekanju.

26. Ustavni sud je upoznat da otpremnina po jednom zaposleniku, po članu 143. Zakona o radu, iznosi prosječno 3.836 KM, a po članu 50, u vezi sa članom 54. Zakona o izmjenama, oko 1.000 KM. Razlika u visini otpremnine za preko 100.000 zaposlenika, kojima je prestao radni odnos po članu 143. Zakona o radu, predstavlja sredstva koja bi privredni subjekti mogli da uštede, te na taj način pojačaju svoju samoodrživost.

27. Ustavni sud je svjestan teške ekonomske situacije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ekonomski pokazatelji, koje je Ustavni sud pribavio, na osnovu člana 28. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, jasno pokazuju o kakvim teškoćama se radi. Makroekonomska vizija razvoja Federacije BiH, kako ju je predstavila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, pokazuje daje u odnosu na ostvareni nivo u 1991. godini, u Federaciji dostignuto svega 34,9% industrijske proizvodnje, 65,1% zaposlenosti, 47,6% izvoza i 52,7% bruto domaćeg proizvoda u odnosu na ostvareni nivo u 1990. godini. U 2000. godini, GDP je po stanovniku iznosio 1.121 USD. Nezaposlenost se kreće cca. 40%, odnos broja zaposlenih i izdržanih je 1:4, a ukupan dug iznosi 3,5 mrd KM. Pokrivenost uvoza izvozom je 27,4%.

28. Na osnovu ovakvih podataka, Ustavni sud mora prihvatiti da iznos, koji bi bivšim zaposlenicima trebao biti isplaćen prema ranijoj zakonskoj odredbi, predstavlja, bez sumnje, ogroman teret za cijelu ekonomiju Federacije Bosne i Hercegovine. Prema tome, postoji jasan javni interes da se ovaj iznos smanji.

29. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine u svojoj analizi daje određene zaključke, donesene na osnovu analize makroekonomske situacije u Federaciji i ističe smjernice za budućnost koje bi trebale voditi ka stabilizaciji opće privredne situacije. Između ostalog se navodi: podsticanje dugoročnog rasta zaposlenosti, smanjenje fiskalnih opterećenja na plaće, osiguravanje povlastica za poslodavce, kreditiranje i uvođenje stimulativnih instrumenata za mala i srednja preduzeća, relativno smanjenje troškova za obranu, red i sigurnost, racionalizacija državne uprave, postizanje održivog fiskalnog deficita. Iz svega navedenog, Sud dolazi do zaključka da se u aktučnoj ekonomskoj situaciji, cilj koji je predstavljao motiv za donošenje Zakona o izmjenama, nije mogao postići davanjem finansijske pomoći državnih organa jer bi to, nadalje, pogoršalo već tešku ekonomsku situaciju u Federaciji. Vjerovatno bi bilo potrebno da se povećaju porezna opterećenja, što bi još više osiromašilo stanovništvo i dovelo do usporavanja ekonomskog napretka.

30. Ustavni sud, nadalje, ističe da pravo na otpremninu nije u potpunosti uskraćeno Zakonom o izmjenama, nego samo reducirano na manji iznos. Uzevši u obzir tešku ekonomsku situaciju u Federaciji i visoke iznose koji bi se plaćali po punim iznosima, Ustavni sud ističe da bi se lišavanje imovine, koje proizilazi iz novog zakona, pod ovakvim okolnostima, moglo smatrati srazmjernom mjerom preduzetom u javnom interesu i da to ne krši član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju, niti odredbe odgovarajućeg člana 11/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

**b) Član 14. Evropske konvencije, u vezi sa članom 1. Protokola br. 1
Evropske konvencije (član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine)**

31. Ustavni sud će ispitati da li je član 54. Zakona o izmjenama povrijedio član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, tj. član 14. Evropske konvencije, u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 na Evropsku konvenciju na način da je diskriminirao zaposlenike na koje se odnosi član 54. Zakona o izmjenama u odnosu na zaposlenike koji su prije stupanja na snagu te odredbe ostvarili pravo na otpremninu.

32. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

33. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

34. Član 14. Evropske konvencije zabranjuje diskriminaciju samo u pogledu prava i sloboda predviđenih Evropskom konvencijom. Međutim, ovo ne isključuje mogućnost da ovaj član može biti povrijeđen, iako pravo na koje se on odnosi, posmatrano izolovano, nije bilo povrijeđeno. Ograničenje ovog prava, iako opravdano po sebi, mora biti učinjeno na nediskriminirajući način (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda iz 1968. godine, serija A br. 6). Isto se može primijeniti, *mutatis mutandis*, na član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, koji zabranjuje diskriminaciju u pogledu prava garantiranih Evropskom konvencijom i određenim međunarodnim sporazumima.

35. Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili grupa koje su u sličnoj situaciji i ako u tom razlikovanju izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

36. Ustavni sud naznačava da se pitanje diskriminacije pojavljuje samo kada su osobe ili grupe koje se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji tretirane na različit način. U ovom slučaju svi zaposlenici na čekanju, koji su imali pravo na otpremninu kada je Zakon o izmjenama donesen i kada je stupio na snagu, ali koji još nisu primili otpremninu, su bili jednako tretirani. Ustavni sud smatra da su zaposlenici na čekanju u drugačijoj situaciji od onih koji su zaposleni. Ustavni sud smatra da se oni razlikuju od zaposlenika

koji su već dobili otpremninu na osnovu prethodnog zakona. Kada dođe do izmjene zakona, često se ne može izbjeći razlika koja se pojavljuje između onih na koje se primjenjuje raniji zakon i onih čija su prava regulisana novim zakonom. Ne može se smatrati da se ove dvije kategorije osoba nalaze u analognoj situaciji, niti da zakon ima diskriminativni karakter. Prema tome, u ovom predmetu ne postoji diskriminacija.

Ovu odluku donio je Ustavni sud jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 26/00
decembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Znatno smanjenje otpremnina u slučaju prestanka radnog odnosa zaposlenika na čekanju posla neće predstavljati kršenje prava na mirno uživanje imovine niti prava na nediskriminaciju ako je zakonodavac bio prinuđen na smanjenje usljed ekstremnih ekonomskih uvjeta.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članova 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. decembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija O. R. iz Sarajeva protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1113/99 od 17. maja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Gospodin O. R. iz Sarajeva je, 28. marta 2000. godine, uložio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelacija je dopunjena podnescima od 3. maja 2000. godine i 12. juna 2000. godine. Apelacijom se pobijaju presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-185/91 od 14. marta 1991. godine, presuda Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine, rješenje Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. aprila 1991. godine i rješenje Vrhovnog suda broj U-1113/99 od 17. maja 2000. godine.

I. Činjenično stanje

1. Rješenjem broj 07/A-KDŽ-KJ-473-103/79 od 28. novembra 1979. godine Općinske komisije za urbanizam, građenje i imovinsko-pravne poslove i katastar Općine Centar Sarajevo, izvršena je eksproprijacija stambene zgrade sa pratećim objektima – vlasništvo O. R.
2. Prema Sporazumu broj 05/B-473-103/79 od 19. aprila 1985. godine, zaključenom između O. R. i Zavoda za izgradnju grada Sarajeva, Zavod za izgradnju grada se obavezao da će kupiti dvije garaže i prenijeti ih u vlasništvo na lice koje odredi O. R.

3. U Ugovoru zaključenom 5. septembra 1985. godine između Grada Sarajeva - Zavoda za izgradnju grada Sarajeva, sjedne strane, i O. R. i Dž. R., kćerke O. R., s druge strane, navedeno je da Zavod za izgradnju grada prenosi u vlasništvo bez naknade garažu broj 24 na O. R., a garažu broj 25 na Dž. R., obje sagrađene u naselju Đuro Đaković "Ciglane", te da će se nakon pribavljanja katastarskih, odnosno zemljišno-knjižnih podataka, sačiniti poseban ugovor provodiv u zemljišnim knjigama. Također je ugovoreno daje u slučaju spora nadležan sud u Sarajevu.

4. Zaključkom Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove općine Centar Sarajevo (u daljnjem tekstu: Općinska uprava) broj 05/B-475-77/97 od 4. aprila 1997. godine, odbačen je zahtjev O. R. za uknjižbu prava vlasništva na garažama u zemljišnim knjigama, zbog nenadležnosti. Rješenjem Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo (u daljnjem tekstu: Federalna uprava) broj 01-475-62/97 od 28. aprila 1997. godine, odbijena je žalba O. R. izjavljena protiv navedenog zaključka Općinske uprave.

5. Po tužbi O. R. protiv rješenja Federalne uprave, Vrhovni sud je 9. jula 1997. godine donio presudu broj U-229/97 kojom se tužba O. R. odbija iz razloga što se u ovom predmetu ne radi o upravnoj, već o građansko-pravnoj stvari.

6. O. R. se, nakon toga, ponovo obratio Vrhovnom sudu sa prijedlogom za ponavljanje postupka okončanog presudom Vrhovnog suda od 9. jula 1997. godine. Vrhovni sud je donio 1. novembra 1997. godine rješenje broj U-394/97 kojim se prijedlog za ponavljanje postupka odbacuje. U rješenju je navedeno, između ostalog, da u prijedlogu za ponavljanje postupka O. R. nije naveo ni jedan zakonski osnov za ponavljanje postupka.

7. Zahtjevom od 17. decembra 1997. godine za vanredno preispitivanje sudske odluke od 17. decembra 1997. godine, O. R. je predložio da se preispita zakonitost rješenja Vrhovnog suda od 1. novembra 1997. godine kao i sve odluke suda donesene u izvršenju sporazuma o naknadi za njegove eksproprisane nekretnine. Također je zatražio da se one ponište i udovolji njegovom zahtjevu za uknjižbu prava vlasništva na garažama u zemljišnim knjigama. Vrhovni sud je 28. aprila 1999. godine donio rješenje broj Uvl-22/97 kojim je odbacio zahtjev kao nedozvoljen. U obrazloženju ovog rješenja je navedeno da se ne može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje odluke Vrhovnog suda.

8. O. R. je nakon toga zatražio obnovu postupka okončanog rješenjem Vrhovnog suda od 28. aprila 1999. godine. Vrhovni sud je 17. maja 2000. godine donio rješenje broj U-1113/99 kojim se tužba O. R. odbacuje kao nedozvoljena. U obrazloženju ovog rješenja Vrhovni sud je naveo da se ponavljanje postupka, kao vanredno pravno sredstvo, može koristiti prema odredbi člana 52. Zakona o upravnim sporovima samo protiv pravosnažne sudske odluke. U konkretnom slučaju završen je kompletan sudski

postupak, jer je presudom Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine odbijena tužba O. R. podnesena protiv rješenja od 28. aprila 1997. godine, a rješenjem istog suda broj U-394/97 od 1. novembra 1997. godine odbačen je prijedlog O. R. za ponavljanje postupka okončanog presudom broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine. Konačno, rješenjem suda broj Uvl-22/97 od 28. aprila 1999. godine, odbačen je kao nedozvoljen zahtjev O. R. za vanredno preispitivanje sudske odluke. Dakle, u ovoj pravnoj stvari iscrpljena su sva pravna sredstva. Zakon o upravnim sporovima ne predviđa ponavljanje postupka protiv vanrednog pravnog lijeka, pa zato nema zakonskog uvjeta za podnošenje tužbe za obnovu postupka.

II. Apelacija

9. U apelaciji podnesenoj 28. marta 2000. godine, dopunjenoj podnescima 3. maja 2000. godine i 12. juna 2000. godine, O. R. pobija presudu Vrhovnog suda broj U-185/91 od 14. marta 1991. godine, presudu Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine, rješenje Vrhovnog suda broj U-394/97 od 1. novembra 1997. godine i rješenje Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. aprila 1999. godine.

10. O. R. smatra da su osporene odluke Vrhovnog suda nezakonite i da mu je oduzeto pravo na naknadu za dvije eksproprisane garaže. On navodi da oko 10 godina traži izvršenje svog prava. O. R. je dostavio i rješenje Vrhovnog suda broj U-1113/99 od 17. maja 2000. godine, navodeći daje i ono nezakonito kao i sve ranije navedene odluke tog suda.

11. U podnesku od 11. septembra 2001. godine, O. R. ističe da mu Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo nije dao ugovorenu naknadu za eksproprisane nekretnine, a da je Vrhovni sud povrijedio zakone Federacije, član II Ustava Bosne i Hercegovine, član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju, te član 17. Opće deklaracije o pravima čovjeka.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12 U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija i dopune apelacije dostavljeni su Vrhovnom sudu radi davanja odgovora na navode iz apelacije.

13 Vrhovni sud u svom odgovoru od 27. februara 2001. godine daje razloge za donošenje rješenja Uvl-22/97, presude U-229/97, rješenja U-394/97 i rješenja broj U-1113/99. U pogledu rješenja U-1113/99 od 17. maja 2000. godine, Vrhovni sud navodi da apelacija, s obzirom daje podnesena 2001. godine, nije podnesena u propisanom roku. Vrhovni sud predlaže da se apelacija odbaci ili odbije kao neosnovana, jer osporenim odlukama Vrhovnog suda nije došlo do povrede apelantovih prava na imovinu.

IV. Dopustivost

14. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Članom 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda propisano je da Ustavni sud može da razmatra apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome osporava iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

16. U ovom predmetu osporena presuda U-185/91 od 14. marta 1991. godine dostavljena je apelantu 24. aprila 1991. godine, presuda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine 2. augusta 1997. godine, rješenje broj U-394/97 od 1. novembra 1997. godine 21. novembra 1997. godine i rješenje broj Uvl-22/97 od 28. aprila 1999. godine 18. maja 1999. godine.

17. S obzirom daje apelacija protiv navedenih odluka Vrhovnog suda podnesena 28. marta 2000. godine, dakle znatno poslije roka utvrđenog u članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud ne može ispitati predmet u pogledu ovih odluka.

18. Međutim, osporeno rješenje broj U-I 113/99 od 17. maja 2000. godine, koje je O. R. osporio u svojoj dopuni apelacije od 12. juna 2000. godine, je podneseno u roku utvrđenom u članu 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda.

19. O. R. se žali na navedeno rješenje. On smatra daje Vrhovni sud odbacivanjem njegovog zahtjeva za ponavljanje postupka povrijedio zakon. Također smatra da se spor vodi pred Vrhovnim sudom više od 10 godina i da zbog nezakonitih odluka tog suda i osporavanja njegovih prava na pravičnu naknadu, traži zaštitu svojih prava pred Ustavnim sudom.

V. Ocjena Ustavnog suda

20. Ustavni sud će ispitati da lije rješenje Vrhovnog suda broj U-I 113/99 od 17. maja godine, kojim je tužba apelanta za ponavljanje postupka odbačena kao nedozvoljena, u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

21. Prema Zakonu o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 2[^]98 i 8/2000) pravni lijekovi su žalba na odluku najvišeg suda kantona (član 41.), zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke (član 45.), zahtjev za zaštitu zakonitosti (član 47.) i ponavljanje postupka (član 52.).

22. Ponavljanje postupka okončanog presudom ili rješenjem nadležnog suda ponovit će se na zahtjev stranke u slučajevima utvrđenim u članu 52. ovog zakona.

23. Vrhovni sud konstatuje u osporenom rješenju daje u konkretnom slučaju završen kompletan sudski postupak, jer je presudom Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine odbijena tužba O. R. podnesena protiv rješenja od 28. aprila 1997. godine, a rješenjem suda broj U-394/92 od 1. novembra 1997. godine odbačen je njegov prijedlog za ponavljanje postupka okončanog presudom suda broj U-229/97 od 9. jula 1997. godine, te konačno odbačen kao nedozvoljen zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke rješenjem Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. aprila 1999. godine. Vrhovni sud je zaključio da su u ovoj pravnoj stvari iscrpljena sva pravna sredstva propisana u Zakonu o upravnim sporovima, jer u ovom zakonu ne postoji propis prema kojem je ponavljanje postupka u ovakvim slučajevima moguće.
24. Ustavni sud je utvrdio navedene činjenice o postupku pred Vrhovnim sudom uvidom u spise Vrhovnog suda broj U-229/97, U-394/97, Uvl-22/97, te U-I 113/99.
25. Stoga, Ustavni sud zaključuje da odluka Vrhovnog suda da odbaci apelantov zahtjev za ponavljanje postupka nije u suprotnosti na bilo koji način sa pravom O. R. predviđenim u članu 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju niti se, u ovom slučaju, pojavljuje bilo koje drugo sporno pitanje ustavnog karaktera.
26. U pogledu Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, Ustavni sud ističe da ona nije instrument koji ima ustavni karakter u Bosni i Hercegovini.

VI. Zaključak

27. Ustavni sud zaključuje da apclacija O. R. nije osnovana i da je kao takvu treba odbiti.
28. Odluke Ustavnog suda su, prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Bcgić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omrcagić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 9/01
decembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Odluka Vrhovnog suda o odbacivanju zahtjeva za ponavljanje postupka ne krši prava apelanta iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 21. decembra 2001. godine, donio je sljedeću

ODLUKU

Odbija se apelacija R. Š. iz Sarajeva protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.221/00, od 1. februara 2001. godine.

Ovu odluku objaviti u “Službenom novinama Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gosp. R. Š. iz Sarajeva, preko punomoćnika Ž. B., advokata iz Sarajeva, podnio je marta 2001. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.221/00 od 1. februara 2001. godine. Apelant traži od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da ocijeni ustavnost navedene presude na temelju člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Podnosilac apclacije predložio je da Ustavni sud, u smislu člana 75. Poslovnika Ustavnog suda BiH, donese privremenu mjeru kojom bi se odložilo izvršenje osporenih presuda do donošenja odluke Ustavnog suda po izjavljenoj apelaciji.

II. Činjenično stanje

2. Prvostepenom presudom Općinskog suda II Sarajevo, broj P-306/98 od 14. decembra 1999. godine, odbijen je zahtjev Union banke d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu *Union banka*), da se R. Š. naloži iseljenje iz stana u Sarajevu, u ulici Palmira Toljatija,

broj 126/IV, a *Union banka* dužna je da prizna R. Š. pravo korištenja stana u Sarajevu, u ulici Gradačačka broj 128/IV (ranije ulica Palmira Toljatija, broj 126/IV) te izdati odgovarajuću ispravu kako bi zaključio ugovor sa “Sarajevostanom” Sarajevo s tim da, u protivnom, ova presuda Općinskog suda u Sarajevu treba da zamijeni ovu ispravu.

3. Na presudu Općinskog suda *Union banka* je uložila žalbu Kantonalnom sudu u Sarajevu, sa prijedlogom da ukine ovu presudu, odnosno da se predmet vrati Općinskom sudu na ponovni postupak. Žalba je uložena zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

4. Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-120/00 od 24. maja 2000. godine, žalba *Union banke* je uvažena, presuda Općinskog suda preinačena tako daje R. S. iz Sarajeva obavezan da iseli iz spornog stana i preda ga *Union banci* slobodnog od ljudi i stvari, a ovom presudom protivtužbeni zahtjev je odbijen.

5. R. Š. je izjavio reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine u kojoj tvrdi daje Kantonalni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

6. Vrhovni sud Federacije BiH je, 1. februara 2001., donio presudu broj Rev.221/00 kojom je odbio reviziju.

III. Apelacija

7. Apelacijom Ustavnom sudu R. Š. pobija presudu Vrhovnog suda Federacije BiH žaleći se da mu je ovom presudom, kao i presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, povrijeđeno pravo na mirno uživanje doma koje je zagantirano članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

8. Ustavni sud je apelaciju R. Š. primio 23. marta 2001. godine.

9. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud je 18. maja 2001. godine zatražio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i od *Union banke*.

10. Ustavni sud BiH je 29. maja 2001. godine primio odgovor od Vrhovnog suda. U odgovoru se ističe da Vrhovni sud ostaje u cjelosti kod razloga iznesenih u presudi ovog suda jer smatra da se na spornu pravnu situaciju moraju primijeniti odredbe ranijeg Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 13/74), a ne kasnijeg Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 14/84), koji je stupio na snagu 1. novembra 1984. godine, jer je tužbu nosilac prava raspolaganja na stanu podnio februara 1983. godine, tj. za vrijeme važenja ranijeg Zakona o stambenim odnosima.

11. *Union banka*, u odgovoru dostavljenom Ustavnom sudu 30. maja 2001. godine, ističe daje vlasnik predmetnog stana, kao i da su Kantonalni sud i Vrhovni sud ispravno postupili u svojim presudama. Po mišljenju *Union banke*, u konkretnom slučaju ne može se raditi o povredi ljudskih prava jer R. Š. nikada nije legalno stekao stanarsko pravo na predmetni stan, te stoga njegovu apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

V Dopustivost predmeta

12. Prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu prava R. Š. zaštićenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Iz člana II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Sud, stoga, ima nadležnost u pogledu ove apelacije.

14. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Predmetnom apelacijom pobija se presuda Vrhovnog suda br. Rcv.221/00 od 1. februara 2001. protiv koje nema pravnih lijekova. Time ova presuda postaje pravosnažna i protiv nje se može podnijeti apelacija Ustavnom sudu.

16. R. Š. je primio presudu Vrhovnog suda putem Općinskog suda, koji ju je primio februara 2002., a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine R. Š. izjavljena je marta 2001. godine.

17. Ustavni sud zaključuje daje apelacija dopustiva jer je podnesena u roku određenom članom 11. stav 3. Poslovnika Suda.

VI. Ustavni sud je zaključio

18. R. Š. smatra da presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj Rcv.221/00 od 1. februara 2001. godine, i presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-120/00 od 24. maja 2000. godine predstavljaju povredu njegovih ustavnih prava. On tvrdi da je to učinjeno pogrešnom primjenom materijalnog prava, te daje njegovo pravo na mirno uživanje doma, zaštićeno članom II/3.f) Ustava BiH također povrijeđeno.

19. R. Š. traži da se u konkretnom slučaju, na nesporno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primijeni materijalno pravo, tj. član 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), odnosno da se ne prihvati tumačenje navedene

zakonske odredbe kako su to učinili Kantonalni sud i Vrhovni sud. On smatra da je primjena člana 30. stav 7. navedenog Zakona, prema odredbi člana 45, određena od 1. novembra 1984. godine. Način primjene navedene odredbe u presudama Kantonalnog suda i Vrhovnog suda se protivi svrsi i cilju uvođenja citirane odredbe o prekluziji prava na zahtjev za iseljenje iz stana nezakonito useljenih lica po proteku roka od tri godine od dana useljenja kod upravnih organa, odnosno da podnesu zahtjev sudu u roku od pet godina. Svrha i cilj donošenja člana 30. stav 7. i njegove primjene od 1. novembra 1984. godine jeste zaštita lica koja su, makar i nezakonitim useljenjem, stan koristila više od osam godina do momenta primjene tog člana. Po mišljenju R. Š., pravilnom primjenom zakona on je trebao biti zaštićen citiranim članom 30. stav 7. Zakona, jer je useljenje u stan izvršio 1969. godine i do početka primjene, pa i do podnošenja tužbe, proveo u tom stanu punih četrnaest godina. Na ovaj način, tj. pogrešnom primjenom materijalnog prava, osporene presude povrijedile su njegovu pravo na mirno uživanje doma, zajamčeno članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni sud primjećuje da se navodi iz apelacije R. Š. odnose na meritum presuda Vrhovnog suda i Kantonalnog suda, i da on ne navodi bilo kakve povrede postupka pred ovim sudovima. One se ne žali na kršenje člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima ili člana H/3.e) Ustava. Ustavni sud, dalje, primjećuje da je on imao pristup trima nivoima sudova, te da njegova prava nisu kršena tokom postupka.

21. R.Š. se poziva na mirno uživanje doma zaštićeno članom II/3.f) Ustava kao i članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Član 8. Evropske konvencije glasi: "1) Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske; 2) Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštitu prava i sloboda ostalih."

22. Prema podacima koje je dostavio R. Š. i činjenicama koje su nesporno utvrđene u postupcima pred sudovima, prethodnik *Union banke*, Osnovna banka Jugobanka Sarajevo je kod Općinskog suda II Sarajevo 25. februara 1983. godine podnijela tužbu protiv Z. Z. i R. Š. radi otkaza ugovora o korištenju stana i iseljenja bespravno useljenog lica u stan, koji je vlasnik stana dodijelio Z. Z. kao uposleniku Banke i ona je zaključila ugovor o korištenju stana sa Sarajevostanoin. Banka je zatražila raskid ugovora i iseljenje R. Š. iz stana. R. Š. je izjavio daje kupio stanarsko pravo od Z. Z. U toku postupka Z. Z. je izjavila da ona živi u spornom stanu od 1970. godine i da ne zna kako je R. Š. ušao u predmetni stan. Na ročištu održanom 29. maja 1990. godine, Banka je povukla tužbeni zahtjev u odnosu na Z. Z., ali ne i za R. Š. Općinski sud je odbio tužbeni zahtjev iz razloga što je Banka, na osnovu člana 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima, izgubila pravo na iseljenje lica koje je nezakonito uselilo u stan i daje uzurpant stekao stanarsko pravo, odnosno pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana.

23. Ustavni Sud dalje primjećuje da Kantonalni i Vrhovni sud nisu dijelili mišljenje Općinskog suda u pogledu primjene člana 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima, s obzirom da su smatrali da ova odredba nije primjenljiva u ovom slučaju u kojem je tužba podnesena prije 1. novembra 1984. godine, datuma kada je član 30. stav 7. stupio na snagu. Iz ovih razloga, Kantonalni i Vrhovni sud smatraju da ova odredba nije mogla da ide u korist R. Š., već daje on, kao nezakoniti korisnik, bio dužan da napusti stan.

24. Nije zadatak Ustavnog suda da određuje da li su Kantonalni i Vrhovni sud pravilno primijenili Zakon o stambenim odnosima, već samo da ispita da li su povrijeđena ustavna prava R. Š. U tom pogledu, Ustavni sud smatra nespornim daje R. Š. koristio stan a da nije imao pravo na to. Sto se tiče pitanja da li je on naknadno stekao pravo saglasno članu 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima, da ostane u stanu, Ustavni sud, uvažavajući tumačenje koje je dao Vrhovni sud Federacije kao najviši sud nadležan da tumači zakone Federacije, ne nalazi daje R. Š. stekao bilo kakvo pravo na taj stan.

25. Pod ovakvim okolnostima, i čak pretpostavljajući da se stan mogao, uprkos tome što R. Š. nije imao prava na taj stan, smatrati njegovim domom u okviru člana 8. Konvencije, Ustavni sud smatra da su presude Vrhovnog i Kantonalnog suda u skladu sa zakonom, te da se mogu smatrati neophodnim u demokratskom društvu radi zaštite prava zakonitog vlasnika stana.

26. Slijedi, stoga, da nije povrijeđen član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima niti član II/3.f) Ustava, niti bilo koje drugo ustavno pravo.

27. Kako je Ustavni sud ovom odlukom odlučio o meritumu apelacije gosp. R. Š., Sud smatra da u konkretnom slučaju nije potrebno posebno odlučivati o njegovom zahtjevu za izdavanje privremene mjere.

28. Prema članu VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda BiH su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud Bosne i Hercegovine je donio jednoglasno u sljedećem sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 31/01
decembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Stan se ne može smatrati domom u smislu člana 8. Evropske konvencije ako se osoba ilegalno uselila u njega.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. i 22. decembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev pravnog lica DOO "COOR-EX", Modriča, od 16. augusta 2001. godine, za ocjenu ustavnosti i zakonitosti Odluke o obezbjeđenju plaćanja carine i utvrđivanju, sadržaju i korištenju carinske garancije banke u carinskom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 12/99 od 17. maja 1999. godine).

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Zahtjev

Direktor pravnog lica DOO "COOR-EX", Modriča, D. V, podnio je zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti i zakonitosti Odluke o obezbjeđenju plaćanja carine i utvrđivanju, sadržaju i korištenju carinske garancije banke u carinskom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 12/99 od 17. maja 1999. godine).

U zahtjevu se tvrdi daje navedena odluka u suprotnosti sa Zakonom o carinskom postupku, Zakonom o carinskoj politici Bosne i Hercegovine, te da krši član 1/4. Ustava Bosne i Hercegovine. U zahtjevu se, dalje, navodi da navedena odluka stimuliše kriminal i nezakonito bogaćenje, omogućava Carini Republike Srpske nezakonito pribavljanje i korištenje sredstava, te ugrožava tržište Bosne i Hercegovine, uključujući mogućnost nelojalne konkurencije između pravnih lica u proizvodnji i trgovini.

II. Dopustivost

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine jedini je nadležan da odlučuje, između ostalog, da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta (član VI/3.a)).

Prema navedenim ustavnim odredbama, podnosilac zahtjeva, pravno lice DOO "COOR-EX", Modriča, nije subjekt koji može pokrenuti spor ove vrste pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, pa je stoga odlučeno kao u dispozitivu.

Prema članu VI/4. Ustava BiH, sve odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof.dr. Snežana Savić i sudije prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof, dr Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 48/01
decembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članu VI/3.a) Ustava BiH preduzeća nisu ovlaštena da pokrenu postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 21. decembra 2001. godine, donio je

ODLUKU

Odbija se apelacija M. F., iz Sanskog Mosta, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev. 14/2000 od 6. aprila 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnosilac apelacije je gosp. M. F., iz Sanskog Mosta, kojeg zastupa A. H., advokat iz Sanskog Mosta.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnosioca apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Presudom Općinskog suda u Sanskom Mostu broj P-262/99 od 16. septembra 1999. godine ugovor o zakupu poslovnog prostora, zaključen između Zemljoradničke zadruge ZZ “Poljoprom” Sanski Most kao zakupodavca i DJL “Files”, kojeg je zastupao M. F kao zakupoprimac, broj 01-124/97 od 15. maja 1997. godine, raskinut je u dijelu koji se odnosi na postojeći stambeni prostor na spratu zgrade u ul. M. Ć. Ćatića br. 72 u Sanskom Mostu. Kako je tužba koju su S. I. i R. I. podnijeli protiv M. F. prihvaćena, tuženi M. F. obavezan je da iseli iz dvosobnog stana površine 62 m², koji se nalazi na spratu zgrade u ul. Musc Ć. Ćatića broj 72, i da ga, oslobođenog od ljudi i stvari, preda tužiteljima R. I. i S..

4. Općinski sud je utvrdio da je otac S. I., a svekar R. L, K. I., sporni stan, koji je vlasništvo Zemljoradničke zadruge "Poljoprom", dobio 1963. godine kao radnik Zemljoradničke zadruge "Kruhari" - pravnog prednika ZZ "Poljoprom". S. L, sin K. I., živio je s njim u zajedničkom domaćinstvu od 1963. godine, a R. I. od 1979. godine, nakon udaje za S. I., koji je nestao u toku rata, također sina K. I. Nakon što je K. I. napustio stan, preostali članovi domaćinstva postali su nosioci stanarskog prava na stanu i koristili su ga sve do 1992. godine kada su ga, zbog ratnih dejstava, napustili. Prije njihovog povratka iz izbjeglištva, 15. maja 1997. godine, DJL "Files" Sanski Most i ZZ "Poljoprom" zaključili su ugovor o zakupu poslovnih prostorija, u prizemlju zgrade u ul. M.C. Catić broj 72. Ovaj ugovor je uključivao i sporni stan u kojem je od tada otpočeo da stanuje M. F, Primjenjujući odredbe Zakona o obligacionim odnosima Općinski sud je raskinuo ugovor o zakupu od 15. maja 1997. godine u dijelu koji se odnosi na stan, utvrdivši da stan ne može biti predmet zakupodavnog odnosa.

5. M. F. je podnio žalbu Općinskom sudu. Kantonalni sud u Bihaću, po žalbi apelanta M. F., donio je, 16. decembra 1999. godine, presudu broj GŽ-434/99 kojom je žalbu odbio kao neosnovanu, a presudu Općinskog suda potvrdio.

6. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, presudom Rev. 14/2000 od 6. aprila godine odbio je reviziju M. F., izjavljenu na presudu Kantonalnog suda u Bihaću. Vrhovni sud je, između ostalog, utvrdio da je revizija neosnovano ukazivala na proceduralne povrede, jer obje nižestepene presude sadrže potpune i jasne razloge o dokazima i argumentima M. F. Što se tiče protivtužbnog zahtjeva, Vrhovni sud je naveo da on nije bio dovoljno opredijeljen i da sve zakonske pretpostavke, potrebne za podnošenje protivtužbnog zahtjeva, nisu bile ispunjene.

II. Apelacija

7. Apelant u svojoj apelaciji pobija presude Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Bihaću i Općinskog suda u Sanskom Mostu. On smatra da pravičnost suđenja u konkretnom slučaju uopće ne postoji i da su povrijeđeni Član II/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, član 6/1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i član 1. stav 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

8. Apelant navodi da je kao zakupac, u skladu sa ugovorom o zakupu, adaptirao i dogradio kompletan prostor, pa i stambeni prostor koji je bio potpuno devastiran, uloživši oko 56.000 DM. Adaptacijom stan je umjesto 62 m² povećan na 103 m². S obzirom na te okolnosti, u toku postupka postavio je protivtužbni zahtjev za naknadu nužnih i korisnih troškova.

9. Apelant smatra da pravičnost suđenja ne postoji, jer sudovi nisu donijeli odluku o protivtužbnom zahtjevu. Pored toga, sudovi nisu obrazlagali nijedan od prigovora iznesenih u žalbi koji se odnosio na primjenu materijalnog prava. Poljuljani su principi

vođenja vanparničnog postupka. Vanparnični postupak, koji se odnosio na utvrđivanje stanarskog prava na spornom stanu, proveden je tajno za M. F., a pokrenut već kada je parnica bila u toku. Zahtjev za izuzeće sudije prvostepenog suda je odbijen, a Kantonalni sud to pitanje nije razmatrao. Presuda, koja nije bila izvršna, je provedena.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. U skladu sa odredbom člana 16. Poslovnika Suda, 25. decembra 2000. godine od R. i S. a I. iz Sanskog Mosta, a 4. januara 2001. godine od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, zatraženi su odgovori na navode apelacije.

11. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor.

12. R. I. i S. I., koje zastupa N. H., advokat iz Sanskog Mosta, u odgovoru od 16. januara 2001. godine, prigovaraju u cijelosti podnesenoj apelaciji zbog njene neosnovanosti. Smatraju da su sudovi riješili dva osnovna pitanja, prije svega, da li je sporni dio objekta, koji je zakupio DJL "Files", a koristio direktor M. F., stambeni ili poslovni prostor, te da li se kao takav mogao dati u zakup, i da li su druga lica posjedovala stanarsko pravo na stanu u ul. M. Č. Čatića br. 72.

13. Kako je osnov za apelantovo korištenje stana ugovor o zakupu, tužioci su morali prvo dokazati da su bili nosioci stanarskog prava, a potom da je osnov za apelantovo korištenje stana nezakonit. Kako R. I. i S. I. nisu imali dokaz da su bili nosioci stanarskog prava osim rješenja Općine Sanski Most, pokrenuli su postupak za utvrđivanje stanarskog prava u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima. Poštujući zakonsku proceduru prvo su se obratili ZZ "Poljoprom", a kada nisu dobili nikakav odgovor, sud je u vanparničnom postupku, u kojem je učestvovao ZZ "Poljoprom" kao vlasnik stana i koji nije osporavao stanarsko pravo, donio rješenje kojim se R. I. i S. I. utvrđuje stanarsko pravo. U toku vanparničnog, a i parničnog postupka, utvrđeno je daje K. I., prednik R. i S., zakonito uselio u stan u kome su s njim živjeli R. I. i S. I. u svojstvu članova porodičnog domaćinstva.

14. R. I. i S. I. ne osporavaju činjenicu da apelant nije učestvovao u vanparničnom postupku koji se odnosio na postupak utvrđivanja stanarskog prava koji je propisan Zakonom o stambenim odnosima i u kojem je, po Zakonu, učestvovao davalac odnosno vlasnik stana ZZ "Poljoprom" Sanski Most. Općinski sud u Sanskom Mostu je, priznavši legitimaciju DJL "Files", ZZ "Poljoprom" i M. F., omogućio njihovo učešće u postupku o spornim pitanjima.

15. Što se tiče protivtužbenog zahtjeva, R. I. i S. I. tvrde da nije niti podnesen, ukazujući na podatak daje apelant objekat sanirao sredstvima Luteranskog saveza, dostavljajući kao dokaz potvrdu od 3. februara 1998. godine, koju je izdao Luteranski savez.

16. Smatraju daje izvršni postupak pravilno proveden, uz napomenu daje sud ipak išao u korist apelantu jer nije prihvatio niti odredio privremenu mjeru, čime je omogućio apelantu da stambeni prostor koristi nezakonito više od dvije godine.

17. U skladu sa članom 20. stav 2. Poslovnika Suda, 8. aprila 2001. godine M. F. je dostavljen odgovor na apelaciju. Na traženje suda, Općinski sud u Sanskom Mostu dostavio je kompletan spis na uvid.

IV. Dopustivost predmeta

18. U skladu sa odredbom člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Odredbom člana 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

20. Sud konstatuje daje apelant, obraćajući se Vrhovnom sudu, iscrpio sve raspoložive pravne lijekove. On je primio presudu Vrhovnog suda 3. maja 2000. god., a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena je 9. juna 2000. godine. Slijedi daje apelant ispoštovao rok od 60 dana. Apclacija je, stoga, dopuštena.

V. Ustavni sud je ocijenio

21. Apelant M. F. se poziva u svojoj apelaciji na član II/3.c) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije, te član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju.

22. Član 6. stav 1. Evropske konvencije glasi:

"Svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona ... "

23. Član 1. Protokola broj 1 na Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine

u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni

24. Ustavni sud konstatuje da se postupak pred sudovima Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na građanska prava apelanta M. F., te se član 6. Evropske konvencije primjenjuje u konkretnom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati da li je spor pred sudovima bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. Evropske konvencije.

25. Ustavni sud ističe da se postupci pred sudovima u konkretnom predmetu tiču primjene Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", broj 29/78, 57/89 - preuzet Uredbom sa zakonskom snagom "Sl. list RBiH", br. 2/92, 13/93, 13/94). Prema odredbama člana 580. stav 2. Zakona, ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasvim isključuje pravo zakupca na upotrebu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom Zakonu, a zakupodavac je dužan naknaditi zakupcu štetu.

26. Prema Zakonu o stambenim odnosima, koji je na snazi u Federaciji Bosne i Hercegovine, stanarsko pravo podrazumijeva, između ostalog, pravo na nesmetano i trajno korištenje stana, mogućnost članova porodičnog domaćinstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nosioca stanarskog prava, ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava iz drugih razloga.

27. Ustavni sud uočava daje M. F. imao pristup sudovima sve tri instance i da su ovi sudovi ispitali njegove zahtjeve na osnovu primjenjivih pravnih odredbi, tako da ne postoje indikacije da je postupak vođen na nepravičan način. Ustavni sud, stoga, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede člana 6. Evropske konvencije niti do ekvivalentnog člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

28. U pogledu člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, Ustavni sud primjećuje da se konkretni predmet tiče postupka između strana oko prava zakupca i prava trećih lica da na stambenom prostoru, kao dijelu zakupljene imovine, ostvaruju svoje pravo, koje po samom zakonu sasvim isključuje prava zakupca i dovodi do raskida ugovora o zakupu. Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazali daje u konkretnom postupku došlo do povrede prava na imovinu, garantiranog članom 1. Protokola broj 1 na Konvenciju i ekvivalentnim članom II/3.κ) Ustava Bosne i Hercegovine.

Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da osporena odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedila nijednu ustavnu odredbu.

VI. Zaključak

Ustavni sud je zaključio da odbije apelaciju.

31. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovu odluku Ustavni sud je donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 55/01
21. decembra 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud Bosne i Hercegovine odbio je apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, utvrdivši da je Vrhovni sud primijenio pravno relevantne zakonske odredbe, omogućivši svim stranama pristup sudu, te da ne postoje indikacije daje postupak bio vođen na nepravičan način. Stoga nije došlo do povrede člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda niti člana 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

**RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2001. GODINA**

(BOSANSKI JEZIK)

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. u vezi sa čl. 11. i 12. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. maja 2001. godine donio je

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine apelacija gosp. B. K., iz Sarajeva, protiv presude Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 28. novembra 1997. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-386/98 od 13. augusta 1998. godine, rješenja Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 19. marta 1999. godine i rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-871/99 od 6. aprila 2000. godine, jer je protekao rok za podnošenje apelacije.

Rješenje objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

B. K., iz Sarajeva, obratio se 7. augusta 2000. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelacijom protiv presude Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 28. novembra 1997. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-386/98 od 13. augusta 1998. godine, riješenja Općinskog suda II u Sarajevu, broj P-471/98 od 19. marta 1998. godine i riješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-871/99 od 6. aprila 2000. godine.

Apelant je od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine zatražio da, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni ustavnost osporenih sudskih odluka, da ukine navedene odluke i predmet vrati Općinskom sudu II Sarajevo na ponovni postupak.

Na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac

apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (član 11. stav 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99).

Ustavni sud ističe da su pravni lijekovi, u smislu člana 11. Poslovnika Ustavnog suda, samo oni lijekovi koji su mogući prema zakonima entiteta i koji se smatraju efektivnim, tj. koji omogućavaju apelantu eventualni uspjeh u postupku. Pravni lijek koji ne može dovesti do suštinskog ispitivanja osnova apelacije, naprimjer, zato što apelant nije ispunio propisane uvjete za ulaganje pravnog lijeka, ne može se smatrati efektivnim i, stoga, odluka po takvom pravnom lijeku ne može biti tretirana kao početna tačka za rok od 60 dana koji je predviđen u članu 11. Poslovnika Suda.

Ustavni sud je ustanovio daje u ovom slučaju Općinski sud II Sarajevo, rješenjem P-471/98 od 19. marta 1999. godine, odbacio zahtjev za reviziju, a Kantonalni sud u Sarajevu, rješenjem broj Gž-871/99 od 6. aprila 2000. godine odbio žalbu na navedeno rješenje, stoga što vrijednost predmeta spora ne prelazi novčani iznos zakonom propisan za dopuštenost revizije.

Kako je zakonom ograničena mogućnost ulaganja revizije, u konkretnom slučaju je bilo jasno da ona nije efektivan pravni lijek pa se blagovremenost apelacije računa od dana uručenja odluke Kantonalnogsuda, broj Gž-386/98 tj. od 13. augusta 1998. godine.

S obzirom daje apelant pokrenuo apelaciju pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine 7. augusta 2000. godine, proizilazi da nije ispoštovao vremenski rok od 60 dana predviđen članom 11. Poslovnika Suda. Konsekventno tome, njegova apelacija nije dopustiva.

Iz navedenih razloga Ustavni sud je riješio kao u dispozitivu na osnovu odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i Poslovnika Suda navedenih u preambuli ovog rješenja. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, rješenje je konačno i obavezujuće. Ovo iješjenje Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudijc prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 20/00
23. marta 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Pravni lijek se ne smatra djelotvornim u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Suda ako osporeni iznos u konkretnom predmetu ne ispunjava sve pravne zahtjeve za podnošenje pravnog lijeka.

Prema tome, odluka kojom se takav pravni lijek odbacuje kao nedopustiv se ne može uzeti u obzir prilikom određivanja vremenskog roka za podnošenje apelacije Ustavnom sudu.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. juna 2001. godine, donio je

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija J. M., iz Teslića, i drugih protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.142/2000 od 7. jula 2000. godine.

Rješenje objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. J. M. i malodobni N. i M. M., koje zastupa zakonska zastupnica J. M., te N. J., svi iz Teslića, a koje zastupa pred Ustavnim sudom BiH V. D., advokat iz Banje Luke, podnijeli su 4. novembra 2000. godine apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv.142/2000 od 7. jula 2000. godine i rješenja Okružnog suda Banja Luka broj Gž-878/99 od 17. novembra 1999. godine. Apelanti traže od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud BiH) da ocijeni ustavnost ovih odlučjenja prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te da ukine navedena rješenja i predmet vrati Vrhovnom sudu Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS) na ponovni postupak.

II. Činjenično stanje

U saobraćajnoj nesreći 18. septembra 1998. godine smrtno su stradali S. J. i N. M., koji su se u trenutku saobraćajne nezgode nalazili u putničkom automobilu osiguranom kod “Krajinaosiguranja” DD Banja Luka. Ugovorom o osiguranju bilo je ugovoreno i osiguranje putnika.

3. J., supruga smrtno stradalog N., te njihova malodobna djeca N. i M., koje je zastupala majka kao zakonski zastupnik, te N. J., otac smrtno stradalog S. J., a svi ju je zastupao punomoćnik V D., advokat iz Banja Luke, 22. marta 1999. godine pokrenuli su spor kod Osnovnog suda u Banjoj Luci protiv tuženog "Krajinaosiguranja" DD Banja Luka, radi naknade štete za duševnu bol koju trpe usljed smrti bliskog srodnika, kao i na ime troškova sahrane smrtno stradalih srodnika.

4. Osnovni sud Banja Luka, presudom broj P-891/99 od 17. juna 1999. godine, usvojio je zahtjev tužilaca i obavezao tuženo "Krajinaosiguranje" DD Banja Luka da tužiocima isplati, na ime naknade štete, iznos od 16.734,00 KM, te na ime troškova parničnog postupka iznos od 4.200,00 KM sa zateznom kamatom od 17. juna 1999. godine pa do isplate.

5. Tuženo "Krajinaosiguranje" DD Banja Luka se žalilo na prvostepenu presudu Osnovnog suda u Banjoj Luci od 17. juna 1999. godine u dijelu u kojem je odlučeno o troškovima parničnog postupka zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

6. Okružni sud u Banjoj Luci, rješenjem broj Gž-878/99 od 17. novembra 1999. godine, uvažio je žalbu tuženog "Krajinaosiguranja" i preinačio presudu Osnovnog suda u Banjoj Luci od 17. juna 1999. godine, tako što se tužiteljima umjesto iznosa od 4.200,00 KM dosuđuju troškovi parničnog postupka u iznosu od 1.118,00 KM sa zateznom kamatom do isplate.

7. Okružni sud je ustanovio da tužitelji, koji su u pogledu glavnog zahtjeva u cijelosti uspjeli, imaju pravo na naknadu cjelokupnih troškova za rad advokata, obračunatih prema Tarifi o nagradama i naknadi troškova važećoj u momentu presuđenja.

8. Protiv odlučnja o troškovima postupka od 17. novembra 1999. godine apelanti su izjavili reviziju VS RS.

9. VS RS je odbacio reviziju rješenjem broj Rev.142/2000 od 7. jula 2000. godine sa obrazloženjem da se, prema Zakonu o parničnom postupku, odluka o troškovima postupka može preispitivati samo ako se revizijom pobija i odluka o tužbenom zahtjevu, što konkretno nije slučaj.

III. Apelacija

10. Apelanti se žale da im je rješenjem VS RS uskraćeno pravo na sudsku zaštitu iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljnjem tekstu: Konvencija), te uzimajući u obzir i rješenje Okružnog suda, pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj I Konvencije.

11. Apelanti tvrde da Zakon o parničnom postupku ne isključuje ulaganje revizije na drugostepenu odluku o troškovima postupka ako su samo oni sporni. Osim toga, apelanti smatraju daje drugostepeni sud pogrešno obračunao troškove postupka.

IV. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Ustavni sud je 4. novembra 2000. godine primio apelaciju J. M. i ostalih protiv rješenja VS RS broj Rcv. 142/2000 od 7. jula 2000. godine.

13. U skladu sa članom 16. Poslovnika Ustavnog suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), Ustavni sud je 24. januara 2001. godine dostavio apelaciju VS RS i "Krajinaosiguranju", DD Banja Luka.

14. Ustavni sud BiH do danas nije primio odgovor od stranaka u postupku pred ovim sudom.

V. Relevantni domaći zakoni

15. Član 400. stav 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni list SFRJ" broj 4/77-212, 36/77-1478, 36/80-1182, 69/82-1596) glasi:

"Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rešenja drugostepenog suda kojim je postupak pravnosnažno završen".

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud BiH ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Prema članu 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apclacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apclacije primio odluku o zadnjem pravnom lijeku koji je koristio.

18. Apelanti su uložili reviziju VS RS protiv rješenja Okružnog suda od 17. novembra 1999. Međutim, svojim rješenjem od 7. jula 2000. godine, VS RS odbio je apelaciju kao nedopustivu, jer je smatrao da apclanti ne mogu uložiti reviziju o troškovima postupka a da istovremeno ne ospore i odluku u meritumu predmeta.

19. Pravilo o iscrpljivanju pravnih lijekova zahtijeva da se iscrpe samo oni pravni lijekovi koji su efektivni, a rok od 60 dana za podnošenje apclacije Ustavnom sudu se računa od dana kada je apelant primio konačnu odluku po tim efektivnim pravnim lijekovima. Međutim, kada je revizija proglašena nedopustivom jer formalni uvjeti za ulaganje revizije nisu ispoštovani, revizija se ne može smatrati efektivnim pravnim lijekom i odluka kojom je revizija odbačena se ne može uzeti za polaznu tačku roka od 60 dana.

20. Član 400. stav 1. Zakona o parničnom postupku predviđa mogućnost ulaganja revizije protiv drugostepenog rješenja kojim je postupak konačno odlučan. U konkretnom predmetu, drugostepeno rješenje se odnosilo samo na troškove postupka, te se ne može smatrati rješenjem kojim je postupak konačno odlučan. Nadalje, VS RS odlučio da je revizija nedopustiva jer se nije istovremeno odnosila i na meritum predmeta.

21. Pravni lijek pred Vrhovnim sudom RS se, stoga, ne može smatrati efektivnim pravnim lijekom, a konačna odluka u smislu iscrpljivanja pravnih lijekova je rješenje Okružnog suda Banja Luka broj GŽ-878/99 od 17. novembra 1999. godine. Ovo rješenje apelanti su morali primiti prije 7. jula 2000. godine, što je datum kada je VS RS donio rješenje povodom izjavljene revizije apelanta. Ustavni sud je primio apclaciju J. M. 4. novembra 2000. godine. Slijedi da apelanti nisu podnijeli apclaciju u ovom predmetu u roku od 60 dana.

22. Iz ovih razloga, Ustavni sud BiH smatra apclaciju nedopustivom.

VII. Zaključak

23. Ustavni sud BiH zaključuje daje apclacija nedopustiva jer ne zadovoljava uvjete iz člana 11. Poslovnika Suda.

24. Na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio većinom glasova (sedam naprema jedan) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i sudije prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 8/01
22. juna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Odluka koja iz formalnih razloga odbaci pravni lijek se ne može smatrati konačnom u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Suda, te se prema tome ne može uzeti u obzir prilikom određivanja vremenskog roka za podnošenje apclacije Ustavnom sudu.

**ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2001. GODINA**

(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. veljače 2001. godine, usvojio sljedeću

ODLUKU

Ustavni sud proglašava da je članak 8.a stavak 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99 i 7/00) sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine.

Ova odluka će biti objavljena u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Činjenice

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (dalje u tekstu: Zakon o stanovima) Zastupnički je dom Federacije Bosne i Hercegovine usvojio 11. lipnja 1997. godine, a Dom naroda Federacije 21. listopada 1997. godine. Objavljen je u “Službenim novinama Federacije BiH” 28. studenoga 1997. godine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 27/97) i stupio je na snagu osam dana po objavljivanju, odnosno 6. prosinca 1997. godine.

Zakon o stanovima uređuje uvjete i način prodaje stanova sa stanarskim pravom i cijene po kojima se ovakvi stanovi prodaju (članak 1.). Nositelj stanarskog prava na stanu bi trebao imati, uz neke iznimke, pravo otkupiti stan pod uvjetom daje podnio zahtjev u određenom vremenskom roku (članak 7.), a tu su i detaljna pravila o načinu određivanja cijena (čl. 16-23.).

Carlos Westendorp, tadašnji Visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini, 5. je srpnja 1999. godine donio određene odredbe kojima je izmijenjen Zakon o stanovima (novi članak 8.a). Ove odredbe, koje se bave pravom nositelja stanarskog prava, glase:

“Nositelj stanarskog prava na stanu, koji je posebitim propisima koji su primjenjivani na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine u periodu od 30. travnja 1991. godine do 4. travnja 1998. godine proglašen napuštenim, stječe pravo na kupnju stana po odredbama ovoga zakona nakon proteka roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana.

U postupku rješavanja zahtjeva za kupnju stana vlasnik stana dužan je utvrditi, na temelju raspoložive dokumentacije, radi li se o nositelju stanarskog prava na stanu iz stavka 1. ovog članka.

Ugovor o kupoprodaji stana, zaključen oprečno odredbi stavka 1. ovog članka, smatra se ništavim.

Nositelj stanarskog prava iz stavka 1. ovog članka može podnijeti zahtjev za kupnju stana sukladno članku 7. stavak 1. ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana kada je stekao pravo na kupnju stana. ”

Temeljna su pravila o napuštenim stanovima bila sadržana u Zakonu o napuštenim stanovima (“Službene novine Republike Bosne i Hercegovine”, br. 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 9/95 i 3/95), u Uredbi o korištenju napuštenih stanova i u ostalim propisima donesenim u periodu od 30. travnja 1991. godine do 12. ožujka 1998. godine. Sukladno Zakonu o napuštenim stanovima, stan se proglašava napuštenim ukoliko su ga nositelj stanarskog prava i članovi njegovog kućanstva napustili ili privremeno prestali koristiti nakon 30. travnja 1991. godine. Ipak, stan nije mogao biti proglašen napuštenim ukoliko su nositelj stanarskog prava i članovi njegovog kućanstva bili prisiljeni napustiti ga zbog etničkog čišćenja, ili ukoliko je stan bio uništen, izgorcn ili doveden u opasnost zbog rata, ili ukoliko su nositelj stanarskog prava i članovi njegovog kućanstva ponovno stupili u posjed stana prije određenog nadnevk.

Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (dalje u tekstu: Zakon o prestanku) usvojio je Dom naroda Federacije 26. veljače 1998. godine, a Zastupnički dom Federacije Bosne i Hercegovine 12. ožujka 1998. godine. Ovaj je zakon objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH” 3. travnja 1998. godine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 11/98) i postao pravomoćan sljedećeg dana, 4. travnja 1998. godine.

Prema Zakonu o prestanku, razni drugi propisi više nisu pravomoćni (članak 1.). Nositelj stanarskog prava nad stanom koji je proglašen napuštenim ima pravo vratiti se u stan, a osobe koje su živjele u stanu bez pravnog osnova će iz njega biti iseljene (članak). Nositelj stanarskog prava, čiji je ugovor raskinut poslije 30. travnja 1991. godine i kome je stan vraćen prema Zakonu o prestanku, imao je pravo, prema Zakonu o stanovima, otkupiti ga nakon šest mjeseci korištenja, ali ga nije mogao prodati u roku od pet godina od dana registriranja njegovog prava vlasništva (članak 15.).

Visoki je predstavnik u 1998. i 1999. godini donio više izmjena i dopuna Zakona o prestanku koje se tiču, *inter alia*, produljenja roka u kome se može podnositi zahtjev za povrat stana, poništenja određenih ugovora o korištenju stanova koji su zaključeni tijekom rata ili u periodu izravno nakon rata, kao i statusa osoba koje su napustile svoje stanove u ratu i u postratnom periodu. Kao rezultat ovih promjena ukinut je i narečeni članak 15. Zakona o stanovima.

2. Postupak pred Ustavnim sudom

Jedanaest članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine - Mirko Banjac, Branko Dokić, Nikola Špirić, Vito Rakić, Mišo Deretić, Desanka Rađević, Milanka Bošnjak, Mara Perkanović, Dragan Mirković, Radenka Balta i Branka Jovanović - podnijeli su 28. srpnja 2000. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu suglasnosti članka 8.a stavak 1. Zakona o stanovima s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Zahtjev je 18. listopada 2000. godine proslijeđen Visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini od koga je traženo da dostavi svoj komentar. Gosp. Ian Campbell je, u svojstvu šefa Odjela za pravne poslove i zamjenika Visokog predstavnika za pravne poslove (dalje u tekstu: OHR), 29. studenoga 2000. godine dostavio komentare na zahtjev.

3. Navodi

Podnositelji zahtjeva smatraju da članak 8.a stavak 1. Zakona o stanovima nije u suglasju s člankom II/2. do 5. Ustava Bosne i Hercegovine jer pravi diskriminaciju nad izbjeglim i raseljenim osobama i stavlja ove kategorije građana u nejednak položaj glede ostalih građana. Oni tvrde da su većinom pripadnici srpske i hrvatske etničke skupine ti koji, kao rezultat ove odredbe, trpe diskriminaciju. Također su naveli da ta odredba ograničuje pravo vlasništva i nije u suglasju s člankom II/3.(k) Ustava niti s Europskom konvencijom o ljudskim pravima koja ima primat nad svim ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini. Ističu da, sukladno članku II/5. Ustava, sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti svojim kućama i ponovno doći u posjed svoje imovine, te da bilo kakva ograničenja u ovoj oblasti i nejednak tretman s ostalim građanima predstavlja očevidno kršenje Ustava.

OHR je podcrtao da dostavlja svoje komentare bez ikakvog izričitog ili implicitnog priznavanja ovlasti Ustavnog suda glede odluka Visokog predstavnika i bez posljedica na bilo koje pitanje koje bi se moglo, u ovom ili nekom drugom slučaju, pokrenuti u svezi ovlasti Ustavnog suda ili bilo kog drugog suda u odnosu na odluke Visokog predstavnika.

Što se tiče biti samog slučaja OHR je istaknuo da, sukladno Zakonu o stanovima, nositelj stanarskog prava ima pravo stan otkupiti, te daje pravo da kupi i potom proda

stan način uživanja svoje imovine - stana. Zbog toga OHR smatra da ovaj slučaj pokreće pitanja je li članak 8.a Zakona o stanovima, koji ograničuje pravo na kupnju i prodaju stana, u suglasju sa zaštitom vlasništva iz članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije i je li članak diskriminacijski? OHR je prihvatio da članak 8.a ograničuje pojedinca, ali smatra daje ovo ograničenje u javnom interesu i daje proporcionalno cilju koji se želi postići odredbom.

OHR je razjasnio pozadinu i svrhu odredbe na sljedeći način. Povratak izbjeglih i raseljenih osoba predstavlja jedan od glavnih ciljeva Ustava (članak II/5.) i Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Mora se smatrati da ovaj cilj služi javnom interesu i daje zato uveden dvogodišnji vremenski rok dat u članku 8.a Zakona o stanovima. U vrijeme kada je OHR (srpanj 1999. godine) proglasio ovaj članak, u Federaciji su uvjeti za manjinske povratke bili ekstremno nepovoljni. Tada se smatralo da su povratnici, koji su suočeni sa nepovoljnim uvjetima, bili praktički prinuđeni "prodavati" svoje stanove članovima većinskih skupina koje su živjele u tom području, premda nisu imali pravnog osnova za to. Takvi postupci, ukoliko bi se ponavljali, učinili bi uspostavu održivih manjinskih povratka praktički nemogućom. Štaviše, to bi sasvim sigurno prisililo pojedince da prodaju stanove ispod pune tržišne vrijednosti. Uvođenje dvogodišnjeg vremenskog ograničenja, koje čini takve prodaje nevažećim i ništavim ukoliko se nisu uklapale u vremenski rok, razvidno je bilo namijenjeno ohrabrenju izbjeglih osoba da žive u svojim stanovima umjesto da ih prodaju odmah po kupnji. Cilj je bio, očevidno, osigurati da se, ako se i kada se imovina po isteku roka proda, to bude po fer tržišnim cijenama. Ograničenje koje je nametnuto nositeljima stanarskog prava nije bilo apsolutno obzirom da oni mogu kupovati i prodavati stanove po isteku ovog dvogodišnjeg perioda. Zato se zorno vodilo računa da se izbalansira opći interes sa, što je moguće manjim, uplitanjem u prava pojedinaca. Princip je proporcionalnosti bio ispoštovan i ne može se smatrati da članak 8.a Zakona o stanovima krši članak 1. Protokola br. 1 Europske konvencije.

OHR, dalje, tvrdi da ne postoji diskriminacija u ovom slučaju zbog sljedećih razloga. Skupine koje treba usporediti su, s jedne strane, nositelji stanarskog prava koji nisu otišli i, sa druge strane, oni koji su napustili zemlju ili su bili interno raseljeni i čiji su stanovi bili proglašeni napuštenima. Članovi prve skupine mogu kupiti i potom prodati svoje stanove po općeprihvatljivim uvjetima, dok članovi druge skupine mogu samo dobiti pravo da kupe i potom prodaju svoje stanove dvije godine nakon što su ponovno došli u njihov posjed i živjeli u njima dvije godine. Što se tiče legitimnih ciljeva ovog različitog tretiranja, tj. promoviranja održivog povratka manjinskih naroda sprječavanje prodaje po veoma niskim cijenama, razlika se mora smatrati legitimnom, proporcionalnom i nediskriminacijskom.

4. Dopustivost

Predmetni zahtjev je podnesen sukladno članku VI/3.(a) Ustava koji glasi:

“Ustavni će sud podržavati ovaj Ustav.

(a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima proisteklim iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- Je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.*

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od kojeg domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.”

Postojeći zahtjev pripada članku VI/3.(a), druga alineja. Sukladno članku IV/2. Ustava Zastupnički je dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sastavljen od 42 člana, a zahtjev je podnijelo 11 članova, što čini četvrtinu članova Doma.

Ostaje za razmotriti je li Ustavni sud mjerodavan ispitati je li članak 8.a Zakona o stanovima sukladan Ustavu unatoč činjenici da ga je proglasio Visoki predstavnik. Slično pitanje se pojavilo u slučaju br. U 9/00 u kojem je Ustavni sud ispitivao je li Zakon o graničnoj državnoj službi, koji je također donio Visoki predstavnik, bio sukladan Ustavu. U odluci o tom slučaju. Ustavni je sud odlučio da je mjerodavan ispitati suglasnost Zakona o državnoj graničnoj službi s Ustavom.

Ustavni sud ne nalazi razlog zašto bi došao do različitog zaključka o ovom pitanju u predmetnom slučaju.

Iz ovih razloga, Ustavni je sud zaključio daje predmetni zahtjev jedanaest članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine dopušten.

5. Zaključci

5.1 Opća zapažanja

Pitanje je, na koje Ustavni sud treba odgovoriti u predmetnom slučaju, krši li vremenski rok od dvije godine iz članka 8.a Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Zakon o stanovima):

- (a) pravo nositelja stanarskog prava na zaštitu njegove imovine iz članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije o ljudskim pravima i članka II/3.(k) Ustava ili, alternativno,

- (b) pravo nositelja stanarskog prava po članku 14. Europske konvencije i članku 11/4. Ustava da ne bude predmetom diskriminacije kod uživanja prava na zaštitu njegove imovine.

Ustavni sud ističe da, sukladno članku 11/1. Ustava, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osiguravati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se, sukladno članku II/2., prava i slobode određene Europskom konvencijom izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad ostalim zakonima.

Glede povijesti članka 8.a Zakona o stanovima važno je, također, obratiti pozornost na još jednu odredbu Ustava, tj. članak II/5. koja osigurava:

“Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove.

One imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bile lišene tijekom neprijateljstava od 1991. godine i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu, koja im se ne može vratiti. Sve obveze ili izjave vezane za takvu imovinu, a koje su date pod prinudom, ništavne su.”

5.2. **Pravo na imovinu**

Članak 1. Protokola br. 1 Europske konvencije o ljudskim pravima glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.

Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

Članak 1. Protokola br. 1 Europske konvencije sadržava tri principa. Prvi princip, koji se nalazi u prvoj rečenici prvog stavka je opći princip o mirnom uživanju svoje imovine. Drugi princip govori o tome da se lišavanje imovine može desiti pod specifičnim uvjetima, koji su definirani u drugoj rečenici prvog stavka. Treći princip se tiče kontrole države nad korištenjem privatne imovine, što je dopušteno po uvjetima koji su dati u drugom stavku.

Pojmove “imovina” i “svojina”, koji se javljaju u članku 1. Protokola br. 1 ne treba tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju ekonomska prava i tražbine, koji premda nisu imovina sukladno domaćim zakonima, ipak imaju ekonomsku vrijednost. S druge strane, treba primijetiti da članak 1. Protokola br. 1 samo štiti postojeću svojinu i imovinu, ali je općenito shvaćen tako da ne uključuje pravo stjecanja imovine (Europski sud za ljudska prava, presuda u slučaju *Marcks protiv Belgije*, volumen 31, stavak 50). Dakle, proizilazi pitanje može li se smatrati da nositelj stanarskog prava na napuštenom stanu ima imovinsko pravo zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1.

U ovom pogledu, pozivamo se na članak 3. Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima (Zakon o prestanku) u kojem se kaže da nositelj stanarskog prava na napuštenom stanu ima pravo vratiti se u stan sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Dalje je određeno da se ovo primjenjuje na nositelje stanarskog prava koji imaju pravo vratiti se u svoje stanove sukladno članku 1. Aneksa 7 i da se osobe koje su napustile svoje stanove poslije 30. travnja 1991. godine smatraju izbjeglicama i raseljenim osobama prema Aneksu 7, osim ako je dokazano da su ih napustili iz razloga koji nisu u svezi sa sukobom. Mora se prihvatiti da se članak a Zakona o stanovima odnosi na ove kategorije osoba koje zato, prema zakonu, imaju pravo na povratak u svoje napuštene stanove kako bi nastavili živjeti u njima. Ovo pravo je nedvojbeno pravo ekonomske naravi koje je zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1 Europske konvencije.

Ipak, pravo nositelja stanarskog prava nije potpuno imovinsko pravo nego pravo na življenje u stanu i, pod određenim uvjetima, pravo na njegovu kupnju. Kao rezultat kupnje nositelj stanarskog prava postaje vlasnikom stana. Obzirom da pravo nositelja stanarskog prava nije vlasništvo nego samo ograničeno pravo na korištenje stana, slijedi daje zaštita osigurana u članku 1. Protokola br. 1 također ograničena. Gledano izolirano i odijeljeno od aspekta moguće diskriminacije, ne može se smatrati da ono daje pravo nositelju stanarskog prava da otkupi stan i postane vlasnikom. Pitanje jesu li pravila glede kupnje diskriminacijska je druga materija i bit će ispitana odijeljeno.

Ne može se, zato, smatrati da članak 8.a Zakona o stanovima, kada se razmatra odijeljeno, krši članak 1. Protokola br. 1 Europske konvencije. Ne može se smatrati da članak II/3.(k) Ustava, koji u općim terminima štiti pravo na imovinu, osigurava, u ovom pogledu, širu zaštitu.

5.3. Zaštita protiv diskriminacije

Članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

Čini se iz teksta ove odredbe da je zaštita protiv diskriminacije u članku 14. ograničena na uživanje prava i sloboda zaštićenih Konvencijom, kojima treba dodati prava iz protokola Konvencije. U Ustavu postoji slična odredba u članku II/4. koja navodi da će uživanje prava i sloboda iz tog članka i raznih međunarodnih sporazuma biti osigurana svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije.

Prema dosadašnjoj sudskoj praksi, glede članka 14. Europske konvencije može postojati različit tretman koji ne predstavlja diskriminaciju. Ovo je slučaj gdje napravljena razlika ima cilj i razumno opravdanje. Pitanje postoji li takvo opravdanje

mora biti procijenjeno u svezi s ciljem i efektima mjere koja se razmatra. Razlika u tretmanu ne smije samo slijediti zakonski cilj već tu mora, također, postojati razuman odnos proporcionalnosti među sredstvima koja su se koristila i ciljem koji treba realizirati. (Europski sud za ljudska prava, *Belgijski lingvistički slučaj*, Volumen 6, Zakon, I B, stavak 10.)

Ovaj slučaj se tiče nositelja stanarskog prava čija su stanarska prava zaštićena člankom 1. Protokola br. 1. Sukladno tomu, članak 14. Konvencije zahtijeva uživanje njihovih prava bez diskriminacije.

Također je razvidno da se, kao rezultat članka 8.a Zakona o stanovima, oni koji imaju stanarsko pravo na napuštenim stanovima tretiraju različito od onih koji nisu napustili svoje stanove, obzirom da nositeljima stanarskog prava koji pripadaju prvoj kategoriji, oprečno onim iz druge kategorije, nije dopušteno otkupiti odmah svoje stanove i prodati ih drugim osobama, nego moraju čekati dvije godine od svog povratka prije nego steknu to pravo.

Tako postoji razlika u tretmanu, i OHR je objasnio koji su razlozi prouzročili ovu razliku i koje ciljeve je Visoki predstavnik želio postići donošenjem narečenog članka 8.a. Cilj je bio da se ohrabre izbjegle i raseljene osobe da se vrate svojim predratnim domovima i da se obeshrabri prodaja njihovih stanova po veoma niskim cijenama članovima većinskih naroda u određenim područjima. Obzirom daje povratak izbjeglih i raseljenih osoba njihovim kućama podrijetla glavni cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, i također se oslikava u članku II/5. Ustava, mora se zaključiti daje cilj sam po sebi bio razuman i legitiman.

Ostaje ipak za razmotriti predstavlja li ili ne period od dvije godine, koji mora proći prije nego nositelj stanarskog prava može otkupiti i prodati svoj stan, proporcionalno ograničenje njegovih prava.

Moglo bi se razmišljati je li bilo moguće da OHR da pravo nositelju stanarskog prava da otkupi stan odmah, kako bi se postigao željeni cilj, dok bi ograničio njegovo pravo da ga proda dok ne provede dvije godine u njemu. Ipak, biti vlasnikom stana bez prava prodaje bi involviralo važno i neobično ograničenje normalnih imovinskih prava koje bi ga činile manje zainteresiranim za kupnju stana. Takvo bi rješenje također dovelo do drugih pravnih teškoća, na primjer ukoliko jedna osoba nakon povratka i kupnje stana odluči ne ostati u njemu dvije godine. Tada bi se postavilo pitanje da li njemu, premda je vlasnik, još uvijek zabranjivati prodaju stana i koje bi bile pravne posljedice u ovakvoj situaciji.

Ustavni sud dalje primjećuje daje članak 8.a Zakona o stanovima od opće primjene i ne može se smatrati da se on primjenjuje zasebno na osobe određenog etničkog podrijetla. Cilj je da se izbjegle i raseljene osobe, bez obzira na njihovo etničko podrijetlo, vrate u svoje stare domove i da se spriječi da etničko čišćenje koje se pojavilo u svezi s ratom postane stalno.

Staviše, mora se smatrati da Visoki predstavnik, koji je u ovom slučaju bio kreator zakona i koji je donio pravne odredbe kako bi služio legitimnom i važnom cilju, ima određeni stupanj slobodne procjene pri određivanju. Lako najbolje postići cilj. Obzirom na to kao i na Činjenicu da je dvogodišnji period relativno kratak, Ustavni je sud zaključio da članak 8.a Zakona o stanovima ima cilj i razumno opravdanje i da nije diskriminacijski niti je u nesuglasju s člankom 14. Europske konvencije ili člankom II/4. Ustava.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, suci prof. dr. Vitimir Popović i prof. dr. Snežana Savić izuzeli su svoja mišljenja na donesenu odluku.

U 16/00
2. veljače 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

U cilju osiguravanja povratka izbjeglih i raseljenih osoba (članak II/5. Ustava) i osiguranja adekvatnog određivanja cijena, zahtjev države da osoba u stanu provede dvije godine prije nego što mu/joj dopusti da stekne potpuno vlasništvo nad tim stanom, a u slučaju kada je ta osoba predbježno bila samo nositelj stanarskog prava, ne predstavlja kršenje prava na nediskriminaciju (članak II/4. Ustava, članak 14. Europske konvencije) niti prava na imovinu (članak II/3.(k) Ustava, članak 1. Protokola 1 Europske konvencije).

sloboda i strazburške prakse, zauzeo stajalište da je stanarsko pravo ustvari vlasničko pravo *sui generis*, te da se ono ne može ograničavati u svom vršenju.

Dakle, imajući u vidu činjenicu da bi se postigla potpuna jednakopravnost i jednakopravno uživanje prava i sloboda u BiH, čija su kršenja osobito došla do izražaja u vremenskom periodu od 30. travnja 1991. godine, pa sve do 14. prosinca 1995. godine kao dana potpisivanja i stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, poznatijeg kao Daytonski sporazum, tvorcima ovog sporazuma su, u cilju izjednačavanja ovih prava s međunarodnim standardima, predvidjeli izravnu primjenu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda sa njenim protokolima kao i drugih dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH i njen prioritet u primjeni glede domaćeg zakonodavstva, kako je to i predviđeno člankom 2. točke 2. Ustava BiH.

Dakle, upravo u tom smislu pobijana odredba članka 8.a stavak 1. Zakona nije sukladna narečenim odredbama Ustava BiH i osobito je oprečna članku 1. Protokola iz Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda koja glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo neometano uživati svoju imovinu. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava

Više je nego očevidno da javni interes u BiH treba biti usmjeren ka ostvarivanju prava izbjeglih i raseljenih da se vraćaju svojim domovima, i na povrat imovine koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava, kako je to predviđeno točkom 5. članka 2. Ustava i Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH a ne ograničavanjem tog prava, u “javnom” interesu, kako to konstatira Sud. Naime, postavlja se pitanje zašto bi određen broj izbjeglih i raseljenih osoba morao biti ograničen u ostvarivanju svog prava na otkup stana nakon dvije godine provedene u stanu, dok drugi, odnosno veći broj ovih osoba, nema ovih niti bilo kakvih ograničenja u svezi prava koja proistječu iz vršenja stanarskog prava i njegovog prava na otkup. Postupajući na ovakav način narečene odredbe pobijanog zakona su očevidno stavile u nejednakopravan položaj ranije nositelje stanarskog prava glede prava na otkup stanova kao mirnog korištenja njihove imovine.

Imajući u vidu činjenicu da ovakva odredba zakona pogađa najveći broj izbjeglih i raseljenih osoba kao ranijih nositelja stanarskog prava koji potječu iz reda srpskog i hrvatskog naroda, moglo bi se zaključiti daje ova odredba diskriminacijskog karaktera, te daje oprečna članku 2. stavak 4. Ustava BiH i članku 14. Protokola br. 11 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Upravo iz iznesenih razloga glasovao sam da Ustavni sud prihvati prijedlog Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26. srpnja 2(X)0. godine kao utemeljen, te proglasi neustavnim odredbu stavka 1. članka 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Federacije BiH objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH” br. 27/99 od 5. srpnja 1999. godine.

ANEKS

- Izuzeto mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića o neslaganju s odlukom Ustavnog suda broj U 16/00

Ustavni je sud BiH svojom odlukom br. U 16/00 proglasio ustavnim odredbe stavka 1. članka 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojim postoji stanarsko pravo, objavljenog u "Službenim novinama Federacije BiH" br. 27/99 od 5. srpnja 1999. godine.

Na temelju članka 36. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda BiH, izuzimam mišljenje o neslaganju s odlukom Ustavnog suda BiH br. U 16/00 od 2. veljače 2001. godine iz sljedećih razloga:

Ustavni je sud BiH pogrešno zauzeo stajalište da ovaj zakon nije oprečan članku 2. točka 2., 4. i 5. Ustava BiH kao Aneksa 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Naime, člankom 3.a stavak 1. pobijanog Zakona propisano je da:

"Nositelj stanarskog prava na stanu koji je posebnim propisima koji su primjenjivani na teritoriju BiH u periodu od 30. travnja 1991. godine do 4. travnja 1998. godine proglašavan napuštenim, stječe pravo na kupnju stana po odredbama ovog Zakona nakon isteka roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana."

Člankom 2. stavak 1. i 2. Ustava BiH propisano je kako slijedi:

"BiH i oba entiteta osigurat će najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda....."

Prava i slobode predviđene Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda i njenim protokolima izravno se primjenjuju u BiH. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima. U stavku 3. ovog članka Ustav je naveo prava i slobode predviđene Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda i njenim protokolima koji se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. U ova prava, pored narečenih, spada i "pravo na imovinu".

Stavkom 5. narečenog članka je propisano da "sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti svojim domovima. Oni imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, na povrat imovine koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. godine i na naknadu za onu imovinu koja im ne može biti vraćena. Sve obveze ili izjave o takvoj imovini, date pod prinudom, su ništavne."

Dom za ljudska prava za BiH, koji je formiran Aneksom 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, s ciljem zaštite ljudskih prava i sloboda predviđenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, njenim protokolima i drugim dodatnim sporazumima o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH je, razmatrajući odnos stanarskog prava, kao prava korištenja u smislu ranije važećeg Zakona o stambenim odnosima u svjetlu Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i

sloboda i strazburške prakse, zauzeo stajalište da je stanarsko pravo ustvari vlasničko pravo *sui generis*, te da se ono ne može ograničavati u svom vršenju.

Dakle, imajući u vidu činjenicu da bi se postigla potpuna jednakopravnost i jednakopravno uživanje prava i sloboda u BiH, čija su kršenja osobito došla do izražaja u vremenskom periodu od 30. travnja 1991. godine, pa sve do 14. prosinca 1995. godine kao dana potpisivanja i stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, poznatijeg kao Daytonski sporazum, tvorci ovog sporazuma su, u cilju izjednačavanja ovih prava s međunarodnim standardima, predvidjeli izravnu primjenu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda sa njenim protokolima kao i drugih dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH i njen prioritet u primjeni glede domaćeg zakonodavstva, kako je to i predviđeno člankom 2. točke 2. Ustava BiH.

Dakle, upravo u tom smislu pobijana odredba članka 8.a stavak 1. Zakona nije sukladna narečenim odredbama Ustava BiH i osobito je oprečna članku 1. Protokola iz Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda koja glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo neometano uživati svoju imovinu. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava”.

Više je nego očevidno da javni interes u BiH treba biti usmjeren ka ostvarivanju prava izbjeglih i raseljenih da se vraćaju svojim domovima, i na povrat imovine koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava, kako je to predviđeno točkom 5. članka 2. Ustava i Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH a ne ograničavanjem tog prava, u “javnom” interesu, kako to konstatira Sud. Naime, postavlja se pitanje zašto bi određen broj izbjeglih i raseljenih osoba morao biti ograničen u ostvarivanju svog prava na otkup stana nakon dvije godine provedene u stanu, dok drugi, odnosno veći broj ovih osoba, nema ovih niti bilo kakvih ograničenja u svezi prava koja proistječu iz vršenja stanarskog prava i njegovog prava na otkup. Postupajući na ovakav način narečene odredbe pobijanog zakona su očevidno stavile u nejednakopravan položaj ranije nositelje stanarskog prava glede prava na otkup stanova kao mirnog korištenja njihove imovine.

Imajući u vidu činjenicu da ovakva odredba zakona pogađa najveći broj izbjeglih i raseljenih osoba kao ranijih nositelja stanarskog prava koji potječu iz reda srpskog i hrvatskog naroda, moglo bi se zaključiti daje ova odredba diskriminacijskog karaktera, te daje oprečna članku 2. stavak 4. Ustava BiH i članku 14. Protokola br. 11 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Upravo iz iznesenih razloga glasovao sam da Ustavni sud prihvati prijedlog Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26. srpnja 2000. godine kao utemeljen, te proglasi neustavnim odredbu stavka 1. članka 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Federacije BiH objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH” br. 27/99 od 5. srpnja 1999. godine.

ANEKS
- izuzeto mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić
u predmetu U 16/00

Dopustivost zahtjeva:

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ("Službene novine Federacije BiH" br. 27/97) usvojio je Zastupnički dom Federacije BiH 11. lipnja 1997. godine, a Dom naroda 21. listopada 1997. godine. Visoki predstavnik za BiH je 5. srpnja 1999. godine predmetni zakon izmijenio i dopunio člankom 8.a, koji je na taj način postao sastavnim dijelom predmetnog zakona.

Bez obzira na to što je institucija Visokog predstavnika međunarodna institucija, sa specifičnim pravnim statusom u odnosu na državnopravni poredak BiH i njenih entiteta, u ovom slučaju se radi o aktu zakonodavnog organa Federacije BiH koji je donesen sukladno njenom ustavu, te je zato, sukladno članku VI/3.a Ustava BiH, moguće ispitivati ustavnost pobijane odredbe.

Bit zahtjeva:

Člankom 8.a predmetnog zakona propisano je da nositelj stanarskog prava na stanu, koji je posebitim propisima koji su primjenjivani na teritoriju Federacije BiH u periodu od 30. travnja 1991. godine do 4. travnja 1998. godine proglašen napuštenim, stječe pravo na otkup stana po odredbama ovoga zakona nakon istjecanja roka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana, te da zahtjev za otkup stana može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana kada je nositelj stanarskog prava stekao pravo na otkup stana.

Smatram daje ova odredba diskriminacijskog karaktera, odnosno da nije sukladna članku II/3.(k), II/4. i II/5. Ustava BiH kao i članku 14. Europske konvencije o ljudskim pravima, te daje oprečna članku 1. Protokola br. 1. U tom smislu se ne slažem sa većinskim mišljenjem iz sljedećih razloga:

Članak 1. Protokola broj 1 Europske konvencije o ljudskim pravima koji glasi:
"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.
Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.
Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

govori o korištenju i lišavanju imovine, kao i o kontroli države nad korištenjem privatne imovine, što je dopušteno pod uvjetima iz drugog stavka tog članka. U većinskoj je odluci Suda konstatirano da ovaj članak ne uključuje pravo na stjecanje svojine (imovine), već štiti i istodobno, pod određenim uvjetima, ograničuje samo postojeću svojinu (imovinu).

Pored toga, u većinskoj odluci se staje na stajalište da "pravo nositelja stanarskog prava nije potpuno imovinsko pravo nego pravo na življenje u stanu i, pod određenim uvjetima, pravo na njegovu kupnju..." Obzirom da "pravo nositelja stanarskog prava nije vlasništvo nego samo ograničeno pravo na korištenje stana slijedi da je zaštita osigurana u članku 1. Protokola br. 1 također ograničena. Gledano izolirano i odijeljeno od aspekta moguće diskriminacije ne može se smatrati da ono daje pravo nositelju stanarskog prava da otkupi stan i postane vlasnikom".

Ovakvo se motrište ne može prihvatiti kao opravdano i sukladno Europskoj konvenciji i Ustavu BiH.

Naime, stanarska su prava specifična imovinska prava karakteristična za socijalističke državnopravne poretke. U procesu tranzicije, zakonskim normama, predviđeni su uvjeti i postupak za njihovu transformaciju u pravo svojine, imovinsko pravo apsolutnog karaktera. Kao takva, ona se moraju tretirati kao imovinska prava specifičnog karaktera. Razlozi za to su i sljedeći.

Prema Europskoj konvenciji, odnosno članku 1. Protokola br. 1, svaka fizička i pravna osoba ima pravo mirno uživati u svojoj imovini. U pravnoj znanosti i praksi postoji stajalište da su glede određivanja samog pojma imovine u praksi organa Europske konvencije postojale neke tehničke teškoće. Prvi protokol rabi izraz kojim se štiti pravo na mirno uživanje u svojim dobrima (eng. *possessions*, fr. *biens*). Europski je sud, pozivajući se na pripremne radove, ustvrdio da, priznajući svakome pravo uživanja u svojim dobrima, članak 1. Protokola u biti jamči pravo na imovinu (eng. *Right of property*; *Mazcx protiv Belgije*, 1979., V. Dimitrijević i drugi, *Ljudska prava*, Beograd, 1997. str. 299).

Ako se u praksi Europskog suda i Europske konvencije pokazuju takvi primjeri kao što je stav Suda da se pod iznimnim uvjetima i klijentela jednog računovođe može smatrati imovinom (*Van Marie i drugi protiv Holandije*, 26. lipnja 1986., isto), kao i pozitivnopravni zahtjevi kao npr. da pravo na sklapanje ugovora o najmu predstavlja vid posjedovanja imovine (*Mellacher i drugi protiv Austrije* od 19. prosinca 1989. godine i si., isto), onda se mora podrazumijevati da je i stanarsko pravo, ali i pravo na otkup stanova, imovinsko pravo, tj. pravo na imovinu. Iako članak 1. Protokola br. 1 ne govori o stjecanju već samo o korištenju imovine, ova se situacija, analogijom, mora podvesti pod njega. U prilog ovom stavu ide i činjenica daje glede mirovinskih propisa i socijalne skrbi Povjerenstvo pravilo razliku između sustava u suglasju s kojim uplata doprinosa stvara individualni udjel u fondu, koji može biti određen svakog trenutka i sustava gdje je odnos uplaćenih doprinosa i kasnijih primanja sasvim neodređen. Prvi sustav stvara

imovinu i zahtjevi za kasnije beneficije iz takve imovine sukladne su članku 1. Protokola br. 1. (Predstavka br. 4130/ 69, *X protiv Holandije* i 5763/72, *X protiv Holandije*, isto, str. 300.)

Ako primijenimo analogiju, ovo se može odnositi i na stanarsko pravo, pravo na otkup stana, kao i na izdvajanja u stambeni fond u periodu prije rata, što, sasvim očividno, također predstavlja jednu vrstu imovine, poglavito obzirom da se prigodom otkupa stanova i ta imovina - temeljem radnog odnosa - na određen način obračunava u njihovu realnu vrijednost koja se po tom osnovu umanjuje za određeni procent. Pored toga, nositelji stanarskog prava koji stan mogu otkupiti odmah, neizravno uvećavaju svoju imovinu za iznos stanarine koji u periodu od dvije godine, za razliku od povratnika (koji stanarinu moraju plaćati dvije godine više kao i za period koji im je nakon toga potrebit za otkup stana čime se njihova imovina umanjuje), ne moraju plaćati.

Dakle, iz narečenog proizlazi da je stanarsko pravo, kao i pravo na otkup stana, imovinsko pravo i da se njihova zaštita, ali i ograničenja, na ovaj način mogu podvesti pod članak 1. Protokola br. 1. Ostaje za vidjeti postoji li između javnog interesa i osnovnih prava pojedinaca balans koji traži Europska konvencija kao cjelina, kao i Ustav BiH, te postoji li u ovom slučaju diskriminacija po bilo kojem osnovu iz članka II/4. Ustava BiH i članka 14. Konvencije.

Obrazložene većinske odluke da *“prema dosadašnjoj praksi glede članka 14. Europske konvencije, može postojati različit tretman koji ne predstavlja diskriminaciju, te da je ovo slučaj gdje napravljena razlika ima cilj i razumno opravdanje...”*, nije prihvatljivo. Smatram da cilj donošenja ovakve norme nije razuman i legitiman, odnosno nije proporcionalan, kako tvrdi većinsko mišljenje, te da u ovom slučaju, obzirom na članak 14. Konvencije, kao i obzirom na članak II/4. i 11/5. Ustava BiH, Visoki predstavnik ne može imati određeni stupanj *“slobodne procjene”* pri određivanju kako *“najbolje postići cilj”*. Cilj bilo koje pravne norme u pravnom poretku entiteta i BiH kao cjeline, suglasno Ustavu, mora biti ograničen, odnosno ne smije biti suprotstavljen odredbama članka II/4. Ustava BiH i članka 14. Europske konvencije o ljudskim pravima, koji podrazumijevaju nepostojanje diskriminacije po bilo kom osnovu.

Ovom odredbom subjekti prava, tj. titulari imovinskih prava u Federaciji BiH, konkretno dvije kategorije nositelja stanarskog prava: povratnici i ostali koji za vrijeme rata nisu mijenjali mjesto prebivanja, stavljeni su u nejednakopravan položaj pri stjecanju prava svojine (vlasništva) na stanovima na kojima su nositelji stanarskog prava, koje se, suglasno narečenom, također mora tretirati kao imovinsko pravo, iako većinsko mišljenje stoji na stajalištu da članak 1. Protokola br. 1 ne uključuje pravo stjecanja imovine, već samo korištenje. To je očividan primjer diskriminacijskog položaja pojedinaca iz više razloga i po više osnova.

Naime, povratnici koji su uspjeli ostvariti povrat stanarskog prava u periodu od dvije godine izloženi su permanentnoj provjeri koriste li stanove na kojima imaju

stanarsko pravo ili pak ne, zbog čega im u konačnici može biti otkazan ugovor o korištenju stana te mogu izgubiti i samo stanarsko pravo. Ovo ugrožava druga prava zajamčena Ustavom BiH i Europskom konvencijom, konkretno prava iz članka II/3.(f) Ustava - pravo na privatan i obiteljski život, dom i korespondenciju. Potom, u budućnosti, oni su izloženi umanjenju svoje imovine zbog obveze plaćanja stanarine u roku od dvije godine za razliku od subjekata prve skupine koji su u mogućnosti svoje stanove otkupiti odmah i time postati njihovim vlasnicima bez obveze daljnjeg plaćanja stanarine.

Pored toga, najveći broj subjekata prava koji su stanarsko pravo stekli prije rata, ulagali su, pod istim uvjetima, u stambeni fond, što, sukladno praksi Europske konvencije, također predstavlja jednu vrstu imovine.

U predmetu U 29/00, u kojem je postupak pokrenut po zahtjevu tri fizičke osobe srpske nacionalnosti, skupine građana hrvatske nacionalnosti (njih 97) i nevladine udruge Alternativa, a povodom kojih je vođena rasprava zajedno s raspravom u ovom predmetu, može se vidjeti da se poglavito radi o povratnicima hrvatske i srpske nacionalnosti, tj. o izbjeglim osobama iz Federacije BiH, što na neizravan način predstavlja diskriminaciju i po tom osnovu.

Cilj i razumno opravdanje različitog tretmana proporcionalno efektima mjere koja se razmatra, sukladno sudskoj praksi”, kako se navodi u većinskoj odluci, za donošenje ovakve odredbe, po mom mišljenju, ne postoji. Upravo zato smatram da se obrazloženje koje se temelji na razumnom opravdanju i slobodnoj procjeni Visokog predstavnika, “kako najbolje postići cilj”, ne može prihvatiti. U ovom slučaju, činjenica da prema pobijanoj odredbi jedna skupina subjekata prava koji ispunjuju identične uvjete za otkup stana (povratnici koji su usljed ratnih djestava i zbog određene nacionalne pripadnosti napustili svoje stanove), ima na kop ravan položaj u odnosu na drugu skupinu (koja obuiima osobe koje nisu napuštale svoje stanove), samo zbog “slobodne ocjene” Visokog predstavnika, daje ona u funkciji cilja povratka, ne može biti razumno opravdanje za ovakav diskriminacijski položaj, odnosno ne predstavlja balans koji praksa Europske konvencije i Ustav BiH zahtijevaju.

Ovo je posebno važno ako se ima u vidu i Članak II/5. Ustava BiH koji propisuje da “sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. Oni imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bile lišene tijekom neprijateljstava od 1991. godine, i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti.”

Svi subjekti prava, u ovom slučaju nositelji stanarskog prava, suglasno članku II/4. Ustava BiH, odnosno članku 14. Europske konvencije, moraju pri stjecanju prava svojine na stanovima na kojima već imaju jednu vrstu imovinskih prava - stanarska prava, imati jednak status. Obrazloženje većinske odluke da se u ovom slučaju ne radi o onemogućavanju ostvarivanja prava na otkup stana već samo o prolongiranju roka za njegovo realiziranje, također ne zadovoljava. Iako se na prvi pogled ono može učiniti

logičnim, posljedice ovog nejednakog statusa subjekata prava nisu samo prolongiranje ostvarivanja prava, već su, između ostalog, i imovinske naravi. Pri ovome se mora postaviti pitanje: po čemu je rok od dvije godine, i to od trenutka ulaska u posjed stana, a ne od trenutka povrata stanarskog prava (između ova dva trenutka najčešće prođe i dodatno vrijeme potrebno za izvršenje akta o povratu stanarskog prava), razuman rok u odnosu na neki drugi, npr. kraći? Staje odlučujući faktor da on iznosi dvije godine, je li to diskrecijska ocjena ili nešto drugo? U obrazloženju većinske odluke nema logičnog objašnjenja za ovaj stav, osim konstatiranja daje riječ o *“relativno kratkom periodu”*, te da, suglasno tomu, članak 8.a predmetnog zakona, *“ima cilj i razumno opravdanje”* kojem je kao *“legitimnom i važnom služio Visoki predstavnik kao kreator zakona”*.

Zbog svega narečenog, smatram da pobijana odredba nije sukladna člancima II/3.(k), II/4. i II/5. Ustava BiH, članku 1. Protokola br. 1, odnosno da krši članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima, tj. da ima diskriminacijski karakter, te da se u konkretnom slučaju opravdanje za njeno donošenje ne može naći u stavku 2. članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju o ljudskim pravima.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. veljače 2001. godine, donio

ODLUKU

Ustavni sud proglašava daje povrijeđeno pravo M. V iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima na sudsko odlučenje o njenim građanskim pravima u razumnom roku.

Ustavni sud:

- a) Ukida rješenje Osnovnog suda iz Banjaluke br. P-1475/97 od 23. srpnja 1998. godine.**
- b) Nalaže Osnovnom sudu iz Banjaluke da donese odluku po žurnom postupku u meritumu u slučaju br. P-1475/97.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Činjenično stanje

Gđa M. V, koju zastupa gosp. D. R, odvjetnik iz Banjaluke, jc 7. veljače 1989. godine pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banjaluci protiv Zavoda za osiguranje imovine i lica Sarajevo - Radna jedinica Banjaluka (predmet br. P-1475/97). Tražila jc od tog suda da naloži Zavodu da joj isplati naknadu štete prouzročene na njenom automobilu. U ovom predmetu jc pred općinskim sudom održano dvanaest rasprava.

Vlada Republike Srpske je 15. prosinca 1997. godine donijela odluku kojom se prekidaju svi sudski postupci koji se tiču zahtjeva za naknadom štete protiv sljednika određenih osiguravajućih društava na temelju polica osiguranja koje su zaključene prije travnja 1992. godine i koji su u postupku pred redovitim sudovima Republike Srpske. Ovi prekidi postupaka su trebali trajati do donošenja diobene bilance u svezi razgraničenja imovine, prava i obveza prednika i pravnih sljednika. Ministar je pravosuđa Republike Srpske 24. ožujka 1998. godine poslao obavijest svim osnovnim sudovima Republike Srpske daje odluka Vlade o prekidu sudskih postupaka, koja je objavljena u "Službenom glasniku Republike Srpske" br. 34/97, još uvijek pravomoćna.

Na temelju odluke Vlade, dioničko je društvo "Krajina osiguranje" (u daljnjem tekstu: "Krajina osiguranje"), koje je u ovom postupku naslijedilo tuženog, tražilo prekid postupka pred Osnovnim sudom. Rješenjem br. P-1475/97 od 23. srpnja 1998. godine, Osnovni je sud odlučio prekinuti postupak i obavijestiti strane u postupku da će se postupak nastaviti po zahtjevu jedne od strana nakon što se imovina, prava i obveze predmetnog osiguravajućeg društva podijele među sljednicima.

Usljed prekida postupka nije došlo do meritorne odluke o zahtjevu M. V. i postupak je još neriješen na Osnovnom sudu.

M. V je tražila od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da poništi rješenje Osnovnog suda u Banjaluci od 23. srpnja 1998. godine o prekidu postupka i naloži Osnovnom sudu da donese meritornu odluku u ovom predmetu.

2. Postupak na Ustavnom sudu

Sukladno Poslovniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 24/99), Ustavni je sud Bosne i Hercegovine od M. V. tražio dopunu apelacije. Ustavni je sud, također, tražio od Osnovnog suda u Banjaluci i od "Krajina osiguranja" dostavu odgovora na apelaciju kao i relevantnu dokumentaciju.

Osnovni je sud u svom odgovoru potvrdio da se postupak prekida, ali je istaknuo da će se nastaviti po zahtjevu jedne od strana u postupku nakon što se imovina, prava i obveze osiguravajućeg zavoda podijele među sljednicima. Osnovni sud, dalje, navodi da nije došlo do povrede prava zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine, te daje M. V. imala pravo tražiti nastavak postupka, o čemu bi sud donio odluku.

"Krajina osiguranje" nije dostavilo svoj odgovor.

3. Apelacija

M. V je tražila zaštitu svojih ustavnih prava. Ustavni sud tumači njenu apelaciju tako da se poziva na njeno pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, po kojemu može doći do sudske odluke o njenim građanskim pravima u

razumnom roku. Konvencija je pravomoćna u Bosni i Hercegovini prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

4. **Dopustivost**

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. U ovom kontekstu, izraz “presuda” se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi daje neustavan.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud tumači apclaciju M. V. tako da ona traži da Osnovni sud donese odluku po njenom zahtjevu za naknadu štete.

Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud konstatira daje, kada je Osnovni sud 23. srpnja 1998. godine odlučio prekinuti postupak, predmet već bio u postupku od 7. veljače 1989. godine, tj. već više od devet godina, od kojih više od dvije godine i sedam mjeseci u periodu nakon što je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

Iako je M. V. formalno mogla uložiti priziv na rješenje Osnovnog suda od 23. srpnja godine o prekidu postupka, Ustavni sud ne može zaključiti da bi takav priziv imao ikakvih šansi uspjeti, posebno s obzirom da je prekid postupka utemeljen na odluci Vlade Republike Srpske. Osim toga, ne vidi da bi M. V. poslije toga imala na raspolaganju ikakav efikasan lijek kojim bi spriječila da Osnovni sud i dalje opstruira donošenje meritorne odluke po njenom zahtjevu.

Obzirom da je odlaganje postupka bilo kontinuirano i da postupak još nije okončan, mora se smatrati daje rok od 60 dana predviđen člankom 11. Poslovnika bio ispoštovan.

Iz narečenog slijedi daje apclacija dopustiva.

5. **Ustavni je sud odlučio**

U ovom se predmetu postavlja pitanje je li pravo M. V. iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima na sudsku odluku o njenim građanskim pravima u razumnom roku bilo ispoštovano.

Članak 6. stavak 1., u relevantnom dijelu, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ... , svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. ”

Nedvojbeno je da se postupak koji je M. V pokrenula pred Osnovnim sudom u Banjaluci ticao utvrđivanja njenih građanskih prava. Članak 6. stavak 1. Konvencije je, zato, primjenjiv.

Postupak je pokrenut 7. veljače 1989. godine i još nije okončan. Međutim, vremenski period koji je relevantan u ovom slučaju započinje 14. prosinca 1995. godine, kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu, a Europska konvencija o ljudskim pravima, prema članku II/2. Ustava, postala obvezni dio prava Bosne i Hercegovine. Ipak je važno primijetiti daje 14. prosinca 1995. godine postupak pred Osnovnim sudom trajao već više od šest godina i devet mjeseci.

Nakon 14. prosinca 1995. godine, predmet je i dalje u postupku pred Osnovnim sudom do 23. srpnja 1998. godine, a nije donesena nikakva meritorna odluka. O ovom kašnjenju nije dato nikakvo objašnjenje. Osnovni je sud 23. srpnja 1998. godine odlučio prekinuti postupak, što gaje dodatno produljilo.

Ustavni sud dalje konstatira daje odluka o prekidu postupka utemeljena na odluci Vlade Republike Srpske da privremeno spriječi okončanje određenih postupaka. Takvo miješanje Vlade u sudske postupke koji su u tijeku samo po sebi postavlja ozbiljna pitanja glede neovisnosti sudova i pravičnosti sudskih postupaka, a u konkretnom predmetu, djelovanje Vlade je bitno produljilo postupak pred Osnovnim sudom. Ustavni je sud predbježno, ispitujući dopustivost predmeta, ustanovio da se ne može smatrati da je M. V imala ikakvih efikasnih pravnih lijekova da spriječi odlaganja do kojih je došlo.

6. Zaključak

Postupak na Osnovnom sudu se sada vodi već gotovo dvanaest godina, od čega više od pet godina spada u relevantni period nakon 14. prosinca 1995. godine. Nikakvo obrazloženje nije dato zbog ovako dugog kašnjenja. Ustavni sud, zato, mora zaključiti da pravo M. V. iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije na sudske odlučanje o njenim građanskim pravima u razumnom roku nije bilo ispoštovano.

Imajući u vidu činjenicu daje postupak pred Osnovnim sudom još uvijek u tijeku, Ustavni sud smatra od bitne važnosti da Osnovni sud sada, bez daljnjeg odlaganja, razmotri zahtjev M. V. U tom cilju, odluku o prekidu postupka treba poništiti i Osnovom sudu se nalaže da po žurnom postupku donese meritornu odluku u predmetu.

Ustavni sud ističe da, prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, povreda članka 6. stavak 1. Europske konvencije glede prava stranke na sudske odluku u razumnom roku obično daje stranci pravo na financijsku odštetu dotične države.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 23/00
2. veljače 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Kasim Begić

Prizivna nadležnost suda nad “presudama bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini” odnosi se ne samo na donesene sudske odluke nego i na slučajeve kada se sudska odluka ne donese u razumnom roku.

Ukoliko sud ne donese odluku u meritumu u roku od pet godina a da ne iznese bilo kakvo opravdanje, dolazi do kršenja apelantovog prava na utvrđivanje njegovih/njenih prava putem suda u razumnom roku (članak 6. stavak 1. Europske konvencije u svezi članka II/2. Ustava) čak i u slučaju ako je postupak obustavljen sukladno vladinoj naredbi.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i Članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. veljače 2000. godine, donio

ODLUKU

Odbacuju se podneseni zahtjevi:

- **odvjetnika V A. i I. A. od 29. kolovoza 2000. godine, izmijenjen 27. listopada 2000. godine,**
- **J. P. od 1. studenoga 2000. godine i**
- **skupine građana iz Kaknja od 9. studenoga 2000. godine.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Zahtjev

Odvjetnici V. A. i I. A. iz Modriče, gosp. J. P. iz Doboja i skupina građana iz Kaknja podnijeli su u periodu od 30. kolovoza do 9. studenoga 2000. godine, zahtjeve za ocjenu ustavnosti odredbe članka 8.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova nad kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije Bili” broj 27/99).

2. Postupak pred sudom

Podnositelji zahtjeva, odvjetnici V. A. i I. A., prvobitno su podnijeli zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 15. stavak 2. i 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (“Službene novine Federacije BiH” broj 11/98), da bi u svom podnesku od 27. listopada 2000. godine preinačili i precizirali svoj zahtjev na odredbu članka 8.a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (“Službene novine Federacije BiH” broj 27/99). J. P. i skupina građana iz Kaknja su 1. i 9. studenoga 2000. godine, podnijeli zahtjev Ustavnom sudu da preispita ustavnost članka 8.a narečenog zakona.

Sva tri zahtjeva odnose se na ocjenu ustavnosti iste odredbe članka spomenutog zakona. Zato je Ustavni sud odlučio, na temelju članka 25. Poslovnika Ustavnog suda, voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku glede sva tri zahtjeva.

3. Ustavni je sud zaključio

Pobijanim se člankom ovog zakona Federacije BiH propisuje da nositelj stanarskog prava na stanu koji je zasebnim propisima, koji su primjenjivani na teritoriju Federacije BiH u periodu od 30. travnja 1991. do 4. travnja 1998. godine, proglašavan napuštenim, stječe pravo na kupnju stana nakon proteka od dvije godine od dana stupanja u posjed stana. Podnositelji tvrde da ovakav propis predstavlja diskriminaciju u odnosu na druge osobe koje svoje stanarsko pravo mogu kupnjom pretvoriti u vlasništvo bez ograničenja obveznog boravka od dvije godine. Po mišljenju podnositelja zahtjeva, pobijana je odredba u nesuglasju s Ustavom.

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu među dva entiteta, ili među Bosnom i Hercegovinom i jednog ili oba entiteta, te među institucijama Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to je li odluka entiteta da uspostavi posebit paralelan odnos sa susjednom državom sukladna ovom ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna Ustavu. Prema istoj ustavnoj odredbi sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili dopredsjedatelj bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta (članak VI/3.(a)).

Prema narečenim odredbama Ustava, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine mjerodavan odlučivati je li zakon sukladan Ustavu. Međutim, zahtjev za ocjenom ustavnosti u ovom predmetu nisu pokrenuli Ustavom ovlašteni predlagatelji, pa je zato Ustavni sud donio odluku kao u dispozitivu.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

U 29/00

3. veljače 2001.

Sarajevo

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Prof dr. Kasim Begić

Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH pojedinac ili skupina građana nisu ovlašteni pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. veljače 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članaka 606. i 1212. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenice

1. Aneks 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini je naslovljen “Sporazum o izborima” i određuje strukturu prema kojoj se izbori za razne institucije u Bosni i Hercegovini trebaju organizirati i sprovesti. Važna je uloga glede toga povjerena, u članku II ovog aneksa, Organizaciji za sigurnost i suradnju u Europi (OSCE) koja, u cilju pripreme i sprovođenja izbora, uspostavlja Privremeno izbornu povjerenstvo (PIP). Prema članku III ovog aneksa, PIP donosi izborna pravila i propise, nadzire izbore i osigurava njihovo odvijanje sukladno pravilima i propisima. Nadalje, članak III konkretno predviđa da će se strane pridržavati izbornih pravila i propisa, bez obzira na unutarnje zakone i propise. Sukladno članku V ovog aneksa, PIP će s vremenom zamijeniti stalno izbornu povjerenstvo.
2. PIP je donio, i više puta dopunjavao, Izborna pravila i propise. Objavljeni su u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” br. 18/00, 20/00, 21/00 i 27/00.

3. Dvije odredbe, koje su pobijane u ovom predmetu, su članci 606. i 1212. Pravila propisa, koji glase:

“Članak 606.

Odluke Izbornoga prizivnog potpovjerenstva

Izorno prizivno potpovjerenstvo rješava sve prigovore pravodobno i u okviru rokova utvrđenih u njegovu Poslovniku ili rokova koje utvrdi Privremeno izorno povjerenstvo. Odluka je Izbornoga prizivnog potpovjerenstva konačna i obvezujuća, i na nju se ne može uložiti žalba.

Ako članovi Izbornoga prizivnog potpovjerenstva ne mogu postignuti suglasnost, predsjedajući će donijeti konačnu i obvezujuću odluku.

Članak 1212.

Pravo predlaganja kandidata

Svaka politička stranka ili koalicija koja je zastupljena u kantonalnoj skupštini, ili skupina od tri člana iste kantonalne skupštine, ima pravo predložiti kandidate za izbor izaslanika iz toga kantona u Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Svaki kandidat na tim listama izjašnjava se kao Bošnjak, Hrvat ili iz reda ostalih.

Svaki zastupnik u kantonalnoj skupštini daje jedan glas za jednu listu. Raspodjela mandata između lista vrši se razmjerno broju glasova koji je lista dobila, a primjenom formule razmjerne raspodjele iz članka 1105. Da bi se popunila kvota za Hrvate, Bošnjake i ostale, sukladno odredbama ovoga poglavlja, mjesta se raspodjeljuju na sljedeći način:

Mandati se dodjeljuju, jedan po jedan, listama s najvećim količinama, koji su utvrđeni na temelju formule razmjerne raspodjele. Kad lista osvoji mandat, mandat se dodjeljuje od vrha liste.

Ako je u postupku raspodjele mandata lista osvojila mandat, ali kandidat koji treba biti izabran pripada skupini čija je kvota već popunjena, bit će izabran prvi kandidat na istoj listi koja pripada skupini čija kvota još nije popunjena. Ako ta lista nema takvoga kandidata, mandat će pripasti listi sa sljedećim najvećim količnikom.

Ovaj se postupak ponavlja sve dok se sve propisane kvote ne popune. Ako potreban broj mandata koji treba popuniti iz reda Bošnjaka, Hrvata ili ostalih u datom zakonodavnom tijelu kantona nije popunjen, tada će preostali mandat(i) biti ponovno dodijeljen(i) onom kantonu gdje odgovarajuća skupina ima najveći nedodijeljeni količnik prema članku 1211, stavak 3. Ako nema dostatan broj kandidata skupine iz bilo kojeg kantona, mjesta će ostati upražnjena.

Glasovanje se obavlja tajno.

Ako u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i bude upražnjeno mjesto zbog smrti, ostavke ili trajne nesposobnosti izaslanika, onda se to upražnjeno mjesto popunjava sljedećim kvalificiranim kandidatom sa iste liste na kojoj je bio izaslanik koji je umro, dao ostavku ili je trajno nesposoban. Ako na listi nije preostalo kandidata, onda se mandat dodjeljuje sukladno odredbama ovoga članka.”

II. Postupak

4. Gosp. Ante Jelavić, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda (podnositelj zahtjeva), 6. prosinca 2000. godine je pokrenuo postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, radi ocjene ustavnosti članaka 606. i 1212. Pravila i propisa PIP-a (br. 1-02-01-46/00). Podnositelj zahtjeva tvrdi da članak 606. Pravila i propisa PIP-a nije sukladan članku II/2. Ustava BiH u svezi čl. 13. i 6. (1) Europske konvencije o ljudskim pravima i Aneksu I Ustava u svezi članaka 2. (3) (a) do (c), 14. (1) i 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i članaka 8. i 28. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka Ujedinjenih naroda. Osim toga, podnositelj zahtjeva smatra da je članak 606. Pravila i propisa PIP-a oprečan čl. 1. i 7. (9) Dokumenta drugog sastanka Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi, održanog u Kopenhagenu 1990. godine, a u svezi Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Sto se tiče članka 1212. Pravila i propisa, podnositelj smatra daje ova odredba oprečna članku IV/1.(a) Ustava BiH i člancima 6. i 10. Poglavlja IVA. Ustava Federacije BiH.

5. Novim je podneskom, 22. prosinca 2000. godine, podnositelj svoj zahtjev od 6. prosinca 2000. godine dopunio i tvrdnjom da OSCE, odnosno PIP, nisu mjerodavni donositi propise niti provoditi izbore za zastupnike u domove naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, jer takve ovlasti ne proizilaze iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma. Istog je dana podnio i zahtjev da se donese privremena mjera u predmetu, kojom bi se privremeno obustavilo izvršenje pobijanih odredbi glede izbora održanih 11. studenoga 2000. godine, i tako spriječile “neotklonjive štetne posljedice” na “ustavnopravni položaj hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine” (broj 1-02-01-49/00).

6. Na zahtjev Ustavnog suda od 29. prosinca 2000. godine, gospodin Robert L. Barry, predsjedatelj PIP-a i šef misije OSCE-a u BiH (druga strana), je 15. siječnja 2001. godine dostavio odgovor sa stavovima PIP-a glede predmetnog zahtjeva. On pobija ovlast Ustavnog suda za preispitivanjem Pravila i propisa PIP-a, obzirom da je Privremeno izborno povjerenstvo uspostavio OSCE kao međunarodna organizacija, na ograničen vremenski period i na temelju ovlasti koje proistječu iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini koji predstavlja međunarodni

sporazum. Zato se PIP ne može smatrati institucijom Bosne i Hercegovine u smislu članka VI/3.(a) Ustava BIH. Osim toga, on tvrdi da se konkretan predmet ne može uspoređivati s predmetom pred Ustavnim sudom o Zakonu o državnoj graničnoj službi (predmet br. U 9/00), jer je PIP donio Pravila i propise ne supstituirajući Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine, nego vršeći ovlasti koje su PIP-u dodijeljene Aneksom 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir. Nadalje, on je sugerirao da preduvjeti za donošenje privremene mjere, tj. moguća neotklonjiva šteta i vjerojatnoća pozitivnog rezultata u meritumu, nisu ispunjeni. Na koncu, istaknuo je da su navodi, kako u prvobitnom zahtjevu, tako i u dopuni zahtjeva, neutemeljeni.

7. U dopisu od 15. siječnja 2001. godine (009/2001AC/SS), gosp. Ian Campbell, zamjenik Visokog predstavnika za pravna pitanja u Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, izvijestio je Sud da se Ured Visokog predstavnika slaže sa stajalištem OSCE-a da Sud u konkretnom slučaju nije mjerodavan.

III. Dopustivost

8. Predbježno je pitanje, na koje treba odgovoriti u konkretnom predmetu, je li Ustavni sud mjerodavan preispitivati ustavnosti pobijanih članaka Pravila i propisa PIP-a.

9. Predmet je pokrenut pred Ustavnim sudom na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji predviđa, u dijelu relevantnom za ovaj predmet, daje Ustavni sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu, među ostalim, između institucija Bosne i Hercegovine.

10. Međutim, kada je Opći okvirni sporazum za mir donesen kao temelj za uspostavu mira u Bosni i Hercegovini, smatrano je poželjnim, ili čak nužnim, ne samo donijeti novi ustav za Bosnu i Hercegovinu - tekst koji je priložen Općem okvirnom sporazumu kao Aneks 4 - već, također, uspostaviti posebite međunarodne (ili djelomično međunarodne) institucije, koje bi, tijekom tranzicijskog perioda, ili čak u duljoj perspektivi, promovirale i olakšavale povratak normalnim, mirovnim uvjetima u Bosni i Hercegovini i doprinosile sprječavanju ponovnog izbijanja konflikata u budućnosti. Tako su utemeljeni Privremeno izborni povjerenstvo prema Aneksu 3, Povjerenstvo za ljudska prava i Ured ombudsmana za ljudska prava prema Aneksu 5, Povjerenstvo za raseljene i izbjegle osobe prema Aneksu 7 i Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika prema Aneksu 8. Nadalje, Aneks 10 je predviđao imenovanje Visokog predstavnika, koji bi imao opću ovlast provedbe mirovnog sporazuma. Nije bila namjera ove institucije integrirati u redoviti državni institucijski okvir Bosne i Hercegovine, već je predviđeno da djeluju zajedno s tim institucijama. Njihove članove bi imenovala, u potpunosti ili djelomično, međunarodne organizacije ili međunarodni zvaničnici, a način njihovog imenovanja dalje ilustrira nadjačavajuću ideju da su te institucije odijeljene od redovite institucijske strukture Bosne i Hercegovine.

11. Također činjenica daje Ustav Bosne i Hercegovine Aneks 4 Općem okvirnom sporazumu, dok su narečene međunarodne (ili djelomično međunarodne) institucije obrađene zasebno u drugim aneksima Općeg okvirnog sporazuma kao svojevrsna paralelna struktura čiji je cilj osigurati izgradnju mirne Bosne i Hercegovine, ukazuje da se nije namjeravalo uspostaviti ikakav hijerarhijski odnos između međunarodnih (ili djelomično međunarodnih) organizacija s jedne strane, i nacionalnih institucija koje funkcioniraju u okviru Ustava s druge strane, već da ove dvije skupine institucija dopunjuju jedna drugu, i da djeluju usporedno.

12. Ustavni je sud već bio suočen s nekim aspektima problema koji proizilaze iz ovog dvojnog institucijskog ustroja na kojem je Opći okvirni sporazum utemeljen.

13. U jednom ranijem predmetu, gdje se od Ustavnog suda tražilo preispitivanje ustavnosti Općeg okvirnog sporazuma (predmet br. U 7/97), Sud se izjasnio na sljedeći način:

“U svezi zahtjeva za ocjenjivanje ustavnosti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini Ustavni sud ističe da je Ustav Bosne i Hercegovine donesen kao Aneks 4 Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini. Iz tog proizilazi da ne može postojati sukob i mogućnost spora između tog Sporazuma i Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud također nije mjerodavan ocjenjivati ustavnost Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u odnosu na Ustav Republike Bosne i Hercegovine jer je ovaj Sud ustanovljen prema Ustavu Bosne i Hercegovine s isključivom zadaćom da podržava ovaj Ustav.”

14. Također, postavilo se pitanje je li moguće uložiti apelaciju Ustavnom sudu protiv odluka Doma za ljudska prava, uspostavljenog Aneksom 6 Općeg okvirnog sporazuma i sačinjenog od domaćih i međunarodnih članova. Prema članku W3.(b) Ustava, Ustavni sud ima prizivnu ovlast u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. U svezi s tim, Ustavni je sud zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u Bosni i Hercegovini i da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati njegove odluke (predmeti U 7/98, U 8/98 i U 9/98). Ustavni je sud tako zauzeo stav da Dom za ljudska prava funkcionira izvan redovitog sudskog ustroja Bosne i Hercegovine.

15. Još je jedno pitanje s kojim se Ustavni sud suočio bilo je li Sud mjerodavan preispitivati zakone koje je donio Visoki predstavnik na temelju ovlasti koje mu je povjerila međunarodna zajednica. Glede toga, Ustavni je sud ustanovio da, utoliko što je Visoki predstavnik, donoseći zakone, intervenirao u oblasti koja potpada pod zakonodavnu ovlast Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članku IV/4.(a) Ustava, Ustavni se sud treba smatrati mjerodavnim kontrolirati materijalni sadržaj donesenih zakonskih odredbi i njihove usuglašenosti s Ustavom (predmet U 9/00).

16. Za razliku od ovog posljednjeg pomenutog predmeta, u konkretnom slučaju nije bilo uplitanja u zakonodavne prerogative dodijeljene Ustavom domaćem zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, već su Pravila i propisi PIP-a doneseni prema specifičnoj ovlasti datoj PIP-u u Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma. Nadalje, u članku III ovog aneksa izričito se navodi da će se poštovati izborna pravila i propisi koje je donio PIP, “bez obzira na bilo koje unutarnje zakone i propise”.

17. Pod tim okolnostima, Ustavni sud smatra da bi razmatranje sadržaja čl. 606. i 1212. Pravila i propisa PIP-a i njihove usuglašenosti s Ustavom Bosne i Hercegovine bilo izvan njegove ovlasti.

18. Osim toga, Ustavni sud ističe da je Dom za ljudska prava zauzeo sličan stav proglašujući se nemjerodavnim za preispitivanje odluka Izbornog prizivnog potpovjetrenstva, na temelju toga što su te odluke proizilazile iz zasebnih odgovornosti povjerenih OSCE-u prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma (predmeti br. CH/98/230 i CH/98/231).

19. Ustavni sud ističe da će pravna situacija glede njegove ovlasti biti drukčija kada Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donese izborni zakon predviđen člankom IV/2.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni će sud tada biti mjerodavan preispitivati, prema proceduri predviđenoj člankom VI Ustava, je li taj zakon u suglasnosti s Ustavom. Ustavni sud smatra važnim, radi ojačavanja sustava demokracije i pravne zaštite u Bosni i Hercegovini, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora i, zato, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon.

20. Obzirom na odluku koju je Ustavni sud donio o glavnom pitanju u ovom predmetu, također nema osnova za donošenje privremene mjere prema članku 75. Poslovnika.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, suci doc. dr. Zvonko Miljko, prof. dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko su izuzeli svoja mišljenja na donesenu odluku. Tekst izuzetih mišljenja prilaže se uz ovu odluku kao aneks.

U 40/00
2. veljače 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Kasim Begić

Ustavni sud trenutačno nije mjerodavan ispitivati izborna pravila i odredbe koje je usvojilo tijelo sastavljeno od domaćih i međunarodnih komponenti, sukladno svojim posebnim ovlastima koje proizilaze iz posebnog aneksa Daytonskog mirovnog sporazuma.

ANEKS
- izuzeto mišljenje suca doc. dr. Zvonka Miljke na odluku
Ustavnog suda broj U 40/00

1. Gospodin Ante Jelavić je, u svojstvu člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda, zahtjevom od 6. prosinca 2000. godine pokrenuo postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine za ocjenu suglasnosti čl. 606. i 1212. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi, sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Ovaj je zahtjev 22. prosinca 2000. godine dopunjen novim podneskom u kojem podnositelj tvrdi da OESS, odnosno PIP, nisu mjerodavni donositi propise niti sprovoditi izbore za zastupnike u domove naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, jer takve ovlasti ne proizilaze iz Aneksa 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Istog je dana podnio i zahtjev za donošenjem privremene mjere u ovom predmetu, kojom bi se privremeno obustavilo izvršenje pobijanih odredbi glede izbora održanih 11. studenog 2000. godine i tako spriječile neotklonjive štetne posljedice na ustavnopravni položaj hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na sjednici 2. i 3. veljače 2001. godine, većinom glasova (pet naprema četiri) donio odluku kojom se zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda, odbacuje zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

2. Iako se, dakle, Sud nije niti upuštao u ocjenu je li sadržaj pobijanih odredbi sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine (članak II/2.), a u svezi s Aneksom I Ustava Bosne i Hercegovine kojim je ustvrđeno koji će se dodatni međunarodni sporazumi o ljudskim pravima primjenjivati u Bosni i Hercegovini, smatra veoma bitnim iznijeti na što se odnosila bit zahtjeva.

Člankom 606. Poglavlja 600. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije OESS-a uređeno je daje odluka Izbornog prizivnog potpovjerenstva konačna i obvezujuća i na nju se ne može uložiti priziv.

U Zahtjevu se napominje kako je Izorno prizivno potpovjerenstvo temeljem odredbi članka 601. Pravila i propisa ustanovljeno kao pravosudno tijelo čija je funkcija osiguranje poštivanja odredbi Pravila i propisa koje je utvrdilo Privremeno izorno povjerenstvo, kao i rješavanje prigovora u svezi izbornoga procesa i kršenja odredbi Pravila i propisa od sudionika izbornog procesa.

Člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine utvrđeno je da se u Bosni i Hercegovini izravno primjenjuju prava i slobode zajamčene Europskom konvencijom za zaštitu

ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i njezinim protokolima, ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

U zahtjevu se ističe činjenica kako svaki zakonski akt, pa i Pravila i propisi Privremenog izbornog povjerenstva Misije OESS-a u Bosni i Hercegovini koji *de facto* i *de iure* imaju pravnu snagu izbornog zakona, moraju biti suglasni Ustavu Bosne i Hercegovine, odnosno međunarodnim konvencijama i sporazumima koji su sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine.

Bit ovog dijela zahtjeva, uz navođenje međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima iz Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine, svodi se na kršenje članka 13. (a u svezi članka 6.1. Europske konvencije), koji glasi: "Svatko čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti"

Ovdje je Misija OESS-a koja je, sukladno Aneksu III Daytonskog mirovnog sporazuma trebala sprovesti prve izbore, došla u situaciju potpune arbitrarnosti i u pravu najteže i nedopustive uloge "*suca u vlastitoj stvari*".

Ovu situaciju ne mogu opravdati ni sve specifičnosti postojećeg ustavnopravnog ustroja Bosne i Hercegovine, i svi prijevori oko odnosa Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks IV Daytonskog sporazuma) i ostalih aneksa tog sporazuma (posebice X i ovog III). To se osobito može kazati nakon odluke ovog suda U 9/00 ("Službeni glasnik BiH", broj 1. iz 2001. godine), o Zakonu o državnoj graničnoj službi koji je nametnuo Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, a kojom je ovaj sud u biti kazao da nitko, pa niti Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, ne može kršiti Ustav Bosne i Hercegovine.

No, ovom mojem bitnom stajalištu vratit ću se u drugom dijelu ovog mišljenja koji govori o toj odluci i o samoj dopustivosti ovog zahtjeva.

U svezi s ovim problemom želim (pravo na priziv) istaknuti samo još jednu stvar. U članku V Aneksa III Daytonskog sporazuma, predviđeno je da se "*strane slažu da stvore stalno izbornu povjerenstvo s ovlastima sprovođenja budućih izbora u Bosni i Hercegovini*". Zadaća Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je bila da u tom smislu donese i stalni izborni zakon, što se nije dogodilo i pored posredovanja međunarodne zajednice, što je dalo povoda Međunarodnoj kriznoj skupini, koju je osnovalo Europsko povjerenstvo, da ustvrdi kako se u Bosni i Hercegovini "*konzistentno ne uspijeva poštovati odredbe Europske konvencije o ljudskim pravima o izborima (a time i Ustava, ap.a.)..., što je izravno kršenje i Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH*". (Europski i BiH standardi o ljudskim pravima - priručnik, Specijalna publikacija Pravnog projekta ICG, Sarajevo, 14. travnja 2000.)

Želim ovdje naglasiti kako se većinsko mišljenje u ovoj odluci, na koju se odnosi ovo izuzeto mišljenje, u točki 13. poziva na raniju odluku ovog suda (predmet br. U 7/97), gdje je Ustavni sud Bosne i Hercegovine ocijenio s pravom da "*nije mjerodavan*"

ocjenjivati ustavnost Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine ”, ali jc donošenjem narečene odluke br. U 9/00, naglasio svoju aktivističku ulogu čuvara Ustava Bosne i Hercegovine glede “svih akata, bez obzira na autora, dok god ta kontrola počiva na jednoj od ovlasti pobrojanih u članku VI/3. Ustava”, kako stoji u toj odluci!

Druga pobijana odredba odnosi se na Poglavlje B i članak 1212. Pravila i propisa PIP-a, kojim se određuje postupak predlaganja i izbora zastupnika u Dom naroda Parlamenta Bosne i Hercegovine, za koju podnositelj zahtjeva smatra da nije sukladna odredbama članka IV/1.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Bit ovog dijela zahtjeva odnosi se na tvrdnju kako se ovim odredbama krši Ustav Bosne i Hercegovine - članak IV/1.(a) u kojem je razvidno određen način izbora i sastav Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U zahtjevu se navodi kako je jasan “*ratio constitutionis*” iz odredbi članka IV/1.(a) Ustava Bosne i Hercegovine kojim jc predviđeno da izaslanike u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine biraju izravno izabrani zastupnici konstitutivnih naroda i ukazuje na mogućnost zlouporabe ovih odredbi, na taj način što se omogućuje da izaslanici jednog naroda biraju zastupnike drugog. Dakle, sasvim jc vidljivo da se zahtjev odnosi na neustavnost koja se u prvom pobijanom članku odnosi na nepostojanje prava na priziv, a u drugom na formiranje Doma naroda, gdje bi predstavnici jednog naroda birali predstavnike drugog naroda u to tijelo, štojc samo po se bi *contradictio in adjecto*.

Ustavni se sud nije niti upuštao u bit ovog predmeta, proglasivši se nemjerodavnim, i time ostavio mogućnost kršenja Ustava Bosne i Hercegovine, i to u pitanjima i individualnih i kolektivnih (nacionalnih) prava, u složenom ustavnopravnom ustroju višenacionalne postdaytonske Bosne i Hercegovine.

Ovdje dolazimo do središnjeg pitanja o dopustivosti, i mog neslaganja s većinom, jer se nakon glasovanja o predbježnom pitanju o mjerodavnosti, ovaj sud nije niti upuštao u preispitivanje ustavnosti pobijanih članaka Pravila i propisa PIP-a.

Smatram da Sud nije pravilno postupio jer se u biti (*mutatis mutandis*) radi o istom pitanju na koje jc Sud dao odgovor u već narečenoj odluci broj U 9/00 iz 2000. godine.

Isto kao i u predmetu broj U 9/00, kada jc Ured Visokog predstavnika smatrao da Ustavni sud Bosne i Hercegovine nije mjerodavan u tom slučaju, tako jc i ovdje gospodin Robert L. Barry, predsjedatelj PIP-a i šef Misije OESS-a u Bil i, dostavio odgovor Sudu sa stavovima PIP-a, pobijajući njegovu mjerodavnost. Razlozi su izneseni u obrazloženju ove odluke. Isto jc motrišc Sud dobio i od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, slažući se sa stajalištem OESS-a.

Od samog stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, kao aneksa međunarodnog sporazuma, postavljalo se pitanje njegovog odnosa spram ostalih aneksa Daytonskog mirovnog sporazuma.

Ponovno se pozivam na odluku ovog suda o Zakonu o državnoj graničnoj službi Bosne i Hercegovine, koji je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, a kojom je Sud ovaj zakon proglasio suglasnim Ustavu Bosne i Hercegovine. Hipotetički postavljam pitanje što bi se dogodilo daje odluka bila oprečna?

Ovom odlukom Ustavni je sud iskazao visok stupanj aktivizma, potvrđujući da nije mjerodavan preispitivati sam Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, ali istodobno kazavši isto tako da nitko (po određenim uvjetima koji su u toj odluci narečeni), pa ni Visoki predstavnik, ne može kršiti Ustav Bosne i Hercegovine!

U Odluci doslovce stoji: "Mjerodavnost zaštite Ustava dodijeljena Ustavnom sudu prema prvoj rečenici članka VI/3. Ustava, precizirana st. (a), (b) i (c), i čitana u svezi s člankom 1/2. Ustava, koji glasi da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcionira sukladno zakonu i na temelju slobodnih i demokratskih izbora, dodjeljuje Ustavnom sudu moć kontrole suglasnosti s Ustavom svih akata, bez obzira na autora, dok god ta kontrola počiva na jednoj od ovlasti pobrojanih u članku VI/3. Ustava",

Nadalje u toj odluci stoji: "Uzimajući u obzir sveukupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, pravni status Visokog predstavnika, kao predstavnika međunarodne zajednice, nije izniman, već su slične funkcije poznate iz drugih zemalja u specijalnim političkim okolnostima

Primjeri narečeni u toj odluci su države, iako priznate kao suverene, koje su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama u ime međunarodne zajednice, supstituirajući domaće vlasti, svodeći tu situaciju u neku vrstu funkcionalne dualnosti. U ovom predmetu, a kako stoji i u obrazloženju naše odluke, Visoki predstavnik je djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine. On je i objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Isto se može kazati i u ovom predmetu!

Ukratko:

- a) Pravni status OESS-a i PIP-a nije izniman, kao predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini;
- b) Supstituirajući domaće vlasti on djeluje kao vlast Bosne i Hercegovine;
- c) Zakon (Pravila koja zamjenjuju stalni izborni zakon koji je trebala donijeti Parlamentarna skupština BiH, isto kao i zakon o graničnoj službi - a nije) je prirode domaćeg zakona te se isto mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine;
- d) Ona su, također, objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 18/00, 20/00, 21/00 i 27/00).

Moram priznati da sam imao stanovitih dilema kada smo rješavali predmet U 9/00 u Banjaluci, i da sam u višesatnoj raspravi na toj sjednici oponirao sucu izvjestitelju i njegovom argumentiranju i bio više sklon motrištu koje je zastupao i Ured Visokog

predstavnik o našoj mjerodavnosti u toj stvari. Priklonio sam se tada stajalištu većine i argumentaciji o suverenitetu Bosne i Hercegovine, ali još više toj aktivističkoj ulozi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji štiti Ustav BiH "bez obzira na autora". Isti je sudac izvjestitelj u ovom predmetu zastupao oprečno stajalište o nemjerodavnosti ovog suda, što je prihvatila većina potrebna da se donese takva odluka.

Ne prihvatom izneseno argumentiranje u točki 19. obrazloženja odluke, gdje se kaže da "Ustavni sud ističe da će pravna situacija glede njegove mjerodavnosti biti drukčija kada Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donese izborni zakon predviđen člankom IV/2.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni će sud tada biti mjerodavan (...) te smatra važnim, radi ojačavanja sustava demokracije i pravne zaštite u Bosni i Hercegovini, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora, i zato, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon".

To, po mom shvatanju, znači da, oprečno odluci U 9/00, dok se to ne desi može se kršiti Ustav Bosne i Hercegovine u ovom važnom području demokratskih izbora, koje zadire i u individualna, ali isto tako i u nacionalna prava konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini.

Konačno, ne mogu prihvatiti argumente za donesenu odluku, narečenc u točkama 13. (predmet U 7/97) i 14. (odnos Ustavnog suda i Doma za ljudska prava) ove odluke, jer se radi o bitno drukčijim stvarima, koje je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojim ranijim odlukama ispravno riješio.

A N E K S

- izuzeto mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića o neslaganju s odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 40/00

Odlukom Ustavnog suda BiH br. U 40/00 od 2. veljače 2001. godine odbačen je zahtjev gospodina Ante Jelavića, člana Predsjedništva BiH, za ocjenu ustavnosti članaka 606. i 1212. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije za BiH Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda BiH.

Na temelju članka 36. stavak 2. Poslovnika Ustavnog suda BiH, kao jedan od četvorice sudaca koji je glasovao protiv donesene odluke, izuzimam mišljenje o neslaganju s donesenom odlukom iz sljedećih razloga:

U formalnopravnom smislu donesena odluka Suda ima nedostataka. Tako, npr., poglavlje "Činjenice" se ne bi trebalo nalaziti na početku odluke nego bi se, sukladno dosadašnjoj praksi Suda, trebalo poći od "Zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti", zatim od onoga šta je utvrđeno pred Ustavnim sudom i predstavlja "činjenice" u predmetu, a nakon toga dopustivost zahtjeva, te sukladno Ustavu BiH i dosadašnjoj praksi Suda, izvesti pravni zaključak. Ovakav način pisanja odluke nije uobičajen niti karakterističan za bilo koji ustavni sud, a niti druge institucije koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda. U poglavlju 3, koje nosi naslov "Dopustivost", u točki 10. je narečeno, kako slijedi:

"Međutim, kada je Opći okvirni sporazum za mir donesen kao temelj za uspostavu mira u BiH, smatrano je poželjnim, ili čak nužnim, ne samo donijeti novi ustav za BiH - tekst koji je priložen Općem okvirnom sporazumu kao Aneks 4 - već, također, uspostaviti posebne međunarodne (ili djelomice međunarodne) institucije, koje bi tijekom tranzicijskog perioda, ili čak u daljoj perspektivi, promovirale i olakšavale povratak normalnim, mirovnim uvjetima u BiH i doprinosile sprječavanju ponovnog izbijanja konjunktura u budućnosti

Ovako izvedena konstatacija "petorice" sudaca koji su glasovali za ovu odluku je oprečna samom karakteru i prirodi odluka koje donosi Ustavni sud, a osobito je oprečna Članku 6. točka 3. Ustava BiH koji kaže da nije u ovlasti Ustavnog suda izvoditi zaključak daje nešto smatrano "poželjnim" ili čak "nužnim" nego štiti Ustav onakav kakav on u naravi i jeste. Postupajući na ovakav način Ustavni sud se, od "čuvara Ustava", polako pretvara u političku instituciju, uzimajući sebi u ovlast nešto što spada u sferu politike ili u ovlast Parlamentarne skupštine BiH. Opće je poznata činjenica da Ustav BiH, zajedno sa Sporazumom o izborima i drugim sporazumima koji čine dio Općeg okvirnog sporazuma, čini i ima karakter međunarodnog ugovora, koji, kao takav i na način predviđen Općim okvirnim sporazumom i njegovim aneksima, i obvezuje. U tom kontekstu treba promatrati ne samo domaće nego i međunarodne institucije koje, dakle, sukladno tom sporazumu, djeluju u BiH.

U točki 19. ove odluke je, između ostalog, narečeno:

“Ustavni sud smatra važnim, radi ojačavanja sustava demokracije i pravne zaštite u BiH, da se ustavna zaštita što prije proširi na važno područje demokratskih izbora i, zato, poziva Parlamentarnu skupštinu da bez daljnjeg odgađanja donese izborni zakon ”.

Ovakav način zaključivanja i predlaganja određenih rješenja je oprečan odredbama članka 54. Poslovnika Suda u svezi članaka 57., 59., 60. i 61., čijim odredbama je na nedvosmislen način utvrđeno kako Sud odlučuje i donosi odluke. Nigdje u Poslovniku nije narečeno da se Sud može baviti i davanjem preporuka, jer bi one kao takve bile oprečne pravnom karakteru i prirodi odluka koje Sud jedino može donositi.

U točki 20. stavak 3. je narečeno da je “ovu odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Kasim Begić i suci dr Hans Danelius, prof, dr Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović, prof. dr. Snežana Savić i Mirko Zovko”.

Ni ovakav zaključak, odnosno konstatacija Suda, nije točna jer je Ustavni sud ovu odluku donio ne u punom sastavu, kako je ovdje narečeno, nego nadglasavanjem pet naprema četiri. Za ovu odluku su glasovali suci: prof. dr. Kasim Begić, Azra Omeragić, dr. Mans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu i prof dr. Joseph Marko, a protiv ove odluke su glasovali suci: prof. dr. Vitomir Popović, prof dr. Snežana Savić, doc. dr. Zvonko Miljko i Mirko Zovko. Postupajući na ovakav način pokušava se, ustvari, stvoriti privid, a što ne odgovara činjenicama, da je odluka donesena jednoglasno u punom sastavu Suda.

U predmetu br. U 9/00, prilikom odlučivanja o ovlasti Ustavnog suda da preispituje zakone koje je donio Visoki predstavnik, zauzeo sam stajalište, zajedno sa sutkinjom prof dr. Snežanom Savić, da Ustavni sud ne može preispitivati odluke Visokog predstavnika s obzirom da je on, kao posebno uspostavljena institucija Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir U BiH, čije su ovlasti propisane u narečenom aneksu, predstavnik međunarodne zajednice koji se bavi nadzorom nad provedbom Daytonskog sporazuma, te da on nije inkorporiran u pravni sustav entiteta a ni BiH, odnosno da nije mjerodavan donositi zakone, nego odluke iz oblasti “nadzora nad provedbom Sporazuma”.

Međutim, Ustavni je sud većinom glasova sedam naprema dva odlučio da se proglasi mjerodavnim “kontrolirati materijalni sadržaj donesenih zakonskih odredbi i njihove suglasnosti s Ustavom”. To znači da bi primjenom već stvorene prakse u vidu precedenta Sud trebao imati isti pristup u odnosu na ocjenu pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva.

Postupajući na ovakav način, Sud izaziva određenu neodlučnost u svom odlučivanju i stvara različitu praksu za identične slučajeve.

ANEKS

- izuzeto mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić o neslaganju sa većinskom odlukom Suda u predmetu br. U 40/00

Sukladno Članku 36. Poslovnika o radu Ustavnog suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 24/99), izuzimam mišljenje glede neslaganja sa većinskom odlukom Suda u predmetu U 40/00.

U predmetu 40/00, postupajući po zahtjevu člana Predsjedništva BiH i ispred hrvatskog naroda gosp. Ante Jelavića, a glede ocjene ustavnosti članaka 606. i 1212. Pravila i propisa PIP-a, većinskom odlukom Suda odlučeno je da se zahtjev, zbog nenadležnosti, odbaci.

Smatram daje, glede donošenja ove odluke Ustavnog suda BiH, bilo nužno uzeti u obzir odluku donesenu u predmetu U 9/00 kada je Sud, ispitujući ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi BiH, koji je donio Visoki predstavnik za BiH, stao na stajalište daje, iako nije ovlašten da ulazi u formalnopravni aspekt ovog akta, tj. u ocjenu ovlaštenja Visokog predstavnika za donošenje zakona, isti akt, promatrano sa materijalnopravnog aspekta, proglasio suglasnim sa Ustavom BiH. Analogija između ova dva slučaja, poglavito obzirom na praksu Ustavnog suda BiH, nužna je i sasvim očita.

Postupajući u prvom slučaju Sud je stao na stajalište:

- da nije ovlašten ulaziti u ocjenu ovlaštenja Visokog predstavnika da donosi zakone,
- da se, unatoč tomu, u ovom slučaju radi o zakonu BiH koji je kao takav objavljen u "Službenom glasniku BiH",
- da je, u konkretnom slučaju, riječ o supstituciji ovlaštenja Visokog predstavnika,
- da, analogno tome, Ustavni sud BiH može ulaziti u ocjenu materijalnopravnog aspekta ustavnosti pobijanog akta.

U predmetu 40/00, tj. postupajući po zahtjevu za ocjenu materijalnopravnog aspekta ustavnosti pravila PIP-a, Sud je, nasuprot narečenom, stao na stajalište:

- *"da, utoliko što je Visoki predstavnik, donoseći zakone, intervenirao u oblasti koja potpada pod - zakonodavnu nadležnost Parlamentarne skupštine BiH prema članku IV/4.(a) Ustava BiH, Ustavni sud se treba smatrati nadležnim za kontrolu materijalnog sadržaja donesenih zakonskih odredbi i njihove suglasnosti sa Ustavom BiH (predmet 9/00)"*,
- *„za razliku od narečenog predmeta, u konkretnom slučaju nije bilo uplitanja u zakonodavne prerogative dodijeljene Ustavom nacionalnom zakonodavstvu BiH, već su pravila i propisi PIP-a doneseni prema specifičnoj ovlasti datoj PIP-u u Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma... ”*

- *“Pod tim okolnostima Ustavni sud smatra da bi razmatranje materije članaka 606. i 1212. Pravila i propisa PIP-a i njihove suglasnosti sa Ustavom BiH bilo izvan njegove nadležnosti...”*

Obrazloženje Suda *“da je Dom za ljudska prava zauzeo sličan stav proglašavajući se nenadležnim za preispitivanje odluka Izbornog apelacionog potpovjerenstva, na osnovu toga što su te odluke proizlazile iz posebnih odgovornosti povjerenih OSCE-u prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma”*, moglo bi se prihvatiti pod uvjetom da se Sud u predmetu 9/00 također oglasio nenadležnim. Međutim, prihvatajući da je u ovom slučaju nadležan, Sud je stvorio obvezu da i u ovom drugom slučaju učini isto, poglavito obzirom na činjenicu daje u zahtjevu, za razliku od prvog slučaja, tražena samo ocjena materijalnopravnog aspekta ustavnosti, odnosno ocjena da lije sadržaj navedenih pravila sukladan Ustavu BiH.

Tako se iz narečenog, sasvim razvidno, može vidjeti različit pristup Suda u ova dva slučaja. Naime, u prvom slučaju tražena je ocjena i materijalnopravnog i formalnopravnog aspekta ustavnosti Zakona o državnoj graničnoj službi, dok je u drugom slučaju zahtjevana, kako je već narečeno, samo materijalnopravna ocjena ustavnosti pravila PIP-a. Ukoliko je Ustavni sud u prvom slučaju stao na stajalište da narečeni akt može ispitivati sa materijalnopravnog aspekta, ne ulazeći u formalni - ocjena ovlaštenja Visokog predstavnika za donošenje zakona, smatrajući da se radi o specifičnoj međunarodnopravnoj instituciji u BiH, to je bilo nužno učiniti i u ovom slučaju. Razlozi za to su sljedeći:

- Institucija Visokog predstavnika je specifična institucija međunarodnopravnog karaktera čiji je status reguliran Aneksom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir.
- PIP, odnosno OSCE, također, prema Aneksu 3 Općeg okvirnog sporazuma za mir, kao specifičan subjektivitet, ispred međunarodne zajednice ima specifična ovlaštenja u BiH.
- I jedan i drugi akt su zakoni u materijalnopravnom smislu, što znači da, sa materijalnopravnog aspekta, moraju biti suglasni sa Ustavom Bil I i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Obveza iz članka 3. Aneksa 3, *“da će se poštovati izborna pravila i propisi koje je donio PIP bez obzira na bilo koje unutarnje zakone i propise”*, koja se navodi u obrazloženju odluke Suda, ne proteže se na Ustav BiH koji je u BiH najviši pravni akt (kao i u svakoj drugoj državi). Ukoliko je Sud prihvatio da ocjenjuje ustavnost akata Visokog predstavnika (sa materijalnopravnog aspekta), bio je dužan to učiniti i u ovom slučaju.
- Prema obrazloženju Suda u prvom slučaju, što je po većinskom mišljenju značajno za karakter tog akta, analogijom se može zaključiti da je i ovaj akt materijaliziran (treći element forme zakona) objavljivanjem u *“Službenom glasniku BiH” (“Službeni glasnik BiH”, br. 18/2000, 21/2000, 27/2000).*

- Može se zaključiti da se i u drugom slučaju radi o supstituciji vlasti institucija BiH, jer je pravilima PIP-a regulirana materija koja po svojoj sadržini i prirodi treba biti obuhvaćena zakonom o izborima (izbornim zakonom). Ovo je posebice značajno zbog toga što se ona, prema Aneksu 3, odnose samo na izbore koji su provedeni neposredno nakon zaključenja Općeg okvirnog sporazuma, ali se, zbog nedostatka zakona o izborima BiH, i danas primjenjuju. To znači da se njima supstituira zakon za čije je donošenje, prema Ustavu BiH i, nadležna Parlamentarna skupština BiH.
- Ukoliko je Ustavni sud BiH stao na stajalište daje ovlašten ispitivati ustavnost akata Visokog predstavnika, koji su po svojoj sadržini zakoni, ne ulazeći dakle u njihov formalnopravni aspekt, što je u prvom slučaju i bio zahtjev, a protiv koje odluke sam također glasovala i izuzela svoje mišljenje, smatram daje isto morao učiniti i u ovom slučaju, poglavito stoga što se u ovom slučaju tražila samo ocjena materijalnopravnog aspekta ustavnosti ovih pravila.

Zbog narečenog, poglavito obzirom na praksu Ustavnog suda, moje je mišljenje drugačije od većinskog, te, iako sam u predmetu 9/00 stala na oprečno stajalište, smatram daje, slijedeći praksu Suda, u oba slučaja Sud morao postupiti na identičan način, odnosno prihvatiti da je u ovom slučaju nadležan da, sa materijalnopravnog aspekta, dakle ne ulazeći u ovlaštenja OSCE-a i PIP-a, ispita ustavnost pobijanih pravila PIP-a.

ANEXS

- izuzeto mišljenja suca Mirka Zovke glede odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 40/00

Odlukom Suda broj U 40/00 od 2. veljače ove godine odbačen je zahtjev gospodina Ante Jelavića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti članaka 606. i 1212. Pravila i propisa Privremenog izbornog povjerenstva Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi zbog nemjerodavnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Dakle, odlučeno je da zahtjev gosp. Ante Jelavića, člana Predsjedništva BiH, nije dopustiv.

Iz izuzetih mišljenja četvorice sudaca očividno proizilazi da sam glasovao protiv narečenog odlučivanja, a daje rezultat glasovanja bio pet naprema četiri za spomenutu odluku.

UVOD

Iz sredstava informiranja sam, znatno prije zakazane sjednice, saznao daje gosp. Ante Jelavić pokrenuo predmetni postupak po ovlasti koju ima kao član Predsjedništva BiH.

Zbog delikatnosti predmeta koji je već do tada, pa čak i prije izbora 11. studenoga 2000. godine, uzburkao prije svega političku javnost u odnosu na izborna pravila i neke izmjene neposredno pred izbore, pristupio sam proučavanju zahtjeva podnositelja kao i odgovora Privremenog izbornog povjerenstva (PIP-a).

Ovo sam učinio tim prije što je naknadno predložena i privremena mjera s prijedlogom da se do meritorne odluke Suda spriječi realiziranje izbornih rezultata koji su, po tezi podnositelja zahtjeva, bili protivni Ustavu BiH.

Dakle, radilo se o predmetu ŽURNOG KARAKTERA.

S druge strane, znajući i očekujući da će referat suca izvjestitelja i prednacrt odluke stići neposredno pred sjednicu, što se i dogodilo, smatrao sam da u ovakvom delikatnom predmetu treba izvršiti, kao i uvijek, opsežne pripreme.

Ovo pišem zato da istaknem da sam se pripremao u odnosu na materijalno-pravni aspekt predmeta, bilo da će se odlučiti samo o privremenoj mjeri, pa zatim meritorno glede materijalno-pravnog odlučivanja, ili pak da će se donijeti odmah meritorna odluka.

Dakle, "ni u snu" nisam pomišljao ili pretpostavljao da će stići referat Suda i prednacrt konačne odluke kojim će se predložiti odbacivanje zahtjeva zbog nemjerodavnosti, jer zahtjev nije dopustiv.

Zbog čega nisam to mogao pretpostaviti? Jednostavno zato što je glede identičnog slučaja u predmetu U 9/00 od 3. studenog 2000. godine (Zakon o državnoj graničnoj službi BiH, koji je donio Visoki predstavnik supstituirajući Parlament BiH), Sud zauzeo

precedent (presedan) daje zahtjev dopustiv, dakle daje Sud mjerodavan i nad odlukama Visokog predstavnika kada on supstituira ovlasti Parlamenta Bili (misli se na zakonodavnu ovlast).

Iznenadjenje u negativnom smislu je bilo tim veće stoje “stiglo” od suca izvjestitelja (stranca) koji je, “igrom slučaja”, bio i izvjestitelj u predmetu U 9/00.

Osjećam potrebitim kazati da sam kod odlučivanja u predmetu U 9/00 bio u velikoj dilemi o dopustivosti zahtjeva nad odlučnjima Visokog predstavnika glede supstituiranja zakonodavne ovlasti Parlamenta BiH.

Glasujući, ipak, za narečenu odluku, moje opredjeljenje je bilo rezultat jedne “divne teze” suca izvjestitelja, a to je da, ako ne bismo prihvatili daje zahtjev/i dopustiv/i, onda bismo *a contrario* prihvatili daje Bosna i Hercegovina pod protektoratom.

Također, treba reći daje narečeni precedent iz predmeta broj U 9/00 nedvojbeno prihvaćen, a o čemu najbolje govori podatak daje kasnije u još dva predmeta (Zakon o otkupu stanova i Zakon o putnim ispravama koje je nametnuo Visoki predstavnik) ovaj stav ponavljan što znači daje narečeni presedan definitivn.

MOJ STAV

Glasujući protiv narečenog proceduralnog odlučnja i izuzimajući svoje mišljenje opredijeljen sam sljedećim:

1. Prije svega, da ne bih bio preopširan, zamolio bih onoga kojeg ovo interesira da pročita dio obrazloženja glede “dopustivosti zahtjeva” u predmetu U 9/00 kao ranijeg po vremenu i ovog predmeta U 40/00 gdje izuzimam mišljenje.

Apsolutno sam uvjeren da se u toj raščlambi glede činjeničnog opredjeljenja, a na tome izvedenog pravnog zaključka, radi o ISTOVJETNOSTI ISTOG pravnog pitanja. Ponavljam da je ovo pitanje dopustivosti zahtjeva, a time mjerodavnosti djelovanja Ustavnog suda BiH glede materijalnopravne istine.

Jedina razlika je u institucijama međunarodnog karaktera na relaciji Aneksa 3 i Aneksa 10 Daytonskog mirovnog sporazuma. Naime, prema Aneksu 10/5. Visoki predstavnik je konačni tumač narečenog sporazuma.

U svoju mjerodavnost je inkorporirao i donošenje zakona privremenog karaktera, dok zakonodavnu odluku o istom pitanju ne donese mjerodavni Parlament.

Rečeno je daje zauzet presedan da u toj djelatnosti Visokog predstavnika Ustavni sud BiH može djelovati u ocjeni ustavnosti takvih odluka.

Možda je suvišno reći, jer je to notorno poznato, daje uloga Visokog predstavnika u odnosu na Daytonski mirovni sporazum po rangju najjača.

Aneksom 3 Daytonskog mirovnog sporazuma ugovorne strane su prihvatile da Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi (OSCE) sprovede izbore u Bosni i Hercegovini, i sukladno tomu donese Privremeni izborni zakon.

Ovo, prije svega, proizilazi iz preambule koja nosi naslov Sporazum o izborima, a u kojoj se kaže - citiram: "Kako bi promovirali slobodne, fer i demokratske izbore i kako bi postavili temelj za predstavničku vlast i osigurali progresivno postizanje demokratskih ciljeva u Bosni i Hercegovini ..." itd.

Znači da je temeljna uloga OSCE-a u prvoj fazi nakon mirovnog sporazuma bila sprovođenje slobodnih i demokratskih izbora, na temelju kojih bi se konstituirali parlamenti na razini države BiH i entiteta, po ustavu vrhovnih organa u parlamentarnoj demokraciji.

To je ujesen 1996. godine i učinjeno i kao rezultat toga konstituirani su spomenuti parlamenti.

Razvidno je, a to i podvlačim, da u ovim prvim izborima ne može biti ni riječi o supstituiranju zakonodavne djelatnosti parlamenata jer oni tada i ne postoje.

Ali isto je tako razvidno, jer to proizilazi iz samog Ustava BiH, da je nakon konstituiranja parlamenta jedna od temeljnih zadaća tog vrhunskog zakonodavnog tijela bila donošenje izbornog zakona.

Nije moje, kao suca Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da polemiziram zbog čega takav zakon nije donesen, jer bih onda politizirao i prešao bih okvire "čuvara Ustava".

No isto tako za mene nije prijeporno da, pošto Parlament ne donosi stalni izborni zakon, OSCE nastavlja sa svojom djelatnosti oko izbora.

Međutim, iz činjenice da PIP donosi, dopunjuje i mijenja izborna pravila i propise što se sve objavljuje u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj W00, 20/(X), 21/00 i 27/00, ukazuje bez dvojbe da PIP preuzima ulogu Parlamentarne skupštine i time razvidno supstituira - zamjenjuje djelatnost Parlamenta oko obveze donošenja izbornog zakona.

Znači, radi ISTO što i Visoki predstavnik u situacijama kad Parlament ne ispunjuje ustavne zadaće iz zakonodavne djelatnosti.

U rezimeu, radi se o pravima i obvezama PIP-a oko izbora, do prvih izbora, i slijedom toga konstituiranja parlamenata.

Od dana kada su utemeljeni parlamenti izborna pravila, koja se dopunjuju i mijenjaju, su razvidno učinjena kao zamjena - supstitucija zakonodavne mjerodavnosti parlamenta.

To je toliko razvidno, da je zaista nevjerovatna i začuđujuća izmjena stava o već ranije zauzetom presedanu počev od predmeta U9/00 pa nadalje, te se čudim i pitam zar je toliko potrebno objašnjavati očevidno istu situaciju po "istom pitanju" glede ovlasti.

Zato i teze u predmetima U9/00 i U40/00 o dopustivosti zahtjeva apsolutno kolidiraju međusobno, jer teza u obrazloženju u predmetu U 40/00 da zahtjev nije dopustiv, tj. daje Ustavni sud BiH nemjerodavan, je oprečan zauzetom precedntu U 9/00.

Obzirom da su moje kolege suci, koji su izuzeli mišljenje, a čija sam mišljenja pročitao, raščlanili i ukazali na niz kontradikcija i nedosljednosti u odluci U40/00, izbjegao bih ponavljanje u tom dijelu, ali bih izrazio isto mišljenje u nizu odlučnih stavova koji su bili razlogom njihovog glasovanja i izuzetih mišljenja.

Ti raščlambeni stavovi sintetiziraju najhitniji stav, a to jc da se radi o supstituciji izbornog zakona i time ovlasti PIP-a.

Zato jc razvidno da su zakoni koje donosi, bilo Visoki predstavnik ili PTP prije svega zakoni u materijalnom pravnom smislu. Svakako da onda moraju biti suglasni Ustavu BiH I kao i Europskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Ima niz primjedbi na način obrazlaganja odluke U 40/00, počev od formalnih pa do sadržajnih. Npr. u formalnom smislu odluka počinje podnaslovom I. ČINJENICE, pa tek onda podnaslov II. POSTUPAK. Po redosljedu procedure postupak se otvara tako što legitimirana osoba podnese zahtjev, zatim se daje odgovor na zahtjev (ukoliko se podnese), zakazuje sjednica na kojoj se razmatra činjenično stanje, na temelju kojeg se donose pravni zaključci, da bi se, kada jc stvar zrela za presuđenje, postupak okončao glasovanjem i donošenjem odluke. Postoji procedura do objave odluke u službenom glasilu. Prema tome, i redosljed izlaganja u odluci bi trebao biti redosljed koji sam izložio.

No, veća jc zamjerka što u podnaslovu II. POSTUPAK odluka samo formalno spominje da su norme koje jc napao gosp. Ante Jelavić, član Predsjedništva BiH, u nesuglasju s normama Ustava BiH.

Dakle uopće ne spominje bit i razloge koje podnositelj zahtjeva vidi i na koje ukazuje kao protuustavne. Ovo podnositelj čini na raščlamben način, na šest kucanih stranica s još dvije dopune.

Na taj način čitatelj narečene odluke ne može izvesti pravilne zaključke o sadržaju teze zbog čega jc povrijeđen Ustav BiH.

Promišljam daje možda tako i trebalo biti, jer zašto nešto pisati kada se o tomu neće odlučivati u materijalnom pravnom smislu.

Čemu pisati tezu podnositelja zahtjeva da odredba članka 606. Pravila i propisa PIP-a ne dopušta ni odrednicu “priziv kao pravni lijek”. Čemu to pisati kad nema ovlasti ni kod Ustavnog suda BiH, dakle nema bilo koje drugostupanjske kontrole.

Zašto spominjati članak 1212. Pravila i propisa PIP-a kad jc i u tom dijelu zahtjev odbačen zbog nemjerodavnosti.

Zašto uopće spominjati do potankosti izanaliziranu tezu podnositelja daje načinom izbora predstavnika iz reda hrvatskog naroda u Dom naroda federalnog, zatim i državnog Parlamenta, došao u pitanje vitalni interes hrvatskog naroda. I to na taj način što jc ovim izbornim propisom omogućeno da na razini općina i županija predstavnike iz reda hrvatskog naroda biraju i predstavnici druga dva naroda. Jednostavno rečeno, da u Zastupnički dom naroda hrvatske predstavnike biraju i Bošnjaci i Srbi i obrnuto. Svakako, kao sukus ove teze jc središnje pitanje da se narečenim izbornim zakonom nije poštovala volja hrvatskog naroda, izražena na slobodnim i demokratskim izborima, glede predstavljanja u Zastupničkom domu Parlamenta BiH kao ni u Domu na razini Parlamenta države BiH.

REZIME

U uvodu sam kazao da sam dilemu oko dopustivosti zahtjeva u predmetu U 9/00 glede mjerodavnosti nad odlukama Visokog predstavnika, kada supstituira zakonodavnu djelatnost parlamenta, razriješio nakon “divne teze” suca izvjestitelja da bismo, ukoliko bismo prihvatili daje zahtjev nedopustiv, priznali protektorat u BiH.

Nakon odlučanja u predmetu u kojem pišem izuzeto mišljenje, kod mene nema više “divne teze” koja se raspršila i u meni izazvala duboke osjećaje razočarenja.

Pitam se je li ona prva teza po pravnom značaju razvidnog precedenta bila iskrena, pri tome imajući na umu da se ista teza ponavlja i u drugim predmetima, s tim stoje u svim predmetima riješeno po jednoj formuli - “zahtjev je dopustiv ali ga uvijek odbijamo u materijalnompravnim smislu”, a ovo u odnosu na Visokog predstavnika.

U ovom slučaju u odnosu na pravila i propise PIP-a, čiji je predsjedatelj gosp. Robert L. Barry, interesantno je pripomenuti da se u odgovoru na zahtjev PRIMARNO potencirao stav i teza da zahtjev nije dopustiv.

To je Sud i prihvatio, pa je na taj način “elegantno izbjegnuto” odgovor na krucijalno pitanje je li narečeni Privremeni izborni zakon povrijedio slobodno izraženu volju hrvatskog naroda prigodom izbora po pitanju da taj konstitutivni narod u Domu naroda Parlamenta Federacije u BiH predstavljaju zastupnici izborne volje tog naroda.

Na ovo pitanje ne mogu dati odgovor jer, većinskim glasovanjem o kojem je i riječ, Sud nije ni dopustio da dođe do odgovora. Jednostavno rečeno, našom odlukom na koju izuzimam mišljenje napravili smo novi precedent, a to je daje PIP prije svega “nepogriješiv”.

Time je Sud priznao “nemoć” da ispita nešto što je možda najdelikatnije za bilo koji od konstitutivnih naroda, a to je da se poštuje slobodna izborna volja konstitutivnog naroda o pitanju njegovog predstavljanja, i to baš u domovima parlamenata gdje se štiti vitalni interes bilo kojeg konstitutivnog naroda u BiH.

Svakako da bih bio sretniji da smo predmet riješili u materijalnompravnim smislu i na taj način meritorno odgovorili podnositelju zahtjeva je li u pravu ili ne, ili bolje rečeno je li povrijeđen Ustav BiH ili pak ne supstituiranjem napadnutih odrednica članaka 606. i 1212. Pravila i propisa PIP-a u odnosu na zakonodavnu mjerodavnost parlamenata.

No, nije važno “bih lija kao sudac bio sretniji ili ne”, odlučno je i bitno da izborni zakon bude pravičan, što znači demokratičan i objektivan za sve narode u Bil I, i na taj način u demokratskom sustavu jedne države slijedi izbornu volju naroda u BiH.

Da smo “kao čuvari Ustava” kontrolirali pobijani izborni zakon u materijalnompravnim smislu, tada bismo dali ustavne odgovore i tada bi se trebala izbjeći politička ili bilo koja druga konotacija ovog teškog slučaja.

Time bismo na najbolji način zaštitili i razinu najvišeg sudskog organa jedne zemlje, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Tada se ne bih bojao “mogućih loših posljedica ove sudske odluke”.

Slijedom iznijetog sam glasovao protivno donijetoj odluci, i izuzetim mišljenjem sam se distancirao kao sudac od narečenog odlučanja.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. ožujka 2001. godine, donio

ODLUKU

Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 27/00) sukladna je Ustavu Bosne i Hercegovine.

Ovu odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenice

1. Visoki je predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, gosp. Wolfgang Petritsch, 29. rujna 2000. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine, koja je objavljena u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 27/00 od 27. listopada 2000. godine.
2. Ovom odlukom mijenja se i dopunjuje Zakon o putnim ispravama Bosne i Hercegovine objavljen u “Službenom glasniku BiH”, broj 4/97, s izmjenama i dopunama objavljenim u “Službenom glasniku BiH”, br. 1/99 i 9/99.
3. Odlukom o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama je utvrđeno, između ostalog, šta se smatra putnim ispravama (članak 2.); oblik putovnice, tj. korice putovnice, su tamnoplave boje, prednja stranica korica sadržava riječi “Bosna i Hercegovina”, grb Bosne i Hercegovine, riječ “Putovnica”, tekst “Bosna i Hercegovina”

i "Putovnica" će biti ispisani na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćiriličnim pismom), tekst na prvoj stranici putovnice će biti isti kao tekst na prednjoj korici (članak 3.); prednja stranica putne isprave će sadržavati riječi "Bosna i Hercegovina", grb Bosne i Hercegovine i riječi "Diplomatska putovnica" ili "Službena putovnica" i tekst će biti ispisani na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćiriličnim pismom), i tekst će na prvoj stranici putovnice biti isti kao tekst na prednjoj korici (članak 4.); svaka putna isprava će, pored već utvrđenog, sadržavati vrstu i obilježje zemlje, nositelj ove putovnice je državljanin Bosne i Hercegovine, tekst će na svim stranicama putovnice, osim podataka narečenih pod toč. 2. i 3. članka 8. Zakona biti ispisani na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i srpskom jeziku (ćiriličnim pismom) (članak 5.); dodaje se članak 12a. kojim se uređuje izdavanje pomorske, odnosno brodarske knjižice (članak 6.); daje i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, mjerodavno tijelo za izdavanje putne isprave (članak 7.); putne isprave za državljane koji ispunjavaju uvjete propisane ovim zakonom, a kojima putnu ispravu nije izdao entitet, izdaje Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija sukladno postupku koji podzakonskim aktom utvrđuje Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine (članak 8.); tko su osobe ovlaštene za podnošenje zahtjeva za izdavanje putne isprave, te da ispunjavanje uvjeta za izdavanje putne isprave u zakonom izuzetnim slučajevima donose mjerodavna tijela sukladno podzakonskom aktu koje donosi Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija (članak 9.); uz zahtjev za izdavanje putne isprave se, uz ranije propisano, prilaže i dokaz o plaćenju cijeni putne isprave, te se "članak 18." zamjenjuje "člankom 19." (članak 10.); o prizivu osobe kojoj je oduzeta putna isprava odlučuje, pored ranije utvrđenih, i mjerodavno tijelo Brčko Distrikta (članak 12.); Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine je mjerodavno za nabavku opreme za unošenje osobnih podataka i potrošnih zaliha, održavanje i popravku opreme za unošenje osobnih podataka, te nabavku, tiskanje i određivanje cijene putnih isprava, kao i za njihovu distribuciju tijelima mjerodavnim za izdavanje putnih isprava (članak 13.), važenje putnih isprava (članak 14.), objavu i stupanje na snagu ove odluke (članak 15.):

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Ustavnom sudu BiH, 12. listopada 2000. godine, trideset i četiri izaslanika Narodne skupštine Republike Srpske - Milan Lazić, Mirjana Dejanović, Slavko Boljanović, Milenko Stanić, Angela Tripunovski, Miloš Zlojutro, Mitar Lazić, Mićo Josipović, Borislav Paravac, Jasminka Radišković, Borivoje Milić, Vukašin Vojinović, Slavko Dunjić, Slobodan Šaraba, Ljiljana Nešković, Mirjana Petrović, Borislav Bojić, Dragan Kalinić, Dragan Čavić, Nemanja Vasić, Predrag Radić, Radenko Ristić, Čedo Markelić, Rade Kalamanda, Milijana Dakić, Dragutin Ilić, Slobodan Bilić, Slobodan

Mrdić, Budimir Aćimović, Ostoja Knežević, Miko Perković, Vesna Pajić, Vlado Stanišić i Radojica Mladenović, podnijeli su zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH koju je donio Visoki predstavnik 29. rujna 2000. godine.

5. Zahtjev skupine izaslanika je 16. studenoga 2000. godine dostavljen Visokom predstavniku u Bosni i Hercegovini da dostavi svoja mišljenja glede ovog zahtjeva.

Gospodin Ian Campbell je, u svojstvu šefa pravnog odjela i zamjenika Visokog predstavnika za pravna pitanja, 22. siječnja 2001. godine dostavio svoje mišljenje na navode iz zahtjeva (u daljnjem tekstu: OHR).

III. Navodi

6. Podnositelji zahtjeva smatraju da Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu nije mjerodavan donositi zakonske propise. Prema Aneksu 10 Mirovnog sporazuma, Visoki predstavnik je konačni autoritet za tumačenje Sporazuma o sprovođenju civilnih aspekata mirovnog rješenja, što znači da Visoki predstavnik tumači, a ne stvara pravo u Bosni i Hercegovini, pa zato ne može donositi zakonske propise. Podnositelji zahtjeva navode, dalje, da ni Bonska deklaracija ne daje tu ovlast Visokom predstavniku, iako deklaracije same po sebi predstavljaju akte političkog karaktera i pravno ne obvezuju.

7. Obzirom da je u poglavlju XI.2.b. Zaključaka iz Bona predviđeno donošenje privremenih mjera kada strane nisu u stanju postići dogovor, što ostaje na snazi sve dok Predsjedništvo ili Vijeće ministara ne usvoje odluku koja je konzistentna s Mirovnim sporazumom u pitanjima o kojima se radi, u zahtjevu se navodi da Visoki predstavnik može donositi privremene mjere ili odluke iz ovlasti Predsjedništva i Vijeća ministara, a ne iz ovlasti Parlamentarne skupštine, jer da su mu date te ovlasti, odluka bi se morala, radi trajnog osnaženja, staviti na Parlamentarnu skupštinu.

8. U zahtjevu se, dalje, navodi da je Visoki predstavnik prekoračio okvir svoje nadležnosti i da nije bilo potrebe donositi privremenu mjeru, odnosno Odluku, jer je Zakon o putnim ispravama već postojao, a izgled putovnice (sadržaj) je utvrdila Bonska deklaracija, te se stoga radi o odluci kojom se narušava temeljno pravo izaslanika da odlučuju o pitanjima iz nadležnosti Parlamentarne skupštine.

9. Podnositelji zahtjeva smatraju da oznaka entiteta (kurzivom) na koricama putovnice i prvoj stranici nije narušavala princip jedinstvene putovnice Bosne i Hercegovine. U konkretnom slučaju, u zahtjevu se navodi da se Visoki predstavnik odazvao pozivu nekih izaslanika iz bošnjačkog naroda i donio sporni zakon. Prema mišljenju podnositelja, brisanje oznake entiteta nije sukladno članku I točka 7.(a) i (b) Ustava Bosne i Hercegovine koji predviđa tzv. interno dvojno državljanstvo koje se regulira zakonom Parlamentarne skupštine i zakonima entiteta. Prema ovim

odredbama, državljanin Bosne i Hercegovine je istodobno državljanin jednog od entiteta koji ulazi u sastav Bosne i Hercegovine, i obratno, svaki državljanin jednog od entiteta istodobno je i državljanin Bosne i Hercegovine.

10. Također se u zahtjevu navodi da i brisanje oznaka entiteta na putnim ispravama nije sukladno članku 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine prema kojem se državljanstvo Bosne i Hercegovine i državljanstvo entiteta, između ostalog, dokazuje i putovnicom BiH.

11. Podnositelji zahtjeva smatraju da Visoki predstavnik ne može odlukom mijenjati zakone, u konkretnom slučaju Zakon o putnim ispravama, jer odluka predstavlja akt slabije pravne snage od zakona. Oni, isto tako, smatraju da Visoki predstavnik nije mjerodavan prihode od putovnica prenositi u proračun zajedničkih institucija jer, po mišljenju podnositelja zahtjeva, izvorni prihodi pripadaju entitetima (članak VIII Ustava BiH).

12. OHR, u svom komentaru na zahtjev skupine izaslanika Narodne skupštine RS, ističe da Visoki predstavnik ima široke ovlasti u oblasti civilne provedbe koje proizilaze iz međunarodnog mandata prema Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Opseg tih ovlasti detaljno je razrađen u Zaključcima sa Konferencije Vijeća za provedbu mira održane u Bonu 9. i 10. prosinca 1997. godine, na kojoj je Vijeće za provedbu mira pozdravilo namjeru Visokog predstavnika da iskoristi svoj vrhovni autoritet na terenu glede tumačenja Sporazuma o civilnoj provedbi Mirovnog sporazuma. Visoki predstavnik, kao konačni autoritet, protumačio je svoje ovlasti tako da one uključuju i donošenje zakonskih propisa.

13. Dalje se u komentaru OHR-a navodi da je Ustavni sud, u svojoj Odluci o ustavnosti Zakona o graničnoj službi u predmetu U 9/00 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 1/01), potvrdio da Visoki predstavnik može intervenirati u pravni sustav BiH, i da pri tome on efektivno zamjenjuje domaće zakonodavce.

14. U odnosu na tvrdnju podnositelja zahtjeva da se odlukom, kao aktom slabije pravne snage od zakona, ne može mijenjati zakon, navodi se da se odlukom Visokog predstavnika donose izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama BiH koji se mora smatrati domaćim zakonom Bosne i Hercegovine. Baš kao što se zakoni BiH mogu mijenjati u cjelini ili djelomično u redovitoj parlamentarnoj proceduri, tako i izmjene i dopune koje donosi Visoki predstavnik mogu biti uporabljene za mijenjanje, u konkretnom slučaju, Zakona o putnim ispravama. To što izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama imaju svoj izvor u instrumentu koji je nazvan "odluka" ne znači da su ekvivalent instrumentu koji ima isti naziv u pravnoj tradiciji Bosne i Hercegovine.

15. Što se tiče pitanja usklađenosti pobijane Odluke sa Bonskim zaključcima iz 1997. godine, OHR ističe da ničim u točki XI.2.C. Zaključaka iz Bona, koja predstavlja temelj

za Odluku Visokog predstavnika, nije ograničena mjerodavnost Visokog predstavnika da donosi određene zakone ako to smatra nužnim u procesu unapređenja civilne provedbe, čak i u slučaju kada odgovarajući zakon postoji. OHR, pored toga, navodi daje i sam Ustavni sud BiH, u svojoj odluci u predmetu U 9/00, zaključio da ovlasti Visokog predstavnika iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, kao i vršenje tih ovlasti, nisu podložne kontroli Ustavnog suda.

16. U odnosu na navode iz zahtjeva daje Odlukom Visokog predstavnika došlo do promjene izgleda putovnice, te da brisanje ranije oznake entitetskog državljanstva s putovnice nije sukladno članku 1/7.(a) i (b) Ustava BiH kojim se predviđa državljanstvo i entiteta i BiH, u odgovoru OHR-a se ističe da se Ustavom BiH izričito daje organima vlasti na državnoj razini ovlast uređenja putovnice.

17. Nadalje, OHR navodi da na temelju članka 1/7.(c) Ustava Bosne i Hercegovine Parlamentarna skupština ima pravo urediti putovnicu Bosne i Hercegovine koju zatim izdaju entiteti. To se temelji na konceptu da je izdavanje putovnica u biti pitanje iz oblasti vanjskih odnosa ili međunarodnih pitanja i daje država BiH, kao subjekt međunarodnog prava, jedini autoritet mjerodavan uređivati ovo pitanje. Člankom 1/7.(c) Ustava BiH ovlašćuje se Parlamentarna skupština da donese temeljni zakon o putnim ispravama koji bi sadržavao i odredbe o izgledu putovnice izdate u BiH. U ovom kontekstu OHR, isto, navodi da se mora uzeti u obzir opći princip ustavnog tumačenja, gdje se polazi od toga da su zakoni i zakonske odredbe sukladne ustavnim normama, a strana koja postavlja pitanje neustavnosti mora podnijeti teret dokazivanja u toj stvari. OHR naglašava, u svojim navodima, daje taj opći princip već navođen u drugoj i četvrtoj Djelomičnoj odluci Ustavnog suda u predmetu U 5/98 ("Službeni glasnik BiH", br. 17/00 i 36/00) i da, pored toga, u ovom slučaju nema utemeljenja za tvrdnju da se promjenom izgleda putovnice izdate u BiH narušava ikakva ustavna garancija. Kao stoje konstatirano, podnositelji zahtjeva navode da se brisanjem oznake entitetskog državljanstva sa korica putovnice krši pravo na entitetsko državljanstvo zajamčeno člankom 1/7.(a) i (b) Ustava. Dok je jasno da bi zakon kojim bi se negiralo pravo građana na entitetsko državljanstvo bilo oprečno narečenim ustavnim odredbama, izmjenama i dopunama koje su predmetom ove odluke to se ne čini. Naprotiv, vidi se već iz teksta odredbi 1/7.(a) i (b) Ustava da se njima ne zahtijeva da putovnica predstavlja dokaz o entitetskom državljanstvu. U stvari, u njima se putovnica uopće ne spominje. Entitetsko državljanstvo se i dalje štiti zakonima entiteta i BiH, kojima se uređuje državljanstvo i njima se detaljno utvrđuje ostvarivanje tog državljanstva.

18. Kako se u zahtjevu navodi da Visoki predstavnik nije mjerodavan prihode od putovnica prenositi u proračun institucija BiH, budući izvorni prihod ostvaren od dodjele putovnica pripada entitetima, u komentaru OHR-a ističe se da, prema članku VII1/3. Ustava BiH, Parlament može utvrditi da se prikupljeni prihodi usmjere u

proračun BiH. Osim toga, samo uređenje putovnica je pitanje koje je, neprijeporno, u ovlasti države. Sposobnost države da izvršava svoje odgovornosti vezane za putovnice bila bi ozbiljno poljuljana ako ona ne bi imala pravo odlučivati o raspodjeli sredstava ostvarenih sprovođenjem Zakona o putnim ispravama, kao i bilo kojim izmjenama i dopunama tog zakona.

19. U svom odgovoru o usklađenosti donesenih izmjena i dopuna sa Zakonom o državljanstvu BiH, OHR ističe daje utvrđeno pravilo interpretacije zakona, da zakone treba tumačiti tako da su međusobno usklađeni u mjeri u kojoj je takvo tumačenje moguće. U ovom slučaju, OHR smatra daje moguće konzistentno tumačiti izmjene i dopune Zakona o putnim ispravama i članak 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, te da državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta ne postoji samostalno jedno od drugog. Zbog toga svatko tko ima državljanstvo BiH samim tim mora imati i entitetsko državljanstvo. Dakle, da bi se zadovoljio uvjet iz članka 34. Zakona o državljanstvu BiH, omogućeno je osobi da pruži dokaz da ima državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta pomoću putovnice. Prema navodima OHR-a, čak i ako u putovnici nije precizirano koje entitetsko državljanstvo nositelj putovnice ima, takva odrednica nije nužna prema članku 34. Zakona. Ili, članak 34. se može tumačiti tako da znači da se mogu uzeti ili putovnica ili uvjerenje o državljanstvu kao dokaz o državljanstvu entiteta. Međutim, čak i ako se članak 34. tumači tako da znači da i putovnica i uvjerenje o državljanstvu moraju pružiti dokaz o državljanstvu entiteta (a ne o državljanstvu BiH), narečene izmjene i dopune su ipak važeće prema principu *lex posterior*.

IV Dopustivost

20. Predmetni zahtjev je podnesen prema članku VI/3.(a) Ustava BiH koji glasi:

“(a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li je odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.*

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.”

21. Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH donio je Visoki predstavnik 29. rujna 2000. godine, nakon stoje prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH prilikom glasovanja u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine, dobio većinu glasova nazočnih izaslanika, ali ne u Domu naroda.

22. Glede mjerodavnosti Visokog predstavnika da donosi zakone i mjerodavnosti Ustavnog suda BiH da odlučuje o suglasnosti tih zakona s Ustavom BiH, Ustavni je sud već ranije u odluci broj U 9/00, objavljenoj u "Službenom glasniku BiH" br. 1/01, izrazio svoj stav da ovlasti Visokog predstavnika, koje proizilaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Banske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti. Visoki je predstavnik, u svojstvu međunarodnog tijela, intervenirao u pravni sustav Bosne i Hercegovine, zamjenjujući domaće vlasti. U tom pogledu on je, zato, djelovao kao vlast BiH, a zakon, koji je on donio, je prirode domaćeg zakona, te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

23. Ovlast zaštite Ustava je dodijeljena Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine već u prvoj rečenici članka VI/3. Ustava, koja glasi da će Ustavni sud podržavati ovaj Ustav. Nadalje, mora se uzeti u obzir članak 1/2. Ustava, koji glasi:

*"Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcionira na principu vladavine prava i na temelju slobodnih i demokratskih izbora."*¹

Iz ovih ustavnih odredbi slijedi princip efektivne zaštite Ustava, kao što je Sud već prije u predmetu U 1/98 ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/98) odlučio. Dakle, Ustavni sud ima moć kontrole suglasnosti s Ustavom svih akata, bez obzira na donositelja, dok god ta kontrola počiva na jednoj od ovlasti narečenih u članku VI/3. Ustava BiH.

24. Ustavnost Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama BiH od rujna 2000. godine pobilo je trideset četiri izaslanika Narodne skupštine RS, Stoje više od jedne četvrtine članova izaslanika Narodne skupštine Republike Srpske koja, prema Ustavu RS, ima 83 člana (članak 71. Ustava RS).

25. Međutim, valja istaknuti daje zahtjev Ustavnom sudu podnesen 12. listopada 2000. godine, a Odluka Visokog predstavnika je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 27/00, od 27. listopada 2000. godine. Prema članku 14. Poslovnika Ustavnog suda, zahtjev o pokretanju postupka iz članka VI/3.(a) Ustava treba sadržavati, između ostalog, naziv akta koji je predmetom spora, sa naznakom naziva i broja službenog glasila u

¹ Vidi autentičan tekst na engleskom jeziku koji glasi: "Bosnia and Hercegovina shall be a democratic state, which shall operate under the rule of law and with free and democratic elections." Preliminarni prevod OHR-a na bosanski i na hrvatski jezik nije korektan, dok je prijevod na srpski jezik korektan!

kome je objavljen, a prema članku 27. Poslovnika Sud može ocjenjivati ustavnost samo onih općih akata koji su na snazi.

26. Ustavni sud cijeni da se zahtjev skupine izaslanika, iako je podnesen Ustavnom sudu prije nego stoje pobijana Odluka objavljena u "Službenom glasniku BiH", može prihvatiti kao dopustiv, jer je u smislu članka 27. Poslovnika Suda relevantan dan odlučivanja Suda, a ne dan podnošenja zahtjeva.

27. Iz narečenih razloga, Ustavni sud zaključuje daje zahtjev dopustiv.

V Zaključci

28. Prema zahtjevu podnositelja, postavljaju se sljedeća ustavnopravna pitanja:

- je li Visoki predstavnik mjerodavan ne samo donositi nego i mijenjati zakone;
- je li "brisanje oznake entiteta" sukladno članku 1/7.(a) i (b) Ustava BiH, odnosno je li sukladno članku 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine;
- je li Visoki predstavnik mjerodavan prihode od putovnica prenositi u proračun institucija BiH.

29. Je li bilo potrebno da Visoki predstavnik donosi Odluku, iako je već postojao Zakon o putnim ispravama BiH, pitanje je zakonodavne aktivnosti parlamentarnih institucija BiH. Prema tome, Visoki predstavnik, donoseći odluku kojom se mijenja i dopunjuje Zakon, zamijenio je domaće vlasti u okviru njihovih ustavnih ovlasti. O ovom se pitanju Ustavni sud već izjasnio u svezi s dopustivošću (vidi gore 22).

30. Član 3. Odluke koja se odnosi na pitanja "brisanja oznake entiteta" glasi:

"Članak 6. Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine mijenja se i glasi:

"Putovnica ima slijedeći oblik:

1. Korice su tamnoplave boje.

2. Prednja stranica korica sadržava, slijedećim redom:

a) riječi "Bosna i Hercegovina",

b) grb Bosne i Hercegovine,

c) riječ "Putovnica".

3. Tekst pod toč. a) i ej bit će ispisan na bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku (latiničnim pismom) i na srpskom jeziku (ćirilničnim pismom).

4. Tekst na prvoj stranici putovnice bit će isti kao tekst na prednjoj korici,"

31. Članak 1/7.(c) druga i treća rečenica Ustava BiH glase:

"[...] Svaki entitet može izdavati putovnice Bosne i Hercegovine svojim

državljanima, na način kako to uredi Parlamentarna skupština. Bosna i Hercegovina može izdavati putovnice i onim državljanima kojima neki entitet nije izdao putovnicu. Postojat će središnji registar svih putovnica izdanih od strane entiteta i Bosne i Hercegovine.”

Dakle, Ustav jasno razlikuje uređenje putovnice od izdavanja putovnice, što ima kao posljedicu daje uređenje putovnice u isključivoj ovlasti BiH. To je još jedan primjer, kao što je Sud već u svojoj drugoj Djelomičnoj odluci u predmetu 5/98 (“Službeni glasnik BiH”, br. 17/00) u točki 12 naveo, da članak III/1. Ustava BiH ne sadržava taksativni katalog ovlasti institucija BiH, nego da ima ovlasti institucija BiH i u drugim odredbama Ustava, osobito u svezi s člankom IV/4.(e) i V/3. Prema tome, Parlamentarna skupština BiH ima isključivu ovlast propisivati izgled putovnice u okviru ustavnih ograničenja, dok entiteti mogu izdavati putovnice, samo na način koji je propisala Parlamentarna skupština BiH.

32. Niti članak 1/7.(a) i (b) Ustava BiH, niti ijedna druga odredba Ustava ne nalažu Parlamentarnoj skupštini obvezu osiguranja da putovnice BiH mogu služiti kao dokaz državljanstva entiteta. Prema tome, brisanje oznaka entiteta ne krši Ustav.

33. Što se tiče pitanja je li odluka Visokog predstavnika sukladna članku 34. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, dostatno je istaknuti da Zakon o državljanstvu nije ustavnog ranga. Prema tome, taj zakon ne može služiti kao standard kontrole Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U protivnom bi se Ustav Bosne i Hercegovine tumačio na temelju redovitog zakona, što bi obrnulo cijelu hijerarhiju pravnog poretka koji slijedi iz odredbe članka III/3.(b) o supremaciji Ustava Bosne i Hercegovine.

34. Pobijana odredba da se prihodi od izdavanja putnih isprava mogu prenositi u proračun institucija BiH, glasi:

*“Članak 28. Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine mijenja se i glasi:
“Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija Bosne i Hercegovine mjerodavno je za nabavku opreme za unošenje osobnih podataka i potrošnih zaliha, održavanje i popravak opreme za unošenje osobnih podataka, te nabavku, tiskanje i određivanje cijene putnih isprava, kao i za njihovu distribuciju tijelima iz članka 13. ovog zakona.”*

U svezi s time, dostatno je ukazati da članak IV/4.(b) i članak VIII/3. Ustava, *expressis verbis*, uređuju da je Parlamentarna skupština mjerodavna regulirati izvore prihoda. Prema tome, prijenos prihoda u proračun Bosne i Hercegovine je suglasan Ustavu BiH.

35. Iz narečenih razloga, Ustavni sud zaključuje daje Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine sukladna Ustavu Bosne i Hercegovine.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snježana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH, suci prof. dr. Vitomir Popović i prof. dr. Snježana Savić su izuzeli svoje mišljenje. Tekst izuzetih mišljenja prilaže se ovoj odluci kao aneks.

U 25/00
23. ožujka 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud nije mjerodavan ocjenjivati ovlasti Visokog predstavnika koje proističu iz Aneksa 10 Daytonskog mirovnog sporazuma, kao ni primjenu tih ovlasti. Međutim, Sud može ispitati ustavnost zakona ili zakonskih amandmana koje Visoki predstavnik proglasi umjesto Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Pitanja koja nisu izričito pobrojana u članku III/1. Ustava BiH kao nadležnost institucija BiH nisu nužno u isključivoj nadležnosti entiteta.

Parlamentarna je skupština Bosne i Hercegovine po Ustavu mjerodavna odlučivati o izvorima i iznosu sredstava za funkcioniranje institucija BiH.

Zakoni koji nisu ustavnog ranga ne mogu služiti kao standard kontrole Ustavnog suda

ANEKS
- izuzeto mišljenje suca prof. dr. Vitomira Popovića
o neslaganju s odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
broj U 25/00

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("SI. glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), a kao jedan od četvero od devet sudaca koji je glasovao protiv odluke, izuzimam svoje mišljenje o neslaganju s donesenom odlukom kako slijedi:

- 1) U cijelosti se pridružujem mišljenju prof. dr. Snežane Savić o neslaganju s donesenom odlukom.
- 2) U točki 35. Odluke stavak 3. je pogrešno narečeno da je "*ova odluka donesena u punom sastavu Suda*" što nije točno, obzirom da su protiv ove odluke glasovali suci: prof. dr. Vitimir Popović, prof. dr. Snežana Savić, Mirko Zovko i doc. dr. Zvonko Miljko. Postupajući na ovaj način, po mom mišljenju, pokušava se odluci dati pravna specifična težina koju ona, obzirom na način njenog donošenja u odnosu na mjerodavno zakonodavno tijelo i način glasovanja pet naprema četiri, u stvari nema.

ANEKS

- Izuzeto mišljenje sutkinje prof. dr. Snežane Savić na većinsku odluku Ustavnog suda BiH u predmetu U 25/00

Sukladno članku 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH (“Sl. glasnik BiH”, br. 24/99), tj. obzirom na glasovanje protiv većinske odluke Suda, izuzimam mišljenje.

1. Smatram daje većinska odluka u predmetu U 25/00 da “Visoki predstavnik, čije ovlasti koje proizlaze iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti, kao međunarodni organ je intervenirao u pravni sustav BiH, supstituirajući domaće vlasti BiH, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom BiH”, kontradiktorna te se ne može prihvatiti iz istih razloga koji su narečeni u mojim izuzetim mišljenjima u predmetima U 9/00 i U 40/00.

Razlozi za to su sljedeći. Kao temeljno, postavlja se pitanje kako se može ustanoviti daje neki akt zakon BiH, ako se ne cijene “ovlasti” njegovog donositelja. U odluci se navodi daje ovaj zakon “prirode domaćeg zakona”, zbog čega se može smatrati zakonom BiH. Postavlja se pitanje: staje priroda domaćeg zakona, odnosno zakona uopće? Je li to samo njegov sadržaj, kako se tvrdi u ovoj i u predbježno narečenim odlukama Suda, ili se, pak, on mora cijeliti i po njegovom sadržaju i po njegovoj formi (istodobno), poglavito ako se to u zahtjevu za ocjenu ustavnosti konkretnog akta izičiti traži, što je ovdje, kao i u narečenim odlukama, slučaj? Smatram daje time što je Sud prihvatio da su to zakoni BiH, neizravno prihvatio da cijeni i formalni aspekt tih akata, što bez dvojbe znači i ovlaštenja Visokog predstavnika, i to kao opću činjenicu, bez mogućnosti ocjene ustavnosti konkretnih akata sa formalnog aspekta. To je, bez dvojbe, kontradiktorno, poglavito obzirom na konstataciju u većinskoj odluci: “Mjerodavnost zaštite Ustava dodijeljena je Ustavnom sudu BiH”, već u prvoj rečenici članka VI/3. Ustava, koja glasi da će “Ustavni sud podržavati ovaj Ustav”. Nadalje se u obzir mora uzeti članak 1/2. Ustava, koji glasi: “Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja treba funkcionirati kao pravna država i na temelju slobodnih i demokratskih izbora... Iz ovih ustavnih propisa slijedi princip efektivne zaštite Ustava, kao što je Sud već prije u predmetu U1/98... odlučio”. Dakle, Ustavni sud ima moć kontrole suglasnosti svih akata s Ustavom, bez obzira na donositelja, dok god ta kontrola počiva na jednoj od ovlasti narečenih u članku VI/3. Ustava BiH. Iz ovog proizlazi zaključak kontradiktoran odluci. Naime, odlučuje se daje riječ o zakonima BiH i da Ustavni sud BiH ima pravo cijeliti njihovu suglasnost s Ustavom, ali se istodobno odlučuje da “ovlasti Visokog predstavnika nisu podložne kontroli Ustavnog suda”. Dakle, odbija se da se cijeli ustavnost akata Visokog predstavnika sa formalnog aspekta, zbog toga što je riječ o međunarodnoj instituciji, ali se prihvata da se to može učiniti, poglavito s materijalnog

aspekta, zato stoje riječ o *“intervenciji u pravni sustav BiH”*, tj. *“supstituciji domaće vlasti”*. Pored toga, ovakav stav Suda se također mora dovesti i u svezu s odlukom u predmetu U40/00 kada je Sud, glede izbornih pravila PIP-a, odlučio da nije mjerodavan ocjenjivati njihovu ustavnost, iz čega se mora zaključiti da većinsko mišljenje ne slijedi Ustav BiH niti pak svoje standarde ustanovljene u ranijim odlukama.

Konstatacija iznesena u toč. 29. većinske odluke koja se tiče pitanja je li bilo potrebno da Visoki predstavnik donosi Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama, iako je već postojao Zakon o putnim ispravama BiH koji je usvojila Parlamentarna skupština, je *“pitanje zakonodavne aktivnosti odnosno zakonodavne politike parlamentarnih institucija BiH”*, slijedi daje *“Visoki predstavnik, donoseći odluku kojom se mijenja i dopunjava zakon, supstituirao domaće vlasti u okviru ustavnih ovlaštenja”* predstavlja također nelogičnu tvrdnju u odnosu na predbježno narečeno. Naime, iako Sud ističe da ovlasti Visokog predstavnika nisu podložne njegovoj kontroli, ovom konstatacijom se prihvata daje to zakonodavna politika parlamentarnih institucija BiH, te da je Visoki predstavnik, supstituirajući te aktivnosti, mjerodavan to učiniti. Dakle, ne pristaje se da se ocjenjuju *“ovlasti”*, ali se to sasama razvidno čini i to samo konstatacijom bez njihove pravne raščlambe. Pored toga, prihvata se da se zakonodavna aktivnost Parlamentarne skupštine, tj. *“njena zakonodavna politika”* poistovjeti sa *“voljom”*, tj. odlukom Visokog predstavnika. To se ne može činiti, poglavito u ovom slučaju, jer je sasama očividno daje zakonodavna politika Parlamentarne skupštine bila sasama drukčija samom činjenicom da ona predmetni zakon nije usvojila. Ovo obrazloženje je apsolutno kontradiktorno, poglavito zato što se iz njega ne vidi, tj. nije obrazloženo koji su razlozi (cilj) i koje vrijednosti u osnovi odredbi odluke Visokog predstavnika. Svaka pravna norma bilo kojeg zakona (i ostalih pravnih akata) mora imati cilj i vrijednost koju štiti, a koja je zajamčena ustavom.

Glede materijalnog aspekta ustavnosti odluke Visokog predstavnika, smatram daje reguliranje kreiranja putnih isprava ograničeno Ustavom BiH, tj. člankom 1/7.(a) i (b) Ustava BiH, kao i Zakonom o državljanstvu, članak 34., te da se ne može tvrditi da *“niti prema članku 1/7.(a) i (b) Ustava BiH, niti prema ikakvim drugim propisima Ustava ima ikakve obveze Parlamentarne skupštine da putovnice BiH vrše funkciju dokaza državljanstva bilo kog entiteta. Prema tome, brisanje oznaka entiteta nije neustavno”*. Također, ne može se prihvatiti zaključak većinskog mišljenja da *“... Zakon o državljanstvu nije u ustavnom rangu”*, te da *“prema tome ne može služiti kao standard razmatranja za Ustavni sud BiH. Inače bi se Ustav BiH tumačio na temelju jednog običnog zakona, što bi prevrnilo cijelu hijerarhiju pravnog reda koji slijedi iz odredbe o supremaciji članka III/3.(b) Ustava BiH”*. Naprotiv. Obveza da putne isprave (putovnice) vrše funkciju dokazivanja državljanstva i BiH i entiteta proizilazi iz Ustava BiH, iz same prirode državljanstva uopće, ali i državljanstva BiH kao složene državne zajednice i karaktera državljanstva u složenim državama uopće, tj. iz prirode državljanstva definirane člankom 1/7.(a) i (b) Ustava BiH, ali i člankom 34. Zakona o državljanstvu

koji treba promatrati kao akt kojim se reguliraju prava i obveze iz državljanstva, tj. konkretiziraju narečene ustavne odredbe i čije je izvršenje, u zasebnom segmentu, regulirao Zakon o putnim ispravama.¹ Pored toga, i u samom Ustavu BiH odredbe o putnim ispravama su sistematizirane u članku 1/7, zajedno sa institutom državljanstva, što sasvim dostatno govori, suglasno sustavnom tumačenju prava, o njihovom međusobnom odnosu.

Pored toga, državljanstvo kao pravna kategorija, jedna vrsta javnopravnog odnosa između države i fizičke osobe, podrazumijeva određena prava i obveze za obje strane, i državu i fizičku osobu. Čim je po Ustavu ustanovljeno državljanstvo entiteta i BiH, a potom, konkretizirano Zakonom o državljanstvu, kao nižim pravnim aktom, sukladno članku 34., postoji obveza da se ono dosljedno može dokazati putnim ispravama što i jeste njihov smisao. Upravo zato Zakon o putnim ispravama u odnosu na Zakon o državljanstvu ima specifičan status, on se donosi kao njegova konkretizacija i ne može se odvojiti od njega, niti može glede samog državljanstva i njegovog dokazivanja nuditi nova (različita) rješenja. To je smisao biti i hijerarhije pravnog poretka i odnosa ova dva akta međusobno, ali i prema Ustavu BiH. I jedan i drugi su, kao niži pravni akti, u funkciji konkretizacije ustavnih odredbi i oba moraju biti sukladna s njima. Ako su oba sukladna s njima, to znači da su i međusobno sukladna. Međutim, odlukom Visokog predstavnika o izmjeni ovog potonjeg oni postaju inkompatibilni, što je u pravnom poretku neodrživo. Upravo se time, ali u drugom smislu, kako glasi većinsko mišljenje, *“prevrće cijela hijerarhija pravnog reda”*... Zbog toga, ali i zbog činjenice daje sadržaj ova dva zakona različit: jednim se definiše pravni institut (državljanstvo), drugim se, između ostalog, regulira njegovo dokazivanje, ne može se prihvatiti tumačenje izneseno u većinskoj odluci. U oprečnom, proizašlo bi da se institut državljanstva propisuje Zakonom o putnim ispravama, ili pak da se njime ono može ustanovljavati, odnosno mijenjati, što je nonsens. Državljanstvo entiteta, bez dvojbe, suglasno Ustavu BiH i Zakonu o državljanstvu, postoji i nije razvidno zbog čega se u ovim izmjenama i dopunama i to Zakona o putnim ispravama, što je nedopustivo, ono ignorira, tj. negira. Državljanstvo entiteta postoji i relevantno je, i prema Ustavu BiH i prema Zakonu o državljanstvu, što potvrđuje i članak 29. Zakona o državljanstvu koji propisuje: *“Nakon promjene mjesta prebivališta sa teritorija jednog entiteta na teritorij drugog entiteta, državljanstvo entiteta se također mijenja ako osoba želi, pod uvjetom da do promjene dode nakon što ovaj zakon stupi na snagu*

¹ Za ova dva zakona bi se moglo reći da se nalaze u specifičnom odnosu, tj. da Zakon o državljanstvu ima karakter osnovnog (glavnog zakona), dok zakon o putnim ispravama ima karakter sporednog (dopuskog) zakona, svakako promatrano sa aspekta njihove sadržine, tj. karaktera instituta državljanstva, s jedne strane, i putnih isprava kao dokaza o državljanstvu, s druge strane. Iz ovoga slijedi da bi se u ovom slučaju mogla prihvatiti karakteristična tipizacija u teoriji prava, v. M. Popović, *Prilozi teoriji prava*, Beograd, 1997. str. 47, i analogno tome nužnost da ovi zakoni budu u međusobnom skladu, tj. da sporedni ne protujеči osnovnom.

Iz narečenog je razvidno da i u ovako jednostavnoj situaciji, kao što je mjesto prebivališta, entitetsko državljanstvo ima značajnu ulogu. Ako svi državljani BiH po Ustavu BiH imaju državljanstvo BiH kao i državljanstvo entiteta, onda je njihovo pravo da ta činjenica, to pravo koje se ne uspostavlja Zakonom o putnim ispravama već Ustavom BiH i Zakonom o državljanstvu, kao konkretizacijom ustavnih odredbi, bude u njihovim ispravama uredno zabilježena. Koji je razlog da to ne bude tako i da li se to pravo državljanima BiH, koji su istodobno i državljani jednog od entiteta, na ovaj način može oduzeti? Taj razlog nema uporišta u Ustavu BiH niti pak u Zakonu o državljanstvu. Pored toga, članak 34. Zakona o državljanstvu, koji propisuje: *“Državljanstvo BiH i državljanstva entiteta dokazuje se uvjerenjem o državljanstvu BiH i uvjerenjem a državljanstvu entiteta ili putovnicom BiH”*, sasvim je razvidan. Naime, ovo je kogentna norma koja izričito propisuje da se državljanstvo BiH, ali i entiteta, koje je prema Ustavu BiH relevantno jer državljanstva BiH I nema bez entitetskog, dokazuje, precizno rečeno, uvjerenjem o državljanstvu BiH i entiteta (kumulativno) ili putovnicom. Iz ovoga proizilazi da, ako se ono dokazuje pomoću, kumulativno, oba uvjerenja o državljanstvu - i BiH i entiteta, na jednoj strani, što je nedvojbeno, da te činjenice moraju biti prisutne i u putovnici (putnoj ispravi) - kumulativno, dakle - BiH državljanstvo ali i entitetsko. Oba vida državljanstva, obzirom na Ustav i prirodu BiH, predstavljaju jedinstvenu kategoriju državljanstva BiH koje je složene prirode i ne mogu se odvojiti jedno od drugog. Karakter putnih isprava je sasvim razvidan: *“Putna isprava služi njegovom imatelju za utvrđivanje identiteta i kao dokaz o državljanstvu* Ako je člankom 1/7.(a) i (b) Ustava BiH propisano da državljani BiH imaju državljanstvo BiH i entiteta, i ako Zakon o državljanstvu BiH to konkretnije definira, propisujući obvezu da se ono dokazuje putnim ispravama, postavlja se pitanje kako će imatelj putovnice dokazati entitetsko državljanstvo koje je i prema Ustavu BiH i prema Zakonu o državljanstvu relevantno. Zakon o putnim ispravama mora biti sukladan Ustavu BiH, ali i Zakonu o državljanstvu koji konkretizira konstituiranje prava i obveza iz državljanstva predviđenog Ustavom BiH i koji propisuje kako se državljanstvo dokazuje. Zbog narcčnog, neminovno je zaključiti da je ova odluka Visokog predstavnika oprečna karakteru državljanstva BiH ustanovljenog Ustavom BiH, tj. daje ona oprečna članku 1/7.(a) i (b) Ustava BiH. Svrha putnih isprava nije konstituiranje niti pak mijenjanje državljanstva, već njegovo dokazivanje. Ovo je važno jer državljanstvo, kao pravni odnos ili pravna cjelina, kako govore neki autori, može postojati između fizičke osobe i unitarne države kao i između fizičke osobe i složene države. U složenim državama negdje primat ima jedno, a negdje drugo, negdje postoji jedinstvo, tj. pravilo da se istodobno stječe i jedno i drugo i da se nijedno od njih ne smatra kao glavno. Način na koji se državljanstvo regulira Zakonom o državljanstvu sukladno je Ustavu

2. Pravna enciklopedija, Beograd, 1979, 268

3. Isto

BiH, te Zakon o putnim ispravama ovakav karakter državljanstva BiH mora slijediti, obzirom da oba zakona moraju biti u funkciji konkretizacije ustavnih odredbi o državljanstvu i putnim ispravama.

Iz narečenog slijedi daje većinska odluka da *“prema Ustavu BiH, niti prema ikakvim drugim propisima Ustava ima ikakve obveze Parlamentarne skupštine da putovnice BiH vrše funkciju dokaza državljanstva bilo kog entiteta”*, uz opći stav pravne znanosti i prakse, kada je riječ o složenom državljanstvu, koje propisuje i članak 1/7. Ustava BiH, te da se državljanstvo dokazuje, pored uvjerenja o državljanstvu i putovnicom, nelogična, pravno neutemeljena i u svojoj osnovi kontradiktorna.

Razlika između uređivanja i izdavanja putovnice sasvim je evidentna. Naime, članak 1/7.(c) Ustava BiH je razvidno odredio proceduru: *“Svaki entitet može izdavati putovnice BiH svojim građanima, onako kako to odredi Parlamentarna skupština”*. Izdavanje putovnica podrazumijeva kompletan postupak izdavanja putnih isprava, osim, naravno, samog postupka normativnog uređivanja izgleda i sadržaja putovnice koji zakonom treba utvrditi Parlamentarna skupština BiH. Tvrdnja daje, sukladno članku IV/4.(b) i članku VII1/3. Ustava BiH Parlamentarna skupština mjerodavna regulirati prikupljanje prihoda, te daje prenošenje prihoda u proračun BiH u suglasju s Ustavom BiH ne može se, kao opća odredba, prihvatiti u ovom slučaju. To nije njen smisao. Njen smisao je daje, pored redovitih prihoda u proračun BiH za obavljanje njenih ovlasti iz Ustava BiH, za ostale prihode potrebno da Parlamentarna skupština odredi drukčiji način njihovog prikupljanja. Ovu odredbu treba dovesti u svezu s odredbom članka 1/7.(c) koji je relevantan za ovaj slučaj. Pored toga, ovaj zakon nije donijela Parlamentarna skupština, već Visoki predstavnik što nas opet vraća na početak jer se radi o prihodima entiteta o kojima trebaju odlučivati njihovi zastupnici u Parlamentarnoj skupštini. Smisao ove odredbe je da oni dakle, u Parlamentarnoj skupštini, odluče da se mimo redovitih prihoda u proračun BiH koji su nužni za ovlaštenja BiH njime utvrđene, izdvoje i neki drugi prihodi. Postupak normativnog uređivanja izgleda putovnice od Parlamentarne skupštine BiH svakako ne podrazumijeva i njihovu izradu, to u Ustavu BiH nigdje nije propisano, pa samim tim ni prikupljanje prihoda za te svrhe. Članak IV/4.(b) Ustava govori o *“izvorima i iznosu prihoda za rad ustanova BiH i za međunarodne obveze BiH”*. Postavlja se pitanje o kojim je ustanovama BiH i kojim međunarodnim obvezama BiH u ovom slučaju riječ, kada se radi o razvidno definiranim ovlastima entiteta propisanim člankom 1/7.(c) - izdavanju putovnica. Iz narečenog slijedi da u ovom slučaju nema suglasnosti ni sa narečenim člankom Ustava BiH.

Zbog narečenih razloga smatram da većinska odluka Suda nije utemeljena na Ustavu BiH, te da njeno obrazloženje nije pravno argumentirano, tj. da Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama (“SI. glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 27/00) nije sukladna članku 1/7.(a), (b) i (c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. ožujka 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Udruženja umirovljenika Republike Srpske, Banjaluka, od 25. prosinca 2000. godine, za ocjenu ustavnosti Odluke Visokog predstavnika, broj 59/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske”, broj 32/00 od 22. rujna 2000., i Odluke broj 60/00 objavljene u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 34/00 od 12. studenoga 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Predsjednik Udruženja umirovljenika Republike Srpske, N. D., podnio je u ime korisnika mirovina zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odluka Visokog predstavnika, broj 59/00 i 60/00 od 12. studenoga 2000. godine.

Visoki je predstavnik svojom Odlukom, broj 59/00, izmijenio i dopunio Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 32/00, od 22. rujna 2000. godine) i to izmjenom članka 130. i dodavanjem Zakonu članka 130a. Odlukom broj 60/00 Visoki je predstavnik proglasio nevažećim Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 34/00, od 7. listopada 2000. godine).

U narečenom zahtjevu predsjednika Udruženja pobija se mjerodavnost Visokog predstavnika da uređuje individualna građanska prava, kao stoje pravo na mirovinu.

Osim ovoga, Udruženje smatra da je ovim izmjenama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju te ukidanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ugrožen status umirovljenika.

Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine jedini je mjerodavan odlučivati, između ostalog, je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom ustavu. Međutim, takve sporove mogu pred Ustavnim sudom pokrenuti samo član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili njegov zamjenik bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Iz ovoga proizilazi da Udruženje umirovljenika Republike Srpske nije mjerodavno pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti pobijanih zakonskih odredbi. Zato se zahtjev odbacuje.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragic, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 1/01
23. ožujka 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH udruženje umirovljenika
nije ovlašteno pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti.**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55, Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 23. ožujka 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev skupine od 89 građana iz Doboja za ocjenu suglasnosti Zakona o privatizaciji državnih stanova (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 11/2000) s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Skupina od 89 građana iz Doboja je podnijela 15. veljače 2001. godine zahtjev Ustavnom sudu za ocjenu suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine Zakona o privatizaciji državnih stanova (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 11/2000) koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske 25. travnja 2000. godine. U zahtjevu se posebno ukazuje na odredbe čl. 10. i 22. Zakona. Podnositelji zahtjeva ističu da, iako im je poznato da je Visoki predstavnik gosp. Wolfgang Petritsch donio Odluku kojom se stavlja izvan snage pobijani zakon, smatraju da će Narodna skupština Republike Srpske usvojiti novi zakon bez izmjena u tekstu te se, zato, obraćaju Ustavnom sudu za ocjenu suglasnosti Zakona s Ustavom Bosne i Hercegovine.

II. Zaključak

Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva

entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to je li odluka entiteta da uspostavi posebit paralelan odnos sa susjednom državom sukladan ovom ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladana ovom ustavu.

Ovom ustavnom odredbom je, također, određeno da sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili dopredsjedatelj, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Na temelju izloženog slijedi da 89 osoba, koje su podnijele ovaj zahtjev, nisu mjerodavne pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti narečenih zakonskih odredbi, te se njihov zahtjev mora odbaciti.

Odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće (članak W4.).

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, dr. doc. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 18/01
23. ožujka 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH grupa građana nije ovlaštena pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija Ž. M. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, te se ukidaju:

- **presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj UŽ-39/00 od 18. svibnja 2000. godine,**
- **presuda Kantonalnog suda u Bihaću, broj U-267/99 od 21. prosinca godine,**
- **rješenje Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona, broj 11/1-23-1054-U 11/99 od studenoga 1999. godine i**
- **rješenje Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, broj 05-23-1433/99 od 6. kolovoza 1999. godine.**

Nalaže se Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin da Z. M. preda u posjed i slobodno raspolaganje, slobodan od osoba i stvari, stan površine 125,81 m², u Ulici Ahmeta Fetahagića broj 10/17 naselje Triplex, u Cazinu, koji mu je dodijeljen na korištenje rješenjem Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu broj 01-93/87 od 4. rujna 1987. godine, u roku od 60 dana od dana objave ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, pod prijetnjom izvršenja.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske.”

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Rješenjem broj 01-93/87 od 4. rujna 1987. god. Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu, Z. M. (u daljnjem tekstu: apelant), djelatniku tog poduzeća, je dodijeljen na korištenje stan u Cazinu, u naselju Triplex, površine 125,81 m². Dodijeljeni je stan apelant koristio i u njemu živio sa svojom obitelji do konca 1994. godine, kada su zbog ratnih sukoba napustili Bosnu i Hercegovinu i nastavili živjeti u Sjedinjenim Američkim Državama.
2. Apelant je, 15. lipnja 1999. godine, preko svog punomoćnika M. S., odvjetnika iz Cazina, podnio Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin zahtjev za vraćanje stana u posjed. Ovo odjeljenje je, rješenjem broj 05-23-1433/99 od 6. kolovoza 1999. godine, odbilo njegov zahtjev, sa obrazloženjem da nije dostavio ugovor o korištenju stana, koji prema Zakonu o stambenim odnosima (u daljnjem tekstu: ZoSO) predstavlja pravni osnov za zakonito useljenje u stan i stjecanje stanarskog prava
3. Protiv narečenog rješenja apelant je uložio priziv Kantonalnom ministarstvu za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona, navodeći daje iz rješenja o dodjeli i korištenju stana vidljivo da to rješenje zamjenjuje ugovor o korištenju stana. Kantonalno je ministarstvo, rješenjem broj 11/1-23-1054-U 11/99, od studenoga 1999. godine, odbilo ovaj priziv, sa obrazloženjem da se on ne može smatrati nositeljem stanarskog prava u smislu ZoSO, te da nema pravo na povrat stana.
4. Protiv ovog je rješenja apelant pokrenuo upravni prijedor pred Kantonalniin sudom u Bihaću tražeći njegovo poništenje. Kantonalni je sud, presudom broj U-267/99 od 21. prosinca 1999. godine, odbio tužbeni zahtjev apelanta s obrazloženjem da on nije stekao stanarsko pravo i da nema pravnog osnova da mu se prijedorni stan vrati u posjed.
5. Protiv ove presude apelant je uložio priziv Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, svojom presudom broj UŽ-39/00, od 18. svibnja 2000. godine, odbio priziv s obrazloženjem da se radi o zahtjevu za vraćanjem stana koji je 14. srpnja 1995. godine proglašen napuštenim rješenjem Općine Cazin, i daje apelant u ovaj stan uselio na temelju rješenja o dodjeli stana, a da nikad nije zaključio ugovor o korištenju stana, odnosno da, u smislu članka 11. ZoSO, nema svojstvo nositelja stanarskog prava i da nema pravo tražiti vraćanje stana u posjed prema članku 4. stavak 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

6. Apelant je 5. srpnja 2000. godine podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju kojom traži poništenje presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj UŽ-39/00, od 18. svibnja 2000. godine, Kantonalnog suda u Bijaću broj U-267/99 od 21. prosinca 1999. godine, rješenja Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona, broj 11/1-23-1054-U 11/99 od 9. studenoga 1999. godine i Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, broj 05-23-1433/99 od 6. kolovoza 1999. godine. U apelaciji je naveo daje njemu i njegovoj obitelji naređenim odlukama onemogućen povratak u stan, čime je povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma iz članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka 11/2. Ustava Bosne i Hercegovine; da je s obitelji uselio u prijemni stan na zakonit način, na temelju rješenja o dodjeli stana koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana; da u objektu u kome se nalazi prijemni stan ima još stanova koji nikad nisu preneseni u fond tadašnje zajednice stanovanja, pa tako s tom zajednicom nisu ni zaključeni ugovori o korištenju stana; daje, kao i drugi, plaćao stanarinu poduzeću od kojega je dobio stan; da se tijela uprave i sudovi nisu upustili u bit problema, te daje žrtva diskriminacije; zatim, da u ovom stanu živi sa obitelji S. Dž., koji ga sprječava da se sa svojom obitelji vrati u stan.

7. Ustavni je sud apelaciju dostavio Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, Kantonalnom ministarstvu za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona i S. Dž., osobi koja sada stanuje u stanu. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalno ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona su u svom odgovoru pobijali utemeljenost apelacije, ostajući pri svojim odlukama. I S. Dž. je pobijao utemeljenost apelacije, ističući da apelant nije stekao stanarsko pravo, a daje on nositelj stanarskog prava na stanu koji je stekao sukladno zakonu i koji koristi zajedno sa svojom obitelji, kao trajni invalid od 80% (amputirana mu je noga).

Odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu. Apelant je sudu dostavio potvrdu Stambenog fonda Općine Cazin, od 26. veljače 2001. godine, u kojoj je narečeno da stambeno naselje Duplexi-triplexi, vlasništvo Tvornice kartona i ambalaže, nije u evidenciji unesenih zgrada - stanova na upravljanju i održavanju kod ukinute Zajednice stanovanja, čiji je pravni sljednik ovaj fond, te da sa Zajednicom stanovanja nisu ni zaključeni ugovori o korištenju tili stanova.

III. Dopustivost apelacije

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost o pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu

kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

Ustavni sud konstatira da presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalnog suda u Bihaću, te upravna rješenja Kantonalnog ministarstva i Općine Cazin, pokreću pitanja iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinih protokola, koji se, prema članku II/2. Ustava, izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima, te da je apelant, pokrećući postupak pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, iscrpio sve efektivne pravne lijekove, i daje apelaciju uložio u roku predviđenom u članku 11. Poslovnika Ustavnog suda.

Apelacija je, stoga, dopustiva.

IV Pravna ocjena predmeta

11. Rješenjem Tvornice kartona i ambalaže u Cazinu broj 01-93/87 od 4. rujna 1987. godine, apelantu je dodijeljen na korištenje stan u Cazinu, u koji je uselio i u njemu živio sa svojom obitelji do konca 1994. godine, kada su, zbog ratnih sukoba, napustili Bosnu i Hercegovinu i nastavili živjeti u Sjedinjenim Američkim Državama.

12. Apelant je bezuspješno pokušavao pred upravnim organima i sudovima vratiti stan u posjed (svi njegovi zahtjevi su odbijeni).

13. U odgovoru na apelaciju, Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine dao objašnjenje da apelaciju smatra neutemeljenom iz razloga narečenih u njegovoj presudi. Dalje je narečeno da apelant u apelaciji potvrđuje činjenicu daje u predmetni stan uselio samo na temelju rješenja o dodjeli stana, za koje neutemeljeno smatra da zamjenjuje ugovor o korištenju stana, što je oprečno odredbama članka 11. ZoSO.

14. Međutim, apelant se žali da mu je pobijanim presudama i rješenjima onemogućeno vratiti se u svoj dom i daje, time, povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma, koje jamči članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Također navodi daje žrtva diskriminacije.

15. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Sud "ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini". Prema tome, prizivna nadležnost Ustavnog suda je ograničena na razmatranja pitanja sadržanih u Ustavu, što znači da u konkretnom slučaju Sud mora ispitati je li pobijanim odlukama povrijeđen Ustav Bosne i Hercegovine, a posebno članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak 1.

Protokola broj 1 na tu konvenciju, koji su, prema članku II/2. Ustava, sastavni dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

16. Članak 8. Konvencije, u svojim relevantnim dijelovima, glasi:

‘1. Svako ima pravo na poštovanje [...], doma [...]

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.’

17. Osnovna svrha članka 8. Konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti sa njihovim pravima zajamčenim člankom 8. Konvencije (Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A br. 297-C, str. 56 stavak 31).

18. U konkretnom predmetu, Ustavni sud mora prvo utvrditi može li se stan o kojem je riječ smatrati “domom” apelanta u okviru značenja članka 8. Konvencije i, ako je to slučaj, predstavljaju li poduzete mjere “miješanje” u njegovo pravo na poštovanje doma i je li to miješanje opravdano prema stavku 2. članka 8.

19. Da bi miješanje bilo opravdano, ono mora biti “sukladno zakonu”. Ovaj uvjet zakonitosti se, sukladno značenju termina Konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno pristupali tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koji se mogu primijeniti na dati predmet; i (c) zakon također mora biti formuliran sa odgovarajućom točnošću i razvidnošću da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A br. 30, str. 31, stavak 49).

20. Što se tiče pitanja može li se stan o kojemu je riječ smatrati kao apelantov “dom”, što je svrha članka 8. Konvencije, Sud ukazuje da članak 1. točka 1. Prvog odjeljka Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Sporazum o izbjeglih i raseljenim osobama) predviđa da sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove i da će imati pravo na povrat imovine koja im je oduzeta zbog neprijateljstava počevši od 1991. godine. Osim toga, rani povratak izbjeglih i raseljenih osoba je važan cilj razrješenja konflikta u Bosni i Hercegovini. U vezi s tim, Sud primjećuje da je jedan od temeljnih ciljeva potpisivanja Okvirnog sporazuma za mir u BiH povratak ljudi u mjesta prebivališta koje su imali 1991. godine. Prema tome, Sud smatra da faktičko stanje, zatečeno 30. travnja 1991. godine, treba biti polazna točka s koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje poduzmu mjerodavna tijela oba entiteta i tijela BiH (u okviru svojih nadležnosti) u cilju vraćanja imovine

njihovim predratnim korisnicima. Prema članku II/5. Ustava, sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. Ovo pravo izbjeglih i raseljenih osoba uzdignuto je na razinu ustavnih prava koja su, prema članku II/4. Ustava, osigurana svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

21. U ovom slučaju Sud ističe daje apelant bio u faktičkom posjedu predmetnog stana, te daje imao pravni osnov za useljenje u stan, očevidno ga smatrajući svojim domom četiri godine, te da stan nikada nije predat Fondu stanovanja, stoje bila uobičajena praksa, a što nije propust apelanta. Sa Fondom stanovanja nije ni zaključen ugovor o korištenju stana. Međutim, apelant je sve vrijeme, od momenta useljenja u stan, plaćao stanarinu poduzeću od kojega je dobio stan, dakle, izmirivao obveze koje bi, inače, izmirivao i da je zaključio ugovor o korištenju stana. ZoSO predviđa i ovakvu situaciju i ostavlja mogućnost da se, ako jedna od ugovornih strana neće da zaključi ugovor u roku od 30 dana od useljenja, stranke obrate mjerodavnom stambenom tijelu koje bi, umjesto Fonda stanovanja, donijelo rješenje koje bi zamijenilo ugovor. U konkretnom slučaju, takav zahtjev nije podnesen što razvidno upućuje na zaključak da su obje strane prešutno pristale na faktičko stanje. Osim toga, neprijeporna je činjenica daje apelant stan koristio četiri godine - od momenta useljenja do 30. travnja 1991. godine - i da za to vrijeme nitko nije pobijao njegovo pravo da koristi predmetni stan. Stoga je Sud stao na stajalište da se narečeni stan ima smatrati njegovim domom u smislu članka 8. Konvencije.

22. Sud, dalje, smatra da je nemogućnost apelanta na povratak u stan u periodu od približno pet godina nakon završetka rata rezultirala miješanjem u prava apelanta na njegov dom u smislu stavka 1. članka 8. Konvencije.

23. Dakle, mora se utvrditi opravdanost ovog miješanja u smislu stavka 2. članka 8, odnosno, drugim riječima, je li ono bilo po zakonu i je li bilo nužno u demokratskom društvu da bi se postigao jedan od ciljeva narečenih u stavku 2. Članak 8. Konvencije.

24. Sud smatra da je ovo miješanje prvobitno vodilo zakonitom cilju sukladno značenju stavka 2. članka 8. Konvencije. Odgovarajući je cilj bio zaštita prava drugih, tj. prava osoba koje su zbog rata bile primorane napustiti svoje domove. Rat u Bosni i Hercegovini je doveo do masovnih pomicanja stanovništva i izazvao velik broj stambenih problema. Veliki broj stanova i kuća je napušteno, silom iseljeno ili uništeno. Prazni domovi su odmah preuzeti. Vlasti tadašnje Republike Bosne i Hercegovine su donijele zakon kojim su privremeno riješeni stambeni problemi izazvani velikim brojem izbjeglih.

25. Međutim, apelant još uvijek nije u mogućnosti ostvariti svoja prava. Stoga "miješanje", koje je u početku i moglo biti opravdano i u suglasnosti s principom "nužnosti", ne predstavlja više pet godina nakon završetka rata nužno "miješanje u demokratskom društvu" u apelantovo pravo da se vrati u svoj dom. Sud ističe da u periodu od 6. siječnja 1996. godine pa sve do 4. travnja 1998. godine apelant nije imao

nikakvo pravno sredstvo koje bi mu davalo makar minimalnu šansu za ostvarenje njegovih prava. Tek nakon donošenja Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, apelant je imao mogućnost pred upravnim, a zatim i sudskim organima, tražiti ostvarenje svojih prava.

26. U ovim okolnostima Sud smatra da se onemogućavanje povratka apelanta u stan u ovom slučaju ne može smatrati “nužnim u demokratskom društvu” i daje, stoga, nesrazmjerno u odnosu na zakoniti cilj kojem se teži. Zaključivši da uvjet o neophodnosti nije zadovoljen, Sud ne smatra potrebitim ispitivati je li miješanje bilo sukladno zakonu.

27. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u ovom predmetu povrijeđeno apelantovo pravo na poštovanje doma iz članka 8. Konvencije.

a) Pravo na imovinu

28. Iz apelantovog zahtjeva može se zaključiti da se on žali na povredu članka 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općini načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenju je takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni".

29. Članak 1. Protokola broj 1 na Konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu.

30. Prvi uvjet potrebit za primjenu članka 1. Protokola broj 1 je da apelantova pravna pozicija glede stana predstavlja “imovinu” u smislu značenja ovog članka. Riječ “imovina” uključuje širok opseg imovinskih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost.

U ovom pogledu, Sud podsjeća na argumente izražene u st. 20. i 21. ove odluke. Stan je bio dodijeljen apelantu koji je redovito plaćao stanarinu. Pored toga, prema članku 30. st. 2. i 6. Zakona o stambenim odnosima, u slučaju nezakonitog korištenja, deložacija je

moguća u roku od tri godine (od stambenih tijela) ili u roku od daljnjih pet godina (od vlasnika stana). Za vrijeme cijelog perioda u kojem je apelant koristio stan, vlasti su prešutno prihvatile apelantovo posjedovanje stana. Činjenica daje apelant napustio stan zbog rata ne dovodi u pitanje njegovo posjedovanje stana prema članku 30. Zakona o stambenim odonosima zbog toga što Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima predviđa da “sve administrativne, sudske i ostale odluke (...) kojima se okončava stanarsko pravo (...) nemaju valjanosti” i time je ponovno uspostavljen kontinuitet koji je bio privremeno prekinut Zakonom o napuštenim stanovima. Obzirom na to, ne samo da stambeni organi nego ni vlasnik stana nisu mogli deložirati apelanta iz stana. Isključivanje deložacije stvara čvrst pravni imovinski status jednak statusu nositelja stanarskog prava. Opći princip Aneksa 7 na Opći okvirni sporazum i članka II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, koji omogućuje i ohrabruje povratak izbjeglih i raseljenih osoba njihovim domovima, podržava primjenu članka 1. Protokola broj 1 u svim slučajevima u kojima su ljudi morali napustiti domove zbog rata, bez obzira na njihove specifične pravne statute. Sud, stoga, smatra da apelantova pravna situacija predstavlja stečenu ekonomsku vrijednost u smislu “imovine” iz članka 1. Protokola broj 1.

31. Rezultat presuda sudova u Federaciji je taj daje apelantu uskraćeno pravo da se koristi ekonomskom vrijednošću, koju za njega predstavlja stan. Sad se postavlja pitanje je li ovo uskraćivanje u suglasnosti s apelantovim pravima iz Ustava i članka 1. Protokola broj 1.

32. Članak II/5. Ustava predviđa, između ostalog, da sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Slijedi da, prema ovoj odredbi, postoji ustavno pravo na ponovnu uspostavu statusa *quo ante*.

33. Sud primjećuje da presude sudova Federacije nisu apelantu vratile ekonomsku vrijednost, što predmetni stan za apelanta i jeste, i za koju je Sud zaključio daje zaštićena kao pravo na imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1. Sud je razmatrao je li u ovom slučaju postojalo opravdanje za to što sudovi u Federaciji tu ekonomsku vrijednost nisu vratili. Odgovor na ovo pitanje ovisi od tome je li bila odmjerena pravedna ravnoteža između apelantovih i drugih sučeljenih interesa ili, drugim riječima, je li to miješanje u njegovo pravo bilo proporcionalno.

34. Sud prihvata da su za vrijeme rata i postojali jaki razlozi kojima se moglo opravdati to što se stan koristio za smještaj izbjeglih. Međutim, uvjeti koji su tada prevladavali su se iz temelja promijenili i više ne mogu opravdati miješanje u apelantova prava.

Također je istina da predmetni stan trenutno koriste druge osobe i da se i njihovi interesi moraju uzeti u obzir kad se utvrđuje je li miješanje u apelantova prava bilo proporcionalno. Međutim, kada se odvagnu različiti interesi u ovom slučaju, Sud mora obratiti posebnu pozornost na činjenicu da je povratak izbjeglih i raseljenih osoba u

njihove domove osnovni cilj Općeg okvirnog sporazuma i Ustava i da ponovna uspostava nekadašnjih prava na kuće i stanove treba, gledano iz ove perspektive, predstavljati osnovni cilj.

35. Prema tome, po mišljenju Suda, uskraćivanje prava na stan apelantu nije predstavljalo proporcionalno ograničavanje njegovih prava iz članka 1. Protokola broj 1. Stoga Sud smatra da presuda Vrhovnog suda Federacije BiH i presuda Kantonalnog suda u Bihaću ki še odredbe narečenog članka.

36. Ovakva ocjena je opravdana kada se uzme u obzir nedostatak zakonitosti. Mjerodavne vlasti, u vrijeme dodjeljivanja stana trećoj osobi, u to su vrijeme djelovale na temelju Zakona o napuštenim stanovima. Međutim, ukidanjem "svih administrativnih, sudskih i ostalih odluka donesenih na temelju propisa naznačenih u stavku 1. članka 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (članak 2.) u svezi s prestankom primjene tih propisa, pravni temelj za privremeno dodjeljivanje stanova je prestao postojati. Stoga, sadašnja situacija se ne može smatrati zakonitom.

37. Štaviše, irelevantno je to što su mjerodavne vlasti i sudovi primijenili Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, točno onako kako je glasilo, odbijanjem da vrate stan apelantu zbog toga što ga nisu smatrale nositeljem stanarskog prava. Glede njihove obveze da primijene Ustav Bosne i Hercegovine i Europsku konvenciju, kao zakon koji ima supremaciju, kompetentne vlasti su morale tumačiti Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima na način koji bi bio suglasan Ustavu Bosne i Hercegovine i Europskoj konvenciji, osobito na način da izjednače status apelanta sa statusom nositelja stanarskog prava.

38. Na temelju iznesenog, Sud smatra da propuštanje vlasti i sudova da vrate apelanta u posjed stana nije opravdano. Prema tome, presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj UŽ-39/00 od 18. svibnja 2000. godine i presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj U-267/99 od 21. prosinca 1999. godine, i upravni akti kojima je spriječen povratak apelanta u stan, su povrijedile članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

b) *Zabrana diskriminacije*

39. Apelant, dalje, navodi da je bio diskriminiran tijekom postupka u svezi zaštite njegovih imovinskih prava prema članku 14. Konvencije, a u svezi članka 8. Konvencije.

40. Članak 14. Konvencije glasi kako slijedi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kose, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

41. Međutim, podnositelj apelacije ničim nije dokazao daje prema njemu postupano drukčije nego prema drugim osobama u istoj situaciji, pa se Sud nije upuštao u razmatranja povrede članka 14. Konvencije.

42. Slijedi da nije došlo do povrede apelantovih prava iz članka 14. Konvencije.

V Zaključak

43. Ustanovivši povredu apelantovih prava iz Ustava i Europske konvencije o ljudskim pravima, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu.

44. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić, suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omčragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 14/00
svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Sudske odluke i, prethodno, upravni akti, kojima je odbijen apelantov zahtjev za vraćanje u posjed stana iz razloga što nije zaključio ugovor o korištenju stana te se zbog toga ne može smatrati nositeljem stanarskog prava, neopravdano su onemogućile povrat u posjed stana apelantu - izbjeglici iz Bosne i Hercegovine, koji je do 30. travnja 1991. godine (nadnevak određen imovinskim zakonima) bio, na temelju rješenja o dodjeli stana, u faktičkom posjedu stana. Na taj način su povrijedile apelantovo pravo na poštovanje doma iz članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 Europske konvencije, i koje jamče član II Ustava Bosne i Hercegovine, a posebno članak II/5. Ustav ("Izbjeglice i raseljena lica").

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. I. Z. protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.271/99 od 18. siječnja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj apelacije je gosp. I. Z. iz Sarajeva.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnositelja apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Podnositelj apelacije je korisnik usluga Javnog poduzeća “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo, na temelju ugovora po pristupanju o isporuci, odnosno, preuzimanju električne energije.
4. Javno poduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” jc 10. travnja 1998. godine, zbog neplaćanja računa za utrošak električne energije, apelantu isključilo električnu energiju.
5. Apelant jc 19. lipnja 1998. godine pokrenuo parnični postupak protiv “Elektroprivrede Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo pred Općinskim sudom II Sarajevo. Predmet spora u građanskoj parnici bio je zahtjev apelanta da mu tuženo Javno poduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo isplati iznos od 38.000 DEM, na ime štete prouzročene isključenjem električne energije u njegovom stanu.

6. Općinski je sud II Sarajevo, presudom broj P: 1606/98 od 7. siječnja 1999. godine, odbio tužbeni zahtjev. Sud je istaknuo daje tuženo Javno poduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elctrodistribucija” Sarajevo, prije isključenja struje 10. travnja 1998. godine, u nekoliko navrata upozoravalo apelanta na neplaćene račune koji su mu dostavljani. Sud je našao daje Javno poduzeće postupilo sukladno Zakonu o elektroprivredi (“Službeni list R BiH”, br. 1/93 i 13/94) i Općim uvjetima za isporuku električne energije (“Službeni list SR BiH”, broj 6/92 i “Službeni list R BiH”, broj 2/93), te je, zato, zaključio da poduzeće nije odgovorno za bilo kakvu štetu koju je apelant mogao pretrpjeti u smislu članka 184. Zakona o obligacijskim odnosima. U presudi je konstatirano da su apelantova potraživanja za namirnice, izgubljeno vrijeme i lijekove, apsolutno neutemeljena, jer nije bilo dokazano daje bilo koja radnja tuženog prouzročila izdatke apelanta.

7. Kantonalni je sud u Sarajevu, svojom presudom broj Gž-200/99 od 14. travnja godine, odbio priziv apelanta i potvrdio prvostupanjsku presudu.

8. Vrhovni je sud Federacije BiH, 18. siječnja 2000. godine, donio presudu broj Rcv.271/99 kojom je odbio zahtjev za revizijom kojucj apelant 1. lipnja 1999. godine podnio protiv presude Kantonalnog suda od 14. travnja 1999. godine, utvrdivši daje neutemeljen.

II. Apelacija

9. U svojoj apelaciji Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, apelant pobija presudu Vrhovnog suda Federacije BiH, navodeći povrede svojih prava iz članka II st. 2. i 3. pod a), b), c), d), c) i f), te st. 4. i 6. Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 2. stavak 1., članka 3., članka 4. stavak 1., članka 5. stavak 1., članka 8. stavak 1., kao i čl. 13. i 14. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, te iz članka 22. i članka stavak 1. Opće deklaracije o ljudskim pravima.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Apelacija je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesena 14. travnja 2000. godine, a dalje je precizirana 9. svibnja 2000. godine.

11. Prema članku 16. Poslovnika Suda, od Vrhovnog suda Federacije BiH i Javnog poduzeća “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elektrodistribucija” Sarajevo, kao sudionika u postupku, zatraženi su odgovori na apelaciju. Vrhovni je sud Federacije BiH dostavio 31. srpnja 2000. godine podnesak u kome konstatira da nema potrebe odgovorati na apelaciju apelanta jer se svi odgovori mogu naći u pobijanoj presudi.

12. Javno poduzeće “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” - “Elctrodistribucija” Sarajevo nije dostavilo odgovor.

13. Na traženje Ustavnog suda, Općinski sud II Sarajevo dostavio je na uvid kompletan spis.

IV. Dopustivost

14. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
15. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.
16. U konkretnom slučaju, pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije BiH je presuda protiv koje nema daljnjih pravnih lijekova. Apclant je, zato, ispunio uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova.
17. Apelacija je podnesena u propisanom roku, jer je apclant primio presudu Vrhovnog suda Federacije BiH 18. travnja 2000. godine, a apelacija je Ustavnom sudu dostavljena travnja 2000. godine.
18. Slijedi daje apelacija dopuštena.

V. Ustavni sud je ocijenio

19. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelacijska jurisdikcija Suda je, zato, ograničena na ustavna pitanja, i Sud općenito nije mjerodavan preispitivati jesu li niži sudovi ispravno primijenili zakone i utvrdili činjenice.
20. Apclant navodi da su povrijeđena njegova ljudska prava i poziva se na više članaka Europske konvencije o ljudskim pravima. Prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Konvencija se primjenjuje izravno u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni je sud, zato, mjerodavan preispitati je li ijedno od prava zaštićenih Konvencijom, na koja se apclant poziva, u ovom slučaju povrijeđeno.
21. Apclant se, također, poziva na više odredbi članka II Ustava Bosne i Hercegovine. Glede toga, nije potrebno da se Sud izjašnjava, jer su ista ta prava predviđena odgovarajućim člancima Europske konvencije.
22. Konačno, apclant se poziva na Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima. Međutim, Univerzalna deklaracija je drukčijeg pravnog karaktera i nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini.
23. Slijedi da se Ustavni sud može ograničiti na razmatranje pitanja jesu li povrijeđena

apelantova prava iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama na koje se on poziva.

Članak 6. Konvencije

24. Glede članka 6. Konvencije, apelant navodi da postupak u njegovom predmetu nije bio okončan u razumnom roku i da su sudovi nepotpuno utvrdili činjenice.

25. Članak 6. stavak 1. Konvencije, u svojim relevantnim dijelovima, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza [...] svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

26. Ustavni sud konstatira da se postupak pred sudovima tiče apelantovih građanskih prava i daje članak 6. primjenjiv na taj postupak.

1. Duljina postupka

27. Sud ističe da, prilikom ocjenjivanja duljine postupka o građanskim pravima, period koji se uzima u razmatranje treba računati od dana kada je postupak pokrenut pred sudom do konačne presude u predmetu (v. Evropski sud za ljudska prava, *Guincho protiv Portugala*, presuda od 10. srpnja 1984, serija A br. 81, str. 13, st. 29). Sud zapaža da je apelant 19. lipnja 1998. godine pokrenuo parnični postupak protiv Javnog poduzeća “Elektroprivreda” i daje postupak okončan 18. siječnja 2000. godine, kada je Vrhovni sud Federacije BiH donio presudu u predmetu. Postupakje, dakle, trajao jednu godinu i sedam mjeseci.

28. Sukladno kriterijima ustanovljenim sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (v. Evropski sud za ljudska prava, predmet *Vernillo protiv Italije*, presuda od 20. veljače 1991. serija A br. 198, str. 12. st. 30) i, imajući u vidu okolnosti predmetnog slučaja, Sud smatra da duljina postupka nije bila pretjerana i da je, zato, postupak okončan u razumnom roku.

29. Sud, zato, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka 6. Konvencije u odnosu na duljinu vođenog postupka.

2. Pravo na postupak

Glede apelantovih navoda da su sudovi pogrešno utvrdili činjenice, Ustavni sud primjećuje da nije mjerodavan preispitivati način na koji su sudovi utvrdili činjenice predmeta, izuzev ako postupak nije sadržavao povredu prava na pravično suđenje u okviru značenja Članka 6. Konvencije.

31. U ovom slučaju, apelant nije naveo nikakvu proceduralnu grešku ili neregularnost koja bi mogla utjecati na pravičnost postupka ili bilo kakav drugi element koji bi postupak učinio nepravičnim. Nikakvi takvi elementi ne proističu niti iz spisa koji je dostavljen Ustavnom sudu.

32. Sukladno tomu, Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede članka 6. Konvencije niti u ovom pogledu.

b) Članak 13. Konvencije

33. Apelant se, dalje, žali da nije imao na raspolaganju efektivnih pravnih lijekova, protivno članku 13. Konvencije, koji glasi:

“Svatko čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovili prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti.”

34. Ustavni sud ističe da, prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, jedino podnositelj koji ima utemeljen zahtjev o povredi svojih prava iz Konvencije, ima pravo, prema članku 13. Konvencije, na efektivan lijek (v. npr. Europski sud za ljudska prava, *Silver i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. ožujak 1983., serija A, br. 61). Sud dvoji da bi se apelant u ovom slučaju mogao osnovano pozivati na povredu prava iz Konvencije. U svakom slučaju, Sud primjećuje da je apelant imao na raspolaganju pravna sredstva. Protiv presude Općinskog suda je mogao uložiti priziv Kantonalnom sudu, a protiv presude Kantonalnog suda Vrhovnom sudu.

35. Slijedi da članak 13. Konvencije u konkretnom slučaju nije bio povrijeđen.

c) Članak 14. Konvencije

36. Apelant navodi daje bio diskriminiran tijekom sudskog postupka, što predstavlja povredu članka 14. Konvencije, koji glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeverispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

37. Općim uvjetima za isporuku električne energije, koji su važili u vrijeme nastanka prijepornog odnosa (“Službeni list SRBiH”, broj 6/92 i “Službeni list RBiH”, broj 2/93) i važećim Općim uvjetima za isporuku električne energije (“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/99), donesenim sukladno odredbama Zakona o elektroprivredi, propisana su uzajamna prava i obveze isporučitelja električne energije i kupca električne energije. Prema odredbama čl. 55. i 57. Zakona i odredbama članka 106. stavak 1. točka 13. i

stavak 3. Uvjeta, isporučitelj električne energije može obustaviti električnu energiju kupcu - potrošaču ako on u određenom roku ne plati naknadu za utrošenu energiju.

38. Kako podnositelj apelacije nije dokazao daje u primjeni ovih odredbi prema njemu postupano drukčije nego prema drugim osobama u istoj situaciji, Sud smatra da u ovom slučaju nema naznaka diskriminacije.

39. Slijedi da apelantova prava iz članka 14. Konvencije nisu bila povrijeđena.

d) Ostale odredbe Konvencije

40. Konačno, apelant se poziva na članak 2. Konvencije, koji štiti pravo na život, članak Konvencije, koji zabranjuje podvrgavanje mučenju, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju, članak 4. Konvencije, koji zabranjuje držanje u ropstvu ili položaju ropske ovisnosti, članak 5. Konvencije, koji osigurava pravo na slobodu i osobnu sigurnost, članak 8. Konvencije, koji štiti pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

41. Sud je razmotrio i ove navode, ali je zaključio da su neutemeljeni. Nisu nađene nikakve naznake povreda bilo kojih drugih odredbi iz Konvencije i njenih protokola.

VI. Zaključak

42. Ustavni je sud odlučio da, iz narečenih razloga, odbije apelaciju.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda BiH su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omrcagić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 17/00
svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati način na koji su sudovi utvrdili činjenično stanje predmeta, osim u slučaju ako je u postupku pred tim sudovima došlo do povrede prava na pravično suđenje kako je to definirano člankom 6. Konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

- 1. Usvaja se apelacija S. L., Z. P. i poduzeća “Kemokop” d.o.o , te se:**
- 2. ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Pvl-17/99 od 24. siječnja 2000. godine,**
- 3. predmet vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na ponovni žuran postupak i donošenje presude.**

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Poduzeće “Kemokop” d.o.o. (u daljnjem tekstu: “Kemokop”), te S. L. i Z. P, svi iz Dugog Sela, uložili su preko svojih zastupnika, odvjetnika G. i Z. B., apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 8. svibnja 2000. godine protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS), broj Pvl-17/99 od 24. siječnja 2000. godine. Podnositelji apelacije su tražili da Ustavni sud, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni ustavnost ove presude.

1. Činjenično stanje

2. Autoprijevozno poduzeće “Kemokop” d.o.o. je u vlasništvu S. L.. Z. P u njemu radi kao vozač. Ovo poduzeće je dobilo nalog od poduzeća “Simpred koridor” iz Banjaluke da preveze određenu količinu prehrambene robe iz Holandije, kao zemlje nabavke robe, do Bosne i Hercegovine, kao destinacione zemlje.

3. “Kemokop” jc 1998. godine, i to u više navrata, uvezao robu u BiH (4. rujna 22.100 kg, 10. rujna 22.008 kg, 17. rujna 22.000 kg i 25. rujna 22.500 kg). Svaki put robu su prevezli na granični prijelaz Orašje, a carinjenje je trebalo biti u carinskoj ispostavi u Zvorniku.

4. Prilikom uvoza robe u BiH 25. rujna 1998. godine, carinski službenici su zadržali robu “Kemokopa”. Na zahtjev Odsjeka za suzbijanje krijumčarenja i carinske istrage Republičke uprave carina RS-a u Banjaluci pokrenut je prekršajni postupak protiv okrivljenih “Kemokopa”, S. L. i Z. R

5. Prvostupanjskim rješenjem Povjerenstva za carinske prekršaje Republičke uprave carina - Carinarnice Banjaluka br. 02-P-I 143/98 od 14. prosinca 1998. godine, apelanti su proglašeni krivim za prekršaj iz članka 188. stavak 1. točka 1. Carinskog zakona Republike Srpske za ukupno četiri djela izvršena u stjecaju. Ova odredba regulira izricanje novčane kazne u slučaju da jedna osoba “...u ispravama koje se podnose uz carinsku deklaraciju označi drugu kakvoću, vrstu, količinu, vrijednost ili podrijetlo robe, odnosno na drugi način omogući netočno prijavljivanje robe pri prelasku carinske crte ili pri carinjenju u namjeri da izbjegne plaćanje carine i drugih uvoznih dažbina...”. U predmetnom su slučaju carinski organi utvrdili da su apelanti u četiri navrata tijekom 1998. godine ulaznoj carinarnici RS prijavili robu koja podliježe carinjenju. Međutim, carinska uprava smatra daje roba namijenjena fiktivnom poduzeću, te daje roba stavljena u promet prije plaćanja carine i drugih uvoznih dažbina.

6. “Kemokopu” je izrečena, za ukupno četiri djela izvršena u stjecaju, ukupna novčana kazna u iznosu od 280.000,00 dinara, S. L. za ukupno četiri djela izvršena u stjecaju novčana kazna u iznosu od 200.000,00 dinara, te Z. P za ukupno četiri djela izvršena u stjecaju novčana kazna u iznosu od 120.000,00 dinara. Osim toga, “Kemokopu” su izrečene zaštitna mjera oduzimanja 22.500 kg prehrambene robe, mjera naplate protuvrijednosti robe u iznosu od 684.885,00 dinara koja nije nađena jer je predbježno stavljena u slobodni promet, zaštitna mjera oduzimanja prijevoznih sredstava, naime teretnog vozila reg. oznake ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolice) reg. pločice ZG 797 OI.

7. Protiv prvostupanjskog rješenja sva su tri apelanta izjavili priziv Republičkoj upravi carina RS zbog bitnih povreda odredbi prekršajnog postupka, materijalnih propisa i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Republička uprava carina Banjaluke jc rješenjem broj 02j\2 P/II-37/99 u potpunosti odbila apelante i potvrdila prvostupanjsko rješenje.

8. Podnositelji apelacije su podnijeli zahtjev za sudsku zaštitu. VS RS jc presudom broj Pvl-17/99 od 24. siječnja 2000. godine ovaj zahtjev, u odnosu na pravnu osobu “Kemokop”, odbio kao neutemeljen, a u odnosu na druga dva apelanta odbacio kao nedopušten.

2. Apelacija

Apelanti se žale da su prvostupanjskim, drugostupanjskim rješenjem upravnih organa i presudom VS RS povrijeđena njihova ustavna prava na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (članak II/3.(e) Ustava BiH) i pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 iste Konvencije (članak II/3.(k) Ustava BiH). Apelanti se žale da presuda Vrhovnog suda ne ispunjuje kriterije članka 6. Konvencije, prije svega glede razumljivosti, proturječnosti i obrazloženosti. Osim toga, oni navode da su pogrešno primijenjene odredbe prekršajnog postupka i materijalnog prava, te da je VS RS apelantima neutemeljeno odbio zahtjev za sudskom zaštitom.

3. Postupak pred Ustavnim sudom

Apelanti su 8. svibnja 2000. godine podnijeli apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 24. siječnja 2000. godine.

Ustavni je sud poslao 20. listopada 2000. godine zahtjev drugostupanjskom upravnom organu i VS RS da odgovore na apelaciju sukladno članku 16. stavak 1. Poslovnika. Ustavnom je sudu BiH 16. studenoga 2000. godine dostavljen odgovor drugostupanjskog upravnog organa. VS RS nije dostavio traženi odgovor na apelaciju.

4. Dopustivost predmeta

12. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proistječu iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi daje Ustavni sud mjerodavan glede ove apelacije.

13. Sukladno članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio odluku o posljednjem rabljenom pravnom lijeku.

14. U ovom predmetu, konačna je odluka presuda VS RS, kojom je sud odbacio zahtjev apelanata S. L. i Z. P. kao nedopušten, dok je zahtjev "Kemokopa" odbijen kao neutemeljen.

15. Ipak, pravilo koje zahtijeva iscrpljivanje pravnih sredstava odnosi se samo na pravne lijekove koji se mogu smatrati efektivnim. Prema tome, pitanje koje proizilazi je, predstavlja li zahtjev za sudskom zaštitom pred VS RS efektivan pravni lijek?

16. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 12/94, 16/95, 21/95 i 40/98) predviđa, u čl. 253. i 254., uvjete pod kojima se može podnijeti zahtjev za sudskom zaštitom. Prema članku 253. narečenog zakona, ovaj izvanredni pravni lijek se može koristiti protiv drugostupanjskog rješenja ako je izrečena kazna zatvora, zaštitna mjera zabrane vršenja samostalne djelatnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, te oduzimanje predmeta ako vrijednost predmeta iznosi preko 2.000 dinara. Članak 254. regulira dodatno pravne okolnosti koje moraju nastupiti, a to je povreda materijalnog propisa, ili bitna povreda prekršajnog postupka.

17. Iz ovog proizilazi da apelanti S. L. i Z. R nisu ispunili zakonske uvjete iz članka 253., što znači da je njihova tzv. konačna presuda ona od Republičke uprave carina, Banjaluka, RS, 02/I-2 broj PJ1-37/99 od 20. svibnja 1999. godine. Protiv ovog rješenja apelanti nisu podnijeli apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana kako je to predviđeno člankom 11. Poslovnika Ustavnog suda BiH.

18. Međutim, uložene apelacije S. L. i Z. R treba shvatiti kao priziv protiv presude VS RS, koji im je svojim odlučnjem uskratio pristup sudu glede prekršajne prijave koja je podignuta protiv njih, a koji je zajamčen člankom 6. Europske konvencije o ljudskim pravima. Tumačenjem na ovaj način, apelacija ne može biti odbačena zbog nepoštivanja vremenskog roka od 60 dana i ne može se smatrati nedopustivom.

19. Treći apelant, "Kemokop", je ispunio uvjete za zahtjev za sudskom zaštitom, te se presuda VS RS broj Pvl-17/99 od 24. siječnja 2000. godine može smatrati konačnom za ovog apelanta. Narečenu presudu VS RS apelant je primio 3. travnja 2000. godine, a apelacija je dostavljena Ustavnom sudu 8. svibnja 2000. godine.

20. Ustavni sud smatra apelaciju dopustivom glede sva tri apelanta.

5. Ustavni je sud zaključio

5.1. Glede apelanata S. L. i Z. P.

21. Kako je već izneseno, apelanti S. L. i Z. R žalili su se na povredu prava iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je VS RS svojim odlučnjem uskratio pristup sudu glede prijave koje su podignute protiv njih.

22. Članak 6. Europske konvencije glasi u svom relevantnom dijelu:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

23. Točno je da na temelju Zakona o carinama djela za koja su optuženi S. L. i Z. R ne predstavljaju kaznena nego prekršajna djela. Ipak, kazna koja je izrečena ima za cilj prevenciju i predstavlja znatnu sumu novca. Konzekventno, takva prekršajna djela

spadaju u djelokrug članka 6. Konvencije prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, a S. L. i Z. R. mogu se smatrati optuženim za kaznena djela u smislu ovog članka (cf., *inter alia*, Europski sud za ljudska prava, slučaj *Öztürk* od 27. svibnja 1984., serija A broj 73, str. 17. i 18., stav 46-50).

24. Obzirom da su u prvom i drugom stupnju odlučili upravni organi, nužno je da apelanti imaju pravo pristupa sudu pune jurisdikcije, tj. da se sukladno članku 6. Konvencije preispitaju upravna odlučivanja. Presudom VS RS od 24. siječnja 2000. godine ovo im je pravo uskraćeno, što samim tim predstavlja povredu prava pristupu sudu prema članku 6. Konvencije. Uzimajući u obzir da Konvencija ima prioritet nad svim domaćim zakonima sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, odluka VS RS nije sukladna Ustavu.

25. Prema tomu, slučaj protiv S. L. I Z. P mora se vratiti VS RS koji će ispitati prizive u meritumu i omogućiti im potpun postupak, kako to zahtijeva članak 6. Europske konvencije.

5.2. Glede apelanta, poduzeća “Kemokop”

26. U predmetnom slučaju zastupnici apelanta, poduzeća “Kemokop”, tvrde da je apelant u četiri navrata bio samo autoprijevoznik po nalogu, te da imaju uredne papire za carinjenje robe u prva tri transporta robe. Osim toga, oni tvrde da ne znaju niti su mogli znati daje nalogodavatelj, “Simpred koridor”, fiktivno poduzeće, zbog čega od njega nije mogla biti naplaćena carina.

27. Republička uprava carina smatra daje poduzeće “Kemokop” stvarni vlasnik robe, te da je poduzeće “Simpred koridor” fiktivno prijavljeno kao vlasnik da bi se izbjeglo plaćanje carine, a robu su prije carinjenja u Carinskoj ispostavi Zvornik pustili u slobodnu prodaju. Carinski papiri o carinjenju robe za prva tri transporta ispostavili su se kao falsifikati, a prijevozna sredstva su korištena isključivo da bi se prekršio članak 188. stavak 1. Zakona o carinjenju. Iz toga razloga Republička uprava smatra izrečenu privremenu mjeru oduzimanja vozila marke ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolice) reg. pločice ZG 797 OI zakonski donesenom.

28. Ustavni sud smatra da u ovom slučaju apelant, “Kemokop”, pokreće pitanja iz članka 6. st. 1. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.[...]”

3. *Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:*

- a) da odmah, na jeziku koji razumije, bude podrobno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;*
- b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje obrane;*
- c) da se brani sam ili uz pomoć branitelja kojega sam izabere ili, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branitelja, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;*
- d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe; ”*

29. Kako je već ranije naglašeno, činjenica da se relevantnim zakonima optužnica podignuta protiv apelanata u predmetnom slučaju ne odnosi na kazneno nego na prekršajno djelo, ne predstavlja prepreku primjene članka 6. Konvencije. Prema tomu, iz istih razloga koji se odnose na apelante S. L. i Z. R, “Kemokop” se može također promatrati kao poduzeće optuženo za kazneno djelo u smislu članka 6. Konvencije i prema tomu uživati zaštitu iz st. 1. i 3. ovoga članka.

30. Apelant “Kemokop” se žali na povredu članka 6. Konvencije, tj. da mu nije osiguran pravičan postupak. “Kemokop” tvrdi da su rješenja carinskog organa i presuda VS RS nerazumljivi, proturječni, te neobrazloženi, da se iz obrazloženja ne vidi koji je prekršaj izvršen, da apelant nije imao mogućnost sudjelovati u postupku, te da im VS RS, protivno Zakonu o prekršajima, nije omogućio sudsku zaštitu.

31. Ustavni sud zaključuje da postupak u predmetnom slučaju pred VS RS ne zadovoljava uvjete predviđene člankom 6. Konvencije, jer ne uključuje puno sudsko ispitivanje podignute optužbe. Slijedi da su povrijeđene ove odredbe Konvencije i da se predmet “Kcmokopa” mora vratiti VS RS na ponovno ispitivanje, koje mora biti u suglasju sa zahtjevima članka 6. Konvencije.

32. Postupak koji je sproveo VS RS na temelju Zakona o prekršajima ne može se smatrati kao potpuno preispitivanje svih aspekata predmeta. Vrhovni sud ispituje samo primjenu prava i ne ispituje činjenice koje su utvrdili upravni organi, ne sasluša svjedoke i iznosi dokaze. Postupak pred Vrhovnim sudom nije javan i sud ne donosi sam odluku u meritumu o podignutoj optužnici, već vraća predmet prvostupanjskom ili drugostupanjskom upravnom organu.

33. Zato, Ustavni sud nalazi da postupak pred VS RS u predmetnom slučaju ne zadovoljava zahtjeve st. 1. i 3. članka 6. Konvencije, obzirom da ovaj postupak ne uključuje puno pravno ispitivanje podignute optužnice. Slijedi da su povrijeđene relevantne odredbe Konvencije, te da predmet u slučaju pravne osobe “Kemokop” mora biti vraćen VS RS, koji će sprovesti potpun postupak sukladno zahtjevima koji proizilaze iz članka 6. Konvencije.

34. Donoseći ovakav zaključak, Ustavni sud ne smatra nužnim ispitati je li postupak pred Vrhovnim sudom i u drugim aspektima suglasan članku 6. Konvencije, kao npr. je li dato obrazloženje dostatno za donošenje zaključka u presudi itd.

35. Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi u svom relevantnom dijelu:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

36. Pred Ustavni se sud postavlja pitanje krši li presuda koja naređuje plaćanje iznosa od 684.855,00 dinara, kao protuvrijednost za ilegalno uvezenu robu i zaštitna mjera oduzimanja vozila reg. pločica ZG 675 PD i poluprikolice, reg. pločica ZG 797 OI, pravo zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1.

37. Naplata vrijednosti robe u iznosu od 684.885 dinara, koja nije mogla biti zaplijenjena jer je puštena u slobodnu prodaju prije carinjenja, izvršena je sukladno članku 200. stavak 2. Carinskog zakona. Da bi ova mjera bila opravdana, “Kcmokop” mora biti stvarni vlasnik robe. “Kcmokop” je negirao ovu tvrdnju, a stvarne činjenice, koje su utvrđene u postupku, ne zadovoljavaju članak 6. Konvencije. Zato se ovo pitanje mora uključiti u razmatranje pred VS RS kada se predmet vrati na ponovni postupak, koji mora ispuniti sve kriterije kontradiktornog postupka, tj. članka 6. Konvencije.

38. Isti zaključak se može donijeti i glede oduzimanja prijevoznog vozila reg. pločica ZG 675 PD i priključnog vozila (poluprikolice) reg. pločica ZG 797 OI. Ustavni sud zaključuje daje nedvojbeno da spomenute mjere potpadaju pod članak 1. stavak 2. Protokola br. 1 Konvencije. Obzirom da stranke u postupku nisu imale mogućnosti da pred sudom pune jurisdikcije, uživajući sva prava iz članka 6. Konvencije, brane svoj stav glede izrečenih privremenih mjera, zaključak je da se i ovo pitanje uključi u razmatranje pred VS RS kada predmet bude na ponovnom postupku, koji mora ispuniti sve kriterije proturječnog postupka i članka 6. Konvencije.

39. Na temelju članka VT/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

6. Zaključak

40. Ustanovivši da su povrijeđena prava apelanata S. L. i Z. P iz članka 6. Europske konvencije i pravne osobe “Kcmokop” d.o.o. iz čl. 6. Europske konvencije, Ustavni je

sud odlučio ukinuti presudu VS RS broj Pvl-17/99 od 24. siječnja 1999. godine, te predmet vratiti na ponovni postupak i odluku VS RS.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 19/00
svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Ako je nekoj osobi uskraćen pristup sudu iako ona ima pravo na odluku suda sukladno članku 6. Europske konvencije, odluka suda kojom se zahtjev odbacuje kao nedopustiv može se u izuzetnim slučajevima smatrati konačnom odlukom u smislu članka 11. stavak Poslovnika Suda.

Bez obzira na njihovo svrstavanje u domaćem zakonu, mandatni prekršaji potpadaju pod članak 6. Europske konvencije kada odluke o prekšajnom postupku suštinski predstavljaju kaznenu sankciju. Prema tome, svaka osoba ima pravo da sud pune jurisdikcije činjenično i zakonski ispita izrečenu sankciju.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija Skupštine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona protiv presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-12/99 od 29. ožujka 2000. godine (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/00).

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Skupština Hercegovačko-neretvanske županije/kantona je podnijela, 24. studenoga godine, apelaciju protiv presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-12/99 od 29. ožujka 2000. godine, objavljene u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 48/00.

U apelaciji se traži ocjena ustavnosti presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Činjenično stanje

Gosp. Edhem Bičakčić, u to doba premijer Federacije Bosne i Hercegovine, je 19. kolovoza 1999. godine podnio zahtjev Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je potom preciziran 13. listopada 1999. godine tijekom rasprave na Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, da se utvrdi da uporaba naziva “županija” i “župan” (u različitim padežima), te naziva “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, nije sukladna Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.

U zahtjevu i u dopuni zahtjeva narečeno je da uporaba naziva “županija” i “župan”, te “guverner” i “zamjenik guvernera” nije sukladna Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, obzirom daje člankom 1.2 ovog ustava (tekst na hrvatskom i bosanskom jeziku) za federalnu jedinicu određen naziv “kanton”, a člankom V.8 (1) istog ustava (tekst na hrvatskom i bosanskom jeziku) regulirano je da kanton ima predsjednika. Ustavni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, nakon održane rasprave na sjednici od ožujka 2000. godine, donio presudu U-12/99 u kojoj je zaključeno:

da uporaba naziva “županija” i “župan” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, tekst na hrvatskom jeziku (“Narodne novine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona”, broj 2/98), nije sukladna Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine glede sljedećih odredbi: čl. 1, 2, 3, 4, 5, 6. i 7, članka 8. stavak 1, članka 9. stavak 1, članka 10. stavak 2, čl. 11, 12, 13 i 14, članka 15. stavak 1. toč. a i k, članka 16. stavak 1, članka 17, članka 18. stavak 1, čl. 19. i 20, naziva Poglavlja V (“Struktura županijske vlasti”), naslova pod A. (“Zakonodavna vlast Županije” i “Skupština Županije”), čl. 21, 23, 25, 27, 32, 33 i 36, članka 37. st. 1, 4. i 5, članka 38. st. 1, 3, 4. i 5, članka 39. toč. a, b, c, d, e, f, g i j, naslova pod B. poglavlje V (“Izvršna vlast Županije”), članka 40, podnaslova 1. “Župan i zamjenik župana”, čl. 41. i 42, članka 43. st. 1. i 2, članka 44, članka 45. stavak 1. toč. a, b, d i f, čl. 46. i 47, podnaslova pod 2. (“Vlada Županije”), članka 48. stavak 1, članka 49. stavak 1, članka 50, članka 51. stavak 1. i toč. a, b, d, e i f, članka 53, naslova pod c Poglavlje V (“Sudbena vlast Županije”), članka 54, članka 55. stavak 1. alineje 2. i 4, čl. 56, 57, 58. i 59, članka 61. stavak 1, čl. 62, 63. i 64, članka 66. stavak 2, članka 67. stavak 1, članka 71. točka d, članka 78. točka a, čl. 79, 81, 82. i 83, članka 85. stavak 1, čl. 88. i 90, kao i glede Amandmana I na Ustav Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, stavak 4. članka 42, članak 64a. točka 1. pod a. i e. i točka 2, članak 64b. točka 2. pod a, d i g, i

da uporaba naziva “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanskog kantona - tekst na bosanskom jeziku - (“Narodne novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, broj 2^98), nije sukladna Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine glede sljedećih odredbi: članka 36. c), članka 38. st. 1, 3, 4. i 5, članka 39. b), članka 40, naslova VB.1 (“Guverner i zamjenik guvernera”), čl. 41. i 42, članka 43. st. 1. i 2, čl. 44, 45, 46. i 47, članka 49. stavak 1, čl. 50, 53. i 62, članka 85. stavak 1, kao i glede Amandmana I na Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona, stavak 4. članka 42.

U presudi Ustavnog suda Federacije BiH se, također, navodi da je punomoćnik Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona na raspravi istaknuo prigovor zbog sastava Suda, navodeći da je sucima Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine istekao mandat od pet godina na koji su bili imenovani, što predstavlja bitnu povredu postupka pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Sud se nije izjašnjavao o ovom prigovoru navodeći daje već ranije zauzeo stav o ovom pitanju.

Apelacija

Podnositelj apelacije, Skupština Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, navodi da su pobijanom presudom bitno povrijeđene odredbe postupka, daje nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje i daje pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

Narečena bitna povreda postupka se odnosi na sastav Suda koji je, prema navodima iz apelacije, nepropisno sastavljen, jer prema članku IVC.6 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine suci sudova Federacije će biti u službi do dobi od 70 godina, ukoliko ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca toga suda, a prvi suci, imenovani sukladno ovom ustavu, bit će u službi tijekom mandata od pet godina, ukoliko ranije ne napune 70 godina.

Kako su prvoizabrani suci, odnosno sadašnji suci Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (iz reda konstitutivnih naroda FBiH), imenovani 30. rujna 1994. godine, a imenovanje je potvrdila Ustavotvorna skupština 9. studenoga 1994. godine, zastupnik Skupštine Hercegovačko-neretvanske županije/kantona stavio je prigovor na sastav Suda. Obzirom daje rasprava u ovom predmetu održana 29. ožujka 2000. godine, Skupština je smatrala daje u tom momentu rok od pet godina na koji su suci imenovani već istekao. Isti prigovor se odnosio i na suce strance, članove Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Zato, po mišljenju Kantonalne skupštine, svim sucima koji su odlučivali u ovom predmetu je istekao mandat, te je zato presuda ništava. Međutim, Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine se u svojoj presudi uopće nije izjašnjavao o ovom prigovoru, tek navodeći daje sud još ranije zauzeo stav o ovom pitanju.

Kantonalna skupština dalje ističe da mandat osoba koje imenuje mjerodavno tijelo vlasti počinje teći od momenta imenovanja, odnosno od dana kada je imenovanje potvrdilo mjerodavno tijelo vlasti i davanja svečane izjave pred mjerodavnim tijelom. Kako je domaće suce Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine imenovao predsjednik Federacije, uz suglasje dopredsjednika Federacije, 30. rujna 1994. godine, a njihovo imenovanje potvrdila Ustavotvorna skupština 9. studenoga 1994. godine kada su dali i svečanu izjavu, mandat domaćih sudaca je počeo teći 9. studenoga 1994. godine. Što se tiče mandata sudaca stranaca, Kantonalna skupština je smatrala da, obzirom da su imenovani 22. veljače 1995. godine, kao početak trajanja njihovog mandata treba uzeti taj nadnevak.*

U apclaciji, Kantonalna skupština dalje ističe da, ukoliko Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne prihvati argumente glede trajanja mandata sudaca, presuda se pobija i iz razloga nepotpunog i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene

* Članak IVB.7 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine "predsjednik Federacije mjerodavan je za imenovanje ... sudaca federalnih sudova...",

Članak IX.9.C. Ustava: "Prvih pet godina nakon stupanja na snagu ovog ustava, trojicu sudaca Ustavnog suda, koji će biti stranci, i koji nisu državljani nijedne susjedne države, imenovat će predsjednik Međunarodnog suda pravde nakon konsultacije sa predsjednikom i dopredsjednikom Federacije..."

materijalnog prava. Kantonalna skupština smatra daje hrvatska jezična verzija Ustava Federacije BiH trebala biti usuglašena s tekstom objavljenim u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 1/94. Kantonalna skupština smatra da usuglašavanje teksta na hrvatskom jeziku sa izvornikom čini temeljno pitanje (*conditio sine qua non*) čije bi rješavanje bilo od suštinskog značaja. Kako Ustavni sud Federacije BiH nije prihvatio prijedlog da se o tome izjasni tadašnji predsjedatelj Ustavotvorne skupštine, gosp. Mariofil Ljubić, Sud je time propustio potpuno i pravilno utvrditi činjenično stanje.

Kantonalna skupština smatra da se zahtjev za ocjenom ustavnosti naziva “župan” i “županija”, odnosno “guverner” i “zamjenik guvernera” ne odnosi na utvrđivanje materijalne sadržine odredbi, i da se ne tiče usuglašavanja niže norme sa višom normom, već da se radi o pitanju korištenja različitih jezičnih termina, te da zato to nije pitanje za Ustavni sud Federacije, već pitanje za koje je mjerodavno tijelo koje je donijelo hrvatsku jezičnu varijantu. Nazivi “županija”, “župan” i “guverner”, zato, nisu protivni Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, jer se ti izrazi koriste u hrvatskom jeziku, na kojem imaju isto značenje kao i riječi “kanton”, odnosno “predsjednik kantona” na “bošnjačkom” jeziku.

Iz narečenih razloga, u apelaciji se navodi da presuda nije sukladna Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i njezinim protokolima

Postupak pred Ustavnim sudom

Sukladno Poslovniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud tražio od Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, kao donositelja pobijane presude, i od premijera Federacije BiH, kao sudionika u postupku, da dostave odgovor na navode iz apelacije.

U svom odgovoru Ustavni sud Federacije je istaknuo da ostaje pri svom stavu izrečenom u presudi U-12/99. Sto se tiče sadašnjeg mandata sudaca tog suda, navodi se da Ustav Federacije u članku IV.C.6.c) predviđa da “prvi suci imenovani sukladno ovom ustavu bit će u službi tijekom mandata od pet godina”. Budući da ni u Ustavu Federacije, ni u bilo kojem zakonu, ni u Odluci o ustroju Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, ni u njegovom Poslovniku, ne postoji odredba koja definira kada počinje teći mandat prvoimenovanim sucima, Ustavni je sud, većinom glasova, odlučio da mandat njegovih sudaca treba računati od prvog dana kada se Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine sastao, a to je 10. siječnja 1996. godine. Zato smatraju da je prigovor po ovom pitanju neopravdan. Stav ovog suda podržao je OHR, a potvrdio ga je i Dom naroda Parlamenta Federacije BiH na sjednici 10. srpnja 2000. godine.

Dopustivost

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku ovlast o pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo

kojeg suda u Bosni i Hercegovini. O pitanju može li se Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine smatrati “sudom” u smislu narečenog članka Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni se sud Bosne i Hercegovine u svojoj odluci u predmetu U 5/99 (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 3/00) izjasnio da je, prema Ustavu Federacije, Ustavni sud Federacije važan dio sudskog sustava Federacije. Ustav Federacije govori o njemu kao jednom od sudova Federacije i utvrđuje sudske funkcije koje on vrši. U tim okolnostima, čini se da nema valjanog razloga zašto se on ne bi smatrao sudom u okviru značenja članka VI/3.(b) Ustava BiH. Efektivnost apelacijske kontrole, koju vrši Ustavni sud BiH, doista bi bila značajno reducirana ako se protiv presuda ustavnih sudova entiteta ne bi mogle podnositi apelacije Ustavnom sudu BiH glede njihove suglasnosti s Ustavom BiH. Slijedi daje Ustavni sud mjerodavan ispitati je li presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u suglasju s Ustavom BiH.

Pri ocjeni zadovoljava li apelacija uvjete za razmatranjem utvrđene u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH, prema kome Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio, Ustavni je sud uzeo u obzir članak IV.C.12 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kome su odluke Ustavnog suda konačne i obvezujuće, i članak 41. Poslovnika Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 34/98), prema kojem se presude i rješenja tog suda smatraju dostavljenim strankama danom njihovog objavljivanja u službenom glasilu.

Pobijana je presuda Ustavnog suda Federacije objavljena u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” broj 48/00 od 10. studenoga 2000. godine, a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena je 24. studenoga 2000. godine.

Zato, Ustavni sud apelaciju smatra dopuštenom.

Ustavni je sud ocijenio

1. Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona, koja je apelant u ovom predmetu, navodi, s jedne strane, da je presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine oprečna Ustavu BiH, jer je mandat sudaca istekao, i, s druge strane, da je presuda povrijedila Europsku konvenciju o ljudskim pravima utoliko što je utvrdila da korištenje termina “župan”, “županija”, “guverner” i “zamjenik guvernera” nije suglasno Ustavu Federacije.
2. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine je usvojila Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj sjednici održanoj 30. ožujka 1994. godine. Ustav je objavljen na bosanskom i hrvatskom jeziku u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” broj 1/94.

3. Što se tiče mandata sudaca Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavni se sud Bosne i Hercegovine poziva na čl. IV.B.7 i IVC.6.b) Ustava Federacije, prema kojima je predsjednik Federacije mjerodavan imenovati suce federalnih sudova uz suglasje dopredsjednika Federacije i uz odobrenje većine delegata u Domu naroda. Članak IV.C.6.c) dalje predviđa da će prvoizabrani suci služiti mandat od pet godina. Međutim, Ustav ne specificira od kojeg dana tih pet godina treba računati, niti postoji ikakva druga zakonska odredba koja bi razjasnila ovo pitanje. U tim okolnostima, Ustavni je sud Federacije sam odlučio, većinom glasova, daje mandat sudaca ovog suda počeo teći 10. siječnja 1996. godine, stoje nadnevak kada se Ustavni sud Federacije prvi put sastao. Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne može zaključiti je li ova odluka oprečna Ustavu Bosne i Hercegovine, te zato mora odbiti apelantovu primjedbu o ovom pitanju.

4. Glede korištenja termina “župan”, “županija”, “guverner” i “zamjenik guvernera”, Ustavni sud najprije primjećuje da članak 1.1 Ustava Federacije BiH, na bosanskoj i hrvatskoj jezičnoj varijanti, predviđa da se Federacija sastoji od federalnih jedinica sa jednakim pravima i odgovornostima.

Članak 1.2. Ustava na bosanskom jeziku glasi:

“Federacija Bosne i Hercegovine sastoji se od federalnih jedinica (kantona)...”

Isti članak Ustava na hrvatskom jeziku glasi:

“Federacija Bosne i Hercegovine sastoji se od federalnih jedinica (kantona)...”

Članak V8.(1) Ustava na bosanskom i na hrvatskom jeziku glasi:

“Svaki kanton ima predsjednika koji se bira većinom glasova...”

Članak V4. Ustava na bosanskom jeziku glasi:

“Svaki kanton ima ustav kojim se osiguravaju:

- a) dolje navedene institucije; i
- b) zaštita prava i sloboda utvrđenih ovim ustavom.

Ustavi kantona moraju biti u skladu sa ovim ustavom.”

Isti članak Ustava na hrvatskom jeziku glasi:

“Svaki kanton ima ustav, koji osigurava:

- a) dolje spomenute institucije; i
- b) zaštitu prava i sloboda utvrđenih u ovom ustavu.

Ustavi kantona moraju biti u skladu sa ovim ustavom.”

Ustav Hercegovinačko-neretvanske županije/kantona je usvojila Skupština Hercegovinačko-neretvanske županije/kantona na sjednici održanoj 23. prosinca 1996. godine. Objavljen je u “Narodnim novinama Hercegovinačko-neretvanske županije/kantona”, broj 2/98).

U hrvatskoj jezičnoj verziji ovog ustava, za oznaku federalne jedinice koristi se termin “županija” (čl. 1, 2. i dr.), a za oznaku izvršne vlasti u toj federalnoj jedinici koristi se termin “župan” (članak 40. i dr.) u različitim padežima. U bosanskoj jezičnoj varijanti, za federalnu jedinicu se koristi termin “kanton”, a za oznaku izvršne vlasti koriste se termini “guverner” i “zamjenik guvernera” u različitim padežima.

U svojoj presudi od 29. ožujka 2000. godine, Ustavni je sud Federacije BiH ustanovio da korištenje termina “župan”, “županija”, “guverner” i “zamjenik guvernera” u Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije/kantona nije u suglasju s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Protiv ove je presude sada pokrenuta apelacija pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, čija je zadaća preispitati krši li ovakav zaključak u narečenoj presudi Ustav Bosne i Hercegovine. U tom pogledu, Kantonalna skupština navodi da presuda nije sukladna Europskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Međutim, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne može zaključiti da presuda Ustavnog suda Federacije, utoliko što proglašava Ustav Hercegovačko-neretvanske županije/kantona nesuglasnim Ustavu Federacije, pokreće bilo kakvo pitanje iz Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Osim toga, ne uočava se nikakvo drugo nesuglasje s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Zaključak

Iz narečenih razloga, Ustavni je sud apclaciju odbio.

Prema članku IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud je donio većinom glasova (pet naprema četiri) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 39/00
4. svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni sud Federacije BiH je “sud u Bosni i Hercegovini” u smislu članka VI/3. Ustava BiH.

Nije oprečno Ustavu BiH ako Ustavni sud Federacije BiH tumači relevantne odredbe Federalnog ustava na način da odredi da mandat sudaca suda počinje sa održavanjem prve sjednice suda.

Nije oprečno ni Europskoj konvencije niti Ustavu BiH ako Ustavni sud Federacije BiH ocijeni da nazivi vladinih tijela i jedinica u Ustavu Hercegovačko-neretvanskog kantona, koji se razlikuju od naziva takvih tijela i jedinica u Ustavu Federacije, nisu sukladna potonjim.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija B. K protiv rješenja Kantonalnog suda broj GŽ-767/99 od 20. prosinca 1999. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Gosp. B. K. iz Sarajeva je, 29. svibnja 2000. godine, uložio apelaciju protiv presude Kantonalnog suda broj GŽ-767/99 od 20. prosinca 1999. godine. Podnositelj apelacije tražio od Ustavnog suda ocjenu ustavnosti ove presude na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH).

I.Činjenično stanje

2. U ostavinskom postupku iza umrlog gosp. K. K., Osnovni sud II u Sarajevu je donio 16. kolovoza 1994. godine rješenje o nasljeđivanju broj 0-574/94. Ovim je rješenjem apelant proglašen nasljednikom I. reda iza umrlog te naslijedio, među ostalim, novčana potraživanja iz Društvenog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine, filijala Sarajevo - raniji SIZ PIO (u daljnjem tekstu: Fond). Ovo potraživanje odnosi se na period od 1. travnja 1992. godine do 13. ožujka 1994. godine.

3. Apelant se, 20. rujna 1998. godine, obratio Fondu radi isplate naslijeđenih novčanih potraživanja. Fond je, uz doznaku određenog iznosa novčanih sredstava, odgovorio apelantu 15. listopada 1998. godine da su to jedina sredstva koja mu pripadaju nakon revizije obračuna novčanih potraživanja.

4. Gosp. se B. K. 10. studenoga 1998. godine obratio Općinskom sudu II Sarajevo s prijedlogom za izvršenje rješenja o nasljeđivanju od 16. kolovoza 1994. godine, u dijelu koji se odnosi na novčana potraživanja od dužnika - Fonda. Općinski sud II je odbio apelantov prijedlog rješenjem broj 1-4326/98 od 12. ožujka 1999. godine, s obrazloženjem da rješenje o nasljeđivanju nije izvršna isprava podobna za izvršenje prema članku 20. Zakona o izvršnom postupku. Ovaj je sud uputio apelanta na mogućnost pokretanja parničnog postupka u kojem bi mogao utvrditi točan iznos duga dužnika - Fonda.

5. Apelant se pravodobno žalio na ovo rješenje Kantonalnom sudu Sarajevo. Ovaj je sud, s istim obrazloženjem, odbio apelanta rješenjem broj Gž-767/99 od 20. prosinca 1999. godine.

6. Prijedlog za ispravku rješenja o nasljeđivanju od 16. kolovoza 1994. godine apelant je podnio Općinskom sudu II Sarajevo 16. kolovoza 1999. godine, navodeći daje Sud u rješenju omaškom izostavio riječi: "u iznosu od 1.500,34 KM". Općinski sud II Sarajevo je odbio prijedlog B. K., uz obrazloženje da su potraživanja od Fonda promjenjive vrijednosti te daje bilo moguće samo utvrditi period za njihovo potraživanje ali ne i iznos o kojem se radi.

II. Apelacija

7 U apelaciji se apelant žali da su povrijeđena njegova ustavna prava na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, te prava na imovinu iz članka 1. Protokola br. 1 Konvencije (članak II/3.(e) i (k) Ustava BiH).

8. Apelant smatra da su prvostupanjski i drugostupanjski sud povrijedili pravo na fer postupak jer mu je uskraćeno pravo na ostvarivanje sudske zaštite usljed pogrešnog tumačenja Zakona o izvršnom postupku. Dalje navodi da novčana potraživanja predstavljaju imovinu u smislu članka 1. Protokola br. 1 Konvencije, te da mu je onemogućavanjem sudske zaštite povrijeđeno i pravo na imovinu.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9. Ustavni je sud BiH primio 29. svibnja 2000. godine apelaciju protiv rješenja Kantonalnog suda broj Gž-767/99 od 20. prosinca 1999. godine.

10. Sud je 15. veljače 2001. godine dostavio apelaciju Kantonalnom sudu Sarajevo i Fondu tražeći odgovor sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

11. Ustavni je sud dobio odgovor od Kantonalnog suda Sarajevo 27. veljače 2001. Kantonalni sud ne prihvata navode daje rješenje suda povrijedilo apelantova ustavna prava i predlaže da se apelacija odbije. Fond do danas nije odgovorio na zahtjev Suda.

IV. Dopustivost

12. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu apelantovih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Ustavni je sud, zato, mjerodavan glede ove apelacije.

13. Prema članku 11. Poslovnika Suda, Sud može odlučivati o apclacijama samo ako su protiv presude koja se apclacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta, i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio presudu o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

14. Pobijana presuda Kantonalnog suda Sarajevo u ovom sporu je konačna odluka prema zakonu Federacije BiH.

15. Apelant je primio presudu Kantonalnog suda 29. ožujka 2000. godine. Apelacija je podnesena 29. svibnja 2000. godine. Međutim, kako je 28. svibnja 2000. godine bila nedjelja, apelantje mogao podnijeti apelaciju naredni radni dan, 29. svibnja 2000. godine. Zato je apelacija podnesena u propisanom roku. Prema tomu, apelacija je dopustiva.

V. Relevantni zakoni

Zakon o izvršnom postupku

16. Zakon o izvršnom postupku predviđa da se postupak izvršenja i postupak osiguravanja pokreću na prijedlog povjericlja (članak 2.). Izvršenje i osiguravanje sprovodi redoviti sud (članak 3.). Izvršenje radi ostvarivanja novčanog potraživanja i osiguravanja takvog potraživanja odredit će se i sprovesti u opsegu potrebitom za namircnjc, odnosno osiguravanje tog potraživanja (članak 4.). Sud određuje izvršenje na temelju izvršne isprave (članak 16.). Izvršna je isprava podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni povjericljl i dužnik, kao i predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja obveze (članak 20.).

VI. Ustavni je sud ocijenio

17. Sukladno članku 26. Poslovnika Ustavnog suda, Sud kod odlučivanja ispituje postoje li samo one povrede koje su iznesene u zahtjevu.

a) Članak 6. Europske konvencije

18. Ustavni sud najprije konstatira da se gosp. B. K. poziva na članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, koji, u svojim relevantnim dijelovima za ovaj predmet, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza [...] svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

19. Ustavni sud zaključuje da novčana potraživanja apelanta predstavljaju građansko pravo u smislu članka 6. Konvencije. Apelant je, zato, imao pravo na sudsko odlučenje o svom zahtjevu. Međutim, takvo odlučjenje se nije moglo donijeti u izvršnom postupku, već u zasebnom postupku koji je apelant mogao pokrenuti pred sudom. Doista, Općinski sud II Sarajevo je apelantu skrenuo pozornost na mogućnost pokretanja spora pred sudom koji bi odlučio o iznosu duga Fonda.

20. Slijedi da apelantu nije bila uskraćena sudska odluka o njegovom zahtjevu i da članak 6. Konvencije u ovom slučaju nije bio povrijeđen.

b) Članak 1. Protokola br. 1

21. Apelant se poziva na povredu članka 1. Protokola broj. 1 na Europsku konvenciju, koji glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

22. Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, regulira lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo, među ostalim, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebitim u tu svrhu. (Vidi, među ostalim, Europski sud za ljudska prava, *Sprrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982., serija A. br. 52. stavak 61. i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. rujna 1995. serija A. broj 315-C, stavak 26. sa daljnjim referencama).

23. Ustavni sud zaključuje da novčana potraživanja nedvojbeno predstavljaju imovinu u smislu Članka 1. Protokola br. 1 Konvencije. Međutim, u konkretnom slučaju, apelant nije bio lišen svoje imovine niti podvrgnut kontroli svoje imovine kao rezultat odluka donesenih u izvršnom postupku. Taj postupak nije niti na bilo koji drugi način povrijedio njegova imovinska prava.

24. Slijedi da u predmetnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka 1. Protokola br. 1 Konvencije.

VII. Zaključak

25. Ustavni sud smatra da rješenje Kantonalog suda broj GŽ-767/99 od 20. prosinca 1999. godine nije povrijedilo apelantova prava iz članka 6. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 Konvencije.

26. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Louis Favoreu, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić i prof dr. Vitimir Popović.

U 7/01
4. svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ako su sudovi odbili izvršenje radi ostvarivanja novčanog potraživanja jer pojedinac nije ispoštovao zakonom propisanu proceduru za izvršenje, neće se smatrati da je došlo do kršenja prava na imovinu (članak 1. Protokola 1 Europske konvencije) niti prava na pravično suđenje (članak 6. Europske konvencije).

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuju se zahtjev predsjednika Općinskog suda u Sanskom Mostu i zahtjev R. J. iz Bijeljine, za ocjenu suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine članka 152. Zakona o radu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 38/00).

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

1. Zahtjev

Predsjednik Općinskog suda u Sanskom Mostu je podnio, 14. veljače 2001. godine, zahtjev Ustavnom sudu za ocjenu suglasnosti odredbe članka 152. Zakona o radu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 38/00) s Ustavom Bosne i Hercegovine. U zahtjevu se navodi da se u Općinskom sudu u Sanskom Mostu nalazi nekoliko sudaca i uposlenika čija su prebivališta prije rata bila u općinama koje se sada nalaze u Republici Srpskoj, a koji su bili u radnom odnosu 31. prosinca 1991. godine kod poslodavatelja čije je sjedište bilo na teritoriju Republike Srpske. Njihov je rad prestao usljed kršenja ljudskih prava - dobili su otkaz tijekom 1992. godine. Prema članku 152. Zakona o radnim odnosima djelatnik kojemu je prekinut radni odnos ima pravo u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu. Po mišljenju podnositelja zahtjeva, ova odredba Zakona nije sukladna Ustavu Bosne i Hercegovine i međunarodnim konvencijama.

Ustavnom sudu se sa zahtjevom obratio i R. J., iz Bijeljine, tražeći također ocjenu suglasnosti odredbe članka 152. Zakona o radu s Ustavom Bosne i Hercegovine

Ustavni je sud, u smislu članka 25. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, o narečenim zahtjevima vodio jedan postupak i donio jednu odluku.

II. Zaključak

Članak 152. Zakona o radu, prevedeno na hrvatski, glasi:

“Djelatnik koji se 31. prosinca 1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavca

čije je sjedište bilo na sadašnjem teritoriju Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavca počev od tog nadnevka pa do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu. Zahtjev se podnosi ministarstvu mjerodavnom za poslove rada, u pismenom obliku (osobno ili preporučenom poštom).

Pravo na podnošenje zahtjeva u smislu stavka 1. ovog članka nemaju osobe:

- koje su ostvarile pravo na naknadu za otkazni rok ili na naknadu za vrijeme čekanja na posao u smislu čl. 54. i 64. Zakona o radnim odnosima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98);*
- koje su vodile radni spor pred mjerodavnim sudom protiv odluke o prestanku radnog odnosa, ako je spor okončan pravomoćnom sudskom odlukom.”*

Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to je li odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom sukladna ovom ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, te je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom ustavu. Ovom odredbom Ustava je, također, određeno da sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Prema tome, građani koji su podnijeli narečene zahtjeve nisu mjerodavni pokrenuti spor pred Ustavnim sudom za ocjenu suglasja zakona s Ustavom BiH, te se njihovi zahtjevi, zato, moraju odbaciti.

Ustavni sud dodaje da, ukoliko bi se moglo smatrati daje predsjednik Općinskog suda pokrenuo zahtjev u ime samog Suda, zahtjev nije vezan ni za jedan predmet koji se vodi pred ovim sudom, što je uvjet za pravo suda iz članka VI/3.(c) Ustava da prosljedi predbježno pitanje Ustavnom sudu.

Prema Ustavu, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće (članak VI/4).

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 17/01
4. svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH, pojedinci nisu ovlašteni
pokretati postupak za ocjenu ustavnosti.**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. A. Dž., iz Sarajeva, kojeg zastupa gđa M. Š., odvjetnica iz Sarajeva, protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-32/00 od 23. studenoga 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stranje

1. Podnositelj je apelacije gosp. A. Dž., iz Sarajeva, kojeg zastupa gđa M. S., odvjetnica iz Sarajeva.
2. Apelant i firma “Color”, industrija sintetičkih smola, boja i lakova Medvode, su zaključili, 25. ožujka 1992. godine, ugovor br. 1/92 o osnutku firme “Color-Trade” d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu: “Color-Trade”).
3. Na temelju ovog ugovora, Strane su stekle status suosnivatelja mješovitog poduzeća kao društva s ograničenom odgovornošću, koje je u registar (tada) Višeg suda (sada Kantonalnog suda) u Sarajevu upisano na temelju rješenja broj UF/I-2404/94 od 21. rujna 1994. godine. Prema osnivačkom aktu, osnivači su osigurali osnovnu glavnica poduzeća u ukupnom iznosu od 500.000 DEM (apelant - 150.000 DEM, i “Color” – 350.000 DEM).
4. Skupština društva “Color-Trade” d.o.o. je, 12. travnja 2000. god., na temelju članka alineja 8. a u svezi članka 42. Statuta društva “Color-Trade” d.o.o. Sarajevo, donijela odluku o razrješenju gosp. A. Dž. sa dužnosti direktora Društva.

5. Apelant se 25. travnja 2000. god. žalio na ovu odluku Skupštine Društva, ali muje priziv odbijen kao neutemeljen.
6. Rješenjem broj UF/I-4045/00 od 15. kolovoza 2000. godine, Kantonalni je sud u Sarajevu izvršio upis promjene osobe ovlaštene za zastupanje društva "Color-Trade", tako što je apelant izgubio ovlaštenje da zastupa Društvo, a druga osoba je upisana kao izvršni direktor. Registracijski je sud izvršio upis ovih promjena na temelju narečene odluke Skupštine Društva i dokumentacije potrebite za upis.
7. Apelant je 28. kolovoza 2000. godine podnio priziv Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine protiv ovog rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu.
8. Rješenjem broj Gž-32/00 od 23. kolovoza 2000. godine, Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine odbio priziv i potvrdio prvostupanjsko rješenje.
9. Apelant je 19. siječnja 2001. godine uložio zahtjev za zaštitom zakonitosti protiv narečenih sudskih rješenja. Federalno je tužiteljstvo Sarajevo, svojim aktom broj GT-40/01 od 2. veljače 2001. godine, izvijestilo apelanta da nije našlo zakonske utemeljenosti za podizanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv pobijanih sudskih odluka.

II. Apelacija

10. Apelant pobija rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i Kantonalnog suda Sarajevo. Navodi da su ova rješenja povrijedila njegova prava na pravično suđenje i na imovinu, koja su zaštićena člankom 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, člankom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju i člankom II Ustava Bosne i Hercegovine. Glede prava na pravično suđenje, apelant smatra daje registracijski sud izvršio upis na temelju nelegalne odluke kojom je on razriješen dužnosti direktora, i na temelju nepotpune dokumentacije.
11. Apelant se žali daje, prilikom donošenja odluke o njegovom razrješenju s dužnosti direktora na sjednici Skupštine "Color-Trade", samo jedan suosnivač Društva (strani ulagač iz Republike Slovenije) glasovao za nju, dok drugi suosnivač Društva (sam apelant) nije bio nazočan.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Apelant je, 16. veljače 2001. godine, Ustavnom sudu BiH podnio apclaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-32/00 od 23. studenoga godine, zatraživši ocjenu ustavnosti ovog rješenja suglasno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Ujedno je predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
13. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Vrhovnog

suda Federacije Bosne i Hercegovine i društva "Color-Trade" zatraženi su odgovori na navode apelacije.

14. Vrhovni sud FBiH, u svom odgovoru dostavljenom Sudu 19. ožujka 2001. godine, ističe daje apelacija nedopuštena i neutemeljena.

15. Vrhovni je sud istaknuo da apelant nije iskoristio sva raspoloživa sredstva u smislu članka 11. Poslovnika Ustavnog suda. Narečeno je da je apelant imao mogućnost koristiti pravna sredstva iz čl. 48., 49., 50. i 51. Zakona o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar, ali da nije podnio zahtjev za brisanjem upisa niti tužbu kako je to omogućeno u narečenim člancima citiranog Zakona. Zbog toga, Vrhovni sud FBiH smatra da pravni uvjeti za razmatranje apelacije, predviđeni člankom 11. Poslovnika, nisu ispunjeni.

16. Nadalje, Vrhovni sud smatra da se konkretan predmet ne tiče apelantovih prava i obveza, već isključivo upisa (registriranja) pravnih podataka narečenih u članku 18. citiranog Zakona. Vrhovni je sud istaknuo da se u ovom predmetu ne postavljaju pitanja materijalnih i ustavnih, već samo procesnih prava, a da ni ta prava nisu bila povrijeđena.

17. Vrhovni je sud naveo da se upisivanje (registriranje) zakonom propisanih podataka u sudski registar vrši na temelju isprava koje se podnose uz zahtjev (prijavu) za upis. Ista procedura primjenjuje se i za upis promjena vezanih za pravnu osobu. Ako apelant smatra nezakonitom odluku o svome razrješenju, ne može ju pobijati u postupku upisa u sudski registar, već u zasebnom parničnom postupku, kojeg može pokrenuti. Ako bi u tom parničnom postupku bio uspješan, mogao bi zahtijevati odgovarajuću promjenu upisa.

18. Odgovor Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, primljen 19. ožujka godine, dostavljen je firmama "Color-Trade" d.o.o. Sarajevo i "Color" Medvodc, Republika Slovenija, kao i apelantu preko njihovih punomoćnika. Apclantu je dostavljen i odgovor firme "Color" Medvode.

IV Dopustivost predmeta

19. Prema članku VI/3.(b) Ustava BiH, Ustavni sud BiH ima apelacijsku ovlast u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

21. Prema Zakonu o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar ("SI. novine FBiH", br. 4/00 i 19/00), mjerodavni sud rješenjem odlučuje o zahtjevu za upis. Protiv

rješenja o upisu u sudski registar može se izjaviti priziv Vrhovnom sudu. Protiv rješenja Vrhovnog suda zakonom nije predviđen priziv. Ne čini se da postoje daljnji pravni lijekovi koji bi apelantu pružili fer šansu za uspjeh i koje bi trebalo uzeti u obzir u ovom kontekstu.

22. Apelant se žalio Vrhovnom sudu Federacije BiH, te se mora smatrati daje time iscrpio sve efektivne pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju.

23. Rješenje Vrhovnog suda FBiH br. Gž-32/00 od 23. studenoga 2000. godine je dostavljeno apelantu 9. siječnja 2001. godine. Apelacija je Ustavnom sudu dostavljena 16. veljače 2001. godine. Slijedi daje apelacija podnesena u propisanom roku.

24. Prema tome, apelacija Ustavnom sudu izjavljena protiv rješenja Vrhovnog suda FBiH je dopustiva.

V Zaključak

25. Prema članku VT/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelacijska ovlast Suda je, zato, ograničena na ustavna pitanja, i Sud općenito nije mjerodavan preispitivati jesu li niži sudovi pravilno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

26. Sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni Europskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Konvencija i njeni protokoli su, zato, dio ustavnih propisa koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, i Ustavni sud je mjerodavan ispitati jesu li oni u ovom slučaju bili ispoštovani.

27. Apelantovi navodi se uglavnom odnose na povredu njegovih prava zaštićenih člankom 6. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Relevantan dio članka 6. Europske konvencije glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.”

28. Ustavni sud primjećuje daje postupak na koji se apelant žali postupak registriranja određenih pravnih podataka. Ispitivanje koje je temelj takvog registriranja je formalne prirode i ne uključuje ispitivanje sadržajne ispravnosti podataka. Posobito, sporovi sadržajnog karaktera se ne rješavaju u postupku registriranja, već se prijeporni pravni podaci mogu odrediti u meritumu u parničnom postupku. Slijedi da se ne može smatrati za postupak upisa, na koji se apelant žali da se tiče određivanja njegovih

građanskih prava i da narušava njegova građanska prava, i da članak 6. Europske konvencije, zato, nije primjenjiv na taj postupak. S druge strane, apelant je na raspolaganju imao druge postupke u kojima je pred sudom moglo biti određeno je li on bio zakonito razriješen sa svoje funkcije generalnog direktora firme "Color-Trade".

29. Ustavni sud, zato, zaključuje da članak 6. Europske konvencije nije bio povrijeđen.

30. Apelant se, također, žali na povredu prava na mirno uživanje posjeda u okviru značenja članka 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju, koji glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

31. Sud, međutim, zaključuje da pobijani upis u sudski registar nije lišio apelanta njegove imovine, i da ni na koji drugi način nije utjecao na njegova prava iz članka 1. Protokola br. 1.

32. Kako je Ustavni sud ovom odlukom odlučio o meritumu apelantove apclacije, Sud smatra nepotrebno donositi odluku o njegovom zahtjevu za privremenom mjerom.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 20/01
4. svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Postupak registracije određenih pravnih podataka ne predstavlja utvrđivanje građanskih prava u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije niti se tiče prava iz članka 1. Protokol br. 1 Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. R. G., iz Gornjih Orahovaca, općina Prijedor, protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj U-201/99 od 24. ožujka 2000. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj je apelacije gosp. R. G. iz Prijedora.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnosioca apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Apelant je korisnik usluga zdravstvenog osiguranja Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor.
4. Apelant se ranije obraćao Bolnici Prijedor radi stacionarnog fizikalnog tretmana. Prilikom određivanja načina zdravstvene zaštite gosp. R. G. liječnik je dao svoje mišljenje i, nakon toga, Prvostupajnsko liječničko povjerenstvo Bolnice Prijedor koje je, nakon uvida u medicinsku dokumentaciju, dalo mišljenje broj 747 od 1. travnja 1999. godine na temelju kojeg je doneseno prvostupajnsko rješenje kojim se gosp. R. G. ne odobrava upućivanje na stacionarni fizikalni tretman u Banjaluci. Prema nalazu i

mišljenju Psihijatrijske službe Bolnice Prijedor, gosp. R. G. je duševno obolio i u njegovom slučaju radi se o duševnoj bolesti iz kruga paranoidnih psihoza.

6. Na ovo je rješenje gosp. R. G. uložio priziv. Drugostupanjsko je liječničko povjerenstvo izvršilo uvid u priloženu dokumentaciju i prvostupanjsko rješenje, te donijelo akt broj 747-II od 21. travnja 1999. godine, kojim su potvrđeni nalaz i mišljenje Prvostupanjskog liječničkog povjerenstva. Iz tog razloga odbijen je priziv i potvrđeno prvostupanjsko rješenje.

7. Po apelantovom prizivu, Vrhovni se sud Republike Srpske, svojim rješenjem broj U 286-99 od 5. listopada 1999., proglasio nemjerodavnim i izjavio da je mjerodavan Okružni sud u Banjaluci. Vrhovni se sud pozvao na članak 18. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske" 12/94) po kojem je Vrhovni sud mjerodavan odlučivati o prizivima protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a okružni sudovi odlučuju o aktima drugih organa i organizacija koji vrše zakonom određena javna ovlaštenja.

8. Apelant je pokrenuo upravni spor pred Okružnim sudom u Banjaluci protivjavnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor radi poništenja akta 747-II od 21. travnja 1999.

9. Okružni je sud u Banjaluci, presudom broj U-201/99 od 24. ožujka 2000. godine, tužbu odbio zato što su organi vještačenja u prvom i drugom stupnju dali svoju ocjenu i mišljenje prema kojem nema medicinskih indikacija za upućivanje gosp. R. G. na stacionarni fizikalni tretman. Okružni je sud u Banjaluci ocijenio istodobno da pobijanim upravnim aktom, koji je konačan u upravnom postupku, nije povrijeđen zakon na štetu gosp. R. G.

II. Apelacija

10. Podnositelj apelacije zahtijeva ocjenu ustavnosti pobijane sudske odluke, koja je donesena u upravnom sporu tužitelja R. G. iz Prijedora, protiv tuženog Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, u predmetu ostvarivanja prava na liječenje u ustanovama izvan područja Filijale Fonda.

11. Po apelantovom mišljenju neopravdano je odbijena njegova tužba radi poništenja akta Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, broj 747-II od 21. travnja 1999. godine u predmetu ostvarivanja njegovog prava na liječenje u ustanovama izvan područja Filijale Fonda, tj. u ZMR "Dr. M. Zotović" Banjaluka radi stacionarnog fizikalnog tretmana. U tužbi, kojom je gosp. R. G. pokrenuo upravni spor radi poništenja narečenog pravomoćnog upravnog akta, on pobija zakonitost tog akta jer smatra daje narečenim upravnim aktom povrijeđen Zakon o zdravstvenom osiguranju

(“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 12/93 i 14/94), i njegova prava na zdravstvenu zaštitu i na život, koja su zaštićena Europskom socijalnom poveljom, koja uključuje pravo na zdravstvenu zaštitu i, konkretno, pravo na pristup i korištenje zdravstvene njege. Na taj način povrijeđena su njegova prava na život i dostojanstvo čovjeka, zajamčena člankom 2. Protokola broj 6 Europske konvencije o ljudskim pravima i člankom II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Gosp. je R. G. 24. travnja 2000. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj U-201/99 od 24. ožujka godine kojom je zatražio od Ustavnog suda ocjenu ustavnosti ove presude prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

13. Ustavni je sud, sukladno Poslovniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, 11. srpnja 2000. godine od podnositelja apclacije zatražio dopunu apelacije. Dopunu apclacije Ustavni je sud primio 24. srpnja 2000. godine. Ustavni je sud, također, 13. listopada 2000. godine zatražio odgovor na apelaciju od Okružnog suda u Banjaluci i od Javnog fonda za zdravstveno osiguranje Republike Srpske - Filijala Prijedor, kao sudionika u postupku, te sudski spis na uvid.

14. Okružni sud u Banjaluci, u odgovoru na apelaciju, smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđen Zakon na štetu apelanta i da su razlozi za ovakvu ocjenu dati u presudi Okružnog suda u Banjaluci koja se apclacijom pobija.

15. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske - Filijala Prijedor u svom odgovoru na apelaciju smatra da u konkretnom slučaju nema elemenata na temelju kojih bi se moglo zaključiti daje došlo do povrede prava gosp. R. G.

15. Odgovori na apelaciju sudionika u postupku su dostavljeni apelantu 27. travnja godine.

IV Dopustivost predmeta

16. Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku jurisdikciju u pitanjima po ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apclacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

18. Prema stavku 1. članka 18. Zakona o upravnim sporovima (“Službeni glasnik Republike Srpske”, 12/94), Vrhovni sud odlučuje o tužbama protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a prema stavku 2. ovog članka viši sudovi o tužbama protiv upravnih akata organa i organizacija koji vrše javna ovlaštenja, kada je to zakonom određeno. Protiv odluke donesene u upravnom sporu priziv se može izjaviti samo ako je to predviđeno zakonom u određenim stvarima. Protiv pravomoćne odluke suda, čija mjerodavnost u upravnom sporu nije određena za cijeli teritorij Republike, stranka može podnijeti mjerodavnom sudu u Republici zahtjev za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke. Taj se zahtjev može podnijeti zbog povrede materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka koja je mogla utjecati na rješenje stvari. Zahtjev za izvanrednim preispitivanjem iz stavka 2. ovog članka ne može se podnijeti u stvarima u kojima je zakonom dopušten priziv (članak 19.). Protiv pravomoćnih odluka sudova u Republici i Vrhovnog vojnog suda donesenih u upravnom sporu stranka može podnijeti Vrhovnom sudu zahtjev za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke. Taj se zahtjev može podnijeti zbog povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla utjecati na rješenje stvari. O zahtjevima iz stavka 1. ovog članka Vrhovni sud odlučuje u vijeću sastavljenom od pet sudaca (članak 20.).

19. Prema narečenim odredbama zakona, Vrhovni je sud Republike Srpske mjerodavan odlučivati o tužbama protiv upravnih akata republičkih organa uprave, a protiv akata drugih organa i organizacija koji vrše zakonom određeno javno ovlaštenje, odlučuju okružni sudovi na temelju odredbe članka 18. stavak 2. narečenog zakona.

20. Može se zaključiti da apelant nije u potpunosti iskoristio pravne lijekove koji su mu dostupni po Zakonu o upravnim sporovima. Međutim, treba uzeti u obzir da apelant nije imao adekvatnog punomoćnika, koji bi mu pružio pravnu pomoć, te se propuštanje da koristi pravno sredstvo iz čl. 19. i 20. Zakona o upravnim sporovima može pripisati njegovom neznanju ili očevidnoj omašci. Pored toga, presuda Okružnog suda u Banjaluci, koju apelant pobija, ne sadržava nikakvu pravnu pouku.

21. Međutim, još je važnija činjenica da se Vrhovni sud Republike Srpske, svojim rješenjem U 286-99 od 5. listopada 1999. u svezi s apelantovom tužbom u upravnom sporu protiv rješenja br. 747-II od 21. travnja 1999., proglasio nemjerodavnim i naveo daje Okružni sud u Banjaluci mjerodavan razmatrati tužbu.

22. Imajući u vidu rješenje Vrhovnog suda broj U 286/99 od 5. listopada 1999, apelant je imao razloga smatrati da za njega ne postoji drugi pravni lijek osim podnošenja priziva Okružnom sudu u Banjaluci na šta gaje Vrhovni sud izričito uputio. Ustavni sud, zato, smatra da je, što se tiče činjenica vezanih za ovaj slučaj, presuda Okružnog suda u Banjaluci od 24. ožujka 2000. konačna odluka kada je u pitanju iscrpljivanje pravnih lijekova.

23. Apelant je presudu Okružnog suda primio 8. travnja 2000. godine. Ustavni je sud njegovu apelaciju primio 24. travnja 2000. godine. Iz toga slijedi daje apelacija podnesena u roku od 60 dana kako je to propisano člankom 11. stavak 3. Poslovnika Suda.

24. Zato je apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dopustiva.

V Zaključak

25. Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelacijska ovlast je na taj način ograničena na pitanja po ovom ustavu, te zadaća Ustavnog suda nije odlučivati o tome jesu li drugi zakoni dobro protumačeni i primijenjeni.

26. Apelant se žali da mu je uskraćeno odgovarajuće liječenje. Poziva se na svoje pravo na život, zaštićeno Europskom konvencijom o ljudskim pravima i člankom II/3.(a) Ustava, a također se poziva i na članak 2. Protokola 6 Europske konvencije, te na svoje pravo na zdravlje, zaštićeno Europskom socijalnom poveljom.

27. Prema članku II/2. Ustava, prava i slobode predviđene Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenim protokolima izravno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Članak 2. Konvencije štiti pravo svih ljudi na život i zabranjuje ubojstvo s predumišljajem. Protokol 6 Europske konvencije zabranjuje smrtnu kaznu.

28. Ustavni sud smatra da odluka donesena u svezi načina liječenja apelanta ne narušava njegovo pravo na život.

29. Što se tiče Europske socijalne povelje, Ustavni sud primjećuje da se taj sporazum ne nalazi na listi Dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji su pobrojani u Aneksu 1 Ustava BiH i njene odredbe ne čine korpus ustavnih pravila u Bosni i Hercegovini. Zato, Ustavni sud nema zadaću razmatrati jesu li se u ovom slučaju imale u vidu ove odredbe o ljudskim pravima.

30. Ustavni sud smatra da su u konkretnom slučaju razmotrena sva ustavna pitanja i da apelacija stoga mora biti odbijena.

Ustavni je sud ovu odluku donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda, prof. dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasina Begić, dr. Hans Danclius, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 22/00
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Europska socijalna povelja i njene odredbe ne čine korpus
ustavnih pravila u Bosni i Hercegovini.**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija gosp. Z. J., iz Banjaluke, kojeg zastupa gosp. M. K., odvjetnik iz Banjaluke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rev.68/99 od 17. kolovoza 1999. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I.Uvod

1. Gosp. Z. J. iz Banjaluke (apelant), kojeg zastupa gosp. M. K., odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 23. listopada 2000. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rcv.68/99 od 17. kolovoza 1999. godine.

II. Činjenično stanje

2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz navoda apelanta i dokumenata predloženih Sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

3. Na zahtjev gosp. H. H. iz Banjaluke, 28. travnja 1994. godine raskinuta je postojeća zajednica nekretnina upisanih u Zemljišno-knjižni uložak (u daljnjem tekstu: ZK uložak) - 5269 K.O. Banjaluka rješenjem Općinskog suda u Banjaluci br. R-625/72 od 28. lipnja 1984. godine. Imovina je podijeljena između H. H., koji je bio pravni prednik

Z. J., sjedne strane, i Š. Dž., koja je bila pravni prednik A. B. i M. B., s druge strane. Umjesto suvlasničkih dijelova u zajedničkoj imovini, H. H. i S. Dž. su postali vlasnicima fizički odvojenih dijelova imovine. U. H. je pripalo pravo vlasništva na trosobnom stanu u prizemlju stambene zgrade i na dvorišnom objektu. S. Dž. Je pripalo pravo vlasništva na trosobnom stanu na prvom katu iste zgrade, te pravo vlasništva na drugom dvorišnom objektu.

4. Rješenje o razvrgnuću zajednice nekretnina, položeno u zbirku isprava pod broj DN. 1417/86, nije provedeno u zemljišnim knjigama zato što nije ustanovljena zemljišna knjiga etažnog vlasništva.

5. U Osnovnom je sudu u Banjaluci, 1. travnja 1997. godine, zaključen i ovjeren ugovor o kupoprodaji broj Iov-1514/97 između A. B. I M. B., kao prodavača, i S. C., kao kupca, o prodaji njihovih suvlasničkih dijelova, i to A. B. S L, a M. B. S 1/8, na zgradi koja se nalazi u Banjaluci, ul. Milovana Glišića broj 10, što u naravi čini trosoban stan od 80 m² s pravom korištenja K.C-184/92, kućište i dvorište u površini od 515 nr, upisane u ZK uložak 5269 K.O. Banjaluka (po novom premjeru K.C. 330 u površini od 542 m² upisana u PL. 415 K.O. Banjaluka), kao i 1 dijela pomoćnog objekta - garaže, izgrađene na narečenoj parceli.

6. Apelant je tužbom pokrenuo parnični postupak pred Osnovnim sudom u Banjaluci tražeći da se poništi gore narečeni kupoprodajni ugovor.

7. Osnovni je sud u Banjaluci 22. siječnja 1998. godine donio presudu broj P-2053/97 kojom je tužbu odbio kao neutemeljenu.

8. Na tu je presudu Osnovnog suda u Banjaluci apelant u zakonskom roku izjavio priziv Okružnom sudu u Banjaluci.

9. Okružni je sud u Banjaluci, presudom Gž-586/98 9. rujna 1998. godine, odbio priziv apelanta kao neutemeljen i potvrdio narečenu prvostupanjsku presudu s obrazloženjem da, između ostaloga, “prema stajalištu sudske prakse, pravo preče kupnje nema suvlasnik koji je ugovorom o djelidbi stekao pravni naslov za uknjižbu prava vlasništva na posebnom dijelu zgrade”. Pored toga se navodi da je “prema članku 33. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima propisano da se stjecanje prava vlasništva pored uknjižbe u javnu knjigu stječe i na drugi odgovarajući način određen zakonom, a to je u ovom slučaju pohranjivanje rješenja u zbirku isprava”, a daje drugim odredbama Zakona o vlasništvu na dijelovima zgrada “regulirano da se prava i obveze utvrđene ugovorom o uzajamnim odnosima etažnih vlasnika odnose i na kasnije stjecateljce zasebnog dijela iste zgrade”.

10. Vrhovni je sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji tužitelja u istoj pravnoj stvari protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-586/98. od 9. rujna 1998. godine, donio presudu kojom se revizija odbija. Ovu je presudu Sud donio na temelju

članka 393. preuzetog Zakona o parničnom postupku, kojim je predviđeno da će revizijski sud presudom odbiti reviziju kao neutemeljenu ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

III. Apelacija

11. Apelant se žali daje povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje imovine tako što mu pobijanom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, a prije toga presudama Osnovnog i Okružnog suda u Banjaluci, nije priznato pravo preče kupnje na predmetnim nekretninama, koje mu pripada po članku 31. Zakona o prometu nekretnina. Po mišljenju apelanta, sudovi koji su odlučivali o predmetu spora pogrešno su zaključili da on nije suvlasnik na predmetnim nekretninama. Jer, rješenje prvostupajnskog suda broj R-625/72 od 28. lipnja 1986. godine, kojim je izvršena podjela prijepornih nekretnina, nije nikada sprovedeno u zemljišnim knjigama, niti u drugim knjigama koje zamjenjuju zemljišne knjige.

12. Prema preuzetom Zakonu o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, koji se na temelju Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Republike Srpske primjenjuje u Republici Srpskoj, svaka promjena prava vlasništva na nekretninama mora se provesti u zemljišnim knjigama. Punomoćnik apelanta smatra da se on, sve dok se to ne učini, treba smatrati suvlasnikom, kome pripada pravo preče kupnje u obujmu značenja narečenih zakonskih odredbi, što potvrđuje i izvod za zemljišne knjige, gdje se on i sada vodi kao suvlasnik.

13. Apelant ističe da izvršeno polaganje isprava radi stjecanja prava vlasništva na predmetnim nekretninama ne može biti valjan pravni osnov za odbijanje njegovog tužbenog zahtjeva pred sudovima.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

14. Apelant je 23. listopada 2000. podnio apclaciju protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Rcv.68/99 od 17. kolovoza 1999. godine. Od punomoćnika apelanta, odvjetnika M. K., zatraženi su dodatni podaci glede ustavnih prava koja smatra povrijeđenim pobijanom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, zatim glede pravodobnosti apelacije i iscrpljenosti pravnih lijekova. Punomoćnik je dostavio dopunu apelacije, koju je Ustavni sud primio 11. prosinca 2000. godine.

15. Ustavni je sud, također, od Vrhovnog suda Republike Srpske i gđc M. T, odvjetnice A. B., M. B. i S. Č., zatražio odgovor na apclaciju.

16. Odgovor na apclaciju od gđc M. T. Ustavni je sud primio 5. siječnja 2001. godine.

17. U svom odgovoru na apclaciju odvjetnica, gospođa M. T, smatra da su pravna mišljenja sudova koji su rješavali predmetni slučaj utemeljena i da je apelacija neutemeljena. Ona je izrazila mišljenje da apelant neutemeljeno traži suvlasničko pravo i da je predmetni oblik vlasništva ctažno vlasništvo a ne suvlasništvo. Iz tog razloga zaključuje da nije došlo do povrede apelantovih imovinskih prava.

18. Vrhovni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor na apclaciju.

V. Dopustivost

19. Prema članku W3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom prijepora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Sud može razmatrati apclaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apclacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. Poslovnika Ustavnog suda).

20. Ulažući reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske, apelant je iscrpio sve raspoložive pravne lijekove u okviru značenja članka 11. Poslovnika Suda.

21. Iz dokaza koji su priloženi uz apclaciju vidljivo je daje presuda Vrhovnog suda Republike Srpske dostavljena apelantu 24. rujna 2000. godine. Ustavni je sud apclaciju primio 23. listopada 2000. godine, što je u roku predviđenom člankom 11. Poslovnika Suda.

22. Apelacija je, zato, dopustiva.

VI. Ustavni je sud odlučio

23. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku ovlast u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelacijska jurisdikcija Suda je stoga ograničena na ustavna pitanja i Sud nije mjerodavan preispitivati jesu li niži sudovi ispravno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

24. Prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) se izravno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Ustavni je sud, zato, mjerodavan preispitati je li ijedno od prava zaštićenih Konvencijom povrijeđeno u ovom slučaju.

25. Apelant navodi da jc povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje posjeda. Ovo pravo je zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1 na Konvenciju, koji glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

26. Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju sadržava tri različita pravila. Prvo pravilo jc općeg karaktera i izražava princip mirnog uživanja posjeda. Drugo pravilo jc sadržano u drugoj rečenici prvog stavka i obuhvata lišavanje posjeda i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće pravilo, koje je sadržano u drugom stavku, dopušta ugovornim stranama da kontroliraju uporabu imovine sukladno općem interesu sprovođenjem onih zakona koje smatraju potrebitim u tu svrhu. Međutim, ova tri pravila nisu neovisna u smislu da su nepovezana; drugo i treće pravilo se bave konkretnim slučajevima miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva i ova bi se dva pravila trebala tumačiti u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu, (vidi: Europski sud H.R., *Allan Jacobsson* presuda od 23. listopada 1989, serija A br. 163, stavak 53).

27. Ustavni sud primjećuje da članak 1. Protokola br. 1 štiti postojeću imovinu ili druge posjede, pa jc prvo pitanje na koje treba odgovoriti u konkretnom predmetu jc li aplant nositelj imovinskih prava ili posjeda zaštićenih tim člankom.

28. Razmatrajući ovo pitanje, nužno jc uzeti u obzir odredbe zakona koji jc bio na snazi u relevantnom periodu.

29. Ustavni sud opaža da su u predmetnom slučaju sudovi odbili apelantove zahtjeve i daje aplant u svojoj apelaciji Ustavnom sudu naveo da su sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo zaključivši da on nije suvlasnik na prijepornim nekretninama s A. B. i M. B. u smislu članka 13. stavak 1. preuzetog Zakona o temeljnim svojinsko-pravnim odnosima.

30. Ustavni je sud ocijenio daje zajednička imovina podijeljena između apelantovog pravnog prednika i prednika A. B. i M. B. Oni su tako postali vlasnicima odijeljenih dijelova imovine koja je time pretvorena u etažno vlasništvo s 1/1 dijela.

31. Apelantov zahtjev za pravom preče kupnje je, zato, neutemeljen.

32. U ovim okolnostima, Ustavni sud ne može zaključiti daje aplant nositelj bilo kojeg prava zaštićenog člankom 1. Protokola br. 1 ili da su mu bilo koja takva prava

povrijeđena presudama sudova. Sud nije uočio ni postojanje drugih povreda apelantovih ustavnih prava.

Prema članku IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović, Mirko Zovko.

U 33/00
23. lipnja 2001
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Nije na Ustavnom sudu da ispituje tumačenje ili način primjene važećeg zakona od nižih sudova osim u slučaju ako to tumačenje, odnosno primjena, krši ustavna prava.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija I. Z., iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-103/2000 od 3. kolovoza 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I.Uvod

Gospodin I. Z., iz Sarajeva, podnio je 11. rujna 2000. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-103/2000 od 3. kolovoza 2000. godine. Apelant traži od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ocjenu ustavnosti narečene presude na temelju Članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH).

II. Činjenično stanje

Komanda Vojne postrojbe 5193 je, rješenjem Pov. br. 06/11-2109-1 od 11. svibnja 1996., apelanta I. Z. otpustila iz Armije Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Armija RBiH). Na temelju rješenja, apelant je bio pripadnik Armije RBiH od 15. siječnja 1993. godine, a status vojne osobe mu je prestao 15. svibnja 1996. godine.

Obzirom da apelant nije htio služiti u vojsci kao profesionalni vojnik, na temelju Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", broj 50/95) i odredbi Zakona o službi u Armiji RBiH otpušten je iz ARBiH

3. Na ovo je rješenje apelant pravodobno izjavio priziv Komandi Vojne pošte 6030 i žalio se da rješenje ne pokazuje stvarni period koji je proveo u vojsci jer nije uzeto u obzir vrijeme od 15. travnja 1992. do 15. siječnja 1993., koje je proveo u vojsci. Osim toga, apelant smatra da nije samo vojni obveznik, nego daje aktivna vojna osoba, te da mjerodavni vojni organ nije nikada odgovorio njegovom zahtjevu za profesionalnim angažiranjem u vojnoj službi.

4. Komanda je Vojne pošte 6030 rješenjem broj 30-25-24/03-27-36/00 od 6. travnja 2000. godine odbila priziv apelanta i potvrdila pobijano rješenje.

5. Protiv rješenja Komande Vojne pošte 6030 apelant je uložio priziv Vrhovnom sudu Federacije BiH ponavljajući prizivne navode. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine presudom broj U-103/2000 od 3. kolovoza 2000. godine odbio tužbu, te potvrdio drugostupanjsko rješenje.

III. Apelacija

6. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-103/2000 od 3. kolovoza 2000. godine, kao i rješenja prvostupanjskog i drugostupanjskog upravnog organa, žaleći se da su njima povrijeđena njegova ustavna prava iz članka II st. 2. i 3. pod (a), (b), (c), (d) i (e) Ustava BiH, te prava iz čl. 22., 23. stavak 1. i 25. stavak 1. Deklaracije o pravima čovjeka.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

7. Ustavni je sud 11. rujna 2000. godine primio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-103/2000.

8. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud je zatražio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda Federacije BiH i Federalnog ministarstva obrane - Vojnog pravobraniteljstva Sarajevo. Sukladno članku 19. Poslovnika Suda, od apelanta je zatraženo da precizira svoju apelaciju.

9. U odgovoru na apelaciju, Vrhovni sud Federacije BiH ističe da pobijana presuda ovog suda ni na koji način ne krši apelantova ustavna prava i Deklaraciju o pravima čovjeka, pa, zato, Vrhovni sud predlaže da se apelacija odbije.

10. Federalno je ministarstvo obrane 26. travnja 2001. godine dostavilo odgovor na apelaciju. U odgovoru se navodi da su pobijana rješenja zakonita i ustavna. Ministarstvo

navodi da se pitanje profesionalnog angažiranja n vojsci, kao i pitanja utvrđivanja perioda koji je apelant proveo u vojsci, rješavaju pred drugim vojnim organima, a ne pred organom koji je donio rješenje o demobiliziranju apelanta.

V Dopustivost predmeta

11. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu njegovih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi daje Ustavni sud mjerodavan glede ove apclacije.

12. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apclacijama samo ako su protiv presude koja se apclacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi možebitni prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio presudu o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

13. Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH od 3. kolovoza 2000. godine predstavlja konačno odlučenje po entitetskim zakonima.

14. Ustavni sud konstatira daje apelant pobijanu presudu Vrhovnog suda Federacije BiH primio 5. rujna 2000. godine, a daje Ustavnom sudu BiH apelacija na narečenu presudu objavljena 11. rujna 2000. godine.

15. Ustavni sud, zato, zaključuje daje apelacija dopustiva.

VI. Ustavni je suđ zaključio

16. Iz apelantovih podnesaka proizilazi da njegova apelacija sadržava tri razloga. On navodi:

- a) netočno ustanovljen period proveden u Armiji RBiH,
- b) protuustavno i nezakonito demobiliziranje, obzirom daje bio u profesionalnoj službi u vojsci, i
- c) neprihvatanje apelantovog zahtjeva da ga se profesionalno angažira u vojsci.

a) Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

17. Glede Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima na koju se apelant poziva, Ustavni sud zaključuje da ova deklaracija nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (vidi odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 17/00, "Službeni

glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 17/2001). Slijedi da glede ovog pitanja nema povrede prava koja uživaju ustavnu zaštitu.

b) Članak 6. Konvencije

18. Apelant se isto tako poziva na članak VI/3.(c) Ustava BiH, koji jamči, *inter alia*, pravo na pravičan postupak u građanskopravnim stvarima, a koji se usko dovodi u vezu s člankom 6. stavak 1 Europske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega [...] svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

19. Postavlja se pitanje odnose li se navodi apelanta na građanska prava u okviru značenja članka 6. stavak 1 Konvencije.

20. Europski sud za ljudska prava je, glede prijedora oko pitanja uposlenja u javnu službu, zaključio da se članak 6. stavak 1 može primijeniti u većini slučajeva, ali iznimka se mora napraviti u odnosu na specifičan vid uposlenja koji povlači za sobom pitanje javnih interesa. U slučaju *Pellegrin protiv Francuske*, Sud za ljudska prava navodi sljedeće:

“66. Zato Sud zaključuje, da je onaj prijedor isključen iz djelokruga djelovanja članka 6. stavka 1 Konvencije, koji je pokrenut od strane javnih službenika čiji posao ukazuje na specifične aktivnosti javnih službi, i ako ti isti službenici rade kao povjeritelji javnih organa, koji su odgovorni za zaštitu općih interesa države ili drugih javnih vlasti.[...]”

67. Prema tome, prijedor između administrativnih organa i uposlenih, koji rade na mjestima koja uključuju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava, ne povlači za sobom primjenu članka 6. stavak 1 [...].”

(vidi odluku Europskog suda za ljudska prava *Pellegrin protiv Francuske*, 8. prosinca 1999. godine, broj aplikacije 28541/95).

21. Predmetni slučaj se odnosi na apelantova prava kao vojnika u vojsci, koja Europski sud za ljudska prava smatra tipičnim primjerom materije koja je izvan djelokruga članka stavak 1 Konvencije. Slijedi, da se ova odredba ne može primijeniti na predmetni slučaj.

22. Članak II/3.(c) se primjenjuje na građanske postupke, i nema utemeljenja za razmatranje da se pojmu “građanskog prijedora” da šire značenje nego što je ono u članku 6. Konvencije. Iz svega narečenog se zaključuje da apelant u predmetnom slučaju ne može uživati zaštitu koja proizilazi iz članka II/3.(c) Ustava BiH.

c) Ostale odredbe Konvencije

23. Apelant se također poziva na članak II/3.(a), kojim se štiti pravo na život, članak II/3.(b), kojim se štiti pravo da se ne bude podvrgnuto mučenju, ili nečovječnom, ili ponižavajućem tretmanu ili kazni, članak II/3.(c), kojim se štiti pravo da se ne bude držano u ropstvu, ili potčinjenosti, ili prisilnom ili obveznom radu, te članak II/3.(d) Ustava BiH, kojim se štiti pravo na osobnu slobodu i sigurnost.

24. Ustavni sud u predmetnom slučaju nije ustanovio nikakvu povredu ovih niti bilo kojih odredbi Ustava ili Konvencije i njenih protokola.

VII. Zaključak

25. Iz narečenih razloga, Ustavni sud zaključuje da u predmetnom slučaju presudom Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-103/2000 od 3. kolovoza 2000. godine, te rješenjima nižestupanijskih upravnih organa, nisu povrijeđena apelantova ustavna prava.

26. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 38/00
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije i članak II/3. Ustava BiH se ne mogu primijeniti na sporove koji se vode između administrativnih organa i uposlenih na onim mjestima koja podrazumijevaju sudjelovanje u izvršavanju ovlasti proizašlih iz javnog prava.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se apelacija M. K., iz Sarajeva, protiv odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba broj 302-3603-1/1 od prosinca 1999. godine i broj R-302-3603-1/1-90-099 od 6. veljače 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj je apelacije gosp. M. K. iz Sarajeva, kojeg zastupa M. Š., odvjetnica iz Sarajeva.

2. Odlukom Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) broj 302-3603-1/1 od 9. prosinca 1999. godine, potvrđeno je da je M. K. nositelj stanarskog prava u Sarajevu, Centar, ulica Antuna Mavraka broj 7/5, površine 86 m², po strukturi troiposoban (novi naziv ulice: Hakije Kulenovića broj 7), te da on ili članovi njegovog obiteljskog kućanstva, koji takav status imaju na temelju Zakona o stambenim odnosima koji je važio na teritoriju Bosne i Hercegovine 1. travnja 1992. godine, mogu stupiti u posjed stana. Ovom odlukom, kao konačnom i obvezujućom, mjerodavni sudski i upravni organi dužni su nositelja stanarskog prava i članove njegovog obiteljskog kućanstva uvesti u posjed stana sukladno članku 1. Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Istom odlukom

stavljani su izvan snage svi akti sudskih i upravnih organa doneseni nakon 1. travnja 1992. godine, na temelju kojih je prestalo ili ograničeno stanarsko pravo.

3. M. K. i poduzeće “Zrak-Holding” Sarajevo, kao vlasnik stana, podnijeli su Povjerenstvu zahtjev za ponovnim razmatranjem narečene odluke. M. K. je korisnik predmetnog stana prema ugovoru o korištenju stana broj 03/1-OM-1-1401/98 od 10. travnja 1998. godine, zaključenog na temelju odluke broj 21/92-97 od 19. siječnja 1998. godine, kojom je poduzeće “Zrak-Holding” dodijelilo stan svom djelatniku.

4. Povjerenstvo je 6. veljače 2001. godine, odlukama broj R-302-3603-1/1 -90-099 i R-302-3603-1/1-90-098 odbilo kao neutemeljene zahtjeve M. K. i poduzeća “Zrak-Holding” Sarajevo. U odlukama je narečeno da su vlasnik stana i korisnik stana, u zahtjevima za preispitivanje odluke Povjerenstva, pobijali M. K. status izbjegle i raseljene osobe, ukazujući na činjenice da je 1987. godine M. K. prekomandiran iz poduzeća “Zrak-Holding” u Beograd i premješten na dužnost direktora Savezne direkcije za promet i pričuvu proizvoda s posebitom namjenom. Nakon toga je, temeljem službe u bivšoj JNA, u Beogradu dobio stan, koji je otkupio i u kojem stanuje sa članovima obiteljskog kućanstva. Međutim, Povjerenstvo u svojim odlukama navodi da, prema odredbi članka 1. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, sve izbjegle i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje prijeratne stanove. Odredbom članka 3. stavak 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima propisano je da se izbjeglim i raseljenim osobama smatraju osobe koje su napustile svoje stanove između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine. Takvu odredbu sadržava i Pravilnik Povjerenstva o potvrđivanju stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba (članak 43.). Povjerenstvo je utvrdilo daje M. K. imao status nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu 1. travnja 1992. godine i da nije u posjedu toga stana, potvrdivši samo daje imenovani 1. travnja 1992. godine bio nositelj stanarskog prava. Činjenica što je M. K. prekomandiran iz Sarajeva u Beograd 1987. godine nije mogla utjecati na odluku Povjerenstva, jer je vlasnik stana imao mogućnost, sukladno odredbama Zakona o stambenim odnosima, raskinuti ugovor o korištenju stana s imenovanim, ali je on to propustio.

5. Navod vlasnika stana da pobijana odluka nije sukladna odredbama članka 3.a) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima Povjerenstvo je ocijenilo neutemeljenim, jer se narečena zakonska odredba odnosi na stanove koji su na raspolaganju Federalnom ministarstvu obrane, dok je predmetni stan vlasništvo poduzeća “Zrak-Holding”, Sarajevo.

II. Apelacija

6. Apelant u svojoj apclaciji, dostavljenoj Sudu, pobija odluku Povjerenstva zbog istih razloga, tj. potvrđivanja stanarskog prava M. K., iako on nema status izbjeglice niti

raseljene osobe sukladno članku 1. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Konstatira da su tu činjenicu utvrdili, nakon provedenog dokaznog postupka, Uprava za stambena pitanja Kantona Sarajevo rješenjem broj 23/1-372-100/99 od 11. travnja 2000. godine, i Ministarstvo stambenih poslova Kantona Sarajevo rješenjem broj 27/02-23-1392/00 od 28. lipnja 2000. godine. Apelant navodi daje M. K. tužbom protiv rješenja Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo pokrenuo upravni spor kod Kantonalnog suda Sarajevo, koji još nije okončan. Apelant dalje navodi daje M. K. i poslije perioda 30. travnja 1991. godine do 4. travnja 1998. godine nastavio živjeti u Beogradu i nastanio se na dostojanstven način, jer je dobio stan od Komande obrane Beograda u ulici Obalskih djelatnika broj 9 za sve članove svoje obitelji. Podnositelj je apclacije dostavio i potvrdu Komande obrane Beograda (broj 18. od 17. siječnja 2000. godine) kojom se potvrđuje daje pukovnik M. K. u šestom mjesecu 1992. godine otkupio narečeni stan. Ističe daje vlasnik stana "Zrak-Holding" osporio vraćanje stana iz istih razloga, jer je M. K. još 1. studenoga 1987. godine premješten na dužnost direktora Direkcije SDPR-a u Beogradu, gdje je riješio stambeno pitanje. Apelant smatra da bi izvršenjem odluke Povjerenstva bila ugrožena njegova ljudska prava i slobode, predviđene odredbama članka II/2. i 3. (pod (c), (f) i (k)) Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz članka 8. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Predlaže da se njegova apelacija usvoji i pobijana odluka Povjerenstva poništi, s tim da Sud, sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda, izda privremenu mjeru kojom će do donošenja svoje odluke obustaviti izvršenje odluke Povjerenstva, odnosno njegovo iseljenje.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

7. Apelant M. K. iz Sarajeva, kojeg zastupa M. S., odvjetnica iz Sarajeva, podnio je 16. veljače 2001. godine apelaciju (koju je dopunio 9. ožujka 2001. godine) Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv odluke Povjerenstva broj 302-3603-1/1 od 9. prosinca 1999. godine i broj R-302-3603-1/1-90-099 od 6. veljače 2001. godine dovodeći u pitanje njenu ustavnost.

Iz ovih podataka proizilazi daje apelacija izrečena u roku utvrđenim člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

8. Na temelju odredbe članka 16. Poslovnika Suda od Povjerenstva je zatražen stav u odnosu na navode apclacije, a od M. K. je zatražen odgovor na apelaciju. M. K., kojeg zastupa V. T., odvjetnik iz Sarajeva, u svom odgovoru, između ostalog, konstatira daje apelant taj koji njemu, kao nositelju stanarskog prava, narušava ljudska prava, jer mu je uzurpirao stan oprečno Čl. 6., 8. I 13. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i članku 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Apelant nastoji pobiti valjanost rada Povjerenstva i prikazati valjanost vođenja upravnog postupka, ali pri tome zanemaruje utemeljenost

vođenja upravnog postupka, jer je prije početka vođenja upravnog postupka Odluka Povjerenstva "stala" na pravnu snagu. Smatra da je potpuno opravdano što je, nakon okončanja upravnog postupka, pokrenuo pred Kantonalnim sudom u Sarajevu upravni spor, jer je tijekom upravnog postupka dokazano da on ima status raseljene osobe, a njegova supruga i dvije kćerke status izbjeglih i raseljenih osoba. Ističe da je neprijeporno da se u konkretnom predmetu ne radi o vojnom stanu, te daje nakon što je podnio zahtjev za raskidom radnog odnosa s vlasnikom stana ("Zrak-Holding" - Sarajevo) otišao u Beograd, zatim u Irak, ali ne i daje prckomandiran, te da nije aktivni časnik bivše JNA. Naglašava daje točno da 30. travnja 1992. godine nije fizički bio u stanu, ali je točno daje njegova supruga, kao sunositelj stanarskog prava, sa djecom bila u tom stanu i koristila stan sve do polovice 1992. godine kada je iz sigurnosnih razloga napustila stan i stekla status izbjegle i raseljene osobe. Nadalje, konstatira da su netočni navodi da je on otkupio stan u Beogradu, već je točno da je po povratku iz Iraka s privremenog rada kupio stan vlastitim sredstvima, što nema nikakvog utjecaja na pravo povrata stana. Predlaže da Sud odbaci apclaciju kao neutemeljenu, jer je Povjerenstvo potvrdilo svoju odluku, konstatirajući da apelant ima svoj stan u Sarajevu, B-faza Alipašino Polje, koji je koristio sve do 1992. godine.

9. Predsjedatelj Povjerenstva Jean Pierre Hocke i izvršni direktor Steven Segal u podnesku broj 302-3603-1/1, koji je dostavljen Sudu 8. svibnja 2001. godine, konstatiraju da apclaciju treba odbaciti zbog nemjerodavnosti za odlučivanje, iz sljedećih razloga:

Ustavni sud prema Aneksu 4, i Povjerenstvo za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba prema Aneksu 7, ustanovljeni su na temelju Daytonskog mirovnog sporazuma. Aneks 7 uspostavlja Povjerenstvo kao neovisno međunarodno tijelo, a aneksi 4 i 7 ne predviđaju hijerarhijski odnos između Ustavnog suda i Povjerenstva; Aneks 7 članak XII stavak 7. navodi da će odluke Povjerenstva biti konačne i obvezujuće, priznate kao zakonite u cijeloj Bosni i Hercegovini. One samo mogu biti predmetom ponovnog razmatranja u okviru Povjerenstva. Zato, prema Aneksu 7 i Aneksu 4, Ustavni sud nije apclacijski mjerodavan preispitivati odluke Povjerenstva.

Sukladno Aneksu 7 Daytonskog mirovnog sporazuma i Zakonu o provedbi odluka Povjerenstva, Povjerenstvo uzima u obzir prava koja su postojala 1. travnja 1992. godine, a promjene u svezi imovinskopravnih odnosa podliježu redovitom sudskom postupku.

Članak VI stavak 3.(b) Ustava (Aneks 4 Daytonskog sporazuma) daje Ustavnom sudu apclacijsku ovlast za pitanja koja prema Ustavu proistječu "iz presude bilo kojeg drugog suda" u Bosni i Hercegovini. Odluke Povjerenstva ne smatraju se presudama bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

10. U podnesku se, također, navode konkretni predmeti u kojimaje Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio odluke da nije mjerodavan preispitivati odluke koje je donio Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu.

11. U zaključku podneska se ističe da apclaciju treba odbaciti zbog nemjerodavnosti za odlučivanje. Povjerenstvo, uz dužno poštovanje, ističe da mcritum njegovih odluka, kao i postupak kojim se do njih dolazi, ne krše nijedno od apclantovih ljudskih prava. Odluka Povjerenstva ispravno potvrđuje da je M. K., a ne apclant M. K., nositelj stanarskog prava u ulici Antuna Mavraka (ul. Hakije Kulenovića br. 7, Centar, Sarajevo) 1. travnja 1992. godine sukladno Aneksu 7.

IV Dopustivost

12. Predbježno pitanje na koje treba odgovoriti u ovom predmetu je da li je Ustavni sud BiH mjerodavan ocjenjivati ustavnost odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba i imaju li odluke Povjerenstva karakter “presude bilo kojeg suda u BiH” u smislu članka VI/3.(b) Ustava BiH.

13. Povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe, utemeljeno kao neovisno prema članku VII Aneksa 7, preimenirano je u Povjerenstvo za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba.

14. Mandat Povjerenstva je da prima i odlučuje o svakom potraživanju nepokretne imovine u BiH, kada imovina nije bila dragovoljno prodana ili na drugi način prenesena od 1. travnja 1992. godine i kada potraživač ne uživa trenutno posjedovanje te imovine. Potraživanja mogu biti za povrat imovine ili pravednu naknadu umjesto povrata (članak XI).

15. Odluke Povjerenstva su konačne i svaki prijenos, isprava, hipoteka ili drugi zakonski instrument koji napravi ili dodijeli Povjerenstvo se priznaje kao zakonit u cijeloj BiH. (Članak XII točka 7.)

16. Povjerenstvo donosi pravila i propise, sukladno Sporazumu, koji su nužni za obavljanje njene funkcije. U izradi ovih pravila Povjerenstvo uzima u obzir domaće zakone o vlasničkim pravima (čl. IX i XV). Povjerenstvo je 17. veljače 1998. godine donijelo Pravila o potvrđivanju stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba, a izmjene i dopune 10. lipnja 1999. i 4. kolovoza 1999. god., kojim je utvrđeno, između ostalog, da se pod potvrđivanjem stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba podrazumijeva potvrđivanje stanarskog prava na stanovima u korist osoba koje su to pravo imale 1. travnja 1992. god. (članak 2.); izbjeglim i raseljenim osobama smatraju se sve osobe koje su napustile svoje stanove između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine, koje nisu u posjedu tih stanova, a status izbjegle i raseljene osobe koji Povjerenstvu podnese zahtjev za povrat stanarskog prava se pretpostavlja (članak 3.); Povjerenstvo donosi odluku kojom se zahtjev odbija zbog toga što Povjerenstvo nije raspolagalo relevantnim dokazima za potvrđivanje stanarskog prava ili donosi odluku kojom se zahtjev odbacuje jer ga je podnijela neovlaštena osoba, neblagovremen je ili ne ispunjuje uvjete za podnošenje zahtjeva propisane ovim pravilnikom ili odluku kojom se potvrđuje

stanarsko pravo (članak 26.); odluke Povjerenstva o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava su konačne i obvezujuće za osobe na koje se odluke odnose, kao i za upravne organe mjerodavne za izvršenje odluka o povratu u posjed stana na kojem postoji stanarsko pravo, sukladno relevantnim zakonima - Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (članak 28.); odluka o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava koju je donijelo Povjerenstvo može biti korištena isključivo u svrhe narečene u odluci (članak 33.); osobe na koje se odnosi odluka o potvrđivanju stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davatelj stana na korištenje pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Povjerenstvo nije razmatralo prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno utjecati na odluku Povjerenstva, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovnim razmatranjem odluke (članak 36. stavak 1.); odluke Povjerenstva za potvrđivanjem stanarskog prava izvršavaju mjerodavni upravni organi Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske sukladno relevantnim zakonima (članak 38.).

Visoki je predstavnik gosp. Wolfgang Petritseh donio 27. listopada 1999. godine Zakon o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba ("Službene novine FBiH", broj 43/99 i 51/00) kojim je, između ostalog, propisano da odluke Povjerenstva postaju konačne danom njihovog donošenja (članak 2. stavak 1.) a izvršenje odluka Povjerenstva se provodi bez obzira na to jesu li imovina ili stan na koji se odluka odnosi proglašeni napuštenim ili ne i bez obzira na bilo koju drugu odluku ili propise koji se odnose na njihov pravni status (članak 9. stavak 3.), a osoba s pravnim interesom na imovinu ili stan iz odluke Povjerenstva koji je stečen nakon nadnevka narečenog u dispozitivu odluke Povjerenstva može podnijeti priziv protiv zaključka o dopuštenju izvršenja koji je donio mjerodavni organ uprave jedino u slučajevima predviđenim ovim zakonom, s tim što se ovim prizivom ne može pobijati pravilnost odluke Povjerenstva, jer se pravilnost te odluke može preispitivati samo u postupku ponovnog razmatranja pred Povjerenstvom (Članak 10.). Protiv zaključka o dopuštenju izvršenja odluke Povjerenstva može se uložiti priziv mjerodavnom upravnom organu (koji je donio zaključak o dopuštenju izvršenja) u roku od osam dana. U tom slučaju organ uprave upućuje podnositelja priziva na pokretanje postupka pred mjerodavnim sudom u roku od 30 dana da bi dokazao da je nositelj prava iz odluke Povjerenstva prenio svoja prava na podnositelja priziva, na dragovoljan i zakonit način, nakon nadnevka narečenog u dispozitivu odluke Povjerenstva. Postupak izvršenja koji provodi mjerodavni organ uprave se ne obustavlja do donošenja sudske odluke, a iznimno, mjerodavni sud može izdati nalog da se obustavi postupak izvršenja koji provodi organ uprave odgovoran za izvršenje samo ako je ovjereni ugovor o prijenosu prava zaključen nakon 14. prosinca 1995. godine (članak 12. st. 1. i 2.).

Pri ovakvom pravnom stanju koje se odnosi na osnivanje i mjerodavnost Povjerenstva, te na pravni efekt njenih odluka, Ustavni je sud pošao od Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Tako su Sporazumom, pored organa i tijela na temelju Ustava

BiH, ustrojena u pojedinim aneksima i druga tijela: Privremeno izborno povjerenstvo, Povjerenstvo za ljudska prava i Ured ombudsmana za ljudska prava, Povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe i Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika.

I Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu 4, sastavni je dio Sporazuma. Prema tomu, iz same strukture Sporazuma proizilazi da su aneksi istog karaktera i da tvorcima aneksa nije bila namjera dovesti do bilo kakvog sukoba ili mogućnosti prijepora između pojedinih aneksa ili institucija koje su njima ustrojene. Prema tomu, može se zaključiti da se oni nadopunjuju i djeluju paralelno.

Sud je već zauzeo isto načelno mišljenje u ranijim odlukama.

Prema tomu, u odgovoru na pitanje je li dopustiva apelacija izjavljena Ustavnom sudu protiv odluke Povjerenstva koje je ustrojeno Aneksom 7 Sporazuma, potrebno je poći od članka VI/3.(b) Ustava BiH, prema kome je Ustavni sud apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pri takvom principijelnom pitanju Ustavni je sud u svojim odlukama U 7/98, U 8/98 i U 9/98 zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u BiH i da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati njegove odluke, jer Dom za ljudska prava vrši svoje funkcije izvan standardne sudske strukture BiH. Slijedeći ovu jurisprudenciju, Ustavni sud cijeni to daje i Povjerenstvo za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba institucija koja vrši svoje funkcije, također, izvan standardne sudske strukture BiH.

Ustavni sud ukazuje da su, u smislu članka XII točka 7. Aneksa 7 Sporazuma i Zakona o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba, odluke Povjerenstva konačne i obvezujuće.

Međutim, Ustavni sud ističe da je zainteresiranim osobama omogućen pristup redovitom sudu u cilju zaštite imovinskih prava u nekim Zakonom određenim slučajevima (čl. 10. do 12. Zakona o sprovođenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve). Ako se predmet tiče statusa nositelja prava 1. travnja 1992. godine, zainteresirana osoba može pokrenuti zahtjev za ponovno razmatranje Povjerenstvu za imovinske zahtjeve. Prije toga, osoba se može uputiti redovitim sudovima radi razjašnjavanja onih pravnih pitanja koja Povjerenstvo za imovinske zahtjeve nije razmatralo i radi prikupljanja nužnih dokaza koji bi se predložili tijekom ponovnog razmatranja.

U predmetima koji se ne tiču statusa nositelja prava od 1. travnja 1992. godine, zainteresirana osoba se može žaliti protiv zaključka o dopuštenju izvršenja upravnom organu koji je izdao ovaj zaključak. Upravni organ u odgovarajućim slučajevima može uputiti apelanta da pokrene postupak pred mjerodavnim sudom. Nakon redovitog sudskog postupka ove osobe mogu, kroz apelacijsku jurisdikciju Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u smislu članka VI.3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, tražiti zaštitu svojih prava iz Ustava BiH i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

V Zaključak

Iz narečenih je razloga Ustavni sud ocijenio da apelaciju treba odbaciti.

Kako je Ustavni sud donio odluku o glavnom pitanju, koje se odnosi na njegovu mjerodavnost glede apelacija izjavljenih protiv odluka Povjerenstva, nema utemeljenja za donošenje privremene mjere prema članku 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Prema članku VI/4. Ustava BiH odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 21/01
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustav Bosne i Hercegovine se tumači u kontekstu drugih relevantnih aneksa Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Sud nije mjerodavan preispitivati odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve u cilju razjašnjavanja pravne pozicije relevantne za te odluke.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. stavak 1. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija K J. protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-196/2000 od 18. prosinca 2000. godine, pa se:

- ukida presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj KŽ-196/2000 od 18. prosinca 2000. godine i predmet vraća na ponovni drugostupanjski postupak.**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gospodin K. J., sa Sokoca, uložio je preko svoga branitelja, V. Č., odvjetnika sa Sokoca, apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 29. ožujka 2001. godine protiv presuda Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS), broj GŽ-196/2000 od 18. prosinca 2000. godine i Okružnog suda Srpskog Sarajeva broj K-23/99 od 17. rujna 1999. godine. Podnositelj je apelacije tražio od Ustavnog suda ocijenu ustavnosti ovih presuda na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH), a do donošenja odluke o apelaciji da se donese privremena mjera obustave njihovih izvršenja.

2. Apelant ističe da je presuda VS RS povrijedila njegova ustavna prava na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

(članak II/3.(c) Ustava BiH) i pravo na slobodno uživanje prava bez diskriminacije iz članka II/4. Ustava BiH. Apelant dalje navodi da presuda Vrhovnog suda ne ispunjuje kriterije članka 6. Konvencije, jer apelantu nije data mogućnost sudjelovanja u postupku pred drugostupanjskim sudom. Time nije poštovan princip jednakosti prava stranaka u postupku, jer je javni tužitelj nazočio sjednici suda.

3. Osim toga, apelant predlaže, sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), donošenje privremene mjere odgodom izvršenja presude zbog mogućnosti nastupanja neotklonjivih štetnih posljedice po apelanta, do kojih bi moglo doći dok se ovaj predmet ne riješi u meritumu.

II. Činjenično stanje

4. Kako proizilazi iz apelacije K. J., iz prvostupanjske i drugostupanjske presude, koje su proslijeđene Ustavnom sudu, činjenično stanje se može sumirati na sljedeći način:

5. K. J. je prvostupanjskom presudom Okružnog suda Srpsko Sarajevo broj K-23/99 od 17. rujna 1999. godine proglašen krivim za izvršenje krivičnog djela ubojstva u pokušaju iz članka 36. stavak 1. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZ RS) - u svezi s člankom 19. KZ RS, te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. Pri tome mu je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru (od 17. studenoga 1994. do 5. siječnja 1995. godine), kao i vrijeme provedeno na promatranju u Psihijatrijskoj bolnici Sokolac (od 5. siječnja do 15. veljače 1995. godine).

6. Na presudu Okružnog suda, apelant je izjavio priziv VS RS zbog:

- a) bitnih povreda odredbi krivičnog postupka,
- b) pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

7. Apelant je također zahtijevao, sukladno članku 371. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, da on i njegov branitelj budu izviješteni o sjednici vijeća drugostupanjskog suda, kako bi joj nazočili.

8. VS RS je održao sjednicu vijeća 18. prosinca 2000. godine. Sjednica je održana u nazočnosti zamjenika republičkog javnog tužitelja, ali ne i apelanta, tj. njegovog zastupnika.

9. VS RS je donio presudu broj Gž-196/2000 kojom je odbio priziv kao neutemeljen, te potvrdio presudu Okružnog suda Srpsko Sarajevo. VS RS je dao obrazloženje da apelant nije bio obaviješten o sjednici suda što je sukladno odredbi članka 5. Zakona o izmjenama Zakona o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 26/93).

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Apelant je 29. ožujka 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 18. prosinca 2000. godine.

11. Ustavni je sud poslao 9. travnja 2001. godine VS RS, a 10. travnja 2001. godine republičkom Javnom tužiteljstvu, apelaciju radi dostave odgovora na navode sukladno članku 16. stavak 1. Poslovnika.

12. Sud je 24. travnja 2001. godine zaprimio odgovor Javnog tužiteljstva RS. U odgovoru se navodi da je, zbog narušavanja principa jednakosti stranaka u postupku, došlo do povrede članka 6. Konvencije u postupku pred VS RS.

13. Ustavni je sud na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja donio rješenje kojim je izrečena privremena mjera odgode izvršenja presude VS RS apelantu K. J. do donošenja meritorne odluke Ustavnog suda u predmetnom slučaju.

14. Sud nije primio odgovor na apelaciju od VS RS.

IV. Dopustivost apelacije

15. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud BiH je apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije K. J. odnosi se na povredu prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Iz toga slijedi daje Ustavni sud mjerodavan glede ove apelacije.

16. Sukladno članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta, i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio presudu o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

17. Apelant je 29. ožujka 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presude VS RS od 18. prosinca 2000. godine. Presuda VS RS je dostavljena apelantu 28. veljače 2001. godine.

18. Presuda VS RS je konačna u predviđenom dvostupanjskom krivičnom postupku, i svojim odlučnjem sa danom donošenja utvrdila je pravomoćnost prvostupanjske presude u narečenom postupku.

19. Na temelju iznijetog Ustavni je sud ocijenio daje apelacija dopustiva.

V Relevantni domaći zakoni

(a) Zakon o krivičnom postupku

20. Članak 371. Zakona u svom relevantnom dijelu glasi:

"(1) O sjednici vijeća obavijestit će se onaj optuženi i njegov branitelj, oštećeni kao tužitelj ili privatni tužitelj koji je u roku predviđenom za priziv ili za odgovor na priziv zahtijevao da bude izviješten o sjednici [...]

Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća izvijeste stranke i kad nisu to zahtijevale [...]

(2) Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju kazne a ima branitelja, osigurat će se nazočnost optuženog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nade da je to svrsishodno [...]."

(b) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku

("Službeni glasnik RS" 26/93)

21. Članak 5. narečenog zakona glasi:

"Neće se primjenjivati rečenica prva u stavku L, stavak 4. i stavak 7. članka 371."

VI. Ustavni je sud odlučio

a) Članak 6. Konvencije u svezi s presudom VS RS od 18. prosinca 2000. godine

22. Apelant se žali da je VS RS donio presudu bez nazočnosti apelanta-optuženog i njegovog branitelja, te da nisu mogli braniti prizivne navode na prvostupanjsku presudu. Oni, nadalje, tvrde da ovo predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima, koji u svom relevantnom dijelu kaže:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

23. Ustavni sud zaključuje da se članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima primjenjuje i u prvostupanjskom i u prizivnom postupku. Ipak, način primjene članka Konvencije ovisi o posebnim osobinama na koje ukazuje predmetni postupak. Pitanje, je li optuženi imao pravedan postupak, mora se riješiti na temelju cjelokupnog postupka (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava *Monnel and Morris* od 2. ožujka 1987., serija A broj 115., str. 21. stavak 54. i str. 52. stavak 56).

24. Iz svega narečenog postavlja se pitanje ima li opravdanja u predmetnom slučaju, imajući u vidu posebite okolnosti kompletnog prizivnog postupka, da se odustane od principa kontradiktornog postupka pred VS RS, na kojem bi optuženi imao pravo nazočiti i obrazložiti svoj stav glede prizivnih navoda.

25. Pošto je člankom 371. Zakona o krivičnom postupku predviđena dispozicija predsjednika vijeća ili samog vijeća VS RS glede pozivanja optuženog i njegovog branitelja na sjednicu vijeća, Ustavni sud, u svezi sa stavkom 24. ove odluke, zaključuje da je VS RS postupio suglasno dispozicijskim mogućnostima narečenog članka. Međutim, postavlja se pitanje je li odluka suda u konkretnom slučaju u suglasnosti sa standardima i kriterijima članka 6. Konvencije.

26. Ustavni sud nadalje primjećuje da članak 6. stavak 1. Konvencije govori o javnoj raspravi, dok Zakon o krivičnom postupku govori o sjednici vijeća suda. Obzirom da Konvencija prema članku II/2. Ustava ima supremaciju nad svim ostalim zakonima, a sve domaće institucije su obvezne izravno ju primjenjivati, ovaj pojam se mora tumačiti u duhu pojma javne rasprave iz članka 6. Konvencije.

27. Rješavajući pitanja potrebe kontradiktornog postupka treba poći od činjenice daje u prizivnom postupku pred VS RS apelant tražio da se ispita prvostupanjska presuda glede bitne povrede odredbi krivičnog postupka, kao i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. To znači da prizivni sud nije vezan onim što je utvrđeno na nižem sudu, nego ima mogućnost preispitati prizivne navode glede činjeničnog stanja i bitnih povreda odredbi krivičnog postupka, te da u slučaju prihvatanja tih navoda, predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni prvostupanjski postupak i odlučenje.

28. Ustavni sud također uzima u obzir da je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine, te zaključuje da je ishod suđenja pred VS RS bio za njega od velikog značaja (vidi odluku Europskog suda za ljudska prava *Ekbatami protiv Švedske*, od 26. svibnja 1988., serija A 134 i odluku *Kremzov protiv Austrije* od 21. rujna 1993., serija A broj 268-B).

29. Činjenica da je u prizivnom postupku sudjelovao zamjenik republičkog javnog tužitelja narušava princip jednakopravnosti stranaka, pri čemu apelantu i njegovom branitelju nije data ova mogućnost. To predstavlja povredu principa jednakosti stranaka u postupku, što je inherentan ijedan od temeljnih principa članka 6. Konvencije.

30. Na temelju izloženog, Ustavni sud zaključuje daje došlo do povrede članka 6. Konvencije, te da se predmet vraća VS RS, koji će sprovesti drugostupanjski postupak sukladno kriterijima iz članka 6. Europske konvencije, u kome će se apelant i njegov branitelj u postupku uredno pozvati na sjednicu vijeća VS RS.

**Članak 6. Konvencije u svezi s presudom Okružnog suda Srpsko Sarajevo
od 17. rujna 1999. godine**

31. Iako se apelant poziva na povredu članka 6. Konvencije i glede prvostupanjskog postupka, Ustavni sud zaključuje da ispitivanje prizivnih navoda glede prvostupanjske

presude nije potrebno. Naime, obzirom daje drugostupanjskim postupkom došlo do povrede članka 6. Konvencije, drugostupanjski postupak pred Vrhovnim sudom u predmetnom slučaju će se ponoviti, a apelant će moći braniti i povrede glede prvostupanjske presude na koje se poziva u apclaciji i prizivu, uživajući sva prava pravičnog postupka iz članka 6. Konvencije.

c) Članak 6. Konvencije u svezi sa člankom II/4. Ustava

32. Apelant se poziva i na povredu prava zabrane diskriminacije iz članka II/4. Ustava BiH, a u svezi sa člankom 6. Konvencije. Ovaj članak Ustava kaže:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima narečenim u Aneksu I ovom ustavu osigurano bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezanost za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.”

33. Sukladno pravnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili grupa osoba u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj* od 23. lipnja 1968., serija A broj 6).

34. Podnositelj apelacije ne daje nikakav razlog na temelju kojeg se može zaključiti da je apelant tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje daje povrijeđena zabrana diskriminacije iz članka II/4. Ustava BiH, a u svezi sa člankom 6. Konvencije, očevidno neobrazložene.

VII. Zaključak

35. Ustanovivši povredu prava apelanta K. J. iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Ustavni je sud odlučio ukinuti presudu VS RS broj KŽ-196/2000 od prosinca 2000. godine, te predmet vratiti na ponovni drugostupanjski postupak i odluku VS RS, koji će po uputama Ustavnog suda BiH apelantu-optuženom i njegovom branitelju omogućiti nazočenje sjednici vijeća VS RS.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omrcagić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 28/01
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ukoliko je saslušanje, koje se odnosi na činjenične i pravne aspekte apelacije, održano u odsustvu apelanta i njegovog pravnog punomoćnika a u nazočnosti zamjenika javnog tužitelja, čak i u slučaju da je utemeljeno na važećem zakonu, ipak predstavlja povredu prava na pravično suđenje a poglavito povredu principa jednakosti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se apelacija Central profit banke d.d. Sarajevo protiv odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba broj R-501.236-2/1-90-090 od 6. veljače 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj apelacije je Central profit banka d.d. Sarajevo, koja je vlasnik stana u Sarajevu, ul. Brčanska broj 1 (ranije Socijalističke revolucije broj 1/2).

2. Odlukom Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) broj 501-236-/1 od 1. veljače 2000. godine potvrđeno je da je V. (B.) P. 1. travnja 1992. godine bio nositelj stanarskog prava na stanu, ul. Socijalističke revolucije broj 1/2, površine 50 m², po strukturi jednosoban (novi naziv ulice Brčanska broj 1), te da on, odnosno članovi njegovog obiteljskog kućanstva, mogu stupiti u posjed stana sukladno članku 1. Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Ovom odlukom obvezuju se mjerodavni sudski i upravni organi nositelja stanarskog prava ili članove njegovog obiteljskog kućanstva, koji takav status imaju na temelju Zakona o stambenim odnosima koji je bio na snazi 1. travnja 1992. godine, na njihov zahtjev uvesti u posjed stana. Ova odluka Povjerenstva je konačna i obvezujuća za

nositelja stanarskog prava i članove njegovog obiteljskog kućanstva, kao i za mjerodavne sudske i upravne organe.

3. Central profit banka, kao vlasnik stana, podnijela je zahtjev Povjerenstvu za ponovno razmatranje Odluke.

4. Povjerenstvo je 6. veljače 2001. godine donijelo Odluku broj R-501-236-2/1-90-090 (koja se aplacijom pobija) kojom se odbija kao neutemeljen zahtjev Central profit banke d.d. Sarajevo za ponovnim razmatranjem Odluke Povjerenstva.

U Odluci je narečeno daje: "... Odredbama članka 36. Pravilnika o potvrđivanju stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba propisano da osoba na koju se odnosi odluka o zahtjevu za potvrđivanjem stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davatelj stana na korištenje, pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Povjerenstvo nije razmatralo prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno utjecati na odluku Povjerenstva, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovnim razmatranjem odluke.

Central profit banka d.d. Sarajevo uz zahtjev za ponovnim razmatranjem odluke nije priložila dokaze koji mogu bitno utjecati na tu odluku.

Uvjerenje Policijske uprave Novo Sarajevo broj 06-3-207-3-13329/98 od 5. listopada 1998. godine, izdato prema evidencijama prebivališta - boravišta građana, ne može poslužiti kao dokaz o tomu je li imenovani (V. P.) uselio u predmetni stan, a pretpostavlja se daje uselio u stan kada je zaključio ugovor o korištenju stana.

Neutemeljen je navod podnositelja zahtjeva za ponovnim razmatranjem odluke Povjerenstva po kojoj ugovor o zamjeni stanova nije valjan. Odredbom članka 32. stavak Zakona o stambenim odnosima, koji je primjenjivan na teritoriju Bosne i Hercegovine 1. travnja 1992. godine, propisano je da ugovor koji nije zaključen u pismenom obliku i za koji nema pismenog suglasja davatelja stanova na korištenje ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo. Predmetni ugovor je sačinjen u pismenoj formi, a postoje i pismene suglasnosti davatelja stanova na korištenje pa je, prema tomu, pravno valjan. Ukoliko podnositelj zahtjeva smatra da je ugovor o zamjeni stanova ništav, sukladno odredbama Zakona o obligacijskim odnosima, može podnijeti zahtjev sudu za utvrđivanjem ništavosti ugovora, pa ovisno o rezultatima toga postupka ostvariti svoje pravo na predmetni stan...."

5. Central profit banka je dostavila Sudu i rješenje Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/5-372-5678/98 od 6. srpnja 2000. godine kojim se kao neutemeljen odbija zahtjev JI. P za vraćanje u posjed stana u ulici Brčanska broj I/II na kojem je nositelj stanarskog prava V. P U rješenju se navodi daje uvidom u Ugovor o korištenju stana broj MB/05-7-399/89 od 26. prosinca 1989. godine utvrđeno daje V. P nositelj stanarskog prava na stanu u ulici Brčanska broj I/II, a daje A. P podnositelj zahtjeva za vraćanje predmetnog stana u posjed supruga imenovanog.

Međutim, ovaj organ nije mogao prihvatiti zahtjev za povrat stana u posjed u ulici Brčanska 1/II kao utemeljen zato što je vidljivo na temelju Uvjerenja o kretanju PU Novo Sarajevo broj 06/3-207.3-13329/98 od 5. listopada 1998. godine na ime V. R i Uvjerenja o kretanju Policijske uprave 06/3-207.3-13720/98 od 8. listopada 1998. godine na ime A. R imenovani nisu 30. travnja 1991. godine imali adresu prebivališta na stanu u ulici Brčanska broj I/II te se ne mogu smatrati osobama u smislu članka 3. stavak 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/99 i 27/99).

Iz narečenih je uvjerenja o kretanju razvidno da su V P i A. P imali posljednje adrese prebivališta u ulici Marka Marulića broj 1A, i to V R s prijavom boravka na narečenoj adresi 28. maja 1987. godine i A. P. sa prijavom boravka na navedenoj adresi travnja 1989. godine.

6. Ugovorom o zamjeni stanova iz 1989. godine B. (S.) P je zamijenio svoj stan u ulici M. Đuraškovića broj 32 za stan J. V. koji se nalazio u ulici Obala 27. srpnja broj 93, a O. B., kao nositelj stanarskog prava na stanu koji se nalazi u ulici Socijalističke revolucije broj 1 daje u zamjenu stan V (B.) P

II. Apelacija

7. Apelant - Central profit banka d.d. se žali da Povjerenstvo nije uvažilo zahtjeve apelanta za ponovnim razmatranjem prvostupanjske odluke, odnosno ti razlozi nisu ozbiljno i odgovorno uzeti u razmatranje, te da je Povjerenstvo ignoriralo relevantne odredbe Zakona o stambenim odnosima glede načina stjecanja i prestanka stanarskog prava, te da V. P, prema podacima Policijske uprave Novo Sarajevo, i potvrde o pravu vlasništva V. P na stanu u ulici Marka Marulića. Apelant ističe da V. P. živi u inozemstvu i da se ne misli vratiti u Sarajevo, te da želi otkupiti ovaj stan na lak način (certifikatima) i nakon toga ga po tržišnim cijenama prodati i ostvariti visoku dobit. Stoga apelant smatra da Odluka Komisije nije prihvatljiva i daje njome povrijeđeno pravo na imovinu apelanta, prema članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

8. Dalje se u apelaciji navodi daje odluka Komisije izvršna isprava i na temelju nje je možebitno prinudno uvođenje u stan V P Također i Kanton Sarajevo - Uprava za stambena pitanja donijela je rješenje broj 23/5-372-5678/98 od 6. srpnja 2000. godine da se V R, odnosno njegova supruga, odbija sa zahtjevom za povrat stana. To znači da o istoj stvari postoje dvije različite odluke. Sve to ukazuje opravdanim prijedlog Sudu da do donošenja konačne odluke donese privremenu mjeru kojom će odložiti izvršenje odluke Povjerenstva.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9. Central profit banka d.d. Sarajevo je 21. ožujka 2001. godine uložila apelaciju protiv Odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba R-501-236-/1-90 od 6. veljače 2001. godine.

Iz ovih podataka je nedvojbeno daje apelacija izjavljena u roku utvrđenom u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

10. Glede članka 16. Poslovnika Ustavnog suda apelacija je dostavljena Povjerenstvu za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini. Također i V. P, kao nositelju stanarskog prava, i A. P kao članu obiteljskog kućanstva u stanu Brčanska broj 1/1 (raniji naziv ulice Socijalističke revolucije), upućena je apelacija radi davanja odgovora. Pismeno Suda nije dostavljeno adresatima, jer prema obavjesti Pošte, odnosno dostavljača, narečena osobe su nepoznate na označenoj adresi.

IV Dopustivost

11. Predbježno pitanje na koje treba odgovoriti u ovom predmetu je da li je Ustavni sud BiH mjerodavan ocjenjivati ustavnost odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba i imaju li odluke Povjerenstva karakter “presude bilo kojeg suda u BiH” u smislu članka VI/3.(b) Ustava BiH.

12. Povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe, utemeljeno kao neovisno prema članku VII Aneksa 7, preimenirano je u Povjerenstvo za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba.

13. Mandat Povjerenstva je da prima i odlučuje o svakom potraživanju nepokretne imovine u BiH, kada imovina nije bila dragovoljno prodana ili na drugi način prenesena od 1. travnja 1992. godine i kada tražitelj ne uživa trenutačno posjedovanje te imovine. Potraživanja mogu biti za povrat imovine ili pravednu naknadu umjesto povrata (članak XI).

14. Odluke Povjerenstva su konačne i svaki prijenos, isprava, hipoteka ili drugi zakonski instrument koji napravi ili dodijeli Povjerenstvo se priznaje kao zakonit u cijeloj BiH. (Članak XII točka 7.)

15. Povjerenstvo donosi pravila i propise, sukladno Sporazumu, koji su nužni za obavljanje njene funkcije. U izradi ovih pravila Povjerenstvo uzima u obzir domaće zakone o vlasničkim pravima (čl. IX i XV). Povjerenstvo je 17. veljače 1998. godine donijelo Pravila o potvrđivanju stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba, a izmjene i dopune 10. lipnja 1999. i 4. kolovoza 1999. god., kojim je utvrđeno, između ostalog, da se pod potvrđivanjem stanarskih prava izbjeglih i raseljenih osoba podrazumijeva

potvrđivanje stanarskog prava na stanovima u korist osoba koje su to pravo imale 1. travnja 1992. god. (članak 2.); izbjeglim i raseljenim osobama smatraju se sve osobe koja su napustile svoje stanove između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine, koja nisu u posjedu tih stanova, a status izbjegle i raseljene osobe koji Povjerenstvu podnese zahtjev za povrat stanarskog prava se pretpostavlja (članak 3.); Povjerenstvo donosi odluku kojom se zahtjev odbija zbog toga što Povjerenstvo nije raspolagalo relevantnim dokazima za potvrđivanje stanarskog prava ili donosi odluku kojom se zahtjev odbacuje jer ga je podnijela neovlaštena osoba, neblagovremen je ili ne ispunjuje uvjete za podnošenje zahtjeva propisane ovim pravilnikom ili odluku kojom se potvrđuje stanarsko pravo (članak 26.); odluke Povjerenstva o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava su konačne i obvezujuće za osobe na koje se odluke odnose, kao i za upravne organe mjerodavne za izvršenje odluka o povratu u posjed stana na kojem postoji stanarsko pravo, sukladno relevantnim zakonima - Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (članak 28.); odluka o zahtjevima za potvrđivanje stanarskih prava koju je donijelo Povjerenstvo može biti korištena isključivo u svrhe narečene u odluci (članak 33.); osobe na koje se odnosi odluka o potvrđivanju stanarskog prava, kao i sadašnji korisnik stana ili davatelj stana na korištenje pod uvjetom da dostave nove dokaze ili daju navode o novim dokazima koje Povjerenstvo nije razmatralo prilikom donošenja odluke, a koji mogu bitno utjecati na odluku Povjerenstva, imaju pravo podnijeti zahtjev za ponovnim razmatranjem odluke (članak 36 stavak 1.); odluke Povjerenstva za potvrđivanjem stanarskog prava izvršavaju mjerodavni upravni organi Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske sukladno relevantnim zakonima (članak 38.).

Visoki je predstavnik gosp. Wolfgang Petritseh donio 27. listopada 1999. godine Zakon o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba ("Službene novine FBiH", broj 43/99 i 51/00) kojim je, između ostalog, propisano da odluke Povjerenstva postaju konačne danom njihovog donošenja (članak 2. stavak 1.) a izvršenje odluka Povjerenstva se sprovodi bez obzira na to jesu li imovina ili stan na koji se odluka odnosi proglašeni napuštenim ili ne i bez obzira na bilo koju drugu odluku ili propise koji se odnose na njihov pravni status (članak 9. stavak 3.), a osobe s pravnim interesom na imovinu ili stan iz odluke Povjerenstva koji je stečen nakon nadnevka narečenog u dispozitivu odluke Povjerenstva može podnijeti priziv protiv zaključka o dopuštenju izvršenja koji je donio mjerodavni organ uprave jedino u slučajevima predviđenim ovim zakonom, s tim što se ovim prizivom ne može pobijati pravilnost odluke Povjerenstva, jer se pravilnost te odluke može preispitivati samo u postupku ponovnog razmatranja pred Povjerenstvom (članak 10.). Protiv zaključka o dopuštenju izvršenja odluke Povjerenstva može se uložiti priziv mjerodavnom upravnom organu (koji je donio zaključak o dopuštenju izvršenja) u roku od osam dana. U tom slučaju organ uprave upućuje podnositelja priziva na pokretanje postupka pred

mjerodavnim sudom u roku od 30 dana da bi dokazao da je nositelj prava iz odluke Povjerenstva prenio svoja prava na podnositelja priziva, na dragovoljan i zakonit način, nakon nadnevka narečenog u dispozitivu odluke Povjerenstva. Postupak izvršenja koji provodi mjerodavni organ uprave se ne obustavlja do donošenja sudske odluke, a iznimno, mjerodavni sud može izdati nalog da se obustavi postupak izvršenja koji provodi organ uprave odgovoran za izvršenje samo ako je ovjereni ugovor o prijenosu prava zaključen nakon 14. prosinca 1995. godine (članak 12. st. 1. i 2.).

17. Pri ovakvom pravnom stanju koje se odnosi na osnivanje i mjerodavnost Povjerenstva, te na pravni efekt njenih odluka, Ustavni je sud pošao od Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Tako su Sporazumom, pored organa i tijela na temelju Ustava BiH, ustrojena u pojedinim aneksima i druga tijela: Privremeno izborna povjerenstvo, Povjerenstvo za ljudska prava i Ured ombudsmana za ljudska prava, Povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe i Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika.

I Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu 4, sastavni je dio Sporazuma. Prema tomu, iz same strukture Sporazuma proizilazi da su aneksi istog karaktera i da tvorcima aneksa nije bila namjera dovesti do bilo kakvog sukoba ili mogućnosti prijepora između pojedinih aneksa ili institucija koje su njima ustrojene. Prema tomu, može se zaključiti da se oni nadopunjuju i djeluju paralelno.

Sud je već zauzeo isto načelno mišljenje u ranijim odlukama.

18. Prema tomu, u odgovoru na pitanje je li dopustiva apelacija izjavljena Ustavnom sudu protiv odluke Povjerenstva koja je ustrojena Aneksom 7 Sporazuma, potrebno je poći od članka VI/3.(b) Ustava BiH, prema kome je Ustavni sud apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pri takvom principijelnom pitanju Ustavni je sud u svojim odlukama U 7/98, U 8/98 i U 9/98 zaključio da Dom za ljudska prava ne treba smatrati sudom u BiH i da Ustavni sud nije mjerodavan preispitivati njegove odluke, jer Dom za ljudska prava vrši svoje funkcije izvan standardne sudske strukture BiH. Slijedeći ovu jurisprudenciju, Ustavni sud cijeni to daje i Povjerenstvo za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba institucija koja vrši svoje funkcije, također, izvan standardne sudske strukture BiH.

Ustavni sud ukazuje da su, u smislu članka XII točka 7. Aneksa 7 Sporazuma i Zakona o izvršenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih osoba, odluke Povjerenstva konačne i obvezujuće.

Međutim, Ustavni sud ističe da je zainteresiranim osobama omogućen pristup redovitom sudu u cilju zaštite imovinskih prava u nekim Zakonom određenim slučajevima (čl. 10. do 12. Zakona o sprovođenju odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve). Ako se predmet tiče statusa nositelja prava 1. travnja 1992. godine, zainteresirana osoba može pokrenuti zahtjev za ponovnim razmatranjem Povjerenstvu za imovinske zahtjeve. Prije toga, osoba se može uputiti redovitim sudovima radi

razjašnjavanja onih pravnih pitanja koja Povjerenstvo za imovinske zahtjeve nije razmatralo i radi prikupljanja nužnih dokaza koji bi se predložili tijekom ponovnog razmatranja.

U predmetima koji se ne tiču statusa nositelja prava od 1. travnja 1992. godine, zainteresirana se osoba može žaliti protiv zaključka o dopuštenju izvršenja upravnom organu koji je izdao ovaj zaključak. Upravni organ u odgovarajućim slučajevima može uputiti apelanta da pokrene postupak pred mjerodavnim sudom. Nakon redovitog sudskog postupka ove osobe mogu, kroz apelacijsku jurisdikciju Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u smislu članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, tražiti zaštitu svojih prava iz Ustava BiH i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

V Zaključak

Iz narečenih razloga Ustavni je sud ocijenio da apelaciju treba odbaciti.

Kako je Ustavni sud donio odluku o glavnom pitanju, koje se odnosi na njegovu mjerodavnost glede apelacija izjavljenih protiv odluka Povjerenstva, nema utemeljenja za donošenje privremene mjere prema članku 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Prema članku VI/4. Ustava BiH odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 324)1
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Ustav Bosne i Hercegovine se tumači u kontekstu drugih relevantnih aneksa Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Sud nije mjerodavan preispitivati odluka Povjerenstva za imovinske zahtjeve u cilju razjašnjavanja pravne pozicije relevantne za te odluke.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. st. 1. i 2. i 61. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se, kao utemeljena, apelacija gosp. E. B. protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. travnja godine i rješenja br. Ki-28/01 od 5. travnja 2001. godine pa se:

- **Ukidaju rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. travnja 2001. godine i rješenje br. Ki-28/01 od travnja 2001. godine.**
- **Određuje se, kao stvarno nadležan, Kantonalni sud u Sarajevu za sprovođenje istrage u predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH br. Ki-28/01.'**

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gosp. E. B., kojeg zastupa odvjetnik Ž. B. iz Sarajeva, 24. travnja 2001. godine podnio je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelaciju, a zatim i dopunu apelacije 22. svibnja 2001. godine protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. travnja 2001. godine i rješenja suca istražitelja Vrhovnog suda Federacije BiH od 5. travnja 2001. godine.

U apelaciji se navodi da su citirana rješenja Vrhovnog suda Federacije povrijedila njegovo pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i čl. II/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima zakonom određeni sud vodi kazneni postupak, što određuje i temeljna odredba članka 20. Zakona o kaznenom postupku.

Apelant smatra da Vrhovni sud Federacije, glede prava na pravično suđenje, u konkretnom slučaju nije stvarno mjerodavan sprovesti istragu, tvrdeći da se ne radi o međukantonalmom kriminalu u smislu odredbi Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji kao kriterij za određivanje međukantonalnog kriminala ne uzima mjesto i različitost mjesta gdje je, navodno, nastupilo pribavljanje protupravne imovinske koristi.

U tom pravcu apelacija decidno navodi druge zakonske osnove iz kojih proizilazi stvarna nemjerodavnost Vrhovnog suda Federacije.

Kao drugi razlog za utemeljenost apelacije, apelant ističe da je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nezakonito postupio i po prigovoru imuniteta apelanta kao premijera Vlade Federacije, ističući da su razlozi Vrhovnog suda oprečni odredbi članka 10. poglavlja IV/B Ustava Federacije "koja imunitet određuje za radnje *crimine temporis*" za vrijeme trajanja svojstva premijera Federacije, bez obzira na vrijeme vođenja kaznenog postupka, te da je za rješenje tog pitanja mjerodavan Ustavni sud Federacije BiH.

U narečenoj apelaciji, uz meritorni prijedlog, apelant je predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će Vrhovnom sudu Federacije zabraniti vršenje bilo koje istražne radnje predviđene Zakonom o kaznenom postupku do konačne odluke Suda po apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine dvopisna apelacija je dostavljena Vrhovnom sudu Federacije i federalnom tužitelju radi mogućeg odgovaranja na apelaciju.

4. Vrhovni je sud Federacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 22. svibnja 2001. godine dostavio odgovor u kojem iznosi da smatra da je apelacija nedopuštena i neutemeljena.

U odgovoru je narečeno da pravni uvjeti za razmatranje apelacije, predviđeni člankom 11. Poslovnika Ustavnog suda nisu ispunjeni "jer je u pitanju jedna od procesnih odluka koje zakonodavac nije ostavio kao apsolutno neizmjenjive... odredbe članka 32. st. 1,2. i 3. Zakona o kaznenom postupku obvezuju sud da, po službenoj dužnosti, pazi na svoju ovlast od početka postupka pa do pravomoćnosti presude...", te da u pobijanoj odluci ni pitanje imuniteta "nije definitivno raspravljeno".

5. U odgovoru Federalnog tužiteljstva, dostavljenom 30. svibnja 2001. godine, pobija se mjerodavnost Ustavnog suda BiH da razmatra apclaciju, ističući daje Ustavni sud apelacijski mjerodavan samo u odnosu na presude (ne i na rješenja) kada one postanu predmetom spora.

Posebito je istaknuto da je u podnesenom zahtjevu Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine za sprovođenje istrage “naznačeno da su se osumnjičenici u određenom periodu udružili za vršenje više kaznenih djela na području raznih kantona na način opisan u dispozitivu zahtjeva”.

6. Odgovori Vrhovnog suda Federacije i Federalnog tužiteljstva, sukladno članku 20. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dostavljeni su apelantu.

III. Činjenično stanje

7. Ustavni je sud BiH, službenim putem, od Vrhovnog suda Federacije pribavio potrebitu dokumentaciju i utvrdio činjenice koje se sumiraju kako slijedi:

8. Zamjenik federalnog tužitelja je 7. ožujka 2001. podnio Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine - sucu istražitelju - zahtjev za sprovođenjem istrage (predmet Kt-26/01) protiv E. B., D. Č. i M. A. zbog utemeljene dvojbe da su počinili određena kaznena djela.

9. Sudac istražitelj Vrhovnog suda Federacije, rješenjem broj Ki-28/01 od 5. travnja 2001. godine, odredio je istragu protiv E. B. zbog utemeljene dvojbe daje počinio kaznena djela zlouporabe položaja ili ovlasti iz članka 358. stavak 3. i krivotvorenja službene isprave iz članka 368. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, a protiv D. Č. i M. A., zbog utemeljene dvojbe da su učinili kazneno djelo nesavjesnog rada u službi iz članka 366. stavak 2. Kaznenog zakona.

Iz izreke rješenja proizilazi, u odnosu na gosp. E. B., da mu se kazneno djelo iz članka 358. stavak 3. KZ pod četiri radnje inkriminira kao produljeno kazneno djelo, dok kazneno djelo iz članka 368. stavak 1. KZ Federacije BiH inkriminira u točki 4. produljenog kaznenog djela.

Sud uočava daje inkriminacija u odnosu na gosp. E. B. individualizirana, dakle da je utemeljeno sumnjiv, daje sam počinio inkriminirana djela.

Što se, pak, tiče gospode D. Č. i M. A., njima je kazneno djelo iz članka 366. stavak KZ Federacije BiH inkriminirano da su ga počinili zajedno.

Međutim, iz obrazloženja rješenja br. Ki-28/01, kao i ostale dokumentacije, proizilazi:

- a) sva trojica, sada okrivljenih, stavili su prigovor stvarne nemjerodavnosti;
- b) gosp. E. B. i gosp. D. Č. Stavili su prigovor imuniteta od kaznenog gonjenja za vrijeme obnašanja svojih funkcija premijera i dopremijera, i

- c) da prvostupanjsko rješenje br. Ki-28/01, u svom obrazloženju, nije dalo bilo kakav odgovor na prigovore stvarne nemjerodavnosti i imuniteta.

10. Okrivljeni su, preko izabраниh branitelja, izjavili prizive protiv prvostupanjskog rješenja br. Ki-28/01 u kojima su ponovno naglasili da prvostupanjski sud nije riješio pitanje njihovih prigovora stvarne nemjerodavnosti, a za dvojicu okrivljenih i prigovor o imunitetu.

Vrhovni je sud Federacije, svojim rješenjem br. Kv-40/01 od 13. travnja 2001. godine, u vijeću trojice sudaca, odbio prizive okrivljenih i time potvrdio prvostupanjsko rješenje.

Vrhovni je sud Federacije, u svom rješenju br. Kv-40/01, zauzeo stajalište “da se radi o međukantonalnom kriminalu” a što proizilazi iz rješenja o sprovođenju istrage u odnosu na gosp. E. B., dakle daje pribavljena protupravna imovinska korist u tri slučaja u Kantonu Sarajevo, a u jednom slučaju u Kantonu Zenica.

Što se, pak, tiče prigovora imuniteta koji su uložila dvojica okrivljenih, rješenje Vrhovnog suda Federacije zauzima stav da “oba okrivljena više ne uživaju privilegij imuniteta, budući je neprijeporno da su im prestale funkcije premijera i dopremijera ...”.

Ovdje je karakteristično da naprijed narečeno rješenje Vrhovnog suda Federacije **po prvi put** odgovara i zauzima stajalište glede prigovora koje su naveli okrivljeni.

Čini to **prvi put**, a rješava u drugom stupnju.

Protiv narečenog rješenja Vrhovnog suda Federacije od 13. travnja 2001. godine, gosp. je E. B., preko branitelja, podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti. Vrhovni je sud Federacije BiH, svojim rješenjem broj Kv-34/01 od 9. svibnja 2001. godine, zahtjev odbacio kao nedopušten.

IV Dopustivost

12. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH”, broj 24/99) je utvrđeno da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apclacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

14. Prema Zakonu o kaznenom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, broj 43/98), kad postoji utemeljena dvojba daje određena osoba počinila kazneno djelo, na zahtjev mjerodavnog tužitelja za sprovođenje istrage, rješenje o sprovođenju istrage donosi sudac istražitelj mjerodavnog suda. Protiv rješenja suca istražitelja o sprovođenju

istrage može se izjaviti priziv, o kojem rješenjem odlučuje vijeće tog suda. Protiv rješenja vijeća nije moguće izjaviti priziv, ako ovim zakonom nije drukčije određeno (čl. 151, 385, 388.).

Prema tomu, u konkretnom slučaju su iscrpljeni svi pravni lijekovi upravo za “situaciju” na koju se odnose prizivni navodi apelacije.

15. Vrhovni je sud Federacije 13. travnja 2001. godine donio rješenje Kv-40/01, a apelacija protiv tog rješenja je dostavljena Ustavnom sudu 24. travnja 2001. godine, tj. u roku od 60 dana kako je to predviđeno člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

16. Prema tomu, apelacija Ustavnom sudu protiv rješenja Vrhovnog suda, od 13. travnja 2001. godine, je dopustiva.

V Ustavni je sud odlučio

17. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je apelacijski mjerodavan u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

19. Apelantovi navodi se odnose na to daje Vrhovni sud, rješenjima o sprovođenju istrage protiv njega, povrijedio njegova ljudska prava zaštićena člankom 6. stavak 1. Europske konvencije i čl. II/1. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Članak 6. stavak 1. Konvencije u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ... svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

21. Prijeporno je pitanje među stranakama u postupku je li, ili ne, Vrhovni sud Federacije stvarno mjerodavan za inkriminirana kaznena djela stavljena na teret gosp. E. B. i dr.

22. Ustavni je sud Bosne i Hercegovine ocijenio da je zahtjev podnositelja apelacije utemeljen, te da za vođenje kaznenog postupka, u ovoj fazi istrage, nije mjerodavan Vrhovni sud Federacije, iz sljedećih razloga:

a) Zahtjevom za sprovođenje istrage federalni je tužitelj objektivnim identitetom inkriminacija za okrivljene inkriminirao kaznena djela kako je to narečeno u toč. 8. i 9. ove odluke u poglavlju III. - Činjenično stanje.

Naime, iz rješenja br. Ki-28/01 od 5. travnja 2001. godine vidi se daje, u odnosu na objektivni identitet (mjesto, vrijeme, način i pravna kvalifikacija), sudac istražitelj u cijelosti akceptirao zahtjev za sprovođenjem istrage.

b) *Sud je, prema ius cogens odredbama, obavezan po službenoj dužnosti paziti i odlučivati o svojoj stvarnoj mjerodavnosti. Te odredbe su razvidne i decidno precizirane u čl. 20. i 32. Zakona o kaznenom postupku. Narcčni članci glase: "Vrhovni sud Federacije i sudovi u kantonima sude u kaznenim stvarima u granicama svoje stvarne mjerodavnosti određene federalnim, odnosno kantonalnim zakonima" (članak 20), "Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu mjerodavnost i čim primijeti da nije nadležan oglasiti će se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja uputit će predmet mjerodavnom sudu" (članak 32. stavak 1.).*

U utvrđenom je činjeničnom stanju već rečeno da u predmetu br. Ki-28/01 sud to nije uradio, i pored istaknutih prigovora okrivljenih i njihovih branitelja, nego, štavišć, nije dao bilo kakav odgovor o prijepornom pitanju.

c) Prizivno vijeće u drugom stupnju Vrhovnog suda Federacije, povodom priziva gosp. E. B. protiv rješenja broj Ki-28/01, odbija priziv kao neutemeljen i zauzima stav daje Vrhovni sud mjerodavan za sprovođenje istrage.

To čini na način kako je činjenično narečeno u točki 10. ove odluke.

Apriori, podcrtavamo da u odnosu na prvostupanjsko rješenje koje uopće nije imalo razloga za svoj stav o mjerodavnosti (ništa nije napisano) Vrhovni sud po prvi put daje razloge o svojoj mjerodavnosti.

Zašto je apostrofirano **prvi put**? Iz dva razloga, i to:

Ako prvostupanjsko rješenje nije ni pomenulo pitanje mjerodavnosti, i to i pored istaknutih prigovora obrane, o tom pitanju nije imalo uopće razloga da se raspravlja pa se nije moglo ni ispitati.

Vrhovni sud Federacije po **prvi put**, zauzimajući stav o mjerodavnosti, definitivno okončava predmet jer okrivljeni više nemaju pravo pravnog lijeka, ni redovitog ni izvanrednog, stoje očevidno jer je izvanredni pravni lijek odbačen kao nedopušten.

Stoga je očevidno da je rješenje Vrhovnog suda konačno jer je po tom pitanju zauzelo i konačan stav.

23. Da je rješenje Vrhovnog suda Federacije br. Kv-40/01 utemeljeno zauzelo stav o mjerodavnosti, natečeni propusti (v. točku 22.) ne bi imali odlučujuću važnost za odlučenje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Međutim, citirano rješenje je, neutemeljeno i oprečno zakonu, uspostavilo mjerodavnost Vrhovnog suda Federacije za inkriminirana kaznena djela gosp. E. B. i dr.

Naime, mjerodavnost je Vrhovnog suda u kaznenom postupku određena Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine.

Taj zakon su prihvatila oba doma Parlamenta Federacije BiH.

Zbog važnosti materije i visoke razine Vrhovnog suda Federacije navode se u cijelosti odredbe Zakona koje se odnose na kazneni postupak za koji je mjerodavan Vrhovni sud Federacije:

“Vrhovni je sud mjerodavan sprovoditi istrage i suđenje u prvom stupnju i po pravnim lijevovima počinitelja kaznenih djela:

6. terorizam iz članka 146. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (“SI. novine Federacije BiH”, br. 43/98, 2/99 i 15/99) (u daljnjem tekstu: KZ F BiH),

7. međunarodni terorizam iz članka 168. KZ FBiH,

8. međukantonalni kriminal,

9. neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz članka 252. KZ FBiH.

10. organizirani kriminal.

Pod međukantonalnim kriminalnom, u smislu ovog zakona, smatraju se kaznena djela terorizma iz članka 146. KZ FBiH, međunarodni terorizam iz članka 168. KZ FBiH, neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz članka 252. KZ FBiH i organiziranog kriminala.

Organizirani kriminal se sastoji od onih kaznenih djela koja počine dvije ili više osoba koje djeluju kao ustrojeno udruženje ili organizacija u dogovoru tijekom jednog vremenskog perioda s ciljem počinjavanja višestrukih prijestupa od kojih je za najmanje jedan predviđena kazna od pet ili više godina zatvora. Takvi prijestupi mogu biti sami sebi cilj, ili sredstvo stjecanja materijalne koristi, opstrukcije povratka izbjeglica, ili ugrožavanje mira i stabilnosti u Federaciji na neki drugi način i u odgovarajućim slučajevima, nepropisnog utjecanja na rad javnih organa vlasti.”

Dakle, decidno je rečeno koja kaznena djela pripadaju međukantonalnom kriminalu.

Očevidno je da nijedno od djela nije inkriminirano podnositelju apelacije i dr.

Za sva kaznena djela naznačeni su nazivi i članci KZ-a u kojima su imenovana i naznačena “obilježja bića kaznenih djela”.

Za apelanta su inkriminacije iz glave XXXI. pod naslovom “Kaznena djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti”, i to članak 358. stavak 3. i članak 368. KZ-a.

Identičan je slučaj u odnosu na inkriminaciju za ostale dvije okrivljene osobe čije je kazneno djelo kvalificirano kao nesavjestan rad u službi iz članka 366. KZ Federacije BiH.

Dakle, inkriminirana djela za apelanta i dr. ne pripadaju kaznenim djelima za čije je vođenje kaznenog postupka mjerodavan Vrhovni sud Federacije.

No, postoji i kazneno djelo pod općim nazivom “organizirani kriminal”.

Da se ne radi o organiziranom kriminalu proizilazi iz Zakona koji smo citirali.

Naime, za organizirani kriminal treba ustanoviti više bitnih elemenata.

Ukazuje se samo na dva koja razvidno govore da se u predmetu apelanta i dr. ne radi o takvom kriminalu:

1) Naime, već je pod točkom 9. (III. - Činjenično stanje) rečeno daje za gosp. E.

B. inkriminacija individualizirana za njega **samog**, dok za ostalu dvojicu da su kazneno djelo iz članka 366. stavak 2. KZ-a Federacije BiH počinili **zajedno**.

Razvidno je da, pošto je apelant inkriminirani **sam**, on ne pripada situaciji kada kaznena djela “počine dvije ili više osoba dok s druge strane za ostalu dvojicu koji su kazneno djelo počinili **zajedno**, obzirom na inkriminaciju iz članka 366. KZ-a pod nazivom nesavjestan rad u službi, vidi se da biće tog kaznenog djela kao radnju izvršenja subsumira “propuštanje dužnosti nadzora itd.” što znači da je radnja izvršenja predviđena nečinjenjem (*non facere*), pa time nema ni svojstvo izravnog umišljaja (*dolus directus*), što bi sve bilo potrebno za “organizirani kriminal.”

2) Za pojam organiziranog kriminala potrebit je i element visine kazne kod izvršenja višestrukih kaznenih djela, i to, potrebno je daje zajedno kazneno djelo predviđena kazna od pet ili više godina zatvora.

Inkriminacija za apelanta iz članka 358. stavak 3. ima zapriječenu kaznu “od najmanje tri godine”. Dakle, nema potrebiti minimum od pet godina Lio ni ostale elemente organiziranog kriminala.

Što se tiče kaznenog djela iz članka 368. KZ-a Federacije BiH (krivotvorenje službene isprave) minimum kazne je tri mjeseca (a ne potrebiti od pet godina).

Što se, pak, tiče ostale dvojice okrivljenih za inkriminirano djelo iz članka 366. stavak 2. (nesavjestan rad u službi) minimum kazne je šest mjeseci zatvora.

Dakle, razvidno je i očevidno da je Vrhovni sud Federacije BiH stvarno nemjerodavan za vođenje kaznenog postupka protiv apelanta i dr.

24. Pod točkom 20. ove odluke citiranje članak 6. stavak 1. Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Ustavni sud ocjenjuje da je, ovakvim postupanjima Vrhovnog suda Federacije, povrijeđeno apelantovo pravo da mu sudi mjerodavan sud “zakonom određen”.

Naime, ne primjenjujući pravilno zakon, Vrhovni je sud Federacije, protivno zakonu, uspostavio mjerodavnost za apelanta nemjerodavnog suda.

Obzirom na to, i obzirom na očevidne značajne propuste u odlučenjima Vrhovnog suda Federacije, kod apelanta je subjektivno izazvana dvojba u pristranost suda, što sve zajedno u svojoj cjelovitosti ukazuje da je apelantovo pravo povrijeđeno. Stoga je Ustavni sud BiH svojom izrekom u odluci uspostavio pravo apelanta koje proizilazi iz već narečene konvencije.

Odgovor Vrhovnog suda Federacije BiH da napadnuta odluka nije “neizmjenljiva” nije utemeljena, jer je taj sud svojim stavom, protivno zakonu, definitivno zauzeo precedens, i teško bi bilo očekivati da bi ubuduće postupao oprečno zauzetom stajalištu.

25. U ovom je predmetu egzistirala i druga teza koja nije prihvaćena.
Obrazloženje odluke će je iznijeti i na nju odgovoriti.

Ta teza glasi:

“Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pitanje je li poštovan princip pravičnog suđenja u kaznenom postupku mora biti sagledano na temelju kaznenog postupka u cjelini, jer *omaške i nedostaci* koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljani u sljedećoj fazi postupka. Ovo znači da općenito nije moguće utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok postupak ne bude gotov i konačna presuda donesena. Prije tog vremena, o kaznenoj optužbi još nije odlučeno i zbog toga još nije moguće ocijeniti je li u slučaju optuženog sud pravično odlučivao o kaznenoj optužbi protiv njega.”

Prije svega treba istaknuti da pitanje stvarne nemjerodavnosti nije pitanje “omaški i nedostataka”.

Ovo tim prije što Sud ukazuje na obveze po čl. 20. i 32. ZKP-a Federacije BiH gdje sud mora, po službenoj dužnosti, paziti na stvarnu mjerodavnost. Staviše, i Vrhovni sud Federacije kod odlučivanja kao najviša instanca kada rješava po prizivu protiv prvostupanjskog rješenja prema odredbi članka 388. stavak 4. opet to mora činiti sukladno odredbi koja glasi: “Ispitujući priziv sud će po službenoj dužnosti paziti je li za donošenje rješenja prvostupanjski sud bio stvarno mjerodavan, odnosno je li rješenje donio ovlašteni organ.”

Odgovarajući na gore citiranu tezu, obrazloženje odluke ističe sljedeće:

Iako sudska praksa Europskog suda za ljudska prava stoji na stajalištu da pitanje je li poštovan princip pravičnog suđenja u kaznenom postupku mora biti sagledano na temelju kaznenog postupka u cjelini, jer *omaške i nedostaci* koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti izmijenjeni u sljedećoj fazi postupka, Ustavni je sud BiH stao na stajalište da kao domaća institucija mora ukazati na povredu prava zajamčenih ustavom čak i u ovoj fazi postupka. Naime, Europski sud za ljudska prava je sudska instanca međunarodnog karaktera i njegovo je postupanje moguće tek nakon iscrpljivanja domaćeg postupka u cjelini. Međutim, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine domaća institucija apelacijske mjerodavnosti glede prava i sloboda zajamčenih Ustavom BiH, te u tom smislu, bez obzira na činjenicu da postupak nije okončan, mora ukazati na povredu prava zajamčenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, pa samim tim i prava zajamčenih Ustavom BiH.

U konkretnom slučaju za sprovođenje istrage protiv apelanta i dr. je “*zakonom odreden sud*” Kantonalni sud u Sarajevu jer to proizilazi iz članka 20. Zakona o

kaznenom postupku Federacije BiH i članka 33. stavak 1. točka 1. Zakona o sudovima Kantona Sarajevo.

27. Prigovor imuniteta koji je istaknuo apelant Ustavni sud Bosne i Hercegovine nije rješavao, jer to pitanje treba razriješiti stvarno mjerodavan sud.

Slijedom izloženog, kako je u konkretnom slučaju došlo do povrede članka 6. stavak 1. Konvencije koja glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ... svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom [...]” Ustavni sud BiH je odlučio kao u dispozitivu odluke.

Obzirom da je predmet riješen meritorno, odlučenje o predloženoj privremenoj mjeri nije imalo svrhu.

Sukladno članku VI/4. odluke Suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda, prof dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko i Azra Omeragić izuzeli su svoja mišljenja. Tekst izuzetih mišljenja prilaže se uz Odluku kao aneks.

U 34/01
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Ukoliko zakonom određen sud ne sprovede kazneni postupak,
to predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Europske konvencije.**

ANEKS
- izuzeto mišljenje sudaca Hansa Daneliusa i Josepha Marka
na Odluku Ustavnog suda u predmetu U 34/01

Žao nam je što ne možemo prihvatiti većinsko mišljenje u ovom predmetu iz sljedećih razloga:

Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud apelacijski mjerodavan u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Apelacijska mjerodavnost Suda ograničena je na ustavna pitanja i Sud, općenito, nije mjerodavan preispitivati jesu li niži sudovi pravilno primijenili zakone ili utvrdili činjenice.

Sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode, predviđeni Europskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima, se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Apclant smatra daje Vrhovni sud, rješenjima o sprovođenju istrage protiv njega, povrijedio njegova ljudska prava zaštićena člankom 6. stavak 1. Europske konvencije i čl. II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

Članak 6. stavak 1. Konvencije, u svom relevantnom dijelu, glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pitanje je li poštovan princip pravičnog suđenja u kaznenom postupku mora biti sagledano na temelju kaznenog postupka u cjelini, jer omaške i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u sljedećoj fazi postupka. Ovo znači da općenito nije moguće utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok postupak ne bude gotov i konačna presuda donesena. Prije tog vremena, o kaznenoj optužbi još nije odlučeno i zbog toga još nije moguće ocijeniti je li u slučaju optuženog sud pravično odlučivao o kaznenoj optužbi protiv njega.

U konkretnom slučaju, rješenja na koja se priziva gosp. E. B. odnose se na pokretanje istrage protiv njega i on još nije osuđen ni za kakvo kazneno djelo. Iz toga slijedi daje priziv, baziran na članku 6. stavak 1. Europske konvencije, preuranjen i da se, u ovoj fazi, ne može odlučiti je li kazneni postupak koji se protiv njega vodi zadovoljio uvjete iz tog članka Konvencije.

ANEKS
- izuzeto mišljenje sutkinje Azre Omeragić na odluku
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu U 34/01

Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U34/01 od 22. lipnja 2001. godine usvojena je kao utemeljena apelacija gosp. E. B. protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kv-40/01 (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije). Ovom odlukom ukinuto je pobijano rješenje Kv-40/01 od 13. travnja 2001. godine i rješenje istog suda Ki-28/01 od 5. travnja 2001. godine, a kao stvarno mjerodavan sud za sprovođenje istrage “*u predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH broj Ki-28/01*”, *odreden je Kantonalni sud Sarajevo*.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine izuzimam svoje mišljenje i izražavam neslaganje sa ovom odlukom iz sljedećih razloga:

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama u svom relevantnom dijelu glasi: “svatko ima pravo da zakonom odreden, neovisan i nepristrasan tribunal javno i u razumnom roku odluči o kaznenoj optužbi protiv njega....

Faza istrage je, Zakonom o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKP) posebno regulirana faza kaznenog postupka tijekom koje se, u zakonom predviđenoj proceduri, prikupljaju validni dokazi za optuženje. Ta faza prethodi podizanju optužnice, tj. optuženju, i u ovom slučaju je obvezna (članak 152. stavak 6. ZKP-a). Hoće li prikupljeni dokazi biti dostatni za optuženje odlučit će mjerodavni tužitelj po okončanju istrage.

Pitanje je li, u smislu narečenc Europske konvencije, povrijeđeno pravo apelanta na suđenje **pred zakonom ustanovljenim sudom** ne može se tumačiti kao postupanje **mjerodavnog** suda, kako se to prihvata u odluci, već se mora tumačiti kao postupanje zakonom određenog suda.

Zakon o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 2/95, 9/96, 20/01) ustanovio je Vrhovni sud i odredio da je taj sud mjerodavan “*za provođenje istrage, suđenje u pr<sup>|>om stupnju i po pravnim lijekovima ...*”. Dakle, Vrhovni sud Federacije je zakonom utvrđen sud koji je mjerodavan sprovesti istragu.

Stoga smatram daje apelacija u ovoj fazi kaznenog postupka nedopustiva.

Mjerodavnost Ustavnog suda odnosi se na ispitivanje povreda Ustavom zaštićenih prava (članak VI/3. Ustava BiH).

Odlučivati o nemjerodavnosti Vrhovnog suda Federacije u ovoj fazi kaznenog postupka znači odlučivati o “pristranosti” Suda, što u konkretnoj situaciji nije ničim argumentirano, niti je aplacijom na to ukazano.

Temeljni je princip neovisnosti sudstva nemiješanje u sudske procese. Odlučivanje Ustavnog suda BiH u ovoj pravnoj situaciji krši sudsku neovisnost i autoritet, te istodobno ugrožava sudsku mjerodavnost.

Ustavni sud nije mjerodavan u istražnoj fazi kaznenog postupka preispitivati pravnu kvalifikaciju kaznenih djela, utvrđivati činjenično stanje i određivati sud koji je mjerodavan. To je zadaća redovitih sudova. Ovakvom odlukom Ustavni sud se neovlašteno umiješao u mjerodavnost redovitog suda čime je narušio princip neovisnosti sudstva.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija L. A. iz Banjaluke, te se ukidaju rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/2000 od 19. listopada 2000. godine, Okružnog suda u Banjaluci, broj GŽ-442/99 od 24. siječnja 2000. godine i Osnovnog suda u Banjaluci broj P-2976/97 od 10. ožujka 1999. godine zbog kršenja ustavnih prava na pravičan postupak iz članka 6. stavak 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, prava na poštivanje njenog doma iz članka 8. Konvencije i njenog prava na mirno uživanje u njenoj imovini iz članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.

L. R. se nalaže da isprazni i preda L. A. u posjed, slobodan od osoba i osobnih stvari, jednosoban stan koji se nalazi u Banjaluci, u ul. Cara Lazara br. 21, u roku od 60 dana od dana objavljivanja ove odluke u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositeljica apelacije je L. A. iz Banjaluke koju zastupa Z. B., odvjetnik iz Banjaluke.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz sadržaja apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi.

3. L. A. je nositeljica stanarskog prava na jednosobnom stanu u Banjaluci, ul. Cara Lazara broj 21, na temelju ugovora o korištenju stana zaključenog 2. srpnja 1981. godine između Samoupravne interesne zajednice stanovanja Banjaluka (Zavod za izgradnju grada) i L. A.
4. kolovoza 1995. godine, L. R. ju je istjerao iz stana.
5. Apelantica je, 1997. godine, tužbom protiv L. R., pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banjaluci za povrat stana u posjed. Osnovni je sud 10. ožujka 1999. donio rješenje broj P-2976/97, kojim je prekinuo postupak za predaju u posjed stana sve dok se pravomoćno ne završi postupak koji se vodi kod Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe Banjaluka.
6. Iako tuženi L. R. nije pobijao navode tužbe, Osnovni je sud ovako riješio jer je utvrdio da je rješenjem broj 08-476-2325-221/96 od 24. lipnja 1998. godine, kojeg je izdalo Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe, stan dodijeljen na korištenje tuženom L. R.
7. Po uloženim prizivima apelantice, Okružni je sud u Banjaluci 24. siječnja 2000. godine, a zatim Vrhovni sud Republike Srpske 19. listopada 2000., potvrdio rješenje Osnovnog suda u Banjaluci.

II. Apelacija

8. Apelantica traži pravnu zaštitu svojih prava pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, i navodi da nema drugog načina da dođe do zaštite. Ona smatra da su redoviti sudovi Republike Srpske i Vrhovni sud Republike Srpske grubo povrijedili ne samo odredbe Zakona o parničnom postupku (odredba članka 7. stavak 1.), nego i njena ustavna prava iz članka II stavak 2. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, te članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju.
9. Apelantica naglašava da poslije pet odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u ovoj oblasti u kojima je ukazano na pozitivne propise, koji se imaju primijeniti u slučajevima nasilnog oduzimanja posjeda imovine i stana, Vrhovni je sud Republike Srpske i u ovom slučaju donio nezakonitu odluku. Traži da Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdi pravnu ništavost svih rješenja sudova Republike Srpske, kojima je apelantici apsolutno onemogućena sudska zaštita, grubom silom oduzetog joj posjeda stana na kojem je legalna nositeljica stanarskog prava i donese odluku kojom se ukidaju rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/00 od 19. listopada 2000. godine, Okružnog suda br. Gž-442/99 od 24. siječnja 2000. godine i Osnovnog suda Banjaluka broj P-2976/97 od 10. ožujka 1999. godine, a L. R. naloži da apelantici L. A. preda u posjed i slobodno raspolaganje, slobodan od osoba i osobnih stvari, njen stan u roku od 8 dana.

III. Dopustivost predmeta

10. Sukladno odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud) ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na građanska i Ustavom zaštićena prava apelanta.

11. Odredbom članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

12. Sud konstatira daje apelantica, obraćajući se Vrhovnog sudu, iscrpila sve raspoložive pravne lijekove. Ona je primila rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske 19. prosinca godine, a apelacija je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena 22. siječnja godine. Slijedi daje ona ispoštovala i rok od 60 dana.

13. Stoga, Ustavni sud apelaciju smatra dopuštenom.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

14. L. A. iz Banjaluke je, 20. ožujka 2000. godine, podnijela prvu apelaciju protiv rješenja Okružnog suda Banjaluka broj Gž-442/99 od 24. siječnja 2000. godine.

15. Na sjednici Suda, održanoj 29. rujna 2000. godine, zaključeno je da se apelacija L. A. protiv rješenja Okružnog suda Banjaluka, kojim je potvrđeno rješenje Osnovnog suda Banjaluka, stavi na listu predmeta za odlučivanje i sačeka da se pitanje revizije riješi na Vrhovnom sudu Republike Srpske.

16. Apelantica je 22. siječnja 2001. dopunila svoju apelaciju pobijajući i rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rcv.206/2000 od 19. listopada 2000. godine. Dovala je u pitanje ustavnost narečenog rješenja, kao i predbježnih rješenja Osnovnog i Okružnog suda u Banjaluci, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Na temelju odredbe članka 16. Poslovnika Suda 15. veljače 2001. godine od Vrhovnog suda Republike Srpske i L. R., kao sudionika u postupku, zatraženi su odgovori na apelaciju.

18. L. R. Je, 29. ožujka 2001. godine, dostavio Sudu odgovor na apelaciju. Izjavio je da još koristi stan u Banjaluci u ul. Cara Lazara 21 i daje izbjeglica iz Ključa gdje ima privatnu kuću. Žali što se sve dogodilo, iako skoro i ne poznaje apelanticu, predlažući da se ona "još strpi do konačnog ishoda – dok riješi svoju imovinu, automatski napušta tuđu".

19. Sukladno članku 20. stavak 2. Poslovnika Suda 5. je travnja 2001. godine dostavljen odgovor L. R. odvjetniku Z. B. koji zastupa apclanticu.
20. Podneskom od 5. lipnja 2001. godine apelanticin je punomoćnik obavijestio Sud da L. R. ima vlastitu kuću u Ključu na adresi Rudinice 19, a da odgovor na apclaciju koju je dao L. R. ne sadržava ništa značajno što bi moglo utjecati na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine glede utemeljenosti apclacije.
21. Vrhovni sud Republike Srpske nije dostavio odgovor na apclaciju.
22. Na traženje Suda, Osnovni je sud u Banjaluci dostavio kompletan spis.

V Meritum

23. Ustavni sud razmatra je li rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. listopada 2000. godine povrijedilo prava apelantice sadržana u članku 6. stavka 1. Europske konvencije, članku 8. Europske konvencije i članku 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

a) Članak 6. stavak 1 Europske konvencije glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

24. Ustavni sud ukazuje da pravo pristupa sudu predstavlja element koji je neodvojiv od prava izrečenog u članku 6. stavak 1 Europske konvencije (vidi, npr., Europski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljača 1975., serija A, broj 18, stavak 36).
 25. Ustavni sud uočava da, nakon što je prijedor bio u postupku pred Osnovnim sudom već 15 mjeseci i tek nakon što je L. R. 24. lipnja 1998. godine dobio rješenje Ministarstva za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske, odnosno Povjerenstva za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom, Osnovni je sud 10. ožujka 1999. godine održao raspravu u ovom predmetu. Iz dokaza spisa Osnovnog suda u Banjaluci broj P-297Ć/97 proizilazi da, iako L. R. nije poricao navode tužbe koji se odnose na izbacivanje apelantice iz njenog stana, Sud je utemeljio svoje rješenje o prekidu postupka u parnici, prvenstveno na činjenici daje L. R. dodijeljen stan, te daje u tom smislu mjerodavan organ uprave, tj. Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe Republike Srpske - Povjerenstvo za smještaj izbjeglih i upravljanje napuštenom imovinom.
- Okružni sud u Banjaluci i Vrhovni sud Republike Srpske su potvrdili rješenje Osnovnog suda.

27. Ustavni sud konstatira da je apelantica imala pravo, prema članku 6. Europske konvencije, na sudsko odlučenje i smatra da su sudovi Republike Srpske stoga bili obvezni meritorno riješiti konkretni spor prema čl. 10. i 30. Zakona o stambenim odnosima Republike Srpske ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 i 12/87, te "Službeni glasnik RS", broj 19/93). Vrhovni je sud Republike Bosne i Hercegovine u odluci U-549/88 od 19. svibnja 1988. godine zaključio da su, prema članku 10. Zakona o stambenim odnosima, sudovi općenito mjerodavni odlučivati u sporovima o stambenim odnosima, osim ako je ovim zakonom drukčije propisano. Vrhovni je sud zaključio da su redoviti sudovi mjerodavni za zaštitu prava nositelja stanarskog prava, protiv osobe koja je uselila u stan bez njegovog odobrenja.

28. Neprijeporno je da se apelantica žalila protiv rješenja Povjerenstva o dodjeli njenog stana. Iako je upravni postupak još uvijek u tijeku, Osnovni je sud imao procesnu obvezu cijeliti sve činjenice i pravne okolnosti prilikom odlučivanja u konkretnom slučaju. Sudovima je moralo biti poznato da stan nije dodijeljen na zakonit način. Stanje iz 1997. godine, kadajc tužba bila podnesena, zadržalo se i danas, jer L. R. još koristi predmetni stan. Sud smatra da je rješenje Vrhovnog suda, koje potvrđuje rješenja Okružnog i Osnovnog suda, onemogućilo apelantici pristup mjerodavnom sudu koji bi odlučio u sporu povodom njenog stana. Stoga, narečeno rješenje krši apelanticino pravo na pristup sudu prema članku 6. stavak 1 Europske konvencije.

b) Članak 8. Europske konvencije glasi:

"Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih",

29. Iz podataka koje je dostavila apelantica a koje tuženi L. R. nije pobijao, proizilazi da je apelantica bila trajno nastanjena u stanu u ul. Cara Lazara 21 u Banjaluci. Ona nije imala namjeru napustiti stan, ali ju je na to prisilio L. R. koji u predmetnom stanu i sada živi, i na taj način sprječava obitelj L. A. da se vrati u stan, koji se bez ikakve dvojbe smatra obiteljskim domom.

30. U tim okolnostima, došlo je do miješanja u apelanticino pravo na poštovanje njenoga doma u smislu članka 8. stavak 1 Europske konvencije.

31. Prema članku 8. stavak 2 Europske konvencije ovakvo miješanje može biti opravdano samo ukoliko je sukladno zakonu, ukoliko ima cilj koji je legitiman, i ako je nužno u demokratskom društvu zbog spomenutog cilja.

32. Sud konstatira da rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske nije sukladno Zakonu o stambenim odnosima Republike Srpske. Stoga, miješanje u pravo na poštovanje apelantčinog doma nije bilo opravdano, s obzirom da nije bilo sukladno zakonu u smislu stavka 2. članka 8. Europske konvencije.

33. Ustavni je sud po ovoj točki zaključio da je narečeno rješenje povrijedilo apelantčino pravo na poštovanje njenog doma iz članka 8. Europske konvencije.

c) Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

34. Prema zakonu koji je na snazi u Republici Srpskoj, stanarsko pravo podrazumijeva pravo na neometano i trajno korištenje stana, mogućnost članova obiteljskog kućanstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nositelja stanarskog prava, ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava iz drugih razloga, i automatsko dobivanje zajedničkog stanarskog prava za bračnog supružnika koji dijeli s njim kućanstvo. Stoga, Ustavni sud zaključuje da apelantčino stanarsko pravo nad njenim stanom predstavlja imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

35. Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvoga stavka i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treći, sadržan u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo, među ostalim, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu, sprovođenjem takvih zakona koje smatraju potrebitim za tu svrhu (vidi *inter alia*, Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982; serija A broj 52 stavak 61; i *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. rujna 1995., serija A broj 315-c, stavak 26. sa daljnjim referencama).

36. Sud ponovno konstatira daje rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske od 19. listopada 2000. godine onemogućilo apelantici povrat njenog stana na zakonit način. Rješenjem Vrhovnog suda, dakle, došlo je do miješanja na neproporcionalan način u njena prava kao nositeljice stanarskog prava, što znači da je došlo do povrede njenog prava iz članka 1. Protokola broj 1, koji se odnosi na poštovanje imovine.

VI. Ustavni je sud odlučio

37. Ustavni je sud ustanovio da je došlo do povrede prava sadržanih u čl. 6. i 8. Konvencije, te u članku 1. Protokola broj 1 na Konvenciju. Sud smatra da je jedini efektivan lijek za takva kršenja povrat stana apelantici. Stoga, Ustavni sud ukida rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.206/2000. od 19. listopada 2000. godine, Okružnog suda u Banjaluci, broj Gž-442/99 od 24. siječnja 2000. godine i Osnovnog suda u Banjaluci, broj P-2976/97 od 10. ožujka 1999. godine. Ustavni sud nalaže L. R. da isprazni i preda L. A. u posjed, slobodan od osoba i osobnih stvari, jednosoban stan koji se nalazi u Banjaluci, u ul. Cara Lazara br. 21, u roku od 60 dana od dana objave ove odluke u "Službenom glasniku BiH", pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

38. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 24/00
31. kolovoza 2001.
Ncum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Članak 6. stavak 1 Europske konvencije osigurava pravo na pristup sudu pune nadležnosti, kao i pravo da sud donese odluku u meritumu radi odlučanja o zahtjevu za povrat nezakonito oduzetog stana, čak i u slučaju kada je odgovarajući upravni postupak u tijeku.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija I. K, iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.251/99 od 10. veljače 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I.Uvod

1.Apelant I. K., iz Sarajeva, izjavio je preko svog zastupnika, odvjetnika H. J., apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 30. kolovoza 2000. godine protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), broj Rev.251/99 od 10. veljače 2000. godine. Podnositelj je apelacije tražio da Ustavni sud ocijeni ustavnost ove presude na temelju članka W3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

2.Ustavni je sud zatražio 11. listopada 2000. godine od Vrhovnog suda, a 27. travnja 2001. godine od Općine Centar Sarajevo, da dostave odgovor na apelaciju sukladno članku 16. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Vrhovni je sud dostavio odgovor 18. prosinca 2000. godine, a Pravobraniteljstvo Općine Centar Sarajevo svibnja 2001. godine.

3.Vrhovni sud u svom odgovoru navodi da se apelacija odnosi na pitanja koja nisu sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, dok pravobranitelj Općine Centar smatra da prizivni navodi iz apelacije nisu utemeljeni, pa predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

II. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz navoda apelanta i dokumenata predočenih Sudu, mogu se sumirati na sljedeći način:

a) Redoviti postupak

5. Rješenjem Sreskog suda u Sarajevu broj R-119/52 od 3. prosinca 1956., koje je postalo pravomoćno 24. srpnja 1959. godine, L. K., stric apelanta, je proglašen umrlim. Nakon toga, javni pravobranitelj je, po službenoj dužnosti, pokrenuo ostavinski postupak iza umrlog L. K. Postupak je vođen pod brojem 0-35/60. Apclant je, kao jedini nasljednik umrlog, nazočio ročištu, održanom 7. ožujka 1961. godine, i tom prilikom dao nasljedničku izjavu da nema interesa za raspravljanje zaostavštine. Nije se žalio u postupku na odlučnje povodom imovine L. K. iz Sarajeva.

6. Sreski je sud u Sarajevu, 23. kolovoza 1961. godine, donio rješenje broj 0-35/60, kojim je imovina L. K. proglašena društvenom imovinom, što je uknjižbom u zemljišne knjige provedeno kod Sreskog suda u Sarajevu 26. siječnja 1962. godine. Rješenje broj 0-35/60 je apelantu uručeno, na njegov zahtjev, 1992. godine.

7. Na dobijeno je rješenje apelant uložio priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu 25. veljače 1992. godine, koji je svojim rješenjem broj Gž-236/97 od 28. kolovoza 1998. godine odbio priziv apelanta i uputio ga da ostvarivanje nasljednih prava traži u parničnom postupku.

b) Ponavljanje pravomoćno okončanog postupka

8. Apelant je pokrenuo kod Općinskog suda I u Sarajevu nasljednopravnu parnicu. Općinski je sud I presudom brojem P: 1467/97 od 29. svibnja 1998. odbio apelantovu tužbu.

9. Na ovu je presudu apelant uložio priziv Kantonalnom sudu Sarajevo, koji je, presudom broj Gž-575/98 od 25. veljače 1999. godine, priziv odbio kao neutemeljen.

10. Na presudu Kantalnog suda apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je odbio reviziju presudom broj Rcv.251/99 od 10. veljače 2000. godine.

III. Apelacija

11. Apelant se žali da su ostavinski postupak iz 1961. godine, kao i svi daljnji postupci, vođeni protivno važećim zakonima, te tvrdi da su bili ispunjeni zakonski uvjeti da zaostala imovina umrlog L. K. pređe u privatno vlasništvo apelanta, a ne da postane društvenim vlasništvom, kako su to odlučili nižestupanjski sudovi.

12. U apelaciji se, nadalje, tvrdi da su narečenim presudama povrijeđena apelantova prava na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Konvencija) i pravo mirnog uživanja imovine iz članka 1. Protokola broj 1 Konvencije, odnosno članak II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine.

IV Relevantni domaći zakoni

a) Zakon o nasljeđivanju ("SI. list FNRJ" broj 55/20)

13. U ovom ustavnopravnom sporu relevantne su odredbe Zakona o nasljeđivanju ("SI. list FNRJ" broj 55/20) na temelju kojeg je vođen ostavinski postupak 0-35/60, što je suglasno članku 247. preuzetog Zakona o nasljeđivanju ("SI. gl. SRBH" broj 7/80).

14. Relevantnim je odredbama ovoga zakona utvrđeno da zaostavština umrle osobe prelazi, po sili zakona, na nasljednike u trenutku njegove smrti (članak 135.). Ostavinski se postupak vodi po odredbama Zakona o parničnom postupku (članak 174.). Prema članku 175. Zakona, ostavinski se postupak pokreće po službenoj dužnosti čim sud sazna daje neka osoba umrla ili daje proglašena umrlom. U članku 183. Zakona o nasljeđivanju navodi se da je protiv rješenja o nasljeđivanju dopušten priziv koji se podnosi u roku od petnaest dana od dana dostave rješenja. Članak 229. propisuje način dostave rješenja. Ovaj članak glasi:

"Rješenje o nasljeđivanju dostavit će se svim nasljednicima i legatarima, kao i osobama koje su tijekom postupka istaknule zahtjev na nasljeđe."

15. Članak 238. propisuje ostvarivanje prava stranke u parnici ponavljanjem postupka po pravilima parničnog postupka kada je raspravljanje zaostavštine završeno pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju.

b) Zakon o postupanju sa imovinom koju su vlasnici morali napustiti tijekom okupacije i imovinom koju su im oduzeli okupator i njegovi pomagači ("SI. list FNRJ" broj 64/46)

16. Ovim je zakonom propisano kako se postupa sa napuštenu imovinom fizičkih i pravnih osoba FNRJ koju su morali napustiti tijekom II. svjetskog rata. Prema članku 2. ovoga zakona vlasnik imovine mora podnijeti zahtjev za povrat imovine. Člankom 6. je regulirano da će sva napuštena imovina biti pod upravom mjerodavnih društvenih tijela dok mjerodavno tijelo ne odluči definitivno o povratu imovine vlasniku ili do odluke o prenošenju uprave nad imovinom na bliske srodnike. Članak 7. Zakona glasi:

"U slučaju kad je nedvojbeno ustanovljeno da je vlasnik umro, kao i u slučaju kad se vlasnik nije pojavio, sud će na zahtjev bliskih srodnika predati ovima imovinu na upravu do rasprave ostavine."

Bliski srodnici mogu pokrenuti ostavinski postupak u roku od godinu dana po stupanju na snagu ovog zakona, odnosno od dana pravomoćnosti odluke o proglašenju nestalog vlasnika umrlim. [...]”.

c) Zakon o parničnom postupku (“SI. list SFRJ” broj 4/77’, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91).

17. Uzimajući u obzir odredbe članka 495. stavak 1. Zakona o parničnom postupku (“Službene novine Federacije BiH” broj 42/98), u predmetnom slučaju primjenjuju se odredbe bivšeg saveznog Zakona o parničnom postupku.

18. Ovim zakonom propisani su uvjeti za ponavljanjem postupka na koje ukazuje Zakon o nasljeđivanju. Člankom 421. stavak 1. točka 2. propisano je da nezakonito postupanje, a poglavito propuštanje dostave rješenja, predstavlja jedan od razloga za ponavljanje postupka. Ovaj zakon, dalje, regulira da se prijedlog za ponavljanje postupka daje u roku od 30 dana od dana kada je odluka dostavljena stranci (članak 423. stavak 1. točka 3.).

V. Dopustivost

19. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem korištenom pravnom lijeku.

21. Ustavni sud BiH naglašuje daje Ustav BiH stupio na snagu 14. prosinca 1995. godine, te da se od toga dana Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i njeni protokoli izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (članak II/2. Ustava BiH). Ipak, Ustav i Konvencija se mogu primijeniti samo na događaje koji su se desili poslije 14. prosinca 1995. godine.

22. U predmetnom slučaju, izvorno odlučenje povodom zaostavštine L. K. doneseno je 1961. godine, prije stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine. Ovo je rješenje postalo pravomoćno 26. siječnja 1962. godine, a postupak je nastavljen 1992. godine, kada je apelant uložio priziv na rješenje iz 1961. godine. Kantonalni je sud odbio ovaj priziv presudom broj Gž-236/97 od 28. kolovoza 1998. godine. Sud dalje uviđa daje apelant pokrenuo i nasljednopravnu parnicu po pravilima o ponavljanju postupka, što je završeno presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.251/99 od veljače 2000. godine.

23. Pri određivanju nadnevka početka propisanog roka od 60 dana, predviđenog člankom stavkom 3. Poslovnika Ustavnog suda BiH, trebaju se uzeti u obzir samo efikasni i adekvatni pravni lijekovi. Prema sudskoj praksi Europske konvencije, zahtjev za ponavljanjem postupka se ne može smatrati efikasnim pravnim lijekom osim ako je uspješan i rezultira ponovnim otvaranjem postupka (odluka bivše Europske komisije za ljudska prava E 10431/83 *G. protiv Federalne Republike Njemačke* od 16. prosinca 1983. godine, DR 35, str. 243). Podnošenje takvog pravnog lijeka se inače ne može smatrati početkom propisanog roka od 60 dana, predviđenog člankom 11. stavak 3. Poslovnika Suda.

24. U konkretnom slučaju, postupak je ipak ponavljen pošto je mjerodavni sud prihvatio da ponovno raspravlja ostavinsko pitanje u parničnom postupku. Uzimajući u obzir ovu činjenicu, Ustavni sud smatra presudu Vrhovnog suda broj Rcv.251/99 od 10. veljače 2000. godine konačnom presudom. Presuda je Vrhovnog suda dostavljena apelantu 14. srpnja 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 30. kolovoza 2000. godine.

25. Slijedi daje apelacija podnesena Ustavnom sudu u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio konačnu odluku. Apelacija je, stoga, dopustiva.

VI. Meritum

26. Ustavni sud BiH treba ocijeniti je li, tijekom nasljednopravnice parnice, koju je apelant pokrenuo pred Općinskim sudom I Sarajevo, a koja je okončana odbijanjem revizije od 10. veljače 2000. godine, Vrhovni sud povrijedio apelantova prava iz Ustava. Apelant tvrdi da su u tom smislu povrijeđena njegova prava iz članka 6. Konvencije i članka 1. Protokola broj 1 Konvencije. Kao što je već narečeno, Ustavni je sud jedino mjerodavan ocjenjivati događaje koji su se desili nakon 14. prosinca 1995. godine.

27. Ustavni sud ne nalazi bilo koje elemente koji ukazuju daje postupak, koji je vođen nakon 14. prosinca 1995. godine, nepravičan i stoga smatra da su apelantovi navodi neutemeljeni glede članka 6. Konvencije.

28. Glede članka 1. Protokola broj 1, Ustavni sud smatra da je rješenje kojim je imovina L. K. postala društveno vlasništvo postalo pravomoćno i konačno još 1962. godine. Apelant nije u to vrijeme pobijao rješenje ili poduzeo bilo koje mjere da ostvari svoja prava.

29. Ustavni sud zaključuje da članak 1. Protokola broj 1 štiti postojeće imovinsko pravo, ali ne uključuje pravo na stjecanje imovine. Slijedi da, pošto apelant 14. prosinca 1995. godine nije bio vlasnikom imovine svog umrlog strica, u naknadnom postupku nije ni moglo doći do povrede njegovog prava iz članka 1. Protokola broj 1.

30. Slijedi da se apelacija mora odbiti.

Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić i prof dr. Vitimir Popović.

U 37/00
31. kolovoza 2002.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Europska konvencija se jedino može primijeniti na događaje koji su se desili nakon stoji Ustav Bosne i Hercegovine stupio na snagu.

Članak 1. Protokola 1 Europske konvencije štiti postojeću imovinu, a ne pravo na sticanje imovine.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija MDP “Čajavec holding” ZDP “Elektromehanika” Banjaluka i S. P. iz Banjaluke, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-191/2000 od 13. lipnja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Činjenice koje su predložili apelanti su sljedeće:

2. Apelanti S. R i Đ. K., sa stanom u ul. Borisa Kidriča broj 11 i 13 (sada Kralja Alfonsa XIII) Banjaluka, zahtjevom od 3. veljače 1989. godine, zatražili su i dobili suglasnost Zbora stanara zgrade Borisa Kidriča broj 11 i 13 za dogradnju, odnosno adaptaciju potkrovnog prostora, obzirom da stanuju u toj zgradi i imaju potrebu za većim stambenim prostorom.

3. Općinski je sekretarijat za imovinsko-pravne i stambene poslove 5. prosinca 1990. godine donio rješenje broj 04-475-1074/90 kojim se utvrđuje da SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika” iz Banjaluke ima prvenstveno pravo pripajanja dijela zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m² koji se nalazi u zgradi u ul. Borisa Kidriča broj 13/II iznad stana broj 11, u Banjaluci. Ovaj dio zajedničke prostorije pripojit će se stanu broj 11 u ul. Borisa Kidriča broj 13/11 na kojem je nositelj stanarskog

prava S. R. Investitor “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika” je dužan u roku od 30 dana od dana konačnosti ovog rješenja mjerodavnom organu za poslove urbanizma podnijeti zahtjev za izdavanjem urbanističke suglasnosti za pretvaranje zajedničke prostorije u stan, te u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti rješenja o urbanističkoj suglasnosti podnijeti zahtjev za izdavanjem odobrenja za gradnju. Pretvaranje zajedničke prostorije u stan se mora završiti najkasnije u roku od jedne godine od dana konačnosti odobrenja za gradnju. Investitor je dužan radove izvoditi pod prismotrom SIZ-a stanovanja. Narečeni se rokovi mogu investitoru produljiti iz opravdanih razloga, ali najdulje šest mjeseci, a ukoliko se investitoru ne odobri produljenje narečenih rokova, ili ako ni u produljenom roku investitor ne završi radove, prestaje mu pravo na pripajanje zajedničke prostorije stanu.

4. Općinsko je povjerenstvo za urbanizam, promet i komunalne poslove 18. siječnja 1991. godine donijelo rješenje broj 11-364-135/91 kojim se SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika”, kao investitoru, daje urbanistička suglasnost za adaptaciju dijela tavana u stambeni prostor i pripajanje postojećem stanu u ul. Borisa Kidriča broj 13/11, a u svemu prema urbanističko-tehničkim uvjetima broj 11-364-19/90.

5. Općinsko je povjerenstvo za urbanizam, promet i komunalne poslove općine Banjaluka, donijelo 29. studenog 1991. godine rješenje broj 11-360-299/90 kojim se odobrava SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika”, kao investitoru, da može pristupiti adaptaciji dijela tavana u stambeni prostor i pripojiti ga postojećem stanu u ul. Borisa Kidriča broj 13/11 pod određenim uvjetima.

6. Rješenjem SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika” - Povjerenstva za stambene odnose broj K-R-19-34/90 od 26. prosinca 1990. godine utvrđeno je, između ostalog, da sve obveze koje nalaže rješenje Sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Općine Banjaluka broj 04-475-1074/90 od 5. prosinca 1990. godine, glede zahtjeva za izdavanje urbanističke suglasnosti, zahtjeva za izdavanje odobrenja za građenje, rokova za izvođenje radova, osiguranje stručnog nadzora nad izvođenjem radova kao i obveze investiranja, Poduzeće prenosi na konačnog investitora S. R.

7. S. R. se 6. srpnja 1999. godine obratio “Čajavec-Stanu”, radi rješavanja stambenog pitanja, obzirom daje 1993. godine zamijenio svoj jednosobni stan za trosoban pa da mu se, u slučaju da bivši vlasnik trosobnog stana zatraži povrat stana, omogući povrat ranijeg stana sa nastavkom dogradnje započetog tavanškog prostora. Ako raniji vlasnik ne zatraži povrat stana, predlaže da se omogući G. D., da prema odgovarajućem rješenju, nastavi adaptaciju tavanškog prostora, a njemu, S. R., da pravična naknada.

8. Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Banjaluka - Odjeljenje za imovinsko-pravne poslove donijela je 10. studenog 1999. godine rješenje broj 25-475-502/99 kojim se utvrđuje investitoru SP “Rudi Čajavec” ZDP “Elektromehanika”, iz Banjaluke, gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela

zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m², u ul. Borisa Kidriča broj 13/II iznad stana broj 11, na kome je nositelj stanarskog prava S. R, ostvarenog rješenjem općinskog Sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove, Odsjeka za imovinsko-pravne poslove Općine Banjaluka, broj 04-475-1074/90 od 5. prosinca 1990. godine, obzirom da je u postupku utvrđeno da investitor SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika" u utvrđenim rokovima nije završio pripajanje ostvareno rješenjem Općinskog sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Općine Banjaluka, broj 04-475-1074/90 od 5. prosinca 1990. godine u smislu odredbi članka 15. stavak 6. i članka 16. stavak 1. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenom vlasništvu.

9. Protiv ovog je rješenja S. P. 19. studenog 1999. godine izjavio priziv Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove.

10. Republička je uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, rješavajući po prizivu S. P, donijela 22. prosinca 1999. godine rješenje broj 04-475-3/99 kojim se odbija priziv S. P. U rješenju je narečeno daje ono konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dopušten priziv, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Vrhovnog suda Republike Srpske u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

11. S. P je 8. veljače 2000. godine podnio tužbu Vrhovnom sudu Republike Srpske protiv rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluke zbog bitnih povreda pravila postupka, nepotpuno i pogrešno utvrđenog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

12. Vrhovni je sud Republike Srpske 13. lipnja 2000. godine donio presudu broj U 191/2000 kojom se tužba S. R iz Banjaluke protiv tužene Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluka broj 04-475-32/99 od 22. prosinca 1999. godine u predmetu utvrđuju gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničke prostorije stanu, odbija kao neutemeljena, a podnesci "Čajavec holdinga" ZDP "Elektromehanika" Banjaluka od 24. ožujka 2000. godine označeni kao "podnesak umješača", a 10. travnja, 19. travnja i 12. svibnja 2000. godine označeni kao "podnesak zainteresirane osobe" se odbacuju. U presudi Vrhovnog suda se navodi, između ostalog, da su nadziđivanje i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, kao i prateći poslovi u svezi s tim, poslovi od općeg interesa u smislu članka 2. Zakona o nadziđivanju zgrade i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenom vlasništvu, kao i daje odredbama članka 15. st. 4., 5. i 6. i čl. 16. Zakona određeno da se nadziđivanje mora završiti u roku od godine dana od dana konačnosti rješenja o odobrenju za građenje, odnosno u najduljem roku od godine i po dana, jer u protivnom slijedi gubitak toga prava, a što se utvrđuje deklarativnim rješenjem mjerodavnog organa. Te odredbe Zakona su stroge, kogentne norme. Inače radi se, po mišljenju Vrhovnog suda, o jednostranačkoj upravnoj stvari, gdje se u ulozi stranke pojavljuje samo investitor, a

kako je prvostupanjski organ imao dokaz da odobreno pripajanje nije dovršeno u jednogodišnjem roku, a ni do dana kada je izvršila kontrolu Urbanističko-građevinska inspekcija Grada Banjaluka, tj. do 18. listopada 1999. godine, organ uprave je mogao odlučiti na način kako je to učinjeno u pobijanom rješenju. Vrhovni sud, također, ističe daje na gubitak predmetnog prava bez utjecaja činjenica daje tužitelj u proteklom roku bio angažiran u vojsci Republike Srpske, kao i činjenica da mu vjerojatno preostaje da se ponovno vrati u predmetni jednosoban stan, iz kojeg je, kako tvrdi tužitelj, iselio 1993. godine. Dakle, ostaje neprijeporna činjenica da investitor, ni nakon višekratnog prekoračenja datog roka, nije iskoristio ostvareno pravo prvenstva, sve do dana izvršene kontrole, tj. do 18. listopada 1999. godine, dakle, ni nakon toliko vremena od završetka rata na ovim prostorima.

II. Apelacija

13. U apelaciji koju su podnijeli MDP "Čajavec holding", ZDP "Elektromehanika" iz Banjaluke i S. P. iz Banjaluke, ul. Kralja Alfonsa XIII/19, navodi se daje prvostupanjskim rješenjem Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Banjaluka broj 24-475-502/99 od 10. listopada 1999. godine oduzeto apelantu prvenstveno pravo pripajanja stanu dijela tavana površine 25 m². Ovaj dio tavana, kao dio zajedničkih prostorija, nalazi se iznad jednosobnog stana na kojem je apelant S. P imao stanarsko pravo prije 30. travnja 1991. godine.

14. U apelaciji se ističe da je tijekom postupka pred upravnim organima, a i u tužbi Vrhovnom sudu Republike Srpske, ukazivano da apelant S. P, u smislu odredbi Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, ima pravo i obvezu vratiti se u svoj stan sa svim pravima koje je imao do 30. travnja 1991. godine.

15. Pravo je prvenstvenog pripajanja dijela zajedničkih prostorija (dijela tavana) apelantu S. P. pripalo 5. prosinca 1990. godine te gaje on, kao pravo stečeno prije 30. travnja 1991. godine, namjeravao koristiti obzirom da se vratio u jednosoban stan u ul. Kralja Alfonsa XIII/19 (ranije Borisa Kidriča).

16. Ovaj je stan po strukturi jednosoban i njemu, odnosno njegovoj višečlanoj obitelji, je neodgovarajući, pa mu je, stoga, dodijeljeno pravo da tavanski prostor koji se nalazi iznad njegovog stana pretvori u stambeni prostor. Apelant tvrdi da je u ovaj tavanski prostor uložio znatna sredstva. Ovaj tavanski prostor smatra se pripatkom stana u koji se vratio 24. kolovoza 2000. godine. Obzirom da i upravni organ i Vrhovni sud Republike Srpske, iako su bili dužni, nisu postupali po odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine time su povrijedili njegova prava na nepristrano i pravično suđenje te njegovo pravo na imovinu, pa se stoga predlaže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine ukine presudu Vrhovnog suda Republike Srpske zbog kršenja ustavnih prava apelanta iz članka II/3. toč. e) i k), prava na nepristrano i pravično

sudjenje iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 Europske konvencije, kao i odredbi Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenoj imovini, te da predmet vrati na ponovni postupak Vrhovnom sudu Republike Srpske. Ujedno je predloženo da se odredi privremena mjera zabrane upravnim organima Republike Srpske da ometaju apelanta u korištenju prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničkih prostorija - potkrovlja u Banjaluci, ul. Kralja Alfonsa broj XIII/19.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

17. Ustavni je sud zatražio od Vrhovnog suda Republike Srpske i Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluka da se izjasne o apelaciji.

18. Vrhovni je sud Republike Srpske dostavio odgovor u kojem se ističe da apelanti nisu iscrpili sve pravne lijekove koji su mogući po zakonima o upravnim sporovima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 26/94), jer MDP "Čajavcc holding" ZDP "Elektromehanika" Banjaluka nije u zakonom utvrđenom roku pokrenuo upravni spor protiv konačnog rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluka broj 04-475-32/99 od 22. prosinca 1999. godine kojim je odbijen njegov priziv izjavljen protiv rješenja Područne jedinice Banjaluka broj 25-475-502/99 od 10. studenog 1999. godine već gaje naknadno angažirao u takav spor apelant S. P svojim podnescima od 24. ožujka, 10. travnja i 12. svibnja 2000. godine označenim kao "podnesak umješača", odnosno "podnesak zainteresirane osobe". Osim toga, iz razloga datih u apelaciji bilo je moguće protiv presude u roku od 30 dana podnijeti zahtjev za njeno izvanredno preispitivanje u smislu čl. 20. i 45. stavak 1. Zakona. Kako apelanti nisu koristili ovaj pravni lijek, Vrhovni sud smatra da se apelacija ne može razmatrati obzirom na odredbe članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Pored toga, Vrhovni sud smatra da pobijanom presudom nisu povrijeđena prava apelanta, pa tako ni prava iz Ustava Bosne i Hercegovine - članka II/3. točka e) i k) kao i Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

IV Dopustivost

19. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Prema Poslovniku Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. stavak 3.).

21. Prema Zakonu o upravnim sporovima upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta koji je donesen u drugom stupnju, odnosno u prvom stupnju protiv kojega nema mjesta prizivu u upravnom postupku, kao i slučaju kada mjerodavni organ o zahtjevu, odnosno o prizivu, nije donio odgovarajući upravni akt (čl. 6., 7. i 8.). Protiv pravomoćnih odluka sudova u Republici i Vrhovnog vojnog suda donesenih u upravnom sporu stranka može podnijeti Vrhovnom sudu zahtjev za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke. Taj se zahtjev može podnijeti zbog povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla utjecati na rješenje stvari (članak 20. stavak 1.). U ovom slučaju, apelanti su se obratili Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, u smislu članka VI/3.(b) Ustava ističući da su pobijanom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske povrijeđena prava iz članka II/3. toč. e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, pravo na nepristrano i pravično saslušanje iz članka 6. Europske konvencije te pravo na imovinu, odnosno pravo na mirno uživanje imovine iz članka 1. Protokola broj 1 Europske konvencije o ljudskim pravima. Cijeneći narečeno, postavlja se pitanje jesu li u konkretnom slučaju u smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta. Polazeći od činjenice da se s jedne strane, prema narečenom zakonu, može uložiti zahtjev i za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke i to u slučajevima povrede zakona, drugog propisa ili općeg akta ili zbog povrede propisa o postupku koja je mogla utjecati na rješenje stvari, a da, s druge strane, podnositelji apelacije traže da Ustavni sud, suglasno svojim ustavnim nadležnostima, ocijeni daje u konkretnom slučaju došlo do kršenja pitanja sadržanih u Ustavu, koja se prvenstveno odnose na zaštitu najviše razine ljudskih prava i temeljnih sloboda (članak II Ustava - Ljudska prava i temeljne slobode) predviđenih u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud cijeni da se pravnim lijekovima, na koje se odnosi članak 11. Poslovnika Ustavnog suda, mogu smatrati samo oni koji apelantu mogu omogućiti uspjeh u sporu, a u konkretnom slučaju postupak pred Vrhovnim sudom Republike Srpske je predstavljao posljednji efektivan pravni lijek.

22. Apelacija je protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-191/2000 upućena preporučenom pošiljkom Ustavnom sudu 1. rujna, a dostavljena 5. rujna 2000. godine. Prema članku 13. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, podnesak upućen Sudu smatra se zaprimljenim danom prijema u Sudu, odnosno danom predaje preporučenom pošiljkom. U izvješćuje Srpskih pošta narečeno daje pošiljka (R-3271) isporučena "Čajavec holdingu" ZDP "Elektromehanika" Banjaluka 4. srpnja 2000. godine. Iz toga slijedi daje apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je i propisano Poslovníkom Ustavnog suda.

23. Ustavni sud, stoga, zaključuje daje apelacija dopustiva.

V Ocjena Ustavnog suda

24. Apelanti navode da su pobijanom presudom povrijeđena njihova prava koja su zajamčena sljedećim odredbama:

Članak II/3. pod (c) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

“3. Popis prava - Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2. što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima...;

(k) Pravo na imovinu”.

Članak 6. stavak 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koji u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje

takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim

interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

25. Ustavni sud konstatira da se upravni spor, koji je vođen po tužbi S. P pred Vrhovnim sudom Republike Srpske, odnosi na njegovo građansko pravo i iz toga proizilazi da se članak 6. stavak 1 Europske konvencije primjenjuje i u ovom slučaju. Prema tome, Ustavni sud ne nalazi za potrebno utvrditi je li došlo do povrede građanskih prava MDP “Čajavec holding” ZDP “Elektromehanika”, ali će preispitati je li postupak pred Vrhovnim sudom bio fer onako kako to zahtijeva članak 6., odnosno je li Vrhovni sud povrijedio članak 6. Europske konvencije.

26. Prema Zakonu o nadzidiavanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenom vlasništvu (“Službeni list SRBiH”, broj 32/87) koji se primjenjuje u Republici Srpskoj na temelju članka 12. Ustavnog zakona za provođenje Ustava Republike Srpske (“Službeni glasnik RS”, broj 21/92), nadzidiavanje i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, kojima se osigurava izgradnja stanova pod povoljnim uvjetima, racionalnije korištenje prostora i gradskog građevinskog zemljišta i urbanizacija gradova, naselja gradskog karaktera i drugih naseljenih mjesta, u smislu ovog zakona, su poslovi od općeg interesa (članak 2.).

27. Nadziđivanje, odnosno pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, mora se završiti najkasnije u roku od godine dana od dana konačnosti rješenja o odobrenju za građenje, a ako se nadziđivanje, odnosno pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, iz opravdanih razloga ne završi u roku od godine dana, investitoru se može produljiti rok za završetak radova najdulje za šest mjeseci. Investitoru, kome nije odobreno produljenje roka, ili koji ni u produljenom roku ne završi radove, prestaje pravo na nadziđivanje odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove (članak 15. stavci 4., 5. i 6.). Gubitak prava za nadziđivanje, odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove iz narečenih razloga, utvrđuje se rješenjem općinskog organa uprave mjerodavnim za imovinsko-pravne poslove (članak 16.).

28. Ustavni sud uočava da je Vrhovni sud Republike Srpske u predmetu primijenio relevantne odredbe Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenom vlasništvu, te da ne postoji dvojba da je postupak vođen na nepravičan način. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede članka 6. Konvencije.

29. Glede članka 1. Protokola broj 1 koji štiti pravo na imovinu, Ustavni sud konstatira da se konkretni predmet tiče postupka utvrđivanja gubitka prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničke prostorije i to dio tavana u površini od 25 m², u ulici Borisa Kidriča broj 13/11, iznad stana broj 11, na kome je nositelj stanarskog prava S. R, ostvarenog rješenjem Općinskog sekretarijata za imovinsko-pravne i stambene poslove Odsjeka za imovinsko-pravne poslove Općine Banjaluka, broj 04-475-1074/90 od 5. prosinca 1990. godine. Ustavni sud smatra da se to stoje investitoru SP "Rudi Čajavec" ZDP "Elektromehanika" utvrđen gubitak prvenstvenog prava pripajanja dijela zajedničkih prostorija, iz zakonom utvrđenih razloga, ne bi moglo smatrati povredom prava na imovinu, jer se u konkretnom slučaju radi o gubitku prvenstvenog prava pripajanja zajedničkih prostorija koji su u Republici Srpskoj sada državno vlasništvo, i stoga se ne bi moglo zaključiti daje došlo do povrede apelantovih imovinskih prava iz članka 1. protokola 1 Konvencije.

30. Stoga, Ustavni sud cijeni da pobijana presuda Vrhovnog suda Republike Srpske nije povrijedila Europsku konvenciju niti njene protokole, a nije bilo ni drugih povreda Ustava.

VI. Zaključci

31. Ustavni je sud zaključio da apelacija mora biti odbijena.

32. Obzirom da je Sud donio odluku u meritumu, nije potrebno odlučivati o apelantovim zahtjevima za donošenjem privremene mjere.

33. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda, prof. dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 3/01
31. kolovoza 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Gubitak prvenstveno prava pripajanja prostorija dijela zajedničkih prostorija, iz zakonom utvrđenih razloga, ne može se smatrati povredom prava na imovinu (čl. 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju).

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija R. B., protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev.252/99 od 14. veljače 2000. godine

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. S. H. i M. H., iz Sarajeva, su vlasnici stana u Sarajevu, Ul. Skenderija broj 52 (ranije 54) na temelju darovnog ugovora od 26. prosinca 1962. godine.
2. Ovaj su stan koristila dva sustanara: M. C. jedan dio stana, a drugi dio stana A. B. Nakon smrti M. Č. 1987. godine, A. je B. uselio u ispražnjeni dio stana bez suglasnosti vlasnika stana. Nakon smrti A. B., R. B., rođena S., je nastavila koristiti stan.
3. Pošto apelantica, kao pravni sljednik iza umrlog supruga A. B., koristi dio stana na koji, po mišljenju vlasnika stana, nema pravo, vlasnici stana su podnijeli tužbu Općinskom sudu I u Sarajevu. Oni su zatražili da sud donese presudu kojom će tuženu R. B. obvezati da iseli iz dijela stana kojeg je do svoje smrti koristila M. C., te da ovaj dio stana, slobodan od ljudi i stvari, preda tužiteljima u roku od osam dana pod prijetnjom izvršenja.
4. Općinski sud I u Sarajevu je, 19. listopada 1998. godine, donio presudu broj P661/88 kojom je naložio da R. B. iseli iz dijela stana koji se sastoji od dvije sobe, uz zajedničko korištenje nus prostorija, te da ovaj stambeni prostor, slobodan od ljudi i

stvari, preda tužiteljima, kao i da im naknadi troškove ove parnice u iznosu od 540 KM, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

5. Protiv ove je presude, tužena R. B., izjavila priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je 13. travnja 1999. godine donio presudu broj Gž-195/99 da se priziv odbija kao neutemeljen, i prvostupanjska presuda potvrđuje.

6. Nakon toga, R. B. je izjavila reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine.

7. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine donio 14. veljače 2000. godine presudu broj Rev. 252/99 kojom se revizija odbija. U obrazloženju presude Vrhovnog suda narečeno je, između ostalog, daje prijeporno u ovoj parnici pripada li tužiteljima, kao vlasnicima stana, pravo na useljenje u prostorije koje je do smrti koristila M. Č. ili se u njih ima pravo proširiti tužena kao sustanar. Sud dalje konstatira da su sudovi nižeg stupnja utvrdili daje vlasnik stana od prije 1. siječnja 1959. godine bio otac tužitelja koji je ugovorom o darovanju, sklopljenim 26. prosinca 1962. godine, to pravo prenio na tužitelje. Vrhovni je sud zaključio da tužitelji nisu vlasnici od prije 1. siječnja 1959. godine već su vlasništvo stekli poslije od oca. Kako su tužitelji stekli stan darovanjem i kako su oni ujedno i nasljednici oca, nisu mogli izgubiti pravo iz članka 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima.

II. Apelacija

8. Apelantica R. B. je podnijela apelaciju Ustavnom sudu tražeći da Sud ocijeni ustavnost pobijanih presuda, u smislu članka II/3.(b) i (f) Ustava BiH. Navodi da pobijane presude pobija zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Apelantica je predložila da Ustavni sud pobijane presude preinači i tužbeni zahtjev odbije.

9. Ona dalje navodi da su presudom Vrhovnog suda učinjene bitne povrede odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 13. Zakona o parničnom postupku jer presuda nema nikakvih razloga o odlučnim činjenicama, tj. o tome, kada je sustanarka M. Č. umrla (25. listopada 1987. godine), da tužitelji imaju povoljno riješeno stambeno pitanje, da stan ne traže za sebe već za tužiteljevog sina. Također je navela da tužitelji nisu jedini nasljednici, jer imaju ijednu sestru. Apelantica je nadalje navela daje njen muž uselio u ispraznjene prostorije odmah nakon smrti M. Č., a da je tužba u ovom sporu podnesena 23. srpnja 1996. godine, tj. devet godina nakon njene smrti.

10. Apelantica posebno naglašuje da su postupanja sudova nezakonita i bolna za nju. Također je navela daje odredba članka 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima pogrešno primijenjena, jer je jasno da tužitelji - koji nisu vlasnici od prije 1. siječnja 1959. godine niti nasljednici takvog vlasnika - ne mogu biti osobe predviđene člankom 73. stavak 7. Također je navela da su tužitelji čak i bili vlasnici, oni nemaju uvjeta da

nakon devet godina postavljaju tužbeni zahtjev. Nadalje je navela da prijeporne prostorije nisu ostale neuseljene smrću M. C., jer ona u njima živi već 13 godina.

11. Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i sudionika u postupku S. i M. H. je zatražen odgovor na apelaciju.

12. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, u svom odgovoru od 23. siječnja 2001. godine, ističe daje u prijeporu u kome je izjavljena apclacija, prijeporno je li se u dio stana koji je prestao koristiti jedan od sustanara, ima pravo proširiti sustanar koji je koristio druge prostorije, ili u njih ima pravo useliti nasljednik vlasnika stana, kojemu je vlasnik stana te prostorije poklonio ugovorom o darovanju poslije 1. siječnja 1959. godine. Obzirom da su tužitelji, koji su primili očev poklon, ujedno i njegovi nasljednici, Vrhovni je sud naznačio da oni ne mogu biti lišeni prava koje im pripada prema Zakonu o nasljeđivanju. Sud dalje navodi da u pobijanim odlukama nema bitne povrede odredbi parničnog postupka niti propisane primjene materijalnog prava. Sud, također, smatra da se u ovom prijeporu ne radi o pravima koja proistječu iz Ustava, već o pravima koja su uređena Zakonom o stambenim odnosima i Zakonom o nasljeđivanju. Vrhovni je sud, prema tome, zaključio da apelacija nije ni dopuštena.

13. U odgovoru sudionika u postupku M. H. i S. H., koje zastupaju punomoćnici odvjetnici M. i V M., između ostalog se ističe da su navodi apelacije neutemeljeni. Točno je daje M. Č. umrla 1987. godine, te da su tužitelji tužbu u ovom prijeporu podnijeli devet godina nakon njene smrti, ali ova činjenica nije bitna za pravilno rješavanje ove pravne stvari. Također su naveli da pravo tužitelja iz članka 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima, prema kojem imaju pravo tražiti useljenje u dio stana koji je koristila M. Č., nije ograničeno bilo kakvim rokom. Dalje se ističe da je Vrhovni sud u svojoj presudi sasvim razvidno i nedvosmisleno obrazložio zašto se tužitelji mogu smatrati osobama iz članka 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima. Vlasnik stana od prije 1. siječnja 1959. godine bio je otac tužitelja, koji je ugovorom o poklonu od 26. prosinca 1962. godine prenio pravo vlasništva na tužitelje. Tužitelji su, međutim, i nasljednici svog oca, pa se raspolaganja ostavitelja u njihovu korist uračunavaju u njihov nasljedni dio. Stoga zaključuju da nikako ne mogu doći u nepovoljniju situaciju te izgubiti pravo iz članka 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima koje bi inače kao nasljednici stekli. Svako drukčije rješenje ove pravne stvari bilo bi, po njihovom mišljenju, oprečno odredbama Europske konvencije o ljudskim pravima, tj. odredbi članka 1. Protokola br. 1 na Konvenciju.

III. Dopustivost

14. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacionu nadležnost po pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Prema Poslovniku Ustavnog suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. stavak 3.).

16. U konkretnom slučaju, pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je konačna presuda. Zastupnik apelantice, odvjetnik D. K., je primio presudu Vrhovnog suda 22. svibnja 2000. godine, a apelacija je podnesena Ustavnom sudu 9. lipnja 2000. godine.

Ustavni sud, stoga, smatra apelaciju dopuštenom.

IV. Ustavni je sud ocijenio

17. Apelantica navodi da su pobijanim presudama povrijeđena njena prava zajamčena člankom II/3.(b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine.

18. Prema članku II/2. Ustava BiH, prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u njenim protokolima izravno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima. Prema članku II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2., uključujući, prema točki (b) pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni, a prema točki (f) pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

19. Odredba članka II/3.(b) Ustava BiH odgovara članku 3. Europske konvencije, koji glasi:

“Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju ”.

20. Ustavni sud ne uočava da je postojao bilo kakav čin koji bi predstavljao kršenje ovog članka.

21. Odredba članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine odgovara članku 8. Europske konvencije koji glasi:

“1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

Javna vlasti se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”.

22. Ustavni sud ističe daje vlasnik stana od prije 1. siječnja 1959. godine bio F. H., otac tužitelja, koji je ugovorom o darovanju sklopljenim 26. prosinca 1962. godine to pravo prenio na tužitelje. Dakle, tužitelji nisu vlasnici od prije 1. januara 1959. godine već su vlasništvo stekli od oca. Apelantčin muž je, u svojstvu sustanara, uselio u jedan dio stana, dok je drugi dio stana koristila gđa M. C. koja je umrla 1987. godine. Nakon njene smrti apelantčin muž se, bez pristanka vlasnika stana, proširio u ispražnjeni dio.

23. Prema članku 73. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima, vlasnik stana od prije 1. siječnja 1959. godine, odnosno njegov nasljednik, ima pravo useliti u prostorije koje su ostale neuseljene iseljenjem jednog ili više sustanara.

24. Obzirom da je apelantčin muž uselio u ispražnjeni dio stana bez suglasnosti vlasnika stana, apelantica je, nakon njegove smrti, nastavila koristiti dio stana bez njihove suglasnosti, tako da taj dio stana ne može biti smatran njenim domom u smislu značenja Članka 8. Europske konvencije ili članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, može se zaključiti da odluke sudova nisu povrijedile apelantčina prava zajamčena ovim člancima.

25. Ustavni sud, prema tome, smatra da nije došlo do povrede apelantčinih prava.

26. Ustavni sud smatra da pobijana presuda Vrhovnog suda, kojom je revizija odbijena kao neutemeljena, nije povrijedila Europsku konvenciju ili Ustav Bosne i Hercegovine.

V Zaključak

Ustavni je sud, na temelju izloženog, donio odluku kao u dispozitivu.

Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 6/01
31. kolovoza 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Stan ili dio stana koji je nezakonito korišten se ne može smatrati domom u smislu članka 8. Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija B. K, iz Sarajeva, protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-1092/00 od 29. studenoga 2000. godine i presude Općinskog suda II u Sarajevu broj PR-161/98 od 12. srpnja 2000. godine u onom dijelu zahtjeva u kojem gospodin B. K tvrdi da mu je trebao biti dodijeljen veći stan i daje bio diskriminiran.

Ustavni sud proglašava daje pravo B. K na odluku suda u razumnom roku, zajamčeno člankom 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, povrijeđeno.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Gosp. B. K. od 1984. godine radi u Društvenom fondu mirovinsko-invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine - Direkcija. On se 1996. godine oženio, te je, obzirom da sa majkom i suprugom živi u jednosobnom stanu od 45 m², podnio Fondu zahtjev za rješavanje stambenog pitanja tražeći da mu se, prema općem aktu poslodavca, dodijeli odgovarajući stan. Kako poslodavac, tj. Fond, nije odgovorio “u roku utvrđenom zakonom”, to je apelant podnio prigovor - 31. listopada 1996. godine, na koji, također, nije dobio odgovor.

2. Apelant je 29. studenoga 1996. godine podnio tužbu Općinskom sudu II u Sarajevu navodeći da mu Društveni fond nije dodijelio stan. Zatražio je da se naloži Društvenom

fondu da mu se dodijeli stan prema općem aktu poslodavca.

3. Društveni je fond 31. siječnja 1997. godine dostavio odgovor na apelaciju, a 10. ožujka 1997. godine je apelant dostavio odgovor na apelaciju i druge podneske Društvenog fonda.

4. Na temelju zapisnika i rasprava, koje su vođene pred Osnovnim sudom II u Sarajevu, utvrđene su sljedeće činjenice:

- a) 6. svibnja 1997. godine rasprava je bila odložena (razlozi nisu izloženi u zapisniku) za 5. lipnja 1997. godine.
- b) 5. lipnja 1997. godine rasprava je bila odložena (razlozi nisu izloženi u zapisniku) za 8. rujna 1997. godine.
- c) 8. rujna 1997. godine rasprava je bila odložena za 4. studenog 1997. godine. U zapisniku je istaknuto da stranke u postupku nisu jasno čule jedna drugu, a ni suca zbog buke koja je dolazila od strojeva za rekonstrukciju zgrade suda.
- d) 4. studenoga 1997. godine rasprava je bila odložena za 29. siječnja 1998. godine zbog toga što su predstavnici Fonda bili izočni zbog drugih poslova.
- e) 2. veljače 1998. godine apelant je priložio izjavu u kojoj je istaknuo da su argumenti Fonda neutemeljeni. Ova je izjava bila predočena Fondu za vrijeme rasprave koja je održana 1. travnja 1998. godine, a sama rasprava je odložena za lipnja 1998. godine da bi se dala mogućnost Fondu da odgovori na apelantovu izjavu.
- f) 29. rujna 1998. godine rasprava je bila odložena za 23. studenog 1998. godine na temelju toga što je Općinski sud tražio od Fonda da dostavi spisak stanova koji su u vlasništvu Fonda, a koji su bili dodijeljeni njegovim djelatnicima za vrijeme rata.
- g) 16. studenoga 1998. godine apelant je zatražio od Općinskog suda da donese privremenu mjeru.
- h) 23. studenoga 1998. godine rasprava je bila odložena za 30. prosinac 1998. godine radi toga što je Fond izrazio spremnost da riješi apelantov stambeni problem.
- i) 18. prosinca 1998. Fond je odgovorio na apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere od 16. studenoga 1998. godine.
- j) 30. prosinca 1998. godine rasprava je odložena za 15. veljače 1999. godine. Prema zapisniku, razlog je bio davanje mogućnosti apelantu da odgovori na Fondov podnesak od 18. prosinca 1998. godine.
- k) 15. veljače 1999. godine rasprava je bila odložena *sine die* zbog toga što se pojavila mogućnost rješavanja prijepora izvansudskim putem.
- l) 30. ožujka i 16. travnja 1999. godine apelant je zatražio zakazivanje nove rasprave. 4. svibnja 1999. godine, predstavnik OSCE-a je podržao ovaj zahtjev.

- m) 17. kolovoza 1999. godine rasprava je bila zakazana, ali je odložena za 13. listopada 1999. godine. Odlučeno je da će dva svjedoka biti saslušana na sljedećoj raspravi.
- n) 13. listopada 1999. godine zabilježeno je da dva narečena svjedoka nisu došla na raspravu jer nisu pronađeni. Rasprava je odložena za 23. prosinac 1999. godine.
- o) 23. prosinca 1999. godine rasprava je odložena za 3. veljače 2000. godine, a od Fonda je zatraženo da dostavi određeni dokument prije narečenog nadnevk.
- p) 3. veljače 2000. godine rasprava je odložena za 21. ožujak 2000. godine.
- q) 21. ožujka 2000. godine rasprava je odložena za 3. svibanj 2000. godine. Za vrijeme narednog perioda, strane u postupku su priložile dodatne podneske.
- r) 3. svibnja 2000. godine rasprava je odložena za 5. lipanj 2000. godine.
- s) 5. lipnja 2000. godine Općinski je sud ispitao izvjesne pismene dokaze i odložio raspravu za 12. srpanj 2000. godine.
- t) 12. srpnja 2000. godine Općinski je sud ispitao pismene dokaze koji su se sastojali od Statuta Fonda i nekih drugih dokumenata vezanih za ovaj predmet i zaključio raspravu. 12. srpnja 2000. godine Sud je donio presudu broj PR. 161/98 kojom je odbio apelantov zahtjev u cijelosti, kao i apelantov zahtjev za privremenom mjerom.
- u) Presuda je Općinskog suda dostavljena apelantu 25. kolovoza 2000. godine.

5. Apelant je podnio priziv protiv ove presude Kantonalnom sudu u Sarajevu koji je, presudom broj Gž-1092/00 od 29. studenoga 2000. godine, odbio priziv i potvrdio prvostupanjsku presudu.

6. Apelant je podnio inicijativu Federalnom javnom tužiteljstvu zatraživši zaštitu zakonitosti. Federalno je javno tužiteljstvo, 30. siječnja 2001. godine, obavijestilo apelanta da ne postoji pravni osnov za pokretanje zahtjeva za zaštitom zakonitosti protiv narečenih sudskih odluka.

II. Apelacija

7. Apelant je od Ustavnog suda zatražio da ocijeni ustavnost pobijanih presuda, u smislu članka II Ustava Bosne i Hercegovine. Osim toga, apelant je zatražio da Ustavni sud Bosne i Hercegovine, u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, donese privremenu mjeru kojom će se Društvenom fondu zabraniti dodjeljivanje ili ustupanje stanova Fonda.

8. Uz navođenje odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i njegovih aneksa, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i njegovih amandmana, Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Zakona o stambenim odnosima, podnositelj apelacije navodi i pravo na privatni i obiteljski život i

dom zajamčeno člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije o ljudskim pravima, kao i pravo na adekvatan standard života uključujući hranu, odjeću i smještaj koje je zaštićeno člankom 25. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka i člankom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Apelant tvrdi da mu je uskraćeno pravo na pristojan životni standard, osobito na stan, i da je u tom pogledu bio diskriminiran. On, nadalje, navodi da su postupci pred Općinskim sudom i Kantonalnim sudom trajali više od četiri godine i dva mjeseca (od prosinca 1996. godine kada je pokrenuo postupak do dana kada je bio izviješten o presudi Kantonalnog suda) što, po njegovom mišljenju, nije sukladno članku Europske konvencije o ljudskim pravima koji jamči odluku suda u razumnom roku.

9. Apelant je precizirao svoj tužbeni zahtjev tako daje zatražio da sud utvrdi pravo apelanta na stan, te da se Fondu naloži isplata iznosa u visini tržišne vrijednosti toga stana, odnosno da se Fond obveže da apelantu prioritarno i mimo rang-liste, sukladno Pravilniku o stambenim odnosima, dodijeli stan.

10. Apelant, također, navodi da nije bio tretiran na isti način kao ostali uposleni djelatnici Fonda i da princip jednakosti u stjecanju, uživanju i korištenju prava nije bio poštovan.

11. Svoj zahtjev za donošenjem privremene mjere apelant obrazlaže činjenicom da su pojedinim osobama koje nisu u radnom odnosu u Fondu kao djelatnicima Fonda dodijeljeni stanovi mimo rang-liste iz 1999/2000. god. i mimo odredbi članka 19.a.-19.d. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o raspodjeli postojećih stanova u vlasništvu Fonda od ožujka 2000. godine kao što će, prema saznanjima kojima apelant raspolaze, biti dodjele ubuduće stanova i to bez poštivanja akata Fonda.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu 12. veljače 2001. godine. Apelacija je izjavljena protiv presude Kantonalnog suda br. Gž-1092/00 od 29. studenoga 2000. godine i presude Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 od 12. srpnja 2000. godine. Apelantje dostavio dopunu apelacije 22. veljače 2001. godine.

13. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Fonda su zatraženi odgovori na apelaciju. Fond je dostavio svoj odgovor 28. veljače 2001. godine, a Kantonalni sud 21. ožujka 2001. godine.

IV Dopustivost apelacije

14. Pri ocjenjivanju dopustivosti apelacije, u smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Suda, Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60

dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Posljednja odluka u ovom je slučaju bila presuda Kantonalnog suda. Postavlja se pitanje je li se revizija mogla izjaviti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine i je li, nepodnošenjem revizije, apelant propustio da iscrpi sve pravne lijekove. Kantonalni sud navodi u svom odgovoru da je apelant propustio da iscrpi sve pravne lijekove obzirom da nije uložio reviziju protiv drugostupanjske presude.

16. U ovom pogledu, Ustavni se sud poziva na članak 364. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 42/98 i 3/99) prema kojem revizija, kao izvanredni pravni lijek, nije dopuštena u imovinsko-pravnim i radnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje kakve druge radnje, ako vrijednosti predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude na prelazi 15.000 KM.

17. U konkretnom slučaju vrijednost predmeta spora nije određena, a ne čini se da ona prelazi 15.000 KM. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine stajališta da u imovinsko-pravnim i radnim sporovima, u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, revizija nije dopuštena ako tužitelj u tužbi nije naveo vrijednost spora. U obrazloženju rješenja Vrhovnog suda broj Rev.226/00 od 30. studenoga 2000. godine je narečeno da se, kad tužitelj u tužbi ne označi vrijednost spora, ne može koristiti pravo na reviziju, jer i u takvom slučaju vrijednost spora nije označena preko iznosa iz članka 364. stavak 13. Zakona o parničnom postupku, a koji je propisan kao uvjet za izjavljivanje revizije (*Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH*, broj 2/00).

18. Ustavni sud ne nalazi daje u konkretnom slučaju revizija Vrhovnom sudu moguća. Prema tome, Ustavni sud smatra da apelant nije mogao koristiti drugi pravni lijek protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu.

19. Apelant je presudu Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-1092/00 primio 19. siječnja 2001. godine, a apelacija Ustavnom sudu protiv te presude i presude Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 izjavljena je 12. veljače 2001. god. Dakle, apelacija je podnesena u roku predviđenom člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

20. Prema tome, apelacija je dopustiva.

V. Meritum apelacije

21. Iz apelantovih podnesaka može se zaključiti da apelacija ima tri različita aspekta. Apelant se žali:

- (a) da mu nije dodijeljen odgovarajući stan,
- (b) daje bio žrtva diskriminacije, i

(c) daje trajanje sudskih postupaka povrijedilo “razuman rok”.

22. Ustavni je sud ispitao tvrdnje apelanta prvenstveno na bazi članka 8, članka 14. i članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, ali je isto tako vodio računa o ostalim međunarodnim i domaćim odredbama na koje se poziva apelant.

a) **Pravo na adekvatan stan** (članak 8. Europske konvencije, članak 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, članak 25. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, članak 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima).

23. Članak 8. Europske konvencije glasi:

“1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.”

24. Ustavni sud naznačava da članak 8. Europske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog doma i predviđa nemiješanje vlasti osim u slučajevima koji su definirani stavkom 2. istog članka. Međutim, u konkretnom slučaju apelant ne navodi nikakvo miješanje kada je u pitanju njegov dom, nego smatra da ima pravo da dobije adekvatniji stan nego što je njegov postojeći stan. Takve tvrdnje ne spadaju u domenu članka 8. Europske konvencije. Isto obrazloženje bi se moglo primijeniti, *mutatis mutandis*, kada je riječ o tvrdnjama vezanim za povredu članka 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prema kojemu nitko neće biti podvrgnut proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku.

25. Prema tome, pravo čije ostvarenje apelant zahtijeva je socijalno pravo na adekvatan smještaj na koje se on poziva u svezi s člankom 25. Univerzalne konvencije o ljudskim pravima i u svezi s člankom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Oba članka jamče pravo na adekvatan standard života uključujući hranu, odjeću i smještaj.

26. Što se tiče apelantovih tvrdnji vezanih za članak 25. Univerzalne konvencije o ljudskim pravima, Ustavni sud napominje da ova deklaracija nije obvezan instrument i da nije uključena u Aneks I na Ustav kao jedan od međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini. Prema tome, u tom pogledu nema povrede apelantovih ustavnih prava.

27. Glede apelantovih navoda vezanih za povredu članka 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Ustavni sud ističe daje ovaj pakt jedan od međunarodnih sporazuma uključenih u Aneks I na Ustav. Međutim, obveze država prema ovom paktu su relativno slabe. Prema članku 2. ovog pakta, države će poduzeti korake, sukladno maksimumu svojih raspoloživih mogućnosti, i sa nastojanjem da osiguraju puno ostvarenje prava priznatih Paktom, što znači da postoji određena fleksibilnost glede toga je li neka država poštovala ili nije svoje obveze u svakom pojedinačnom slučaju. Pored toga, prema Preambuli, pojedinac je odgovoran da teži promoviranju i poštivanju prava priznatih Paktom. Konačno, konkretna obveza, koja proizilazi iz članka 11. Pakta, a to je da će države priznati pravo svakoga na adekvatan standard življenja, uključujući adekvatnu hranu, odjeću i smještaj, je opće prirode tako da se bilo koja povreda ove obveze u ovom slučaju ne može uzeti u obzir.

28. Konačno, kada su u pitanju navodi apelanta vezani sa povredu samog Ustava, ne postoji odredba koja bi osigurala širu zaštitu od narečenih međunarodnih instrumenata tako da zadaća Ustavnog suda nije da ispituje je li Zakon o stambenim odnosima pravilno primijenjen ili ne budući da ovaj zakon nema ustavnu prirodu.

b) **Zabrana diskriminacije** (članak 14. Europske konvencije, članak 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, članak 2.2 Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima, članak 11/4. Ustava)

29. Članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status”.

30. Zaštita osigurana člankom 14. Konvencije je time ograničena na ona prava i slobode koja su predviđene Konvencijom. Člankom 2.2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, predviđena je slična zabrana diskriminacije.

31. Opširnija odredba, koja osigurava zabranu diskriminacije, predviđena je člankom Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Prema ovoj odredbi, sve osobe imaju pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zaštitu pred zakonom koji zabranjuje diskriminaciju, a jamči svim osobama jednaku i djelotvornu zaštitu protiv diskriminacije.

32. Prema članku II/4. Ustava, diskriminacija je zabranjena u uživanju prava i sloboda predviđenih člankom II Ustava ili međunarodnim sporazumima narečenim u Aneksu I na Ustav.

33. Diskriminacija podrazumijeva nejednak tretman osoba u sličnim situacijama bez

objektivnog i razumnog opravdanja za nejednak tretman (Europski sud za ljudska prava, predmet vezan za belgijski jezik, presuda od 23. srpnja 1968., serija A br. 6). U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da nema elemenata koji bi pokazali da je apelant bio tretiran na nejednak način u odnosu na druge osobe u sličnoj situaciji. Čak i kada bi narečene zabrane diskriminacije bile u principu primjenjive u slučaju apelantovih tvrdnji, u ovom slučaju se ne pokazuje daje bilo ikakvog tretmana koji bi imao diskriminacijski karakter.

c) Trajanje postupka (članak 6. Europske konvencije)

34. U svom relevantnom dijelu, članak 6. Europske konvencije glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

35. Postupci pred Općinskim sudom II u Sarajevu i Kantonalnim sudom u Sarajevu su bili vezani za apelantovo pravo da mu se dodijeli stan sukladno aktima koji su primjenjivani u odnosima između Fonda i njegovih djelatnika. Traženo pravo je, bez dvojbe, građansko pravo tako daje članak 6. Europske konvencije primjenjiv u ovom sporu. Pitanje koje bi trebalo biti ispitano je da li su sudski postupci završeni u razumnom roku predviđenom člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

36. Period koji bi trebali uzeti u razmatranje je počeo sa 29. studenim 1996. godine kada je apelant podnio tužbu Općinskom sudu. Ovaj se period završava sa 29. studenim 2000. godine kada je Kantonalni sud odbio priziv uložen protiv presude Općinskog suda. Prema tome, ovaj je period trajao četiri godine.

37. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, razumni rok za trajanje postupka mora biti procijenjen u svjetlu okolnosti svakog predmeta, kompleksnosti svakog predmeta, kao i ponašanja strana u postupku, sjedne strane, i, suda i javnih vlasti, s druge strane.

38. Ustavni sud ne smatra daje ovaj predmet bio izrazito kompleksan. Ovaj je predmet bio vezan za poprilično jednostavno pitanje o tome je li apelantov zahtjev za dodjelu stana bio pravno opravdan ili ne, a predmet je na koncu riješen isključivo na temelju pismenih dokaza. Kompleksnost, dakle, nije element koji bi mogao opravdati odugovlačenje postupaka.

39. Što se tiče ponašanja strana u postupku, Ustavni sud smatra da su neka odlaganja bila prouzročena potrebom za dobijanjem odgovora jedne strane na podneske druge strane, dok su druga odlaganja bila prouzročena činjenicom da se u izvjesnom stadiju pojavila mogućnost sporazuma između strana u postupku. Međutim, ovi elementi su

ograničenog broja u odnosu na broj odloženih rasprava koje su karakterizirale postupak. Pored toga, čini se daje u više navrata apelant izražavao svoj interes vezan za ubrzanje postupka tražeći zakazivanje rasprave i donošenje privremene mjere.

40. Što se tiče ponašanja sudova, Ustavni sud ističe da je Kantonalni sud odlučio o apelantovoj apelaciji nakon samo nekoliko mjeseci. Dakle, u postupku pred tim sudom nije bilo odgađanja.

41. Međutim, što se tiče Općinskog suda situacija je drukčija. Postupak pred ovim sudom je trajao oko tri godine i osam mjeseci uz brojne odgode rasprava. Razlozi ovih odgoda su poglavito neobjašnjeni, a čini se da su odgode u velikom broju predmeta prouzročene nezadovoljavajućom organizacijom sudskog postupka. 29. rujna 1998. godine, dakle u vrijeme kada je postupak pred ovim sudom trajao skoro dvije godine, Sud je tražio od Fonda da dostavi određeni dokument što je prouzročilo dodatne odgode, mada se čini da nije bilo razloga za ranije podnošenje zahtjeva. 15. rujna 1999. godine, u vrijeme Lađa je ovaj predmet bio već dvije godine pred Sudom, Sud je odlučio odložiti postupak *sine die*, a unatoč apelantovim zahtjevima od 30. ožujka i 16. travnja 1999. godine da se zakaže nova rasprava, ponovno je bilo više uzastopnih odgoda.

42. Period od tri godine i osam mjeseci, koji je trebao Općinskom sudu da donese odluku, je jako dug period za predmet ove vrste, a Općinski je sud taj koji je u najvećoj mjeri odgovoran za odgode koje su se pojavile. Isto tako treba naznačiti daje predmet vezan za apelantov zahtjev za dodjelu stana i daje njegov ishod bio od velikog značaja za njega i njegovu obitelj.

43. Procijenivši situaciju u cjelini u ovom predmetu, Ustavni sud smatra da postupak nije okončan u razumnom roku i daje apelantovo pravo, zajamčeno člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, povrijeđeno.

d) Ostala pitanja

44. Obzirom da je Sud donio odluku u meritumu, nije potrebno odlučivati o apelantovom zahtjevu za donošenjem privremene mjere.

45. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Bcgčić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omcragić i prof. dr. Vitomir Popović.

U 22/01
31. kolovoza 2001.
Ncum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Pravo na dom iz članka 8. Europske konvencije i članak 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima nudi zaštitu od neopravdanog miješanja u postojeći dom, ali ne nudi i pravo na veći ili bolji dom; relevantne odredbe Ustava BiH ne predviđaju širu zaštitu od narečenih.

Zaštita koju predviđa članak 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima je relativno ograničena svojom uopćenom prirodom.

Razuman rok za trajanje postupka (članak 6. stavak 1. Europske konvencije) se mora ocijeniti glede okolnosti pojedinog predmeta, kompleksnosti pojedinog predmeta, kao i glede ponašanja strana u postupku sjedne strane, a suda i javnih vlasti s druge strane.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Saveza udruga građana umirovljenika u Federaciji Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti Odluke o Zakonu o ustroju mirovinskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine broj 56/00 i Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o invalidskom i mirovinskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj 57/00, koje je donio Visoki predstavnik.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Savez udruga građana umirovljenika Federacije Bosne i Hercegovine je, 17. svibnja 2001. godine, podnio zahtjev za ocjenom ustavnosti Odluke Visokog predstavnika o Zakonu o ustroju mirovinskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine broj 56/00 od 12. studenoga 2000. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 49/00) i Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj 57/00 od 12. studenoga 2000. (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 29/98 od 23. srpnja 1998.), koje je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

Podnositelj zahtjeva navodi da je pobijanim odlukama izmijenjen Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju, te da su povrijedile ljudska prava umirovljenika.

Poziva se na prava zaštićena Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom. Podnositelj zahtjeva, dalje, navodi da ove odluke nisu sukladne važećim propisima Federacije kojima se regulira pravo na mirovinu.

II. Dopustivost

Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH, Ustavni je sud, između ostalog, isključivo mjerodavan odlučivati je li bilo koja odredba zakona entiteta sukladna Ustavu Bosne i Hercegovine. Konkretni zahtjev nije vezan za odnosni slučaj, nego ima za cilj ocjenu suglasnosti pobijanih odluka s Ustavom Bosne i Hercegovine glede članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Prema članku VI/3. Ustava, spor pred Ustavnim sudom može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, jednog od domova Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Iz narečenih odredbi Ustava proizilazi da podnositelj zahtjeva nije ovlašteni subjekt za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti zakona.

Stoga je Ustavni sud odlučio kao u izreci.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 38/01
31. kolovoza 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH udruženje građana nije ovlašteno pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 61. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Usvaja se apelacija B. T., iz Prnjavora, protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske, broj Kž-304/00 od 22. siječnja 2001. godine.

Ukida se presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Kž-304/00 od siječnja 2001. godine, a predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske na novu ocjenu sukladno članku 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Apelacija

1. Gospodin B. T., iz Prnjavora, podnio je preko svojih branitelja G. i Z. B., odvjetnika iz Banjaluke (u daljnjem tekstu: apelant), apelaciju Ustavnom sudu BiH 19. travnja 2001. god. protiv presude Vrhovnog suda RS broj Kž-304/00 od 22. siječnja 2001. god.

2. Apelant ističe da je pobijana presuda Vrhovnog suda povrijedila njegova ustavna prava na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka II/3.(c) Ustava BiH, kao i pravo na uživanje prava i sloboda bez diskriminacije, kako to jamči članak II/4. Ustava BiH. Apelant naglašuje da pobijana presuda Vrhovnog suda RS ne ispunjuje kriterije članka 6. Konvencije, jer mu nije bila

data mogućnost da sudjeluje u postupku pred drugostupanjskim sudom. Obzirom na činjenicu da je javni tužitelj nazočio sjednici Vrhovnog suda, smatra da nije ispoštovano načelo jednakosti prava stranaka u postupku.

3. Apelant predlaže da Ustavni sud, sukladno članku 75. Poslovnika Ustavnog suda BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 24/99), do donošenja konačne odluke donese privremenu mjeru. Privremena mjera treba obustaviti izvršenje pobijane presude, zbog mogućnosti nastupanja neotklonjivih štetnih posljedica po apelanta.

II. Činjenično stanje

4. Na temelju sadržine apelacije i dokumenata spisa Vrhovnog suda, broj Kž-304/2000, koji je dostavljen Ustavnom sudu, činjenično stanje konkretnog predmeta može se sumirati na sljedeći način:

5. Prvostupanjskom presudom Okružnog suda u Banjaluci, broj K-31/99 od 13. srpnja 2000. god. optuženi je proglašen krivim za teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 186. stavak 2. u svezi članka 182. stavak 1. tada važećeg kaznenog zakona (ugrožavanje javnog prometa usljed omamljenosti), i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine.

6. Protiv prvostupanjske presude Okružnog suda u Banjaluci apelant je izjavio priziv Vrhovnom sudu. On tvrdi daje došlo do bitne povrede odredbi kaznenog postupka, da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, daje došlo do povrede Kaznenog zakona i da mu je izrečena kazna prestroga. Apelant je predložio da se ta presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje ili da se preinači i okrivljeni blaže kazni.

7. Apelant je, također, zahtijevao da on i njegov branitelj budu obaviješteni o sjednici vijeća drugostupanjskog suda, kako bi joj mogli nazočiti. Konkretno, podneskom od 13. studenoga 2000. godine, koji je Vrhovni sud primio 14. studenoga 2000. godine, okrivljeni i njegov branitelj zatražili su da budu obaviješteni o sjednici vijeća drugostupanjskog suda kako bi mogli odgovoriti na navode zastupnika javne optužbe, koji nazoči sjednicama drugostupanjskog vijeća. Međutim, punomoćnik apelanta nije pravodobno zatražio da nazoči sjednici drugostupanjskog suda, tj. u roku za priziv, kako je to propisano člankom 371. Zakona o kaznenom postupku.

8. Vrhovni je sud održao sjednicu drugostupanjskog vijeća 22. siječnja 2001. godine. Sjednici je nazočio zamjenik republičkog javnog tužitelja, ali ne i apelant i njegov punomoćnik - branitelj.

9. Vrhovni je sud donio 22. siječnja 2001. god. presudu broj Kž-304/00, kojom je djelomično uvažio priziv branitelja okrivljenog i izmijenio prvostupanjsku presudu tako

što ga je proglasio krivim za kazneno djelo ugrožavanja javnog prometa iz članka 400. stavak 3. u svezi stavka 1. Kaznenog zakona koji je u međuvremenu, tj. 10. listopada, stupio na snagu, i okrivljenog osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

10. Apelant navodi daje već pozvan na izdržavanje kazne zatvora.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Apelant je 19. travnja 2001. god. podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv presude Vrhovnog suda broj Kž-304/00 od 22. siječnja 2001. god. Ustavni je sud zatražio 27. travnja 2001. godine od Vrhovnog suda, a 12. srpnja 2001. god. i od republičkog javnog tužiteljstva u Banjaluci, odgovor na apelaciju.

12. Vrhovni sud RS, u odgovoru na apelaciju, navodi da je točno da je sjednici drugostupanjskog vijeća nazočio zamjenik republičkog javnog tužitelja, što je bila i dosadašnja praksa, dok nisu o toj sjednici obaviješteni okrivljeni i njegov branitelj, iako su to zahtijevali. Vrhovni sud, također, navodi daje osnov za ovaj postupak članak 371. Zakona o kaznenom postupku, koji je stavljen izvan snage člankom 5. Zakona o izmjeni Zakona o kaznenom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 4/93). Vrhovni je sud zaključio, u svom odgovoru, daje napuštena dosadašnja praksa, prema kojoj se optuženi i njegov branitelj ne pozivaju na sjednicu drugostupanjskog vijeća, i da se, prema novoj praksi, oni pozivaju da nazoče sjednici drugostupanjskog vijeća. Ukoliko takav zahtjev ne postoji, na sjednicu se ne poziva ni zastupnik republičkog javnog tužitelja.

Odgovor Vrhovnog suda na apelaciju je dostavljen punomoćniku apelanta.

IV Dopustivost apelacije

13. Prema članku VI/3.(b) Ustava BiH, Ustavni sud BiH je apelacijski mjerodavan u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u BiH. Pitanje koje proizilazi iz apelacije B. T. odnosi se na povredu prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u BiH. Slijedi, stoga, daje Ustavni sud mjerodavan glede ove apelacije.

14. Sukladno članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apclacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Prema odredbama čl. 425. i 427. stavak 1. točka 3. u svezi članka 563. Zakona o kaznenom postupku, okrivljeni, koji je pravomoćno osuđen na kaznu zatvora, može

podnijeti zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude zbog povrede zakona u slučajevima predviđenim ovim zakonom (članak 425.). O zahtjevu za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude rješava sud određen republičkim zakonom (članak 426.). Zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude može se podnijeti zbog povrede odredbi kaznenog postupka u prizivnom postupku, ako je ta povreda utjecala na donošenje pravilne presude (članak 427. stavak 1. točka 3.). Zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude mogu podnijeti samo osuđeni i branitelj.

Pitanje koje se postavlja u ovom slučaju je da li je apelant mogao koristiti ovaj izvanredni pravni lijek u smislu članka 11. Poslovnika Suda. U svezi ovog pitanja Ustavni sud naglašuje da je na temelju odgovora Vrhovnog suda nedvojbeno utvrđeno da je dosadašnja praksa tog suda bila da se na sjednice drugostupanjskog vijeća ne pozivaju okrivljeni i njegov branitelj. Osnov je za ovakav postupak članak 371. Zakona o kaznenom postupku koji je stavljen izvan snage člankom 5. Zakona o izmjenama Zakona o kaznenom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 4/93). Vrhovni je sud donio pobijanu odluku 22. siječnja 2001. godine bez sudjelovanja apelanta na sjednici drugostupanjskog vijeća. Međutim, zamjenik republičkog javnog tužitelja je bio pozvan na sjednicu i neposredno je sudjelovao u prizivnom postupku. Konačno, drugostupanjski sud u pobijanoj presudi nije naveo nikakve razloge zbog kojih nije prihvaćen pismeni zahtjev apelanta da bude obaviješten, odnosno da nazoči sjednici drugostupanjskog suda iako je bio dužan to učiniti. Ustavni sud, stoga, smatra da narečeni izvanredni pravni lijek ne bi bio djelotvoran pod okolnostima ovog slučaja, tako da apelant nije bio obavezan koristiti ga. Prema tome, presuda Vrhovnog suda od 22. siječnja 2001. godine se može smatrati konačnom presudom u smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

Apelant je primio pravomoćnu presudu Vrhovnog suda 19. veljače 2001. god., a Ustavni je sud primio apelaciju 19. travnja 2001. god. Slijedi daje apelacija podnesena unutar roka od 60 dana predviđenog člankom 11. Poslovnika Suda.

Ustavni sud ističe da apelacija ispunjuje i ostale uvjete predviđene Poslovníkom Suda. Apelacija je, stoga, dopustiva.

V Relevantni domaći zakoni

(a) Zakon o kaznenom postupku ("SI. list SFRJ" broj 4/77, 17/85, 74/87, 57/89, 3/90, 27/90 i "Službeni glasnik RS" broj 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01)

17. članak 371. Zakona, u svom relevantnom dijelu, glasi:

"(1)0 sjednici vijeća obavijestit će se onaj optuženi i njegov branitelj, oštećni kao tužitelj ili privatni tužitelj koji je u roku predviđenom za priziv ili za odgovor na priziv zahtijevao da bude obaviješten o sjednici [...]."

Predsjednik vijeća ili vijeće može odlučiti da se o sjednici vijeća obavijeste stranke i kad nisu to zahtijevale [...].

(2) Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju kazne a ima branitelja, osigurat će se nazočnost optuženog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nade da je to svrsishodno [...]. ”

(b) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (“Službeni glasnik RS” broj 26/93)

19. Članak 5. narečenog zakona glasi:

“Neće se primjenjivati rečenica prva u stavku stavak 4. i stavak 7. članka 371.”

VI. Ustavni je sud odlučio

20. Apelant se žali da je Vrhovni sud Republike Srpske donio presudu bez njegove nazočnosti, te da on nije mogao braniti prizivne navode na prvostupanjsku presudu.

21. U konkretnom se predmetu postavlja pitanje je li presuda Vrhovnog suda RS od siječnja 2001. godine povrijedila apelantova prava zajamčena člankom 6. Konvencije i člankom II/3.(c) Ustava BiH.

22. Članak 6. stavak 1 Europske konvencije o ljudskim pravima, u svom relevantnom dijelu, kaže:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom (.....).”

23. Članak 6. stavak 3 Europske konvencije, također, sadržava odredbe koje se odnose na prava na obranu u kaznenom postupku. Osobito, ovaj članak predviđa da će svako optužen za kazneno djelo imati dostatno vremena i sredstava za pripremu obrane (članak 6. stavak 3), te će imati pravo braniti se sam ili uz pomoć zvanično postavljenog odvjetnika (članak 6. stavak 3c).

24. Prema članku II/2. Ustava BiH, prava i slobode određene u Europskoj konvenciji se izravno primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svakim drugim zakonom. Članak II/3.(e) Ustava BiH predviđa da će sve osobe unutar teritorija BiH uživati pravo na fer saslušanje u kaznenim stvarima i druga prava u svezi kaznenog postupka. U ovom se slučaju odredba Članka 11/3.(c) mora tumačiti na isti način kao članak 6. Konvencije, i nije ju potrebno posebice razmatrati.

25. Ustavni je sud ustvrdio da će se, sukladno članku 371.(1) Zakona o kaznenom postupku, obavijest o održavanju sjednice dostaviti optuženom koji ju je zatražio u roku

predviđenom za priziv, ili za odgovor na priziv i zahtijevao da bude obaviješten o sjednici, a apelant je ovu obavijest zatražio nakon isteka roka. Slijedi da, na temelju domaćeg zakona, Vrhovni sud nije bio obavezan obavijestiti apelanta o sjednici na kojoj će se razmatrati njegov predmet.

26. Nadalje, na temelju članka 371. Zakona o kaznenom postupku, predsjednik vijeća ili samo vijeće su imali široko diskrecijsko pravo o tome da li dopustiti optuženom i njegovom branitelju da nazoče sjednici vijeća. Stoga se ne može tvrditi daje Vrhovni sud u ovom slučaju djelovao oprečno članku 371. narečenog zakona.

27. Međutim, javlja se pitanje je li odluka Vrhovnog suda usklađena sa pravom na pravično suđenje prema članku 6. Europske konvencije.

28. Ustavni je sud ustvrdio da je Vrhovni sud razmatrao pitanja činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava, kao i zatvorsku kaznu koja je izrečena apelantu. Pod takvim okolnostima, apelant je, na temelju članka 6. Europske konvencije, imao pravo nazočiti i dati izjavu pred Vrhovnim sudom.

29. Uz to, za razliku od apelanta i njegovog branitelja koji su bili izočni, zamjenik republičkog javnog tužitelja je bio nazočan na sjednici Vrhovnog suda. Ovo nije sukladno principu jednakosti koji je nerazdvojiva karakteristika koncepta pravičnog suđenja koje jamči članak 6. Europske konvencije.

30. Može doći do pojave još jednog pitanja u vezi s tim je li se apelant odrekao svog prava prema članku 6. Europske konvencije. Ustavni je sud ustvrdio da se optuženi, bar u nekim pogledima, može odreći svojih prava iz ovog članka, ali da to mora učiniti izričito. Međutim, u ovom slučaju nije moguće razmatrati je li se apelant odrekao svog prava da nazoči sjednici Vrhovnog suda. Naprotiv, on je osobito tražio da ga se obavijesti sjednici Vrhovnog suda kako bi joj mogao nazočiti.

31. Slijedi da apelantovo pravo na pravično suđenje, prema članku 6. Europske konvencije, nije ispoštovano u postupku pred Vrhovnim sudom, te da slučaj treba vratiti na ponovni postupak koji treba da bude sukladan članku 6. Europske konvencije.

32. Apelant se dalje žali da je bio predmetom diskriminacije u postupku pred Vrhovnim sudom. Princip nediskriminacije je predviđen člankom II/4. Ustava BiH kao člankom 14. Europske konvencije.

Članak II/4. Ustava BiH glasi:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.”

34. Članak 14. Europske konvencije glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

35. Podnositelj apelacije ne daje nikakav razlog na temelju kojeg se može zaključiti da je apelant tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. To, također, ne proizilazi ni iz dokumenata spisa u ovom predmetu. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje da je povrijeđena zabrana diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi članka 6. Konvencije, očividno neobrazložene.

36. Odlučujući o meritumu ovog predmeta, Ustavni je sud istodobno zaključio da ne postoje posebiti razlozi da Sud odluči o zahtjevu za privremenu mjeru.

37. Prema članku VI/4. Ustava BiH, sve odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio većinom glasova (sedam naprema jedan) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežna Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

Na temelju članka 36. Poslovnika Ustavnog suda, sutkinja Azra Omeragić je izdvojila mišljenje.

U 40/01
kolovoza 2001.
Neum

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

U iznimnim slučajevima, apelant nije obvezan iscrpiti pravni lijek za izvanredno preispitivanje u kaznenom postupku.

Ukoliko je saslušanje, koje se odnosi na činjenične i pravne aspekte apelacije, održano u odsustvu apelanta i njegovog pravnog punomoćnika a u nazočnosti zamjenika javnog tužitelja, čak i u slučaju da je utemeljeno na važećem zakonu, ipak predstavlja povredu prava na pravično suđenje a poglavito povredu principa jednakosti te prava na adekvatnu obranu (članak 6. stavak 3. Europske konvencije).

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka W3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. i 29. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija T. K iz Sarajeva protiv rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Kž-266/00 od 2. studenog 2000. godine i rješenja Općinskog suda II Sarajevo broj Kv-745/99 (K-682/96) od 11. prosinca 1999. godine.

Odluku objavit u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj je apelacije gosp. T. K., iz Sarajeva.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz dokumentacije dostavljene Sudu, mogu se sumirati kako slijedi.
3. Zamjenik javnog tužitelja, Osnovno javno tužiteljstvo Sarajevo, je 18. rujna 1996. godine podnio Općinskom sudu II Sarajevo optužnicu protiv T. K, sina R i majke D., rod. u mjestu Gornja Raštalica, općina Hadžići. T. K. je okrivljen daje provalio u tuđu garažu i oduzeo osobno motorno vozilo, vlasništvo druge osobe (P. M.), čime je počinio kazneno djelo teške krađe iz članka 148. Kaznenog zakona Republike Bosne i Hercegovine.
4. Općinski sud II Sarajevo je, 11. prosinca 1999. godine, rješenjem broj Kv-745/99 (K-682/96), obustavio krivični postupak protiv T. K. Sud je odlučio obustaviti kazneni

postupak zbog toga što je 11. prosinca 1999. godine stupio na snagu federalni Zakon o amnestiji, kojim je za kazneno djelo koje je okrivljenom T. K. stavljeno na teret data amnestija, a oštećeni R M. je sa imovinsko-pravnim zahtjevom upućen na parnicu.

5. T. K. je 15. prosinca 1999. godine podnio Kantonalnom sudu u Sarajevu priziv na rješenje Općinskog suda II Sarajevo, kojim je obustavljen kazneni postupak protiv njega. Žalio se daje optužen za kazneno djelo koje nije, niti je mogao učiniti, jer se u vrijeme navodnog izvršenja kaznenog djela, kao i cijeli ratni period, nalazio u Sarajevu sa svojom obitelji, i imao radnu obvezu u firmi u kojoj je bio, a i sada je uposlen, o čemu posjeduje relevantnu dokumentaciju; da nije bio pozvan na sud niti saslušan na glavnom pretresu po optužnici i nije imao priliku dokazati svoju nevinost, te da mu je optužbama protiv njega nanesena kleveta, uvreda, povrijeđena čast i dostojanstvo.

6. Kantonalni je sud u Sarajevu, 2. studenog 2000. godine, odbio priziv T. K. Kantonalni je sud, povodom pismenog podneska zamjenika kantonalnog tužitelja, kojim se ukazuje da bi trebalo predbježno utvrditi je li T. K. osoba koja je primila rješenje o obustavi postupka i podnijela priziv protiv tog rješenja, utvrdio da je upravo T. K., sin R. osoba protiv koje je podnesena optužnica i prema kome je doneseno rješenje o obustavi postupka, što je, prema dostavnici u predmetnom spisu, potvrdio svojim potpisom i protiv kojegje uložio priziv, te zaključio da su time otklonjene dvojbe u identitet okrivljenog.

7. T. K. se obratio i federalnom tužitelju sa zahtjevom za zaštitu zakonitosti, u kome, uz ranije iznesene tvrdnje, navodi da je u međuvremenu došao do saznanja da je predmetno kazneno djelo izvršio drugi T. K.

Federalni je tužitelj, aktom broj KTZ-62/2000 od 9. siječnja 2001. godine, izvijestio T. K. da, nakon uvida u spis Općinskog suda II Sarajevo, nije našao zakonskog utemeljenja za podizanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv narečenih sudskih odluka.

II. Apelacija

8. Gosp. T. K. apelacijom pobija rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu od 2. studenog 2000. godine i rješenje Općinskog suda II Sarajevo od 11. prosinca 1999. godine. Navodi da su ta rješenja, kao i obavijest federalnog tužitelja, povrijedili njegova ljudska prava i čast, jer je "proglašen krivim" za djelo koje nije izvršio (podnesak apelanta od 4. siječnja 2001. godine), daje neutemeljeno optužen i amnestiran, a da uopće nije pozvan na pretres na kojem bi dokazao da se u ovom slučaju ne radi o njemu nego o drugoj osobi istog imena i prezimena. Apclant moli Ustavni sud da zaštiti njegova ljudska prava koja su mu povrijeđena (podnesak apelanta od 19. veljače 2001. godine).

III. Postupak pred Ustavnim sudom

9. T. K. je, 4. siječnja 2001. godine, predao izravno Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesak: "Zahtjev za ocjenu ustavnosti provedenog postupka", koji je naslovio na Ustavni sud Federacije BiH. Na traženje da se izjasni od kojeg ustavnog suda traži zaštitu ljudskih prava za koja tvrdi da su mu povrijeđena, T. K. je 19. veljače 2001. godine dostavio novi podnesak, u kojem se izjašnjava da njegov raniji podnesak (od 4. siječnja 2001. godine) razmatra Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

10. Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud 23. ožujka 2001. godine zatražio od Kantonalnog suda u Sarajevu da odgovori na navode apelacije. Kantonalni sud u Sarajevu nije odgovorio na ovaj zahtjev.

IV Relevantni domaći zakoni

11. Zakonom o amnestiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99) oslobađaju se kaznenog gonjenja ili u potpunosti od izrečene kazne ili neizvršenog dijela kazne svim osobama koje su u periodu od 1. siječnja 1991. godine do 22. prosinca 1995. godine učinile bilo koje od kaznenih djela predviđenih u odgovarajućim kaznenim zakonima koji su primjenjivani na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, osim kaznenih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, kaznenih djela definiranih u Statutu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, te određenih drugih teških kaznenih djela protiv života, dostojanstva i morala, razbojništva i dr. (članak 1.).

Postupak o primjeni amnestije po ovom zakonu propisan je čl. 2. do 6. tog zakona. Prema njima, ako protiv osoba iz članka 1. ovog zakona nije pokrenut kazneni postupak, postupak se neće ni pokrenuti, ako je postupak u tijeku - obustavit će se, a ako je osobi iz članka 1. ovog zakona pravomoćno izrečena kazna zatvora, bit će oslobođen od izvršenja te kazne u cjelini ili u dijelu koji nije izvršen (članak 2.); rješenje o primjeni amnestije donosi sud koji je sudio u prvom stupnju, po službenoj dužnosti ili na prijedlog okrivljene, ili osuđene osobe ili osobe koja u korist okrivljene osobe može izjaviti priziv, a ovo je rješenje sud dužan donijeti u roku od tri dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno u roku od tri dana od prijema prijedloga (članak 3.); protiv rješenja o primjeni amnestije priziv mogu izjaviti tužitelj, okrivljeni i njegov branitelj, osuđeni i osoba koja u korist okrivljenog može izjaviti priziv u slučaju daje ona podnijela prijedlog za davanje amnestije, a priziv protiv rješenja o primjeni amnestije ne zadržava izvršenje rješenja (članak 4.); na dostavljanje pismena, računanje rokova i postupak po prizivu odgovarajuće se primjenjuju odredbe federalnog Zakona o kaznenom postupku (članak 6.).

12. Vezano za odredbu članka 6. Zakona o amnestiji, da se na postupak po prizivu na rješenje o primjeni amnestije odgovarajuće primjenjuju odredbe Zakona o kaznenom

postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/98), članak 388. tog zakona, u svom relevantnom dijelu, glasi: "(1) O žalbi protiv rješenja prvostupanjskog suda odlučuje drugostupanjski sud u sjednici vijeća ako ovim zakonom nije drukčije određeno".

V. Dopustivost

13. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je utvrđeno da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Prema Zakonu o amnestiji ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 48/99) rješenje o primjeni amnestije donosi sud pred kojim je kazneni postupak u tijeku, odnosno sud koji je sudio u prvom stupnju, po službenoj dužnosti ili na prijedlog okrivljene ili osuđene osobe ili osobe koja u korist okrivljene osobe može izjaviti priziv (članak 3. stavak 1.); protiv rješenja o primjeni amnestije dopuštenje priziv, koji ne zadržava izvršenje (članak 4.), na postupak po prizivu na rješenje o amnestiji odgovarajuće se primjenjuju odredbe federalnog Zakona o kaznenom postupku (članak 6.).

Protiv rješenja o obustavi kaznenog postupka zbog amnestije okrivljeni T. K., prema Zakonu o kaznenom postupku, nije imao mogućnost koristiti izvanredne pravne lijekove (zahtjev za ponavljanjem postupka, zahtjev za zaštitom zakonitosti). Prema tome, T. K. je iskoristio sve pravne lijekove moguće po zakonima Federacije Bosne i Hercegovine za konkretnu situaciju.

16. Kantonalni je sud u Sarajevu, 2. studenog 2000. godine, donio rješenje broj Kž-266/00, koje je Osnovni sud primio 28. studenog 2000. godine, nakon čega je rješenje dostavljeno apelantu. Apelacija je protiv rješenja Kantonalnog suda podnesena Ustavnom sudu 4. siječnja 2001. godine, dakle u propisanom roku od 60 dana.

17. Prema tome, apelacija Ustavnom sudu protiv rješenja Kantonalnog suda od 2. studenog 2000. godine i rješenja Općinskog suda od 11. prosinca 1999. godine je dopustiva.

VI. Ustavni je sud zaključio

18. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima apelacijsku nadležnost u pitanjima iz Ustava koja proizilaze iz presude bilo kojeg suda u Bosni i

Hercegovini. Apelacijska nadležnost ograničena je na ustavna pitanja i Sud, općenito, nije mjerodavan preispitivati jesu li redoviti sudovi pravilno primijenili zakone i utvrdili činjenice.

19. Apelantovi navodi odnose se na to da su Kantonalni sud i Općinski sud, svojim rješenjima, kao i federalni tužitelj, svojom obavijesti, kojom je “proglašen krivim” za djelo koje nije učinio te daje “neutemeljeno optužen i amnestiran” a da nije pozvan na pretres na kome bi dokazao da se u ovom slučaju ne radi o njemu nego o drugom T. K., povrijedili njegova ljudska prava, čast i dostojanstvo.

20. Ustavni sud ističe da, sukladno članku II stavak 1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najvišu razinu ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se, sukladno članku II stavak 2. prava i slobode određene Europskom konvencijom i njenim protokolima, izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad ostalim zakonima.

21. Članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) u svom relevantnom dijelu glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ... svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]”

22. Utoliko što je T. K. bio optužen za tešku krađu, on je bio kazнено optužen u okviru značenja članka 6. stavak 1. Konvencije, i dok god je on bio tako optužen, on je imao pravo da sud odluči o toj optužbi.

23. Međutim, pravno stanje se promijenilo kada ga optužba više nije teretila. U stvari, odustajanje od optužbe je rezultat amnestije, a analogna situacija bi se javila daje javni tužitelj povukao optužbu, npr. da je ustanovio da su dokazi preslabi da bi doveli do osude. U takvim okolnostima, više nije postojala optužba o kojoj bi se odlučivalo.

24. U ovom predmetu, Općinski je sud II Sarajevo odlučio, sukladno Zakonu o amnestiji, obustaviti kazneni postupak protiv T. K. Ova odluka nije predstavljala odluku o optužbi protiv T. K., a kako je on bio oslobođen kaznenog gonjenja, nije se više mogao pozivati na pravo na sudsku odluku o njegovoj krivici ili nevinosti glede kaznenog djela za koje je bio optužen.

25. Ustavni sud, stoga, zaključuje da nije došlo do povrede članka 6. stavak 1. Europske konvencije i odgovarajućih odredbi članka II/2. i 3. Ustava Bosne i Hercegovine.

26. članak 6. stavak 2. Konvencije glasi:

“Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.”

27. Nasuprot tvrdnjama apelanta, Sud zapaža da u konkretnom slučaju odluka Općinskog suda o obustavi postupka, sukladno Zakonu o amnestiji, kao i sudska odluka da troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračuna suda, ne izražavaju stav daje T. K. kriv za kazneno djelo za koje je bio optužen.

28. Stoga Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede članka 6. stavak 2. Europske konvencije i odgovarajućih odredbi članka II/2. i 3. Ustava Bosne i Hercegovine.

29. Prema izloženom, Sud je odlučio odbiti apelaciju T. K.

30. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 24/01
28. rujna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ako je došlo do odustajanja od optužbe kao rezultat amnestije, ta optužba više nije “određena” u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, i time se ova odredba ne može primijeniti.

Odluka suda da obustavi postupak sukladno Zakonu o amnestiji te relevantnom odlukom o troškovima postupka ne izražava mišljenje o krivici optuženog u smislu članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. rujna 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija DOO HA EMM Compani, iz Sarajeva, protiv presude Vrhovnog suda Federacije broj U-1507/00 od 25. siječnja 2001. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. činjenično stanje

1. DOO HA EMM Compani Sarajevo podnijelo je apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U1507/00 od 21. siječnja 2001. godine.
2. Kako proizilazi iz apelacije i dokumenata dostavljenih Ustavnom sudu, činjenično stanje može se sumirati na sljedeći način:
3. DOO HA EMM Compani Sarajevo bavi se uvozom, veleprodajom i maloprodajom građevnog materijala i ostalih neprehrambenih proizvoda, a na temelju rješenja broj UF/I 58/96 od 7. studenoga 1996. godine. Osnivač poduzeća je H. A. sa osnivačkim ulogom od 1.000 KM. Narečenom djelatnošću se bavi od 1997. godine. Do 30. lipnja godine poduzeće je obavljalo građevnu djelatnost na temelju rješenja broj UF/I 3229/97. Trenutačno upošljava 11 djelatnika. Knjigovodstvene poslove za poduzeće obavlja poduzeće DOO “AVRO” iz Sarajeva na temelju ugovora od 1. siječnja 1999. godine. Poduzeće nije ranije kontrolirala Porezna uprava ni Financijska policija.
4. Kontrola obračuna uplate poreza na promet proizvoda i usluga izvršena je za period od 30. lipnja 1997. godine do 31. siječnja 2000. godine, tj. za period obavljanja djelatnosti veleprodaje i maloprodaje.

5. Kontrola obračuna i uplate poreza na promet proizvoda i usluga je izvršena na temelju odredbi Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95 i 27/97), Pravilnika o primjeni odredbi Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/97, 6/97, 27/97) i Odluke Vlade o visini kamatne stope na iznos poreza na promet proizvoda i usluga koji nije plaćen u propisanom roku ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/96).
6. U periodu od 19. siječnja do 7. ožujka 2000. godine je izvršena neposredna inspeksijska kontrola zakonitosti poslovanja apelanta kao poreznog obveznika i konstatirane nepravilnosti kod obračuna i plaćanja javnih prihoda, na temelju čega je izvršen obračun poreznih obveza, te rješenjem Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo - Odjeljenja za nadzor i obuku broj 10-9/02-15-1-29-2/00 od 11. travnja 2000. godine, da se utvrđene porezne obveze uplate u zakonom propisanom roku. Konkretno, narečenim je rješenjem utvrđeno da porezne obveze apelanta sa pripadajućim kamatama iznose ukupno 131.380,36 KM.
7. U svezi s tim je utvrđeno da je apelant, kao porezni obveznik, do momenta uručjenja prvostupanjskog rješenja izmirio dio obveza po zapisniku o inspeksijskom nadzoru od 19. siječnja 2000. godine - u iznosu od 30.066,25 KM, a koje nisu uključene u dispozitivu narečenog prvostupanjskog rješenja.
8. Apelant je uložio priziv protiv rješenja Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo - Odjeljenje za nadzor i obuku, broj 10-9/02-15-1-29-2/00 od 11. travnja 2000. godine. Federalno je ministarstvo Financija - Porezna uprava - Središnji ured Sarajevo, na temelju članka 237. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) i članka 29. stavak 2. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/96), odbilo priziv rješenjem broj 10/03-15-1-748/00 od srpnja 2000. godine. U svom rješenju Federalno ministarstvo financija je zaključilo da je prvostupanjski organ uprave prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja, kao i donošenja pobijanog rješenja, pravilno primijenio materijalne propise, zatim, da se pravilno pozvao na odgovarajući propis i daje pobijanim rješenjem apelantu ispravno naloženo da izvrši uplatu obveza.
9. Vrhovni je sud Federacije BiH, presudom broj U-1507/00 od 25. siječnja 2001. godine, odlučujući u upravnom sporu tužitelja DOO HA EMM Compani Sarajevo, protiv rješenja broj 10/03-15-1-748/00 od 3. srpnja 2000. godine tuženog Federalnog ministarstva financija, Sarajevo, odbio tužbu apelanta smatrajući da su organi uprave, utvrđujući nepravilnost kod obračuna i plaćanja javnih prihoda kod tužitelja (apelanta), prigodom pregleda, pravilno odlučili kada su izvršili obračun poreznih obveza i kad su tužitelja (apelanta) obvezali na plaćanje poreza na promet proizvoda i poreza na promet usluga u visini narečenoj u dispozitivu prvostupanjskog rješenja.

II. Apelacija

10. DOO MA EMM Comperi se žali daje rješenjem prvostupanjskog upravnog organa od 11. travnja 2000. godine, rješenjem drugostupanjskog upravnog organa od 3. srpnja godine i presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 25. siječnja godine povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje imovine zajamčeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Apclant ističe, također, daje zbog složenosti predmeta tražio od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku Zakona o upravnim sporovima, održi usmenu raspravu uz sudjelovanje vještaka financijske struke, ali da ovaj zahtjev nije bio prihvaćen.

11. Apclant, na koncu, traži od Ustavnog suda da, sukladno članku 75. Poslovnika Suda, donese privremenu mjeru kojom bi bilo obustavljeno prinudno izvršenje konačnog upravnog akta o naplati javnih prihoda do odluke Ustavnog suda. Kao razlog za donošenje privremene mjere apclant navodi da se prinudnom naplatom prekida rad poduzeća, ne izvršavaju ugovorene obveze firme, ne isplaćuju primanja djelatnicima i onemogućuje izvršenje daljnjih uplata javnih prihoda u proračun Federacije Bosne i Hercegovine i županije.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. DOO HA EMM Comperi Sarajevo je, 19. ožujka 2001. godine, uložilo apclaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1507/00 od 25. siječnja 2001. godine.

13. Na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda 4. je svibnja 2001. godine zatražen odgovor na apclaciju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

14. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, 22. svibnja 2001. godine, dostavio odgovor u kojem, u biti, navodi da ostaje u cijelosti kod razloga narečene presude i smatra da tom presudom nisu povrijeđene odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni odredbe Europske konvencije o ljudskim pravima, te predlaže da se apclacija odbije.

15. Ustavni je sud istodobno zatražio spis Porezne uprave Kantonalnog ureda Sarajevo u koji je izvršio uvid.

IV Relevantni domaći zakoni

16. Člankom 6. stavak 2. točka 3. Zakona o porezima na promet proizvoda i usluga propisano je da se prometom proizvoda smatra uzimanje vlastitih proizvoda, koje je pravna osoba proizvela ili nabavila za vlastitu konačnu uporabu. Osim toga i odredbom članka 14. stavak 3. tog zakona je propisano daje porezni obveznik poreza na promet proizvoda pravna osoba koja je uzela vlastite proizvode za vlastitu uporabu.

17. Dakle, radi se o prometu proizvoda pa je apelant dužan platiti porez za vrijednost robe koju je koristio u vlastite svrhe. Apelant inzistira, međutim, oprečno, da se radi o reprodukcijском materijalu, za koji se ne plaća porez. Prema članku 11. citiranog zakona reprodukcijски materijal bez plaćanja poreza mogu nabavljati samo pravne osobe koje obavljaju proizvođačku djelatnost, a šta se smatra proizvodnom djelatnošću određeno je u članku 11. stavak 2. citiranog zakona.

18. Ovim je odredbama propisano da se popust na cijenu proizvoda, koji prodavač daje kupcu u vidu rabata, može odbiti od porezne osnovice samo ako je pismeno ugovoren i ako je kupcu neposredno odobren u fakturi.

19. Prema članku 24. stavak 3. točka 1. Zakona, porez se plaća na promet usluga ostvarene razlike između nabavne i prodajne cijene, kao i primljene provizije ili druge naknade ostvarene u vidu redovitog ili izvanrednog prihoda.

V. Dopustivost predmeta

20. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Pitanja koja proizilaze iz apclacije odnose se na povredu apelantovih prava zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine slijedi da se prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njenim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

21. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud može razmatrati apclaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apclacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

22. U ovom je predmetu pobijana presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 25. siječnja 2001. godine, protiv koje nema daljnjih redovitih pravnih lijekova. Postupakje pred Ustavnim sudom pokrenut 19. ožujka 2001. godine, dakle rok za podnošenje apclacije je ispoštovan jer je apelant uložio apclaciju u roku od 60 dana, određenom člankom 11. stavak 3. Poslovnika Suda.

VI. Ustavni je sud odlučio

23. Ustavni sud u ovom predmetu ima zadaću ispitati krši li se presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1507/00 od 25. siječnja 2001. godine, donesenom u upravnom sporu u pravnoj stvari naplate javnih prihoda, ustavno pravo DOO HA EMM Compani Sarajevo, zajamčeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i

Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

24. Članak 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni”.

25. Ustavni sud ističe daje pravo na imovinu inkorporirano u Ustav BiH, koji u članku II/2., predviđa da se prava zaštićena Europskom konvencijom i njenim protokolima primjenjuju u Bosni i Hercegovinu, a u članku II/3. štiti pravo na imovinu.

26. Članak 1. Protokola br. 1 Europske konvencije sadržava tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stavka, je opće prirode i izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, govori o tome da se lišavanje imovine može desiti pod izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo odnose se na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu.

27. Ustavni sud smatra da je u ovom slučaju utvrđena obveza DOO HA EMM Compani na plaćanje poreza na promet proizvoda i usluga. Dakle, tiče se prava vlasništva kompanije. Pitanje koje se postavlja je potpada li to pod izuzetke, vezano za poreze, kako proizilazi iz drugog stavka članka 1.

28. Ustavni sud ističe da obveza plaćanja poreza na promet ima osnovu u Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga.

29. U konkretnom predmetu DOO HA EMM Compani se žali na pogrešno tumačenje i primjenu Zakona o porezu na promet proizvoda. U tom pogledu Ustavni sud navodi da nije njegova zadaća ispitivati ispravnost tumačenja i primjene zakona koji nisu ustavne prirode već daje ovo zadaća sudova i vlasti entiteta. Dostatno je za svrhu članka 1. Protokola 1 da je nametanje poreza imalo osnovu u zakonu i da njegova primjena nije izazvala prekomjeran i disproporcionalan teret za pojedinca ili pravni subjekt. Nema naznaka ovakve primjene zakona u ovom slučaju.

30. Ustavni sud dalje ističe da se ne može smatrati da članak II/3. Ustava, koji se također tiče zaštite prava na imovinu, pruža veću zaštitu nego članak 1. Protokola 1. U ovom slučaju nije bilo povrede ove odredbe.

31. Apelant DOO HA EMM Compani također navodi da mu nije odobren zahtjev za održavanjem javne rasprave pred Vrhovnim sudom. Ustavni sud ovdje ističe da članak Europske konvencije, koji u principu uključuje pravo na javnu raspravu, nije primjenjiv na slučajeve koji se tiču poreza (npr. slučaj Europskog suda za ljudska prava, *Ferriczzini v. Italija* od 12. srpnja 2001.).

32. Stoga u ovom slučaju ustavna prava HA EMM Compani nisu narušena.

33. Budući se odlučivalo o meritumu apelacije, zahtjev da Ustavni sud izda privremenu mjeru ne iziskuje zaseban odgovor, tako da Ustavni sud neće donositi zasebnu odluku na ovaj zahtjev.

34. Odluke Ustavnog suda su, prema članku W4. Ustava Bosne i Hercegovine, konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 27/01
28. rujna 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof dr. Snežana Savić

Nije zadaća Ustavnog suda ispitivati ispravnost tumačenja i primjene zakona koji nisu ustavne prirode već je ovo zadaća sudova i vlasti entiteta.

Za ispunjenje zahtjeva članka 1. Protokola 1 dostatna je činjenica daje nametanje poreza imalo osnovu u zakonu i da njegova primjena nije izazvala prekomjeran i disproportionalan teret za pojedinca ili pravni subjekt.

Ne može se smatrati da članak II/3. Ustava pruža veću zaštitu nego članak 1. Protokola 1 Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. studenoga 2001. godine, donio

ODLUKU

Članak 152. Zakona o radu Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske broj 38/2000) je u suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Postupak pred Sudom

1. Dr. Halid Genjac, u to vrijeme član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kojeg je zastupao prof. dr. Kasim Trnka, podnio je 19. veljače 2001. godine, sukladno Članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti članka 152. Zakona o radu Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o radu RS) objavljenom u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj 38/2000.

2. Ustavni je sud, 2. ožujka 2001. godine, zatražio od Narodne skupštine Republike Srpske odgovor na zahtjev. Dopisom od 25. travnja 2001. godine, Narodna je skupština Republike Srpske izvijestila Ustavni sud da će je prof. dr. Radomir Lukić zastupati u ovom predmetu. U dopisu od 3. svibnja 2001. godine, prof. dr. Radomir Lukić je zatražio od Ustavnog suda da produlji rok za odgovor na zahtjev za dodatnih 15 dana. Ovaj je zahtjev bio odobren. Produljeni je rok istekao 21. svibnja 2001. godine. Ustavni sud nije primio nikakav odgovor od zastupnika Narodne skupštine.

II. činjenice

a) Okolnosti vezane za predmet

3. Na temelju spisa dostavljenih Ustavnom sudu i navoda podnositelja zahtjeva, mogu se sumirati, kako slijedi, činjenice u ovom predmetu:

4. U periodu između 1991. i 1995. godine, rat je na teritoriju Bosne i Hercegovine prouzročio masovna raseljavanja i protjerivanja stanovništva na temelju etničkog podrijetla. Pripadnike određene etničke skupine, koji nisu htjeli dragovoljno otići, vojne i paravojne snage pripadnika većinske etničke skupine prisiljavali su da napuste svoje domove (vidi *Izveštaj o situaciji o ljudskim pravima na teritoriju bivše Jugoslavije* koji su podnijeli specijalni izvjestitelji Povjerenstva za ljudska prava, Ekonomskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda (ECOSOC), c.g. E/CN.4/1993/50 od 10. veljače 1993.; §§ 16.-177.; E/CN.4/1994/3 od 5. svibnja 1993.; E/CN.4/1994/4 od 19. svibnja 1993.; E/CN.4/1994/8 od 26. rujna 1993.; E/CN.4/1994/47 od 17. studenoga 1993.; E/CN.4/1994/110 od 21. veljače 1994., §§ 5.-79.; E/CN.4/1996/9 od 22. kolovoza 1995., sa spiskom periodičnih izvješća koje je dostavio Tadeusz Mazowicki, specijalni izvjestitelj Povjerenstva za ljudska prava).

Pored istjerivanja stanovništva silom, što je često prouzročilo teške povrede međunarodnog humanitarnog prava (vidi, pored Izvješća UN-ECOSOC-a, sudsku praksu *Međunarodnog suda za zločine u bivšoj Jugoslaviji*), bili su primjenjivani i mnogo suptilniji načini da se oteža život pripadnicima određene skupine kako bi ih se natjeralo da napuste svoja obiteljska okruženja. Ovakve mjere su uključivale i obustavu i prestanak radnog odnosa uposlenicima koji su bili određenog etničkog podrijetla: djelatnici su dobijali otkaz ili su ih stavljali na čekanje (s tim da nisu ponovno vraćani na posao). U pojedinim slučajevima je bilo jasno naznačeno daje razlog bio njihova etnička ili politička pripadnost, ali u najvećem broju slučajeva nikakvi razlozi nisu bili naznačeni. U nekim slučajevima, za vrijeme rata, otkazi su članovima određenih etničkih skupina davani zbog nedolaska na posao, iako su uposlenici mogli biti deportirani, ili su pobjegli, ili nisu dolazili iz straha od progona. Međutim, i poslije rata je bilo otkaza, unazađivanja, nedopuštanja da se napreduje ili sprječavanja upošljavanja na temelju etničkog podrijetla ili pripadnosti nekoj političkoj skupini, sindikatu ili djelatničkoj organizaciji za prava djelatnika (vidi *Diskriminacija vezana za upošljavanje u Bosni i Hercegovini*, Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi (OSCE), Odjel za ljudska prava, lipanj 1999.; glede specifičnih predmeta: Ured ombudsmana za Bosnu i Hercegovinu, Specijalno izvješće broj 392J95 (od 6. svibnja 1997.), *Diskriminacija vezana za pravo na rad u Kozara-prijevozu*, upućen gospodinu Vinku Kondiću, ministru za rad, upošljavanje i socijalnu skrb Republike Srpske i gospodinu Radomiru Pašiću, direktoru Kozara-prijevoza; vidi, također, Dom za ljudska prava, predmet broj CH/97/67 od 8 srpnja 1999. godine, *Sakib Zahirović protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o dopustivosti i meritumu).

5. Rezultat takozvanog "etničkog čišćenja" je veliki broj raseljenih i izbjeglih osoba. Mnogi od njih još imaju potrebu za trajnim rješenjem zbog praktičnih poteškoća koje ometaju proces povratka (vidi ilustrativna mapa Visokog komesarijata za izbjegle Ujedinjenih naroda (UNHCR) "Etnička većina u 1991. u Bosni i Hercegovini", "Etnička većina 2000. u Bosni i Hercegovini", "Bošnjačka populacija - popis 1991.", "Hrvatska populacija - popis 1991.", "Srpska populacija - popis 1991.", "Aktualni i potencijalni povraci u i unutar Bosne i Hercegovine", "Procjene o broju izbjeglih i raseljenih osoba koji još nisu našli rješenje").

6. Narodna je skupština Republike Srpske, 24. listopada 2000. godine, donijela Zakon o radu čijim je stupanjem na snagu prestao važiti Zakon o radnim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98).

b) Domaći relevantni zakoni

7. Članci 151. do 167. Zakona o radu ("Prijelazne i završne odredbe") reguliraju radne odnose djelatnika "koji su na dan stupanja na snagu tog zakona zatečeni na čekanju" (članak 151.) ili djelatnika koji smatra da mu je radni odnos "nezakonito prestao" u periodu između 31. prosinca 1991. godine i dana stupanja na snagu ovog zakona (članak 152.).

Članak 152., u svom relevantnom dijelu, glasi:

"Djelatnik koji se na dan 31. prosinca 1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavatelja čije je sjedište bilo na sadašnjem teritoriju Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavatelja počev od tog nadnevnika pa do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu. Zahtjev se podnosi ministarstvu nadležnom z.a poslove rada, u pismenom obliku (osobno ili preporučenom poštom).

Pravo na podnošenje zahtjeva u smislu stavka 1. ovog članka nemaju osobe: koje su ostvarile pravo na naknadu za otkazni rok ili na naknadu za vrijeme čekanja na posao u smislu članaka 54. i 64. Zakona o radnim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 25/93, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 i 10/98).

koje su vodile radni spor pred nadležnim sudom protiv odluke o prestanku radnog odnosa, ako je spor okončan pravomoćnom sudskom presudom."

8. Članak 153. Zakona regulira visinu otpremnine iz članka 152. stavak 1. ovog zakona ovisno o duljini radnog staža kod poslodavatelja. Konačne i pravomoćne odluke o pravima na otpremninu donosi povjerenstvo, koje obrazuje ministar nadležan za poslove rada (članak 158.). Ovo povjerenstvo čine predsjednik i četiri člana, koji se imenuju iz reda pravnih stručnjaka koji imaju iskustvo u primjeni propisa o radnim

odnosima i koji ne vrše nikakve političke niti državne funkcije u Republici, Federaciji Bosne i Hercegovine i zajedničkim organima Bosne i Hercegovine (članak 155.). Povjerenstvo je neovisno i samostalno u svom radu (članak 157.). Radni sporovi pred sudovima i postupci kod inspekcije rada radi ostvarivanja prava iz članka 152. stavak 1. ovog zakona, koji nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona, će se obustaviti i predmet ustupiti Povjerenstvu (članak 156.). Članak 159. regulira proceduralne aspekte rada Povjerenstva.

III. Argumenti izneseni pred Sudom

9. Podnositelj zahtjeva navodi da pobijana odredba nije u suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine, i ostalim instrumentima za zaštitu ljudskih prava koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. On ističe da Zakon ne predviđa pravo na nastavak radnog odnosa koji je ranije prestao, a ni ne priznaje radni staž ili ostale oblike socijalne skrbi, niti sankcionira “ostale posljedice etničkog čišćenja” i da na taj način legalizira diskriminaciju na temelju etničke pripadnosti. On također navodi da članak 152. nije “izričito diskriminacijski”, ali daje u historijskom kontekstu, kao što je to narečeno u odluci Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98 od 30. lipnja i 1. srpnja 2000. godine (Treća djelomična odluka), duboko diskriminacijski. On se poziva na relevantni dio u toj odluci (točka 95.) koji glasi:

In conclusio, Sud zaključuje da je, nakon što je Daytonski sporazum stupio na snagu, postojala i postoji sustavna, dugotrajna, namjerna diskriminacijska praksa javnih organa Republike Srpske s ciljem sprječavanja tzv. “manjinskih” povrataka, bilo izravnim sudjelovanjem u nasilnim incidentima ili uzdržavanjem od obveze zaštite ljudi od uznemirovanja, zastrašivanja ili nasilnih napadaja samo zbog etničkog podrijetla, na stranu nesprovođenje stvaranja “na svojim teritorijima političkih, ekonomskih i društvenih uvjeta koji pridonose dragovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglih i raseljenih osoba, bez preferiranja bilo koje zasebne grupe” koje slijede iz prava svih izbjeglih i raseljenih osoba da se slobodno vrate svojim domovima prema članku 11/5. Ustava BiH. Nadalje, etnički gotovo homogena

sudska i izvršna vlast Republike Srpske je razvidan pokazatelj da ovaj dio odredbe članka 1. sa formulacijom “Republika Srpska je država srpskog naroda” mora biti uzet bukvalno i da on pruža potrebitu vezu sa diskriminacijskom praksom organa vlasti sa efektom održavanja rezultata predbježnog etničkog čišćenja.

10. Podnositelj zahtjeva smatra daje pobijana odredba u nesuglasju s prvom alinejom Preambule Ustava Bosne i Hercegovine (poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti), člankom 1/2. Ustava (demokracija i vladavina prava), člankom II/4. Ustava (nediskriminacija), ali i člankom II/5. Ustava (pravo na povratak) zbog toga što je mogućnost da se nastavi radni odnos koji je “ključni uvjet” za održiv povratak. Glede

različitog rješenja u Zakonu o radu Federacije Bosne i Hercegovine, podnositelj zahtjeva navodi "da nije moguće imati odijeljene pravne sustave u domeni ljudskih prava i temeljnih sloboda" u Bosni i Hercegovini.

IV. Dopustivost

11. Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu i koji je između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom ustavu. Prijepore mogu pokrenuti samo određeni državni ili entitetski organi ili njihovi dijelovi (*locus standi*), između ostalih član Predsjedništva.

12. Podnositelj zahtjeva je zatražio ocjenu ustavnosti članka 152. Zakona o radu. Budući da ova odredba čini dio zakona entiteta, zahtjev, u smislu članka W3.(a) glede suglasnosti s Ustavom BiH, može biti podnesen. U vrijeme kada je zahtjev podnesen, podnositelj je zahtjeva bio član Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Prema tome, on ima aktivnu legitimaciju u smislu članka VI/3.(a). Činjenica da podnositelj zahtjeva nije više član Predsjedništva ne može ga lišiti aktivne legitimacije. Zahtjev je, prema tome, dopustiv.

V. Meritum

c) Nediskriminacija, članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članak 14. Europske konvencije

13. Sud je prvo ispitao je li članak 152. Zakona o radu povrijedio članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima na način da je diskriminirao bivše nesrpske djelatnike poduzeća i institucija glede njihovog prava da ponovo uspostave stare radne odnose. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (Nediskriminacija) glasi:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status."

14. U članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem se Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava izravno primjenjuje u Bosni i Hercegovini, ponovno se ističe pravo na nediskriminaciju u okviru prava koja su zaštićena Europskom konvencijom (članak 14. Europske konvencije).

15. Garantirajući nediskriminaciju u “uživanju prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava”, članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine uspostavlja, na isti način kao i članak 14. Europske konvencije, vezu između prava na nediskriminaciju i prava i sloboda o kojima je riječ. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, ovo implicira određeno ograničenje prava na nediskriminaciju u smislu da se ne može pozivati na princip nediskriminacije općenito, nego samo u svezi sa pravom zaštićenim Europskom konvencijom. Međutim, to ne znači da se isključuje povreda prava na nediskriminaciju u slučajevima kada određeno pravo samo po sebi nije bilo povrijeđeno. Naprotiv, čak i kada je ograničenje određenog prava, zaštićenog Europskom konvencijom, opravdano, to ipak može povrijediti pravo na nediskriminaciju, ako je ograničenje učinjeno na diskriminacijski način (vidi *Belgijski predmet o jezicima*, Europski sud za ljudska prava, A 6 (1968); vidi *Princ Hans-Adam II od Lihtenštajna protiv Njemačke*, Europski sud za ljudska prava, presuda od 12. srpnja 2001. godine, broj 42527/98, § 91). Ipak, u ovom predmetu, za diskriminaciju koju navodi podnositelj zahtjeva, ne može se smatrati da se odnosi na pravo zaštićeno Europskom konvencijom, što znači da nije bilo povrede Članka 14. Europske konvencije.

16. U slučaju članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, opseg prava čije uživanje mora biti garantirano bez diskriminacije je širi nego što je to predviđeno člankom 14. Europske konvencije. Pozivanjem na međunarodne sporazume koji su pobrojani u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, opseg članka II/4. uključuje, između ostalih, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima od 19. prosinca 1996. godine (ICESCR). Članak 6. stavak 1. ovog pakta glasi:

“Države članice ovog pakta priznaju pravo na rad, koje obuhvata pravo koje ima svaka osoba na mogućnost zarađivanja kroz slobodno izabran i prihvaćen rad, i poduzimanja odgovarajuće mjere za očuvanje ovog prava”.

17. Pored toga, garantirajući bez diskriminacije “prava i slobode iz ovog članka”, tj. članka II Ustava Bosne i Hercegovine, pravo na uživanje bez diskriminacije se također primjenjuje i na prava zagarantirana člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine koji glasi:

“Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. One imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bile lišene tijekom neprijateljstava od 1991. i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Sve obveze ili izjave vezane za takvu imovinu, a koje su date pod prisilom, ništavne su.”

18. Ovo znači da su javne vlasti u Bosni i Hercegovini obvezne uzdržati se od diskriminacije kada donose akte i propise u kontekstu individualnog uživanja prava na rad i prava na povratak domovima.

19. Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili skupina koje su u sličnoj situaciji i ako za to razlikovanje izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

20. Prema tome, Sud prvo treba utvrditi skupine ili osobe koje bi se mogle usporediti. Članak 152. Zakona o radu ne pravi razliku između skupina, nego dodjeljuje pravo svim djelatnicima koji smatraju da im je radni odnos "nezakonito" prestao u konkretnom vremenskom periodu da podnesu zahtjev za otpremninu.

21. Dakle, potrebno je ispitati je li članak 152. Zakona o radu diskriminacijski, unatoč činjenici da njegova *formulacija* ne pravi razliku između pojedinaca ili skupina.

22. Sud smatra da u stvarnosti pobijani članak sadržava inherentne distinkcije etničke prirode, ako se promatra u historijskom kontekstu. Distinkcije između pojedinaca i skupina su pravljene u prošlosti kada su djelatnici bili otpušteni ili stavljeni na čekanje na temelju etničke pripadnosti. Sve do usvajanja članka 152. Zakona o radu, diskriminacijska dejstva ovakvih postupanja su se nastavila, a diskriminacije, koji su se pojavile u prošlosti, nisu otklonjene. Cilj pobijanog članka je pronaći definitivno rješenje za ovakve slučajeve. Njegova je namjera isključiti redovite pravne lijekove (koji bi povlačili moguće vraćanje u radni odnos) protiv nezakonitih otkaza u zamjenu za otpremninu. Međutim, usljed diskriminacijskih okolnosti otkaza na koje se primjenjuje pobijani članak, ovaj članak će se najčešće primjenjivati na otpuštene bošnjačke i hrvatske djelatnike bez specificiranja ovih skupina u tekstu zakona. S druge strane, oni koji su mogli zadržati svoje pozicije u Republici Srpskoj za vrijeme rata i nakon rata su poglavito bili pripadnici srpske etničke skupine. Dakle, prirodna je posljedica da ti uposlenici općenito nisu bili pogođeni pobijanim člankom. Pobijana odredba, dakle, implicitno pravi razliku između pripadnika pojedinih etničkih skupina.

23. Dakle, potrebno je ispitati može li razlikovanje koje je inherentno članku 152. Zakona o radu imati objektivno i razumno opravdanje.

24. Cilj pobijanog članka bi mogao biti stabilizacija radnih položaja onih uposlenika koji su u međuvremenu zamijenili otpuštene uposlenike. To bi mogao biti razuman cilj. Međutim, Sud smatra da su njihovi interesi suprotstavljeni interesima otpuštenih uposlenika. Ako se uzme u obzir da su ovi drugi bili žrtve diskriminacijske prakse, Sud ne smatra da bi njihovo pravo trebalo biti ustupljeno pravu ovih prvih, poglavito stoga što su ovi drugi sada neuposleni.

25. Međutim, pobijani članak također ima za cilj stvaranje pravne sigurnosti za ona poduzeća koja su potpuno obustavila ili znatno smanjila svoja poslovanja zbog rata, i koja su nakon rata sučeljena sa problemom da nastave sa radom u uvjetima tržišne

ekonomije. Ova sigurnost može također biti bitna za investitore koji bi ulagali u takva poduzeća i za opći razvitak ekonomije u Bosni i Hercegovini.

26. S druge strane, postoji i pravo nezakonito otpuštenih uposlenika ili onih koji su stavljeni na liste za čekanje da budu vraćeni na stare položaje. Njihovo vraćanje na ranija radna mjesta ne bi moglo biti moguće u svim slučajevima, i uveliko ovisi o ekonomskim uvjetima njihovih bivših poslodavatelja. Premda je ovaj individualni interes od velikog značaja, Sud smatra da javni interes koji je predbježno naglašen ima veći značaj.

27. Pobijana odredba ima za cilj proporcionalno rješenje ove dileme time što pruža mogućnost otpremnine u ovisnosti o duljini radnog odnosa kod poslodavatelja. Prema tome, pobijana odredba ne zanemaruje u potpunosti individualni ekonomski interes koji je uposlenik imao na bivšem radnom mjestu. Sto se tiče iznosa otpremnine, Sud smatra da zakonodavatelj ima izvjesnu slobodu procjene glede nalaženja razumnog rješenja u granicama ustanovljenim Ustavom. Obzirom na teško ekonomsko stanje poduzeća, Sud ne smatra daje zakonodavatelj, donoseći pobijanu odredbu, povrijedio ovu slobodu procjene.

28. Sud smatra da implicitna distinkcija u Članku 152. Zakona o radu ima objektivno i razumno opravdanje. Prema tome, pobijana odredba nije u opreci s člankom II/4. u svezi s člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine ni člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Pravo na povratak, članak 11/5. Ustava Bosne i Hercegovine

29. Sud će nadalje ispitati je li pobijana odredba povrijedila pravo na povratak zaštićeno člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Ovaj članak glasi:

“Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. One imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bile lišene tijekom neprijateljstava od 1991. i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Sve obveze ili izjave vezane za takvu imovinu, koje su date pod prisilom, ništavne su.”

30. Ova odredba Ustava Bosne i Hercegovine odražava specifičnu situaciju u Bosni i Hercegovini kao rezultat rata i pokazuje određenje ustavotvorna da ukloni posljedice “etničkog čišćenja” u cilju ponovne uspostave multietničkog i multikulturnog društva. Pored konkretnog prava na povrat imovine, ovaj članak sadržava opće pravo na povratak svojim domovima. Članak 11/5. Ustava Bosne i Hercegovine štiti pravo izbjeglih i raseljenih osoba da se slobodno vrate u svoja mjesta, tj. u svoje gradove i sela.

31. Uživavanje ovog prava može biti ugroženo kada osobi nije data mogućnost da se vrati u svoj raniji radni odnos, što je osnova za njegovo življenje na određenom mjestu.

Budući članak 152. Zakona o radu može otežati povratak izbjeglih i raseljenih osoba svojim ranijim domovima, može se smatrati da neizravno utiče na pravo na povratak, zajamčeno člankom II/5. Ustava.

32. Međutim, Ustavni je sud gore ustanovio da članak 152. služi važnom javnom interesu i da se, prema tome, ne može smatrati da na disproportionalan način ograničuje pravo na povratak zaštićeno člankom II/5. Ustava.

33. Prema tome, pobijani članak nije povrijedio članak II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

c) *Ljudsko dostojanstvo, sloboda i jednakost (prva alineja Preambule Ustava Bosne i Hercegovine), demokracija i vladavina prava (članak 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine)*

34. Podnositelj zahtjeva navodi povredu prve alineje Preambule prema kojoj konstitutivni narodi Bosne i Hercegovine stvaraju temelj određenja Ustava Bosne i Hercegovine glede poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti. On se također poziva na principe demokracije i vladavinu prava, zaštićene člankom 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

35. Premda odredbe Preambule Ustava Bosne i Hercegovine mogu imati normativni karakter, pa prema tome predstavljati standard kontrole, ili biti same po sebi predmetom ocjene (vidi Treća djelomična odluka u predmetu broj U5/98 navedena gore), u ovom slučaju, principi dostojanstva, slobode i jednakosti natečeni u prvoj alineji Preambule Ustava Bosne i Hercegovine su specificirani u ljudskim pravima i temeljnim slobodama u članku II/3., 4. i 5., kao i u članku II/2. u svezi s Europskom konvencijom. Ovi principi su uzeti u razmatranje u tumačenju članka koje je Sud razmatrao gore. Prema tome, nema potreba za razmatranjem moguće povrede ovih principa.

36. Što se tiče principa demokratičnosti i vladavine prava, Sud ne smatra daje pobijani članak 152. Zakona o radu Republike Srpske povrijedio ove principe.

VI. Zaključak

37. Sud zaključuje daje članak 152. Zakona o radu Republike Srpske sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine.

38. Na temelju članka VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio većinom glasova (pet naprema četiri) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius,

prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U ovoj odluci, prema članku 36. Poslovnika Ustavnog suda BiH, sudac prof. dr. Joseph Marko izuzeo je svoje mišljenje, koje se prilaže uz Odluku kao aneks.

U 19/01
2. studenoga 2001.
Banjaluka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili skupina koje su u sličnoj situaciji i ako za to razlikovanje izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrebljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

ANEKS
**- Izuzeto mišljenje suca prof. dr. Josepha Marka u predmetu
broj U19/01**

Ovim putem, a na temelju članka 36/2. Poslovnika Ustavnog suda, podnosim svoje izuzeto mišljenje u odluci koju je Ustavni sud usvojio većinom glasova u predmetu U19/01 na sjednici održanoj 31. kolovoza i 1. rujna 2001. godine.

Ja se ne slažem sa većinskom odlukom i smatram da članak 152. Zakona o radu Republike Srpske nije suglasan Ustavu Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Članak 152. Zakona o radu Republike Srpske je diskriminirajući i time vrši povredu članka II/4. Ustava BiH. On također povrjeđuje pravo na povratak koji je zajamčen člankom II/5. Ustava BiH, a u svezi Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

2. Većinska odluka utvrđuje pravni okvir koji služi kao mjerilo za ocjenu pobijane odredbe. Ovaj pravni okvir čini članak II/2. Ustava BiH (nediskriminacija), a u svezi s drugim međunarodnim sporazumima koji su pobrojani u Aneksu I Ustava BiH, *inter alia*, pravo na rad iz članka 6., stavak 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima od 19. prosinca 1966. godine, te u svezi s pravom na povratak iz članka II/5. Ustava BiH.

3. Slažem se sa većinskom odlukom u dijelu koji se odnosi na zaključak da se ne može smatrati da članak 152. Zakona o radu pravi razliku unatoč činjenici da njegova *formulacija* ne pravi razliku između pojedinaca ili skupina. Uistinu, Sud je predbježno ustvrdio da se zakon ne može smatrati diskriminirajućim samo u slučaju kada taj zakon diskriminira *prima facie*, nego i kada je zakon, iako *prima facie* neutralan, također provođen na diskriminacijski način; kada je zakon, iako *prima facie* neutralan i primjenjivan sukladno svojim pretpostavkama, donesen s ciljem diskriminacije; ili kada su odgovarajući javni organi, ne samo svojim djelovanjem, već i nedjelovanjem, podržali efekte predbježne *de jure* diskriminacije (Zahtjev za ocjenom ustavnosti određenih odluka Ustava Republike Srpske i Ustava Bosne i Hercegovine, U5/98-III, stavak 79).

4. Također smatram da pobijani članak sadržava inherentne distinkcije etničke prirode ako se promatra u historijskom kontekstu. Distinkcije između pojedinaca i skupina su pravljene u prošlosti kada su djelatnici bili otpušteni ili stavljeni na čekanje na temelju etničke ili političke pripadnosti.

5. Članak 152. Zakona o radu Republike Srpske ima za cilj pronaći definitivno rješenje za veliki broj kompliciranih slučajeva u svezi sa ilegalnim otpuštanjima, kako se i navodi u samom tekstu pobijane odredbe. Međutim, kako se vidi iz njegovog konteksta, kao i zakonodavnog cilja da pojednostavi rješenje tih slučajeva, pobijana odredba isključuje redovite pravne lijekove (koji bi rezultirali mogućim vraćanjem u radni odnos) protiv nezakonitih otkaza u zamjenu za otpremninu. Usljed okolnosti otkaza na koje se primjenjuje pobijani članak, ovaj članak će najčešće obuhvatiti otpuštene bošnjačke i hrvatske djelatnike bez specificiranja ovih skupina u tekstu zakona. S druge strane, oni koji su mogli zadržati svoje pozicije u Republici Srpskoj za vrijeme rata i nakon rata su uglavnom bili pripadnici srpske etničke skupine. Dakle, prirodna posljedica je da ti uposlenici općenito nisu bili pogođeni pobijanim člankom. Pobijana odredba, dakle, implicitno pravi razliku između pripadnika pojedinih etničkih skupina i time izaziva strogi nadzor u procesu primjenjivanja principa proporcionalnosti.

6. Dakle, ja se ne slažem sa zaključkom većine o balansiranju ovih interesa. Većinska odluka zanemaruje važna prava i vrijednosti koje su zaštićene Ustavom BiH.

7. Iako pristup zakonodavca, sa čisto ekonomske točke motrišta, može biti praktične razumne prirode, njegove posljedice su veoma problematične: neprijeporno diskriminirajuća otpuštanja u prošlosti, koja su činila dio organizirane kampanje “etničkog čišćenja”, na ovaj se način podržavaju i na neki način legaliziraju, time čineći novu diskriminaciju. To možda i nije cilj zakonodavstva, ali je, svakako, posljedica takve odredbe.

8. Sama ova primjedba je razlogom za zabrinutost kada je u pitanju kompatibilnost između članka 152. Zakona o radu Republike Srpske i prava na nediskriminaciju. Stoga je, dakle, nužno strogo ispuniti sve elemente proporcionalnosti. Ovo se mora imati na umu pri ocjeni može li se smatrati da članak 152. Zakona o radu RS doista sadržava objektivno i razumno opravdanje, ili postoji li razumni odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i ciljeva kojima se teži. Preciznije rečeno, ovo znači da uporabljena sredstva moraju biti legalna i primjerena da bi se postigao cilj. Osim toga, ona moraju biti ta koja su najmanje restriktivna od svih raspoloživih. Konačno, uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, uporabljena sredstva moraju u užem smislu biti proporcionalna u odnosu na cilj. Ovo zahtijeva balansiranje interesa koje prvenstveno ovisi o opsegu povrede prava ili zakonskih vrijednosti, jesu li ta prava koja se ispituju ustavno zaštićena ili ne, kao i važnosti cilja kojem zakonodavac teži.

9. Većinska odluka opaža da pobijani članak ima za cilj stvaranje statusa *quo* za sadašnje djelatnike kao i za pojašnjenje odnosa između poduzeća i njihovih prijašnjih djelatnika. Odluka ima namjeru smanjiti finansijski teret onim poduzećima koja su potpuno obustavila ili znatno smanjila svoja poslovanja zbog rata, i koja su nakon rata sučeljena sa problemom daljnjeg rada u uvjetima tržišne ekonomije. Ja sam također

jednako svjestan činjenice da su tim poduzećima nužni razvidni uvjeti glede tužbi koje mogu podnijeti otpušteni ili oni djelatnici koji su privremeno na čekanju, kako bi na taj način poduzeća mogla stvoriti čvrstu osnovu za buduća poslovanja. Ova sigurnost može također biti bitna za investitore koji bi ulagali u takva poduzeća, a koji su dosad oklijevali da poduzmu korake zbog nedostatka takve sigurnosti, kao i za proces privatizacije koji se smatra preduvjetom za oporavak ekonomije u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, članak 151. Zakona o radu RS, predviđajući mogućnost povratka, utvrđuje otpremninu kao pravilo premda poznaje činjenicu da u sadašnjim ekonomskim uvjetima takav povratak u praksi nije vjerojatan.

10. Međutim, težnja takvim ciljevima utječe na niz ustavnih prava i vrijednosti. Većina Suda nije dostatno uzela u obzir pravo na rad onih djelatnika koji su otpušteni pod diskriminirajućim uvjetima (članak 6. stavak 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim odnosima, Aneks I, točka 8., Aneks I Ustavu BiH) u svezi s pravom na nediskriminaciju (članak II/4. Ustava BiH), pravo na povratak tih ljudi i njihovih obitelji (članak II/5. Ustav BiH u svezi sa Sporazumom o izbjeglim i raseljenim osobama, Aneks 7 Općeg okvirnog sporazuma), i na koncu, Opći državni cilj koji teži pluralističkom društvu u Bosni i Hercegovini, zacrtanom u pravnom okviru Bosne i Hercegovine.

11. Dakle, glede konstantnog efekta članka 152. Zakona o radu RS (gore narečeni stavak 24.), smatram daje članak 6. stavak 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, tumačen u povezanosti sa pravom na nediskriminaciju (članak II/4. Ustava BiH), razlogom za zabrinutost po pitanju sredstava koje je izabrao zakonodavac za rješavanje ovih slučajeva o diskriminaciji.

12. Još više zabrinjava kategorično odbijanje vraćanja na posao kao i nedostatak bilo kakvog ekvivalentnog rješenja nadoknade, tumačeno u odnosu na pravo na povratak iz članka II/5. Ustava BiH. Ovaj se članak odnosi na specifičnu situaciju u Bosni i Hercegovini, što je rezultat rata, te nudi odlučnost osnivatelja ovog ustava da odbaci posljedice “etničkog čišćenja” da bi se ponovno uspostavilo pluralističko društvo. Pored pojedinog prava na povrat imovine, ovaj članak također sadržava i šire pravo na povratak u “mjesta svog podrijetla”. Ovo je dalekosežnije i od povrata pojedinog dijela nekretnine. Članak II/5. Ustava BiH jamči pravo raseljenih osoba i izbjeglica na povratak svojim domovima, tj. gradovima ili selima, kao i da im se osiguraju nužni uvjeti za život u poznatom okruženju.

13. Sud je već ranije ustvrdio (U5/98-III, stavak 73. i sljedeći) da članak II/5. Ustava BiH, u svezi sa Preambulom, alinejom 3., i člankom VII Općeg okvirnog sporazuma i Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, ne samo da jamči pojedino pravo; on također formulira državni cilj “pluralističkog društva” u zakonskom ustrojstvu Bosne i Hercegovine. U toj težnji, svi javni organi države, kao i entiteta, su obvezni preduzeti

sve nužne korake da bi se ponovno uspostavilo takvo pluralističko društvo kao preduvjet za održive mirne odnose. Cilj Aneksa 7 Općeg mirovnog sporazuma da se ponište posljedice "etničkog čišćenja" je sada transformiran u pozitivnu obvezu reintegriranja. Tu se navodi (članak 1.) da "je skori povratak izbjeglica i raseljenih osoba važan cilj rješavanja konflikta u Bosni i Hercegovini. Strane potvrđuju da će prihvatiti povratak takvih osoba koje su napustile svoj teritorij, uključujući one kojima je bila odobrena privremena zaštita trećih zemalja." Nadalje, "strane će osigurati da se izbjeglicama i raseljenim osobama dozvoli siguran povratak, bez rizika od uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, osobito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja." Ne samo da će oni "poduzeti sve nužne korake za sprječavanje aktivnosti unutar svojih teritorija koje bi ometale ili sprječavale siguran povratak izbjeglih ili raseljenih osoba", nego i (članak II/1.) "obvezuju da stvore na svojim teritorijima političke, ekonomske i društvene uvjete koji pridonose dragovoljnom povratku i harmoničnoj reintegraciji izbjeglih i raseljenih osoba, bez preferiranja bilo koje posebne skupine." Strane će postići ovo, između ostalog, tako što će provesti (članak 1/3. (a)) "ukidanje unutrašnjeg zakonodavstva i administrativnih praksi sa diskriminacijskom namjerom ili efektom (...)".

14. Uživanje pojedinog prava na povratak može biti ugroženo kao i obveza javnih organa da olakša povratak izbjeglih i raseljenih osoba kada osobi nije data mogućnost da se vrati u svoj raniji radni odnos (ili druga slična pozicija u neposrednoj blizini doma) niti je data ekvivalentna perspektiva kao osnova za život u određenom mjestu. Odbijanje vraćanja na posao ugrožava važan preduvjet za povratak raseljenih osoba i izbjeglica.

15. Točno je da u sadašnjoj ekonomskoj situaciji u Bosni i Hercegovini ne bi bilo moguće, za većinu poduzeća, da ponovno uposli bivše kolege, zadrži sadašnje osoblje, te u isto vrijeme da se takmiči u tržišnoj ekonomiji. Do sada, u većini slučajeva, nije se nastavilo sa predratnim kapacitetima proizvodnje. I pored toga, vraćanje na posao prijašnjeg osoblja nije samo po sebi nekompatibilno sa standardima liberalne tržišne ekonomije. Mišljenja sam da postoje i druga izvodljiva rješenja koja ne negiraju bivšim djelatnicima šansu da se ponovno uposle. Ostaje na zakonodavcu da odluči o balansiranom rješenju koje, s jedne strane, omogućuje tim ljudima, koji - unatoč općenegativnim okolnostima - odluče da se vrate u svoje predratne domove, da osiguraju življenje svojih obitelji radom, kao i rješenje koje, s druge strane, ne dovodi u opasnost još uvijek krhku koegzistenciju raznih etničkih skupina.

16. Daje ovo vrijeme prosperiteta, svakako bi bilo lakše zadržati sadašnju radnu snagu, a u isto vrijeme vratiti na posao i bivše djelatnike. Također, neke oblasti ili ogranci radnog tržišta sučeljavaju se sa većim poteškoćama od drugih. Međutim, od velike je važnosti ustavni imperativ da se ne podržava diskriminatorna praksa, ili da se ne propisuje novo zakonodavstvo koje za svoju posljedicu ima diskriminaciju. Prema tome, ekonomski teret koji je nastao kao rezultat rata mora se proporcionalano raspodijeliti na

kompletno stanovništvo, kao i na privatni sektor i državni proračun. Pristup kojim bi se ova ustavna obveza transformirala u *pozitivni plan* (davanje prednosti članovima nekih manjina pri upošljavanju) da se ponovno uposli bar određeni broj Bošnjaka i Hrvata (muškaraca i žena) bi predstavljao olakšicu žrtvama diskriminacije, a u isto vrijeme uzeo u obzir i sadašnje ekonomske poteškoće. Sto je najvažnije, dalo bi povratnicima istu šansu da dođu do ograničenih slobodnih pozicija koju sada ima većinsko srpsko stanovništvo, što bi time pravo na povratak dovelo u balans sa javnim interesom za održivom ekonomijom. Konačno, takve pravne direktive za proporcionalnom raspodjelom postojećih pozicija sukladno kriteriju profesionalne kvalifikacije bi ispunile obvezu javnih organa da osiguraju proces povratka.

17. Glede izvodljivih alternativa koje većinska odluka ne uzima u obzir, članak 152. Zakona o radu RS, time što kategorično odbija vraćanje na radno mjesto i što ne nudi ekvivalentno rješenje, ne može se smatrati nužnim i proporcionalnim sredstvom. Članak 152. Zakona o radu RS ne nalazi razuman odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava (simbolična nadoknada i odbijanje vraćanja na radno mjesto) i cilja kojem se teži (nadoknada za pretrpljenu diskriminaciju u otežanim ekonomskim uvjetima). Stoga je članak diskriminirajući i vrši povredu članka II/4. u svezi članka II/5. Ustava BiH i članka 6. stavak 1. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Aneksa I Ustava BiH.

18. Osim toga, pošto se postupci predmeta koji su još u radu pred redovitim sudovima, u smislu članka 152., moraju okončati i uputiti Povjerenstvu koje je utemeljio ministar za rad, i koja se sastoji od "pravnih stručnjaka", razlogje za dvojbu da postoje dodatne povrede pravila koji slijede iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, osobito po pitanju pristupa sudu.

19. Iz narečenog slijedi da pobijani članak predstavlja neproporcionalno uplitanje u pravo na povratak koje je zajamčeno člankom II/5. Ustava BiH, Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma. Članak 152. Zakona o radu RS, dakle, krši i ovo temeljno pravo.

20. U zaključku, smatram da članak 152. Zakona o radu RS nije suglasan Ustavu BiH.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. studenoga 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija D. T, iz Boškovića, protiv rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj Kž-40/01 od 7. veljače 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. listopada 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj je apelacije D.T., iz Boškovića, koga zastupa Đ.K., odvjetnik iz Gradiške.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz sadržine apelacije i dostavljenih dokumenata, su sljedeće:
3. Osnovni je sud u Gradišci 10. svibnja 2001. godine donio presudu K-95/98 kojom je okrivljeni D. T., koji se nalazi u pritvoru zbog kaznenog djela ubojstva zbog koga je osuđen nepravomoćnom presudom na 11 godina zatvora, proglašen krivim zbog počinjenog kaznenog djela prevare iz članka 158. stavak 3. Kaznenog zakona Republike Srpske - posebni dio i kaznenog djela nedopuštene trgovine iz članka 129. stavak 4. Kaznenog zakona Republike Srpske - posebni dio, u svezi članka 129. stavak 1. Kaznenog zakona Republike Srpske, pa se osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci.

4. Protiv presude Osnovnog suda u Gradišci, broj K-95/98, Okružnom je sudu u Gradišci uložio priziv okrivljeni D. T, kojeg zastupa branitelj Đ. K., odvjetnik iz Gradiške.

5. Osnovni je sud u Gradišci 4. listopada 2000. godine donio rješenje kojim se, na temelju članka 382. Zakona o kaznenom postupku, ovaj priziv odbacuje kao nepravodoban.

U obrazloženju rješenja je narečeno da je iz dostavnice, koja se nalazi u spisu, vidljivo daje okrivljeni ovu presudu primo 28. srpnja 2000. godine. Rok za izjavljivanje priziva je 15 dana, a to znači daje konačni rok za podnošenje priziva protiv ove presude bio 14. kolovoz 2000. godine.

6. Branitelj okrivljenog je podnio tom sudu priziv protiv narečene presude 5. rujna 2000. godine, a to znači nakon proteka roka za podnošenje priziva. Sud je istaknuo da se rok za podnošenje priziva računa od dana dostave presude okrivljenom. Kako je priziv podnesen poslije isteka roka za priziv, on je kao nepravodoban morao biti odbačen.

7. Branitelj okrivljenog D. T. je izjavio Okružnom sudu u Banjaluci priziv na rješenje Osnovnog suda u Gradišci od 4. listopada 2000. godine.

8. Okružni je sud u Banjaluci 7. veljače 2001. godine donio rješenje broj Kž-40/01 kojim se priziv, izjavljen na rješenje Osnovnog suda u Gradišci od 4. listopada 2000. godine, odbija kao neutemeljen. U obrazloženju rješenja je narečeno, između ostalog, daje člankom 123. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku regulirano da rok za izjavu pravnog lijeka teče od dana dostave pismena okrivljenom, a da će se sve odluke dostaviti i okrivljenom i njegovom branitelju. Kako je okrivljeni D. T. presudu primio 28. srpnja 2000. godine, a branitelj okrivljenog izjavio priziv koji je neposredno primljen u Osnovnom sudu u Gradišci 5. rujna 2000. god., što znači po isteku roka od 15 dana, to je prvostupanjski sud pravilno primijenio odredbe članka 382. ZKP i priziv branitelja okrivljenog D. T. odbacio kao nepravodoban.

II. Apelacija

9. Apelant, D. T, traži zaštitu svojih prava zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine, tj. članka II stavak 2. i 3. točka (e) smatrajući da su rješenjem Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. listopada 2000. godine i Okružnog suda u Banjaluci povrijeđena njegova prava na sudsku zaštitu, pravo na djelotvoran pravni lijek i da je prilikom dostave presude učinjena diskriminacija u dostavi kada je u pitanju obrana okrivljenog D. T. čime je povrijeđen članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Apelant ističe daje presuda od 10. svibnja 2000. godine dostavljena javnom tužitelju 17. kolovoza 2000. godine, drugookrivljenom M. V. 13. srpnja 2000. godine, a njegovom branitelju 12. srpnja 2000. godine, dok je apelantu D. T, koji se nalazio u vrijeme dostave u istražnom zatvoru Tunjice - Banjaluka, presuda dostavljena srpnja 2000. godine, a njegovom branitelju, čiji je ured u mjestu suda, 21. kolovoza

godine. Branitelj apelanta je, u roku od 15 dana nakon prijema presude, uložio priziv 5. rujna 2000. godine.

10. Apelant D. T. smatra daje sud morao voditi računa kod dostave presude i presudu dostaviti u razumnom roku branitelju, a ne 25 dana od dana dostave okrivljenom (apelantu) jer je okrivljeni presudu primo 26. srpnja 2000. godine.

U ovom slučaju, u apelaciji se ističe daje branitelj, koji je okrivljenom D. T. bio postavljen po službenoj dužnosti, trebao odigrati bitnu ulogu, a pogotovu ako se uzme u obzir težina kaznenog djela i zapriječena kazna za to djelo.

Da bi se izbjegle ovakve anomalije, Federacija Bosne i Hercegovine je izvršila izmjenu članka 123. Kaznenog zakona prema kome se u Federaciji rok za priziv računa kako od dana dostave presude okrivljenom, tako i njegovom branitelju, a što Republika Srpska nije učinila.

11. Apelant traži da Ustavni sud, suglasno svom Poslovniku, donese privremenu mjeru kojom se obustavlja izvršenje presude Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 10. svibnja 2000. godine, jer tim izvršenjem mogu nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

III. Dopustivost predmeta

12. Prema članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

13. Sud konstatira daje apelant, obraćajući se prizivom Okružnom sudu u Banjaluci, iscrpio sve pravne lijekove o ovom pitanju. Naime, prema Zakonu o kaznenom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 26/93, 14/94 i 6/97) protiv presude drugostupanjskog suda dopušten je priziv sudu koji odlučuje u trećem stupnju samo u zakonom određenim slučajevima, u koje ne spada priziv na rješenje drugostupanjskog suda kojim se odbacuje priziv protiv rješenja o odbacivanju priziva kao nepravodobnog (članak 391.).

14. Punomoćnik apelanta je primio rješenje Okružnog suda u Banjaluci 27. veljače 2001. godine.

15. Apelant je preporučenom pošiljkom od 25. travnja 2001. godine uputio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv rješenja Okružnog suda u Banjaluci od 7. veljače 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci od 4. listopada 2001. godine.

16. Stoga Ustavni sud smatra apelaciju dopuštenom.

IV. Postupak pred Ustavnim sudom

17. Apelant je 25. travnja 2001. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj KŽ-40/01 od 7. veljače 2001. godine i rješenja Osnovnog suda u Gradišci broj K-95/98 od 4. listopada 2000. godine.

18. Ustavni je sud, sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dostavio apelaciju Okružnom sudu u Banjaluci radi davanja odgovora na apelaciju.

19. Okružni sud u Banjaluci u svom odgovoru navodi tijek kaznenog postupka u predmetu K-95/98 kojim je apelant D. T. proglašen krivim i osuđen na izdržavanje zatvorske kazne. Međutim, sud nije diskutirao o tome je li priziv D. T. pravodobno predat ili nije.

V. Relevantni zakoni

20. Zakon o kaznenom postupku

Članak 123 Zakona, u relevantnom dijelu, glasi:

“...(4) ako okrivljeni ima branitelja, optužnica, optužni prijedlog, privatna tužba i sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne strane koja se dostavlja radi odgovora, dostavit će se i branitelju i okrivljenom po odredbama članka 122. ovog zakona. U tom slučaju rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostavljanja pismena okrivljenom.....”

Članak 359 glasi:

“(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu ovlaštena lica mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

(2) Pravovremeno izjavljena žalba ovlaštenog lica od gada izvršenje presude.”

Članak 382. glasi:

“Žalba će se odbaciti rješenjem kao nepravovremena ako se utvrdi da je podnesena poslije zakonskog roka.”

VI. Ustavni je sud odlučio

21. Ustavni sud razmatra jesu li rješenjem Okružnog suda u Banjaluci, odnosno rješenjem Osnovnog suda u Gradišci, povrijeđena prava apelanta sadržana u članku II toč. 2. i 3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članak 6. i 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99).

22. Članak 6. Konvencije u svom relevantnom dijelu glasi:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom...”

Ustavni sud zaključuje da je članak 6. Europske konvencije primjenljiv u postupcima, kako pred Okružnim tako i pred Osnovnim sudom.

23. Posto je člankom 123. Zakona o kaznenom postupku predviđeno da, ako okrivljeni ima branitelja ... sve odluke od čije dostave teče rok za priziv... dostavit će se i branitelju i okrivljenom osobno... U tom slučaju rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora za priziv, teče od dana dostave pismena okrivljenom, Ustavni sud zaključuje da je Okružni sud u Banjaluci, odnosno Osnovni sud u Gradišci, postupio sukladno zakonu. Međutim, postavlja se pitanje jesu li pobijana rješenja sukladna standardima i kriterijima iz članka 6. Europske konvencije.

Ustavni sud primjećuje da je, sukladno članku 6. Europske konvencije, na nacionalnom pravu da osigura određene vremenske granice unutar kojih će se prizivi moći uložiti, kao i da odredi druge uvjete za korištenje takvih lijekova. Pitanje povrede članka 6. Europske konvencije može se postaviti samo u posebnim situacijama gdje su vremenska ograničenja ili drugi uvjeti toliko restriktivni da oni, ustvari, stvaraju ozbiljne praktične prepreke za korištenje lijeka. Pravilo po kojem se vremenski rok računa od dana kada je presuda dostavljena okrivljenom, a ne od dana kada je dodijeljena njegovom branitelju, ne može se smatrati daje takve prirode koja bi dovela u pitanje povredu članka 6. Prema tome, povrede članka 6. nije ni bilo.

24. Ustavni sud uzima u obzir i činjenicu daje branitelj okrivljenog odvjetnik, dakle stručna osoba koja je dužna poznavati propise i starati se o pravima svoga klijenta u okviru predmeta u kome je određen za branitelja.

25. Apelant se poziva i na povredu nediskriminacije iz članka II/4. Ustava, odnosno članka 14. Europske konvencije, koji glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurano je bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

26. Prema pravnoj praksi Europskog suda za ljudska prava, diskriminacija postoji ako se osoba ili grupa osoba u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različit tretman (odluka Europskog suda za ljudska prava *Belgijski jezički slučaj*, od 23. srpnja 1968., serija A broj 6).

27. Podnositelj apclacije ne daje nikakv razlog na temelju kojeg se može zaključiti daje apelant bio tretiran drukčije od ostalih osoba u istoj situaciji. Činjenica, što je u konkretnom slučaju u različitim vremenskim terminima okrivljenim, odnosno

njegovim braniteljima uručena presuda, ne daje osnova za zaključak da je apelant tretiran drukčije od ostalih osoba u konkretnom kaznenom postupku. Stoga Ustavni sud zaključuje da su tvrdnje apelanta o diskriminaciji neutemeljene.

VII Zaključak

28. Ustavni je sud zaključio da apelaciju odbije.

29. Obzirom daje Sud donio odluku u meritumu, prijedlog za donošenje privremene mjere bio je bespredmetan.

30. Prema članku IV/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio većinom glasova (osam naprema jedan) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 36/01
studenoga 2001.
Banjaluka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ograničenje vremenskog roka za podnošenje priziva na petnaest dana od dana dostave pravnog akta tuženom u kaznenom postupku ne predstavlja kršenje odredbi članka II/3.(e) Ustava BiH i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 55. stavak 1. točka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 2. i 3. studenoga 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev Ć. Lj., izbjeglice iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj, za ocjenu ustavnosti Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 29/98 i 49/2000).

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

1. Ć.Lj., izbjeglica iz Bosne i Hercegovine u Švedskoj, je podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine i uredbi donesenih na temelju tog zakona “kojima je uskraćeno pravo na mirovinu, kao i isplata mirovine građanima Federacije koji kao izbjeglice borave u inozemstvu”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Gosp. Ć. Lj. je podnio svoj zahtjev 21. lipnja 2001. godine, navodeći da pobijane odredbe krše prava građana Federacije Bosne i Hercegovine koji, privremeno, kao izbjeglice žive u inozemstvu i nemaju pravo na mirovinu, odnosno isplatu mirovine, dok se trajno ne vrate u Bosnu i Hercegovinu. Podnositelj zahtjeva smatra da su time ovi građani dovedeni u nejednakopravan položaj u odnosu na građane koji žive u Federaciji Bosne i Hercegovine

3. Podnositelj zahtjeva napominje da se nada da će, ako on kao građanin nema pravo predlagati Ustavnom sudu ispitivanje ustavnosti zakona, Ustavni sud “iz humanitarnih razloga” sam pokrenuti postupak.

III. Ustavni je sud zaključio

4. Članak 107. stavak 2. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 29/98 i 49/2000) glasi:

“Mirovina se isplaćuje građanima Federacije u inozemstvu ako takva obveza postoji po međunarodnom ugovoru. Ako ova obveza ne postoji po međunarodnom ugovoru, nositelj osiguranja može odobriti isplatu ako iz obiteljskih i zdravstvenih razloga državljanin Federacije odlazi na stalan boravak u inozemstvu”.

5. Prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, uključujući ali ne ograničavajući se na to: je li odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom sukladna ovom ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine; je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom ustavu. Prema istoj ustavnoj odredbi sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj ili njegov zamjenik bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

6. Građanin koji je podnio zahtjev ne spada u krug osoba ovlaštenih da pred Ustavnim sudom pokrene spor o suglasnosti zakona s Ustavom. Njegov se zahtjev, stoga, mora odbaciti.

7. U vezi s prijedlogom podnositelja zahtjeva da Ustavni sud “iz humanitarnih razloga” sam pokrene postupak za ocjenu ustavnosti Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, Ustavni sud ističe da Poslovníkom Ustavnog suda nije predviđeno da Sud pokreće postupak *ex officio*.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitimir Popović i Mirko Zovko.

U 43/01
studenoga 2001.
Banjaluka

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

**Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH pojedinac nije ovlašten
pokrenuti postupak za ocjenom ustavnosti.**

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. prosinca 2001. godine, donio

ODLUKU

Članak 54. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 32/2000) je sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I.Činjenično stanje

1. Tijekom 1992. godine, zbog rata i ratnih razaranja objekata i imovine na teritoriju Bosne i Hercegovine, najveći je broj poduzeća i javnih službi smanjio opseg svojih aktivnosti ili sasvim prestao sa radom. Usljcd toga, prestala je i potreba za radom velikog broja djelatnika.

2. Zakon o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti (“Službeni list RbiH”, br. 21/92, 16/93 i 13/94), koji je donesen u to vrijeme, predvidio je mogućnost da se djelatnik, za čijim radom je prestala potreba zbog smanjenja opsega posla za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, uputi na čekanje posla dok te okolnosti traju. Za to vrijeme je takav djelatnik imao pravo na naknadu plaće sukladno materijalnim mogućnostima poslodavca. Nakon prestanka rata, postupnom obnovom rada poduzeća i javnih službi, stvarani su i uvjeti za radno angažiranje djelatnika na čekanju posla pa se i njihov broj postupno smanjivao.

3. Zastupnički je dom Federacije Bosne i Hercegovine usvojio Zakon o radu 5. listopada godine, a Dom naroda Federacije 21. srpnja 1999. godine. Zakon je objavljen 28. listopada 1999. godine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 43/99). Stupio je na snagu osam dana po objavi, odnosno 5. studenoga 1999. godine.
4. Zakon o radu uređuje zaključivanje ugovora o radu, radno vrijeme, plaće, prestanak ugovora o radu, ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, zaključivanje kolektivnih ugovora, mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova i druga pitanja iz radnog odnosa (članak 1.). Ovaj se zakon bavi i radno-pravnim statusom uposlenika na čekanju posla (članak 143.).
5. Zakon o radu, svojim člankom 143., predviđa da, pored uposlenika koji su se na dan stupanja na snagu tog zakona zatekli na čekanju posla, takav status imaju i uposlenici koji su se zatekli u radnom odnosu 31. prosinca 1991. godine i u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu tog zakona pismeno ili neposredno obratili poslodavcu radi uspostave radno-pravnog statusa. Uposlenici na čekanju posla ostat će u tom statusu najdulje šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ih poslodavac prije isteka propisanog roka ne pozove na rad. Za vrijeme čekanja posla uposlenici imaju pravo na naknadu plaće u visini koju odredi poslodavac (st. 1., 2. i 3.). Ako uposlenik na čekanju posla ne bude pozvan na rad u propisanom roku, prestaje mu radni odnos, uz pravo na otpremninu, i to: za navršenih pet godina staža osiguranja najmanje u visini tri prosječne plaće isplaćene na razini Federacije u predbjezna tri mjeseca, a za svaku narednu godinu staža osiguranja još najmanje jednu polovinu prosječne plaće (stavak 4.). Stavak 5. predviđa mogućnost drugog vida naknade, a st. 6. i 7. da se način, uvjeti i rokovi isplate otpremnine utvrđuju pismenim ugovorom između uposlenika i poslodavca, kao i da poslodavcu nije dopušteno u roku od jedne godine uposliti drugu osobu sa istom kvalifikacijom ili stručnom spremom, osim uposlenika na čekanju posla kome je prestao radni odnos.
6. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici Zastupničkog doma od 2. kolovoza 2000. godine, i na sjednici Doma naroda od 31. srpnja 2000. godine, donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Ovaj je zakon objavljen 30. kolovoza godine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 32/2000) i stupio je na snagu osam dana po objavi, odnosno 7. rujna 2000. godine.
7. Člankom 50. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (u daljnjem tekstu: Zakon o izmjenama) zamjenjuje se stavak 4. članka 143. Zakona o radu novom odredbom, kojom je znatno smanjena otpremnina u slučaju prestanka radnog odnosa uposlenika na čekanju posla (prosječna plaća isplaćena na razini Federacije na dan stupanja na snagu Zakona množi se s koeficijentom, i to za: staž osiguranja do 5 godina s koeficijentom 1,33; staž osiguranja od 5 do 10 godina s koeficijentom 2,00, staž osiguranja od 10 do 20 godina s koeficijentom 2,66, staž osiguranja preko 20 godina s koeficijentom 3,00).

8. Radno-pravnim statusom uposlenika na čekanju posla bave se i čl. 51., 52., 53. i 54. Zakona o izmjenama.

9. Članak 54. ovog zakona glasi:

“Postupci ostvarivanja i zaštite prava uposlenika započeti prije stupanja na snagu ovog zakona, završit će se po odredbama propisa koji su se primjenjivali na teritoriju Federacije prije stupanja na snagu ovog zakona, ako je to z.a uposlenika povoljnije, izuzev članka 143. Zakona o radu.”

10. Pred Općinskim sudom u Cazinu vodi se parnični postupak po tužbi gđe S.D. iz Cazina protiv “Una-banke”, iz Bihaća, radi isplate određenog iznosa na ime otpremnine u smislu odredbi članka 143. stavak 4. Zakona o radu. Gđa S.D. je, podnescima tom sudu od 3. listopada 2000. godine i od 20. siječnja 2001. godine, dala inicijativu za ocjenom ustavnosti članka 54. Zakona o izmjenama. Općinski je sud u Cazinu, smatrajući inicijativu opravdanom, podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za pokretanjem postupka iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Općinski je sud u Cazinu, 5. veljače 2001. godine, podnio zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine da, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni je li članak 54. Zakona o izmjenama u suglasju s Ustavom Bosne i Hercegovine.

12. Zahtjev je 20. veljače 2001. godine dostavljen Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine radi davanja odgovora na temelju članka 16. Poslovnika Ustavnog suda. Tajnik Doma naroda je 18. srpnja 2001. godine dostavio određene podatke i obavjesti, i to:

- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu;
- Mišljenje Federalnog ministarstva socijalne politike, raseljenih i izbjeglih osoba;
- Izvod iz zapisnika sa sjednice Doma naroda kada je razmatran prijedlog Zakona o izmjenama.

III. Navodi

13. Općinski sud u Cazinu (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) ističe da se pred tim sudom vodi parnični postupak koji je pokrenula S. D. iz Cazina protiv “Una-banke” Bihać radi isplate otpremnine sukladno članku 143. stavak 4. Zakona o radu. Podnositelj zahtjeva, također, ističe daje S. D., u svojim podnescima od 3. listopada 2000. godine i 20. siječnja 2001. godine, zatražila ocjenu ustavnosti članka 54. Zakona o izmjenama. Podnositelj zahtjeva je, nadalje, istaknuo daje podnio zahtjev sukladno članku VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelj zahtjeva, također, ističe da je izmijenjenim

stavkom 4. članka 143. Zakona o radu uposlenicima na čekanju posla, kojima prestaje radni odnos uz isplatu otpremnine, pravo na otpremninu uređeno na znatno nepovoljniji način u odnosu na ranije važeću zakonsku odredbu. Članak 54. Zakona o izmjenama propisuje da će se postupci ostvarivanja i zaštite prava uposlenika, započeti prije stupanja na snagu tog zakona, završiti po ranijim propisima ako je to za uposlenika povoljnije, izuzimajući članak 143. Zakona o radu. Podnositelj zahtjeva, stoga, smatra da je ovaj članak oprečan odredbama članka II/1., 2. i 3.(a) i članka IV/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine, jer su njime prekršena ljudska prava glede ostvarivanja prava iz radnog odnosa uposlenika podjednakim uvjetima, a osobito uzevši u obzir retroaktivno važenje pomenute odredbe. Podnositelj zahtjeva, dalje, navodi da su pojedini uposlenici već ostvarili pravo na otpremninu po ranije važećoj, daleko povoljnijoj, zakonskoj odredbi, pa je u konkretnom prijeporu kod tog suda uposlenica stavljena u nepovoljniji položaj u odnosu na druge uposlenike. Ovakva situacija zadire u Ustavom zajamčeno pravo na život, odnosno na upošljavanje i ostvarivanje prava iz radnog odnosa pod jednakim uvjetima.

14. U aktu tajnika Doma naroda, od 18. srpnja 2001. godine, navodi se da je Zakonodavno-pravno povjerenstvo Doma naroda prikupilo potrebite podatke i obavjesti koji su nužni za daljnje vođenje postupka pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, koji se dostavljaju. U obrazloženju dostavljenog prijedloga Zakona o izmjenama, vezano za članak 50., se kaže:

“Ovom odredbom predlaže se smanjivanje otpremnine koju je poslodavac dužan isplatiti uposleniku prilikom prestanka radnog odnosa, jer bi isplata iste, po važećoj odredbi, dovela mnoge poslodavce u još teži ekonomski položaj, pa čak i do njihove likvidacije, što bi imalo za posljedicu da i oni uposlenici koji su radili, ostanu bez posla i da predložena visina otpremnine predstavlja realan iznos koji bi se mogao u ovom momentu isplatiti uposlenicima koji ostaju bez posla”.

U mišljenju resornog Federalnog ministarstva se navodi da je Zakonom o izmjenama visina otpremnine, na inicijativu međunarodne zajednice (Svjetska banka, OHR, MMF i dr.), znano smanjena, jer poslodavci nisu bili u mogućnosti primijeniti važeću odredbu u tom pogledu. Slijedeći svrhu donošenja ovih zakonskih odredbi, člankom 54. Zakona o izmjenama je predviđeno da se u postupcima započetim prije stupanja na snagu tog zakona primjenjuju raniji propisi, ako je to za uposlenika povoljnije, izuzev članka 143. Zakona o radu. Dalje se dodaje daje upravo članak 143. Zakona o radu, odnosno predviđena visina otpremnine, bio glavnim razlogom za donošenje Zakona o izmjenama. Daljnjom primjenom zakonske odredbe o visini otpremnine, koja je važila prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama, dovela bi se u pitanje svrha donošenja ovoga zakona.

IV. Dopustivost

15. Predmetni je zahtjev podnesen prema članku VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi:

“(c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanjima koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka, sukladno sa ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.”

16. Zahtjev za ocjenom suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine članka 54. Zakona o izmjenama podnio je Općinski sud u Cazinu čija odluka u konkretnom prijeporu radi isplate otpremnine ovisi o važenju te zakonske odredbe.

17. Uzimajući u obzir narečeno, Ustavni je sud zaključio daje zahtjev dopustiv.

V. Proslijeđeno pitanje

18. Pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti u predmetnom slučaju je da li odredba članka 54. Zakona o izmjenama, koja propisuje da se u nezavršenim postupcima ostvarivanja i zaštite prava uposlenika, započetim prije stupanja na snagu tog zakona, isključuje primjena propisa o visini otpremnine, koji su povoljniji za uposlenike, a koji su primjenjivani do stupanja na snagu tog zakona (članak 143. Zakona o radu), krši odredbe Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Ustavni je sud zaključio

19. Ustav Bosne i Hercegovine, u članku II/1., utvrđuje da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se, sukladno članku II/2., prava i slobode, određene Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i njenim protokolima, izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. U konkretnom slučaju, obzirom da se proslijeđeno pitanje odnosi na zakonsku odredbu o ostvarivanju prava na otpremninu uposlenika na čekanju posla, Ustavni sud treba razmotriti, prije svega, suglasnost ove odredbe s člankom 1. Protokola broj 1 Europske konvencije.

a) Članak I. Protokola broj 1 Europske konvencije

20.Članak 1. Protokola broj 1 glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenja imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni”.

21. Članak 1. Protokola broj 1 Europske konvencije sadržava tri principa. Prvi princip, reguliran u prvoj rečenici prvog stavka, je opći princip o mirnom uživanju svoje imovine. Drugi princip, koji je definiran u drugoj rečenici prvog stavka, govori o tome da se lišavanje imovine može desiti pod specifičnim uvjetima. Treći princip, sadržan u drugom stavku, tiče se kontrole države nad korištenjem privatne imovine, što je dopušteno pod uvjetima koji su dati u drugom stavku (vidi, Europski sud za ljudska prava *Sporrong i Lönnroth* presuda od 23. rujna 1982. godine).

22. Pojmove “imovina” i “vlasništvo” ne treba tumačiti na restriktivan način, nego ih treba shvatiti da uključuju i postojeća novčana potraživanja pojedinca, kao i određena prava pojedinca koja imaju ekonomsku vrijednost. Prema tome, ako su uposlenici na čekanju posla, čiji je radni odnos prestao prije nego je Zakon o izmjenama stupio na snagu, već imali pravo na otpremninu sukladno članku 143. Zakona o radu, to znači da je njihovo pravo bilo zaštićeno člankom 1. Protokola broj 1 Europske konvencije. Za takve uposlenike je članak 54. Zakona o izmjenama značio da su oni djelomično lišeni svoje imovine. Takvo lišavanje bi bilo sukladno članku 1. Protokola broj 1 samo ako bi bili zadovoljeni uvjeti naznačeni u drugoj rečenici prvog stavka tog članka.

23. Prema drugoj rečenici prvog stavka članka 1. Protokola broj 1 nitko ne može biti lišen imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Čak i ako su ispunjeni gore navedeni uvjeti, lišavanje imovine je sukladno ovoj odredbi samo ako postoji pravedna ravnoteža između javnog interesa i interesa pojedinca koji je bio lišen svoje imovine. Ovo znači, sa izvjesnim izuzecima, da pojedinac ima pravo na razumnu naknadu svog gubitka (vidi, Europski sud za ljudska prava, *James i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine).

24. Međutim, Ustavni je sud mišljenja da država ima izvjesnu mogućnost procjene u određivanju koja je ekonomska i socijalna politika najbolja i odgovarajuća da bi služila općem interesu stanovništva.

25. U ovom slučaju zakonodavac je smatrao, kada je usvojio Zakon o izmjenama, daje reduciranje iznosa otpremnine od vitalnog interesa za ekonomiju, obzirom daje teret koji je nametnut poslodavcima obvezom da isplaćuju ove iznose bivšim uposlenicima, u većini slučajeva, bio izvan kapaciteta poduzeća pa bi doveo mnoga poduzeća do stečaja i bankrota i, time, pogoršao situaciju vezanu za upošljavanje. Zakonodavac je smatrao da

bi reduciranjem iznosa otpremnine bila uspostavljena razumna ravnoteža između javnog interesa i interesa uposlenika na čekanju.

26. Ustavni je sud upoznat da otpremnina po jednom uposleniku, po članku 143. Zakona o radu, iznosi prosječno 3.836 KM, a po članku 50, u svezi članka 54. Zakona o izmjenama, oko 1000 KM. Razlika u visini otpremnine za preko 100.000 uposlenika, kojima je prestao radni odnos po članku 143. Zakona o radu, predstavlja sredstva koja bi gospodarski subjekti mogli uštedjeti, te na taj način pojačati svoju samoodrživost.

27. Ustavni je sud svjestan teške ekonomske situacije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ekonomski pokazatelji, koje je Ustavni sud pribavio, na temelju članka 28. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, razvidno pokazuju o kakvim teškoćama se radi. Makroekonomska vizija razvika Federacije BiH, kako ju je predstavila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, pokazuje daje u odnosu na ostvarenu razinu u 1991. godini, u Federaciji dostignuto svega 34,9% industrijske proizvodnje, 65,1% uposlenosti, 47,6% izvoza i 52,7% bruto domaćeg proizvoda u odnosu na ostvarenu razinu u 1990. godini. U 2000. godini, GDP je po stanovniku iznosio 1.121 USD. Neuposlenost se kreće cca. 40%, odnos broja uposlenih i izdržavanih je 1:4, a ukupan dug iznosi 3,5 mrd KM. Pokrivenost uvoza izvozom je 27,4%.

28. Na temelju ovakvih podataka, Ustavni sud mora prihvatiti da iznos, koji bi bivšim uposlenicima trebao biti isplaćen prema ranijoj zakonskoj odredbi, predstavlja, bez dvojbe, ogroman teret za cijelu ekonomiju Federacije Bosne i Hercegovine. Prema tome, postoji razvidan javni interes da se ovaj iznos smanji.

29. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine u svojoj raščlambi daje određene zaključke, donesene na temelju raščlambe makroekonomske situacije u Federaciji i ističe smjernice za budućnost koje bi trebale voditi ka stabilizaciji opće gospodarske situacije. Između ostalog se navodi: podsticanje dugoročnog rasta uposlenosti, smanjenje Fiskalnih opterećenja na plaće, osiguravanje povlastica za poslodavce, kreditiranje i uvođenje stimulativnih instrumenata za mala i srednja poduzeća, relativno smanjenje troškova za obranu, red i sigurnost, racionalizacija državne uprave, postizanje održivog fiskalnog deficita. Iz svega natečenog, Sud dolazi do zaključka da se u aktualnoj ekonomskoj situaciji, cilj koji je predstavljao motiv za donošenje Zakona o izmjenama, nije mogao postići davanjem financijske pomoći državnih organa jer bi to, nadalje, pogoršalo već tešku ekonomsku situaciju u Federaciji. Vjerojatno bi bilo potrebno povećati porezna opterećenja, što bi još više osiromašilo stanovništvo i dovelo do usporavanja ekonomskog napretka.

30. Ustavni sud, nadalje, ističe da pravo na otpremninu nije u potpunosti uskraćeno Zakonom o izmjenama, nego samo reducirano na manji iznos. Uzevši u obzir tešku

ekonomsku situaciju u Federaciji i visoke iznose koji bi se plaćali po punim iznosima, Ustavni sud ističe da bi se lišavanje imovine, koje proizilazi iz novog zakona, pod ovakvim okolnostima, moglo smatrati srazmjernom mjerom poduzetom u javnom interesu i da to ne krši članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju, niti odredbe odgovarajućeg članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Članak 14. Europske konvencije, u svezi članka 1. Protokola br. 1 Europske konvencije (članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine)

31. Ustavni će sud ispitati je li članak 54. Zakona o izmjenama povrijedio članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, tj. članak 14. Europske konvencije, u svezi članka 1. Protokola br. 1 na Europsku konvenciju na način daje diskriminirao uposlenike na koje se odnosi članak 54. Zakona o izmjenama u odnosu na uposlenike koji su prije stupanja na snagu te odredbe ostvarili pravo na otpremninu.

32. Članak 14. Europske konvencije glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

33. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status”.

34. Članak 14. Europske konvencije zabranjuje diskriminaciju samo glede prava i sloboda predviđenih Europskom konvencijom. Međutim, ovo ne isključuje mogućnost da ovaj članak može biti povrijeđen, iako pravo na koje se on odnosi, promatrano izolirano, nije bilo povrijeđeno. Ograničenje ovog prava, iako opravdano po sebi, mora biti učinjeno na nediskriminirajući način (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda iz 1968. godine, serija A br. 6). Isto se može primijeniti, *mutatis mutandis*, na članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, koji zabranjuje diskriminaciju glede prava zajamčenih Europskom konvencijom i određenim međunarodnim sporazumima.

35. Neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između osoba ili grupa koje su u sličnoj situaciji i ako u tom razlikovanju izostane objektivno i razumno opravdanje, ili ako nije bilo razumnog odnosa proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i ciljeva kojima se teži.

36. Ustavni sud naznačuje da se pitanje diskriminacije pojavljuje samo kada su osobe ili grupe koje se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji tretirane na različit način. U ovom su slučaju svi uposlenici na čekanju, koji su imali pravo na otpremninu kada je Zakon o izmjenama donesen i kada je stupio na snagu, ali koji još nisu primili otpremninu, bili jednako tretirani. Ustavni sud smatra da su uposlenici na čekanju u drukčijoj situaciji od onih koji su uposleni. Ustavni sud smatra da se oni razlikuju od uposlenika koji su već dobili otpremninu na temelju predbježnog zakona. Kada dođe do izmjene zakona, često se ne može izbjeći razlika koja se pojavljuje između onih na koje se primjenjuje raniji zakon i onih čija su prava regulirana novim zakonom. Ne može se smatrati da se ove dvije kategorije osoba nalaze u analognoj situaciji, niti da zakon ima diskriminacijski karakter. Prema tome, u ovom predmetu ne postoji diskriminacija.

Ovu je odluku donio Ustavni sud jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 26/00
prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Znatno smanjenje otpremnina u slučaju prestanka radnog odnosa uposlenika na čekanju posla neće predstavljati kršenje prava na mirno uživanje imovine niti prava na nediskriminaciju ako je zakonodavac bio prinuđen na smanjenje usljed ekstremnih ekonomskih uvjeta.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. prosinca 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija O. R. iz Sarajeva protiv rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-1113/99 od 17. svibnja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

Gospodin O. R. iz Sarajeva jc, 28. ožujka 2000. godine, uložio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelacija je dopunjena podnescima od 3. svibnja 2000. godine i 12. lipnja 2000. godine. Apelacijom se pobijaju presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-185/91 od 14. ožujka 1991. godine, presuda Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine, rješenje Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. travnja 1991. godine i rješenje Vrhovnog suda broj U-1113/99 od 17. svibnja 2000. godine.

I. Činjenično stanje

1. Rješenjem broj 07/A-KDŽ-KJ-473-103/79 od 28. studenoga 1979. godine Općinskog povjerenstva za urbanizam, građenje i imovinsko-pravne poslove i katastar Općine Centar Sarajevo, izvršena je eksproprijacija stambene zgrade sa pratećim objektima - vlasništvo O. R.
2. Prema Sporazumu broj 05/B-473-103/79 od 19. travnja 1985. godine, zaključenim između O. R. i Zavoda za izgradnju grada Sarajeva, Zavod za izgradnju grada se obvezao da će kupiti dvije garaže i prenijeti ih u vlasništvo na osobu koju odredi O. R.

3. U Ugovoru zaključenom 5. rujna 1985. godine između Grada Sarajeva - Zavoda za izgradnju grada Sarajeva, sjedne strane, i O. R. i Dž. R., kćerke O. R., s druge strane, narečeno je da Zavod za izgradnju grada prenosi u vlasništvo bez naknade garažu broj 24 na O. R., a garažu broj 25 na Dž. R., obje sagrađene u naselju Đuro Đaković "Ciglane", te da će se nakon pribavljanja katastarskih, odnosno zemljišno-knjižnih podataka, sačiniti zaseban ugovor provodiv u zemljišnim knjigama. Također je ugovoreno daje u slučaju spora mjerodavan sud u Sarajevu.

4. Zaključkom Općinske uprave za geodetske poslove, katastar nekretnina i imovinsko-pravne poslove općine Centar Sarajevo (u daljnjem tekstu: Općinska uprava) broj 05/B-475-77/97 od 4. travnja 1997. godine, odbačen je zahtjev O. R. za uknjižbu prava vlasništva na garažama u zemljišnim knjigama, zbog nemjerodavnosti. Rješenjem Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo (u daljnjem tekstu: Federalna uprava) broj 01-475-62/97 od 28. travnja 1997. godine, odbijen je protiv O. R. izrečen protiv narečenog zaključka Općinske uprave.

5. Po tužbi O. R. protiv rješenja Federalne uprave, Vrhovni je sud 9. srpnja 1997. godine donio presudu broj U-229/97 kojom se tužba O. R. odbija iz razloga što se u ovom predmetu ne radi o upravnoj, već o građansko-pravnoj stvari.

6. O. R. se, nakon toga, ponovno obratio Vrhovnom sudu s prijedlogom za ponavljanje postupka okončanog presudom Vrhovnog suda od 9. srpnja 1997. godine. Vrhovni je sud donio 1. studenoga 1997. godine rješenje broj U-394/97 kojim se prijedlog za ponavljanjem postupka odbacuje. U rješenju je narečeno, između ostalog, da u prijedlogu za ponavljanjem postupka O. R. nije naveo ni jedan zakonski osnov za ponavljanje postupka.

7. Zahtjevom od 17. prosinca 1997. godine za izvanredno preispitivanje sudske odluke od 17. prosinca 1997. godine, O. R. je predložio da se preispita zakonitost rješenja Vrhovnog suda od 1. studenoga 1997. godine kao i sve odluke suda donesene u izvršenju sporazuma o naknadi za njegove ekspropirane nekretnine. Također je zatražio da se one ponište i udovolji njegovom zahtjevu za uknjižbom prava vlasništva na garažama u zemljišnim knjigama. Vrhovni je sud 28. travnja 1999. godine donio rješenje broj Uvl-22/97 kojim je odbacio zahtjev kao nedopušten. U obrazloženju ovog rješenja je narečeno da se ne može podnijeti zahtjev za izvanrednim preispitivanjem odluke Vrhovnog suda.

8. O. R. je nakon toga zatražio obnovu postupka okončanog rješenjem Vrhovnog suda od 28. travnja 1999. godine. Vrhovni je sud 17. svibnja 2000. godine donio rješenje broj U-l 113/99 kojim se tužba O. R. odbacuje kao nedopuštena. U obrazloženju ovog rješenja Vrhovni je sud naveo da se ponavljanje postupka, kao izvanredno pravno sredstvo, može koristiti prema odredbi članka 52. Zakona o upravnim sporovima samo protiv pravomoćne sudske odluke. U konkretnom je slučaju završen kompletan sudski

postupak, jer je presudom Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine odbijena tužba O. R. podnesena protiv rješenja od 28. travnja 1997. godine, a rješenjem istog suda broj U-394/97 od 1. studenoga 1997. godine je odbačen prijedlog O. R. za ponavljanje postupka okončanog presudom broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine. Konačno, rješenjem suda broj Uvl-22/97 od 28. travnja 1999. godine, je kao nedopušten odbačen zahtjev O. R. za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke. Dakle, u ovoj pravnoj stvari iscrpljena su sva pravna sredstva. Zakon o upravnim sporovima ne predviđa ponavljanje postupka protiv izvanrednog pravnog lijeka, pa zato nema zakonskog uvjeta za podnošenje tužbe za obnovom postupka.

II. Apelacija

9. U apelaciji podnesenoj 28. ožujka 2000. godine, dopunjenoj podnescima 3. svibnja 2000. godine i 12. lipnja 2000. godine, O. R. pobija presudu Vrhovnog suda broj U-185/91 od 14. ožujka 1991. godine, presudu Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine, rješenje Vrhovnog suda broj U-394/97 od 1. studenoga 1997. godine i rješenje Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. travnja 1999. godine.

10. O. R. smatra da su pobijane odluke Vrhovnog suda nezakonite i da mu je oduzeto pravo na naknadu za dvije eksproprirane garaže. On navodi da oko 10 godina traži izvršenje svog prava. O. R. je dostavio i rješenje Vrhovnog suda broj U-I 113/99 od 17. svibnja 2000. godine, navodeći daje i ono nezakonito kao i sve ranije narečene odluke tog suda.

11. U podnesku od 11. rujna 2001. godine, O. R. ističe da mu Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo nije dao ugovorenu naknadu za eksproprirane nekretnine, a da je Vrhovni sud povrijedio zakone Federacije, članak II Ustava Bosne i Hercegovine, članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju, te članak 17. Opće deklaracije o pravima čovjeka.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda, apelacija i dopune apelacije su dostavljeni Vrhovnom sudu radi davanja odgovora na navode iz apelacije.

13. Vrhovni sud u svom odgovoru od 27. veljače 2001. godine daje razloge za donošenje rješenja Uvl-22/97, presude U-229/97, rješenja U-394/97 i rješenja broj U-1113/99. Glede rješenja U-I 113/99 od 17. svibnja 2000. godine, Vrhovni sud navodi da apelacija, obzirom daje podnesena 2001. godine, nije podnesena u propisanom roku. Vrhovni sud predlaže da se apelacija odbaci ili odbije kao neutemeljena, jer pobijanim odlukama Vrhovnog suda nije došlo do povrede apelantovih prava na imovinu.

IV. Dopustivost

14. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

15. Člankom 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda je propisano da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

16. U ovom je predmetu pobijana presuda U-185/91 od 14. ožujka 1991. godine dostavljena apelantu 24. travnja 1991. godine, presuda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine 2. kolovoza 1997. godine, rješenje broj U-394/97 od 1. studenoga 1997. godine studenoga 1997. godine i rješenje broj Uvl-22/97 od 28. travnja 1999. godine 18. svibnja 1999. godine.

17. Obzirom daje apelacija protiv narečenih odluka Vrhovnog suda podnesena 28. ožujka 2000. godine, dakle znatno poslije roka utvrđenog u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda, Ustavni sud ne može ispitati predmet glede ovih odluka.

18. Međutim, pobijano rješenje broj U-I 113/99 od 17. svibnja 2000. godine, koje je O. R. pobijao u svojoj dopuni apelacije od 12. lipnja 2000. godine, je podneseno u roku utvrđenom u članku 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda.

19. O. R. se žali na narečeno rješenje. On smatra daje Vrhovni sud odbacivanjem njegovog zahtjeva za ponavljanjem postupka povrijedio zakon. Također smatra da se spor vodi pred Vrhovnim sudom više od 10 godina i da zbog nezakonitih odluka tog suda i pobijanja njegovih prava na pravičnu naknadu, traži zaštitu svojih prava pred Ustavnim sudom.

V. Ocjena Ustavnog suda

20. Ustavni će sud ispitati je li rješenje Vrhovnog suda broj U-I 113/99 od 17. svibnja 2000. godine, kojim je tužba apelanta za ponavljanjem postupka odbačena kao nedopuštena, u suglasju s Ustavom Bosne i Hercegovine.

21. Prema Zakonu o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 2/98 i 8/2000) pravni lijekovi su priziv na odluku najvišeg suda županije (članak 41.), zahtjev za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke (članak 45.), zahtjev za zaštitom zakonitosti (članak 47.) i ponavljanje postupka (članak 52.).

22. Ponavljanje postupka okončanog presudom ili rješenjem mjerodavnog suda ponoviti će se na zahtjev stranke u slučajevima utvrđenim u članku 52. ovog zakona.

23. Vrhovni sud konstatira u pobijanom rješenju daje u konkretnom slučaju završen kompletan sudski postupak, jer je presudom Vrhovnog suda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine odbijena tužba O. R. podnesena protiv rješenja od 28. travnja 1997. godine, a rješenjem suda broj U-394/92 od 1. studenoga 1997. godine odbačen je njegov prijedlog za ponavljanjem postupka okončanog presudom suda broj U-229/97 od 9. srpnja 1997. godine, te konačno odbačen kao nedopušten zahtjev tužitelja za izvanrednim preispitivanjem sudske odluke rješenjem Vrhovnog suda broj Uvl-22/97 od 28. travnja 1999. godine. Vrhovni je sud zaključio da su u ovoj pravnoj stvari iscrpljena sva pravna sredstva propisana u Zakonu o upravnim sporovima, jer u ovom zakonu ne postoji propis prema kojem je ponavljanje postupka u ovakvim slučajevima moguće.

24. Ustavni je sud utvrdio narečene činjenice o postupku pred Vrhovnim sudom uvidom u spise Vrhovnog suda broj U-229/97, U-394/97, Uvl-22/97, te U-1 113/99.

25. Stoga, Ustavni sud zaključuje da odluka Vrhovnog suda da odbaci apelantov zahtjev za ponavljanjem postupka nije oprečna na bilo koji način s pravom O. R. predviđenim u članku 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju niti se, u ovom slučaju, pojavljuje bilo koje drugo prijeporno pitanje ustavnog karaktera.

26. Glede Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka, Ustavni sud ističe da ona nije instrument koji ima ustavni karakter u Bosni i Hercegovini.

VI. Zaključak

27. Ustavni sud zaključuje da apelacija O. R. nije utemeljena i daju kao takvu treba odbiti.

28. Odluke Ustavnog suda su, prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof dr. Snežana Savić i suci prof dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 9/01
21. prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Odluka Vrhovnog suda o odbacivanju zahtjeva za ponavljanjem postupka ne krši prava apelanta iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 21. prosinca 2001. godine, donio sljedeću

ODLUKU

Odbija se apelacija R.Š. iz Sarajeva protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.221/00, od 1. veljače 2001. godine.

Ovu odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Gosp. R. Š. iz Sarajeva je, preko punomoćnika Z. B., odvjetnika iz Sarajeva, podnio ožujka 2001. godine apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.221/00 od 1. veljače 2001. godine. Apclant traži od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ocjenu ustavnosti narečene presude na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Podnositelj je apelacije predložio da Ustavni sud, u smislu članka 75. Poslovnika Ustavnog suda BiH, donese privremenu mjeru kojom bi se odložilo izvršenje pobijanih presuda do donošenja odluke Ustavnog suda po izjavljenoj apclaciji.

II. Činjenično stanje

2. Prvostupanjskom je presudom Općinskog suda II Sarajevo, broj P-306/98 od 14. prosinca 1999. godine, odbijen zahtjev Union banke d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu *Union banka*), da se R. Š. naloži iseljenje iz stana u Sarajevu, u ulici Palmira Toljatija,

broj 126/IV, a *Union banka* dužna je priznati R. Š. pravo korištenja stana u Sarajevu, u ulici Gradačaćka broj 128/IV (ranije ulica Palmira Toljatija, broj 126/TV) te izdati odgovarajuću ispravu kako bi zaključio ugovor sa "Sarajevostanom" Sarajevo s tim da, u protivnom, ova presuda Općinskog suda u Sarajevu treba zamijeniti ovu ispravu.

3. Na presudu Općinskog suda *Union banka* je uložila priziv Kantonalnom sudu u Sarajevu, sa prijedlogom da ukine ovu presudu, odnosno da se predmet vrati Općinskom sudu na ponovni postupak. Priziv je uložen zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

4. Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj GŽ-120/00 od 24. svibnja 2000. godine, priziv *Union banke* je uvažen, presuda Općinskog suda preinačena tako daje R.Š. iz Sarajeva obvezan iseliti iz prijepornog stana i predati ga *Union banci* slobodnog od ljudi i stvari, a ovom je presudom protutužbeni zahtjev odbijen.

5. R.Š. je izjavio reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine u kojoj tvrdi daje Kantonalni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

6. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, 1. veljače 2001., donio presudu broj Rev.221/00 kojom je odbio reviziju.

III. Apelacija

7. Apelacijom Ustavnom sudu R.Š. pobija presudu Vrhovnog suda Federacije BiH žaleći se da mu je ovom presudom, kao i presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, povrijeđeno pravo na mirno uživanje doma koje je zajamčeno člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

IV Postupak pred Ustavnim sudom

8. Ustavni je sud apelaciju R. Š. primio 23. ožujka 2001. godine.

9. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud je 18. svibnja 2001. godine zatražio odgovor na apelaciju od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i od *Union banke*.

10. Ustavni je sud BiH 29. svibnja 2001. godine primio odgovor od Vrhovnog suda. U odgovoru se ističe da Vrhovni sud ostaje u cijelosti kod razloga iznesenih u presudi ovog suda jer smatra da se na prijepornu pravnu situaciju moraju primijeniti odredbe ranijeg Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 13/74), a ne kasnijeg Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), koji je stupio na snagu 1. studenoga 1984. godine, jer je tužbu nositelj prava raspolaganja na stanu podnio veljače 1983. godine, tj. za vrijeme važenja ranijeg Zakona o stambenim odnosima.

11. *Union banka*, u odgovoru dostavljenom Ustavnom sudu 30. svibnja 2001. godine, ističe daje vlasnik predmetnog stana, kao i da su Kantonalni sud i Vrhovni sud ispravno postupili u svojim presudama. Po mišljenju *Union banke*, u konkretnom slučaju ne može se raditi o povredi ljudskih prava jer R. S. nikada nije legalno stekao stanarsko pravo na predmetni stan, te stoga njegovu apelaciju treba odbiti kao neutemeljenu.

V. Dopustivost predmeta

12. Prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom prijepora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Pitanje koje proizilazi iz apelacije odnosi se na povredu prava R. S. zaštićenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Iz članka II Ustava slijedi da su to Ustavom zaštićena prava i slobode u Bosni i Hercegovini. Sud, stoga, ima nadležnost glede ove apelacije.

14. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apelacijama samo ako su protiv presude koja se apelacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

15. Predmetnom se apelacijom pobija presuda Vrhovnog suda broj Rev.221/00 od 1. veljače 2001. protiv koje nema pravnih lijekova. Time ova presuda postaje pravomoćna i protiv nje se može podnijeti apelacija Ustavnom sudu.

16. R. Š. je primio presudu Vrhovnog suda od Općinskog suda, koji ju je primio 23. veljače 2002., a apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine R. Š. izjavljena je 23. ožujka 2001. godine.

17. Ustavni sud zaključuje da je apelacija dopustiva jer je podnesena u roku određenom člankom 11. stavak 3. Poslovnika Suda.

VI. Ustavni je sud zaključio

18. R.Š. smatra da presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj Rev.221/00 od 1. veljače 2001. godine, i presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-120/00 od 24. svibnja 2000. godine, predstavljaju povredu njegovih ustavnih prava. On tvrdi daje to učinjeno pogrešnom primjenom materijalnog prava, te da je njegovo pravo na mirno uživanje doma, zaštićeno člankom II/3.(f) Ustava BiH, također povrijeđeno.

19. R.Š. traži da se u konkretnom slučaju, na neprijeporno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primijeni materijalno pravo, tj. članak 30. stavak 7. Zakona o stambenim

odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), odnosno da se ne prihvati tumačenje narečene zakonske odredbe. Lako su to učinili Kantonalni sud i Vrhovni sud. On smatra daje primjena članka 30. stavak 7. narečnog zakona, prema odredbi članka 45., određena od 1. studenoga 1984. godine. Način primjene narečene odredbe u presudama Kantonalnog suda i Vrhovnog suda se protivi svrsi i cilju uvođenja citirane odredbe o prekluziji prava na zahtjev za iseljenje iz stana nezakonito useljenih osoba po proteku roka od tri godine od dana useljenja kod upravnih organa, odnosno da podnesu zahtjev sudu u roku od pet godina. Svrha i cilj donošenja članka 30. stavak 7. i njegove primjene od 1. studenoga 1984. godine jeste zaštita osoba koje su, makar i nezakonitim useljenjem, stan koristile više od osam godina do momenta primjene tog članka. Po mišljenju R. Š., pravilnom primjenom zakona on je trebao biti zaštićen citiranim člankom 30. stavak 7. Zakona, jer je useljenje u stan izvršio 1969. godine i do početka primjene, pa i do podnošenja tužbe, proveo u tom stanu punih četrnaest godina. Na ovaj način, tj. pogrešnom primjenom materijalnog prava, pobijane presude povrijedile su njegovu pravo na mirno uživanje doma, zajamčeno člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni sud primjećuje da se navodi iz apelacije R. Š. odnose na meritum presuda Vrhovnog suda i Kantonalnog suda, i da on ne navodi bilo kakve povrede postupka pred ovim sudovima. On se ne žali na kršenje članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima ili članka II/3.(e) Ustava. Ustavni sud, dalje, primjećuje daje on imao pristup trima razinama sudova, te da njegova prava nisu kršena tijekom postupka.

21. R. Š. se poziva na mirno uživanje doma zaštićeno člankom II/3.(f) Ustava kao i člankom 8. Europske konvencije o ljudskim pravima. Članak 8. Europske konvencije glasi:

*"1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske".
2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih."*

22. Prema podacima koje je dostavio R. Š. i činjenicama koje su neprijeporno utvrđene u postupcima pred sudovima, prethodnik *Union banke*, Osnovna banka Jugobanka Sarajevo, je kod Općinskog suda II Sarajevo 25. veljače 1983. godine podnijela tužbu protiv Z. Z. i R. Š. radi otkaza ugovora o korištenju stana i iseljenja bespravno useljene osobe u stan, koji je vlasnik stana dodijelio Z. Z. kao uposleniku Banke i ona je zaključila ugovor o korištenju stana sa Sarajevostanom. Banka je zatražila raskid ugovora i iseljenje R. Š. iz stana. R. Š. je izjavio daje kupio stanarsko pravo od Z. Z. Tijekom postupka Z. Z. je izjavila da ona živi u prijepornom stanu od 1970. godine i da ne zna kako je R. Š. ušao u predmetni stan. Na ročištu održanom 29. svibnja 1990. godine, Banka je povukla tužbeni zahtjev u odnosu na Z. Z., ali ne i za R. Š. Općinski je sud odbio tužbeni zahtjev iz razloga što je Banka, na temelju članka 30. stavak 7. Zakona o

stambenim odnosima, izgubila pravo na iseljenje osobe koja je nezakonito uselila u stan i da je uzurpant stekao stanarsko pravo, odnosno pravo na zaključenje ugovora o korištenju stana.

23. Ustavni Sud dalje primjećuje da Kantonalni i Vrhovni sud nisu dijelili mišljenje Općinskog suda glede primjene članka 30. stavak 7. Zakona o stambenim odnosima, obzirom da su smatrali da ova odredba nije primjenljiva u ovom slučaju u kojem je tužba podnesena prije 1. studenoga 1984. godine, nadnevka kada je članak 30. stavak 7. stupio na snagu. Iz ovih razloga, Kantonalni i Vrhovni sud smatraju da ova odredba nije mogla ići u korist R. Š., već daje on, kao nezakoniti korisnik, bio dužan napustiti stan.

24. Nije zadaća Ustavnog suda da određuje jesu li Kantonalni i Vrhovni sud pravilno primijenili Zakon o stambenim odnosima, već samo da ispita jesu li povrijeđena ustavna prava R. S. Glede toga, Ustavni sud smatra neprijepornim daje R. Š. koristio stan a da nije imao pravo na to. Što se tiče pitanja je li on naknadno stekao pravo suglasno članku stavak 7. Zakona o stambenim odnosima, da ostane u stanu, Ustavni sud, uvažavajući tumačenje koje je dao Vrhovni sud Federacije kao najviši sud mjerodavan da tumači zakone Federacije, ne nalazi daje R. S. stekao bilo kakvo pravo na taj stan.

25. Pod ovakvim okolnostima, i čak pretpostavljajući da se stan mogao, unatoč tome što R. Š. nije imao prava na taj stan, smatrati njegovim domom u okviru članka 8. Konvencije, Ustavni sud smatra da su presude Vrhovnog i Kantonalnog suda sukladne zakonu, te da se mogu smatrati nužnim u demokratskom društvu radi zaštite prava zakonitog vlasnika stana.

26. Slijedi, stoga, da nije povrijeđen članak 8. Europske konvencije o ljudskim pravima niti članak II/3.(f) Ustava, niti bilo koje drugo ustavno pravo.

27. Kako je Ustavni sud ovom odlukom odlučio o meritumu apelacije gosp. R. Š., Sud smatra da u konkretnom slučaju nije potrebno zasebno odlučivati o njegovom zahtjevu za izdavanjem privremene mjere.

28. Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda BiH su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 31/01
21. prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Stan se ne može smatrati domom u smislu članka 8. Europske konvencije ako se osoba ilegalno uselila u njega.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 55. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 21. prosinca 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev pravnog lica DOO “COOR-EX”, Modriča, od 16. kolovoza 2001. godine, za ocjenom ustavnosti i zakonitosti Odluke o osiguranju plaćanja carine i utvrđivanju, sadržini i korištenju carinske garancije banke u carinskom postupku (“Službeni glasnik Republike Srpske, broj 12/99 od 17. svibnja 1999. godine).

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Zahtjev

Direktor pravnog lica DOO “COOR-EX”, Modriča, D. V, podnio je zahtjev Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti i zakonitosti Odluke o osiguranju plaćanja carine i utvrđivanju, sadržaju i korištenju carinske garancije banke u carinskom postupku (“Službeni glasnik Republike Srpske, broj 12/99 od 17. maja 1999. godine).

U zahtjevu se tvrdi daje narečena odluka oprečna Zakonu o carinskom postupku, Zakonu o carinskoj politici Bosne i Hercegovine, te da krši članak 1/4. Ustava Bosne i Hercegovine. U zahtjevu se, dalje, navodi da narečena odluka stimulira kriminal i nezakonito bogaćenje, omogućuje Carini Republike Srpske nezakonito pribavljanje i korištenje sredstava, te ugrožava tržište Bosne i Hercegovine, uključujući mogućnost nelojalne konkurencije između pravnih osoba u proizvodnji i trgovini.

II. Dopustivost

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud Bosne i Hercegovine jedini mjerodavan odlučivati, između ostalog, je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom ustavu. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog tijela jednog entiteta (članak VI/3.(a)).

Prema narečenim ustavnim odredbama, podnositelj zahtjeva, pravna osoba DOO "COOR-EX", Modriča, nije subjekt koji može pokrenuti spor ove vrste pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, pa je stoga odlučeno kao u dispozitivu.

Prema članku VI/4. Ustava BiH, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 48/01
prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Prema članku VI/3.(a) Ustava BiH, poduzeća nisu ovlaštena pokrenuti postupak za ocjenom ustavnosti.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 54. i 60. Poslovnika Ustavnog suda, na sjednici održanoj 21. prosinca 2001. godine, donio

ODLUKU

Odbija se apelacija M. F., iz Sanskog Mosta, protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Rev.14/2000 od 6. travnja 2000. godine.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

I. Činjenično stanje

1. Podnositelj je apelacije gosp. M. F., iz Sanskog Mosta, kojeg zastupa A. H., odvjetnik iz Sanskog Mosta.
2. Činjenice predmeta, koje proizilaze iz izjava podnositelja apelacije i dokumenata dostavljenih Sudu, mogu se sumirati kako slijedi:
3. Presudom Općinskog suda u Sanskom Mostu broj P-262/99 od 16. rujna 1999. godine ugovor o zakupu poslovnog prostora, zaključen između Zemljoradničke zadruge ZZ “Poljoprom” Sanski Most kao zakupodavca i DJL “Files”, kojeg je zastupao M. F. kao zakupoprimalac, broj 01-124/97 od 15. svibnja 1997. godine, raskinut je u dijelu koji se odnosi na postojeći stambeni prostor na katu zgrade u ul. M. Č. Ćatića br. 72 u Sanskom Mostu. Kako je tužba koju su S. I. i R. I. podnijeli protiv M. F. prihvaćena, tuženi je M. F. obavezan iseliti iz dvosobnog stana površine 62 m², koji se

nalazi na katu zgrade u ul. M. Ć. Ćatića broj 72, i oslobođenog od ljudi i stvari, predati ga tužiteljima R. I. i S. I.

4. Općinski je sud ustvrdio daje otac S. I., a svekar R. I., K. I., prijeporni stan, koji je vlasništvo Zemljoradničke zadruge "Poljoprom", dobio 1963. godine kao djelatnik Zemljoradničke zadruge "Kruhari" - pravnog prednika ZZ "Poljoprom". S. I., sin K. I., živio je s njim u zajedničkom kućanstvu od 1963. godine, a R. I. od 1979. godine, nakon udaje za S. I., koji je nestao tijekom rata, također sina K. I. Nakon stoje K. I. napustio stan, preostali su članovi kućanstva postali nositelji stanarskog prava na stanu i koristili su ga sve do 1992. godine kada su ga, zbog ratnih dejstava, napustili. Prije njihovog povratka iz izbjeglištva, 15. svibnja 1997. godine, DJL "Files" Sanski Most i ZZ "Poljoprom" zaključili su ugovor o zakupu poslovnih prostorija, u prizemlju zgrade u ul. M. C. Ćatić broj 72. Ovaj je ugovor uključivao i prijeporni stan u kojem je od tada otpočeo stanovati M. F. Primjenjujući odredbe Zakona o obligacijskim odnosima Općinski je sud raskinuo ugovor o zakupu od 15. svibnja 1997. godine u dijelu koji se odnosi na stan, ustvrdivši da stan ne može biti predmetom zakupodavnog odnosa.

5. M. F. je podnio priziv Općinskom sudu. Kantonalni je sud u Bihaću, po prizivu apelanta M. F., donio, 16. prosinca 1999. godine, presudu broj Gž-434/99 kojom je priziv odbio kao neutemeljen, a presudu Općinskog suda potvrdio.

6. Vrhovni je sud Federacije Bosne i Hercegovine, presudom broj Rcv. 14/2000 od 6. travnja 2000. godine, odbio reviziju M. F., izjavljenu na presudu Kantonalnog suda u Bihaću. Vrhovni je sud, između ostalog, ustvrdio daje revizija neutemeljeno ukazivala na proceduralne povrede, jer obje nižestupanjske presude sadržavaju potpune i razvidne razloge o dokazima i argumentima M. F. Sto se tiče protutužbenog zahtjeva, Vrhovni je sud naveo da on nije bio dostatno opredijeljen i da sve zakonske pretpostavke, potrebite za podnošenje protutužbenog zahtjeva, nisu bile ispunjene.

II. Apelacija

7. Apelant u svojoj apclaciji pobija presude Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Bihaću i Općinskog suda u Sanskom Mostu. On smatra da pravičnost suđenja u konkretnom slučaju uopće ne postoji i da su povrijeđeni članak II/3.(c) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članak 6/1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članak 1. stavak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

8. Apelant navodi daje kao zakupac, sukladno ugovoru o zakupu, adaptirao i dogradio kompletan prostor, pa i stambeni prostor koji je bio potpuno devastiran, uloživši oko 56.000 DM. Adaptacijom je stan umjesto 62 m² povećan na 103 m². Obzirom na te okolnosti, tijekom postupka postavio je protutužbeni zahtjev za naknadu nužnih i korisnih troškova.

9. Apelant smatra da pravičnost suđenja ne postoji, jer sudovi nisu donijeli odluku o protutužbenom zahtjevu. Pored toga, sudovi nisu obrazlagali nijedan od prigovora iznesenih u prizivu koji se odnosio na primjenu materijalnog prava. Poljuljani su principi vođenja izvanparničnog postupka. Izvanparnični postupak, koji se odnosio na utvrđivanje stanarskog prava na prijepornom stanu, sproveden je tajno za M. F., a pokrenut kada je već parnica bila u tijeku. Zahtjev za izuzeće suca prvostupanjskog suda je odbijen, a Kantonalni sud to pitanje nije razmatrao. Presuda, koja nije bila izvršna, je provedena.

III. Postupak pred Ustavnim sudom

10. Sukladno odredbi članka 16. Poslovnika Suda, 25. prosinca 2000. godine su od R. I. i S. I. iz Sanskog Mosta, a 4. siječnja 2001. godine od Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, zatraženi odgovori na navode apclacije.

11. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nije dostavio odgovor.

12. R. I. i S. I., koje zastupa N. H., odvjetnik iz Sanskog Mosta, u odgovoru od 16. siječnja 2001. godine, prigovaraju u cijelosti podnesenoj apclaciji zbog njene neutemeljenosti. Smatraju da su sudovi riješili dva osnovna pitanja, prije svega, je li prijeporni dio objekta, koji je zakupio DJL "Files", a koristio direktor M. F., stambeni ili poslovni prostor, te je li se kao takav mogao dati u zakup, i jesu li druge osobe posjedovale stanarsko pravo na stanu u ul. M. Č. Čatića br. 72.

13. Kako je osnov za apelantovo korištenje stana ugovor o zakupu, tužitelji su morali prvo dokazati da su bili nositelji stanarskog prava, a potom daje osnov za apelantovo korištenje stana nezakonit. Kako R. I. i S. I. nisu imali dokaz da su bili nositelji stanarskog prava osim rješenja Općine Sanski Most, pokrenuli su postupak za utvrđivanje stanarskog prava sukladno Zakonu o stambenim odnosima. Poštujući zakonsku proceduru prvo su se obratili ZZ "Poljoprom", a kada nisu dobili nikakav odgovor, sud je u izvanparničnom postupku, u kojem je sudjelovao ZZ "Poljoprom" kao vlasnik stana i koji nije pobijao stanarsko pravo, donio rješenje kojim se R. I. i S. I. utvrđuje stanarsko pravo. Tijekom izvanparničnog, a i parničnog postupka, utvrđeno je daje K. I., prednik R. I. i S. I., zakonito uselio u stan u kome su s njim živjeli R. I. i S. I. u svojstvu članova obiteljskog kućanstva.

14. R. I. i S. I. ne pobijaju činjenicu da apelant nije sudjelovao u izvanparničnom postupku koji se odnosio na postupak utvrđivanja stanarskog prava koji je propisan Zakonom o stambenim odnosima i u kojem je, po Zakonu, sudjelovao davatelj odnosno vlasnik stana ZZ "Poljoprom" Sanski Most. Općinski je sud u Sanskom Mostu, priznavši legitimaciju DJL "Files", ZZ "Poljoprom" i M. F., omogućio njihovo sudjelovanje u postupku o prijepornim pitanjima.

15. Što se tiče protutužbenog zahtjeva, R. I. i S. I. tvrde da nije niti podnesen, ukazujući na podatak daje apelant objekt sanirao sredstvima Luteranskog saveza, dostavljajući kao dokaz potvrdu od 3. veljače 1998. godine, koju je izdao Luteranski savez.

16. Smatraju daje izvršni postupak pravilno sproveden, uz napomenu daje sud ipak išao u korist apelantu jer nije prihvatio niti odredio privremenu mjeru, čime je omogućio apelantu da stambeni prostor koristi nezakonito više od dvije godine.

17. Sukladno članku 20. stavak 2. Poslovnika Suda, 8. travnja 2001. godine M. F. je dostavljen odgovor na apelaciju. Na traženje suda, Općinski je sud u Sanskom Mostu dostavio kompletan spis na uvid.

IV. Dopustivost predmeta

18. Sukladno odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Odredbom članka 11. stavak 3. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine propisano je da Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio.

20. Sud konstatira daje apelant, obraćajući se Vrhovnom sudu, iscrpio sve raspoložive pravne lijekove. On je primio presudu Vrhovnog suda 3. svibnja 2000. god., a apelacija je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine dostavljena 9. lipnja 2000. godine. Slijedi daje apelant ispoštovao rok od 60 dana. Apelacija je, stoga, dopuštena.

V. Ustavni je sud ocijenio

21. Apelant M. F. se poziva u svojoj apelaciji na članak II/3.(c) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije, te članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju.

22. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

23. Članak 1. Protokola broj 1 na Europsku konvenciju glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo držjuve da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni ”.

24. Ustavni sud konstatira da se postupak pred sudovima Federacije Bosne i Hercegovine odnosi na građanska prava apelanta M. F., te se članak 6. Europske konvencije primjenjuje u konkretnom slučaju. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li spor pred sudovima bio pravičan onako kako to zahtijeva članak 6. Europske konvencije.

25. Ustavni sud ističe da se postupci pred sudovima u konkretnom predmetu tiču primjene Zakona o obligacijskim odnosima (“SI. list SFRJ”, broj 29/78, 57/89 - preuzet Uredbom sa zakonskom snagom “SI. list RBiH”, br. 2/92, 13/93, 13/94). Prema odredbama članka 580. stavak 2. Zakona, ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasma isključuje pravo zakupca na uporabu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom Zakonu, a zakupodavac je dužan naknaditi zakupcu štetu.

26. Prema Zakonu o stambenim odnosima, koji je na snazi u Federaciji Bosne i Hercegovine, stanarsko pravo podrazumijeva, između ostalog, pravo na neometano i trajno korištenje stana, mogućnost članova obiteljskog kućanstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nositelja stanarskog prava, ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava iz drugih razloga.

27. Ustavni sud uočava daje M. F. imao pristup sudovima sve tri instance i da su ovi sudovi ispitali njegove zahtjeve na temelju primjenjivih pravnih odredbi, tako da ne postoje indikacije da je postupak vođen na nepravičan način. Ustavni sud, stoga, zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka 6. Europske konvencije niti do ekvivalentnog članka II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Glede članka 1. Protokola broj 1 na Konvenciju, Ustavni sud primjećuje da se konkretni predmet tiče postupka između strana oko prava zakupca i prava trećih osoba da na stambenom prostoru, kao dijelu zakupljene imovine, ostvaruju svoje pravo, koje po samom zakonu sasma isključuje prava zakupca i dovodi do raskida ugovora o zakupu. Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazali daje u konkretnom postupku došlo do povrede prava na imovinu, zajamčenog člankom 1. Protokola broj 1 na Konvenciju i ekvivalentnim člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

29. Na temelju narečenog, Ustavni sud zaključuje da pobijana odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije povrijedila nijednu ustavnu odredbu.

VI. Zaključak

30. Ustavni je sud zaključio apelaciju odbiti.

31. Na temelju članka VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovu je odluku Ustavni sud donio jednoglasno, u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 55/01
21. prosinca 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine odbio apelaciju protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, ustvrdivši daje Vrhovni sud primijenio pravno relevantne zakonske odredbe, omogućivši svim stranama pristup sudu, te da ne postoje indikacije daje postupak bio vođen na nepravičan način. Stoga nije došlo do povrede člana 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda niti članka 1. Protokla broj 1 na Konvenciju.

**RJEŠENJA
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2001. GODINA**

(HRVATSKI JEZIK)

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. u svezi čl. 11. i 12. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 4. i 5. svibnja 2001. godine, donio

RJEŠENJE

Skida se sa liste predmeta za odlučivanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine apelacija gosp. B. K, iz Sarajeva, protiv presude Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 28. studenoga 1997. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-386/98 od 13. kolovoza 1998. godine, rješenja Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 19. ožujka 1999. godine i rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-871/99 od 6. travnja 2000. godine, jer je protekao rok za podnošenje apelacije.

Rješenje objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Obrazloženje

B. K., iz Sarajeva, obratio se 7. kolovoza 2000. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine apelacijom protiv presude Općinskog suda II Sarajevo, broj P-471/98 od 28. studenoga 1997. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-386/98 od 13. kolovoza 1998. godine, rješenja Općinskog suda II u Sarajevu, broj P-471/98 od 19. ožujka 1998. godine i rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž-871/99 od 6. travnja 2000. godine.

Apelant je od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine zatražio da, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, ocijeni ustavnost pobijanih sudskih odluka, ukine narečene odluke i predmet vrati Općinskom sudu II Sarajevo na ponovni postupak.

Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima apelacijsku jurisdikciju nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu

iz presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini. Sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude koja se njome pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući po zakonima entiteta i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku koji je koristio (članak 11. stavak Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99).

Ustavni sud ističe da su pravni lijekovi, u smislu članka 11. Poslovnika Ustavnog suda, samo oni lijekovi koji su mogući prema zakonima entiteta i koji se smatraju efektivnim, tj. koji omogućuju apelantu eventualni uspjeh u postupku. Pravni lijek koji ne može dovesti do suštinskog ispitivanja utemeljenosti apelacije, naprimjer, zato što apelant nije ispunio propisane uvjete za ulaganje pravnog lijeka, ne može se smatrati efektivnim i, zato, odluka po takvom pravnom lijeku ne može biti tretirana kao početna točka za rok od 60 dana koji je predviđen u članku 11. Poslovnika Suda.

Ustavni je sud ustanovio daje u ovom slučaju Općinski sud II Sarajevo, rješenjem P-471/98 od 19. ožujka 1999. godine, odbacio zahtjev za reviziju, a Kantonalni sud u Sarajevu, rješenjem broj Gž-871/99 od 6. travnja 2000. godine odbio priziv na narečeno rješenje, zato što vrijednost predmeta spora ne prelazi novčani iznos zakonom propisan za dopuštenost revizije.

Kako je zakonom ograničena mogućnost ulaganja revizije, u konkretnom je slučaju bilo razvidno da ona nije efektivan pravni lijek pa se blagovremcnost apelacije računa od dana uručenja odluke Kantonalnog suda, broj Gž-386/98 tj. od 13. kolovoza 1998. godine.

Obzirom da je apelant pokrenuo apelaciju pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine 7. kolovoza 2000. godine, proizilazi da nije ispoštovao vremenski rok od 60 dana predviđen Člankom 11. Poslovnika Suda. Konsekventno tome, njegova apelacija nije dopustiva.

Iz narečenih je razloga Ustavni sud riješio kao u dispozitivu na temelju odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i Poslovnika Suda narečenih u preambuli ovog rješenja.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, rješenje je konačno i obvezujuće.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snježana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danclius, prof. dr. Louis Favoreu, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 20/00
svibnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snježana Savić

Pravni lijek se ne smatra djelotvornim u smislu člana 11. stav 3. Poslovnika Suda ako osporeni iznos u konkretnom predmetu ne ispunjava sve pravne zahtjeve za podnošenje pravnog lijeka.

Prema tome, odluka kojom se takav pravni lijek odbacuje kao nedopustiv se ne može uzeti u obzir prilikom određivanja vremenskog roka za podnošenje apelacije Ustavnom sudu.

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 54. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 22. i 23. lipnja 2001. godine, donio

RJEŠENJE

Odbacuje se apelacija J. M., iz Teslica, i drugih protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.142/2000 od 7. srpnja 2000. godine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

I. Uvod

1. J.M. i malodobni N. i M. M., koje zastupa zakonita zastupnica J. M., te N. J., svi iz Teslica, a koje zastupa pred Ustavnim sudom BiH V D., odvjetnik iz Banjaluke, podnijeli su 4. studenog 2000. godine apelaciju protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev.142/2000 od 7. srpnja 2000. godine i rješenja Okružnog suda Banjaluka broj Gž-878/99 od 17. studenog 1999. godine. Apclanti traže od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud BiH) ocijenu ustavnosti ovih odlučjenja prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te ukidanje narečenih rješenja i vraćanje predmeta VS RS na ponovni postupak.

II. Činjenično stanje

2. U prometnoj su nesreći 18. rujna 1998. godine smrtno stradali S. J. i N. M., koji su se u trenutku prometne nesreće nalazili u putničkom automobilu osiguranom kod

"Krajinaosiguranja" DD Banjaluka. Ugovorom o osiguranju bilo je ugovoreno i osiguranje putnika.

3. J., supruga smrtno stradalog N., te njihova malodobna djeca N. i M., koje je zastupala majka kao zakoniti zastupnik, te N. J., otac smrtno stradalog S. J., a svijju je zastupao punomoćnik V. D., odvjetnik iz Banjaluke su, 22. ožujka 1999. godine, pokrenuli spor kod Osnovnog suda u Banjaluci protiv tuženog "Krajinaosiguranja" DD Banjaluka, radi naknade štete za duševnu bol koju trpe usljed smrti bliskog srodnika, kao i na ime troškova sahrane smrtno stradalih srodnika.

4. Osnovni je sud Banjaluka, presudom broj P-891/99 od 17. lipnja 1999. godine, usvojio zahtjev tužitelja i obvezao tuženo "Krajinaosiguranje" DD Banjaluka da tužiteljima isplati, na ime naknade štete, iznos od 16.734,00 KM, te na ime troškova parničnog postupka iznos od 4.200,00 KM sa zateznom kamatom od 17. lipnja 1999. godine pa do isplate.

5. Tuženo se "Krajinaosiguranje" DD Banjaluka žalilo na prvostupanjsku presudu Osnovnog suda u Banjaluci od 17. lipnja 1999. godine u dijelu u kojem je odlučeno o troškovima parničnog postupka zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

6. Okružni je sud u Banjaluci, rješenjem broj Gž-878/99 od 17. studenog 1999. godine, uvažio priziv tuženog "Krajinaosiguranja" i preinačio presudu Osnovnog suda u Banjaluci od 17. lipnja 1999. godine, tako što se tužiteljima umjesto iznosa od 4.200,00 KM dosuđuju troškovi parničnog postupka u iznosu od 1.118,00 KM sa zateznom kamatom do isplate.

7. Okružni je sud ustanovio da tužitelji, koji su glede glavnog zahtjeva u cijelosti uspjeli, imaju pravo na naknadu cjelokupnih troškova za rad odvjetnika, obračunatih prema, u momentu presuđenja, važećoj Tarifi o nagradama i naknadi troškova.

8. Protiv odlučnja o troškovima postupka od 17. studenog 1999. godine, apelanti su izjavili reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske (u daljnjem tekstu: VS RS).

9. VS RS je odbacio reviziju rješenjem broj Rev. 142/2000 od 7. srpnja 2000. godine s obrazloženjem da se, prema Zakonu o parničnom postupku, odluka o troškovima postupka može preispitivati samo ako se revizijom pobija i odluka o tužbenom zahtjevu, što konkretno nije slučaj.

III. Apelacija

10. Apelanti se žale da im je rješenjem VS RS uskraćeno pravo na sudsku zaštitu iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (u daljnjem tekstu: Konvencija), te uzimajući u obzir i rješenje Okružnog suda, pravo na imovinu iz Članka 1. Protokola broj 1 Konvencije.

11. Apelanti tvrde da Zakon o parničnom postupku ne isključuje ulaganje revizije na drugostupanjsku odluku o troškovima postupka ako su samo oni prijeporni. Osim toga, apelanti smatraju daje drugostupanjski sud pogrešno obračunao troškove postupka.

IV. Postupak pred Ustavnim sudom

12. Ustavni je sud 4. studenog 2000. godine primio apclaciju J. M. i ostalih protiv rješenja VS RS broj Rev.142/2000 od 7. srpnja 2000. godine.

13. Sukladno članku 16. Poslovnika Ustavnog suda BiH - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 24/99), Ustavni je sud 24. siječnja 2001. godine dostavio apclaciju VS RS i "Krajinaosiguranju", DD Banjaluka.

14. Ustavni sud BiH do danas nije primio odgovor od strana u postupku pred ovim sudom.

V. Relevantni domaći zakoni

15. Članak 400. stavak 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske ("Službeni list SFRJ" broj 4/77-212, 36/77-1478, 36/80-1182, 69/82-1596) glasi:

"Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rešenja drugostupanjskog suda kojim je postupak pravomoćno završen".

VI. Dopustivost

16. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud BiH ima apclacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. Prema članku 11. Poslovnika Ustavnog suda, Sud može odlučivati o apclacijama samo ako su protiv presude koja se apclacijom pobija iscrpljeni svi pravni lijekovi mogući prema zakonima entiteta i samo ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apclacije primio odluku o zadnjem pravnom lijeku koji je koristio.

18. Apelanti su uložili reviziju VS RS protiv rješenja Okružnog suda od 17. studenog 1999. Međutim, svojim rješenjem od 7. srpnja 2000. godine, VS RS je odbio apclaciju kao nedopustivu, jer je smatrao da apelanti ne mogu uložiti reviziju o troškovima postupka a da istodobno ne pobiju i odluku u meritumu predmeta.

19. Pravilo o iscrpljivanju pravnih lijekova zahtijeva da se iscrpe samo oni pravni lijekovi koji su efektivni, a rok od 60 dana za podnošenje apclacije Ustavnom sudu se računa od dana kada je apelant primio konačnu odluku po tim efektivnim pravnim lijekovima. Međutim, kada je revizija proglašena nedopustivom jer formalni uvjeti za ulaganje

revizije nisu ispoštovani, revizija se ne može smatrati efektivnim pravnim lijekom i odluka kojom je revizija odbačena se ne može uzeti za polaznu točku roka od 60 dana.

20. Članak 400. stavak 1. Zakona o parničnom postupku predviđa mogućnost ulaganja revizije protiv drugostupanjskog rješenja kojim je postupak konačno odlučan. U konkretnom predmetu, drugostupanjsko rješenje se odnosilo samo na troškove postupka, te se ne može smatrati rješenjem kojim je postupak konačno odlučan. Nadalje, VS RS je odlučio daje revizija nedopustiva jer se nije istodobno odnosila i na meritum predmeta.

21. Pravni se lijek pred VS RS, stoga, ne može smatrati efektivnim pravnim lijekom, a konačna odluka u smislu iscrpljivanja pravnih lijekova je rješenje Okružnog suda Banjaluka broj GŽ-878/99 od 17. studenog 1999. godine. Ovo su iješcnje apelanti morali primiti prije srpnja 2000. godine, što je nadnevak kada je VS RS donio rješenje povodom izjavljene revizije apelanta. Ustavni je sud primio apclaciju J. M. 4. studenog 2000. godine. Slijedi da apelanti nisu podnijeli apclaciju u ovom predmetu u roku od 60 dana.

22. Iz ovih razloga, Ustavni sud BiH smatra apclaciju nedopustivom.

VII. Zaključak

23. Ustavni sud BiH zaključuje daje apclacija nedopustiva jer ne udovoljava uvjetima iz članka 11. Poslovnika Suda.

24. Na temelju članka VI./4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Ovo je rješenje Ustavni sud donio većinom glasova (sedam naprema jedan) u sastavu: predsjednik Suda prof. dr. Snežana Savić i suci prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Joseph Marko, doc. dr. Zvonko Miljko, Azra Omeragić, prof. dr. Vitomir Popović i Mirko Zovko.

U 8/01
22. lipnja 2001.
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Snežana Savić

Odluka koja iz formalnih razloga odbaci pravni lijek se ne može smatrati konačnom u smislu članka 11. stavak 3. Poslovnika Suda, te se prema tome ne može uzeti u obzir prilikom određivanja vremenskog roka za podnošenje apclacije Ustavnom sudu.

LISTA SLUČAJEVA*

1. Advokati V. A. i I. A. iz Modriče; J. P iz Doboja i grupa građana iz Kaknja V. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo - član 8a;
Odluka broj U 29/00 od 2. 2. 2001. godine
strana: B 349; H 643; S 45
2. A. Dž. V. Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Gž-32/00 od 23.11.2000. godine,
Odluka broj U 20/01 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 435; H 729; S 139
3. B. K. V Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, br. Gž-767/00 od 29. 11. 2000. godine,
Odluka broj U 7/01 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 425; H 719; S 129
4. B. K. iz Sarajeva V Presude Kantonalnog suda u Sarajevu, br. Gž-1092/99 od 12. 1999. godine i Presude Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 od 7. 2000. godine
Odluka broj U 22/01 od 31. 8. 2001. godine
strana: B 525; H 821; S 231
5. B. K. iz Sarajeva V Presude Općinskog suda II Sarajevo br. P-471/98 od 28. 11. 1997, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu, br. Gž-386/98 od 13. 8. godine, Rješenja Općinskog suda II Sarajevo br. br. P-471/98 od 19. 3. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu br. P-871/99 od 06. 4. godine,
Rješenje broj U 20/00 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 613; H 909; S 319

* NAPOMENA: B - bosanski jezik; H - hrvatski jezik; S - srpski jezik.

6. B. T. iz Prnjavora **V** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Kž-304/400 od 22. 1. 2001. godine,

Odluka broj U 40/01 od 31. 8. 2001. godine

strana: B 537; H 833; S 243

7. Central profit banka d.d. Sarajevo **V** Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica br. R-501-236-2/1-90-090 od 6. 2. 2001. godine,

Odluka broj U 32/01 od 22. 6. 2001. godine

strana: B 473; H 768; S 179

8. Ć. Lj., izbjeglica iz Bosne u Švedskoj **V** Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju,

Odluka broj U 43/01 od 2. 11. 2001. godine

strana: B 579; H 875; S 285

9. DOO "COOR-EX" Modrica **V**. Odluke o obezbjeđenju plaćanja carine i utvrđivanju sadržaja i korištenju garancija banke u carinskom postupku,

Odluka broj U 48/01 od 21. 12. 2001. godine

strana: B 603; H 899; S 309

10. DOO "HA EMM" Compani Sarajevo **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br U-1507/00 od 25. 1. 2001. godine

Odluka broj U 27/01 od 28. 9. 2001. godine

strana: B 551; H 847; S 257

11. D. T. iz Boškovića **V** Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci br. Kž-401/01 od 2. 2001 godine i Rješenja Osnovnog suda u Gradišci br. K-95/98 od 04. 10. 2000. godine,

Rješenje broj U 36/01 od 2. 11. 2001. godine

strana: B 573; H 869; S 279

12. E. B. **V** Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 13. 4. 2001 i Rješenja br. Ki-28/01 od 5. 4. 2001. godine,

Rješenje broj U 34/01 od 22. 6. 2001. godine

strana: B 481; H 777; S 187;

13. Genjac dr. Halid **V** Zakona o radu - član 152,

Odluka broj U 19/01 od 2. 11. 2001. godine

strana: B 557; H 853; S 263

14. Grupa od 89 građana iz Doboja **V** Zakona o privatizaciji državnih stanova,
Odluka broj U 18/01 od 23. 3. 2001. godine
strana: B 391; I I 685; S 91
15. I. G. **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine Rev. br. 271/99 od 18. 1. 2000. godine,
Odluka broj U 17/00 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 403; H 697; S 105
16. I. K. iz Sarajeva **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev. 251/99 od 10. 2. 2000. godine
Odluka broj U 37/00 od 31. 8. 2001. godine
strana: B 503; H 799; S 209
17. I. Z. iz Sarajeva **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U-103/2000 od 3. 8. 2000. godine,
Odluka broj U 38/00 od 22. 6. 2001. godine
strana: B 453; H 747; S 157
18. Jedanaest članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine - Mirko Banjac, Branko Dokić, Nikola Špirić, Vito Rakić, Miso Deretić, Desanka Radević, Milenka Bošnjak, Mara Perkanović, Dragan Mikerević, Radenka Balta i Branka Jovanović **V** Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo - član 8a. stav 1,
Odluka broj U 16/00 od 2. 2. 2001. godine
strana: B 327; H 621; S 23
19. Jelavić Ante **V** Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za bezbjednost i saradnju u Evropi,
Odluka broj U 40/00 od 2. 2. 2001. godine
strana: B 351; H 645; S 47
20. J. M. i drugi iz Teslica **V** Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev. 142/2000 od 7. 7. 2000. godine
Rješenje broj U 8/01 od 22. 6. 2001. godine
strana: B 615; H 913; S 321
21. K. J. sa Sokoca **V** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Kž-196/2000 od 18. 12. 2000. godine,

Odluka broj U 28/01 od 22. 6. 2001. godine

strana: B 467; H 761; S 171

22. L. A. iz Banja Luke **V** Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev. 206/2000 od 19. 10. 2000, Okružnog suda u Banjoj Luci, br. Gž-442/99 od 24. 1. 2000. godine i Osnovnog suda u Banjoj Luci br. P-2976/97 od 10. 3. 1999. godine,

Odluka broj U 24/00 od 31. 8. 2001. godine

strana: B 495; H 791; S 201

23. MDP "Čajavec holding" Banja Luka, ZDP "Elektromehanika" Banja Luka i S. P iz Banja Luke **V** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-191/2000 od 13. 6. 2000. godine,

Odluka broj U 3/01 od 31. 8. 2001. godine

strana: B 509; H 805; S 215

24. M. F. iz Sanskog Mosta **V** Presude Vrhovnog Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev. 14/2000 od 06. 4. 2000. godine,

Odluka broj U 55/01 od 21. 12. 2001. godine

strana: B 605; H 901; S 311

25. M. K. iz Sarajeva, **V** Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica br. 302-3603-1/1 od 09. 12. 1999. godine i broj 302-3603-1/1-90-099 od 6. 2. 2001. godine,

Odluka broj U 21/01 od 22. 6. 2001. godine

strana: B 459; H 753; S 163

26. M. V. **V** Rješenja Osnovnog suda iz Banja Luke br. P - 1475/97 od 23. 7. 1998. godine,

Odluka broj U 23/00 od 2. 2. 2001. godine

strana: B 343; H 637; S 39

27. Općinski sud u Cazinu **V** Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu - član 54,

Odluka broj U 26/00 od 21. 12. 2001. godine

strana: B 581; H 877; S 287

28. O. R. iz Sarajeva **V** Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U 1113/99 od 17. 5. 2000. godine,

- Odluka broj U 9/01 od 21. 12. 2001. godine**
strana: B 591; H 887; S 297
29. Predsjednik Opštinskog suda u Sanskom Mostu i R. J. iz Bijeljine **V** Zakona o radu - član 152.,
Odluka broj U 17/01 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 431; H 725; S 135
30. R. B. **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rcv. 252/99 od 14. 2. 2000. godine,
Odluka broj U 6/01 od 31. 8. 2001. godine
strana: B 519; H 815; S 225
31. R. G. iz Gornjih Orahovaca **V** Presude Okružnog suda u Banjoj Luci, br. U-201/99 od 24. 3. 2000. godine,
Odluka broj U 22/00 od 22. 6. 2001. godine
strana: B 441; H 735; S 145
32. R. Š. iz Sarajeva **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev. 221/00 od 1.2. 2001. godine,
Odluka broj U 31/01 od 21.12. 2001. godine
strana: B 597; H 893; S 303
33. Savez udruženja građana penzionera u Federaciji Bosne i Hercegovine **V** Odluke Visokog predstavnika o Zakonu o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine br. 56/00 i Odluke Visokog predstavnika o izmjenama i dopunama Zakona o invalidskom i penzijskom osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine br. 57/00,
Odluka broj U 38/01 od 31. 8. 2001. godine
strana: B 453; H 747; S 241
34. Skupština Hercegovačko-nertvanske županije/kantona **V** Presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U-12/99 od 29. 3. 2000. godine,
Odluka broj U 39/00 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 417; H 711; S 121
35. S. L., Z. P i preduzeće "Kemokop" Dugo Selo **V** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. PVL-17/99 od 24. 1. 2000. godine
Odluka broj U 19/00 od 4. 5. 2001. godine
strana: B 409; H 703; S 113

36. T. K. iz Sarajeva, **V** Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu br. Kž-266/00 od 2. 11. 2000. godine i Rješenja Općinskog suda II Sarajevo br. Ki-745/99 (K-682/96) od 11. 11. 1999. godine
Odluka broj U 24/01 od 28. 9. 2001. godine
strana: **B 545; H 841; S 251**
37. Trideset i četiri poslanika Narodne skupštine Republike Srpske - Milan Lazić, Mijana Dejanović, Slavko Boljanović, Milenko Stanišić, Angela Tripunovski, Miloš Zlojutro, Mitar Lazić, Mićo Josipović, Borislav Paravac, Jasminka Radišković, Borivoje Milić, Vukašin Vojinović, Slavko Dunjić, Slobodan Saraba, Ljiljana Nešković, Mirjana Petrović, Borislav Bojić, Dragan Kalinić, Dragan Čavić, Nemanja Vasić, Predrag Radić, Radenko Ristić, Čedo Markelić, Rade Kalamanda, Mijana Dokić, Dragutin Ilić, Slobodan Bilić, Slobodan Mrdić, Budimir Aćimović, Ostoja Knežević, Mirko Perković, Vesna Pajić, Vlado Stanišić i Radojica Mladenović **V** Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama,
Odluka broj U 25/00 od 23. 3. 2001. godine
strana: B 373; H 667; S 71
38. Udruženje penzionera Republike Srpske, Banja Luka **V** Odluke Visokog predstavnika br. 59/00,
Odluka broj U 1/01 od 23. 3. 2001. godine
strana: B 389; H 683; S 89
39. Z. J. iz Banja Luke **V** Presude Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rcv. 68/99 od 17. 8. 1999. godine,
Odluka broj U 33/00 od 22. 6. 2001. godine
strana: **B 447; H 741; S 151**
40. Ž. M. **V** Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Už-39/00 od 18. 5. 2000. godine; Presude Kantonalnog suda u Bihaću, br. U-267/99 od 21. 12. 1999. godine; Rješenja Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona br. 11/1-23-1054-U 11/99 od 9. 11. 1999. godine i Rješenja Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, br 05-23-1433/99 od 6. 8 1999. godine,
Odluka broj U 33/00 od 22. 6. 2001. godine
strana: **B 393; H 687; S 93**

PREDMETNI REGISTAR*

Odluka o obezbjedenju plaćanja carine i utvrđivanju sadržaja i korišćenju garancija banke u carinskom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 12/99)

strana: B 603; H 899; S 309;

Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 27/00)

strana: B 373; H 667; S 71;

Odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica br. 302-3603-1/1 od 9. 12. 1999. godine i broj 302-3603-1/1-90-099 od 6. 2. 2001. godine

strana: B 459; H 753; S 163;

Odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica br. R-501-236-2/1-90-090 od 6. 2. 2001. godine

strana: B 473; H 769; S 179;

Odluka Visokog predstavnika br. 59/00 ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 32/00)

strana: B 389; H 683; S 89;

Odluka Visokog predstavnika o Zakonu o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine br. 56/00 ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 49/00)

strana: B 535; H 831; S 241;

Odluka Visokog predstavnika o izmjenama i dopunama Zakona o invalidskom i penzijskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine br.

* **NAPOMENA:** B - bosanski jezik; H - hrvatski jezik; S - srpski jezik.

57/00 ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 49/00)

strana: B 535; H 831; S 241;

Pravila i propisa Privremene izborne komisije Misije za Bosnu i Hercegovinu Organizacije za bezbjednost i saradnju u Evropi;

strana: B 351; H 645; S 47;

Presuda Kantonalnog suda u Bihaću, br. U-267/99 od 21.12.1999. godine;

strana: B 393; H 687; S 93

Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, br. GŽ-1092/99 od 26. 12.1999. godine

strana: B 525; H 821; S 231

Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, br. GŽ-386/98 od 13. 8. 1998. godine

strana: B 613; H 909; S 319

Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci, br. U-201/99 od 24. 3. 2000. godine

strana: B 441; H 735; S 145;

Presuda Općinskog suda II u Sarajevu br. PR-161/98 od 12. 7. 2000. godine

strana: B 525; H 821; S 231;

Presuda Općinskog suda II Sarajevo br. P-471/98 od 28. 11. 1997. godine

strana: B 613; H 909; S 319;

Presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-12/99 od 3. 2000. godine

strana: B 417; H 711; S 121;

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.271/99 od 18. 1. 2000. godine

strana: B 403; H 697; S 105;

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.251/99 od 10. 2. 2000. godine

strana: B 503; H 799; S 209;

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.252/99 od 14. 2. 2000. godine

strana: B 519; H 815; S 225;

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev.221/00 od

01.02.2001. godine

strana: B 597; H 893; S 303

Presuda Vrhovnog Federacije Bosne i Hercegovine br. Rev. 14/2000 od

4. 2000. godine

strana: B 605; H 901; S 311

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U-103/2000 od

8. 2000. godine

strana: B 453; H 747; S 157

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br U-1507/00 od

1. 2001. godine

strana: B 551; H 847; S 257;

Presuda Vrhovnog suda Fedracije Bosne i Hercegovine br. Už-39/00 od 18. 5.

2000. godine,

strana: B 393; H 687; S 93;

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. Kž-196/2000 od 18. 12. 2000. godine

strana: B 467; H 761; S 171;

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. Kž-304/400 od 22.1. 2001. godine

strana: B 537; H 833; S 243;

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. PVL-17/99 od 24.1. 2000. godine

strana: B 409; H 703; S 113;

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.68/99 od 17. 8.1999. godine

strana: B 447; H 741; S 151;

Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske br. U-191/2000 od 13. 6. 2000. godine

strana: B 509; H 805; S 215;

Rješenje Kantonalnog ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona br. 11/1-23-1054-U 11/99 od 9. 11. 1999. godine;

strana: B 393; H 687; S 93;

Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu, br. Gž -767/99 od 26.12.1999. godine

strana: B 425; H 719; S 129;

Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu br. Kž-266/00 od 2. 11. 2000. godine

strana: B 545; H 841; S 251;

Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu br. P-871/99 od 6. 4. 2000. godine

strana: B 613; H 909; S 319;

Rješenje Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove Općine Cazin, br. 05-23-1433/99 od 6. 8. 1999. godine

strana: B 393; H 687; S 93;

Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci, br. Gž-442/99 od 24. 1. 2000. godine

strana: B 495; H 791; S 201;

Rješenje Okružnog suda u Danjoj Luci br. Kž-401/01 od 7. 2. 2001. godine

strana: B 573; H 869; S 279;

Rješenje Općinskog suda II Sarajevo br. Ki-745/99(K-682/96) od 11.11.1999. godine

strana: B 545; H 841; S 251;

Rješenje Općinskog suda II Sarajevo br. P-471/98 od 19. 3. 1999. godine

strana: B 613; H 909; S 319;

Rješenje Osnovnog suda iz Banja Luke br. P-1475/97 od 23. 7. 1998. godine

strana: B 343; H 637; S 39;

Rješenje Osnovnog suda u Banjoj Luci br. P-2976/97 od 10. 3. 1999. godine

strana: B 495; H 791; S 201;

Rješenje Osnovnog suda u Gradišci br. K-95/98 od 4. 10. 2000. godine

strana: B 573; H 869; S 279;

Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Gž-32/00 od 11. 2000. godine

strana: B 435; H 729; S 139;

Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Ki-28/01 od 4. 2001. godine

strana: B 481; H 777; S 187;

Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. Kv-40/01 od 4. 2001. godine

strana: B 481; H 777; S 187;

Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. U 1113/99 od 17. 5. 2000. godine

strana: B 591; H 887; S 297;

Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.206/2000 od 19. 10. 2000. godine,

strana: B 495; H 791; S 201

Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske br. Rev.142/2000 od 7. 7. 2000. godine,

strana: B 615; H 913; S 321

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu ("Službene novine Federacije BiH" br. 32/00)

strana: B 581; H 877; S 287;

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH" br. 29/98 i 49/00)

strana: B 579; H 875; S 285;

Zakon o privatizaciji državnih stanova ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 11/00)

strana: B 391; H 685; S 91;

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ("Službene novine Federacije BiH" br. 27/97)

strana: B 327, 349; H 621, 643; S 23, 45;

Zakon o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 38/00)

strana: B 431, 557; H 725, 853; S 135, 263